Prezentarea grafică de I. Lessen
Coperta de D. Ştiubei

TUDORAN, P.
455

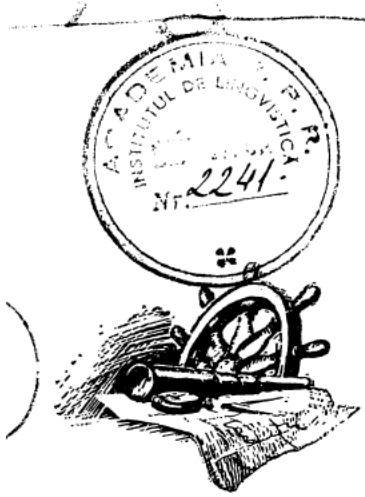

B 56
4 JJ

1954
EDITURA TINERETULUI

PARTEA ÎNTÎIA

La poarta Levantului

Galați

Brăila

Sulina

CAPITOLUL I

FIECARE EPAVĂ ÎȘI ARE TAINA EI...

Pe la jumătatea lui martie 1882, corabia grecească „Penelopa", încărcată vîrtos cu cereale, grîu de Bărăgan, dulce, cu bobul greu, cobora gîfîind pe brațul de mijloc al Dunării, către Sulina, ca să iasă în mare și să ia drumul Patridei, la Pireu.

Căpitanul ei era kir Iani Ghinis — negustor iscusit și marinar bătrîn, botezat de toate furtunile arhipelagului grecesc. Atît că în această călătorie, kir Iani își cam greșise socotelile și cu navigația, și cu negustoria. Intrată pe Dunăre la începutul lui decembrie anul trecut, corabia fusese prinsă de un îngheț timpuriu la Brăila și trebuise să ierneze pe canalul Măcin. Dacă ții seama că o corabie care stă țeapănă între ghețuri nu bagă nimic în punga stăpînului, ba dimpotrivă, stoarce din ea în fiecare zi, ai să înțelegi de ce în această iarnă, trei cute adînci se iviseră pe fruntea căpitanului, singurul loc unde întîmplător își mai putea găsi loc vreo cută, pe o față brăzdată în toate chipurile de zbîrcituri.

Vezi, gheața e ticăloasă; o auzi noaptea trosnind, strîngînd pîntecele corăbiei în chingi — și gîfîi și gîfîi, ca și cum ai sta pe brînci, cu un sac de o sută de ocale în spinare — și visezi la arhipelag, la portocali și la lămîi, și zadarnic bați cu pumnul în tambuchiul [1] cabinei de la prova, de unde se ridică miros de berbec fript și unde echipajul, pezevenghiul! — face chiolhan cu banii tăi. Și zadarnic strigi:

[1] Explicația cuvintelor necunoscute, privitoare la vapoare și corăbii, se găsește la sfîrșitul cărții, în micul manual marinăresc.

— Bre Nicola, bre Lachi, bre Gherasim, aveţi grijă de gheaţă, bre ! Ce-aţi căpiat, ori nu m-auziţi ?

Gheaţa trebuie spartă în fiecare zi, de jur împrejur, ca să nu te sugrume, dar pezevenghii stau la căldură, mănîncă berbec fript, cîntă şi benchetuiesc.

— Bre Ismail, bre Marulis, aveţi grijă, bre, că mă nenorociţi !

Of, şi după multe asemenea nopţi de chin, într-o zi, din plumburiu, cerul se face albăstrui, gheţurile se umflă şi trosnesc şi p-ormă încep să curgă sloiuri — şi acum, kir Iani, să te ţii ! Sloiurile vin mugind şi se încalecă şi trosnesc şi căpitanul aleargă pe punte, cu capul gol, scăldat în sudori, aburind ca un ceaun pus la fiert — şi strigă deznădăjduit :

— Mai bine să-mi rupă mie un picior ! Nicola, Gherasim, dragii mei ! N-auzi, Nicola, n-auzi, Marulis, hoţilor ! Lachi, Ismail, prieteni scumpi, puneţi mîna, puneţi mîna, pezevenghi ce sînteţi !

Sloiurile scrîşnesc, corabia trosneşte şi plînge şi kir Iani se dă cu fruntea de parapet, pierdut...

Ah, şi unde-s portocalii şi lămîii şi arhipelagul cu insule verzi !

Pe urmă gheţurile se duc, se duc, dar corabia are pîntecele crăpat şi ia apă şi pezevenghii trag la pompă numai c-o mînă, iar cu cealaltă se scarpină în tur, privind la cerul curat şi rînjind bucuroşi cu dinţii lor mari, ca de cal, care toată iarna au mestecat de pomană berbec fript. Douăzeci de berbeci, kir Iani i-a plătit şi i-a scris în carnet, douăzeci de berbeci şi şaptesprezece vedre de vin, ptiu ! şi patru sute cincizeci de pîini — să te iei cu mîinile de păr !

Ei, şi acu să vedem cum mergem la Pireu ? Corabia trebuie trasă pe mal, aici se cer multe parale, că vin cincizeci de hoţomani, cu odgoane, cu argaţi, cu manele şi cu un vătaf afurisit, o namilă de om din Brăiliţa, cu ciomag la subsuoară şi cu cuţit la brîu.

— Treizeci de icosari ! zice vătaful. Atît să ne dai ; niciunul mai puţin.

Kir Iani îşi bagă degetele în gît şi începe să horcăie, ca un spînzurat.

— Huo, pezevenghilor ! izbuteşte să gîîîie, în sfîrşit. Treizeţi de icosari ca să tradzeţi corabia pe mal ? Mai bine îi dau focu cu mîna mea !

Oamenii îl privesc neclintiți și răi, că toată iarna n-au mîncat — și-o să mai treacă multă vreme pînă să prindă la ananghie alt căpitan de vas.

— Dacă vrei să-i dai foc, a-ncoa' o para să-ți aduc un chil dă gaz, că altminteri nu faci nimic! zice vătaful, rînjind.

— Bre, oameni buni, aveți inimă, bre! se roagă kir Iani, înmuiat.

— Lasă inima în pace, că pe noi ne taie la ramazan! se amestecă în vorbă un om, mișcîndu-și muchia palmei pe pîntece, cu gestul care lui kir Iani îi e atît de cunoscut, din frecăturile sale cu hamalii și cu celelalte neamuri de pezevenghi din atîtea porturi colindate de el.

— Corabie mare, jupîne! adaugă un alt om. Asta încarcă opt vagoane; dîntr-un transport te îmbogățești!

Kir Iani îl privește uluit. Pînă mai ieri-alaltăieri, haimanalele astea nici n-au știut ce-i acela drum de fier, și-acum socotesc încărcătura în vagoane, ca la Stambul sau la Pireu.

— Da' de unde, oameni buni! zice, după ce s-a dezmeticit. Care corabie?! Un barcaz nenorocit! Trei vagoane mari și late dacă potu să încarcu — si-asa încă e prea mult; nici nu știu dacă nu mă scufundu pe drum.

Dar ce atîta vorbă? Treizeci de icosari au cerut, treizeci le dai. Mîine au să ceară patruzeci — și n-o să-ți rămînă, într-adevăr, decît să iei o sticlă de gaz, s-o verși jumătate pe punte, jumătate în hambar, să dai foc și p-ormă să pleci la Stambul cu vreun caic turcesc, fiindcă o să-ți fie rușine să te arăți atît de prăpădit în fața unui căpitan simpatriot.

Ei, în sfîrșit, cu gîfîieli, cu scîrțîieli, corabia e trasă pe mal, în gemetele căpitanului deznădăjduit... Ah, fraticule, biata corabie, cinci scînduri din bordaj sînt făcute praf! Acum vin marangozii cu scule de dulgher, alți pezevenghi, care vor și ei icosari. Pe urmă apucă-te de călăfătuit, de cătrănit, tocmește-te iarăși cu hoțomanii de la început, să-ți dea corabia la apă, altfel putrezești pe mal — și nu-i timp de pierdut, că mugurul sălciei a început să se umfle, cum se umflă apele Dunării, cenușii, — și dacă nu te grăbești să încarci, acu'-acu' încep să vină căpitanii din jos și într-o săptămînă prețul grîului se urcă de zece ori...

Da, de data asta kir Iani o greșise și cu navigația, și cu negustoria. Acum însă, de bine, de rău, corabia aluneca la vale,

spre mare, spre arhipelagul cu portocalii și cu lămîii înfloriți, lăsînd necazurile în urmă, în susul fluviului învolburat, peste care apăsau ultimii nori de martie, dușmănoși și posomorîți.

„Penelopa" era o corabie nu prea mare, mai curînd un barcaz — cum spunea însuși căpitanul cînd voia să se arate umil — un barcaz cu două catarge și cu pînze puține, care putea să încarce, nici opt vagoane, dar nici trei, ci, ca la o bună tocmeală, taman vreo cinci, așa cum încărcase acum. Sub această povară, vasul intra în apă destul de mult, nelăsînd deasupra decît vreo patru palme de bordaj, atît cît să poată înfrunta oarecari valuri cuminți. Cît despre furtună, mai bine să n-o întîlnești ! Dar, măcar în această privință, iscusința căpitanului nu dăduse niciodată greș în cei aproape douăzeci de ani de cînd naviga pe aici. El știa să aștepte vîntul potrivit și să se adăpostească în porturi cu mult înainte de a fi prea tîrziu, chiar dacă în chipul acesta își lungea drumul cu zile întregi sau cu săptămîni.

Soarele, care bătea din față apropiindu-se de nămiezi, făcea să lucească pe scîndura înnegrită a bordajului numele corăbiei, scris de o parte și de alta a etravei, cu litere verzi, împrospătate de curînd. Sufla un vînt plin, de la apus, și vasul, cu vela mare într-un bord, cu vela mică în celălalt, se mișca binișor, făgăduind să ajungă la Sulina către ora trei.

Căpitanul stătea el însuși la cîrmă, căci pe acest braț îngust și cu vînt din pupa, prielnic dar primejdios, nu se încumeta să-și lase soarta în mîna nimănui.

Acest căpitan, numit kir Iani Ghinis cum am mai avut prilejul s-o spun, era un om pirpiriu, cu un cap scofîlcit, cu fălci lăbărțate, pline de țepi cenușii — un om pe care n-ai fi dat două parale dacă n-ar fi avut ochii aceia, niște ochi mici și apropiați, dar atît de vii, încît spuneau singuri cît prețuiește stăpînul lor. Ca îmbrăcăminte, kir Iani nu se deosebea cu nimic de ceilalți capitani de barcaz ; adică, purta cizme cu carîmbii scurți vîrîți sub pantalonii de pînză cenușie, largi jos de un cot, dacă nu mai mult, iar la brîu strînși peste tricoul vărgat cu o curea lată, bătută cu ținte de argint. Pe timp răcoros, cum era acum, această îmbrăcăminte se întregea cu o haină de postav negru, care abia ajungea la șold, ca să țină de cald fără să te facă greoi ; în sfîrșit, pe tigva cheală, lucie ca bostanul turcesc, căpitanul purta o bonetă de lînă albastră, cu ciucure

pufos fluturat de vînt — și înafară de cele arătate mai sus n-avea nimic, nici nasturi auriți, nici ancore brodate cu fir, adică nici un fel de zorzoane, și asta arăta pe adevăratul marinar, vrednic și cinstit cu meseria lui. Dar, spre deosebire de toți căpitanii din lume, kir Iani nu fuma lulea, ci trabuc, ca lorzii și ca marii negustori, ceea ce umplea de mirare pe cei gură-cască din porturi, care nu mai văzuseră în viața lor marinar cu asemenea tabiet. Auzi comèdie, căpitan să fumeze trabuc!... El însă nu ținea seama de mirarea lor, decît poate că îi privea țîfnos — și continua să pufăie cu sîrg, împlinindu-și două patimi deodată, și patima fumatului, și a mestecatului, căci, dacă jumătate de trabuc o prefăcea în scrum, pe cealaltă o molfăia între gingii, degustîndu-i sucul amărui.

În clipa în care începe această povestire, vîntul lua domol fumul trabucului și-l împingea în rotocoale leneșe spre prova, unde îl împletea cu alt soi de fum, unsuros și aromat, care ieșea stăruitor pe tambuchiul de la cabina echipajului. Oamenii din echipaj, vîrîți cu toții sub punte, fiindcă pe afară nu se vedea niciunul din ei, își pregăteau prînzul, frigînd pe cărbuni berbecul cumpărat aseară de la Tulcea, un adevărat berbec dobrogean, fraged și gras, cum nu găsești nici chiar la Stambul. Era al douăzeci și unulea în acest drum — ceea ce îți dădea temeiuri să crezi că, atunci cînd aroma fripturii îi gîdila nările, lui kir Iani, care-i plătise pe toți, îi trebuia mare stăpînire de sine să nu scape cavilele timonei din mîini, lăsînd barcazul s-o ia razna și să se pună pe uscat. Adevărul este însă că în clipa asta gîndul căpitanului nu era la berbec, ci la cu totul altceva. La prova, aplecat înainte, cu coatele rezemate de parapet, cercetînd neclintit apele în fața sa, se afla un om străin, un călător întîmplător, din cale afară de ciudat — și kir Iani nu-și putea lua ochii din ceafa lui. Alături, pe scîndura goală a punții, stătea tolănit — poate dormind, poate visînd, poate adulmecînd aroma fripturii de berbec — un alt ins, un fel de derbedeu, îmbrăcat zdrențăros, cu o traistă sub cap și cu o flintă strînsă între genunchi.

Întrucît aceste două personaje nu făceau parte din echipaj, se cuvine să lămurim prezența lor aici.

În ziua cînd, coborînd de la Brăila cu cele cinci vagoane de grîu, „Penelopa“ acosta la vechiul chei de zid din Galați,

unde căpitanul avea de gînd să întîrzie o după-amiază şi o noapte, pentru anumite socoteli cu nişte simpatrioţi stabiliţi în oraş, trenul de Bucureşti aducea aici, pe linia de la Barboşi, deschisă de curînd, şi depunea pe peronul gării încă în lucru, un călător deosebit de ceilalţi. Acesta era un bărbat de vreo treizeci şi patru de ani, de statură potrivită, dacă nu chiar înaltă, cu ochii negri, scînteietori şi neliniştiţi, cu părul castaniu, cu trăsăturile feţei desenate apăsat; dar, în înfăţişarea lui, numai obrazul ars de soare şi de vînt îl făcea să pară de vîrsta arătată mai sus. Spre deosebire de ceilalţi călători din vagonul de clasa întîia, îmbrăcaţi în redingote negre, cu veste înflorate, gulere scrobite şi pălării tari, cam greoi în aceste haine adoptate de curînd, tînărul nostru se mişca sprinten în costumul său neobişnuit, un costum cafeniu, alcătuit dintr-o haină în carouri şi pantaloni de golf, răsfrînţi peste genunchi, cu ciorapi scoţieni şi ghete foarte bombate la vîrf. În vreme ce vecinii săi îşi îmbrăcau foarte cumpăniţi pardesiile negre, el luă din cui o pelerină şi-o aruncă sub braţ, împreună cu şapca de călătorie pînă atunci aflată în plasă, apoi, apucînd cu cealaltă mînă un mic geamantan roşu, cu burduf, deschise uşa compartimentului care răspundea direct afară şi sări pe peron încă înainte ca trenul să se fi oprit.

— Vreo liftă de la Comisia Europeană! pufni în urma lui unul din domnii rămaşi în compartiment.

Într-adevăr, tînărul călător părea să fie un străin, necunoscător al limbii vecinilor săi, fiindcă tot timpul drumului nu scosese un cuvînt, ci privise stăruitor pe geam peisajul care i se desfăşura în faţa ochilor. Dar odată coborît pe peron, se îndreptă spre vagonul de bagaje şi, văzînd că hamalii tocmai coborau un cufăr de călătorie, ferecat cu chingi de metal nichelat şi cu zdravene încuietori de alamă, li se adresă în cea mai neaşteptată limbă romînească, spre uimirea unuia din foştii vecini de compartiment, care nu-şi putuse înfrînge curiozitatea şi se luase pe urmele lui:

— Umblaţi cu grijă, să nu vătămaţi ceva!

Vecinul de compartiment şi-ar fi putut satisface curiozitatea mai din vreme, dacă i-ar fi dat prin minte să cerceteze cartea de vizită, în rama ei de piele, atîrnată destul de vizibil de încuietoarea micului geamantan pe care ciudatul călător, în clipa cînd se urcase în tren, la Bucureşti, îl aruncase în plasa de dea-

supra capului, fără nici o grijă să-şi ascundă numele. Pe această carte de vizită scria, ca şi pe uriaşul cufăr coborît din vagonul de bagaje :

Anton Lupan

Ingénieur

— Unde ducem cufărul, boierule ? întrebă unul din hamali.

— Căutaţi o birjă ; vin şi eu numaidecît ! porunci călătorul ciudat.

Apoi se apropie de locomotivă, aruncă asupra ei un ochi cercetător şi, ridicînd capul, îi zîmbi mecanicului într-un chip care arăta că nu-s la primul lor schimb de priviri.

— Ei, mulţumit de călătorie, domnule ? îl întrebă mecanicul, de sus.

— De la Barboşi încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan, căruia să-i spunem pe numele lui, odată ce i l-am aflat.

— E terasamentul slab... Şi p-ormă, podurile astea de lemn ! Aud că o să le schimbe, ori o să le întărească. La anu' o să mergem cu patruzeci de kilometri pe oră...

După ce mai schimbă cîteva cuvinte cu mecanicul, călătorul nostru îşi luă rămas-bun de la el şi se îndreptă spre ieşire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcţiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult. Aceeaşi dorinţă de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze şinele, traversele, macazurile, semafoarele, să intre în vorbă cu mecanicul, ca şi cînd ar fi fost inspector la drumul de fier.

În spatele gării, hamalii încărcau anevoie cufărul într-o birjă micuţă, cu un singur cal.

— Dumneata suie-te colea, pe capră, boierule, că-n spate nu mai ai loc ! zise birjarul, uitîndu-se amărît, cînd la cufăr, cînd la calul slăbuţ.

— N-avea grijă de mine, răspunse stăpînul cufărului. Eu am să merg pe jos.

— Încotro o luăm ?

— Mînă în port.

Birjarul ridică sprîncenele, mirat :

— În port ? D-apoi acu' nu-i nici un vapor!

— Dumneata mînă, şi-om vedea acolo ce-o fi.

Zicînd acestea, călătorul porni la deal, spre oraş, cu pelerina şi cu şapca la subsuoară, cu micul geamantan în mînă, lăsîndu-l pe birjar singur, ca şi cum nu i-ar mai fi păsat de el ; de bună seamă, sau era un om cu capul în nori, sau avea o încredere desăvîrşită în semenii săi şi mai cu seamă în birjari.

Omul de pe capră ridică din umeri a nedumerire, dar, ca să nu-şi mai bată capul cu un călător zănatic, smuci hăţurile şi porni spre locul poruncit. Ajungînd în port îşi aruncă ochii în sus şi-n jos, pe cheiul aproape pustiu, şi nezărindu-şi muşteriul nicăieri, rămase încurcat, în aşteptarea lui.

In faţă tocmai acostase o corăbie grecească şi căpitanul, cu boneta dată pe ceafă, cu haina descheiată la gît, se certa furios şi năduşit cu echipajul, muşcînd cu năduf dintr-un capăt de trabuc. Doi oameni săriseră pe mal şi legau vasul, înnodînd aiene parîmele de bintele de lemn aflate în marginea cheiului.

— Bre Lache, bre Ismail ! striga căpitanul pe limba lui, în gura tambuchiului din prova. Lăsaţi berbecu' acu', şi veniţi să daţi o mînă de ajutor ! N-auziţi, bre, neam de pezevenghi ? !

Birjarul se uită nepăsător la el, se mai uită odată pe chei, mormăi ceva, apoi îşi ridică gulerul, îşi băgă mîinile în sîn şi începu a picoti, cu capul în piept.

Intre timp, călătorul nostru, Anton Lupan, urca strada la deal, spre oraş, să zici că uitase de cufăr şi de port. Curiozitatea din privirile lui nu mai părea aşa de vie ca la început, ceea ce dovedea că locurile îi erau cunoscute şi nu înfăţişau pentru el nimic nou ; în schimb, între sprîncene i se iviseră două cute grele, semnul unei nelinişti, unei mîhniri care nu se văzuse pînă atunci. Pe o parte şi pe alta a străzii se înşirau magazii închise, cu drugi de fier puşi de-a curmezişul uşilor, prăvălii cu obloanele trase, fiindcă era zi de duminică, frizerii, cafenele, birturi şi alte felurite locante nu prea întesate de muşterii ; cartierul aflat între gară şi port trăia mai viu, pesemne, în zilele de lucru, cînd se vînturau mărfuri de la vapor la tren, sau de la tren la vapor, în locul acesta de înnăditură a negoţului dintre apus şi orient.

Anton Lupan merse astfel pe trotuarul aproape pustiu, vreo cîteva sute de metri, fără ca semnul de îngrijorare de pe chip să-l fi părăsit, pînă ce ajunse la biroul domnului Iacomachi, unde mai fusese odată acum cîteva luni. Nu nădăjduia să aibă o veste mai bună decît rîndul trecut, totuşi, de vreme ce era în oraş,

inima nu-l lăsa să plece mai departe, înainte de-a afla dacă, prin cine ştie ce minune, nu venise o ştire nouă între timp.

Uşa biroului scoase din somnul lui duminical clopoţelul de alamă atîrnat sus de pervaz ca la dughene şi frizerii, şi odată cu clinchetul care se răspîndi pînă în fund, un băieţaş aflat la o masă schiloadă, în colţul încăperii, lîngă soba de tuci, sări în picioare, cu ochii cîrpiţi, privind zăpăcit la noul venit.

— Unde-i domnul Iacomachi ? întrebă vizitatorul neaşteptat, înaintînd spre fund.

Drept răspuns, băiatul, care pesemne nu înţelegea graiul romînesc, se repezi la o uşă din lături şi începu să strige, în sus, spre capătul unei scări, cu glasul plîngăreţ şi speriat, ca şi cum ar fi cerut ajutor :

— Kîria !... Kîria !...

În liniştea desăvîrşită a casei se auziră scările scîrţîind sub paşii cumpăniţi ai unui om greoi şi nezorit şi, după vreo douăzeci de scîrţîituri, însoţite de suspine şi mormăieli, kir Iacomachi se ivi în uşă, cu papuci de atlas verzui, încovoiaţi la vîrf, cu giubeaua de duminică, neagră, bătută cu fir gălbui şi împodobită pe margini cu blană de samur, cu tichie albastră în cap, cu un şirag de mătănii într-o mînă, iar în alta cu ciubucul lung, de abanos, pe care Anton Lupan îl cunoştea de rîndul trecut.

— Să mă ierţi, kir Iacomachi, dacă ţi-am stricat tabietul, începu acesta, uitîndu-se la ciubuc şi la mătănii. Cred că mă mai ţii minte ; am fost la dumneata în noiembrie, anul trecut. Nu cumva s-a auzit ceva, între timp, despre Pierre Vaillant sau despre corabia lui ?

Kir Iacomachi se uită la el mirat, sau poate chiar altfel, cum te uiţi la un nebun, apoi ridică braţele spre cer, cu mătănii şi cu ciubuc, în timp ce mustăţile stufoase i se zburleau pe obrazul plin, bine bărbierit, trădînd sîcîiala pe care stăpînul lor şi-o ascundea, ca omul obişnuit prin negustorie să fie răbdător şi bine crescut, adică politicos, după un cuvînt tras din limba lui.

— Te mai vrei dumneata să afli despre un barcaz care a pierit acum ţinţi ani, pe timp de război ? Pune-i cruţe, cum i-am pus şi eu !

Cu aceste cuvinte, negustorul trase din raft un catastif vechi, îl deschise într-un anumit loc şi bătu cu dosul palmei în foaia îngălbenită de timp.

— Uite-aiţi ! zise, citind în catastif. Marfă pornită de la Stambul, la trei aprilie o mie optu sute saptezeţi şi sapte... Masline,

untdelemn, orez, cafea, portocale, limonia — sapte vagoane... Noroc că n-a fostu plătită, altfel mă ruinam...

Şi arătînd cele două linii încrucişate, trase cu năduf peste lista mărfurilor neprimite, kir Iacomachi încheie, ridicînd încă odată ciubucul şi mătăniile spre cer :

— Pune-i cruţe, fraţicule, cum i-am pusu si eu !

Anton Lupan nu se aştepta la o altă veste, totuşi, nu i se părea la fel de uşor să pună cruce peste viaţa unui om, cum punea kir Iacomachi pe lista celor şapte vagoane cu mărfuri scufundate undeva în Marea Neagră sau aruncate pe cine ştie ce ţărm al ei.

Ieşi în stradă, îngîndurat, întrebîndu-se ce rost mai avusese acest ocol, cînd era limpede că Pierre Vaillant pierise de mult ?... Să mai fi licărit oare undeva, în sufletul lui, vreo speranţă, fără să-şi dea seama de ea — să-l fi mînat vreun instinct ? Sau era numai acea pietate care ne îndeamnă să punem flori pe mormintele celor dispăruţi ?

Dar ocolul făcut zadarnic în căutarea unui prieten pierdut îi prilejui lui Anton Lupan să întîlnească alt om, prin una din ciudatele întîmplări ale vieţii care îţi scot în cale, cînd te aştepţi mai puţin, tocmai pe cel de care ai nevoie mai mult.

După ce, părăsind biroul lui kir Iacomachi, călătorul nostru merse un timp pe Calea Domnească, grăbind pasul ca birjarul să nu-l aştepte prea mult, din faţă, de undeva, îi ajunse la ureche, încă înăbuşit, zumzet de glasuri omeneşti, clinchet de zurgălăi, strigăte, chiote şi pocnituri. Era zi de duminică, aşa cum am mai spus, pe la vreo două ceasuri după-prînz — şi o mulţime de tîrgoveţi, unii mai chipeşi, alţii mai ponosiţi, amestecaţi cu slujnice, cu ostaşi în uniforme de dorobanţi, cu muncitori de la drumul de fier şi cu puzderie de copii, se îndreptau spre locul de unde se auzea chiolhanul amintit. După cîteva sute de paşi, în stînga se deschise un maidan întins. Deasupra mării de capete care-l acoperea se roteau chioşcuri pictate, de căluşei, săltau ca nişte peşti zburători bărci mînuite de tineri îndrăzneţi, se ridicau alene şi coborau domol policioarele scrînciobur ilor ţărăneşti, în strigătele de spaimă sau de plăcere ale publicului femeiesc. Prin mulţime mişunau limonagii, vînzători de salep, purtînd în spate ciudatele lor cazane de alamă, înzorzonate cu fel de fel de marafeturi, cu şi fără rost, negustori de turtă dulce, de acadele, de fistic, de halva şi rahat, urmaţi de tot felul de gură-cască şi de derbedei. Din loc în loc se vedeau cazane cu ulei fumegînd, în care se rumeneau

gogoşi, iar prin alte părţi sfrîiau grătare încinse, cu cîrnaţi de porc şi muşchiuleţ.

Anton Lupan se opri în marginea bîlciului şi, cu toată apăsarea sufletească, se pomeni zîmbind. Desigur, privelişte nu-i era necunoscută, căci pe lîngă zîmbet, nu stîrni nici un fel de mirare în ochii lui. După ce cercetă în fugă mulţimea, privirea i se opri asupra unei barăci, unde se trăgea la semn — şi, o clipă mai tîrziu, se îndreptă într-acolo, curios, ca şi cum ar fi uitat încă odată de birjarul care-l aştepta în port.

Baraca, înjghebată din scînduri nedate la rindea, avea deasupra o firmă albă, pe care era zugrăvit un dorobanţ ţeapăn, cu arma la ochi, trăgînd în urma unui turc pus pe fugă, cu fesul sărit şi cu şalvarii verzi găuriţi în dos. Dedesubt se puteau citi aceste două versuri, ca reclamă pentru stăpînul barăcii şi ca îndemn pentru tîrgoveţi :

Exersaţi ochiul şi-o mînă
Pentru Patria Romînă !

O tejghea lungă închidea intrarea barăcii şi în faţa ei stăteau cot la cot mai mulţi ochitori, înverşunaţi pe figurile de tablă înşirate pe peretele din fund, al căror mecanism se încăpăţîna să rămînă ţeapăn, cu toată ploaia de gloanţe abătută asupra lor. Stăpînul întreprinderii şi nevasta lui, o femeie grasă cu mustăţi de flăcău, încărcau armele de zor, înhăţînd de fiecare dată cîte un bănuţ — şi cu un ochi zîmbeau, mulţumiţi, cu altul îi căinau, amărîţi, pe ochitorii neghiobi.

In clipa cînd Anton Lupan se apropia de baracă, din partea cealaltă se ivea un ins zdrenţăros, slab şi deşirat, un om de vreo treizeci de ani, cu o traistă pe umăr şi o flintă ruginită sub braţ, legănîndu-se împreună cu aceste poveri, ca şi cum ar fi valsat. Ajuns în faţa tejghelei, lunganul îşi lăsă boclucurile jos, se scormoni în buzunar, scoase un bănuţ pe care femeia cu mustăţi se grăbi să i-l smulgă din mînă, primi o puşcă încărcată, îşi rezemă coatele pe scîndură şi începu să-şi plimbe nesigur ţeava armei asupra figurilor din fund.

— Pă care vreţi s-o ochesc ? întrebă, cu un glas gros şi mototolit, de om bine băut.

— Mireasa, nene, ochişte mireasa ! strigară mai mulţi copii, dezamăgiţi de ceilalţi ochitori.

Unul dintre aceştia se străduia nevolnic să lovească iepurele de tablă, care de ceasuri întregi fugea stînd pe loc.

— Ia cară-te de-aici, mă beţivule! Nu mai încurca lumea şi tu! îl repezi dispreţuitor pe noul venit, care-l stînjenea în îndeletnicirea lui.

— Mireasa, nene, mireasa! continuau să strige copiii, neîncrezători şi totuşi curioşi, strînşi grămadă în spatele omului zdrenţăros.

Acesta căută cu ochii tulburi mireasa, o zări în marginea din dreapta, duse puşca la ochi şi, fără a pierde nici o clipă, apăsă pe trăgaci. Îndată se stîrni o muzică gălăgioasă de flaşnetă, cu piculine şi zurgălăi, şi mireasa, la braţ cu ofiţerul de roşiori, se puse în mişcare, alunecînd pe o şină înclinată spre spectatori.

Copiii începură să sară în sus, bătînd din palme şi strigînd bucuroşi. Ochitorii ceilalţi zîmbiră strîmb.

— Cred şi eu c-a nimerit, dacă-i beat! zise unul din ei, batjocoritor.

Femeia cu mustăţi aruncă o privire nemulţumită bărbatului ei, apoi puse în mîna ochitorului norocos puşca încărcată din nou. După obiceiul de atunci, astăzi uitat, cel ce lovea ţinta odată, avea dreptul să tragă încă un glonţ, fără să plătească nimic; dacă lovea zece ţinte la rînd, ceea ce nu se întîmpla în fiecare zi, căpăta şi un premiu, fie o oglindă cu flori pictate în colţ, fie o statuetă de ghips, fie vreun alt obiect la fel de preţios, după alegerea sa. Iar, în sfîrşit, cel ce ar fi lovit toate ţintele fără să smintească nici un glonţ, pe lîngă premiul amintit, cuvenit la fiecare zece figuri, s-ar fi ales pe deasupra cu un pol de aur, îmbogăţindu-se la minut, dar asta firește nu se pomenise nici cînd, fiindcă altminteri stăpînul barăcii n-ar fi fost prost să se bage într-o treabă care să-l lase mofluz.

— Pe care s-o lovesc? întrebă iarăşi ochitorul zdrenţăros.

— Ursul, nene, ursul! strigară copiii.

Omul ochi, şi ursul se răsuci greoi pe fusul de fier, în sunetele flaşnetei care prinse să cînte din nou. În jur izbucniră strigăte; ochitorii ceilalţi lăsară puştile pe tejghea şi începură să se zgîiască la beţiv, uimiţi şi încă neîncrezători. Anton Lupan făcu un pas înainte, aproape fără voia lui.

— Fierarul, fierarul! strigau copiii, în sfîrşit satisfăcuţi.

Beţivul ochi la iuţeală, şi după pocnitura seacă a tablei atinse de glonţ, fierarul, cu obrazu roşu şi cu mustăţi castanii,

începu să miște brațul, lovind cu ciocanul într-o nicovală dispărută de mult de la locul ei.

Auzind flașneta și strigătele copiilor, mulțimea dădu năvală încoa', în timp ce Anton Lupan mai făcea un pas înainte, cu privirea uimită asupra dibaciului ochitor. Femeia cu mustăți strînse din dinți și se uită pămîntie la bărbatu-său. Acesta se apropie de bețiv, cu pași hotărîți :

— Hai, gata acu' ! îi zise, luîndu-i puşca din mîini.

Mulțimea se împotrivi :

— Da' de ce ? Lasă-l să tragă ! E dreptu' lui.

— Pompieru', nene, ocheşte în pompier !

Stăpînul barăcii se uită cruciş la spectatori, se uită la femeie, la beţiv, scrîşni din dinţi, dar n-avu încotro.

Astfel, în strigătele oamenilor şi-ale copiilor, în pocniturile seci ale tablei lovite de glonţ, căzură pe rînd iepurele, cerbul, mistreţul, vulpea, se puse în mişcare barca pe lac şi pompierul salută mulţimea cu tulumba pentru onor.

Aceasta fiind a zecea figură, oamenii, care ţineau socoteala, din ce în ce mai înfierbîntaţi, începură să strige :

— Premiul ! Premiul, jupîne ! Nu-l face uitat !

Jupînul se aplecă peste un cufăr din fund, îi sălță capacul, scoase o statuetă de ghips vopsită ţipător, care înfăţişa un cîine-lup, sau un viţel, sau poate un porc mistreţ, dacă nu cumva un animal de prin alte părţi — şi-l puse cu năduf pe tejghea.

— Hai, acu' du-te ! scrîşni printre dinţi.

Firește că mulțimea, care ține totdeauna partea celui dibaci, nu se lăsă.

— Înainte ! Înainte ! săriră oamenii. Ce, jupîne, ţi s-a făcut de scărmănat ?

— Pitpalacu', nene ! strigau copiii. Spălătoreasa !... Grădinarul !... Oaia şi berbecul !... Vaporul, vaporul !...

Ochitorul puse mîna pe puşcă şi le luă pe toate la rînd, fără greş, stîrnind la fiecare lovitură sunetele flaşnetei şi strigătele mulţimii cuprinse de fiori. Femeia cu mustăţi se făcuse nevăzută şi nu se mai ivi, pînă la sfîrşit. Poate umbla să strice vreo maşinărie, în fund, să înţepenească vreuna din figuri... După alte zece lovituri, ochitorul primi un briceag cu plăsele de fier, pe care se vedea o locomotivă scoţînd fum pe coş. Omul mai trase de zece ori — şi cu asta treaba se sfîrşi : toate figurile fuseseră lovite pe rînd.

— Polul! Polul! începură să strige oamenii, zvîrlindu-şi căciulile şi pălăriile în sus.

Bîlciul se golise; mai toată lumea se adunase în jurul barăcii, curioasă să vadă cum va fi pîn' la sfîrşit.

— Haide, scoate polu', scoate-l! continuau să strige cei din faţă, uitîndu-se duşmănos la omul de dincolo de tejghea, care rămăsese prostit, cu mîinile atîrnînd pe lîngă corp.

— N-am acu'. De unde să-i dau un pol? încercă el s-o încurce. Să vină diseară, că i-l dau!

Mulţimea începu să urle:

— A, nu umbla cu şoalda, jupîne, c-o păţeşti. De luat ştii să iei, da' cînd e vorba să plăteşti... Hai, scoate polu' şi dă-l creştinului, că e dreptu' lui.

Că hîr, că mîr, jupînul n-avu încotro şi începu să se scormonească în buzunar, de unde, după multă zăbavă, scoase cu mîna năduşită un bănuţ de aur.

— Ia-l şi cară-te, staţi-ar în gît! zise sugrumat, băgîndu-l în ochii cîştigătorului.

Acesta luă banul, îl privi pe o parte, pe alta, îl încercă în dinţi, îl frecă de mîneca zdrenţuită, îl mai privi odată, apoi în sfîrşit îl băgă în buzunar şi întinse mîna după puşcă, să tragă din nou.

— Ce mai vrei?

— Hai de la început. Ce, ori nu te ţii?...

Jupînul se făcu roşu — şi, cu ochii ieşiţi din cap, prinse a răcni:

— Cară-te de aici, beţivule! N-am bani d-aruncat în vînt!...

Între acestea, Anton Lupan, care nu-şi mai putuse lua ochii, din ce în ce mai uimiţi, de la iscusitul ţintaş, făcu încă doi paşi, şi ajungînd lîngă el îi puse mîna pe braţ; găsise, cînd se aştepta mai puţin, omul de care avea nevoie mai mult pentru planurile lui. Fiindcă, aşa cum putuse să-l cîntărească din ochi, şi ochii nu-l înşelaseră decît rareori, omul din faţa sa, deşi beat, părea să aibă şi alte virtuţi, pe lîngă nemaipomenita lui dibăcie de trăgător.

— Hai cu mine, prietene! îi zise, într-un chip căruia nu i te puteai împotrivi.

Totuşi, omul zdrenţăros şovăi, cu ochii la ţintele din fund.

— Închid, dau foc, nu mai pot! răcnea stăpînul barăcii, scos din minţi.

Anton Lupan strînse braţul ochitorului şi-l trase după el, cu un gest blînd, dar hotărît :

— Haide, şi-o să cîştigi mai mult decît un pol !

Induplecat nu de aceste vorbe, ci de hotărîrea pe care o simţea în glasul străinului, de data asta omul nu mai zăbovi decît ca să-şi ia traista, flinta lăsată jos, mistreţul de ipsos şi briceagul cu locomotiva scoţînd fum pe coş.

Ajungînd în marginea maidanului, unde mulţimea se rărea, Anton Lupan întoarse capul spre însoţitorul său şi-l întrebă :

— Cum te cheamă, prietene ?

Acesta vru să mîrîie, arţăgos : „Da' ce treabă ai dumneata ?" — însă ridicînd ochii întîlni un zîmbet atît de deschis şi de frăţesc, încît se simţi cîştigat pe loc.

— Ieremia mă cheamă ! răspunse, încrezător.

— Ăi fi cel care a intrat cu oiştea în gard ?

Omul rîse cu gura pînă la urechi, din ce în ce mai voios :

— Nu ; ăla e frate-miu, că ne-am nemerit doi fraţi să ne cheme la fel.

Acum fu rîndul lui Anton Lupan să izbucnească în rîs. Cu asta, orice urmă de gheaţă se rupse între ei.

— Prin urmare, am să-ţi zic Ieremia. Om vedea ce-om face dacă ne-om întîlni şi cu fratele tău. Pe mine mă cheamă Anton Lupan.

— Anton ?... Era la noi în sat un dascăl la biserică, dè-l chema la fel. O fi nume popesc ?

— N-aşi putea să-ţi spun, dar după cîte ştiu, n-am avut nici un popă în neam.

— Aşa ?!... făcu Ieremia, mirat. Vezi că la noi în sat pe oameni îi cheamă ori Ion, ori Vasile, ori Ieremia, ca pe mine, ori Haralamb, ca pe vără-miu. Mai e şi unul Marin, da' ăla a venit tocmai de peste Olt. Anton l-a chemat numai pe dascăl... Şi dacă te cheamă Anton, de ce-ţi mai zice şi Lupan ?

— Ăsta-i numele de familie. Pe la voi nu-i tot aşa ?

— Chiar aşa nu-i, ori ştiu eu ?!... Noi zicem : Ieremia al lui nea Ion, Haralamb al lui moş Vasile...

— Ei, vezi ? Altfel cum să-i deosebeşti între ei ?

— 'Mda, cînd te cheamă Ieremia. Dar cînd te cheamă Anton, cu cine aş putea să te asemuiesc ? Cu dascălul de la noi din sat ? Păi ăla a murit de mult...

Şi zicînd acestea, Ieremia se puse iarăşi pe rîs. Rîse şi Anton Lupan, deşi cam stînjenit, fiindcă o clipă nu-şi dădu

seama dacă are de-a face cu un om glumeț sau cu un cîrcotaș. Pe urmă, ca să schimbe vorba, întrebă :

— Ia spune, Ieremie, ai vreo treabă aici în tîrg ?

— Pînă una alta nu, da' acu', dac-or înverzi copacii, gîndesc să-mi cumpăr o foarfecă și să m-apuc de tăiat frunză la cîini.

Anton Lupan rîse din nou, în timp ce căuta cu ochii o cîrciumă, ori ceva de acest fel, unde să se oprească o clipă să-și omenească însoțitorul și să-l descoasă fără zor, gîndindu-se că la o nevoie ca asta birjarul putea să-l aștepte oricît. Dar văzînd că toate locandele din jur erau pline de lume gălăgioasă, pusă pe chef, merse mai departe, coborînd spre port. Din cînd în cînd își arunca ochii spre stînga, cercetîndu-l pe Ieremia, care mergea alături voios, fără să întrebe nimic, nici măcar încotro ostenesc. Nici urmă de beție nu se mai vedea pe chipul lui, de parcă nu el fusese cel ce adineauri se apropiase de baracă mergînd pe trei cărări.

— Unde ai învățat să ochești așa de bine ? îl iscodi după un timp, uitîndu-se la flinta din mîna lui.

— La Grivița, c-aveam gloanțe din belșug și fesuri turcești să le iei la ochi, cîte vrei.

— Și cum, mai înainte n-ai mînuit pușca ?

— Ba de mînuit am mînuit-o pînă m-am spetit, cînd m-a luat la reghiment, numai că de tras, am tras mai puțin. Da' eu, vezi dumneata, cum am dus-o la ochi, parcă m-am simțit frate cu ea...

La aceste vorbe, Anton Lupan îl privi mai iscoditor. Omul de lîngă el, înalt din cale afară, precum am amintit, să fi zis că-i deșirat dacă n-ar fi fost destul de spătos, avea un cap cam micuț pentru trupul lui, un cap de păsăroi, cu nasul ascuțit, cu ochii apropiați, cînd vicleni, cînd glumeți, cu bărbia îngustă și cu obrazul plin de țepi. Purta un fel de cioareci hărtăniți, strînși cu nojițele opincilor pînă sub genunchi, dar în sus avea o haină de marinar, peticită cam peste tot, care nu se potrivea nici cu cioarecii, nici cu căciula de oaie, din cap.

— Și cu flinta asta ce faci ? îl întrebă mai departe Anton Lupan, fără să fi pătruns taina ciudatei lui îmbrăcăminți.

— O țin așa, să zic și eu că am ceva. Am fost cu ea paznic la un boier, colo, peste Brateș.

— Vreo meserie ai învățat ?

— Sînt marangoz, domnule, numai că, de cînd cu războiul,

nu găsesc lucru de fel. Înainte mai veneau turcii, grecii şi mai ciocăneam cîte ceva la barcazurile lor. Ori mă duceam la Tulcea şi lucram bărci pentru pescari. Acu' grecii vin mai rar că-s cam speriaţi — iar turcii, de, or fi supăraţi pe noi.

— Ceva carte ai învăţat ?

— Cîtă a uitat meşterul meu.

— Ştii să citeşti, să scrii, să socoteşti ?

— Taman cît trebuie ca să nu zică lumea că-s prea prost.

Anton Lupan tăcu un timp, gînditor, apoi întoarse capul spre el şi-l întrebă, fără înconjur :

— Ascultă, Ieremie, ai vrea să porneşti cu mine la drum ? După cît bag de seamă, rosturi prea multe nu ai aici în tîrg.

— Şi nici în altă parte, domnule. Încotro s-o pornim ?

— Aşa, spre capătul lumii...

Aici Ieremia micşoră pasul fără voia lui şi, dîndu-şi căciula pe spate, se scărpină în creştet, îndoit.

— N-o fi prea departe ? zise, uitîndu-se cam chiorîş la vecinul său, cu teama că acesta îl lua peşte picior.

— Departe, e drept ! răspunse Anton Lupan, hotărît să nu umble cu amăgeli.

Ori, pe Ieremia tocmai răspunsul lui îl zgîndări, fiindcă părea cu totul şi cu totul serios — şi îl făcea să simtă furnicături peste tot, şi-n inimă, şi-n creier, şi-n trup.

Bănuind ce se întîmplă cu el, Anton Lupan zîmbi mulţumit şi-l lăsă un timp să fiarbă aşa, în zeama lui, apoi îl întrebă, parcă într-o doară, ca şi cînd ar fi vrut să schimbe vorba de la început :

— Pe mare ai fost vreodată ? Ţi-o fi teamă de ea ?

— Teamă ?... Iacă zău că nu ştiu. Da' de cunoscut o cunosc ; doi ani am fost dulgher pe un caic turcesc, şi-am tot umblat, pe la Stambul, pe la Salonic, ba am ajuns chiar şi la Pireu.

Anton Lupan tresări, surprins, şi chipul i se lumină mai mult ; deci omul său era chiar mai încercat decît bănuise el ; se cuvenea să nu-l mai scape din mîini, altul pe măsura lui fiind greu de găsit.

— De băut bei mereu, sau numai aşa, la sărbători ? îl iscodi mai departe, dezvăluindu-şi singur îndoiala care-l îngrijora într-adevăr.

Ieremia se uită la el, apoi îşi lăsă ochii în jos, ruşinat :

— Da' de unde, domnule, nici măcar la sărbători !... S-a întîmplat o istorie afurisită de m-ai văzut dumneata beat.

— Ce istorie ? stărui Anton Lupan.

— Ia, o istorie ! Să zic c-a fost nuntă, aș greși, da' altfel, ce naiba a fost ? Am un potlogar de văr la Sulina, văru' Haralamb, și el tot marangoz, că noi acasă n-am avut pămîntu' nostru și-am venit de mici la oraș să învățăm meșteșug... Acu' e la Sulina, cum spusei, lucrează de astă-vară la șantier, adică la reparat vapoare, la austrieci — că el nu-i numai marangoz, e și fierar, meșter bun altminteri, de ! — păcat că n-are și minte în cap ! Ei, și cînd a venit dezghețu', să fie de-atunci vreo trei săptămîni, m-am pomenit cu el în călduri, aici pe capu' meu, că vrea să se însoare, să intre în rîndul oamenilor : „Altminteri — zice — îmi iau lumea în cap, măi vere Ieremie' ori mă spînzur, așa nu mai pot s-o duc !" Te pui cu zănaticu ? Ăsta, cînd dă spicu' ierbii își iese din minți. „Și de ce nu te însurași la Sulina ?" zic eu. Aș, domnia-sa e mofturos, ce crezi ! Cică la Sulina nu-i niciuna pe gustul lui, hai la Galați, acolo e de ales ! „Păi cine-o să te ia pe tine, măi netotule ? Nu te vezi că ești un pîrlit, un zdrențăros ?"... Ce să mai lungesc vorba, domnule !... Eu aveam odaie în curte la un sacagiu, adică om înstărit, cu casă de zid, cu magazie, cu acareturi și pe deasupra cu două sacale, nu una, fiecare cu cîte doi bidivii. Lui hoțomanu' de vără-miu nu i-a trebuit să umble prin tîrg, că el, cum a venit, cum a pus ochii pe Ghiocica, fata sacagiului, fată cu zestre, cu salbă și cercei de aur și de frumoasă, frumoasă-al naibii, durdulie, rotunjoară, ca un ghioc. Acu' lasă că și el, Haralamb, e un pui de rumîn să-l mănînci din ochi, nu deșirat și ciolănos ca mine, chit că mi-e văr, că taică-miu, cu-al lui au fost frați buni, de la un bunic. Ei, și dacă l-a văzut, fetii i-a căzut cu tronc, n-a mai ținut seama că-i zdrențăros și pîrlit, iar sacagiu' n-a avut încotro... Nu-ți mai spun că i-a cumpărat straie și cizme noi, din cele cu scîrț, adică l-a înțolit cum n-a fost înțolit neam de neamul lui, că altminteri, îi place să se fudulească dacă are cu ce. Și-așa, s-a mutat văru' Haralamb în casă la ei, și pune-te pe trai, pe găină fiartă și pe pui fript, trei săptămîni în șir. Îmi trimitea și mie cîte un hartan în odaia din fund, lîngă magazii ; în față nu m-a poftit... Pe urmă au hotărît ei nunta, să fie azi — altfel intram în postul Paștelui și era prea tîrziu — da' petrecerea a început de ieri pe la prînz ; a adus sacagiu' amîndouă

sacalele pline cu vin — şi s-a pus mahalaua pe băut... Numai că, să vezi dumneata, pe la trei dinspre ziuă, văru' Haralamb mă ia de mînecă şi mă trage în odaia mea din fund: „Măi Ieremie, eu mă duc! Auzi că fluieră! Vine vaporu' nemţesc din sus..." „Tu eşti nebun?" zic. „Nu, da' m-am săturat aici. Uite, să le dai straiele de ginerică, şi cizmele, că mi-erau mici..." Altminteri suflet cinstit, domnule, ar fi putut să plece îmbrăcat ca lumea, nu în zdrenţele lui... Şi dacă el a plecat, eu n-am ştiut ce să fac, aşa că m-am apucat de băut. Am băut pînă la ziuă, cînd s-a băgat de seamă că ginerica s-a dus. Atunci s-a stîrnit zarvă şi văicăreală, şi sacagiu' m-a aruncat în uliţă, cu flinta şi cu traista, altceva n-am avut, de ce să mint! „Să nu te mai prind pe-aicea, neam de potlogar!..." Auzi vorbă la el! Parcă aveam eu vreo vină, parcă eu îi amăgisem fata!... Iacă, domnule, cum s-a întîmplat de m-ai găsit beat, rătăcind prin bîlci...

— Va să zică, deseară n-ai unde să dormi! zise Anton Lupan, neştiind dacă să rîdă sau să se întristeze de păţania lui.

— Lasă, că dac-o fi să merg cu dumneata, nu merg fiindcă n-am unde dormi! răspunse Ieremia, cam oţărît.

Cu această vorbă cam în doi peri, care nu spunea nici da, nici nu, sosiră în port, fără să-şi dea seama cînd făcuseră atîta drum. Anton Lupan văzu de departe trăsura aşteptînd pe chei, cu birjarul moţăind, dar în loc să se îndrepte într-acolo, merse întins spre barcazul acostat de curînd şi-l cercetă stăruitor, plimbîndu-se zorit prin faţa lui. Pe punte nu era ţipenie de om; pînzele fuseseră de bine, de rău, strînse pe ghiuri, dar altminteri se vedeau o grămadă de parîme şi de catrafuse aruncate pretutindeni, ceea ce dovedea un echipaj nu tocmai zelos. Pe tambuchiul din prova ieşea un ademenitor miros de berbec fript.

Ieremia se apropie şi el, adulmecînd mirosul şi înghiţind în sec; peste noapte se ţinuse mai mult de vin, cu mîncarea o lăsase mai uşor şi acum îi părea rău după bunătăţile de la sacagiu.

— Da' nu mi-ai spus, cum şi încotro s-o pornim, domnule? zise, lungindu-şi gîtul spre tambuchi.

— Gherasime!... Ismaile!... Aţi surzit, pezevenghilor? se auzi în clipa aceea pe punte un glas, strigînd furios.

Căpitanul ieşea din cabina lui, cu o boccea după el — şi

nimeni nu venea să-i dea ajutor. Din cabina echipajului se auzeau rîsete și chiuituri.

— Faceți chef cu banii mei! mai pufni căpitanul, spumegînd neputincios. Las' că ajungem noi la Pireu și-o să vedeți voi!

Ieremia, care nu luase seama la strigătele lui, ci îl ascultase pe Anton Lupan, se trăsese un pas în lături și se uita la acesta, cam chiorîș.

— Nu știu pe unde vine țara asta, dar, după cîte mi-ai spus, ar însemna să călătorim un an întreg.

— Poate și doi!

— Văleu!... Și numai pe mări?

— Ba și pe oceane.

— Ce vorbești?!

De data asta Ieremia părea mai degrabă curios decît speriat și nu se mai uita chiorîș, ci drept, cu ochii străbătuți de scîntei.

Văzînd că niciunul nu mișcă, din oamenii săi, căpitanul barcazului se îndreptă spre schelă, să iasă la chei, cu bocceaua după el, morfolind cu ciudă între dinți trabucul rău mirositor. Anton Lupan îl lăsă pe Ieremia și, ținîndu-i calea, îl salută, voios:

— Bună-ziua, căpitan Iani!

Căpitanul scăpă trabucul din dinți:

— Da' de unde știi dumneata că sîntu căpitan? Și de unde știi că mă cheamă Iani?

Necunoscutul de pe chei îi zîmbi, șiret:

— Auzi vorbă! Păi e destul să se uite cineva la dumneata, ca să vadă că ești căpitan. Și încă ce căpitan! Eu unul, ca să-ți spun drept, m-aș fi așteptat să te văd comandant pe un cargobot.

Kir Iani se împăună, cu pieptul umflat și ochii dați peste cap; apoi scuipă pe lîngă schelă, prefăcîndu-se supărat.

— Mie nu-mi trebuie cargobotu, fraticule, să-mi stea armatoru pe capu. Mai bine căpitan pe corabia mea!

— A, corabia asta frumoasă e a dumitale?! Atunci sigur, ce să intri la stăpîn, pe cargobotul altuia!

Și văzîndu-l că plesnea de ifos, Anton Lupan găsi de prisos să-i răspundă la a doua întrebare — răspuns care de bună seamă i-ar fi tăiat ifosul și l-ar fi înfuriat; el îi spusese Iani, fiindcă după cîte știa, cam Iani îi chema pe toți căpitanii din

arhipelag. Aşa că schimbă vorba, cît timp căpitanul se mai împăuna :

— Gîndesc că pleci la Pireu, căpitan Iani. Aşa-i ?

— Chiar aşa. Si ţe vrei dumneata ?

— Vreau să iei... doi călători...

Anton Lupan se opri puţin şi întoarse capul spre însoţitorul său, care aştepta, la doi paşi. Acesta adulmecă spre tambuchi, înghiţi în sec, apoi înclină din cap ; nu se înţelegea limpede dacă încuviinţarea lui privea plecarea la drum sau mirosul berbecului gras.

— Da, căpitan Iani, doi călători ! continuă Anton Lupan, luînd răspunsul care îi convenea.

— Si pînă unde, fraţicule, hai ?

— Pînă la Stambul, sau chiar mai departe...

Căpitanul făcu ochii mari ; i se părea de mirare că un tînăr aşa de bine îmbrăcat avea nevoie să călătorească pe corabia lui, cînd putea să aştepte vaporul, două-trei săptămîni. Dacă avea bani, precum se putea bănui, de ce să fie grăbit ? Pe urmă îşi zise în sine, luminat : „A făcut vreo boroboaţă, vreo coţcărie, ori poate vreun omor şi vrea să spele putina cît mai curînd... Asta este o gîscă bună ; să nu pierdem prilejul şi s-o jumulim vîrtos ! Kir Iani, vezi ce faci !“

Aşa că răspunse, lăsîndu-se greu, ca un morun mare şi gras, chit că el unul era pirpiriu :

— De, fraţicule, să te iau, să nu te iau ? Dacă păţescu ţeva ?

Anton Lupan îi înţelese gîndurile cum îl privi în ochi, dar nu găsi cu cale să-i arate că nu era un fugar, şi deci n-avea de ce să se lase strîns cu uşa de primul căpitan întîlnit.

— Ei, ia spune, kir Iani, cît ceri ?

— Pînă la Pireu ?

— Deocamdată să zicem pînă la Stambul ; pe urmă om mai vorbi.

— Cu mîncarea mea ?

Ieremia înghiţi în sec, iar ; pe tambuchi se auzea berbecul sfîrîind — pesemne îl răsuceau deasupra cărbunilor, să te apuce leşinul chiar dacă erai îndopat.

— Cu mîncarea dumitale, kir Iani ! răspunse Anton Lupan.

Căpitanul scoase un trabuc nou din buzunar şi se scărpină în cap.

— Dumneata ai să dormi în cabina mea : ţinţi icosari. Eu să doarmă pe punte : doi icosari ; alt loc nu am.

— Unde-o să doarmă, o să vedem noi. Va să zică, asta ţi-e vorba : şapte icosari şi ne-am împăcat. Bate palma, căpitan Iani !

Căpitanul muşcă din trabuc, înciudat : „Ar fi trebuit să cer douăzeci, ori douăzeci şi cinci. Am fost un măgar !“ Dar nu mai putea da înapoi, căpitanul are numai o vorbă, dacă-i căpitan.

După ce primi banii şi-i încercă în fel şi chip, strigă spre oamenii săi, care stăteau sub punte, să fi zis că-s legaţi :

— Bre Lachi, bre Ismail, ia veniţi încoa' ! Avem pasageri !

Firește, nimeni nu scoase capul să vadă de ce striga, fiindcă oamenii din echipaj tocmai prînzeau, cu o întîrziere care le mărise foamea şi le luase auzul de tot. Dar nici mare nevoie nu era de ei. Birjarul cu Ieremia duseră cufărul pe punte şi cu asta treaba se sfîrşi ; din partea celor doi călători, corabia putea să pornească la drum.

Căpitanul coborî repede în cabina sa, încuie la repezeală dulapurile şi sertarele, îşi chemă pasagerul, ca să-i arate cuiţusul hotărît pentru el, apoi se îndreptă spre oraş.

— Pe cînd plecarea, căpitan Iani ?

— Dacă este vînt bun, mîine la ziuă.

— Ei, Ieremie, — zise Anton Lupan, — acum a venit timpul să vedem dacă berbecul acela e bun într-adevăr, sau te-ai înşelat.

— Domnule, răspunse Ieremia, — crede-mă că o vorbă atît de înţeleaptă n-ar fi putut să spună nici popa de la Trei-Ierarhi !

Cei doi pasageri neaşteptaţi se îndreptară spre tambuchiul din prova şi coborîră scările, tropăind.

— Bună-ziua, palicarilor ! strigă Anton Lupan din prag. Vă doresc poftă bună, fiindcă aveţi la ce. Mi se pare că aţi pus mîna pe un berbec gras !

— Dacă aşa socotim dumneata, poftim gustam ! răspunse un om din echipaj, înroşindu-se ca un flăcăiaş — mîndru de vorba noului venit, că el alesese berbecul, el îl pusese la fript.

Era bucătarul corăbiei şi în acelaşi timp ajutor de cîrmaci, pe nume Nail Geafer Ismail, un ins de vreo patruzeci de ani, cam mărunţel, dar altminteri vînjos ca orice marinar, cu capul rotund, pleşuvit, cu faţa gălbuie, de felul ei, nu de pe urma

vreunei boli, cu nasul ca un boț de ceară lipit între ochi, iar sub nas cu o mustață zbîrlită încotro vrei, să fi zis că-i supărată pe toată lumea din jur.

— Pe cinstea mea! vorbi primul cîrmaci, fără să se întoarcă spre noii veniți. Dacă nu l-aș fi lăsat în Marea Roșie, după glas aș zice că ăsta-i Anton Lupan cel viteaz!

În clipa aceea întoarse capul, alene, și deodată sări în sus, ca ars, mai-mai să se lovească în tavan, că părea de două ori mai înalt decît Ismail.

— Prea sfîntă Născătoare, chiar el era! strigă, făcîndu-se cînd palid, cînd roș. De unde-ai răsărit, domnule? Nu cumva te ai bine cu ăl necurat?

Anton Lupan îl privi cercetător printre pleoape, apoi chipul i se lumină:

— Tu nu ești cumva Gherasim-contrabandistul, măi neam de coțcar?

— Eu sînt, domnule, și poți s-o strigi în gura mare, că aicî nu mă tem. Dar dacă vreodată s-o întîmpla să ne întîlnim pe la Port-Said, te rog s-o spui mai încet; n-am chef de închisorile arăpești.

Cei doi oameni își strînseră mîinile, apoi se îmbrățișară, ca doi prieteni vechi, bucuroși că se revăd.

— Măi fraților, vorbi Gherasim, de data asta în grecește, întorcîndu-se spre ai săi, care se zgîiau la el, mirați să-l vadă așa voios, pe el de felul lui tare ursuz. Prin '78 eram la Port-Said, pe o corabie arăpească, eu cu frate-miu Panait — și...

— Și făceați negustorie cu hașiș! îi întregi vorba Anton Lupan.

— Asta pe sub mînă, domnule; doar nu era să mă usuc cu zece piaștri pe lună, cît îmi dădea hapsînul de căpitan.

— Stam jos, mîncam! îi îmbie Ismail pe noii veniți.

Oamenii din echipaj se înghesuiră pe lavițele fixe, aflate de o parte și de alta a mesei, făcîndu-le loc oaspeților. Ieremia își lăsă traista lîngă scară, dar de flintă nu se despărți, ci se așeză la masă cu ea sub cotul stîng.

— Și cum vă spuneam, frățioare, — reîncepu Gherasim, — era prin '78, că nu se deschisese canalul de Suez decît de cîțiva ani și așteptam la Port-Said să luăm marfă pentru Berbera. Stăteam la chei și în jurul nostru, puzderie de corăbii și barcaze, care turcești, care grecești, care arăpești. Mai încolo erau vapoare, de toate felurile și de toate națiile — și

lume multă pe chei, negustori, hamali, marinari, gură-cască, milogi. Lîngă noi era legat un barcaz arăpesc, al unuia Huseim, şi ăsta avea cu el o soră, Adnana, pe care o bătea în fiecare zi. De ce-o bătea şi de ce-o purta după el pe mări, cine putea şti? La arapi nu-i ca la noi, să întrebi, să iscodeşti, că doar dacă te uiţi niţel mai lung la ce învîrtesc ei, odată te pomeneşti cu un cuţit în gît... Şi aşa, într-o dimineaţă, Huseim al nostru îşi luase iar sora la scărmănat. Fata nu plîngea, strîngea numai din dinţi şi scăpăra cu ură din ochi, mîndră se vede, deşi la vîrstă copil. Noi, de colea, nici să ne uităm nu îndrăzneam; trăgeam doar cu coada ochiului, înjurînd în gînd. Ş-odată, ce să vezi, un tînăr, să fi zis că şi-a pierdut minţile, se opreşte pe chei, se face roşu, apoi se repede la schelă, sare pe punte — şi cînd îi propteşte una lui Huseim sub fălci, se prăvăleşte arapul peste bord, ca un balot. Păcat că nu s-a nimerit pe aproape nici un rechin; scăpa lumea de un ticălos!... Ei, iacă, tînărul care a făcut ispravă asta, e dumnealui — numai că de-atunci a mai îmbătrînit puţin şi poate acum o fi mai domol.

Oamenii întoarseră capul spre oaspetele ciudat şi-l priviră cu ochii înflăcăraţi. Ca unora care călătoriseră prin acele părţi sau măcar cunoşteau din istorisiri obiceiurile locului, întîmplarea li se părea de necrezut. Cît despre Ieremia, cu toate că nu înţelegea chiar fiecare cuvînt grecesc, privea cu ochii zgîiţi la Anton Lupan, uitîndu-şi pînă şi de berbec. Apoi dacă lucrurile stăteau aşa, cum spunea marinarul ăsta voinic, noul lui stăpîn nu era un om să-l întîlneşti oricînd. Acum era mulţumit că pornise după el; pînă mai adineauri, de, se mai gîndise că la noapte, după ce s-o sătura de berbec fript, să spele putina, frumuşel, doar nu-l costa nimic şi-atîta lucru s-ar fi priceput să facă şi el, dacă era văr cu Haralamb.

În timpul acesta, Gherasim le vorbea mai departe alor săi, din ce în ce mai aprins:

— Îndată, mai repede decît ai vira o cheie de lanţ, vestea că s-a găsit cineva să-l înfrunte pe Huseim s-a întins în tot portul, fraţilor. Era acolo un bătrîn, am uitat cum îl chema, care ţinea un fel de dugheană pe chei — găseai la el şi cafea şi ciubuc, mai făcea negustorie şi cu chihlimbar. Lumea îl ţinea de înţelept; zicea că se trage din nu ştiu ce neam de profeţi. Şi el a spus: „Numai Allah are drept să-i bată pe credincioşi. Dar Huseim n-a fost un credincios — şi dacă s-a gă-

sit un ghiaur să-l înfrunte, apoi bravo lui! Aferim! Ghiaurul ăsta e viteaz și se cuvine să fie cinstit de toți!" Așa a spus bătrînul — și așa a fost. Numele lui Anton Lupan s-a dus pe toată Marea Roșie... Ehei, dar dumnealui a mai făcut și alte isprăvi; am să vi le spun cîndva...

Oamenii ascultau parcă fermecați. Ieremia barem se simțea ca beat, să fi zis că vinul de la nuntă i se urcă iar, mai vîrtos, în cap. Auzind cuvintele care se spuneau despre Anton Lupan, se simțea mai mîndru decît dacă ar fi fost vorba de el sau de Haralamb. Mult dorise în viață, de cînd se știa, să întîlnească un om cinstit și viteaz!

— Dar ia spune, domnule, ce vînt te aduse încoa'? întrebă Gherasim, dînd-o iarăși pe glas de valah. Acu' vreo doi ani auzisem că ești secund pe un vapor olandez. Alții spuneau că lucrezi căi ferate, la turci.

— Am făcut și căi ferate, am fost și secund — ba mi-am luat și brevetul de căpitan... Da' tu ce naiba neam ești, grec, ori de-ai noștri, că vorbești romînește de parc-ai fi muntean?!

— Grec, domnule, de lîngă Pireu! sări Nicola, al doilea cîrmaci.

Gherasim își lăsă capul în pămînt și cît era el de mătăhălos, păru sfios ca un copilaș.

— Ei, oi fi și eu ceva! zise, nelămurit, cu glasul puțin întristat.

Apoi scuturîndu-se, ridică ochii spre Anton Lupan:

— Și-acum încotro? Nu mai ești îmbarcat?

— Nu; am avut ceva treburi în țară, le-am limpezit și uite că plec iar.

— Mergi cu noi, ori am înțeles eu aiurea?

— Ba ai înțeles bine, că d-aia vă striga căpitanul, să puneți mîna pe bagaj. Merg cu voi, pînă la Stambul, sau pînă la Pireu, om vedea... Vreau să cumpăr o corabie și să...

Văzîndu-l că s-a oprit, Gherasim îl întrebă, zgîndărit în inima lui de vechi marinar:

— Ia spune, în ce parte ai vrea să pleci? Ce mări ți-au rămas de vînturat?

— Ehe, destule!... răspunse Anton Lupan.

— Domnule, — stărui cîrmaciul, — te-am întrebat nu ca să-mi răcesc gura. Nu mă cunoști prea bine, dar te rog să mă crezi că nu sînt flecar și nici în sufletul omului nu mă bag cu de-a sila. Mă gîndisem că poate ai avea nevoie de un cîrmaci.

Anton Lupan îl privi îndelung, în timp ce toată lumea tăcea, cu ochii la ei, apoi înclină din cap :

— Bine, Gherasime ! Fireşte că o să am nevoie de un cîrmaci şi dacă acela ai vrea să fii tu, sînt sigur că altul mai bun nu s-ar afla. Numai de-am găsi şi o corabie demnă de asemenea cîrmaci !... Cînd crezi să sosim la Stambul ?

— Păi dacă plecăm mîine, pe miercuri o să fim la Sulina, pe sîmbătă sau pe duminică poate intrăm în Bosfor.

Auzind aceste cuvinte, Ismail scoase un suspin amar.

— Ce-i, mă turcule, eşti certat cu sultanul de te-ai întristat aşa ? îl luă în batjocură Marulis, al patrulea om din echipaj.

Bucătarul nu răspunse, dar se vedea limpede că avea inima grea, parcă apăsată de un bolovan.

— Lăsaţi-l în pace ! interveni Gherasim, mirîndu-se că la un oftat ca ăsta oamenii puteau face haz.

Adevărul este că amărăciunea lui Ismail, deşi vădită, mai de grabă îţi stîrnea rîsul decît întristarea.

— Ce e cu el ? întrebă Anton Lupan.

— Păcate omeneşti, domnule ! răspunse nelămurit Gherasim. Şi cum spuneai, o să-ţi trebuiască un cîrmaci ?...

— O să-mi trebuiască. Dar Panait ce face ?

— Frate-miu ?... Dumnezeu să-l ierte ! L-au căsăpit piraţii.

— Îmi pare rău de el ! zise Anton Lupan, întristîndu-se deodată. Era om de mare ispravă. Şi cînd s-a întîmplat nenorocirea asta ?

— Acum vreo doi ani, la Samos.

De la piraţi vorba trecu la altele şi se lungi multă vreme ; îşi amintiră de porturi unde se întîlniseră odată, povestiră despre corăbii vechi, despre căpitani, ceilalţi avură fiecare de spus cîte ceva, uitară de necazuri — şi aşa, tot înfulecînd din berbec, tot deşertînd stacane cu vin, nici nu băgară de seamă cum deasupra capului, micul spirai se făcuse cenuşiu, vestind căderea amurgului. Cineva aprinse o lampă cu gaz, agăţată în tavan ; lumina ei slabă prinse să le legene umbrele pe pereţi. Mai tîrziu auziră şi paşii căpitanului, sus, dar nimeni nu ieşi în întîmpinarea lui — şi kir Iani coborî în cabina de la pupa, mormăind înciudat...

A doua zi în zori „Penelopa“ porni domol la vale, împinsă de o blîndă adiere de la sud, şi seara ajunse la Tulcea, unde înnoptă, dînd prilej echipajului să debarce în căutarea altui berbec. În ziua următoare, vîntul, schimbîndu-se de la

apus, se arătă şi mai prielnic decît în ajun, astfel că pe la ora prînzului corabia lui kir Iani se apropia de Sulina, unde, după cum ne amintim, făgăduia să ajungă foarte curînd.

Asupra acestei clipe l-am lăsat pe căpitan la cîrmă, pufăind din trabuc, cu ochii la pasagerul său, aflat la prova, cu coatele rezemate de parapet, în vreme ce Ieremia stătea înfins pe punte, alături cu flinta lui strînsă între genunchi.

În cele două zile de drum, ciudatul pasager îşi vîrîse nasul peste tot, cercetînd corabia pe îndelete, judecase forma ei şi felul cum era construită, măsurase catargele din ochi, şi le închipuise cu toate pînzele sus — iar după aceea nu-i trebuise să se gîndească îndelung ca să-şi dea seama că „Penelopa" nu era lucrul care îi trebuia lui. Într-adevăr, corabia aceasta nu prea izbutită, construită economic, cu coastele pe alocuri putrede sau plesnite, cu bordajul de brad, se dovedea vrednică să transporte de ici-colea cinci vagoane de grîu, dar hotărît n-ar fi putut să înfrunte o încercare mai grea.

Din clipa cînd ajunsese la această concluzie, călătorul nostru se liniştise şi rămăsese pe gînduri, la prova, cu ochii la peisajul Deltei, redus, pe zeci de kilometri, numai la patru elemente din vastul catalog al naturii: stuful, sălciile, cerul şi apa. După un timp, perdeaua aceasta monotonă începu să fluture, departe, în faţă, şi pe sub faldurile ei se iviră, fără să se poată impune la început ca reale, cîteva căsuţe albe, cîteva magazii de scînduri, cu pereţii cenuşii, cîteva catarge înşirate în linie dreaptă... O oră mai tîrziu, „Penelopa" acosta la cheiul sdrobit al Sulinei, între alte două corăbii greceşti, care intraseră în ajun din mare şi aşteptau vîntul prielnic să pornească spre Brăila. Neaducînd nici un fel de marfă, amîndouă erau încărcate cu nisip, fiindcă fără acest lest n-ar fi putut naviga cu pînze, fără primejdie de răsturnare. Nimeni nu se mira că de ani de zile atîtea corăbii intrau pe Dunăre să încarce grîu şi aduceau în schimb nisip; probabil, prin părţile de unde veneau se găsea nisip cu duiumul.

Ceva mai în susul cheiului, un vapor austriac se pregătea să plece la drum, fiindcă scotea fum gros pe coşul înalt cît catargele.

Îndată ce „Penelopa" acostă, echipajul sări pe uscat şi se năpusti spre cele două corăbii vecine, ca să-şi vadă compatrioţii şi să afle ştiri noi din ţară. Căpitanii acestor vase se aşezaseră sub şopronul unei locande de pe chei, un fel de cîrciumă,

cafenea și ceainărie — și sorbeau cu socoteală dintr-o sticluță cu mastică de Chios, în așteptarea pastramei de capră, care se frigea alături, pe cărbuni, sfîrîind și pocnind ca artificiile. Bineînțeles, kir Iani se îndreptă și el într-acolo și după cuvenitele saluturi și îmbrățișări se așeză la masă cu dînșii, fericit că regăsea un colț din Patrida.

Era spre ora patru după-prînz ; soarele de primăvară mai avea de brăzdat o bucată bunișoară de cer, pînă să cadă la apus, pe orizontul de stuf. Vîntul se potolise încetul cu încetul, ca în sfîrșit să adoarmă de tot, dar pentru cei care îi cunoșteau legile și-i simțeau tainele, era limpede că dinspre mare avea să se ridice în curînd briza de sud-est, adică vîntul cel mai neprielnic pentru a te îndrepta spre Stambul.

Astfel, fără să-l mai întrebe pe kir Iani, Anton Lupan înțelese că astăzi nu putea fi nici vorbă de o plecare la drum ; dar faptul acesta nu-l supăra cîtuși de puțin, fiindcă întîrzierea era spre folosul lui ; iată avantajiile călătoriei cu un barcaz nefericit, față de un vapor care în acest port mic nu i-ar fi îngăduit nici să răsufle puțin.

La începutul iernii, aflîndu-se la Galați, voise să se ducă și la Sulina, fiindcă deși îi scrisese de mai multe ori căpitanului de port, cerîndu-i lămuriri, acesta nu-i răspunsese nimic. Din nefericire, tocmai atunci pe Dunăre începuseră să curgă sloiuri, și nici un vapor, nici un barcaz nu mai pleca în jos.

Acum putea, în sfîrșit, să caute urmele lui Pierre Vaillant și aici.

— Domnule ! zise Ieremia, la fel de lămurit și el în privința vîntului, ca unul care umblase cîțiva ani pe mări. După cum văd, azi n-o să plecăm. Eu m-aș duce pe la văru-miu Haralamb, să văd cum îi merge cu văduvia.

— Du-te, numai ai grijă ca deseară să fii înapoi ; să nu te trimită cumva în pețit.

— Aș ! Nu cred să-i mai ardă lui de însurătoare acum ; mai degrabă cred că stă ascuns, să nu-l dibuiască vreo iscoadă trimisă de saçagiu.

Anton Lupan merse cîțiva pași pe chei, pînă la baraca de lemn a căpităniei ; o femeie care frigea guvizi, sub un șopron dărăpănat, îl vesti că pe căpitanul portului nu-l putea găsi decît a doua zi, spre prînz, fiind plecat la vînătoare de rațe, în păpuriș... A doua zi, la prînz, cînd „Penelopa“ urma

să plece în zori ! Viața aici se mișca mai greoi chiar decît barcazele încărcate cu grîu !

Încotro să pornească, pe cine să întrebe, cînd pe chei nu se vedeau decît marinari străini ?

Peste pădurea de stuf, către răsărit, se ridica, stingheră, turla unui far micuț. Ah, acolo trebuia să fie un om — și poate cel mai nimerit !

După ce mai aruncă o privire în jur, nădăjduind ca rațele să nu fi venit încă din țările calde și căpitanul portului să se întoarcă, dezamăgit, Anton Lupan porni pe malul apei în jos să ajungă la far. Din față se ridica boarea amară și sărată a mării, în vreme ce frămîntarea valurilor rostogolite pe nisip se auzea, de peste perdeaua de stuf, ca un murmur îndepărtat, murmurul acela nelimpede, aspru și totdeodată blînd, pe care corăbierii îl confundă adesea cu freamătul din ființa lor. Cîteva sute de metri mai departe, stufărișul se pierdea în nisip, lăsînd să se deschidă către sud o plajă largă și întinsă, petrecută pe sub orizont, cu dune năpădite de buruieni și de pir.

Farul veghea posomorît în partea cealaltă a canalului, încins cu brîuri de piatră negricioasă care i se urcau pînă la gît. Marea în față era mai mult cenușie decît albastră ; mîlul adus de Dunăre murdărea apa pînă aproape de orizont, unde se zărea o dîră vineție ca o muchie de cuțit. Pe cer pluteau cîțiva nori albi, destrămați, și jos, deasupra valurilor, se roteau pescărușii, țipînd. Pînza unei bărci se zărea departe, în larg, iar pe țărm, către sud, se mai ghiceau niște lotci negre, trase pe nisip.

Pe malul celălalt al canalului, înspre far, o bătrînă stătea aplecată cu donița deasupra apei.

— Hei !... Mătușă ! o strigă Anton Lupan.

Bătrîna se ridică, lungă și arcuită ca un arac, de-ai fi zis că e pusă acolo să țină tovărășie farului singuratic de pe mal. De sub basma îi atîrna în lațe părul cenușiu, murdar. Cu toată depărtarea, un ochi i se vedea lovit de albeață, lucind în soare ca un solz de crap.

— Ce vrei ? răspunse, cu artag.

— Cine-i paznicul farului ?

— Ifrim, dar nu-i aici, tîlharul ! Du-te și dumneata !

Zicînd acestea, arătarea luă donița de jos și porni pe mal.

— Hei, mătușă ! E plecat departe ?

— La dracu' e plecat ! Du-te după el, fuguța !...

Anton Lupan rămase încurcat, lîngă canal. Apoi se gîndi că omul căutat de el avea însărcinări mult mai precise și mai grave decît un căpitan de port și deci, indiferent unde ar fi fost plecat, odată cu căderea serii trebuia să vină să aprindă felinarele, altminteri farul degeaba se chema far. Nu-i rămînea decît să-l aștepte, răbdător : se afla la poarta Levantului.

O epavă pe jumătate îngropată în nisip zăcea în fața sa pe malul mării și se miră că nu o văzuse pînă acuma. Părea să fie un barcaz, naufragiat de mult, dacă judecai după nisipul îngrămădit de vînt în juru-i. Dar iată că țărmul acesta aspru, cu toată înfățișarea lui pașnică, mai ceruse și alte jertfe corăbierilor. La nord de canal, în umbra farului, se vedea un catarg strîmb, răsărind dintre dune cu mișcarea de deznădejde a unui braț omenesc care cere ajutor înainte de a se prăbuși ; pesemne acolo nenorocirea se întîmplase de curînd, altminteri catargul, și după el cealaltă lemnărie bună de pus pe foc și-ar fi împlinit destinul firesc în aceste locuri lipsite de păduri... În partea astălaltă, către sud, se ridica altă movilă de nisip, lăsînd să se vadă, pe alocurea, bordajul putred, fărîmat, și coastele negre ale unei corăbii naufragiate de cine știe cît timp.

Anton Lupan porni pe țărm, spre miazăzi, gîndindu-se că fiecare din aceste epave își avea taina ei... Nisipul le acoperea, an de an, lemnul nejumulit de oameni putrezea dedesubt și nimeni, niciodată, n-avea să mai poată ști ce destine se frînseseră aici. Fiecare din aceste epave fusese o corabie mîndră — cu etrava arcuită semeț deasupra valului, cu catarge înalte și zvelte ca brazii din păduri, cu pînzele umflate de vînt, — brăzdase mări și oceane, ducînd dintr-un colț în altul al lumii mesajul vieții omenești... Se asemănau între ele în toată istoria lor, și totuși, fiecare își avea trecutul ei, pe care nu-l putea șterge nici chiar acest sfîrșit comun. Dar cum se numiseră ele și căpitanii lor, ce echipaj le purtase în lume, ce cîrmaci le conduseseră prin furtuni, ce patimi, ce virtuți, ce bucurii, ce suferințe frămîntaseră inimile acestor oameni dispăruți, ce ură, ce nebunie, ce iubire, ce simțăminte fuseseră curmate în naufragiul de demult, ce taine zăceau sub nisip ?...

La cîteva sute de metri spre sud se vedea altă corabie aruncată de valuri pe țărm, și asta de asemenea de foarte mult timp, fiindcă era și ea pe jumătate îngropată în nisip, numai că, fiind lucrată dintr-un lemn mai vîrtos, ținuse piept vremii și nemilosului ei aliat, putregaiul nimicitor. Tot ce putuse folosi cuiva era

luat de mult. Scîndurile punții fuseseră smulse pînă la una și de bună seamă toată lemnăria ar fi suferit la fel dacă, după îndelungata atingere cu apa mării, n-ar fi fost aproape pietrificată, astfel nemaiputînd să meargă la foc. Două lanțuri grele, la prova, se pierdeau în nisip, unde pesemne se aflau îngropate și ancorele, pe care nimeni nu se ostenise să le ia, fiindcă nu i-ar fi folosit la nimic. Cabestanul, care iarăși nu putea folosi nimănuia, rămăsese la locul lui, ca și alte piese de fier, mîncate de rugină.

În lupta acestei epave cu timpul se vedea atîta îndîrjire, încît Anton Lupan se apropie și o privi cu stăruință. Atît cît putea să judece, după ceea ce rămăsese deasupra nisipului, părea să fie o corabie venită din Baltică sau din Marea Nordului. Cu chila ei lungă, cu pupa aproape la fel de ascuțită ca și prova, cu liniile fine și-n același timp robuste, îi amintea de... Deodată Anton Lupan se făcu palid, inima încetă să-i bată, picioarele se împotriviră să-l ducă mai departe și el rămase locului, cu ochii pironiți înainte. Această corabie aruncată de valuri pe țărm, la gura Sulinei, îi amintea... În clipa următoare inima lui își reluă nebunește bătăile, sîngele îi dogorî în vine, picioarele i se mișcară de la sine ducîndu-l în jurul epavei, în timp ce mîinile-i reci ca gheața pipăiau lemnul cu mișcări pripite...

Fiecare epavă își are taina ei... O poartă cu ea pînă o acoperă nisipul, pînă o surpă putregaiul; n-o poate bănui, n-o poate dezlega nimeni.

Anton Lupan se opri în fața etravei; pe scîndura bordajului, cenușie, se mai vedeau, șterse de vreme, trunchiate, despărțite, unele litere — și din ele, omul care le cunoscuse putea întregi numele corăbiei.

Avea și această epavă o taină, ca toate epavele din lume, dar lui îi era cunoscută, rămînea taină doar pentru ceilalți oameni. Lui îi sfîșia inima și, așa sfîșiată, i-o umplea de neliniște și de nedumerire...

Un bătrîn, cu capul alb ca floarea coliliei, venea pe țărm, cu sumanul pe umeri, cărînd greu un coș cu pește în mînă.

— Bună-seara, domnule! zise, ferit, scoțîndu-și căciula.

Cu toată ninsoarea care-i acoperea creștetul, avea, nu știu cum, o înfățișare haină, dar poate era numai o închipuire.

— Bună-seara! răspunse Anton Lupan, într-o tresărire ușoară.

Bătrînul se opri, cuprins de mirare :

— Știi graiul nostru ?

— Și de ce nu l-aș ști ? Par să fi picat din lună ?

— Nu, domnule ; dar credeam că ești *inglez* de la Comisie.

Anton Lupan se apropie de dînsul ; bătrînul își lăsase coșul jos și scăpăra amnarul, să-și aprindă luleaua.

— Ești de mult prin părțile astea, moșule ?

— Cam de multișor aș zice, că-s născut aicea, dar de cîți ani anume, mai greu să fac socoteala ; or fi 65, ori fi 70, nici popa nu poate să-mi spună.

— Ești pescar ?

— Am fost, mai la tinerețe ; acum m-au pus paznic la far...

— A, dumneata ești Ifrim, paznicul farului ?

— Păi dar cine ?

— Tocmai te căutasem... Baba dumitale e cam aspră, moșule !

— Ducă-se pe pustie !...

Anton Lupan se frămînta, chinuit de gînduri, dar privindu-l, nimeni nu i-ar fi bănuit zbuciumul.

— Uite o cutie de chibrituri ; să nu te mai chinuiești cu amnarul.

— Mulțumesc, domnule, am și eu la far, că-mi dă Comisia, la aprins felinarele ; dar pentru lulea, tot mai bun e amnarul.

— Te grăbești tare ?

— Nu, că mai e pînă la apusul soarelui și felinarele sînt șterse : altminteri, baba mea nu-mi dă voie să plec, pînă nu le frec bine.

— Spune-mi, întrebă Anton Lupan, luptîndu-se să-și stăpînească bătăile inimii, nu cumva știi ce-a fost cu corabia asta ?

— Ba știu, cum nu ; și cu asta, și cu cea de mai la vale, numai să nu mă-ntrebi anul. Astea sînt nelegiuirile lui Spînu.

Aici, în ochii bătrînului se aprinse o scurtă lucire, ca la dihăniile care rătăcesc noaptea prin codri ; dar poate că și asta era doar o închipuire. După aceea, el se așează pe nisip, scăpără iar amnarul și, pufăind din lulea, își dădu drumul la gură :

— Erau niște tîlhari de apă, pirați cum le spune. Se pripășiseră de ani de zile prin părțile noastre și nu putea să-i

stîrpească nimeni. Căpetenia lor era unu' Axente, venit de prin marea grecească, da' lumea îi spunea Spînu, fiindcă nu-i creştea păr pe faţă, nici mustăţi, nici barbă, ca la neoameni. .

Bătrînul scuipă cu dispreţ în nisipul umed, îşi mîngîie barba, cum şi-ar fi înfoiat coada păunul, apoi îşi continuă povestirea, în timp ce Anton Lupan se aşeza alături, stăpînindu-şi cu greu bătăile inimii :

— Spîn, spîn, dar altfel om subţire, trăit în lume, cu ştiinţă de carte, să te miri că se apucase de tîlhărie. Nu ştiu din ce părţi venise, dar iaca, pot să jur că ştia tot ce e limbă omenească în lume... Pe acea vreme, nu era farul ăsta, ci altul, gata să se dărîme — iar de aprins, se aprindea numai cînd îşi aducea cineva aminte. Corăbiile, dacă ajungeau ziua, bine, dacă nu, trebuiau să aştepte departe, că altminteri le luau valurile şi le aruncau pe nisip. Ei, şi tîlharii ăştia, cu Spînu, pîndeau seara la ţărm ; dacă vedeau vreo pînză în zare, aşteptau să se lase întunericul, aduceau un bou din stufăriş, îl piponeau la malul mării şi-i legau un fanar între coarne. Bietul dobitoc se zbătea toată noaptea aşa, cu lumina în ochi. Dacă vedea felinarul jucînd, căpitanul din larg, ce-şi zicea : e vreo corabie la ancoră, ia să mă apropii de ea, să aflu ce şi cum. Şi se apropia, sărmanul, încrezător, numai că nimerea pe nisip şi de aici scăpare nu mai avea. Tîlharii se repezeau într-acolo cu bărcile, săreau pe punte cu iataganele în mîini, pe unii îi spintecau, pe alţii îi aruncau în mare şi p-ormă prădau corabia de nu lăsau decît lemnul gol.

Anton Lupan strînse pumnii şi scrîşni printre dinţi :

— Ticăloşii ! Aşa crezi că s-a întîmplat şi cu corabia asta ? Oare n-o fi scăpat nici un om ?

— N-aş, crede, domnule ; Spînu nu lăsa pe nimeni să-i scape viu.

— Dar de unde ştii că aici a fost mîna lui şi nu s-o fi întîmplat altfel, vreo furtună, sau...

Paznicul farului clipi din genele albe ca nişte fulgi, ca şi cum întrebarea l-ar fi surprins. Apoi, după ce aruncă o privire piezişă spre vecinul său, începu să rîdă mulţumit, arătîndu-şi dinţii ştirbi :

— Păi dac-am văzut cu ochii mei ? Iacă, ţi-am spus, să nu mă întrebi cînd a fost, că în ani mă-ncurc. Să fie şapte, să fie opt, ştiu eu ?...

— Cinci ani în aprilie ! murmură Anton Lupan.

— Asta așa-i, era primăvară, ţin minte ca azi. Se nimerise o noapte cu fulgere și tunete, de te-ngrozeau. Pe la miezul nopţii mi-am pus sacul în cap și-am ieșit la Dunăre, să văd dacă barcazul e bine legat, că lucrasem peste iarnă un barcaz mărișor și nu-l dădusem la apă decît de vreo două săptămîni. Puteam să încarc ca la vreo cinci mii de ocale de peşte și tocmai mă gîndeam să iau drumul în sus, să trec pe la pescari, să adun ceva prospătură... Nu ţi-am spus că la vremea aceea nu mă mai ţineau puterile să ieș în larg, la pescuit, așa că începusem să fac o leacă de negoţ; duceam peşte în sus, pe la Tulcea, ba chiar și la Galaţi...

Anton Lupan se ridică în picioare, cu pumnii strînși, silindu-se să-și ascundă nerăbdarea; știa că dacă l-ar fi întrerupt, sau l-ar fi zorit, paznicul farului s-ar fi burzuluit, ca toţi bătrînii — și greu ar mai fi scos un cuvînt de la el.

— Și cum îţi spuneam, — reîncepu povestitorul, după ce-l privi mirat, — am ieșit la malul apei; aveam bordeiul mai jos de port, cam pe unde-s acum magaziile ale mari. Bătea vîntul din larg, Dunărea se umflase și gemea, iar dincolo, peste stuf, se auzea marea mugind de ai fi zis că o chinuiesc o mie de draci. Pe urmă mi s-a părut mie că se întîmplă ceva ciudat, parcă am zărit o lumină zbătîndu-se prin păpuriș... „Or fi iar tîlharii! mi-am zis. Or fi simţit ceva, blestemaţii, și se pregătesc de jaf!" Atunci am luat-o niţel la vale, cu vîntul în piept, să te dărîme și altceva nimic. N-am apucat să ies bine în marginea stufului, cînd am zărit o umbră, ceva să zici că-i o dihanie zburătoare, venea repede la ţărm, taman către locul unde se vedea felinarul cum se zbătea ca turbat. Atunci un fulger a luminat malul și-am văzut corabia cum s-a poticnit și a început să se zbată neputincioasă, cu fundul pe nisip; catargele s-au rupt și-au căzut, numai trosnet și pîrîituri; zburau bucăţile de pînză luate de vînt, de-ai fi zis că-s pescărușii, orbiţi. Cînd s-a stins fulgerul, s-a stins și felinarul tîlharilor... Poate mai veniseră și alţi oameni ca mine, și se uitau din stufăriș, dar cine se putea lupta cu ai lui Spînu, că erau mulţi și nu pregetau să înfigă cuţitul în pieptul nimănui. Îndată s-au auzit răcnete, pe urmă împușcături; trăgeau cei de pe corabie, în cine și cum, nici ei nu puteau ști... Trei zile a ţinut furtuna; se ridicase marea de ajungea pînă la păpuriș. A patra zi, cînd s-a liniștit și s-a tras în matca ei, nu mai era pe ţărm urmă, nici de tîlhari, nici de călători. Numai corabia rămăsese, pe-o

coastă, aruncată în nisip... S-au mai dus și oamenii noștri și-au luat ce-au mai găsit, că de, ce-aruncă marea la țărm nu-i bunul nimănui — dar multe n-au avut de luat; jefuiseră tîlharii tot ce fusese de preț.

— Și cum, — întrebă Anton Lupan, spumegînd, — nu s-a găsit nimeni să-i pedepsească pe acești tîlhari blestemați?

— Cine să-i pedepsească, domnule? Și cum să-i găsească în pădurile astea de stuf?... Au mai tîlhărit ei ce-au mai tîlhărit așa, vreun an, doi, pe urmă s-au risipit. Asta, Spînu, zice că ar fi ajuns pe la turci, pe la greci și face prăpăd prin mările lor, dar nu știu de-o fi adevărat, ori numai așa, vreun zvon...

Ajungînd cu povestirea aici, bătrînul, care uitase de timp, întoarse capul și văzu că soarele se zbătea, ca un înecat, în pădurea de stuf.

— M-am luat cu vorba și-am uitat de far, zise, ridicîndu-se grăbit. Mă duc să aprind felinarele; altfel e belea.

Anton Lupan porni lîngă el, spre canal, și merseră așa, tăcuți, cu umbrele întinse departe înainte, pînă în stufărișul de lîngă far. Numai cînd ajunseră la canal, unchiașul, în timp ce-și dezlega barca priponită de un pietroi, ridică ochii și se uită mirat la străinul din fața lui.

— Domnule, să mă ierți că te-ntreb, da' mi se pare că vorbele mele te-au întristat. Ce ai dumneata cu corabia asta care putrezește pe mal de atîția ani?

— A fost corabia mea, moșule! răspunse Anton Lupan.

Paznicul farului, din barcă, făcu ochii mari:

— A dumitale?...

— A mea și-a unui prieten de care am fost foarte legat. Dar el trebuie că a pierit atunci, cînd ai spus dumneata.

Curentul canalului luă barca, ducînd-o spre larg. Bătrînul se închină repede, parcă speriat, apoi rămase țeapăn, cu ochii la mal — și nu se dezmetici decît după o vreme cînd, legănată de valuri, barca trecuse de far.

— Ifrime!... Ifrime! striga pițigăiat, fără să se arate, bătrîna de pe malul celălalt. Pe unde mi-ai umblat, hodorogule? Ai stat la taifas, hai? Pune mîna pe vîsle, nu vezi că te fură satana?

Cădea amurgul și apa Dunării lua culoarea stînjeneilor cînd ajunse în port Anton Lupan. Se aprindeau felinarele de

noapte pe corăbii ; oamenii cinau ; la locanda de peste chei se auzea chiolhan.

— Aici erai ?

Ieremia se ridică, deşirat, de pe o bintă de lemn, sprijinîndu-se în flintă ca într-un toiag.

— Te aşteptam, domnule. Stătui pînă acum de vorbă cu văru' Haralamb, da' nu ştiam ce-o fi cu dumneata. Ai vreo poruncă de dat ?

— Da ; în noaptea asta rămînem pe corabie, că altfel nu ştiu ce-am putea face. Dar fii gata ca mîine dimineaţă să coborîm bagajul şi să ne luăm rămas bun de la căpitan.

— Cum adică ? făcu Ieremia, nespus de mirat. Aşa repede te răzgîndeşti dumneata ? Nu mai plecăm la drum, cum spuneai ?

— Ba o să plecăm, dar nu cu corabia lui kir Iani, ci...

Restul vorbelor se pierdură în scîrţîitul schelei, căci Anton Lupan se repezise pe punte, să-l caute pe cîrmaci.

— Gherasime, vino puţin încoa' ! Am o vorbă cu tine.

Ieremia rămase pe chei, cu o mînă la gură, cu alta sprijinindu-se în toiagul lui ferecat.

„E o taină la mijloc ; îl frămîntă ceva !" îşi zise, clătinînd din cap.

Însă nu trebuia să fii un înţelept ca să gîndeşti astfel. Doar e firesc ca şi oamenii să aibă taine în sufletul lor, nu numai corăbiile aruncate de valuri pe mal !

CAPITOLUL II

ŞI OAMENII AU TAINELE LOR

Avem taine şi le purtăm cu noi, taine mai mici, taine mai mari — cînd se dezvăluie îşi pierd o parte, două, trei, şapte, nouă părţi din puterea lor — alteori se pierd de tot, ca puful păpădiei suflat de un vînt tărîcel. Dar avem taine şi le purtăm cu noi — şi suferim, ne întristăm, plîngem din pricina lor, sau rîdem şi batem din palme sărind într-un picior, fiindcă sînt şi taine bune, care ascund cîte fericiri nu gîndeşti.

De ce în ochii micuţi ai lui kir Iani, care zgîria brînza şi cică benchetuia cu ceilalţi căpitani, la locanda de peste chei, se strecura din cînd în cînd cîte un zîmbet şiret ? Căci zîmbetul acesta n-avea nici o legătură cu vorbele, fie ele chiar de duh, ale simpatrioţilor săi. Căpitanul „Penelopei" avea o taină, altfel nu se putea ! Să fi fost taina în bocceaua cu care coborîse pe chei la Galaţi, sau în cealaltă, cu care venise înapoi ? A, nu venise cu mîinile în buzunar ? La drept vorbind, ce poţi să spui ? Îl văzuse cineva venind ? Şi dacă l-ar fi văzut, cine îşi putea băga nasul în bocceaua lui ?... Să fi fost în ea ceva scule de aur, ori giuvaere de preţ ? Grecii de la Galaţi sau de la Brăila de multe ori îşi trimiteau la Patrida agoniseala lor, pe aceste căi. Nu că le-ar fi păsat de vămile romîneşti — de cele din Bosfor şi din Dardanele se temeau ei. Iar ca să le trimită pe uscat, pe la bulgari, era mai greu cu tîlharii care aşteptau în munţi, la trecători. Bine, dar aşa, şi pe mare, puteai întîlni piraţi ! Pe naiba, cine să se lege de un barcaz prăpădit care duce cinci vagoane cu grîu ?... Cam asta ar fi putut să fie taina lui kir Iani Ghinis : să care avuţii şi să n-o bănuiască nimeni, de fel, în primul rînd echipa-

jul său ticălos. Poate de aceea zîmbea căpitanul „Penelopei" din cînd în cînd, șiret, gîndindu-se la partea ce i se va cuveni, iar alteori arunca priviri îngrijorate peste chei, să nu intre vreun hoțoman în cabina lui și să se apuce de scotoceli.

Ce om nu are taina, sau tainele lui ?

Iată, de pildă, de ce Ismail, bucătarul, se amăra cînd auzea vorbindu-se de Stambul ?... O taină, bineînțeles !

De ce Gherasim, grec de lîngă Pireu, precum îl știau toți, vorbea așa de limpede graiul romînesc, iar cînd îl iscodeai despre aceasta își lăsa capul în jos, gogeamite om, sfios ca un copil ? Oare n-avea și el taina lui ?

Pînă și Ieremia... Da, Anton Lupan nu băgase de seamă, dar cînd povestea despre nunta de la sacagiu, avea în glas un gust amărui, așa ca de sîmbure de măr strivit între dinți... Acum Ieremia stătea pe binta de pe chei, cu flinta pe genunchi și o mîngîia, drăgăstos, ca și cînd i-ar fi spus : „Tu ai să rămîi cu mine toată viața, ai să mă însoțești oriunde ar fi să mă duc, chiar și la capătul pămîntului, în țara ceea... am uitat cum îi zice... N-o să te smulgă nimeni din mîna mea..." Avea și Ieremia ceva pe sufletul lui : de un an, de cînd se mutase la sacagiu, o iubea în taină pe Ghiocica, și n-o bănuia nimeni, nici ea, nici sacagiul, nici măcar vără-su, că poate așa nu i-ar fi luat-o de sub nas... Nu iar fi luat-o ? Aș ! Atunci nu știi ce pui de lele e acest Haralamb ! Dar Ieremia nu-i purta nici o pică, nu-l pizmuia, dimpotrivă, se mai și mîndrea cu el. Cum să nu fii mîndru de-un asemenea flăcăiaș ? Se știa deșirat și ciolănos, cu ochii mici, cu nasul ascuțit, cu obrazul plin de țepi, taman bun să-l pui pe cîmp sperietoare de ciori — și socotea, cu inima împăcată în amărăciunea lui : „Ghiocica nu era de nasul meu !... Mai bine să plec în lume ; ce bine s-a nimerit !"...

Dar cine nu are tainele lui ?

Parcă pe stăpînul locandei din port dacă l-ai fi scuturat n-ar fi curs coțcăriile din el cum curge grîul dintr-un sac ros de șobolani ? Parcă omul de colo, sau celălalt, de se ferește pe lîngă magazii, sau altul, care trece noaptea canalul vîslind încet, să nu se-audă vîsla nici la cinci pași, sau altul și altul, atîți, au sufletul curat-curățel, nu duc nici o taină cu ei ?... Dar căpitanul portului, plecat la rațe acum ? Nu-l apăsa nimic, nu tresărea niciodată în somn ?

Pînă și moș Ifrim, paznicul farului, cu capul nins, de bunic, avea o taină, ehe ! și încă mai grea decît a tuturora de care s-a

vorbit pînă acum. Nu că-l scărmăna baba lui, asta o știau și copiii din port. Alta era taina — și dacă cineva ar fi pătruns-o, s-ar fi îngrozit. Să-l lăsăm în plata domnului, cu taina lui !... Dar vezi că pe deasupra, unchiașul avea și un cusur : de la o vreme se năravise să sugă țuică din țoi, și dacă lua nițeluș *achiu,* vorbea mai multe decît s-ar fi cuvenit. Noroc că oamenii din jur erau mai întotdeauna cercheliți și ei, încît nu prea luau seama la trăncăneala lui — altminteri taina s-ar fi aflat de mult.

Taine peste tot ! De ce ne-ar mira că și Anton Lupan își avea taina lui ?

•

Se lăsase noaptea de mult, noapte neagră, de martie, și adormise totul în jur ; se potolise și briza de la sud, se potolise și foșnetul stufului galben, de anul trecut, numai cel verde își înălța firul plăpînd și parcă se auzea dînd cîntec de slavă primăverii aburitoare care făcea să dospească pămîntul jilăvit — îl auzea cine avea urechi pentru glasurile tainice ale firii pornite la drum. Dunărea curgea la vale abia murmurînd ; mai departe, farul clipea somnoros asupra mării acoperite de cețuri alburii. Nu se vedea nici o mișcare, nici o lumină în port ; doar pe catargele celor trei corăbii ardea cîte un fanar afumat, ținînd locul oamenilor de veghe, toropiți.

Anton Lupan ședea pe chei, cu pelerina aruncată pe umeri, cu picioarele atîrnate deasupra apei, aplecat înainte, cu coatele rezemate pe genunchi — și-n vreme ce unda curgea domol la vale, gîndurile lui urcau trudnic pe firul fluviului, în sus.

Această apă, care străbătea orașe și țări, îi era cunoscută de mult, de șaptesprezece ani împliniți, și îi legănase atîtea visuri, încît i se părea că au amîndoi același început. Da, își amintea drumul la Giurgiu, în anul '65, cînd lumea i se deschisese în față, îndreptățindu-l să-și spună că abia de atunci începuse viața lui. La ceea ce fusese înainte se gîndea mai puțin : o casă scundă, la București, sub zidurile mînăstirii lui Mihai-Vodă de pe deal, o grădină cu nuci și pruni, întinsă pînă în malul mocirlos al Dîmboviței, cam prin locul unde astăzi se află podul numit Izvor și unde în timpul acela sacagiii intrau cu sacalele în vad să ia apă pentru gospodării, iar copiii mahalalei, laolaltă cu rațele și cu gîștele fără ograzi, se scăldau gălăgios. Bunică-su, fără să fi fost la învățătură în străinătăți, avusese slujbă de arhivar pe lîngă mitropolit, prezidentul Divanului Domnesc, adică ținuse seama zapiselor și izvoadelor Țării Muntenești, un om luminat

pentru timpul lui. Cel mai vîrstnic dintre fiii săi, tatăl lui Anton Lupan, îi urmase în slujbă, nu se dovedise mai puțin stăruitor și mai puțin luminat decît el și astfel grija arhivei i se lăsase în seamă pînă la contopirea ei cu cea de la Iași, prin Unirea Principatelor Romînești. Atunci se căută alt om, cu titluri de învățătură din apus, ca să se împlinească un tipic, și i se dădu acestuia conducerea Arhivelor Statului. Bătrînul nu avea titluri de la universități și nici nu era omul cuiva sus pus, așa încît trebui să coboare cîteva trepte și să se lase acoperit de praf într-un post tare mărunt. Pe atunci i se spunea bătrîn unui om de cincizeci de ani, chiar neîmpliniți ; viața se scurgea mai domol, anii erau mai lungi, nevoiașilor, în truda lor neostoită, li se păreau nesfîrșiți, nesfîrșiți li se păreau celor bogați, chinuiți de plictis — și oamenii îmbătrîneau înainte de timp.

Anton Lupan era singur, cu tatăl lui ; maică-sa murise în chinuri, cînd născuse al doilea copil, care însă nu trăise mai mult de o zi. Între tată și unicu-i fiu se statornicise o prietenie puțin obișnuită în acel timp, care pentru Anton Lupan nu avea să fie egalată decît de prietenia lui cu Pierre Vaillant, mai tîrziu.

Bătrînul scria în taină o istorie a Țărilor Romînești și tot în taină pregătea viitorul fiului său. În grădina cu nuci și pruni de pe malul Dîmboviței aduna vreo douăzeci de copii, pe care-i învăța carte, blînd și răbdător, pentru doi galbeni pe lună pe cei mai avuți, odrasle de dregători, de boieri cu moșii, pentru un galben pe alții, ai negustorilor înstăriți ; dar avea printre ei și școlari cărora nu le lua nimic fără să le poarte mai puțină grijă decît celorlalți. În toate timpurile au fost pe lume oameni mai buni, mai blînzi, mai înțelepți, mai cinstiți decît alții — și de bună seamă tatăl lui Anton Lupan era unul dintre ei. Știa multe bătrînul, te mirai cîte puteau încăpea într-un cap omenesc, dar el își dădea seama că față de știința lumii, asta însemna mai nimic, de aceea se străduise necurmat și ani de zile pusese deoparte cîte doi galbeni, cîte patru, cîte cinci, să-și poată trimite copilul la învățătură în Apus, cum nu puteau face decît dregătorii țării și boierii înstăriți. Așa nădăjduia, ca, pe lîngă învățătură, fiul său să se bucure și de o cinstire care nu i se arătase lui.

Anton Lupan și-l amintea în ziua aceea cînd plecaseră la drum, înghesuiți amîndoi pe leagănul de lemn al trăsurii de poștă, căreia i se spunea, după călătorii străini, diligență sau

omnibus ; barba bătrînului, bătută de vînt, o barbă mare, albă, ca a sfinţilor de la Mihai-Vodă, îi atingea obrazul şi în asta tînărul drumeţ, cu inima cît un purice şi cu sufletul cît cerul de sus, îşi găsea mîngîierile de rămas bun, pentru acea parte din fiinţa lui care era apăsată de teamă şi îndoieli... Căci pleca aşa de departe, pentru atît timp !...

Pe cîmp vedea oamenii întinzînd şinele drumului de fier. Ar fi dorit să se oprească, să se apropie de ei, minunat de această năzdrăvănie a timpurilor noi, dar trăsura zbura pe drumul pietruit, ridicînd nori de colb.

Îşi amintea tîrgul murdar, de pe malul acestei Dunări, unde ajunseseră pe înnoptat, apoi un han, „Hotello dei Vapori", ţinut de un italian zîmbitor şi vorbăreţ, care-i găzduise într-o cămăruţă neaerisită, de lîngă grajduri ; avea hotelierul şi odăi mai frumoase, cu balcoane de lemn deasupra uliţei, dar acestea erau pentru călători mai bogaţi. Rămăseseră două zile acolo, bătînd uliţele şi malul Dunării în aşteptarea vaporului austriac. A treia zi în zori, Anton se îmbarcase pe „Arhiducele Albrecht", poate cel mai vechi vapor al Companiei dunărene — şi se despărţise de tatăl său, fără să ştie că n-avea să-l mai vadă niciodată.

De atunci străbătuse numeroase ţări, cutreierase Mediterana în lung şi-n lat, cunoştea Marea Roşie, Golful Persic şi Oceanul Indian, în lume se schimbaseră cîte nu-ţi pot intra în gînd, dar fluviul acesta continua să curgă şi azi pe aceeaşi veche matcă a lui.

Stătea aşa, pe chei, cu coatele rezemate pe genunchi, cu fruntea brăzdată de cute adînci şi îşi amintea călătoria de-atunci, care însemna începutul vieţii lui.

„Arhiducele Albrecht" se desprinsese de ponton, aruncînd valuri de fum negru şi greu pe coş, pufăind şi gemînd din adînc, stîrnind îngrijorare şi teamă în ochii pasagerilor care se urcau prima oară pe un vapor. Dar tînărului de şaisprezece ani, maşinile zgomotoase de jos, al căror tremur năvalnic îi simţea în tălpi, nu-i stîrnea nici un fel de teamă, ci numai un însetat interes. Îşi fluturase o vreme batista, înghesuit lîngă parapet, pînă ce barba albă a bătrînului se topise în ceaţa risipită pe ape în zori. Pe urmă aruncase o privire spre malul bulgăresc, atunci stăpînit de turci, cu coline înverzite de vii şi de livezi, cu sate ale căror case mici şi murdare, construite ciudat, coborau pînă la ţărm, parcă pentru a-şi spăla sărăcia.

Își îndreptase o clipă ochii și spre malul stîng, mai scund, acoperit de holde întinse pînă la orizont, și după aceea, tot drumul pînă la Turnu-Severin nu făcuse altceva decît să cerceteze nesățios vaporul de fier; pipăia tabla, niturile, întăriturile, se posta în fața punții de comandă cu ochii la cîrmă, la căpitan și la cîrmaci, se strecura la mașini și urmărea ore întregi, într-un ungher, mersul obosit și mișcările trudnice ale oamenilor puși să aibă grija lor. Își amintea totul, pînă azi, cu fiecare amănunt, ca și cînd toate s-ar fi întîmplat ieri. Ceva mai sus de Turnu-Severin vaporul se oprise, fiindcă drumul pe apă era primejdios, călătorii debarcaseră, se urcaseră în birje și haida-haida, hurducînd pe șoseaua tăiată în stîncă de-a lungul fluviului, ajunseseră la Orșova, unde aștepta alt vapor; ar părea ciudat că, după atît timp, Anton Lupan ținea minte și numele vaporului, „Iris", și pe-al comandantului, căpitanul Silva — dar cum le-ar fi putut uita cînd și vaporul, și omul care-l conducea printre stînci, erau miracole pentru el?

Fusese un drum de poveste, printre munți care-și scăldau poalele de granit în fluviu, ca și cum ar fi vrut să le închidă calea; numai că vaporul înghițea cărbuni nesățios și își urma drumul netulburat de nimic, în pufăitul greoi al mașinilor ascunse în pîntecele lui... Iată apoi Buda-Pesta, pe cele două maluri ale Dunării, legate cu un gigantic pod de fier, iată clădirile mari, de piatră cenușie, unele vechi de aproape o sută de ani, Universitatea, Primăria, uriașa mînăstire a piariștilor, cu patru sute de chilii, Bursa, Academia Militară și altele și altele, care minunau ochiul tînărului călător...

De aici mai departe, pînă la Paris, călătorise pe drumul de fier, altă minune a timpului. Nu, trenul nu mergea ca vîntul și ca gîndul, cum îi auzise vorbind pe călătorii de pe vapor, dar după mișcarea domoală de pînă atunci, părea că zboară, înghițind cîmpia ca un căpcăun.

Aproape zece ani zăbovise la Paris unde, după ce-și sfîrșise ultimele clase de liceu și Politehnica, dobîndise o diplomă de inginer și un prieten bun, pe Pierre Vaillant. Mai vîrstnic cu vreo șapte ani, acesta își părăsise studiile ingineriei în 1865, tocmai cînd tînărul nostru sosea la Paris, și se dusese după acel înflăcărat Lesseps la tăierea canalului de Suez. După trei ani, cînd Anton Lupan, admis de la început în cursul superior, printr-un examen care stîrnise interesul tuturor profesorilor săi, era în ultima clasă de liceu și dădea tîrcoale Politehnicei, Pierre Vaillant

se întorcea de la Port-Said, ars de soare, chinuit de boli, slab, tras la față și cu sufletul rănit. Nimic din ceea ce întîlnise în acel ținut îndepărtat, bîntuit de friguri și de furtuni cu nisip, nu fusese ca în visurile lui. Visase un deșert adus la viață, cu orașe și sate noi, înconjurate de grădini — și nu se făcea altceva decît să se sape un canal îngust și trist. Totuși, muncise acolo trei ani, conștiincios, îndîrjit, și ar fi rămas pînă la terminarea uriașei lucrări, dacă într-o bună zi nu s-ar fi pomenit repatriat cu forța, fiindcă îl înfruntase pe șeful sectorului, un om tăcut, cu față de mort și ochi de pește, căruia nu i se cunoștea nici numele, nici nația, ci numai biciul îndoit pe spinarea salahorilor îndobitociți.

Așa se întorsese Pierre Vaillant la Paris, unde își reluase studiile, pentru a-și obține diploma de inginer, pe care acum însă nu știa unde și pentru binele cui o va folosi.

Anton Lupan se împrietenise repede cu acest coleg mai vîrstnic, puțin adus de umeri, ca oamenii osteniți sau împovărați, cu obrajii supți și timpuriu cutați, cu părul blond, de gal, cu ochii albaștri ca apele în mai, așa de nepotrivit cu scepticismul și posomoreala sa. De ce anume îi căutase așa stăruitor prietenia, prea limpede nu știa nici el. Desigur, nu numai fiindcă aflase că venea de la Port-Said. Poate, în chip tainic, își simțea inima bătînd la fel cu a lui, deși nu-i împărtășea posomoreala și scepticismul, ca unul care deocamdată își găsea toată hrana sufletului în cărți și-n studii.

— Valahii tăi sînt oameni mai buni, sau tot ticăloși și ei? îl întreba uneori Pierre. Aș vrea să mă duc undeva unde omenia să nu fie surpată din temelii.

Anton Lupan nu știa ce să-i răspundă, fiindcă plecase din țară la o vîrstă prea crudă, cînd nu apucase să înțeleagă decît nelimpede rosturile de viață ale semenilor săi. Dar începea să simtă zbuciumul, îndoielile, dorințele chinuitoare ale lui Pierre Vaillant. Și într-o zi, cînd se molipsise de aceste simțăminte aproape pe deplin, îl întîmpină triumfător, fluturînd în aer o carte cu scoarțele sîngerii.

— Pierre, cred că am găsit!

— Ce, piatra filozofală sau perpetuum-mobile, tinere inginer?

— Nu! Țara pe care o visezi tu!

Era jurnalul de călătorie al lui Darwin: *„Woyage of a naturalist round the world"* [1]. Marele naturalist descria drumul său

1 „Călătoria unui naturalist în jurul lumii". (N. A.)

cu bricul „Beagle", de la Londra, peste Atlanticul de sud, de-a lungul coastelor Braziliei, Argentinei, printre insulele Țării de Foc și-apoi în Pacific, aproape pas cu pas pe urmele lui Magellan.

— Țara de foc, Pierre!... Darwin i-a cercetat țărmurile și a atras atenția lumii asupra ei. Din nefericire, n-a avut timp să pătrundă în interior decît pe alocuri; mai rămîn atîtea colțuri de cercetat. Pete albe pe hartă, în secolul al nouăsprezecelea! Și bagă de seamă, nici în ținuturile înghețate de la poli, nici în junglele de nepătruns, ci în calea oricărui vapor! Citește și-ai să vezi! E o crimă să lași necercetat acest ținut, să nu-i ajuți pe băștinași. Ai să te îngrozești cînd ai să vezi ce dezolantă este viața lor! Civilizația n-a avut de-a face cu ei.

— Adică ei n-au avut de-a face cu civilizația! observă Pierre Vaillant, zîmbind.

— Fie cum zici tu! Fapt e că oamenii aceștia nu știu nimic despre restul lumii...

— Cu atît mai bine pentru ei!

— Pierre, să nu păcătuim! Măcar dacă în restul lumii n-ar fi decît un singur om cinstit, adică tu, și tot s-ar cuveni s-o cunoască.

— E un argument cu atît mai puternic, cu cît sper să te pot socoti și pe tine la fel de cinsit... Și, așadar, la ce te gîndești, tinere visător?

— Pierre, nu-ți bate joc de mine, după ce m-ai molipsit! Visul nu mă mulțumește, dacă mă gîndesc că nu pot să-l realizez.

— Și ce-ar fi de realizat aici?

— Să mergem în Țara de Foc!

Pierre Vaillant îl îmbrățișă, rîzînd.

— Nu mi-am dat seama pînă azi că ești așa de inimos și așa de nebun. Vrei să mergem în Țara de Foc? Ar însemna să fiu mai puțin inimos decît tine, dacă aș zice nu. Dar nu te gîndești că Darwin a făcut călătoria lui acum treizeci și șase de ani și că de atunci fața lucrurilor s-a schimbat?

— Nu! Pămîntul acela nu atrage pe nimeni, Pierre, fiindcă nu are nici un fel de bogății. Sînt sigur că nu s-a schimbat nimic de la călătoria lui Darwin. De altfel, o putem afla; cercetările geografice nu se țin secret.

— Dacă nu sînt bogății, cu atît mai greu! Cine-o să ne pună la îndemînă mijloacele trebuitoare, ca să cercetăm un colț al lumii de unde nu se va putea scoate nici un cîștig? Guvernul nostru?... Sau guvernul vostru, te pomenești!

— O să mergem cu mijloacele noastre, Pierre!

— Aştepţi vreo moştenire? Eu nu!

— Nici eu. Dar o să ne terminăm şcoala, o să muncim, o să muncim cît patru, cît opt, cît douăzeci, şi-n cîţiva ani...

Inimos şi nebun! spunea Pierre Vaillant despre tînărul său prieten. Iar acesta, nedezmiţindu-l, cerceta bibliotecile, în căutarea puţinei literaturi privitoare la un pămînt care nu interesa pe nimeni, bătea la uşile geografilor cunoscuţi, aduna hărţi, făcea însemnări, schiţa planuri de drum... În inima sa, Pierre, care citise pe nerăsuflate jurnalul lui Darwin, nu era mai puţin înflăcărat decît el, numai că, trecut prin dezamăgiri, îşi ascundea înflăcărarea sub obişnuitu-i zîmbet neîncrezător. Pe lîngă asta, la răstimpuri, friguriile cu care venise de la Port-Said reizbucneau, zgîlţîindu-i săptămîni întregi trupul slăbit — şi-atunci elanurile ascunse i se topeau, lăsîndu-i sufletul gol, fără speranţe, fără dorinţi. Dar cartea lui Darwin rămînea tot timpul la căpătîiul lui, şi cînd boala îi da răgaz, se adîncea în paginile ei, cu chipul încruntat, cu ochii sticlind. Şi astfel, de aici înainte, viaţa amîndoruna rămase închinată Ţării de Foc, tainicul lor vis.

Îşi luară diploma în acelaşi an, fiindcă boala îl împiedicase pe Pierre să-şi dea examenele la timp — şi cum tocmai atunci Turcia căuta ingineri la construcţia drumului de fier, plătind lefuri mari, plecară la Marsilia şi se îmbarcară pe primul vapor care mergea la Stambul. Însă nu se îmbarcară ca pasageri, ci ca *apprentis* pe lîngă comandant, declarînd că vor să pătrundă tainele marinăriei şi să devină ofiţeri de punte, ceea ce pe jumătate era adevărat.

— Ucenicia asta o să ne prindă bine cînd o să avem corabia noastră, spuse Pierre Vaillant, cu o isteţime care lui Anton Lupan îi lipsea. De cîte ori om avea prilejul să călătorim, trebuie să ne îmbarcăm ca marinari.

Compania de navigaţie fu bucuroasă să angajeze ca viitori ofiţeri doi tineri cu diplomă de inginer, iar căpitanul fu şi mai bucuros să-i aibă sub comanda sa şi să stoarcă untul din ei, ca unul care, pe lîngă practica-i îndelungată, nu avea învăţătură de carte într-un grad prea înalt.

Cît îi priveşte pe cei doi prieteni proaspăt îmbarcaţi, în cele două săptămîni de călătorie pînă la Stambul îşi făcură cu îndîrjire ucenicia de marinari, fără să le pese de untul pe care într-adevăr îl stoarse din ei hapsînul comandant, şi pe deasupra,

cînd debarcară, fură în situaţie de a depune la Bancă prima economie, costul călătoriei cu clasa întîia, plătit de Imperiul Otoman.

Pe timpul acela nu se călătorea ca azi ; plecînd de la Paris, Anton Lupan ar fi vrut să treacă prin ţară, fiindcă nu-şi mai văzuse părintele de zece ani şi aflase că era bolnav. Asta ar fi însemnat însă o lună de întîrziere, şi cine ştie dacă după aceea mai găsea liber postul ademenitor plătit de sultan. Poate peste şase luni, peste un an, i-ar fi fost mai uşor să se repeadă cu un vapor pînă la Brăila, de unde să se urce în tren ; drumul de fier tocmai se lucra. Astăzi, o asemenea despărţire ar putea să mi se pară ciudată, un asemenea fiu ne-ar părea ingrat. Dar atunci, cînd cineva se ducea la două mii de kilometri de casă, era ştiut că n-o să-i mai vadă pe ai săi ani şi ani.

Pe timpul acela, scrisorile, depeşele, pe-acolo pe unde se pusese telegraf, nu mergeau ca azi. Cînd Anton Lupan află că tatăl său murise, zadarnic ar mai fi plecat ; el primi această ştire în iunie, şi bietul bătrîn murise în mai.

— Nu fii mîhnit ! îl îmbărbătă Pierre Vaillant. Nu te zbuciuma că ai lipsit de la căpătîiul lui în ultimul ceas. Aşa cum îl cunosc, din scrisorile lui, sînt sigur că în clipa morţii nu te-a judecat rău, ci te-a binecuvîntat !

Lucraseră împreună aproape doi ani la calea ferată Adrianopole-Stambul, fără să se despartă de cartea lui Darwin şi de hărţile Ţării de Foc, cu petele lor albe care îi fascinau, gîndindu-se cu stăruinţă, cu ardoare, la viitoarele călătorii, continuînd să viseze şi să facă planuri, înfierbîntaţi.

Dormeau vara în corturi, iarna în bordeie sau prin case ţărăneşti, fără să se ducă la oraş, ca să nu risipească nici un ban. Erau printre ei ingineri francezi, englezi, belgieni, care veniseră aici atraşi de decorul exotic, de taina seraiurilor şi de ochii cadînelor, ascunşi sub iaşmac. Nădăjduind să poată ridica iaşmacurile acestea sub care ochii codaţi oglindeau farmecul orientului, tinerii ingineri din Apus băteau înfumuraţi uliţele din Galata şi din vechiul Stambul. Apoi, dezamăgiţi de pudoarea cadînelor şi înspăimîntaţi de biciul eunucilor care le însoţeau, se duceau în Pera, cartierul european, unde se îmbătau şi se consolau cu grecoaice, cu armence, nesupuse rigorilor niciunui Coran. Cum unii lipseau cu săptămînile, tinerii noştri prieteni luau asupra lor sarcinile acestora, primind de la ei, după tocmeală, un sfert, o treime, jumătate din leafa plătită de padişah şi astfel, economiile lor creşteau. In schimb, dinaintea zorilor şi pînă ce

soarele asfinţea, nu le rămînea timp nici să soarbă o picătură de apă clocită, din urciorul vreunui ţăran. Seara cădeau frînţi, deşelaţi, dar înainte de-a adormi mai făceau planuri în şoaptă, visau.

Sînt pe lume asemenea oameni, lumea tihnită să nu se mire — frumuseţea pămîntului, bucuriile vieţii de la ei se trag!...

Abia în primăvara celui de al doilea an, cînd drumul de fier ajungea pe malul Cornului de Aur, cu ape de smarald, îşi îngăduiră prima călcare a acestui aspru program: închiriară o barcă şi se duseră la Stambul, cu gîndul ca o duminică întreagă să-şi facă de cap. Dar oare, ar fi putut să se avînte în marele şi ciudatul oraş, înainte de a da o raită pe cheiul Galatei, unde forfotea mulţime de marinari sub cerul dantelat de catargele vapoarelor şi corăbiilor care veneau sau se pregăteau să plece spre porturi îndepărtate, să împînzească mările, să cucerească lumea?

În acea duminică însorită de la începutul lui martie, plimbîndu-se prin port văzură o goeletă olandeză, „Marta", pe care căpitanul, bolnav, descurajat şi părăsit de echipaj, o vindea cu o mie de lire, adică mult mai puţin decît preţul unei caravane de măgari. Oamenii săi se angajaseră unul cîte unul pe vapoare, fiindcă aveau muncă mai puţină şi li se plăteau lefuri mai mari. Da, bătrînul căpitan îşi dădea seama, vapoarele aveau să alunge în curînd corăbiile de pe mări, să acopere cerul cu fumul lor negru în locul pînzelor albe. Nu-i rămînea decît să-şi vîndă vasul aici, unde se mai găseau căpitani, puzderia aceea de căpitani ai Levantului, mulţumiţi să aibă corabia lor şi să care mărfuri de ici-colea, în Marea Neagră, în Marmara şi în arhipelag. Şi totuşi, nici chiar aici cumpărătorii nu se iveau. La început ceruse trei mii de lire, apoi două, şi în sfîrşit ajunsese la una...

— Scump, fraţicule! spuneau căpitanii greci, strîmbînd din nas.

S-ar fi părut că vasul nu le plăcea, lor care navigau pe barcazuri cu bordajul de brad, le-ntăreau cu sfoară pe unde slăbeau şi dacă se întîmpla să nu se înece, mergeau cu ele aşa pînă ajungeau putregai.

Turcii încaltea, credincioşi caicelor din Bosfor, arcuite la pupa şi la prova ca nişte papuci de Serai, nu întorceau nici capul să privească minunea asta de vas, despre care un cunoscător şi-ar fi dat seama îndată că e făcut să înfrunte cele mai aspre

furtuni, furtunile din Marea Nordului, cu valul scurt și îndesat, deci, cu atît mai ușor să se poată avînta pe orice altă mare și pe orice ocean.

Pierre Vaillant nu era chiar cunoscătorul acela încercat, dar văzuse multe corăbii în viața lui, fiindcă se născuse și copilărise la Saint Malo, între constructori de nave și pescari. Iar o mie de lire era tocmai suma agonisită de ei în cei doi ani...

Anton Lupan se sperie abia după ce se văzu proprietar de vas ; fiindcă tîrgul se făcuse la iuțeală, cît să sorbi un filigean de cafea.

— Domnule, vorbi Pierre, fără să se așeze pe scaunul oferit de căpitan. „Marta" prețuiește mai mult, dar noi avem exact o mie de lire, cît ceri dumneata.

Se aflau toți trei în cabina căpitanului, după ce examinaseră vasul de la un cap pînă la celălalt. Anton Lupan simțea legănarea Bosforului, simțea mirosul de lemn încins, de cînepă, de catran, privea raza de soare care intra veselă pe spirai, i se părea că navighează pe ocean și o fericire nelimpede i se ridica în suflet, amețindu-l, făcînd să i se clatine capul ca omului beat.

— Mi se pare necinstit să mă folosesc de un moment neprielnic pentru dumneata, spunea mai departe Pierre, cu tremur în glas. O să așteptăm o săptămînă — și dacă pînă atunci nu s-o ivi un cumpărător care să ofere un preț mai potrivit cu prețul adevărat...

Cu toate necazurile sale, căpitanul păru să facă haz :

— Tinere, din ce planetă picași ? Iată, fiindcă mi-ai vorbit cinstit, am să-ți vorbesc și eu tot așa : crezi că tocmai Stambulul e portul acela din lume, încă nedescoperit de nimeni, unde o să vină cineva și să spună : „Ai cerut o mie de lire ; e prea puțin — poftim o mie și una !..." N-o să dea nimeni o liră mai mult, nu o liră, un onlic, o para !

Apoi căpitanul îi privi pe amîndoi, mirat, căci niciunul n-avea înfățișare de marinar.

— Și de ce vreți s-o cumpărați ?

— Să călătorim în lume ; dorim să ajungem prin unele locuri care încă nu s-au cercetat.

— N-aveți niciunul treizeci de ani !

— Ba treizeci și cinci ! răspunse Pierre.

— Eu douăzeci și opt ! adăugă Anton Lupan.

— Tocmai bine! Atunci puteți să plecați. Să fi fost mai tînăr, aș fi mers cu voi, măcar și cîrmaci, dacă n-ați fi vrut să mă luați căpitan.

Și întorcîndu-se spre Pierre, ca mai vîrstnic, căpitanul schimbă tonul, de ai fi crezut că e supărat:

— Cîți bani spuneai că ai?

— O mie de lire...

— Bine! Dați-mi nouă sute, să vă rămînă și pentru echipaj!

Și fiindcă amîndoi cumpărătorii protestau, căpitanul adăugă, încruntat:

— Faceți cum vă spun; altfel trag vasul în larg și îl înec cu mîna mea. N-o să-l dau tîlharilor de pe mal.

Într-adevăr, Anton Lupan se sperie abia după ce se văzu proprietar.

— Acum ce-o să facem? Să nu pățim ca fericitul acela care a cîștigat un elefant la loterie, și s-a bucurat toată ziua, ca pe urmă să se îngrozească, fiindcă hrana elefantului îl sărăcea.

Noroc că în viața celor doi prieteni, îndoielile unuia se compensau cu înflăcărarea celuilalt; fiecare, pe rînd, era furnizorul de entuziasm.

— Dragul meu, — răspunse Pierre Vaillant, — omul acela era un guguman. Eu în locul lui aș fi plecat în Africa și elefantul meu și-ar fi găsit hrana singur, cum și-o găsesc celelalte mii de elefanți.

— Cu alte cuvinte? întrebă Anton Lupan.

— O să găsim echipaj...

— Căpitanul cum n-a găsit nici măcar un om, de leac?

— Era bătrîn și descurajat, și ursuz pe deasupra, ca toți bătrînii care oftează după vremea lor, fără s-o înțeleagă pe a celorlalți. Cu tinerețea noastră e altceva; ai văzut că l-am cîștigat pînă și pe el, cît l-ai văzut de ursuz și de înciudat!

— Și după ce-om avea echipajul?

— O să cărăm mărfuri, în Egee, în Marmara, poate și-n Mediterană, și-n cîțiva ani, dacă om face treaba cu cap, o să avem destui bani ca să pornim peste Atlantic.

— Dar contractul nostru cu Direcția Drumului de Fier expiră abia peste un an.

— Unul din noi va rămîne și va răspunde de treburile celuilalt. Doar am mai făcut și pentru alții așa ceva.

— E adevărat, dar ei cel puțin erau aici, puteau fi văzuți, iscăleau hîrtiile, se duceau să încaseze banii.

— O să se aranjeze și asta! În Turcia, ce nu se poate aranja? Am aflat că aici sînt slujbași care, printr-o anumită socoteală, ocupă în același minister, de pildă, și-un post de director și unul de impiegat și unul de portar. Unul din noi va fi în același timp și Pierre Vaillant, și Anton Lupan — iar bugetul padișahului îi va plăti pe amîndoi, ceea ce, față de nevoile noastre, nu-i un lucru de lepădat.

Anton Lupan cunoscuse lumea studențească de la Paris, apoi în treacăt pe a unor marinari de pe vaporul englezesc cu care călătorise de la Marsilia, și în sfîrșit, lumea muncitorilor de la drumul de fier, țărani greci, turci, bulgari, macedoneni, oameni posomorîți și închiși în ei. Acum începea să cunoască lumea Levantului — dar mintea lui n-o putea cuprinde, n-o înțelegea.

Stăteau, el și Pierre Vaillant, pe puntea corăbiei, la pupa, rezemați de parapet, și se uitau la hamalii care duceau cufărul căpitanului pe mal. Cîteva minute mai tîrziu, cufărul acesta bucluțaș făcea să se știe în tot portul că „Marta" avea alt proprietar. Vreo trei căpitani turci, vreo șapte greci, doi albanezi, un armean se năpusteau pe punte, înfuriați:

— Ați cumpărat?

— Da.

— Cu o mie de lire?

— Cu nouă sute! răspunse, zeflemitor, Pierre Vaillant.

Un grec păși înainte, roșu la față, să zici c-o să pice jos, lovit de dambla.

— N-ai știut că vreau să cumpăr eu?

— Eu am vrut să cumpăr! strigă un turc, cu iatagan.

— Ba eu, fraticule, se împotrivi grecul, mai roșu în obraz.

Ceilalți murmurară, la fel de indignați; fiecare se tocmise, fiecare așteptase să mai treacă o zi-două și căpitanul să mai lase un ban. Lumea Levantului începea să se arate și Anton Lupan o privea, cu ochii mari.

— Nouă sute ai dat? gîfîi grecul. Îți dau o mie și fugi de-aici; e corabia mea!

— Dau o mie o sută! se auzi alt glas.

— O mie două sute! strigă primul turc, scoțînd punga din buzunar.

— O mie trei! zise, cam speriat, singurul armean.

Glasurile se amestecară :

— O mie cinci sute !...

— O mie şase !

— Allah !

— O mie şapte !...

— Aman !

— Două mii ! gîfîi armeanul, speriat.

— Te tai ! strigă turcul cu iatagan.

Aşa s-ar fi atins preţul cerut prima oară de bietul căpitan, dacă răbdarea lui Pierre Vaillant n-ar fi ajuns la cap.

— Prea cinstiţilor căpitani, vă rog să debarcaţi, fiindcă vă ostenţi în zadar. Sîntem stăpînii corăbiei şi n-o vindem, chiar dacă ne-ar cere-o sultanul şi ne-ar plăti-o cu jumătate din serai.

Levantul cobora pe chei, în amestec de giubele, de fesuri, de turbane şi de şalvari, blestemînd, înfuriat :

— Cîine de ghiaur !...

— Franţuz parşiv !

— Valah murdar !

— Allah ! Allah !

— Aman !...

În timp ce Anton Lupan se clătina, ca şi cînd l-ar fi lovit cineva în cap.

— Dar înainte de a căuta echipajul, continuă Piere Vaillant, reluîndu-şi netulburat ideea întreruptă de vizita numeroşilor căpitani, cred că trebuie să schimbăm numele corăbiei. Ţie „Marta“ îţi place, îţi spune ceva ?

— E un nume de femeie...

— Firește, asta o ştiam. Dar nu înţeleg să păstrăm un nume de femeie, care nici măcar nu e numele iubitei mele, că nu am niciuna, dacă n-am uitat.

— Nici eu ! oftă Anton Lupan.

— Tinere, ţi-ai ales singur drumul ! Dar bagă de seamă, acum, dacă ai pornit, nu da înapoi. O să vină şi vremea dragostei, cînd o să ai răgaz pentru ea... Vezi numai să n-o cheme Marta, fiindcă-i un nume rece ca un gheţar. Sînt sigur că nu-i plăcea nici căpitanului, însă, ce vrei, pesemne era numele neveste-si şi bietul om fusese obligat să se supună acestui obicei barbar. Dacă un căpitan nu-şi botează corabia cu numele femeii lui, înseamnă să nu mai aibă trai cu ea. La Saint Malo era un pescar bătrîn care avusese şase neveste şi ca urmare schimbase de şase ori numele nefericitului lui de barcaz. Cînd

a ajuns la a şaptea nevastă, dimineaţa, după nuntă, s-a dus omul pe plajă, cu pensula şi cu cutia de vopsea, pentru cuvenitul ritual. Dar un şugubăţ i-o luase înainte, şi peste noapte barcazul îşi căpătase în sfîrşit numele care i se potrivea cu adevărat: „Barbă Albastră". Nu glumesc: pe coasta Mînecii cunosc toţi istoria asta.

— Bine, dar el nu l-a schimbat? întrebă rîzînd Anton Lupan.

— Nu, fiindcă, vezi tu, bătrînul pescar era un om drept şi socotise că trebuie să îndure acest nume de batjocură, ca să ispăşească măcar aşa numeroasele lui blestemăţii.

— De unde ştii? Poate că se mîndrea!

Pierre Vaillant îşi duse arătătorul la tîmplă şi făcu ochii mari, ca omul care îşi descopere cu întîrziere o lacună în cap.

— Te pomeneşti! Şi lumea care-l credea pocăit! Ce bătrîn potlogar!... Ei, dar hai să ne întoarcem la „Marta". Tu ce nume i-ai da?

— Nu ştiu... Cred că ar trebui să fie un simbol, să se lege de dorinţele noastre.

— Adică tot după ritual!

— Dar după un ritual mai nobil decît al bătrînului tău pescar!

— Ei bine, atunci s-o numim „L'Esperance"... Cum se spune asta pe limba ta?

— Speranţa.

— Nu sună urît, totuşi, dacă nu-ţi jignesc sentimentele patriotice, de valah, mi-ar plăcea mai mult cuvîntul din limba mea; e mai... mai internaţional.

În seara aceleeaşi zile, „Marta", sub numele ei nou „L'Esperance" şi sub pavilionul francez, avea cinci oameni de echipaj, ba chiar şi un căpitan, care s-ar fi putut să fie căpitan adevărat, deşi n-o putea dovedi cu acte, ci numai cu martori gălăgioşi din port, gata să jure pe Biblie sau pe Coran.

— Care dintre noi se îmbarcă şi care rămîne pe uscat? întrebă Pierre Vaillant.

— Desigur că te îmbarci tu; eşti mai vechi marinar decît mine, răspunse Anton Lupan. Eu, după cîte ştii, n-am decît o practică de două săptămîni, în care timp mai mult am frecat puntea.

— Bine! Atunci îţi încredinţez sarcina să mă reprezinţi pe lîngă sultan.

La căderea nopții, Anton Lupan lua Cornul de Aur, în lung, cu barca, să se întoarcă la drumul lui de fier, de care nu putea să nege că se simțea legat.

Fusese de ajuns o singură zi, ca în soarta lor să se schimbe atîtea! Aveau o corabie, adică mijlocul principal ca să plece spre locurile la care visaseră atîți ani. De la începutul prieteniei lor, se despărțea prima oară de Pierre Vaillant și abia acum își dădea seama cîte îl legau de acest om minunat. Sub scepticismul și reținerea lui se ascundea o inimă caldă, generoasă, și-un entuziasm neegalat decît de îndîrjirea cu care își ducea orice hotărîre pînă la cap. Atunci cînd părea mai neîncrezător, mai șovăielnic, atunci se lupta cu piedicile mai dîrz, atunci îi era sufletul mai înaripat.

Duminica următoare, cînd reveni în port, pe cheiul Galatei, Anton Lupan făcu ochii mari: „L'Esperance" se afla la locul ei, dar n-o mai recunoștea, părea mai mică, adîncită în apă, de ai fi zis că se scufundă dacă oamenii nu s-ar fi mișcat pe punte, netulburați. Echipajul tocmai închidea bocaportul, acoperindu-l cu tenda. Căpetenia lor părea să fie un om vînjos ca un taur, mai degrabă îndesat decît înalt, cu pieptul ca o platoșă de aramă și cu niște mustăți negre, lungi și țepoase, de te înspăimîntau.

Pierre Vaillant se afla la prova, în fața unei măsuțe puse lîngă catarg și stătea de vorbă cu un străin, îmbrăcat în giubea de bogătaș. Acesta era kir Țiminadis, cel mai mare negustor de coloniale din Bosfor, Marmara și arhipelag. „L'Esperance" tocmai încărcase mărfurile sale: cincizeci de butoaie cu măsline, două vagoane de orez în saci, optzeci de butoaie cu untdelemn, cinci mii de kilograme de cafea, apoi lăzi cu portocale și lămîi, cu totul șapte vagoane și ceva.

— Cum merge slujba la sultan? strigă Pierre, venind în întîmpinarea lui Anton Lupan.

Acesta se uita cam speriat la omul cu mustățile mari. Abia acum văzu că avea o cicatrice, urma unei tăieturi adînci pe obraz.

— Parcă nu l-am văzut rîndul trecut. Nu ți-e teamă de el?

— Vorbești de Sotir? L-am angajat după plecarea ta. E un om al dracului, dar altminteri un cîrmaci fără pereche, după cîte am aflat de la căpitani.

— Și căpitanul tău?

— Doarme, în cabină la pupa. N-avea grijă; după două drumuri mă descotorosesc de el; nu-mi trebuie mai mult ca să fiu eu căpitan.

— Dar văd că ai încărcat marfă și nu spui nimic; ăsta-i evenimentul cel mai important. Ai făcut socotelile, ne îmbogățim, sau mai va?

Pierre părea stînjenit.

— Da, am luat șapte vagoane de coloniale; tocmai semnam actele cu kir Țiminadis... Ar fi trebuit să te vestesc, poate voiai să te duci tu cu marfa asta...

— De ce? se miră Anton Lupan.

— Fiindcă e pentru un port valah...

— Galați?

— Întocmai. Poate ai fi vrut să-ți vezi țara; lipsești de atîți ani!

— Pierre, asta-i adevărat, dar dacă vrei să plecăm mai curînd peste Atlantic, să nu fim sentimentali! Du-te, ești mai priceput decît mine, numai ai grijă, adună cît mai mulți bani!

— Și tu la fel! Nu-ți fie milă, jupuiește-l pe sultan!

„L'Esperance" ridică ancora în aceeași zi, înainte de amiază, fiindcă bătea vîntul dinspre Marmara, iar curentul ducea spre Marea Neagră, ceea ce se întîmplă numai în zece-cincisprezece zile din cele trei sute șaizeci și cinci ale unui an.

Anton Lupan o însoți de departe, mergînd de-a lungul cheiului, pînă unde acesta se sfîrșea, sub cazărmile de artilerie de la Top-Hané. Acolo rămase nemișcat, un ceas, două, trei, cu ochii după „L'Esperance". Apoi pavilionul ei tricolor, fluturat de vînt, se pierdu în negurile albăstrii de pe Bosfor și pînzele albe se topiră, una cîte una, pieri și ultimul catarg...

Așa se despărțiră — și de atunci nimeni nu-i mai aduse vreo veste despre Pierre Vaillant...

Trei zile mai tîrziu se stîrni fierbere la Stambul: începuse războiul din Balcani — turcii alergau pe străzi speriați, grecii și bulgarii se ascundeau, sultanul era la aman.

Anton Lupan aștepta neliniștit să se întoarcă „L'Esperance", și cînd trecu o lună, fără să se audă nimic despre ea, se gîndi că războiul îl silise pe Pierre Vaillant să se refugieze cu corabia pe vreun braț al Dunării, ori pe vreun canal. Știa că el o să se descurce, îl știa isteț și brav.

Dar iată că nu trecură zece zile din mai, cînd se răspîndi vestea că Țările Romînești se declaraseră neatîrnate și, ală-

turîndu-se oştilor ruse, porniseră cu război asupra hainului Imperiu Otoman. Acum pentru un valah era primejdios să rămînă o zi mai mult pe pămînt turcesc, căci turcii păreau înfuriaţi. Anton Lupan lăsă baltă drumul de fier şi se îmbarcă în pripă pe primul vapor care pleca spre Marmara. Era un vechi vas italian, cu pînze şi maşini, cu două catarge, care l-ar fi făcut să semene cu un bric dacă n-ar fi avut la mijloc coşul înalt. N-avea elice, ci zbaturi, aşa că se mişca greoi şi ţinea marea prost pe timp rău.

Cu acest vas blestemat, sub comanda unui căpitan care nu-l cruţa, cutreieră Mediterana, Marea Roşie şi Golful Persic, iar peste un an, cînd se făcuse linişte în Balcani, se întoarse la Stambul cu brevet de ofiţer al doilea, cu o aspră ucenicie de navigator şi cu o sută de lire sterline în buzunar. Nădăjduia că între timp Pierre Vaillant adunase şi el ceva, şi astfel, puteau porni cu „L'Esperance" peste ocean. Dar corabia nu se întorsese în Bosfor, nimeni nu o văzuse, nu se mai ştia nimic despre ea. Domnul Ţiminadis era pe jumătate ruinat, în timpul războiului grecii nu fuseseră cruţaţi — şi îşi smulgea părul din cap : pierduse mai mult, nu numai cele şapte vagoane de mărfuri îmbarcate pe „L'Esperance".

— S-a înecat, nu înţelegi dumneata ? Am scrisoare de la kir Iacomachi, de la Galaţi.

— De unde ştie domnul Iacomachi că s-a înecat ?

— Păi dacă n-a sosit, ce să fie altceva ? Crezi că s-a urcat în rai ?

Anton Lupan nu putea să creadă, nu înţelegea. Poate „L'Esperance" naufragiase, atîtea corăbii naufragiau, dar era peste putinţă ca prietenul său să nu se fi salvat.

Scrise la Saint Malo ; de un an şi ceva, nimeni nu mai primise ştiri de la Pierre Vaillant.

Îi scrise domnului Iacomachi, la Galaţi ; negustorul răspunse că nu primise nici o marfă ; restul nu-l privea.

Scrise căpitanilor de port de la Burgas, Varna, Constanţa, Sulina, Odesa, întrebînd dacă nu ştiau ceva despre goeleta „L'Esperance". Unii nu-i răspunseră, poate nici nu existau, alţii nu auziseră niciodată de vasul căutat.

Urmară anii negri din viaţa lui Anton Lupan : pierdut fără urmă acest prieten, care dacă ar fi fost fratele lui adevărat nu i-ar fi fost mai drag, pierdută „L'Esperance", ca un simbol al

tuturor speranţelor ce se pierdeau, pierdut, zădărnicit planul călătoriei lor peste ocean!

Să se întoarcă în ţară, nimic nu-l îmbia. Aflase că la căile ferate care se construiau nu erau preţuiţi inginerii valahi. Oamenilor puşi în fruntea înnoirilor nu le-ar fi plăcut să vadă printre ei pe unul mai destoinic, mai întreprinzător, mai îndrăzneţ decît ceilalţi, ameninţînd să le strice rosturile strămoşeşti şi să le tulbure tihna unei vieţi care se mişca iavaş-iavaş, prin colb, ca diligenţele de acum cincizeci de ani.

Noroc că, deşi ciuntit, Imperiul Otoman întindea şi el căi ferate, dincolo de Bosfor, în Anatolia.

Anton Lupan construi podul de fier de lîngă Vezir-han, peste Sakar, construi gări, viaducte, silozuri... Din cînd în cînd se repezea la Stambul sau trimitea iscoade, să vadă dacă nu se aflase ceva despre Pierre Vaillant. Uneori avea presimţirea că prietenul său era în viaţă, apoi se descuraja, ca peste o săptămînă să spere iar. Dar cînd trecu încă un an, îşi dădu seama că zadarnic ar mai fi aşteptat. Din clipa aceea simţi trezindu-se în el, arzătoare, dorinţa de a nu părăsi vechiul plan, de a-l duce fie şi singur pînă la sfîrşit. Avea acum adunate două sute cincizeci de lire sterline şi cînd se ducea la Stambul, cutreiera cheiul Galatei, nădăjduind să găsească o corabie care să semene cu „L'Esperance". Numai că, de la război, nu se mai vedeau decît barcazuri şi caice şubrede, din lemn de brad, bune pentru strîmtori, pentru Marmara şi la nevoie pentru arhipelag, iar preţul lor era de trei-patru ori mai urcat. Istoria cu căpitanul „Martei" fusese o întîmplare care nu se repeta. Două sute cincizeci de lire sterline nu mai ajungeau azi nici să arvuneşti o corabie ca „L'Esperance".

Din păcate, tocmai atunci, construcţia căilor ferate otomane intra în impas; pare-se, tot de pe urma războiului, vistieria padişahului suferea grav. Anton Lupan ajunse cu un barcaz la Pireu, iar aici se îmbarcă pe un vapor olandez, care pleca spre Indii şi avea nevoie de al doilea ofiţer, fiindcă cel vechi căzuse bolnav. Navigă astfel pînă la Singapore, unde dădu examen în faţa Comisiei Maritime şi căpătă brevetul de prim ofiţer, ceea ce îi îngăduia să se îmbarce pe orice vas ca ajutor de comandant, ca secund cum se spune mai pe scurt azi.

În 1881 cînd reveni în Mediterană avea agonisite cinci sute de lire sterline, iar examenul dat la Marsilia îi recunoştea titlul de căpitan de *lungă cursă,* ultimul brevet în ierarhia mari-

narilor, care-l îndreptăţea să comande vase de orice tonaj, în orice mare a lumii. Pe lîngă vechea lui meserie, însuşită cu rîvnă în ani de studiu îndelungaţi, făcuse, aproape fără să vrea, o întreagă carieră de marinar. Acum îl cunoşteau mulţi căpitani şi mateloţi, de la Marsilia la Pireu, la Port-Said, iar în Marea Roşie unde navigase mai îndelungat se născuseră legende despre luptele lui cu piraţii arabi. El se simţea stînjenit cînd le auzea : într-adevăr, pusese adesea pe fugă asemenea tîlhari, care atacau în miezul zilei corăbiile şi le prădau, dar o făcuse de pe puntea unui vapor de două mii de tone, înconjurat de oameni viteji şi bine înarmaţi. La Suez, la Port-Said, la Berbera, îl cunoşteau hamalii, pescarii, copii dezbrăcaţi care hoinăreau pe chei aşteptînd să le arunci un ban...

Deşi mările sînt mai întinse decît uscatul, au drumuri mai puţine, fiindcă ele nu ocolesc munţi, nu caută vaduri, nu au puzderia de răspîntii care duc la fiecare oraş, la fiecare sat, ci se trag cu sfoara de la un port pînă la celălalt. Dar în chipul acesta sînt mai umblate şi marinarii se cunosc mai bine între ei decît oamenii de la uscat. E drept că astăzi vapoarele au orar regulat şi cînd se întîlnesc, după ce se salută grav, coborînd pavilionul de la pupa şi ridicîndu-l iar, tradiţie pe care ivirea maşinii nu a spulberat-o, îşi vede fiecare grăbit de calea sa. Corăbiile odinioară, şi chiar vapoarele în primii lor ani nu făceau aşa ; căpitanii întorceau prova în vînt, şi de la zece paşi se puneau pe taifas, dacă nu cumva se pofteau unul pe altul la un pahar de vin, la o cafea şi la o ţigară de tutun aromat. Mateloţii, aplecaţi peste parapete, tăifăsuiau şi ei întocmai ca bravii lor căpitani, şi astfel, în aceste popasuri de un ceas, oamenii se cunoşteau, îşi spuneau păsurile, povesteau ultimele întîmplări din porturi, legau prietenii care dăinuiau, chiar dacă trebuiau să treacă luni şi ani pînă să se întîlnească iar.

Amintirea acestei vieţi, necunoscută celor de la uscat, îi încălzea inima lui Anton Lupan. Pentru a porni la drumul atît de mult visat, nici cele cinci sute de lire sterline, nici brevetul de căpitan nu preţuiau cît putinţa lui de a pătrunde pînă în adînc tainele sufletului de marinar. O corabie ar fi găsit cîndva, ar fi putut să adune şi destui bani ca să cumpere provizii şi să plătească un echipaj. Dar oare, el singur, fără Pierre Vaillant, ar fi putut să-şi conducă echipajul la mii de mile de porturile lui, prin furtuni, uragane şi primejdii de neînlăturat, dacă nu

şi-ar fi însuşit bunul cel mai de preţ, cheia de la inimile aspre ale acelor oameni neobişnuiţi, smulşi din rădăcinile lor pămînteşti şi răsădiţi, ca nişte plante sălbatice, pe ogorul mişcător al mărilor fără sfîrşit ?

Mai simţea şi acum lipsa lui Pierre Vaillant, dar nu îi mai era atîta teamă să se pregătească singur de drum. Jurnalul lui Darwin şi hărţile Ţării de Foc îl însoţiseră tot timpul în călătoriile lui ; le scoase iar la iveală şi, aplecat deasupra lor, iar începu să viseze, ceasuri întregi, cînd zîmbitor, cînd încruntat.

De la Marsilia plecă la Bucureşti, de data asta folosindu-se de binefacerile drumului de fier, cu o satisfacţie copilărească, fiindcă lucrase destule drumuri de fier în viaţa sa. Se socotea dator să facă acest drum, să-şi revadă ţara, acum cînd se pregătea să lipsească iarăşi mult timp. Dar, mai cu seamă, voia să caute, o ultimă oară, urmele lui Pierre Vaillant...

Bucureştiul crescuse, dar lui i se părea mai mic ; străzile parcă nu-l mai încăpeau. Dealul de la Mihai-Vodă se tocise, iar Dîmboviţa, fastuoasă în amintirea lui de copil, se înghesuise într-un canal, fără sacagii şi fără orătănii gălăgioase pe mal. Nucii din grădină se uscaseră, prin faţă se punea pavaj şi negustorii dădeau tîrcoale locului, căutîndu-l pe proprietar ; voiau să cumpere grădina, să ridice prăvălii cu etaj ; oraşul se mărea.

Casa părăsită acum şaisprezece ani era în grija unui bătrîn orb, care-l îmbrăţişă plîngînd, fără ca Anton Lupan să înţeleagă de ce ; nu-şi amintea de el şi nici orbul nu putu să-l lămurească de cînd şi prin ce împrejurări venise aici. Îi auzea paşii, tîrşîind în urma lui, întretăiaţi de suspine scurte, ca nişte icneli, şi între două suspine, bătrînul spunea un cuvînt de recunoştinţă despre milostenia celui repauzat.

În casa scundă, intrată în pămînt pînă la cercevelele geamurilor, cu streşinile atîrnînd obosite, ca aripile unui croncan jumulit, Anton Lupan dădu peste un mic sipet, care cuprindea agoniseala părintelui său bătrîn. Pînă în pragul morţii, acesta se străduise necontenit cu copiii, învăţîndu-i carte, căci cu şcolile era încă greu, şi într-un an mai mult, în altul mai puţin, adunase vreo două sute de galbeni, care, împreună cu un pumn de giuvaeruri, înfăţişau un mic avut. O scrisoare caligrafiată larg, cu acele înflorate chirilice de care bătrînul nu se despărţise pînă la sfîrşit, spunea astfel :

„Fiul meu, dacă va fi să închid ochii înainte de a te vedea, află că, de la moartea bunei tale mame, n-am avut alt gînd decît gîndul tău. Fiindcă acum, în anii bătrîneții, nevoile mi-au fost mici, am pus deoparte rodul strădaniei mele, ca să te bucuri tu de el, carele ești tînăr și ai nevoi mai mari. Atît că, să știi, dorința mea este nu să huzurești cu ceea ce îți las, fiindcă nici n-ai putea huzuri prea mult, ci asta să-ți ajute spre a merge mai departe în viață și spre a face bine semenilor tăi..."

Cu acest îndemn care se adăuga la vechile îndemnuri din sufletul său, pornise Anton Lupan la drum în ziua cînd l-am întîlnit coborînd din tren la Galați. Folosise iarna ca să facă iarăși cercetări, să vadă dacă totuși nu se aflase nimic despre Pierre Vaillant; dar nici oamenii de prin porturi, nici negustorii, nici vameșii, nimeni nu auzise vreodată de acest nefericit călător și de corabia lui.

Și astfel, în primăvară, după ce vîndu casa părintească, giuvaerurile și alte cîteva mici bunuri lăsate de bătrîn, porni la drum cu destui bani ca să colinde porturile în căutarea unei corăbii — și tocmai aici, la gura Dunării, întîmplarea făcu să dea peste „L'Esperance". Această epavă, întîlnită cînd nu se mai aștepta, i se părea un mesaju de la Pierre Vaillant. Avea s-o scoată din nisip, s-o întregească, să-i redea viața și, însoțit de umbra prietenului dispărut, să se avînte cu ea peste ocean ca să ajungă în acea țară depărtată la care ei doi visaseră ani îndelungați.

Dunărea, rostogolindu-i prin față valuri de amintiri — și marea fremătînd dincolo de stuf, îl făcea să retrăiască tot zbuciumul acestui vis, să înțeleagă că nu va simți fericirea deplină pînă nu-l va împlini.

Oamenii care la acest ceas, aici, în orașul micuț de la gura fluviului sau în alte orașe, peste rîuri și munți, dormeau tihniți, cu scufii trase peste urechi, cu lumînarea la căpătîi și cu oala de noapte sub pat, poate oameni buni, poate chiar cinstiți, părinți iubitori de copii, slujbași destoinici, negustori cumpăniți, n-ar fi înțeles acest zbucium roditor, l-ar fi luat drept frămîntarea unui nebun... Să nu cădem în greșeala lor! Cei de felul lui Anton Lupan înfrumusețează fața pămîntului și înnobilează sensul vieții noastre, a tuturora!...

Într-un tîrziu, el se ridică de pe chei pătruns de umezeală și amorțit de frig. Un cocoș se auzea departe, trîmbițînd cu

îndoială miezul nopții tîrzii... Putea fi ora somnului și pentru ultimul om care veghease în portul adormit. Fanarele celor trei corăbii pîlpîiau șters, vestind că au să atipească și ele curînd.

Cînd păși pe puntea „Penelopei", Anton Lupan se pomeni cu o umbră firavă în fața lui.

— Ce-i, Ismail ?

Bucătarul lui kir Iani adulmecă vîntul rece care se pornea de la nord, amenințînd să se întărească treptat pînă a doua zi, apoi oftă amar :

— Asta vînt bun plecam Stambul !...

— Așa-i, Ismail. Altul mai bun nici că s-ar pomeni.

Turcul se scărpină în creștet și oftă mai amar.

— Mîine debarcam ?

— Da, rămîn aici.

— Luam Gherasim ?

— Îl iau ; nu știam că ți-a spus.

După o tăcere lungă, bucătarul își făcu îndemn și, ridicînd ochii spre Anton Lupan, zise rugător, cu glasul prăpădit :

— Domnule, luam și Ismail !

În lumina felinarului atîrnat de catarg avea ochii galbeni, amărîți ca ai cîinilor fără stăpîn, și chipul lui părea al unui copil bătrîn părăsit de părinți ; numai mustața-i zburlită și amenințătoare ca țepii de arici părea pusă pe harță, într-o deplină nepotrivire cu celelalte de pe chip.

— Stam la cîrmă, spălam puntea, cuseam pînze, munceam !... continuă turcul, cu același glas obidit. Găteam musaca, bucătar bun... Făceam saraigli...

Anton Lupan îl cîntări din ochi, un timp. „Credincios și cinstit", socoti după cele citite pe chipul lui. Altceva, pînă nu-l vedea la treabă, ce-ar fi putut ști ? De unde să bănuiască el acum ce boroboațe avea să săvîrșească sfiosul Ismail, ce încurcături să iasă de pe urma lui ? Dar mai ales, cum putea să știe ce drag, ce neprețuit avea să-i fie într-o zi omul acesta micuț și amărît, cu toate boroboațele și încurcăturile lui ?

— Bine ! răspunse șovăind. Dar știi ce am de gînd ?

— Știm ; am spus Gherasim.

— Bagă de seamă, plecăm la capătul pămîntului !

Bucătarul se însufleți :

— Plecam numaidecît !

— Atunci cere-ți debarcarea de la kir Iani și rămîi cu noi ! hotărî Anton Lupan, după ce mai șovăi un timp.

Iar Ismail oftă ușurat, îl privi cu ochii calzi și zise gîtuit :

— Mulzumim !

Taine omenești !... Le poți pătrunde pe toate, le poți dezvălui ?

CAPITOLUL III

ÎNTÎMPLĂRI LA SFÎRŞITUL LUI MARTIE

Soarele se ridicase numai de cîteva palme pe cer, de-ai fi zis că apa mării încă nu se zbicise pe el şi mai sfîrîia, scoţînd aburi verzui, cînd „Penelopa" se dezlipi de chei şi, după ce-şi scoase anevoie prova afară, se îndreptă greoaie pe canal în jos, luînd drumul spre Stambul. Bătea briza dimineţii, de la nord,-vînt foarte prielnic pentru acest drum, dacă nu se întărea prea mult.

Patru oameni rămăseseră pe chei şi făceau semne de rămas bun, la care echipajul, micşorat, răspundea înimos, fluturîndu-şi bonetele în vînt. Numai căpitanul, la cîrmă, strîngea încruntat trabucul între dinţi, fără să arunce o privire înapoi. Era furios mai întîi fiindcă pierduse un pasager darnic, de la care, poate, dacă acesta îşi prelungea drumul pînă la Pireu, ar mai fi ciupit cîţiva galbeni rotunzi şi sunători, şi al doilea fiindcă blestematul valah i-l răpise pe Gherasim. De Ismail nu-i părea tocmai rău, că prea îi făcea pagubă cu berbecii lui fripţi ; aşa, lipsiţi de bucătar, oamenii aveau să mănînce mai puţin. Dar ce te faci fără celălalt fugar, pe cine te mai bizui cînd suflă vînt rău, pe cine mai urci în vîrful catargelor să înlocuiască un scripete sau să lege o fungă ruptă — şi cîte fungi nu se pot rupe de-aici la Stambul, cînd toate sînt atît de putrede în jur !

— Drum bun şi cale bătută, căpitan Iani ! strigă Gherasim, rămas pe chei, cu boneta dată pe ceafă, cu haina aruncată pe umeri, cu pieptul lăsat liber în bătaia vîntului.

Era un om înalt, mai-mai să-l ajungă pe Ieremia, însă nu așa ciolănos ca el, ci bine clădit, cu umerii largi, cu pieptul voinic, parcă legat în fier de sus pînă jos, un om pe care, la o nevoie, să te poți bizui. Ochii negri, isteți, dar uneori acoperiți de un văl trist, mustața încărunțită ușor, groasă și îndesată ca burta vrăbioiului sătul, bărbia rotundă, parcă tăiată în cremene, și grumazul vînjos îi dădeau o înfățișare dîrză, în măsură să țină departe pe oricine ar fi vrut să se apropie de el cu gînd rău.

— Ei, acum să-l lăsăm pe kir Iani! zise Anton Lupan, după ce „Penelopa" se îndepărtă destul.

Oamenii se strînseră în jurul lui.

— Iată ce avem de făcut: Ieremie, tu să te duci în tîrg și mai întîi să cauți o prăvălie, sau un croitor, să-ți potrivești niște haine ca lumea.

— Nu-i nevoie, domnule. Cînd o veni vaporu' austriac, la prînz, găsesc eu pe cineva să-mi dea o pereche de pantaloni și-un surtuc marinăresc, dacă-l îmbii la un clondir de rachiu; și-așa, pe el tot nu-l costă nimic. Ba, dacă-i duc două clondire, îmi mai dă și un tricou, și cizme, zău. Doar prin porturi am trăit, știu eu cum să mă descurc.

— Dar asta-i treabă necinstită!

Ieremia ridică ochii, nedumerit.

— Lasă, domnule! se amestecă Gherasim, împăciuitor. E obiceiul pămîntului, la ce să-l stricăm noi?

— Bine, numai să nu iasă bocluc!

— Aș! Să vezi dumneata ce-am să mă înțolesc!

— Dacă-i așa, de ce nu te-ai înțolit pînă acum?

La această întrebare, Ieremia se scărpină în cap, și mai nedumerit:

— Păi de ce să mă fi înțolit dacă nu mă zorea nimeni, că doar n-aveam de gînd să mă-nsor?! Parcă rachiul se găsește pe drum, nu tot cu bani îl iei? Și ce, am avut eu vreodată bani de aruncat în vînt?...

Anton Lupan se pomeni scărpinîndu-se în cap, imitînd gestul lui, și fără să vrea, zîmbi.

— Nădăjduiesc să nu-mi porți pică fiindcă vreau să fii îmbrăcat mai frumos.

— De ce să-ți port pică? Eu nu văd că atîrnă zdrențele pe mine? Numai că înainte nu-mi prea păsa de ele; acu', înțeleg, se schimbă socoteala...

— Bine, Ieremie, dar vreau să mai faci şi altceva : să te duci în tîrg şi să vezi unde ne putem găzdui pe cîteva zile.

— Asta nu-i greu ! Văru' Haralamb se are bine cu toate vădanele.

— Vezi numai că noi sîntem puşi pe treabă, nu pe însurătoare... Ismaile, tu ai să stai aici, cu calabalîcul nostru, pînă se întoarce Ieremia, pe urmă căutaţi o căruţă şi-l duceţi la gazda noastră ; numai, aveţi grijă de cufăr, fiindcă înăuntru sînt lucruri care se pot vătăma. După ce terminaţi, luaţi-o pe canal în jos, pînă la far, şi-acolo, dacă o să vă uitaţi pe mal, o să mă vedeţi pe mine şi pe Gherasim.

— Astăzi nu mîncam ? întrebă Ismail.

Nu-i păsa atît de el, că nu mînca prea mult ; din obişnuinţă, se îngrijea de prînzul celorlalţi.

— Ba o să mîncăm, dar nu berbec fript ! răspunse Anton Lupan.

— Lasă că mi se făcuse lehamite de berbec ! adăugă Gherasim.

Bucătarul îl privi mustrător şi dezamăgit ; adică berbecii lui nu erau graşi, nu erau bine fripţi ?...

Văzîndu-l aşa chinuit, Anton Lupan îl linişti :

— Ismaile, nu fii amărît ! Cînd ne-om încropi gospodăria noastră, o să poţi găti orice ţi-o da prin gînd, chiar şi saraigli. Pînă atunci, o să mîncăm la locanda de peste drum. Chiar să te duci pe acolo şi să vezi ce ne pot da la prînz.

Bucătarul adulmecă în aer, mişcîndu-şi nările într-un anumit chip.

— Plachie de crap ! răspunse repede, mulţumit.

— De unde ştii ?

— Miroseam !

Ceilalţi trei se puseră pe rîs, spre nedumerirea lui Ismail.

— Atunci, în ceea ce priveşte prînzul nostru, am scăpat de griji, zise Anton Lupan. Făceţi ce v-am spus şi veniţi după noi, cît mai curînd. Ieremie, poate găseşti pe undeva nişte lopeţi. O fi vreo fierărie aici, în tîrg ?

— Nu ştiu, domnule, dar fii liniştit : lopeţi găseşte văru' Haralamb pe la vădanele lui.

După ce rămase singur, Ismail se aşeză cu grijă pe cufărul lui Anton Lupan, îşi aprinse luleaua, îşi trase sacul alături, un sac din aceia cenuşii, din pînză de velă, lungi şi înguşti, în care marinarii îşi poartă întregul lor avut — şi după ce scotoci

prin el, scoase la iveală o cutie lătăreaţă, de lemn, plină cu pensule şi felurite vopsele, puse în borcănaşe ca sulimanurile la spiţer.

Pe malul celălalt se vedea un şlep negru, tras pe uscat, să i se repare fundul şi să fie dichisit. De o parte şi de alta erau nişte baraci cenuşii, apoi cîteva sălcii, încă neînfrunzite, jelindu-se ca nişte bocitoare pe ţărmul pustiu, şi dincolo de ele începea pădurea de stuf. Nu se simţea nici o mişcare, totul părea amorţit, numai dinăuntrul şlepului se auzeau bocănituri.

Bucătarul privi printre pleoape ţărmul sterp, pe care soarele dimineţii, încă rece şi zgribulit, parcă îl sărăcea mai mult, apoi scoase din sac o bucată de mucava, o îndreptă pe genunchi, amestecă vopselele şi se apucă să picteze, mulţumit, peisajul din faţa lui. Întîi trase, de-a latul, două linii şerpuitoare, la două degete una de alta, şi spaţiul de la mijloc îl umplu cu sineală, închipuind o Dunăre mai albastră decît ar fi visat-o orice poet. După ce apa fu gata şi o contemplă mulţumit, luă alte penèle, pe rînd, şi muindu-le tot în alte culori, aruncă în unda ei nemişcată sumedenie de peşti feluriţi, de neamuri ciudate, verzi, roşii, aurii — în gîndul lui ştiuci, crapi, plătici, nisetri şi moruni, la o scară şi într-o abundenţă care ar fi îmbogăţit pe pescarul cel mai pîrlit.

Tocmai în clipa cînd picta ultimul crap, de proporţiile unui delfin, Ismail tresări, adulmecă în aer şi-apoi, lăsînd ustensilele sale de artist, se repezi la locanda de peste drum.

— Kir Aristide! strigă, băgîndu-şi mustaţa zburlită pe fereastra bucătăriei. Mai puneam dafin, mai puneam piper, şi facem foc mic! Nu stricam plachie, bre!

După ce dădu aceste sfaturi şi adulmecă din nou mirosul plachiei, Ismail se trase doi paşi înapoi, cu ochii la firma lui kir Aristide. De mult timp îl zgîndărea la inimă s-o picteze el, din nou, cu dichis, dar grecul, încăpăţînat şi zgîrcit, nu se învoia de fel. Era o firmă veche, ruginită, pe care abia se mai putea citi:

ARISTIDE PANAIOTIS
Locandă cafenea ceai ospătărie
LA PALICARUL AMĂRÎT

— De ce spuneam amărît, bre? întreba Ismail.

— Asa, pentru simpatrioţi. Să vadă că tînzimu de doru la Patrida!

Din partea lui, fostul bucătar de pe „Penelopa“ socotea dăunător acest șiretlic. Simpatrioții care vin la locandă, departe de Patrida, vor să se veselească, nu să fie amărîți.

— Lasam pictam, zgriam Ismail! stăruia pe lîngă grec, de cîte ori se oprea cu barcazul aici. Frumoz pictam, frumoz zgriam: La palicar veselit!

Zadarnic însă: kir Panaiotis nu se lăsa convins.

Ismail mai privi firma ce-o privi, clătină din cap, apoi se întoarse la pictura lui, nu înainte de a-i striga încă odată stăpînului locandei să facă focul mai mic.

În acest timp, Anton Lupan, urmat de Gherasim, o luase de-a lungul canalului, în jos, pe drumul străbătut în ajun, și se afundase în stufăriș. După cîteva minute marea se deschise în fața lor, arămită de soarele care încă nu-și lepădase zgura roșiatică a oricărui răsărit. Spre sud-est se vedea „Penelopa“ îndepărtîndu-se repede, împinsă de briza rece a nordului. În larg se rostogoleau valuri înspumate, semn că vîntul nu rămînea blînd.

Gherasim se opri pe plajă, cu mîinile în buzunare, privind în urma barcazului. O umbră îi întunecă fața.

— Vezi, domnule, zise cu un fel de mirare, pe kir Iani nu l-am avut de loc la inimă și-am fost bucuros să-l dau naibii, dar după „Penelopa“ mă doare inima. Am navigat trei ani cu ea și n-aș putea spune că au fost ani ușori, și cu toate astea, acum cînd o văd ducîndu-se fără mine, tot mi-e teamă să nu fi uitat ceva pe bord. De uitat, nu-i vorbă, că n-am avut ce uita; dar poate mi se duce o fărîmă din suflet. Stau să socotesc, cît suflet trebuie să aibă un marinar și ce-i rămîne cînd e bătrîn, dacă lasă cîte ceva din el pe fiecare corabie cu care a navigat?

Anton Lupan îl bătu pe umăr:

— Nu te mai gîndi la asta, Gherasime! În curînd o să avem o corabie mai frumoasă decît toate celelalte, și ca să facem treaba ca lumea, o să-ți trebuiască tot sufletul. Vezi dară, nu lăsa să plece cu „Penelopa“ nici o fărîmă.

— Bine, domnule, ducă-se fără mine! De altminteri, cu vîntul ăsta, care ar putea să se prefacă în furtună, și cu trei oameni cîți i-au rămas, nu-l văd pe kir Iani să nimerească gura Bosforului. Mai degrabă cred că mîine seară „Penelopa“ o să zacă undeva pe coasta Anatoliei. Noroc că nu-s stînci în

partea aceea ; nu că mi-ar păsa de kir Iani, mi-ar fi milă de oameni...

După acest schimb de gînduri porniră pe malul mării şi după cîteva sute de paşi ajunseră la epava pe care Anton Lupan o descoperise ieri seară. Zăcea în acelaşi loc, culcată pe o coastă, în culcuşul ei adînc de nisip, pe care i-l săpaseră anii.

Gherasim îi dădu ocol, cu un început de mirare, pînă ce deodată rămase ţeapăn, cu mîna la gură.

— Păi asta-i „Marta", domnule ! Aş putea să jur, fiindcă am navigat cu ea vreo cinci ani, între Marea Mînecii şi Mediterană.

— Nu te-nşeli, răspunse Anton Lupan, în sufletul căruia tulburarea de ieri seară se ridica iarăşi. Numai că în clipa cînd a naufragiat, nu se mai numea „Marta". S-a întîmplat cu ea o poveste pe care am să ţi-o spun odată. Acum hai să vedem ce se poate face ca să-i schimbăm soarta. Ar fi fost păcat să putrezească aici, pe malul mării.

Ochii lui Gherasim sclipiră :

— Da, domnule, e o corabie fără pereche ! Am înfruntat cu ea valurile Biscaiei şi niciodată nu mi-a bătut inima că ar putea să ne facă vreo ruşine. E drept că joacă pe valuri ca o bătrînă beată, în schimb nu ia un strop de apă pe punte. Poţi să pui rufe la uscat, cînd alte corăbii sau vapoare se udă pînă în vîrful catargelor... Dar cum o să facem, a cui e ea acuma ?

— A fost a mea şi-a unui prieten care a pierit aici, împreună cu tot echipajul... Poate ai auzit de nişte piraţi...

Gherasim păli, apoi se făcu roşu :

— Spînu ? Ah, mă jur că într-o zi, dacă am să-l întîlnesc, eu am să-i pun ştreangul de gît, n-am să las pe altul. Pe bietul Panait, frate-miu, tot el l-a căsăpit acum doi ani, la Samos. Numai că, unde să-l întîlnesc, tîlharul ? De la o vreme i s-a pierdut urma.

— Ştreangul o să i-l punem împreună, Gherasime ! Prietenul pe care mi l-a ucis, mi-era mai mult decît un frate.

Cîrmaciul nu văzuse niciodată pe faţa cuiva atîta tristeţe şi atîta îndîrjire. Dar îndată Anton Lupan îşi scutură tristeţea şi zise, stăpînindu-se :

— Acum să ne apucăm de treabă, să cercetăm corabia în amănunţime, să facem socoteala materialului de care e nevoie,

pe urmă o să mă duc la Căpitănia portului, să închei actele de cumpărare...

— Cum adică ? Nu-i a dumitale ? De la cin' s-o cumperi ?

— Nu mai e a mea, dacă a rămas în părăsire. După o vreme orice epavă trece în stăpînirea statului.

— Na-ţi-o bună ! Eu din partea mea, n-aş întreba pe nimeni ; aş pune-o pe picioare — şi p-ormă, să vină cineva să-mi ceară socoteală ! Auzi legiuire !...

Trecuseră numai vreo două ceasuri de cînd se aflau pe malul mării, în care timp cercetaseră epava scîndură cu scîndură, atît cît le îngăduia nisipul, cînd în dreptul farului se iviră trei oameni ieşind din stufărişuri, cu lopeţi în mîini. Erau Ieremia, Ismail şi un necunoscut.

Pe malul celălalt, baba lui Ifrim, venită să ia apă cu doniţa, stătea ţeapănă ca un stîlp şi se uita după ei, parcă înciudată, cu solzul de crap din ochi, lucind.

— El e Haralamb, domnule ! zise Ieremia, cînd ajunseră la locul unde-i aştepta Anton Lupan şi Gherasim. M-am gîndit să-l iau cu noi, să ne dea o mînă de ajutor, că şi aşa, la şantier mare lucru nu are de făcut.

— Foarte bine ! răspunse Anton Lupan, strîngînd mîna lui Haralamb şi cercetîndu-l făţiş.

Noul venit era aşa cum şi-l închipuise după cele auzite despre el pînă acum : un flăcău de vreo douăzeci şi cinci de ani, nu prea înalt dar nici scund, cu umerii largi, cu trupul subţire şi mlădiu, călcînd apăsat şi totuşi uşor, ca jivinele sprintene din pădure, cu obrazul prelung, cu gura roşie ca mărul călugăresc cînd s-a pîrguit, cu părul negru, numai inele şi cîrlionţi răsuciţi. Dar asta încă n-ar fi însemnat nimic, numai cu atît poate n-ar fi înnebunit lumea femeiască din împrejurimi, dacă ar fi avut un nas oarecare, nici frumos, nici urît. Nasul lui Haralamb, cu nările subţiri, fremătînd cum freamătă frunza plopului bătută de vînt, era în aşa chip dăltuit, în aşa fel se întregea linia lui cu linia frunţii, iar vîrful, atît de gingaş, şi în acelaşi timp atît de hotărît se arcuia umbrind buza de sus, încît femeile cînd se uitau la el simţeau că-şi pierd credinţa şi-n bărbatul lor, şi-n diavol, şi-n dumnezeu. Pe-un asemenea flăcău mai bine să-l spînzuri, decît să-l laşi slobod pe drum !... Şi măcar dacă ar fi fost numai atît ! Haide, să fi fost trupul mlădiu, umerii largi, dinţii albi, obrazul oacheş, prelung şi nasul oricît de frumos, un nas fără pereche pe pămînt, dar barem să

fi avut altfel de ochi, nici frumoşi, nici urîţi, ochii oricui! Ochii lui Haralamb, verzi-aurii, aveau în ei cîtă lumină varsă soarele de prînz în april, şi cît verde se îmbină primăvara în crîng. Zadarnic umblau să-i întunece sprîncenele dese, pline de umbră ca inima codrului celui mai adînc, zadarnic împleteau zăbranice negre deasupra lor genele-i lungi, soarele nu se stingea în ei nici după apus, iar verdele crîngului dăinuia, prelungind dulcea lumină a primăverii, peste orişice anotimp.

„Ce mai flăcău!" îşi zicea Anton Lupan, privindu-l uimit, fermecat de lumina ochilor lui.

— Şi ce vînt te-a adus la Sulina? îl întrebă clipind.

— Apoi, domnule, noi, ca şi la ai lui Ieremia, am fost fraţi mulţi, cu pămînt puţin, şi-atunci ne-am risipit care încotro, pe la oraş, să învăţăm vreun meşteşug. Am lucrat o vreme la o moară, în Brăila, pe urmă am fost la un dulgher şi d-acolo, acu' doi ani am venit încoace, că m-au îmbiat austriecii la şantier...

„Fir-ai tu să fii!" zicea Ieremia, în sinea lui, ascunzîndu-şi picuşorul de pizmă sub un zîmbet strîmb. „Te-au îmbiat austriecii la şantierul lor? Nu spui că umbla dulgherul să te omoare, ştii tu de ce! Aoleu, ce-am să mai rîd, cînd ţi s-o înfunda într-o zi!"...

Dar, nu, nu era pizmă, iar zîmbetul nu era strîmb! De ce să-l nedreptăţim? Că doar Ieremia întotdeauna se mîndrise cu Haralamb, vără-su! Însă într-adevăr se gîndea că o să i se înfunde într-o zi — îi era teamă, nu se bucura de fel.

— Şi-ţi place aici? continuă Anton Lupan.

— Ce naiba să-mi placă? Numai sălcii şi stuf, ca să nu mai pun la socoteală broaştele şi ţînţărimea.

Haralamb aruncă o privire spre stufăriş, tresări şi îşi lăsă ochii în pămînt. Cine i-ar fi urmărit privirea, ar fi zărit o basma galbenă, ferindu-se prin stuf. Dar oamenilor nu le era gîndul la basmale şi nimeni altul n-o văzu.

„Da' mai lăsaţi-mă în pace! Nu scap de voi nici aici?" îşi zicea în timpul acesta Haralamb, sîcîit, fără să-şi ia privirea din pămînt.

De sub malul canalului, la far, se ivi moş Ifrim — se uită un timp la ei, apoi o luă spre port şi se pierdu în stuf.

— Ei, haide să ne apucăm de treabă! hotărî Anton Lupan, văzînd că soarele urca grăbit. Haralamb, dacă vrei să ne dai o mînă de ajutor, îţi vom mulţumi.

— Bucuros, domnule. Dar ce aveți de gînd?

— Uite, puneți mîna pe lopeți; pentru început vreau să dezgropăm corabia asta din nisip. Pe urmă o să avem de lucru vîrtos. Cît voi săpați aici, eu o să mă cațăr cu Gherasim sus, că, după cîte bănuiesc, și-năuntru trebuie să fie o groază de nisip...

Erau patru oameni, cu lopeți; altceva nu aveau nimic — și ai fi spus că truda lor avea să fie amarnic de lungă și mai cu seamă fără rost. Să dezgropi o epavă din nisip? Merită să te zbuciumi zece ani ca să ajungi aici?

Așa ar fi judecat oamenii cu scufii în cap — îi știți. Să nu judecăm ca ei, să fim cu luare aminte asupra acestui început fiindcă tot ce va fi mai departe pornește de-aici.

Cum corabia zăcea pe o coastă și adînc îngropată în nisip, Anton Lupan făcu un salt și apucîndu-se cu mîinile de copastie, izbuti cu oarecare trudă să ajungă pînă sus. Gherasim îi întinse lopata, apoi îl urmă în același chip. Puntea jumulită scîndură cu scîndură lăsa să se vadă înăuntrul corăbiei, împovărat de nisip. Ani de zile vîntul își făcuse treaba, cu sîrg.

In timp ce Gherasim se apuca să arunce nisipul afară, Anton Lupan, aplecîndu-se pe sub traversele punții, cercetă corabia, pe îndelete, de la etravă pînă la etambou, amintindu-și cu emoție de ziua cînd „L'Esperance" era ancorată la cheiul Galatei și o cercetase la fel, tot într-o zi de martie, însoțit de Pierre Vaillant. Cu fiecare pas înainte, pe chipul lui se vedea mulțumirea. Lemnul, stejar sănătos, era întreg și neputrezit, lucrat cu îngrijirea care-i arăta pe meșterii olandezi sau norvegieni, moștenitorii meșteșugului Vichingilor, neîntrecuți făuritori de corăbii. Sub loviturile pe care corabia le primise cînd fusese aruncată pe nisip nu crăpase nici o coastă, nici o scîndură nu sărise din loc. Firește, puntea trebuia refăcută în întregime, trebuiau catarge, pînze și încă multe altele...

După ce sfîrși această cercetare, Anton Lupan scoase din buzunar un metru, un carnet, un creion și începu să facă felurite măsurători, însemnîndu-le pe o schiță alcătuită în pripă. Apoi coborî pe nisip, își alese un loc adăpostit de vînt, după o dună năpădită de pir, și în vreme ce oamenii își continuau treaba, se apucă de făcut socoteli.

Către ora prînzului, partea corăbiei dinspre mare era dezgropată pînă la chilă, lăsînd să se vadă întreg bordajul, nevătămat și fără urmă de putrezeală.

Anton Lupan se apropie, îl cercetă cu toată luarea aminte şi nu-şi ascunse mulţumirea.

— Ei, Ismaile, acum putem lăsa lucrul şi să mergem la masă. Ne meritäm cu toţii plachia. După prînz puneţi mîna pe lopeţi să-i daţi ajutor lui Gherasim, că înăuntru mai e încă mult nisip; eu între timp am să stau de vorbă cu căpitanul portului, dacă s-o fi întors de la raţele lui.

— Domnule, zise Ieremia, în timp ce se îndreptau spre port, poate vrei să vezi cum te-am găzduit; dumneata o să mîi în odaia lui văru' Haralamb, că el şi-aşa înnoptează mai mult prin vecini. Eu 'cu Gherasim şi cu Ismail ne-am găsit odaie alături, la un pescar.

— Bine, Ieremie; asta o să fie numai pentru început. Mai tîrziu, vreau să ne facem o baracă pe malul mării, să nu mai pierdem vremea cu dusul şi întorsul în tîrg.

— Adică dumneata cam cît socoteşti că o să-ntîrziem peaici? întrebă Gherasim.

— Vreo lună şi jumătate, dacă nu chiar două luni. Sînt multe de făcut.

Vestea aceasta îl făcu pe bucătar să tresară şi să se bucure ca un copil; nu nădăjduise chiar aşa mult! Dar, în chip ciudat, de unde în prima clipă îi rîseră amîndoi ochii, o clipă mai tîrziu rămase vesel numai unul, iar altul se amărî... Ei, drăcie? Asta ce taină o mai fi?

Indată după prînz, în timp ce oamenii săi se îndreptau spre malul mării, Anton Lupan se duse la Căpitănie. Femeia care ieri frigea guvizi, acum jumulea o raţă, sub şopronul părăginit. Dinnăuntru se auzea ţăcănitul obişnuit al jocului de table, atît de cunoscut celor ce au trecut vreodată prin faţa cafenelelor de la Stambul.

— Şase-şase! striga căpitanul, în clipa cînd uşa se deschidea în spatele lui.

Anton Lupan se opri în prag, nedumerit; înafară de ceafa căpitanului şi de un fes roşu care se ridica deasupra ei, nu mai vedea nimic. Dar căpitanul lovi cu palma în masă şi strigă victorios, aplecîndu-se spre invizibilul său adversar învins:

— Marţ! Să nu joci cu mine, dacă eşti ageamiu!

— Bună-ziua, domnule!

Pe ceafa groasă, cutată adînc, se vedeau trei negi aşezaţi în triunghi, doi jos şi unul mai sus. De o parte şi de alta a urechilor clăpăuge ieşeau în lături două capete de mustăţi bătoase

ca fuiorul de cînepă melițat de curînd. Lîngă cutia de table aburea un ibric cu cafea, iar un ciubuc, al cărui tub șerpuia pe podea pînă la narghileaua din fund, scotea firișoare împletite de fum.

— Bună-ziua ! repetă Anton Lupan, după ce tuși de cîteva ori, ca să-și vestească sosirea, cum face în asemenea împrejurări omul bine crescut.

Căpitanul se întoarse greoi, cu scaun cu tot, și rămase zgîit. Avea obrazul la fel de gros ca și ceafa și un nas ca o trombă de elefant, să te miri că în răsucirea asta nu dărîmase totul în calea lui.

— Vor-vorbiți romînește ?

Se mira, ca și bătrînul Ifrim, fiindcă și lui i se părea că are de-a face cu un străin.

— Aș putea vorbi turcește, răspunse Anton Lupan, cu ochii la fesul din capul lui. Dar asta e o limbă pe care o cunosc mai puțin.

— Turcește ?... Nu știu ! Știu bulgărește, și sîrbește, puțin.

Căpitanul portului ocupa această slujbă de vreo șase ani, printr-o întîmplare care rămînea de neînțeles pentru toată lumea și pentru el în primul rînd. În tinerețe făcuse grădinărie, îndeletnicirea cea mai răspîndită, după pescuit, pe malurile și ostroavele Dunării, prielnice zarzavaturilor, dar mai cu seamă ardeilor, castraveților și verzii tîrzii. Un grădinar de la Dunăre trebuie să fie în același timp și barcagiu, să cunoască drumurile pe apă, cum cunosc căruțașii drumurile de pămînt. El unul, care la venirea toamnei trebuia să bată Dunărea în sus și-n jos, de la Sulina la Brăila și Măcin, și asta nu numai într-un an, ci nenumărați ani în șir, ca să-și ducă varza și ardeii la tîrg, cunoștea cursul apei, cu coturi, ostroave, anafoare, grinduri și praguri de nisip, cum își cunoștea grădinăria lui. Așa se făcuse că mai tîrziu, austriecii îi luaseră în slujba lor, să arate drumul căpitanilor de vas care navigau de puțin timp pe aici, și după o vreme, mulțumiți de priceperea lui, îi eliberaseră chiar și un Brevet de pilot pentru Dunărea de Jos. Ultimul salt fusese și mai ușor de făcut... Spre bătrînețe, slăbindu-i vederea și nemaifiind bun de pilot, austriecii, generoși, îi dăruiseră o pereche de ochelari de la Viena și, avînd cuvînt greu la Comisia Europeană a Dunării, îl făcuseră căpitan de port, fără să cerceteze dacă omul avea vreo pregătire pentru această slujbă de birou. E drept că pe atunci ar fi fost cam greu să se știe care sînt

îndatoririle unui căpitan de port, mai cu seamă într-un port ca Sulina, unde asupra bunelor orînduieli veghea mai cu seamă Comisia.

Căpitanul avea în primire un birou, un registru și un regulament gros. Comandanții de vapoare își făceau singuri treaba în registrul misterios, iar căpitanului nu-i rămînea decît să pună pecetea și să-și șteargă năduşeala de pe frunte, ca și cum ar fi cărat în spinare un sac cu cartofi.

Slujbele sînt grele sau uşoare numai după chipul cum le privești. Căpitanului i se părea mai uşor să încarci grîu în vapor, ori să baţi cu ciocanul la şantier, decît să pui pecetea în registru și să ai în primire regulamentul cel gros.

— De cînd ești dumneata aici ? îl întrebă Anton Lupan, înaintînd spre el.

Căpitanului i se păru amenințător ; se uită cu un ochi la registru, cu altul la regulament și se făcu galben-verde, ca un castravete răscopt.

— Păi cam de multișor ; dinainte de război.

„Acum o să se uite în registru, o să mă-ntrebe din regulament", își zicea în sine, socotind că se afla în fața unui inspector trimis de la București. Nu-l inspectase nimeni pînă azi, nimeni nu se amestecase în treburile lui, dar se gîndea tot mai des că odată și-odată cineva o să-și aducă aminte de el. Măcar dac-ar mai fi întins-o așa vreo doi ani, pînă ieșea la pensie și scăpa de griji.

— Prin vara lui '78 n-ai primit o scrisoare de la Stambul ? continuă străinul din fața lui.

Asta ce mai era ? Ce mai avea Stambulul cu Țările Românești ?

— Prin '78 ?... Stai să mă gîndesc... Prin '78... Un plic verzui ?

— Așadar, l-ai primit ?!

— L-oi fi primit...

— Ți-am scris și iarna trecută, de la București.

Pe căpitan îl treceau năduşelile. De Stambul nu-i era așa teamă ; cu Bucureștiul sĕ încurca mai greu. Fără să vrea, privirea îi fugi spre sertarul biroului, unde zăceau, prăfuite, sumedenie de scrisori. Pe lîngă registru și regulament, ele erau spaima vieții lui.

— De o goeletă, „L'Esperance", sub pavilion francez, n-ai auzit ?

— Știu eu, domnule?... Trec multe vase pe aici.

Poate era trecută în registru, dar cine se încumeta să caute în el?

— E vorba de o corabie pe care au prădat-o piraţii, în ajun de război.

— A, da! Piraţii lui Spînu! Cum nu; îmi amintesc!

— Atunci de ce n-ai răspuns la scrisori?

— Să răspund?... făcu căpitanul, fîstîcindu-se din nou. De ce n-am răspuns?...

Anton Lupan îl privi printre pleoape, apoi deodată întinse mîna pe birou şi luă regulamentul cel gros.

— Ce scrie aici?

Asta era taina căpitanului de port, tainã pe care ani de zile n-o dibuise nici un om. Nefericitul luă regulamentul în mîinile-i păroase, cuprinse de tremur, îl suci ce-l suci, pînă ce-l deschise cu susul în jos şi privi în el, prostit. Trebuise să vină acest străin ciudat, ca să descopere într-o clipă ceea ce alţii nu dibuiseră în atîţi ani.

— Merge cam greu fără ochelari! zise, zeflemitor, Anton Lupan.

De mirat, învăţase să nu se mai mire de nimic; se afla la poarta Levantului şi Levantul ascundea minunăţii fără sfîrşit.

— Nu prea sînt deprins cu scrisul ăsta nou! bolborosi căpitanul, scăldat în sudori. Am fost învăţat cu alt scris...

— Dar cărţile nu se ţineau de-a-ndoaselea nici atunci!

Căpitanul aruncă regulamentul şi ocolind biroul veni în faţa lui Anton Lupan, scurt şi gros, cu nasul mare prins parcă într-un belciug, cu mustăţile ca un jujău din acelea care se leagă de gîtul rîmătorilor, să nu iasă din ogrăzi printre uluci.

— Domnule, nu mă nenoroci! Cine te-a trimis să mă iscodeşti?... Am adunaţi vreo cincisprezece polişori, ţi-i dau pe toţi, numai să nu mă spui!

Anton Lupan se uita la el, cum se frămîntă, cu pumnii noduroşi pe piept, gîfîind, năduşind...

— N-am nevoie de nici un ban; din partea mea poţi să fii liniştit...

— Mă mai împrumut cu cinci. Îţi dau douăzeci!... Îţi dau şi trei raţe, le-am împuşcat ieri.

— ...Numai aş vrea să-mi spui, cum naiba poţi să-ţi faci slujba, dacă nu ştii să citeşti şi să scrii?

— De ce să citesc? Ce să scriu? întrebă căpitanul, mai fîstîcit.

— Dumneata nu primești adrese, instrucțiuni, mă rog, corespondență de sus?

— Nu! Treaba merge ibrișin. Nu se amestecă nimeni aici.

— Dar cînd îți iei leafa, nu iscălești?

— Leafa?... Leafa vine cu vaporul, de la Galați, mi-o aduce un căpitan; iscălește el în locul meu, sîntem prieteni de mult... Domnule, pari un om bun! Nu mă spune la nimeni și-ți făgăduiesc...

— Nu-ți face griji! Dacă n-ai știut carte acum patru ani, cînd asta mi-ar fi folosit, puțin îmi pasă că nu știi azi! Aș mai fi avut și altceva cu dumneata, dar mi-e teamă că te-aș încurca prea mult... Cum ziceai că merge treaba aici?

— Ibrișin!

— Atunci aferim!

— Domnule, o cafea?...

— Mulțumesc, nu.

— Ciubuc?

— Nu obișnuiesc.

— Dar o tablă nu faci? Numai pe un frăncuț!

— Poate cu alt prilej.

— Și nu mă spui?

— Poți să fii liniștit.

Vin uneori furtuni care, cu cît sînt mai scurte, cu atît lasă în urma lor cerul mai nevinovat, mai senin.

Anton Lupan nu închisese bine ușa Căpităniei, cînd auzi zarurile țăcănind. Iar cînd să intre în stuf, îl auzi pe căpitan strigînd:

— Doi-patru; poartă în casă!... Lăstuno, rața s-a fript?

Oamenii aruncau nisipul de zor și cel mai inimos, deși cu spor mai mic, părea Ismail. Bucătarul se opintea în lopată, și-i povestea, gîfîind, lui Haralamb, că Ieremia știa, — mai fusese pe la Turci, — cum se fac adevăratele saraigli la Stambul:

— Voi nu știm ce estem saraigli; voi spuneam sarailie! Hi-hi-hi!

În disprețul lui pentru cofetarii ghiauri, Ismail amintea că mîncase odată, la Galați sau la Brăila, o asemenea sarailie și pe urmă trei zile băuse apă cu vadra, fără să-și potolească setea și să-i treacă sughițul. A, cu totul altceva se făcea la Stambul.

— Noi zpuneam sarai-gli, adică prajitura de sarai. Asta prajitura am nascocit un cofetar vestit, pentru zultan şi pentru femeile lui ; dar cofetar asta am avut ucenic pezevenghi — şi dupa ce-am învaţat facem sarai-gli, ucenicul am fugit din sarai şi-am vîndut taina la alţi cofetari... Saraigli la Stambul, dupa ce estem copt, rumenit, estem bun numai pentru cine nu ştim. Cine ştim, puneam la borcan, cu miere şi trandafir şi zece zile lasam aşa, înmuiam, îndulceam, pe urma mîncam. Mîncam douăzeci şi nu beam apa ioc...

Haralamb asculta şi înghiţea în sec, chinuit ; nu era pofticios, dar cum să nu-i lase gura apă, la chipul cum povestea Ismail ? Astăzi pesemne fusese ziua luptei lui cu ispitele ! Colea, bucătarul cu saraigliile, dincolo basmaua galbenă, fluturînd ademenitoare prin stuf. Oare mai era mult pînă la asfinţit ?

— Măi turcule, mai tacă-ţi gura ! izbucni Gherasim. Nu vezi că l-ai scos din minţi ?

Dar oare un bucătar, cînd a început să vorbească de meşteşugul lui, se poate opri cum îi spui ?

— Gherasime ! strigă Anton Lupan, apropiindu-se.

Cîrmaciul lăsă lopata jos şi ieşi în întîmpinarea lui.

— Ce-ai făcut cu Căpităniа, domnule ?

— Cred c-ai avut dreptate ; nu merită să ne ostenim şi să aruncăm banii în vînt. O să ne vedem de treburile noastre, fără să mai întrebăm pe nimeni. Portul ăsta parcă ar fi ţara nimănui... Ei, cum merge treaba aici ?

— Pînă deseară mîntuim.

Într-adevăr, înainte de asfinţitul soarelui, înăuntrul corăbiei nu mai era fir de nisip. Oamenii îşi ştergeau năduşeala de pe frunte şi îşi îndreptau şalele, mulţumiţi. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriş.

— Mîine o să trebuiască să ne adunăm mai mulţi s-o săltăm în picioare şi s-o proptim. Haralamb, crezi c-ai să găseşti cîţiva oameni, cu cabluri şi cu argaţi ?

— Adică să-i caut din seara asta, domnule ?

— Păi altfel cum ?

Flăcăul oftă, cu ochii la stufăriş.

— Las' că-i găsim, domnule ! răspunse Ieremia, în locul lui, dîndu-i un ghiont, cu năduf.

— Vreo cherestegerie este aici ?

— Este, dar cam sărăcuţă.

— Nici nu ne trebuie cine știe ce: niște scînduri de brad să facem o baracă și vreo cîteva grinzi, să săltăm corabia de pe nisip și s-o proptim. Pentru restul materialelor am întocmit o listă; o să vorbim deseară despre asta și o să vedem ce este de făcut. Acum să mergem la cină. Ismaile, oare ce-o să găsim la kir Panaiotis? Ce ne-o fi pregătit?

Bucătarul adulmecă în aer, dar îndată își lăsă capul în jos și mărturisi, rușinat:

— Nu stim, estem departe; nu puteam mirosim...

În seara aceea, după cină, Anton Lupan își strînse oamenii în odăița lui Haralamb, unde era găzduit, odaie curată, cu scoarțe pe jos, cu perdeluțe la ferestre și cu năframe de borangic puse ca podoabe pe pereți; o mînă de femeie ar fi îmbătrînit să facă atîtea; aici, se vede, era claca mai multora. Harnice și cumsecade femei!

Aseară, pe vremea asta, Anton Lupan îl avea numai pe Ieremia și abia stătea de vorbă cu Gherasim, arătîndu-i ce avea de gînd. Acum, se adunaseră cinci... Sfatul lor ținu îndelung, în jurul lămpii cu gaz; Haralamb stătea ca pe ghimpi.

— Așadar, acum știm fiecare ce avem de făcut, spuse Anton Lupan, la sfîrșit. Ieremie, ai mai rămas numai tu. Credeai că te-am uitat?... Tu, mîine dimineață ai să pleci cu vaporul la Galați și ai să cumperi toate aceste materiale scrise de mine aici. Te trimit pe tine, fiindcă orașul ți-e bine cunoscut.

Zicînd, îi întinse o listă lungă de cumpărături și un pumn de bani: o sută de galbeni, prețul unei gospodării de om chivernisit. Ieremia se înroși pînă în fundul urechilor, că le simți fierbinți, le auzi țiuind.

— Dar, domnule, nu ți-e... nu ți-e frică de loc?... întrebă, uluit.

— Frică?... De ce? Dacă ai flinta cu tine, nu mă tem de nimic.

Oamenii se priviră, nu știu cum amețiți: parcă le plutea în cap fumul unei vrăjitorii. În clipa cînd Ieremia luase banii, toți, în frunte cu Haralamb, fuseseră siguri că n-au să-l mai vadă niciodată venind înapoi. Dar acum, după aceste vorbe, pe care Anton Lupan le rostise ca și cînd n-ar fi înțeles întrebarea lui, simțiră, în chip tainic, toți în același timp, că Ieremia o să se întoarcă gîfîind, parcă mînat din urmă de turci... Vrăjitorii!...

Și Ieremia se întoarse, într-adevăr, la capătul unei săptămîni. Se întîmplaseră multe între timp: pe moș Ifrim (văzuseră

toți că farul era în ochii lor) îl bătuse baba lui de trei ori, și-i ridicase, cu doniţa, un cucui în creştet, să zici că-i ou de gîscă, gata să facă pui. Anton Lupan jucase table cu căpitanul portului, luîndu-i partidă după partidă, la rînd. Căpitanul pierdea partidele, și cu fiecare partidă un franc de argint, dar nu se dădea învins, fiindcă era cunoscut drept cel mai bun tablagiu pe toată Dunărea de Jos, de la Sulina pînă la Măcin. Bătuse furtuna echinoxului în cursul acestei săptămîni, împingînd valurile mării pînă în stufăriș, dar oamenii noștri își văzuseră de treburile lor, uzi pînă la brîu și de la brîu în sus jumuliți de vînt. Zburau prin văzduh trîmbe de apă și nori de nisip, foșnea și se tînguia stuful bătrîn, de anul trecut — cel verde, încă plăpînd, necheza subțirel, ca mînjii născuți de curînd... Se mai întîmplaseră și altele, însă doar fapte mici. Cel mai însemnat era că martie se apropia de sfîrșit...

Ieremia sosi într-o joi, la prînz, cu un barcaz încărcat pînă sus. După ce îl rugă pe căpitan să aștepte la chei, porni pe malul canalului în jos, să-i caute pe ai săi la locul cunoscut. Soarele strălucea pe un cer albăstrit — venea primăvara, și de la nord și de la sud, de la apus și de la răsărit, și punea stăpînire pe pămînt, încălzindu-i seva, făcîndu-l să aburească blajin. Creştea stuful, iar salcia își despletea deasupra apelor zulufii verzui...

Ajungînd la far, Ieremia rămase nedumerit, cu ochii mari pe țărm, spre sud. Corabia era acolo unde o lăsase : numai că la început n-o recunoscu. În lipsa lui, ceilalți nu stătuseră cu mîinile în sîn ; o despresuraseră cu totul din nisip și-o ridicaseră în picioare, proptind-o cu stîlpi. Alături se ivise o baracă de scînduri, iar în spatele ei un șopron, de sub care ieșea fum. Cînd se apropie, îl văzu acolo pe Ismail, aplecat deasupra unei vetre cu oale și crătiți puse la fiert, în rînd.

Bucătarul icni și rămase țeapăn, cu linguroiul în mîini. Nu că n-ar mai fi crezut în vraja pe care o simțiseră cu toții deunăzi ; dar vezi, vraja are o lege și ispita alte legi... Serile, stînd la taifas cu Gherasim, parc-ar fi zis că de la plecarea lui Ieremia trecuse prea mult timp...

Auzindu-i icnetul, că icnise adînc, Gherasim își scoase capul ciufulit dinăuntrul corăbiei, iar Anton Lupan ieși pe ușa barăcii, cu niște hîrtii în mîini.

— Bine-ai venit, Ieremie !

— Bine te-am găsit, domnule!

Gherasim îl privi mustrător pe Ismail; acesta răspunse cu aceeași mustrare în priviri... Vraja e vrajă — de ce s-o punem pe talger cu ispita și s-o cîntărim.

— Ei, Ieremie, ia spune, ce-ai făcut?

— Am adus tot ce mi-ai poruncit — pînă la ultimul cui. Numai lemn de pin pentru catarge n-am găsit, dar am dat acolo peste un plutaș, om de ispravă, îl cunosc de mult, și fără să mai cer voia dumitale, i-am zis să coboare pe Bistrița doi pini înalți. Cînd o fi cu ei la Galați, o să ne dea de veste aici, prin vreun căpitan de vas.

— Foarte bine ai făcut! De altminteri, catargele au să ne trebuiască abia la sfîrșit... Și cărțulia de care ți-a spus căpitanul portului?

— Am găsit-o, uite-o aici... Dar văru' Haralamb pe unde-o fi? întrebă Ieremia, uitîndu-se în jur.

— S-a dus la șantier, să facă rost de o forjă și de cîteva găleți cu cărbuni. Știam că azi-mîine trebuie să pici — și aveam nevoie de lucrurile astea, ca să ne apucăm de lucru numaidecît. Noi, după cum vezi, am făcut cîte ceva aici cît ai lipsit.

Între timp se apropiaseră și ceilalți doi, Gherasim și Ismail, tocmai în clipa cînd sus, lîngă far, Haralamb ieșea din stuf, ducînd în spinare un sac greu, înnegrit. Alți doi oameni veneau după el, cu o forjă, iar un al treilea împingea o roabă, a cărei roată se auzea scîrțîind pînă aici.

— Dar asta-i fierărie în lege! se minună Ieremia, puțin mai tîrziu, privind forja, sacul cu cărbuni și roaba în care se vedeau o nicovală cît toate zilele și gogeamite baros.

Apoi se întoarse spre vără-su și, în loc de bun găsit, îl luă la rost:

— Ce-ți puseși mușcata aia la ureche? Nu te vezi că ești tot una de cărbuni?

Haralamb luă floarea rușinat și-o ascunse în pumn.

— Pe Ghiocica o văzuși? întrebă, șoptit.

— Nu; l-am văzut pe Sacagiu! răspunse Ieremia, printre dinți.

Și oftă adînc.

— Poftim mîncam! se auzi în clipa aceea glasul lui Ismail.

Ieremia se apropie de Anton Lupan:

— Domnule, prînzul trebuie ori să-l grăbim, ori să-l lăsăm pentru mai tîrziu; ne așteaptă barcazul în port și dacă nu-l descărcăm curînd, căpitanul o să vrea bani mai mulți... Apoi, mai am acolo un băietan, pe care l-am luat cu mine să-mi fie de ajutor la drum, și bietul de el o fi flămînzit.

— Atunci, hai să prînzim la iuțeală, hotărî Anton Lupan. N-are rost să ne amînăm masa, fiindcă barcazul n-o să-l putem descărca așa, cît ai bate din mîini. Iar băietanului tău, i-om duce acolo ceva de-ale gurii, dacă s-o învoi Ismail.

Sub șopronul bucătăriei, fusese înjghebată o masă din scînduri de brad, pe pari bătuți în nisip. De o parte și de alta a ei se întindeau două bănci cu picioarele tot așa, bătute în nisip. Ismail așteptă să-i vadă pe toți așezați, zîmbi mulțumit, își umflă pieptul și se apropie cu castronul plin, aburind. Făcuse mîncare ghiaurească, borș de perișoare, cu leuștean mult, numai că nu băgase carnea în mașina de tocat, ci o migălise cu satîrul, ca la Stambul, să nu i se piardă un pic de suc... Spre necazul lui, oamenii mîncau grăbiți, nimeni n-avea timp să se minuneze că borșul era așa bun.

Odată prînzul sfîrșit, nu spuseră decît în fugă: „Mulțumim, Ismail!" — și porniră ca nebunii spre port...

Sînt în viața unui bucătar clipe de mulțumire, dar și clipe amare, să nu le mai socotești! Carne tocată cu satîrul și să nu spună nimeni un cuvînt!

Ismail spălă vasele, pufnind, le puse la locul lor pe polițele de sub șopron, le acoperi să nu le umple nisipul adus de vînt și intră în baracă, să-și ia cutia cu vopsele, că marea căpătase o culoare sidefie pe care voia s-o picteze negreșit.

Se mutaseră aici abia de trei zile și pînă acum toți păreau mulțumiți de noul lor culcuș. Dormeau în hamace, ca pe vapor, înăuntru mirosea a rășină de brad și marea le murmura necontenit în urechi.

Numai Haralamb, cum cădea seara, se făcea nevăzut și pînă la răsăritul soarelui, nu-l mai simțeai venind; acum, e drept, nimeni nu-l putea sili să înnopteze aici, de vreme ce-și avea odăița și rosturile lui în tîrg. Mai cu seamă că, dacă era vorba de muncă, muncea cît trei, să zici că oboseala nu se-atingea de el. Și nici la simbrie nu se-arăta grăbit; cînd Anton Lupan aducea vorba de bani, își lăsa capul în pămînt, sfios:

— Lasă, domnule, întîi să mîntuim treaba și p-ormă mă-i plăti.

— Dar poate că atunci ai să ceri cine știe cît!

— Cît ai să-mi dai dumneata — și am să fiu mulțumit.

Ismail se așează pe nisip, deschise cutia de vopsele, puse bucata de mucava pe genunchi, cînd îl văzu pe moș Ifrim venind dinspre far. Bătrînul își făcea în fiecare zi drum pe aici, se uita la oameni cum muncesc și pufăia din lulea, ca un logofăt pus să țină seama de munca lor.

— Am mîncat? îi strigă Ismail, bucuros de venirea lui.

— Nu, că s-a supărat baba mea și-a aruncat mîncarea la cîini.

De doniță nu spunea nimic!

Iacă, mai sînt și clipe de mulțumire în viața unui bucătar — și ele vin adesea la timpul cel mai potrivit.

— Veneam, dam borș Ismail! Borș cum gateam la ghiauri!

Moș Ifrim se așează sub șopron, își scoase căciula și se închină, trăgînd cu ochiul la oala lui Ismail. Borșul încă nu se răcise, nu mai trebuia încălzit.

Bucătarul îi puse farfuria în față, îi dădu o lingură de fier, pîine tăiată felii, apoi se trase în lături, cu mîinile în șolduri, așteptînd mulțumit.

— Borșul cu pîine nu-i bun; n-ai mămăligă? întrebă bătrînul, făcînd nazuri de la început.

Ismail pufni.

Oaspetele său clătină din cap, luă lingura de fier, o privi chiorîș, o șterse în palmă și zăbovi un timp.

— N-ai una de lemn? Borșul cu lingură de fier n-are gust!

— Mîncam, și p-ormă vorbeam!

Moș Ifrim se apucă să mănînce, parcă silit, rupînd pîinea cu teamă și tot uitîndu-se chiorîș la lingura cu care nu era obișnuit. Cu o lingură d-asta te poți și otrăvi! Dar, ce mai tura-vura, borșul era bun, gras, mirosea frumos, avea de toate cele, ardei mai puțin, leuștean mai mult — așa cum se cere unui borș gătit ca la ghiauri.

— Bogda-proste! spuse paznicul farului cînd sfîrși.

— Am fost bun?

— Bun, nimic de zis, numai că perișoarele sînt parcă tocate prea mărunt...

— Siktir!...

Dar să-l lăsăm pe bietul Ismail spumegînd şi să vedem ce făcuseră ceilalţi între timp. După ce sfîrşiseră prînzul, plecaseră spre port, zoriţi, cu Anton Lupan în frunte, urmat de Gherasim. Haralamb se ţinea mai în urmă, pe lîngă vără-su, muşcînd floarea în dinţi.

— Zi, mă, pe Ghiocica n-o văzuşi?

— Nu-ţi spusei! L-am văzut pe sacagiu!

Apropiindu-se de Căpitănie, auziră zarurile ţăcănind; căpitanul îşi făcea partida de table, de după-prînz, luptîndu-se cu adversarul său închipuit, dar cu toată fierbinţeala jocului, îi simţi şi se repezi la geam, aplecat înafară, mai-mai să dea cu trompa în nisip.

— Facem o partidă, p-un frăncuţ?

Anton Lupan se apropie de fereastră şi-i întinse cărticica pe care Ieremia i-o adusese în sîn.

— Iată abecedarul; ţi l-a găsit.

În săptămîna care trecuse, se mai întîmplase şi alt fapt mărunt: căpitanul portului îl iscodise pe Anton Lupan, cît de greu i-ar fi unui om ca el să înveţe a scri şi a citi, măcar aşa ca să nu se facă de rîs. De mult nutrea asemenea dorinţă în sufletul lui, dar ca să ceară ajutorul cuiva, ar fi însemnat să-şi dezvăluie vechiu-i beteşug. Alta era socoteala cu acest străin, care părea un om şi bun şi tăcut; ştia că n-o să spună nimănui, n-o să-l dea în gît... Dar nu bănuise că pentru a-şi împlini tainicul vis era nevoie de o carte cu colaci, cîrlige şi bete trase în fel şi chip. Ce să faci cu ele, de unde să porneşti, cum să le descurci?... Acum căpitanul se uita în cărţulie ca mîţa-n calendar şi simţea că-l trec năduşeli fierbinţi.

În port, la pupa vasului de pasageri austriac, care tocmai venise din sus, se vedea legat la chei un barcaz micuţ, încărcat din greu. Cam în partea lui din mijloc, pe o stivă de scînduri, stătea, cu picioarele atîrnate în jos, un băieţandru de vreo şaisprezece ani, cu un mintean negru pe umeri, cu o căciulă de oaie dată pe ceafă — şi cînta încetişor, ca pentru el, dintr-un fluier ciobănesc.

— Cîntă de foame! spuse Ieremia.

Apoi strigă:

— Hai, Mihule, lasă cavalul, că ţi-am adus să mănînci.

La aceste vorbe, băiatul ridică ochii spre chei şi chipul oacheş, bătut de vînt, i se lumină.

— El e băietanul de care ţi-am vorbit, domnule! îl lămuri Ieremia pe Anton Lupan.

Acesta sări pe puntea barcazului şi se apropie de băiat, cu mîna întinsă, prietenos. Atunci văzu că la picioarele lui stătea cuminte, cu botul pe labe, dar cu ochii vii iscodind în jur, un cîine ciobănesc, negru şi lăţos, cam slab şi plin de ciulini, cu coada jumulită în chip greu de înţeles.

Băiatul sări în picioare, sfios şi poate neîncrezător; nu prea era obişnuit, se vede, cu bunătatea semenilor săi. Cîinele se ridică şi el, se trase un pas înapoi şi rămase aşa, atent. Privirea lui nu arăta nici teamă, nici prietenie; lui Anton Lupan i se păru că vede în ea o demnitate la fel de grăitoare ca a unui om — ca a unui om care o are, bineînţeles. În schimb, în ochii băiatului, negri, cu sclipiri albăstrii, cum e uneori cerul în clipa cînd amurgul s-a stins, dar noaptea încă nu s-a statornicit, deşi zîmbitori, se citea o tristeţe domoală, din cele care odată ce s-a ivit în priviri ai zice că niciodată nu mai poate pieri. Anton Lupan o cunoştea — şi deodată îşi dădu seama că dacă băiatul acesta plecase cu un barcaz, la chemarea primului venit, era semn că nu lăsase în urmă vreun trai bun. Ridică mîna şi-i mîngîie obrazul, gingaş ca de fată, cu duioşia cu care-şi mîngîie părintele copilul obidit.

— Să nu-ţi pară rău că ai venit pînă aici, îi vorbi blînd. O să capeţi cele de cuviinţă pentru osteneala ta.

Băiatul făcu o mişcare cu mîna, ca şi cum ar fi vrut să arate că nu ţine la nici un fel de răsplăţi. Văzîndu-l aşa şi gîndindu-se la vîrsta lui crudă, Anton Lupan se simţi întristat.

— Cîinele-i al tău? îl întrebă.

— E de la stînă, răspunse băiatul. S-a luat după mine şi n-a vrut să se ducă înapoi, chiar dacă l-am zgornit. Aşa că umblăm amîndoi.

Ar fi vrut să-l întrebe mai multe, dar socoti că băiatului, ca şi cîinelui, trebuie să le fie foame, deci lăsă asta pentru mai tîrziu şi deocamdată îi încredinţă pe amîndoi lui Ieremia, să-i ospăteze cu cele trimise de Ismail.

Între timp căpitanul barcazului, care se cinstise cu oamenii săi la locanda lui kir Panaiotis, se apropie de chei şi, curînd după aceea, descărcatul începu. Înafară de cheresteaua de pe punte, în magazia vasului fuseseră înghesuite pînă sus fel de fel de materiale, în lăzi, în baloturi, în cutii de tablă, în bidoane şi-n saci. Ieremia le cumpărase după listă şi le orîn-

duise sîrguincios. Erau cabluri de oțel și parîme de felurite grosimi, făcute colaci, erau bare de fier, șuruburi, cuie, butoiașe cu ulei de in, cutii de vopsea, pînză groasă de vele, cu urzeala de cînepă și bătătura de bumbac — și încă multe altele pe care nu le puteai descurca decît dacă aveai lista lor în cap.

Numai descărcatul lor dură cîteva ceasuri, și cum pînă seara n-ar mai fi fost vreme să care totul de-aici, hotărîră să le lase pe chei, sub paza lui Ieremia. Pe Haralamb îl mînară în tîrg să se înțeleagă cu doi căruțași pentru a doua zi, dar el zăbovea să plece și se tot învîrtea pe lîngă vără-su :

— Zi, nu vrei să-mi spui ?

— Nu ți-am spus ? Ce, ești surd ?

— Adică n-ai văzut-o, te juri ?

Anton Lupan rămase să încheie socotelile cu căpitanul. Cînd ieși din cabină, îl văzu pe Mihu stînd pe o ladă, în marginea cheiului, cu cavalul pe genunchi ; cîinele stătea cuminte, alături. Îi plătise cuviincios pentru osteneala lui și prin grija lu Gherasim îi făcuse și-o legătură cu de-ale gurii, pe trei zile, să aibă la drum.

— Și acum, încotro pornești, Mihule ? îl întrebă, punînd piciorul pe chei.

Băiatul se ridică, sfios :

— Păi am să mă întorc cu barcazul la Galați și p-ormă...

În aceste vorbe neterminate Anton Lupan simți o teamă ascunsă cu greu. Înțelese și mai limpede că băiatul nu avea nici un rost, nicăieri.

— De unde ești ? îl întrebă, așezîndu-se pe ladă și făcîndu-i semn să stea lîngă el.

— Din Muscel, din sus de Rucăr.

— Și ce făceai acolo ?

— Cu oile.

— Ale voastre ?

— Nu ; la stăpîn. Peste iarnă au dat lupii la stînă, baciul era plecat devale, la Cîmpulung, rămăsesem numai eu, să am grijă de cincisute de oi. S-au năpustit lupii și au făcut prăpăd, au sfîșiat nouă oi și din unsprezece cîini au lăsat cu viață numai cinci... Cînd a venit baciul, m-a prăpădit în bătăi.

— Și atunci, ai fugit ?

— Da, am fugit.

— De ce nu te-ai dus la ai tăi ?

— Ce să fac acolo, că n-au nici pentru ei ? M-am dus la Cîmpulung, am vrut să intru la un negustor, părea om bun, numai că a zis să-l alung pe Negrilă, că nu-i trebuie dulău.

— Negrilă îl cheamă ?...

— Negrilă ! Da' ce, nu-i nume frumos ?

Auzindu-şi numele, cîinele îşi ridică ochii, ca şi cum ar fi protestat şi el.

— Ba da, un nume mai potrivit nu puteai să-i găseşti... Şi, zi, nu v-a primit pe amîndoi ?

— Nu ; a zis că de ce să hrănească două guri.

— De ! O fi avut şi el socotelile lui !

— O fi avut... Şi-atunci m-am dus mai departe, din sat în sat, nu cunoşteam drumul, dar întrebam — şi-am nimerit la Bucureşti... La început m-am speriat, că era lume multă şi gălăgie mai rău ca la bîlci. Pe urmă m-am prietenit cu nişte olteni, de vindeau legume, cu coşurile. M-au luat în odaia lor, la marginea oraşului, pe lîngă Obor. Am stat acolo pe vară ; făceam fluiere şi le vindeam prin tîrg. Da' într-o zi, cînd mergeam pe stradă, eu cu Negrilă, s-a oprit aşa, fără veste, o cotigă lîngă noi ; doi inşi au sărit cu zbiluţurile şi ne-au încolţit. Cică erau hingheri — putrezi-le-ar oasele de vii ! Mai bine să mori de foame decît să faci ca ei ! Am dat să fugim da' vezi că Negrilă nu le ştia gîndurile şi le-a căzut în laţ. M-am rugat de ei : — „Mă nene, nu mi-l luaţi, că n-a făcut nici un rău !" — „Piei de-aici, a strigat unul, că de nu, te luăm şi pe tine şi te aruncăm laolaltă cu el !"

Băiatul se opri o clipă şi-şi mîngîie cîinele pe cap, străbătut de un fior. Apoi continuă :

— Săracu' Negrilă se zbătea în laţ, să scape, dar laţul îl sugruma rău : ochii i se făcuseră roşii. Atunci am văzut şi eu roşu, de parcă ochii lui ar fi fost ai mei. „Dă-i drumu' !" am răcnit. Şi fără să ţin seama că era de două ori cît mine, m-am repezit în gîtul hingherului. Celălalt hingher, ăl de mîna caii, s-a întors şi m-a altoit cu biciul peste mijloc. Atunci n-am mai ştiut ce fac : am luat un pietroi de jos şi l-am aruncat din răsputeri. Am vrut, ori n-am vrut, da' ştiu că drept la mir l-am atins. Hingherul s-a prăbuşit la pămînt, ameţit ; celălalt s-a repezit să-i dea ajutor. Se adunase lume multă pe lîngă noi, mai cu seamă femei şi copii, şi strigau, da' mi s-a părut că-mi ţineau parte mie, nu lor. Cineva mi-a spus : „Fugi, măi băiete, pînă nu se ridică de jos, că altfel cheamă poliţia şi te-ai nenorocit ! " Nu ştiu cum l-am slăbit pe Negrilă din laţ, cum am deschis uşa cotigii —

barem să scape toți cîinii dacă o fi s-o pățesc eu. Erau o mulțime de cîini, că s-a umplut strada de chelălăitul lor. Pe urmă am luat-o la fugă spre Obor. Acolo am stat pitit pînă seara, cînd au venit oltenii — și ei m-au povățuit să fug. Noaptea am plecat, pe la Colentina, și am mers pînă în zori, cînd am ajuns într-un sat de țigani, parcă Lilieci ; m-am odihnit acolo, sub un salcîm, și pe la nămezi am plecat. Uite-așa am mers vreo două săptămîni, pe la Urziceni, pe la Făurei, pînă am ajuns pe malul Dunării, la Brăila. Am căutat să intru și acolo la un negustor — n-aș zice că oamenii erau răi, dar toți îmi spuneau : „Ce să facem, mă băiete, cu două guri ? Ce, de dulăul tău ne arde nouă ? Nu vezi ce de cîini sînt în oraș ?“ Asta-i adevărat, străzile erau pline de cîini, — și cînd îl vedeau pe Negrilă după mine își scoteau colții și mîrîiau, de parcă ar fi zis : „Mă veneticule, să nu care cumva să pui gura pe ciolanul nostru !“ Am stat așa vreo săptămînă și-am vîndut fluierele pe care le făcusem pe drum ; seara dormeam sub un șopron, în port ; încă nu se lăsase frig. Pe urmă m-am prietenit cu un hamal, un om bun — și el m-a dus la o babă, pe lîngă cimitiru' Sfîntu' Constantin, și s-a rugat de ea să mă ia acolo să-i slujesc, că era cam beteagă de un picior. Baba asta făcea descîntece și ghicea în cărți. N-am dus-o nici bine, nici rău la ea ; am fost mulțumit că m-a lăsat cu Negrilă. Da' ea m-a lăsat fiindcă mă punea să-i tai păr din coadă, pentru descîntecele ei. Ce era să fac ? Am tăiat, azi un smoc, mîine un smoc, pînă l-am lăsat pe Negrilă golaș, de parcă îi era și lui rușine să se vadă așa. Las' că părul crește la loc, m-am gîndit eu, și Negrilă o știi că n-am încotro...

— Și uite că aproape a crescut ! zise Anton Lupan, privind coada subțirică, pe care cîinele și-o mișca mulțumit, de cîte ori auzea vorbindu-se de el.

— A crescut, nu mi-e de asta, încuviință tînărul lui stăpîn.

— Și ia spune, Mihule — Mihu îți zice, nu-i așa ? — ce-ai făcut mai departe ?

— Păi am stat acolo pînă înainte de Florii, cînd a murit baba ; se vede că pe ea n-a putut să se descînte, cum descînta pe alții. Am umblat iarăși o săptămînă prin port, așa fără rost, pînă ce tot hamalul acela mi-a spus că la Galați ar fi un negustor bogat, cu prăvălii mari și cu multe curți, și că dacă m-aș duce la el, poate m-ar primi și cu Negrilă — că n-aș fi vrut pentru nimic în lume să mă despart de el. Ei, și dacă am ajuns eu acolo,

la Galați, am început să-l caut pe negustor, și-am dat peste nenea Ieremia, care mi-a zis să merg cu el, că n-o să-mi pară rău...

Aici băiatul se opri, încurcat.

— Și-acum ai vrea să te-ntorci, să-l cauți pe negustor ?

— Așa mă gîndeam, răspunse Mihu, fără nici un îndemn.

Anton Lupan se ridică :

— Ce-ar fi să-l dai naibii pe negustorul tău, mai ales că nici nu știi ce fel de om e ? N-ai vrea să rămîi cu noi ?

— Și ce să fac, domnule ? întrebă băiatul, înviorat.

— Ce-o să facem toți. Las' că n-o să fie rău, ai să vezi ! Ce zici, te învoiești ?

— Da' pe Negrilă îl iei ?

— Firește ! Altfel nici nu mă gîndesc.

Obrazul băiatului se lumină — și tot ceea ce fusese îndoială și amărăciune pe chipul lui se pierdu în vînt. Iar vîntul îi purtă îndoiala și amărăciunea de-a lungul canalului, le flutură peste perdeaua de stuf și se duse cu ele spre mare, unde le înecă, departe, în larg, să li se steargă urma pe veci.

Cădea amurgul cînd se apropiau de baraca lor. Anton Lupan mergea în frunte, fluierînd, ca un om pe deplin mulțumit ; Mihu venea după el, fără să vadă unde pune pasul, cu gura căscată, cu ochii zgîiți la marea vineție în lumina amurgului de după echinox. Negrilă se zbenguia pe țărm, aruncîndu-se în apă și tăvălindu-se pe nisip, umplînd malul mării de lătrături vesele, ca și cînd ar fi simțit că din clipa asta începea altă viață și pentru el și pentru stăpînă-su.

— Domnule, — întrebă Mihu, fără să-și poată lua ochii de la orizont, — toată asta care se vede aici e numai apă ?

— Numai apă, Mihule. Și încă, atît cît vezi tu nu-i poate nici a mia parte din întinderea ei.

— Văleu, maică ! strigă băiatul, înmărmurit.

În clipa aceea, în baracă se aprinse o lampă. Sub șopron, Ismail aținta focul, furios, să încălzească borșul ghiauresc rămas de la prînz.

— Ismaile ! strigă Anton Lupan. De azi înainte ai de hrănit două guri mai mult ; pe Mihu și pe Negrilă, îi vezi ? Ai grijă să nu ne facem de rîs !

CAPITOLUL IV

PLUTAŞUL NĂZDRĂVAN

Apele Dunării se linişteau, aduceau mîl mai puţin, trecuse luna aprilie, puhoaiele de primăvară pornite peste şesuri, din munţi, îşi pierdeau puterea de la început — şi totul părea să se statornicească, ori să dea înapoi, spre mai mic, numai stuful, salcia şi ziua creşteau necontenit.

Primăvara, la gura Siretului încep să vină plutaşi, din sus. Ei pornesc pe Bistriţa, răzleţi, cu plute mici, alcătuite din şapte, opt, poate zece trunchiuri de copaci, netezi şi lungi, legaţi laolaltă cu scoabe de fier, cu şipci bătute în curmeziş, cu sîrme, cu frînghie, cu ce se poate găsi. După ce trec Toancele şi celelalte cataracte ori strîmtori sugrumate de stînci şi ajung jos unde apele se lăţesc pierzîndu-şi puterea lor de şuvoi, plutaşii se strîng mai mulţi laolaltă, îşi leagă plutele, se unesc — căci se cunosc de ani de zile între ei — şi aşa îşi continuă coborîrea, în convoaie lungi, ca muntenii care vin cu căruţele la şes. Pe o bucată de tablă pusă la loc mai ferit de vînt aprind foc, şi în ceaune, pe pirostrii, îşi fac mămăliga şi fiertura, fără să se oprească din drum. Unii, mai gospodăroşi, înjghebează pe plută chiar şi colibe, ca să aibă adăpost pe timp rău ; alţii dorm sub cerul gol, înveliţi în sumane vechi, cu clipocitul apei în urechi, cu Calea Laptelui şi cu puzderia de stele în ochi.

Aşa merg zile şi nopţi în şir, săptămîni, pînă ajung la gura Siretului şi-acolo se despart de copacii aduşi din munţi — se despart în înţelesul cel mai adînc şi mai definitiv al acestui cuvînt, fără putinţă de întoarcere, cum te desparţi de mortul lăsat la cimitir, cum se despart, pentru tot restul vieţii lor, două scînduri

tăiate din același trunchi. Plutele sînt luate în seamă de alți oameni, în spatele cărora veghează negustori pîntecoși, slobozi la gură și strînși la chimir, iar plutașii se întorc spre munții lor, cale lungă, drum sterp, cu traistă și cu toiag de drumeț.

Spre sfîrșitul acelui april de care am pomenit, într-o dimineață cu neguri străvezii întinse pe lunci, plutașii sosiți de cu seara la gura Siretului îl văzură venind din sus pe Cristea Busuioc, cunoscut tuturora prin trăsnăile lui — că între altele, la fiecare pogorîre ridica pe plută pînză cu catarg și se lăsa mînat la vale de vînt. Oamenii rămaseră țepeni pe mal, unii uimiți, alții pizmași. Ei coborau prima oară Siretul în acest an, după dezgheț, iar el iată că făcea al doilea drum, de parcă ar fi fost înfrățit cu cel necurat. Ori poate că era, mai știi ? !...

Un plutaș poate s-o ia înaintea celorlalți dacă se grăbește să adune mai repede lemnele pe mal, dacă se strecoară mai dibaci printre stînci, să nu-și fărîme pluta, ca apoi să pornească toată treaba de la început, dacă se avîntă peste cataracte cu mai mult curaj... Încolo, ce mai poți să faci ? Apa nu curge mai repede pentru unul, ca să-l scoată în frunte, nu merge mai domol pentru altul, să-l lase codaș. De bună seamă, marea iscusință a cuiva mai duce uneori la un cîștig de un ceas, de două, de o zi dacă-i iscusit în draci, dacă simte firul apei și nu-l părăsește un pas, dacă ia din puterea rîului tot ce se poate lua, fără să piardă un dram. Numai că așa nu izbutești tu, Cristea Busuioc, sau altul, oricum te-ar chema, să cobori de două ori la gura Siretului, în vreme ce alții abia au coborît odat'.

Cristea Busuioc însă era un romîn năzdrăvan. El umbla cu plutele de la șaisprezece ani și încă de pe-atunci se arătase mai altfel decît ceilalți. Ceilalți, cînd ajungeau la Dunăre, își luau traista, toiagul și-o porneau ; el zăbovea pe mal. Cunoștea Bistrița, cunoștea Siretul ca și cum apele acestea ar fi șerpuit prin ograda sa ; în fața Dunării rămînea mirat.

— Astea unde se duc ? întreba, privind corăbiile și vapoarele care urcau la deal.

— Spre Țara Ungurească...

— Departe, așa-i ?

— Ehe, băiete, nu-i de mintea ta !

— Și din Țara Ungurească, încotro o iau ?

— Spre Țara Nemțească...

— Iar de acolo ?

— De acolo ?...

Această întrebare stîrnea nedumerire și mirare în ochii celorlalți. Nu știa nimeni limpede de unde și de unde anume pornește Dunărea.

Atunci flăcăiandrul întorcea capul după corăbiile și vapoarele care coborau.

— Încotro se duc ?

— Spre mare...

— Asta n-are margini... O fi adevărat ?

— Ba are, dar nu le vede decît vulturul, și nu pe orice vreme, numai după ploaie, cînd se spală cerul de nu rămîne pe tot întinsul lui un firicel de colb, cît un vîrf de ac.

— Și corăbiile pot să meargă așa, pînă la malul celălalt ?

— Merg, dacă nu le răstoarnă vreun val. Merg pînă în Țara Turcească și chiar dincolo de ea...

Flăcăul asculta cu gura căscată ca un prostovan. Ar fi vrut să se urce pe o corabie, să meargă în sus, spre Țara Ungurească și spre cea Nemțească, pîn' se termină Dunărea, ar fi vrut să coboare spre marea fără margini, că întinderea ei prea i se părea de basm. Dar vapoarele, corăbiile treceau pe la gura Siretului fără să oprească, și el nu putea face decît să caște gura la ele, de pe mal.

Astea se întîmplau pe cînd avea șaisprezece, optsprezece, nouăsprezece ani, vîrstă la care lumea crede că-ți lipsește multă minte din cap. Cui să se spovedească, de la cine să ceară un sfat? I-ar fi spus lui moș Mătrăgună, dar bătrînul se arătase întotdeauna posac...

Cristea Busuioc era singur pe lume, de cînd se știa. Într-o iarnă viforoasă, călugării de la Durău îl găsiseră aruncat pe paie, într-un coșar, și luîndu-l în seama lor îl botezaseră Hrisant. Sub acest nume crescuse, din mila unuia și-a altuia, sub acest nume se făcuse măricel, mînase caprele, pe deal, slujise călugărilor, bătuse toaca, frecase lespedea în altar, sub acest nume deschisese ochii asupra lumii, mirat. Dar la șaisprezece ani, cînd călugărimea socotea să facă din fratele Hrisant un prea cuvios și smerit monah, flăcăul sări zidul Durăului, ca un cîrlan care simte că se apropie ziua afurisitului cela de ham, și luîndu-și picioarele la spinare, nu se mai opri decît pe valea Bistriței, la coliba lui moș Mătrăgună, vechi și încercat plutaș.

De ce purta bătrînul această poreclă și care era numele lui adevărat, nu se putuse afla de la nimeni, nici pînă în ziua cînd închisese ochii și-l duseseră la țintirimul sărăcăcios de sub

deal ; poate unde era ursuz și mereu încruntat — dar asta n-ar fi fost o pricină întreagă, fiindcă una-i să fii ursuz, și alta-i să ai inima veninoasă, precum s-ar fi înțeles din porecla sa.

În schimb era mai ușor de tălmăcit porecla dată de oameni flăcăului fugar, fraged și zvelt ca firul de busuioc în luna lui mai. Cît despre celălalt nume, chiar că n-aveai de ce te mira dacă lumea i-l schimbase fără să-i mai întrebe pe nași : unui om slobod îi poți spune Cristea, dar nici de cum Hrisant, ca unui monah.

Și iacă, în loc să fie călugăr, flăcăul nostru ajunsese plutaș.

— Hai, Cristea, că ne-apucă seara, hai ! zicea ursuz moș Mătrăgună, de pe mal.

Treceau corăbii pe Dunăre și flăcăul le urmărea cu ochii mari.

— Moșule, da' de unde știi dumneata că vulturul...

— Mai bine ia-ți traista și hai la drum ! Nu mă mai bate la cap !

Cristea Busuioc ar fi vrut să plece, dar nu se îndura. Privea catargele înalte, pînzele mînuite cu meșteșug de marinari. Mare minune cum mergeau corăbiile, cînd la deal, cînd la vale, după cum le cîrmeai !...

— Moșule, eu am să fac o drăcie !

— Păi nu m-aș mira !

— Am să pun la plută pînze și catarg.

— Ptiu ! A intrat în tine ăl împielițat !

La vremea aceea, flăcăul împlinea douăzeci de ani și semăna cu busuiocul în luna călduță a lui Cireșar. Purta părul în plete, avea fruntea înaltă, ochii albaștri și iubea o fată de la el din sat...

Atunci sunară goarnele vestind război pe pămînt bulgar, sunară și-n cîmpie, și-n munte, la pădurari și plutași ; pădurarii și plutașii îmbrăcară haine de dorobanți, își puseră cușmă în cap și se luptară cu turcii lui Osman Pașa, pînă ce turcul zise : aman!

Dar cînd turcul zicea aman, fata lui Cristea Busuioc se ducea după mire nou, om cu stare, cu poștalion și argați, primar în alt sat.

De aici înainte, tînărul plutaș se posomorî, se aspri la inimă, se aspri la chip, începu să semene cu busuiocul pălit, din luna lui Brumar. Iar cînd pieri și moș Mătrăgună, peste vreo trei ani, se făcu scorțos și singuratic, cu frunte cutată, cu ochi încercănați — și lumea socoti că îi trecuse vremea, nu mai era bun de însurătoare, să-și facă și el casă, ca orice gospodar. Își lăsase barbă, iar părul pe la tîmple îi încărunțea ; era flăcău tomnatic,

la douăzeci şi cinci de ani ; acum semăna cu busuiocul necules la vreme, acoperit de omături, iernile, pe plai.

Dar, cu toate acestea, cît ţinea valea Bistriţei, Cristea Busuioc rămînea cel mai bun plutaş. Lumea îl socotea o leacă sărit, o leacă năzdrăvan. Cînd ajungea cu pluta la şes îi împlînta în faţă un par înalt, îl priponea în toate părţile cu frînghii, de nu se mai clintea, şi pe el ridica o pînză mare, să croieşti din ea cămăşi la douăzeci de fîrtaţi. Cum învîrtea, cum sucea această pînză, ar fi putut să nu rămînă o taină pentru ceilalţi, dacă s-ar fi ostenit să se uite şi ei odată la corăbii sau la bărcile pescarilor, cum el făcuse de la şaisprezece ani... Dar oamenii nu se uitau, ci îşi scuipau în sîn şi se cruceau. Iar Cristea Busuioc trecea pe lîngă ei ca vîntul, căci doar vîntul, nu necuratul îl ducea aşa...

Cam sărit, cam năzdrăvan plutaş ! Ceilalţi, de cînd se ştiau, făceau calea întoarsă pe drum cu colb, din sat în sat, cumpărau ici o traistă de mălai, colo una de grîu, se mai opreau prin cîte un tîrg, mai beau o ţuică, se mai tocmeau pentru o oca de bumbac şi haida-haida, cînd pe jos, împovăraţi, cînd cu vreo căruţă de ţăran, ajungeau. Cristea Busuioc luase în ultimul an alt obicei necurat : de la gura Siretului, după ce îşi strîngea pînza şi o băga în sac, se ruga de cîte un luntraş care cobora pe Dunăre să-l ducă pînă la Galaţi, acolo se urca în carul cu foc, ăl de mergea pe drum de fier — şi-n acest chip, a doua zi sosea aproape de Piatra-Neamţ...

Aşa se făcea că la acest sfîrşit de april, cu cerul curat, cînd ceilalţi abia soseau la gura Siretului, el cobora a doua oară, aducînd doi pini înalţi, cum îl rugase acum o lună, în portul Galaţiului, căprarul Ieremia, cunoscut de la Grivița, unde reghimentele lor luptaseră cot la cot împotriva paşei Osman.

Bătea vînt de la miazănoapte şi pluta îngustă gonea către Dunăre, luîndu-se la întrecere cu negurile dimineţii care se rostogoleau pe mal. Firește, din doi pini, oricum i-ai lega, nu poţi face o plută, asta o ştie şi cel mai neghiob plutaş ; Cristea Busuioc luase încă vreo şase, ce-i drept nu tot atît de înalţi — să fie, că muşterii pentru ei se găseau.

— Asta s-a zăltat de tot ! ziseră plutaşii, văzîndu-l că în loc să se oprească, o lua înainte, la Dunăre, dîndu-şi drumul în larg — şi Dunărea, deşi în scădere, tot se mai învolbura, fierbea, ducînd năvalnic la vale mîlul luncilor şi răgăliile negre smulse de pe mal.

Ceea ce făcea el părea treabă de om fără cap. De unde să știe ei că înainte de a-și da drumul pe Dunăre, Cristea Busuioc își pregătise pluta anume s-o poată duce încotro ar vrea ? Fiindcă iată ce-și zisese el, după ce se gîndise la asta timp îndelungat: „Ca să ajungă pinii mei acolo unde sînt așteptați, trebuie să mă opresc cu ei la gura Siretului, să caut un romîn cu carul, s-o întind prin colb pînă la Galați, să trimit vorbă la vale, cu cine s-o îndura, să-l aștept două zile pe dom' căprar, iar el la urmă să-i încarce pe un șlep sau pe un ceam, că-s prea lungi, pentru un barcaz... Pierdere de timp și bătaie de cap !"...

Așa se hotărî el să coboare pînă la Sulina, drum încă neîncercat de vreun plutaș.

Fîrtații lui de pe țărm îl urmăreau din ochi și-l căinau amar:

— Zăltat rău ! Pesemne vrea să se sfîrșească, s-a săturat de trai.

Dar iată că pluta, în loc să se piardă în vîrtejuri, să se dea peste cap, merse pieziș pînă la firul apei, săltînd ușor pe val, iar acolo se roti supusă și porni spre Galați, ca o corabie în toată legea, cu căpitan și cîrmaci. Cristea Busuioc stătea la partea ei din urmă și o mînuia, trăgînd de frînghiile pînzei, luptîndu-se cu cîrma, cu îndrăzneală și pricepere de vechi marinar.

Vezi, nu de pomană privise el ani și ani corăbiile străine care se duceau la vale sau urcau la deal ! Nu-i spusese nimeni o vorbă, nimeni nu-i dăduse un sfat, dar tot uitîndu-se așa la ele, le dibuise rosturile ascunse și-acum le folosea. Două lăturoaie puse în unghi la partea din față a plutei și prinse cu scoabe, tăiau apa foșnind, ca etrava unui barcaz. Cît despre cîrmă, aceasta nu-i ceruse plutașului nici o bătaie de cap ; el nu făcuse decît să mute la spate lopata lungă, pusă de obicei în față, cu care pluta, pe rîuri, poate fi trasă cînd hăis, cînd cea.

Cristea Busuioc mergea de ani de zile cu pînza lui ciudată, că nu degeaba trecea drept om năzdrăvan, dar își cunoștea lungul nasului, știa s-o ridice numai cînd avea vînt prielnic, din sus, de la deal ; altminteri, s-o fi luat cu vîntul din coastă, simțea că n-ar mai fi mers la vale, ci s-ar fi pomenit pe mal ; de ce, cu toate acestea, corăbiile izbuteau să meargă cam încotro voiau ? Apoi de bună seamă fiindcă adîncimea lor, și chipul cum le era lucrat fundul, ca o burtă de crap, ușura mișcarea înainte, pe cînd mișcării de-a latul se împotrivea. Sînt ascunse aici niște legi pe care învățații le-au dibuit sute sau mii de ani după ce navigatorii din vechime le folosiseră în chip minunat... Cristea Busuioc nu cunoș-

tea nici învățătura vechilor marinari, nici legile dezvăluite de învățați, în schimb era un om care știa să vadă, și după ce vedea, știa să-și frămînte gîndul în cap. Nu avusese niciodată prilejul să se apropie de o corabie trasă pe mal, dar privindu-le pe cele care pluteau, le întregise alcătuirea în minte, ca și cum ar fi zăbovit sub apă, ca broscanii, și le-ar fi cercetat. Și așa, după ce privise, și după ce-și frămîntase îndelung gîndurile, ca pe un aluat, ajunsese și el, pe calea lui, la legile acelea, găsite de învățați.

Corăbiile merg încotro vor, fiindcă vîntul, prins cu iscusință în pînze, își răsfiră puterea cum se răsfiră coroana unui pom despicat, și dacă ești dibaci, folosești acea parte din puterea lui care ți-e mai pe plac. Cristea Busuioc n-ar fi putut să-i lămurească altuia, cu limpeziciune, de ce anume se întîmpla astfel, fiindcă e mai greu să lămurești unele lucruri, decît să le faci. Dacă vreunul din plutași l-ar fi văzut mișcînd sforile pînzei și l-ar fi întrebat :

— De ce-o slăbișI, măi frate ? Nu stătea bine, ori vrei să te-arăți grozav ?

El ar fi ridicat din umeri, stînjenit ca școlarul care nu știe lecția. Cum să-l lămurească, dacă n-avea în graiul lui cuvinte pentru o treabă cu care neam de neamul lui nu fusese dedat ?

La mijlocul plutei, printre pinii ce-o alcătuiau, vîrîse cam de trei coți în apă alte lăturoaie, lipite unul de altul și prinse sănătos în cuie și-n piroane încît nu se clinteau. Las' că așa cum erau puse nici nu le vedeai, dar dacă vreun plutaș la fel de năzdrăvan s-ar fi afundat în apă și, dînd de ele cum stăteau țepene acolo ca brăzdarele unui plug de uriași, ar fi vrut să știe cam ce rost aveau, el ar fi ridicat iarăși din umeri — școlar prostănac :

— Știu eu ? Iac' așa !

Nu știa s-o spună, dar rostul lor îi era limpede în cap : neavînd adîncime, pluta, la vînt dintr-o coastă, s-ar fi dus de-a latul ca un fir de pai. Lăturoaiele acelea, alcătuite de către un plutaș de pe Bistrița acum mai bine de optzeci de ani, țineau locul, atît cît era cu putință, derivorului prea bine cunoscut la micile vase cu pînze atît de răspîndite azi.

Iacă în ce chip naviga la vale Cristea Busuioc, spre uimirea pescarilor, grădinarilor și celorlalți oameni aflați în calea sa pe mal. Unii chiuiau, alții își aruncau căciulile pe sus, alții căscau gura ca proștii și se minunau : se întîmpla prima oară ca o plută să meargă pe Dunăre, de parcă ar fi fost barcaz.

Uneori întîlnea vapoare, remorchere cu convoaie de șlepuri care urcau la deal; căpitanii trăgeau de fluier speriați, dar pluta îi ocolea cu dibăcie cum ocolea ostroavele, răgăliile și buștenii duși de ape, iar plutașul își scotea căciula sfios, salutîndu-i pe căpitani cu bună-cuviința lui de țăran.

'Așa trecu el pe la Galați, trecu de cotul Pisicii, o luă spre răsărit, lăsă Tulcea într-o parte și se duse pe brațul de mijloc al Dunării, după cum îl îndrumau. Căci, din cînd în cînd, își făcea mîna pîlnie la gură și striga către căpitanii întîlniți în cale, către pescari ori către oamenii de pe mal, ca un cărăuș care străbate locuri pe unde n-a mai umblat:

— Ehei!... Asta-i drumul la Sulina? Mai e cale multă, hai?

Seara se oprea pe după ostroave, se priponea la mal și făcea popas. Apele clipoceau, țiuia stuful verde, stuful uscat croncănea, fremăta ramura sălciei, pe țărmuri se vedeau focuri de pescari — și Cristea Busuioc se gîndea la fata care se dusese după primarul cel bogat...

A șasea zi de călătorie ajunse la Sulina, puține ceasuri înainte de a se înnopta, dar trecu prin port, fără să știe că aici era locul unde căprarul Ieremia aștepta pin de catarg.

— Ehei!... Mai e mult pîn' la Sulina? strigă plutașul la oamenii de pe chei.

Aceștia îl priveau cu gura căscată, socotindu-l ori smintit, ori poznaș. Să te afli la Sulina și să întrebi cît mai ai pîn' la ea?!

Cristea Busuioc se duse înainte, pe canal, clătinînd din cap: „Oameni de la Dunăre — și nu te pot îndruma! Halal!..."

Ceva mai de vale, peste coama stufului, văzu o turlă cenușie, un fel de porumbar. Vîntul de miazănoapte se întărise, frînghiile pînzei se cam zbuciumau, stuful se legăna, învolburat, iar din față se ridica un soi de muget, cînd înăbușit, cînd slobod, ca tunetul care cade din munți și geme cu alt glas pe fietece pisc golaș.

Și deodată în fața plutașului se deschise un hău înspumat. Gemea marea, amestecîndu-și apele cenușii cu apele vinete ale cerului adumbrit, iar Cristea Busuioc o privea, buimac.

O arătare ciudată, să fi zis că-i femeie, să fi zis că-i pălimar, stătea țeapănă lîngă porumbarul acela de piatră, încă mai ciudat decît ea, și se uita la plutaș cu un ochi mort, cu altul rotund și ascuțit, de croncan.

— E-hei! Un' te duci, măi creștine? strigă, plin de teamă și de mirare, un moșneag, venind dinspre far.

Plutaşul nu-l auzea ; ceea ce se deschidea în faţa lui nu putea să fie decît marea fără margini, ale cărei ţărmuri îndepărtate nu le zăreşte decît vulturul, pe timp senin, cînd nici o scamă de nor, nici o negură nu pluteşte pe cerul curat.

Înainte de-a găsi răgazul să se-ntrebe şi să se lămurească unde era ascunsă Sulina şi căprarul său care-i poruncise pinii înalţi, Cristea Busuioc se pomeni dincolo de far, în gura canalului, cu pluta săltînd pe valuri ca un cal nărăvaş. Vîntul, pînă atunci molcomit de stufărişul des ca peria, se năpusti în pînză, îi smulse sforile din mîini şi se puse vîrtos pe scărmănat. Nu mai era vreme să lămureşti nimic — ducă-se dracului şi Sulina şi căprarul — luptă-te cu vîntul, băiete, înfruntă valurile, vezi ce faci cu cîrma, cu pînzele, să nu te pomeneşti peşcheş turcilor, tocmai la Ţarigrad !

Bătea vînt de nord, măturînd ţărmul, şi marea se umflase, îşi gonea valurile către miazănoapte, ca pe nişte berbeci albi care behăiau. Plutaşul se lupta cu ele, mai degrabă uimit decît înspăimîntat, iar pinii săi trosneau, pîrîiau, ca în pădure cînd vine furtuna şi-i încovoaie, îi jumuleşte, îi zbuciumă, să-i vadă dezrădăcinaţi. Mînuind cîrma cu o mînă, cu alta luptîndu-se să întindă sforile pînzei care flutura ca o margine de cer sfîşiat, plutaşul năzdrăvan căta cam pe unde şi în ce chip să se apropie de mal. Pescăruşii se roteau pe deasupra sa, scoţînd ţipete de mirare şi se uitau la el din fugă, cînd cu un ochi, cînd cu celălalt, căci de bună seamă nu mai văzuseră în viaţa lor asemenea luntre şi asemenea luntraş.

Valurile spălau pluta odată în lung, odată în lat, smuceau de cîrmă, smuceau de catarg, ducînd-o cînd spre miazănoapte, cînd spre ţărm, cînd spre larg. La fiecare smucitură, Cristea Busuioc se prăbuşea, apa îi trecea peste umeri, peste cap, dar el nu slăbea nici pînza nici cîrma şi, ridicîndu-se în picioare, trăgea învrăjbit de ele, luptîndu-se să ajungă la mal. Această luptă nu ţinu mai mult timp decît ţi-ar trebui să retezi cu securea un trunchi mijlociu de stejar — omului pus la încercare i se părea însă că înfruntă valurile de ceasuri întregi, de zile, de ani... Şi unde naiba era portul acela, şi căprarul Ieremia, că nu se vedea nicăieri urmă de port, picior de căprar ? !

Pluta mai merse aşa cam o sută de paşi, trosnind pe creste de val, gemînd în fundurile de văi înspumate cîte se căscau în faţa sa, pînă ce, deodată, necuratul o prinse pe dedesubt în coarnele lui de împieliţat, o săltă în sus, o răsuci într-un vîrtej de iad

şi-apoi o trînti cu ciudă în pragurile de nisip care şerpuiau pe sub apă, aproape de mal. Catargul se frînse, pînza zbură în fîşii, ca scamele de nori destrămaţi, în vreme ce necuratul, prins dedesubt, se zvîrcolea scoţîndu-şi coada şi coarnele printre trunchiurile de pini, rupînd legăturile care-i ţinea, împrăştiindu-i, aruncîndu-i la ţărm şi nechezînd înciudat.

Plutaşul se prăvăli în apă, cu spuma valurilor fierbîndu-i peste cap, dar nu-şi pierdu cumpătul, ci se avîntă, înotînd voinicește spre mal. Cîţiva oameni alergau speriaţi în întîmpinarea sa. Pe cel din frunte, mai înalt decît ceilalţi, ciolănos şi răşchirat, ar fi zis că-l ştie de undeva ; ia te uită : să juri că-i căprarul Ieremia întîlnit la Galaţi.

— Tu erai, măi Busuioace ? strigă lunganul, oprindu-se ţeapăn, cînd fu la vreo zece paşi.

— Eu, dom' căprar ! Iacă, ţi-am adus pin de catarg !

Pinii se înşirau, unul după altul, teferi, pe mal, şi Ieremia, zgîindu-se cînd la ei, cînd la plutaş, îşi făcea cruce şi se minuna.

— Halal, măi băiete ! zise Gherasim, apropiindu-se şi uitîndu-se la străinul acesta zănatic, cu aceeaşi nedumerire ca şi ceilalţi. Pun prinsoare că minte n-ai nici de doi bani, dar altminteri, te-ai luptat cu valurile grozav ! Ia spune, eşti de mult marinar ? Pe ce mări ai umblat ?

Cristea Busuioc nu-i răspunse şi făcu ochii mari ; ceva mai sus, pe nisipul plăjii se ridica o corabie, prima corabie pe care o vedea trasă pe uscat, şi el, fără să se mai uite la nimeni, cu apa şiroindu-i pe trup, mustind în opinci, porni către ea.

— Mă, smintilă, — strigă Ieremia, — nu băga toporul în scîndură, că abia e chituită ; vezi că asta nu-i copac !

După ce ocolise corabia, Cristea Busuioc îşi scoase toporişca de la brîu, sculă de care nu se desparte niciodată un plutaş, şi încerca lemnul cu muchia, să vadă cît e de tare, din ce copac e tăiat, ca unul tot atît de priceput la copaci, pe cît este de priceput geambaşul la cai.

Între timp ceilalţi se apropiau, privindu-l miraţi; nici nu apucaseră să-i spună bună-ziua, şi iată-l, se învîrtea în jurul corăbiei, ca apucat.

— Măi Busuioace, strigă iar Ieremia, nu te vîrî acolo, să nu-ţi cadă ceva în cap !

Plutaşul se trîntise pe nisip, aşa leoarcă precum era, cu barba udă şi încîlcită ca un caier de lînă nedat la darac, cu părul răvăşit de vînt, şi cerceta corabia pe dedesubt. Negrilă se învîrtea

în jurul lui, aci dînd din coadă, aci mîrîind. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriș. Soarele se apropia de asfințit.

— Măi omule, strigă Ieremia din nou, nu te cățăra sus, că ai să cazi și-ți frîngi gîtul!

Sfîrșind cu partea de jos, Cristea Busuioc se cățăra pe scară, să cerceteze și puntea. Vedea prima oară în viața lui o corabie trasă pe uscat — avea în sfîrșit prilejul să-i dezvăluie tainele la care se gîndise de cînd se știa!...

Să ne folsim de prilej ca să cunoaștem și noi această corabie despre care s-a tot vorbit pînă acum — lucru trebuitor, fiindcă vom călători cu ea îndelung și nu se cuvine să plecăm la drum înainte de a ști pe ce ne putem bizui.

Se spune că atunci cînd începe construcția unui mare vapor, la fața locului e trimis un om din viitorul echipaj, să vadă cu ochii lui cum se pune fiecare grindă, fiecare tablă, cum se bate fiecare nit, cum ia naștere nemărginitul labirint de compartimente, magazii, coridoare, mulțimea ungherelor de nebănuit, fiindcă altminteri, dacă nu e cineva să le cunoască rostul de la început, nimeni nu le poate descurca mai tîrziu.

Corabia noastră nu-i atît de mare, dar asta nu înseamnă că n-ar putea să aibă tainele ei; am spus, nu e bine să pornești la drum, fără să i le știi.

Hai deci s-o cercetăm, fără a pierde timp.

Să pornim de jos, cum au pornit meșterii care au durat-o acum vreo douăzeci și cinci de ani. Un sfert de veac! Să fie atît de veche — și să mai poată încă înfrunta furtuni? De ce nu? Ochiul unui om cu pricepere și-ar da seama de virtuțile ei numaidecît.

Această corabie a navigat douăzeci și cinci de ani. La început s-a numit „Marta“ — și sub acest nume am întîlnit-o la Stambul, unde căpitanul ei, bătrîn, bolnav și părăsit de echipaj, a vîndut-o pe un preț tare mic, alegîndu-se în schimb cu mulțumirea că nu o lăsa pe mîna oricui. Mai tîrziu s-a numit „L'Esperance“, ceea ce înseamnă „Speranța“, nume care nu i-a purtat noroc. Asta însă nu dovedește că a fost rău ales; fiindcă deși aruncată pe țărm la primul ei drum, corabia nu și-a încheiat destinul aici, ci a lăsat deschisă calea altor nădejdi, precum vom vedea mai tîrziu.

Aici, pe țărmul Sulinei, unde au prădat-o piratii, Anton Lupan a găsit-o ruinată, îngropată în nisip, și ridicînd-o și-a

pus în gînd să purceadă cu ea la drum, împletind acest gînd cu amintirea lui Pierre Vaillant.

Astăzi, la sfîrşitul lui aprilie, după cinci săptămîni, corabia părăsită pe ţărm nu mai seamănă cu o epavă; oamenii au muncit vîrtos între timp. Să ne luăm pe urmele lui Cristea Busuioc şi s-o privim. Ne aflăm în faţa unui vas olandez, întrebuinţat odinioară la pescuit, lung de vreo douăzeci şi cinci de metri, lat de şapte, înalt cam de cinci; bineînţeles, cînd va pluti pe apă, mai mult de două treimi se va afunda — şi-atunci nu va mai avea înălţimea aceasta de cocostîrc sub care ni se înfăţişează acum, stînd pe nisip.

Aşadar să cercetăm corabia de jos, de unde au început s-o construiască meşterii, ştiţi cînd.

Meşterii au ales întîi un stejar vînjos, tăiat din pădure de cel puţin douăzeci de ani, ca trunchiul să fie pe deplin uscat, pînă în inima lui. Altminteri, lemnul poate să se strîmbe, să crape, iar taninul şi celelalte sucuri cu care-i îmbibat atrag nişte mici vieţuitoare ale mării, un fel de carii — şi acestea se cuibăresc în el, rozîndu-l încet. Odată trunchiul de stejar adus pe mal, oamenii s-au apucat să-l cioplească, făcînd din el o grindă puternică; aceasta de acum înainte se va numi chilă şi pe ea se va sprijini întreg corpul noii corăbii. Chila, pe care o cercetăm aplecîndu-ne, cum l-am văzut pe Cristea Busuioc făcînd, are cam optsprezece metri lungime şi e aproape tot atît de groasă ca trunchiul unui om voinic, să zicem al lui Gherasim. Lucru sănătos, lemn dintr-o bucată, dovedind meşteri cinstiţi că mulţi îl fac din înnădituri; nu-i uşor să găseşti un stejar şi drept, şi fără noduri, şi atît de lung! Să v-o spună plutaşul, ca unul care ştie cam ce copaci cresc în păduri!

Sfîrşind ei de cioplit chila în muchii, lemnarii au aşezat-o pe butuci, la oarecare înălţime pe pămînt, ca să poată umbla pe dedesubt. Cu această primă treabă, se spune că vasul a fost pus pe cală — prilej de sărbătoare, ca şi atunci cînd, de pildă, se pune cea dintîi piatră la temelia unei case noi.

După ce au răsuflat puţin şi au deşertat un păhărel de vin, oamenii au prins să cioplească alt stejar, ales cu mare dichis, să fie curb, dar nici prea mult, şi din el au scos acea grindă arcuită prelung, care se cheamă etravă şi care formînd partea din faţă a corăbiei, despică valul fosnind. Pe aceasta au potrivit-o la un cap al chilei, făcînd în amîndouă o cioplitură de îmbinare şi-apoi au prins-o vîrtos, cu buloane de bronz, să nu

mai poată fi clintită din loc. Desigur, fierul e şi mai tare şi mai ieftin decît bronzul, dar are neajunsul că în atingere cu lemnul de stejar şi cu apa mării, care cuprinde fel de fel de săruri, rugineşte — şi rugina îl mănîncă atît de repede, încît după cîţiva ani nu mai rămîne din el aproape nimic. Sînt şi unii care, dorind să scoată lucru ieftin, pun fier gol — însă corăbiile făcute de ei au o viaţă mult mai scurtă, ceea ce nu duce la o socoteală cu adevărat folos.

Odată etrava prinsă la locul ei, meşterii au trecut la capătul celălalt al chilei, în care au fixat o nouă piesă, numită etambou, o grindă dreaptă, înclinată uşor înapoi.

Aceste trei piese, îmbinate între ele, formează partea principală a construcţiei, cum şira spinării formează partea principală a unui schelet omenesc; ele se şi numesc de altminteri „piese majore" şi lasă să se bănuiască de pe acum forma viitoarei corăbii. Fiindcă nu toate corăbiile sînt la fel. Cei mai buni constructori au fost totdeodată şi navigatori — şi din experienţa călătoriilor făcute de ei au căutat să ajungă la formele cele mai potrivite cu felul mărilor pe care aveau să le străbată aceste nave noi.

Sînt corăbii mai late sau mai înguste; primele pe de o parte plutesc mai bine, pe de alta se mişcă mai greoi.

Unele au etrava mai alungită, ceea ce le face să taie valul, în loc să încalece pe el — şi astfel se leagănă mai puţin pe timp rău ; în schimb o bună parte din valurile sparte se varsă pe punte, lucru cam neplăcut, dacă nu chiar primejdios.

Dimpotrivă, corăbiile cu etrava arcuită scurt nu iau aproape niciodată apă pe punte — aşa cum spunea Gherasim despre „Marta" ; într-adevăr, aceste corăbii, cu prova lor robustă, nu se lasă uşor scăldate de valuri, ci se ridică fulgerător deasupra lor, dar asta face cam grea viaţa echipajului, pe timp furtunos.

Cînd se apucă să lucreze o corabie, constructorii aleg o formă sau alta, sau una de mijloc, chibzuind să scoată un lucru cît mai bun ; unii izbutesc mai bine, alţii mai puţin. Unii fac pupa, partea din spate a corăbiei, retezată, terminîndu-se cu un perete drept, uneori uşor înclinat înapoi, socotind că acest fel de construcţie, care e mai ieftin şi mai lesnicios, nu aduce nici un neajuns. Alţii spun că pupa terminată astfel ridică vîrtejuri, stînjenind mersul corăbiei; pe deasupra, cînd marea e furtunoasă, valurile care vin din urmă, izbindu-se într-un perete drept, pot răsuci nava în loc, ceea ce cu adevărat e primejdios;

deci ei fac pupa ascuțită, la fel ca prova, cum de pildă sînt lucrate vasele de pescuit din Marea Nordului, al cărui model îl avem aici. O asemenea formă aduce și alt folos: datorită ei, apa care trece de-a lungul bordajului alunecă ușor pe lîngă etambou, fără să stîrnească vîrtejuri în urma lui...

Dar astea sînt mici taine pe care ar fi anevoios să le pătrundem în adînc, cu atît mai mult cu cît șirul lor nu se sfîrșește aici. Să ne mulțumim cu ceea ce a fost trebuitor ca să ne dăm seama de virtuțile corăbiei cu care vom porni la drum.

Odată cele trei piese mari puse pe cală, prinse în buloane și proptite de jur împrejur ca niciuna să nu cate strîmb, meșterii s-au apucat să cioplească, perechi-perechi, coastele de stejar care vor întregi scheletul corăbiei; lucru anevoios, cerînd ochi și mînă de om iscusit, căci coastele nu seamănă între ele de fel, ci pornind de la mijloc se îngustează treptat, spre etravă și spre etambou, urmînd o linie pe care nu oricine o poate dibui. Astăzi chiar, cînd planurile vapoarelor se fac după reguli inginerești, ochiul omenesc e chemat să întregească și să ajute calculele, de aceea construcția navală rămîne o artă, pe care tehnica timpurilor noi nu o înlătură, ci o ia în ajutor. Cu atît mai multă iscusință li se cerea meșterilor în trecut, cînd ei nu aveau la îndemînă nici planuri, nici formule, nici cărți, ci numai experiența și meșteșugul lor.

Dacă ne urcăm pe punte, urmîndu-l pe Cristea Busuioc, și privim înăuntrul corăbiei, vedem coastele înșirîndu-se după acea linie arcuită iscusit; ar fi de ajuns ca una singură, și într-un singur punct, să fie cioplită prea mult, saú prea puțin, ca în locul acela bordajul pus deasupra să stea umflat, sau să se afunde în chip hîd, lucru care, pe lîngă slutenia lui, stîrnește vîrtejuri, îngreuind, uneori simțitor, mersul corăbiei.

După ce au fost cioplite, din lemn anume ales pe curbura lor, ca tăietura să ia fibra în lung, coastele au fost puse pe chilă și prinse cu aceleași buloane de bronz despre care am amintit; după un sfert de veac umezeala le-a înnegrit, dar niciunul nu-i mîncat de rugină iar lemnul în jur a rămas întreg și sănătos, ca la început.

Înșiruite după linia lor fără cusur, coastele sînt legate deasupra, fiecare cu perechea ei din celălalt bord, prin traverse ușor arcuite în sus, ca puntea care se va sprijini pe ele să îngăduie scurgerea neîntîrziată a valurilor năpustite peste parapet.

Să nu ne îngreuiem mintea prea mult cu celelalte numeroase întăriturî, puse în lat şi în lung — şi, atîta fiindu-ne de ajuns, să socotim scheletul corăbiei împlinit.

Pentru tot ce s-a făcut pînă acum, lemnul întrebuinţat a fost stejarul vîrtos; un altul, care să-l înlocuiască, nu se poate găsi. La bordaj, îmbrăcămintea care se pune deasupra scheletului, merge şi un lemn mai uşor. Corăbiile ieftine, făcute în pripă şi fără grijă de viitor, se mulţumesc chiar şi cu lemn de brad, dar acesta, pe lîngă că putrezeşte în cîţiva ani, mai are neajunsul că în apă se umflă, iar la aer se strînge foarte mult — adică, după cum spun corăbierii, are joc mult. Ori, o corabie nu se afundă pînă la aceeaşi linie mereu. Dacă merge un timp cu o încărcătură mai mică, bordajul rămas deasupra se usucă, iar între scînduri se ivesc crăpături prin care, la primul prilej, apa se strecoară înăuntru, dînd multă bătaie de cap bietului echipaj. Să lăsăm deci la o parte acest lemn, folosit numai cînd n-ai încotro.

Un soi de conifer, numit *pitchpine* [1], care creşte prin America de Nord, e mult căutat de meşterii corăbieri; fiind tare îmbibat cu răşină, apa nu se lipeşte de el, şi aşa scîndura nici nu joacă, nici nu putrezeşte, viaţa ei socotindu-se ca şi fără sfîrşit. Din păcate, depărtarea de unde e adus face să-i crească preţul prea mult. Să nu mai vorbim de mahagoni, cunoscut la noi sub numele de mahon, lemn exotic, cu mari însuşiri, folosit la *iahturi* şi bărci de lux, dar care, pe lîngă pitchpine e încă mai scump.

Însă de ce să ne zbuciumăm atît şi să nu folosim mai departe tot stejarul, cu care s-a lucrat pînă acum, însuşirile lui nefiind mai mici decît ale celorlalte soiuri de lemn, greu de găsit? E drept că pentru a-şi dovedi aceste însuşiri trebuie ales de un ochi priceput, luate numai scîndurile fără cusur şi apoi puse să se usuce la loc potrivit, ani în şir, douăzeci cel puţin. Iată deci că o corabie nu se poate înfiripa de azi pe mîine, decît dacă te mulţumeşti să semene cu un sicriu.

Dar chiar după ce lemnul a fost găsit, pusul bordajului cere mare pricepere, mare dibăcie şi mult timp. Fiindcă nu-i lucru uşor să îmbraci în scînduri tot una şi una, cu fibra dreaptă şi fără nod, un corp în formă de ou — şi mai cu seamă s-o faci în aşa fel ca între scînduri să nu rămînă loc gol. Fie-

[1] Citeşte „picipain".

care bucată de lemn trebuie croită după anumite socoteli — o formă are scîndura cînd stă dreaptă, şi altă formă capătă cînd o îndoi, lipind-o de coaste şi bătînd-o cu piroane de aramă la locul ei. Mare iscusinţă se cere aici unui marangoz!

Odată acest lucru sfîrşit, bordajul fiind pus de jos pînă sus, meşterii îl netezesc cu rindeaua, apoi încep să-l *călăfătuiască,* adică să îndese fuioare subţiri de cînepă între scînduri, căci altminteri, oricît ar fi ele de bine potrivite, apa tot îşi găseşte loc să străbată la loc nedorit. După călăfătuire, corăbiile ieftine se ung cu smoală şi, cu asta, sînt gata să plece la drum...

Altfel se desăvîrşeşte treaba, atunci cînd vrei s'o faci cu întregul meşteşug; peste scîndura bordajului se întind mai multe straturi de chit, pe al doilea nepunîndu-l înainte ca primul să se fi uscat pe deplin, şi cînd ultimul s-a întărit ca piatra, te apuci de vopsit.

Atît mai aveau să facă oamenii noştri, în ziua cînd veni Cristea Busuioc cu pinii lui din munţi. In luna care trecuse, niciunul nu stătuse cu mîinile în sîn, că pînă să ajungă la vopsea, fuseseră multe de făcut. O corabie care a fost aruncată de valuri pe nisip, oricît ar fi de ţeapănă, suferă ici, colea mici strîcăciuni. Pe urmă, bordajul, în care felurite neamuri de scoici se înfig adînc, trebuie curăţit cu raşcheta, un fel de daltă lungă încovoiată la vîrf — şi asta nu se termină într-o zi — apoi trebuie călăfătuit din nou, lucru care iarăşi cere mult timp, iar la urmă trebuie dat cu chit.

In timp ce Gherasim cu Ismail făceau aceste treburi, unul în bordul drept, altul în cel stîng, Ieremia, ajutat de doi marangozi luaţi de la şantier, băteau scîndurile punţii, lucru nou pe deplin, fiindcă din puntea veche nu mai rămăsese nimic. Cît despre Haralamb, el meşterea părţile de fier, sub îndrumarea lui Anton Lupan, care umbla cu buzunarele pline de hîrtii — şi-n aceste hîrtii avea însemnate toate cele trebuitoare pentru desăvîrşirea lucrului, pînă la ultimul cui.

„Al naibii om!" îşi ziceau ceilalţi, minunîndu-se de iscusinţa şi de priceperea lui. El avea răspuns la orice întrebare, de la oricine ar fi venit; ştia cîtă cretă şi cît ulei de in fiert trebuie pus ca să iasă chitul bun, ştia cum se răsuceşte, în fuioare subţiri, firul de cînepă şi cum se mînuieşte dalta de călăfătuit, ştia cum se prind scîndurile punţii, bătînd cuiul piezîş, de sub muchie, aşa fel ca scîndura următoare să-i aco-

pere floarea şi deasupra să nu se vadă nimic... Iar dacă se întîmpla ca un lucru să-i fie totuşi necunoscut, nu îşi ascundea neştiinţa sub obişnuitele bîlbîieli ale meşterilor nepricepuţi, ci căta fără sfială în cărţile lui — şi îndată îţi aducea răspuns.

Cum să nu te miri? Puntea era gata numai pe un sfert, iar el avea de pe acum în cap locul fiecărei babale, fiecărui tachet, fiecărei cavile care aveau să fie prinse deasupra ei — şi îl îndruma pe Haralamb: „Taie de ici, îndoaie, dă gaură, nituieşte!... Haide, asta-i gata, alta la rînd!"... Pinii lui Cristea Busuioc abia coborau pe Bistriţa, sau poate cel mult ajungeau la Siret — şi fierăria catargelor era gata, toată, de jos pînă sus!...

Pe latura dinspre sud a barăcii, adică după colţul unde se termina şopronul cu bucătăria lui Ismail, răsărise, din a doua săptămînă, un şopron mai mic. Sub el se afla acum fierăria lui Haralamb, înzestrată cu sculele împrumutate de la şantier: forja, nicovala, ciocanele şi baroasele, la care mai tîrziu se adăugase o menghină şi o maşină veche de dat găuri în fier.

Aici ostenea Haralamb din zori pînă la asfinţit, negru de funingine şi de cărbuni — uitînd uneori pînă şi de ispita basmalelor colorate care tot dădeau tîrcoale prin stufăriş.

Iar fiindcă un fierar are neapărat trebuinţă de un ajutor, îl luase ucenic pe Mihu, singurul care nu se putea lăuda că ar cunoaşte vreun meşteşug, înafară de meşteritul fluierelor; dar cui îi ardea de fluiere acum?

În primele zile, ceilalţi se uitaseră cam chiorîş la el şi la dulăul lui. Oamenii de felul lor leagă greu un prieteşug, fiindcă ei nu înţeleg să-l lege azi, ca să-l dezlege mîine, cum se dezleagă un nod marinăresc sau o nojiţă de opinci. Munceau laolaltă, stăteau la aceeaşi masă, dormeau sub acelaşi acoperiş, glumeau uneori, dar cînd era vorbă să-şi împărtăşească vreun gînd mai al lor, Gherasim se unea cu Ismail, cunoscuţi de mult, Ieremia cu Haralamb, vără-su — şi atît! Lui Anton Lupan încă se sfiau să-i spună fiecare păs, deşi îi îndeplineau poruncile cu sîrg — încă se temeau să nu răsară din el un stăpîn ca toţi stăpînii cunoscuţi pînă acum.

Mihu se ivise între ei la timpul cînd ei se mai cîntăreau unul pe altul, pe furiş, cu acel cîntar nevăzut care izbuteşte aşa de greu să măsoare greutatea sufletului omenesc. Ce mai venise; tocmai acum, să le tulbure măsurătorile, acest ciobănaş

de la oi ? Ba încă însoțit și de un dulău, care să-i mîrîie din te miri ce, să mănînce din mîncarea lor și în schimb să nu le aducă decît purecii ?

Negrilă însă se dovedise folositor mai curînd decît ar fi putut ei bănui. Încă din prima seară, după ce trecu pe la fiecare și îi mirosi sfios, privindu-i pătrunzător deși ferit, după ce dădu tîrcoale barăcii și șopronului lui Ismail, se duse sub chila corăbiei, unde-și făcu culcuș între doi butuci. Un ceas mai tîrziu, moș Ifrim, care aprinsese luminile la far și, după deprinderea luată în ultimul timp, venea la baracă să-și bage nasul mofturos prin tingiri, fu întîmpinat cu furioase lătrături...

Pînă atunci, noaptea, oamenii stăteau de pază pe afară, cu schimbul, să nu vină vreun răufăcător. Din seara aceea, Negrilă luă pe seama lui grija de a le păzi avutul. Pas să se mai apropie cineva prin stufăriș, pas să mai treacă pe plajă vreun pescar, întîrziat prin tîrg, fără ca întreaga Sulina să nu fie trezită din somn de lătrăturile lui.

Cu Mihu, treaba nu merse tot așa de ușor ; băiatul era îndemînatic și supus, dar oamenii, cărora le fusese ucenic pe rînd, și la rașchetat, și la călăfătuit, și la geluit scîndurile punții, deși mulțumiți de ascultarea lui, continuau să se uite la el chiorîș. Primul care începu să-i arate prietețug fu Haralamb, la care ucenicea acum.

Băiatul învîrtea la forjă, potrivea cărbunii, aducea apă de băut, îndeplinea tot felul de porunci, iar dacă meșterul său punea pe nicovală fierul înroșit, se repezea la baros și-l mînuia cu atîta putere, încît răspîndea în jur mii de scîntei. La fiecare lovitură a barosului, Negrilă, care urmărea lucrul de lîngă șopron, sărea în sus lătrînd, cînd vesel, cînd furios, fără să știi ce-o fi în mintea lui. În clipele de răgaz, Mihu întorcea capul spre el și-i făcea semne să stea liniștit, ca să nu se supere meșterul; atunci dulăul dădea din coadă, pesemne mîndru că stăpînul său e atît de iscusit. Alteori, băiatul vedea în ochii lui o privire curioasă, de parc-ai fi zis că se miră și e gata să se pună pe rîs.

— Uite-l că rîde de mine, nene Haralamb ! zicea cu ciudă tînărul ucenic.

— Cum o să rîdă un cîine, măi băiete ? Asta-i bună ! Ce, el e om, să rîdă cum rîzi tu ?

— Rîde, zău, nu-l știu eu ? Că doar nu-l cunosc de ieri de alaltăieri ! Rîde și plînge la fel ca omul, după cum e vesel sau necăjit.

— Taci din gură, că astea le scornești tu !... Și chiar de-ar fi așa, la ce să rîdă de tine ? Ce-ai făcut ?

— Rîde fiindcă mă vede negru de cărbuni.

Haralamb nu mai găsea cu cale să răspundă, ci ridica din umeri și își vedea de fierul înroșit, dar din asemenea vorbe, care vădeau blîndețe și suflet nevinovat de copil, începea să se simtă mai aproape de ucenicul lui.

— Vorbește ca oamenii, nu te răsti le el ! îl mustra uneori pe Ieremia, cînd i se părea că acesta i-a dat cam aspru vreo poruncă lui Mihu.

— Ce, mă, ești zăpăug ? se mira vără-su. Unde-ai auzit tu că m-am răstit ?

Într-adevăr, cu toată ființa lui deșirată și ciolănoasă, Ieremia avea și-o inimă bună, și-un glas cum nu se poate mai blînd. Dar lui Haralamb, acum i se părea că toți îl zădărăsc pe bietul copil. Și, pornind de la această părere a lui, întîi Ieremia, apoi Ismail și Gherasim, își dădură silința să se poarte care de care mai blînd cu Mihu, pînă ce, pe nebăgate de seamă, le deveni drag tuturora.

Cam așa stăteau treburile la acest sfîrșit de april. Veniseră zilele calde, cînd peste stuf plutesc funingei aurii, cînd marea începe să aburească și pescărușii zboară mai sus.

Oamenii se sculau în zori, se spălau cu apă din mare, îmbucau la repezeală ceva, spre necazul lui Ismail, care nu auzea de la nimeni o vorbă de laudă pentru truda lui — și apoi, goi pînă la brîu, se apucau de robotit. Roata forjii piuia sub șopron ca un gînsac fugărit, bubuia nicovala sub barosul lui Mihu, vuia țărmul de ferăstraie, rindele și ciocane, de strigăte și chiuituri.

Abia cu un ceas înaintea prînzului își amintea bucătarul că trebuie să lase rașcheta, șpaclul sau dalta de călăfătuit, ca să se ducă la oalele lui. Adesea, pe scîndura de tăiat ceapă se întîmpla să frămînte un boț de chit — uneori ciorba mirosea a cînepă fiartă, iar mîncarea a ulei de in. Oamenii cam mormăiau — n-aveau decît să mormăie, degeaba le făcea alteori mîncare fără cusur, că ei tot nu știau să spună nimic mai mult decît : mulțumim, Ismail !

Seara, după ce se spăla de cărbuni, Haralamb tot mai păstrase năravul s-o ia razna prin stuf și să nu se întoarcă decît a doua zi, dar se ducea mai rar decît la început. În celelalte seri rămînea cu ai săi, la taifas, pe nisipul călduț, pînă ce se ridica luna sus. Uneori, cînd îi vedea tăcuți, Mihu lua cavalul și începea să picure încetișor din el sunete dulci, curate ca picăturile de rouă ale dimineților de april ; marea murmura molcom la douăzeci de pași și oamenii, gînditori, călătoreau pe cine știe ce căi, împovărați de sacul lor cu amintiri.

În unele seri, cînd îl lua la goană baba lui, moș Ifrim își făcea drum pe la ei cu clondirul de rachiu, se așeza pe nisip, își aprindea luleaua, apoi, tot pufăind din lulea și sugînd din clondir, se apuca de sporovăit. Negrilă nu-l mai lătra, dar cînd îl simțea că vine își arăta colții și începea să mîrîie, ferindu-se din calea lui ; poate unde îl simțea străin, fiindcă altminteri bătrînul nu făcea nici un rău, nimănui.

În ultimul timp mai fuseseră tocmiți și alți oameni la lucru, un bătrîn velar cu ajutoarele lui, dar aceștia nu se vedeau pe-aici ; ei croiau și coseau de zor pînzele corăbiei, într-o magazie din port. Așa că, o bună parte din zi, de obicei după-amiaza, Anton Lupan și-o petrecea cu ei. Seara, în drum spre țărm trecea uneori și pe la Căpitănie. Căpitanul portului se chinuia cumplit — îi fusese dat să îndure la bătrînețe cazne pe care nu le putuse nici măcar bănui. Cu fesul dat pe ceafă, peste cei trei negi nădușiți, cu fruntea cutată adînc, de-ai fi zis că adînciturile străbat prin țeastă, pînă la creierul obosit, bietul om își plimba trompa pe paginile abecedarului și silabisea, gîfîind :

— O-i, oi ; b-o-i, boi !...

De aici Anton Lupan se întorcea la ai săi, schimba cîteva vorbe cu ei, hotăra ce se va lucra a doua zi, apoi intra în baracă, unde se adîncea în cărți sau în socoteli.

Cam astea se întîmplaseră, cam așa decurgea viața lor, în seara cînd venise Cristea Busuioc cu pinii din munți.

Întorcîndu-se din port, Anton Lupan fu mirat să vadă un străin dînd tîrcoale corăbiei.

— El e omul de care ți-am vorbit, domnule, îl lămuri Ieremia. Eu îi spusesem să lase pinii la Galați și să ne dea de veste prin cineva, da' uite că ni i-a adus la nas !...

Plutașul stătea cu ochii în pămînt și își mîngîia stîngaci toporișca de la brîu. Ceilalți se adunaseră în spatele lui, afară de Ismail, care robotea la bucătărie, silindu-se să pregătească

o cină fără miros de cînepă şi de vopsele, în cinstea noului venit.

Acesta ridică privirea spre Anton Lupan, nu mai puţin sfios decît la început, dar de data asta, însufleţindu-se un pic, ca firul de busuioc pe care-l scapi de sub omături şi-l aduci la căldură, să înmiresmeze odaia de musafiri.

— Am auzit că plecaţi pe mări, domnule, zise, arătîndu-şi pieptul voinic. Iacă, nu-ţi cer nici o plată pe lemnul adus — şi mă leg să-ţi fiu de folos şi cu ascultare la tot ce mi-i porunci, numai ia-mă şi pe mine, măcar pînă la Ţarigrad, că de mult aştept prilej pentru asemenea drum !....

CAPITOLUL V

ECHIPAJUL

In aceeaşi seară, după cină, rămaseră în jurul mesei, la lumina felinarului agăţat de grindă, sus, şi ţinură sfat, îndelung. Ismail nu-şi mai încăpea în piele, atît era de fudul: plutaşul mîncase ca un căpcăun, iar la urmă spusese, ceea ce nu spusese niciunul pînă acum:

— Aşa mai zic şi eu! Mîncare ca asta cred că nu au nici boierii, decît la zile mari!

Dar ce-ar fi fost dacă bucătarul ar fi făcut vestita lui musaca? Şi dacă la urmă l-ar mai fi îndulcit şi cu saraigli pus la borcan în sirop de trandafir?

Anton Lupan stătea în capul mesei şi parcă zîmbea, un zîmbet mai mult lăuntric, de care puteai să-ţi dai seama numai dacă îl cunoşteai.

— Eşti bucuros că ne-a venit lemnul de catarg, domnule? îl întrebă Ieremia.

— Sînt bucuros, firește, dar mai mult mă bucur că avem încă un marinar!

— Şi ce marinar! O să iasă din el un cîrmaci grozav! adăugă Gherasim, fără să-l slăbească din ochi pe plutaş.

Acesta se ruşină; i se părea că îl batjocoreau pentru isprava lui, că rupsese pluta taman cînd să ajungă la mal.

— Fiţi îndurători, zise cu capul plecat, şi-o să-mi dau silinţa să vă fiu pe plac, dar nu-mi găsiţi vină dacă n-am văzut marea decît abia azi!

— Linişteşte-te, băiete! Noi tocmai că ne minunam de iscusinţa ta!

Cristea Busuioc ridică ochii spre Gherasim și-l privi mirat.

— Adică nu rîzi de mine ?

— Auzi vorbă ! N-ai înțeles că te lăudam ?

— Dar bagă de seamă să nu ne încurci ! se auzi glasul lui Anton Lupan. Dacă vrei să mergi numai pînă la Țarigrad, spune de pe acum, să știm pe ce ne putem bizui.

— Păi dumneavoastră încotro plecați ?

Era o întrebare căreia se cuvenea să-i dai numaidecît răspuns. Nu poți să iei un om cu tine și să-i spui : „Vino ! Unde-o să ajungem, om vedea mai tîrziu !...“

Anton Lupan zăbovi un timp. Pe Gherasim, pe Ieremia și pe Ismail îi lămurise oarecum. Acum, fiindcă tot trebuia să-l lămurească pe noul venit, era clipa nimerită să-i lămurească și pe ei mai deplin — și nu strica să audă și Haralamb aceste lămuriri. Știa că vărul lui Ieremia nu umblase pe mare în viața lui, dar, dacă l-ar fi înduplecat să pornească la drum alături de ei, ar fi fost mai mulțumit de el, cu toată nepriceperea lui, decît de un marinar necunoscut, cine știe cît de rău nărăvit, fiindcă, mai ales de cînd cu vapoarele, marinari cumsecade nu găseai oriunde și oricînd. Pe Haralamb, de bine de rău îl cunoștea, îi știa cusururile, dar îl știa și îndemînatic, și vrednic, și isteț — putea să iasă din el un marinar bun.

— Mihule ! zise, după ce gîndi repede cele de mai sus. Du-te în baracă și vezi că pe masă sînt niște hărți făcute sul.

— Le știu, domnule ; pe care s-o aduc ?

Ia te uită ! Ciobănașul își băgase nasul prin hărțile lui !... La drept vorbind, ar fi trebuit să-și dea seama mai de mult ; uneori, cînd se întorcea seara din port, deși orînduite frumos, își găsea hărțile parcă puse altfel, nu cum le lăsase la prînz. Întorcînd ochii spre Mihu, pe chipul lui se ivi zîmbetul acela ascuns, și așa iar zăbovi un timp, privindu-l prelung.

— Adă-le pe toate ; altfel ai să le încurci.

Băiatul se supuse, fără să mai zică nimic, dar cînd se întoarse părea mirat și mîhnit de neîncrederea lui Anton Lupan.

Acesta alese o hartă mare care înfățișa întregul pămînt și o întinse pe masă, în fața oamenilor. Ei se aplecară deasupra, mai degrabă nedumeriți decît curioși. Vedeau prima oară o asemenea hartă, chiar cei care erau marinari vechi ; alții, ca Ieremia, Haralamb sau Cristea Busuioc, poate nu văzuseră nici măcar alta, mai puțin încîlcită, de pildă, harta județului lor.

— Iată, aici e întreg pămîntul, cu continente, mări și oceane — și uite unde ne găsim noi! începu Anton Lupan, împungînd cu vîrful creionului un cerculeț, în dreptul căruia se vedeau niște litere de necitit, ca un șir de puricei. Vedeți, continuă el, aici e Marea Neagră, iar la apus, bucata asta de pămînt, în formă de gheată, e Țara Romînească; o credeați fără margini, dar ia uitați-vă ce mică e pe lîngă restul pămîntului!

Oamenii priveau harta și ascultau minunîndu-se, fără însă ca nedumerirea să li se fi șters de pe chip. Ieremia își duse mîna la gură și clătină din cap, cu gestul obișnuit al țăranului pe care-l uimește ceva.

— Adevărat, domnule, că mare-i pămîntul! Păi noi ce mai sîntem pe lîngă el? Niște gîndaci amărîți!

— Vedeți, — continuă Anton Lupan, arătînd cu creionul, aceasta este Mediterana, pe lîngă care Marea Neagră pare un lighean; iar Mediterana, la rîndul ei, față de Oceanul Atlantic, ai zice că e cît un lăculeț. Pe toate aceste mări și oceane, care scaldă continentele, mișună mii și mii de corăbii și de vapoare, iar pe continente freamătă viața a milioane de oameni...

Ismail se săltă de la locul lui și aplecîndu-se deasupra hărții întrebă temător, ca și cînd s-ar fi așteptat să se ridice din apele mărilor o mînă care să-l strîngă de gît:

— Unde estem Stambul?

— Uite-l aici!

Ce poți să vezi pe hartă? Un pătrățel înnegrit... Bucătarul oftă și tăcu.

— Vedeți, — reîncepu Anton Lupan, fără să fi înțeles oftatul lui, — în clipa cînd aici la Sulina soarele a apus, în cealaltă parte a pămîntului, în Alaska, în Tahiti sau în Hawai se luminează de zi. Cînd noi aici ne culcăm, trudiți, să ne odihnim, în alte părți oamenii își încep truda lor de fiecare zi. Viața freamătă necontenit pe pămînt, nu-i niciodată odihnă deplină — odihna deplină ar însemna ca pămîntul să fi murit. Dacă te ostenești să cuprinzi măcar cu mintea întinderea acestei lumi, înseamnă că nu mai ești chiar așa de mic în fața ei, precum a spus Ieremia, așa de amărît. Eu unul mi-am pus în gînd s-o cuprind nu numai cu mintea — și vă îmbii să veniți după mine, s-o străbatem și s-o privim...

— Adică să dăm ocol pămîntului, domnule? întrebă Cristea Busuioc, gîfîind.

Anton Lupan se uită la toți, pe rînd. Gherasim stătea cu coatele pe masă, privind neclintit harta, fără ca pe chipul lui ca de gheață să se poată citi vreun gînd. Ieremia își luase mîna de la gură, dar își ținea falca și clipea din ochi, uitîndu-se pe furiș la ceilalți. Ismail rămăsese posac încă de adineauri ; ceea ce se vorbise pe urmă ai fi zis că nu-l mai privea. Pe chipul lui Mihu se ivise o lumină arzătoare, ochii îi sclipeau, vii, fără însă ca în ei să se fi stins mîhnirea de la început ; era prea mărunt, prea nedestoinic pentru ceea ce se punea la cale aici !... Cît îl privește pe Haralamb, el își trase căciula pe ochi, își băgă mîinile în sîn și se suci într-o parte, înstrăinîndu-se de vecinii săi, cu care pesemne socotea că nu are nimic de împărțit, în clipa cînd se pregăteau să plece la un asemenea drum.

— Să nu ne facem un plan chiar așa de mare, deși, dacă am vrea, cred că nimic nu ne-ar împiedica să ocolim tot pămîntul ! răspunse Anton Lupan la întrebarea plutașului. De vreme ce avem în față harta aceasta, înseamnă că fiecare colțișor de continent trecut aici, fiecare insulă, fiecare stîncă răzleață pierdută în mijlocul oceanului, a fost cercetată de alții înaintea noastră, deci nu ne rămîne de descoperit nici un ținut nou. În schimb, am putea găsi oameni pe care încă nimeni nu i-a cunoscut.

— O fi ! zise Gherasim, cu chipul de nepătruns.

Ceilalți tăceau, parcă mai nedumeriți ca la început. Chiar în ochii lui Cristea Busuioc, care atîta vreme visase să plece în lume, rupîndu-se de gura Siretului, unde se sfîrșește drumul oricărui plutaș, se ivise acum o îndoială ușor de citit. Numai Mihu asculta, îmbujorat la chip, cu aceiași ochi vii, neclintiți.

Anton Lupan se scărpină în cap, imitînd fără voie gestul lui Gherasim. Era mai greu decît își închipuise, să le spună cu glas viu acestor oameni, ceea ce ani de zile își spusese lui însuși, în gînd. Dar cum să le spună lor, care-l știau om cu carte și-l mai credeau și avut, putînd deci trăi oriunde în cinste și huzur, cum să le spună că încă nu-și găsise lumea lui, că nu putea să aibă mulțumire între niște semeni înceți la minte și la suflet haini, împărțind temenele celor puternici, iar celor slabi lovituri de bici ? Cum să le spună că purta în suflet romantica răzvrătire pe care Pierre Vaillant i-o trezise la douăzeci de ani — și că de atunci visa, era în căutarea unui colț de pămînt unde nimeni să nu fie obijduit, fiindcă nu se simțea în stare să înfrîngă micile și marile asupriri numai cu puterile lui ? Cum să le spună că dorința aceasta se unea cu o sete neostoită de a cunoaște lumea și-a

aduce imaginea ei semenilor săi, ca astfel să le deschidă mintea şi să le facă sufletul mai puţin hain ? Cum să le-o spun ? El era un răzvrătit romantic, iar ei, poate fără să se gîndească la asta, făceau parte dintre cei obijduiţi. Oricum le-ar fi vorbit, ei ar fi lăsat capul în pămînt, ca acum, neîncrezători şi posomorîţi — nu l-ar fi înţeles pe deplin — n-aveau timp de romantism.

— Aş vrea să mergem — continuă Anton Lupan silindu-se să nu-şi piardă tonul hotărît, — aş vrea să mergem nu din dorinţa de a cîştiga faimă sau averi, ci pentru a vedea oamenii şi viaţa lor în alte părţi ale lumii, umblate mai puţin.

— Şi la ce bun, domnule ? întrebă Gherasim.

— La ce bun ?... Dacă primii navigatori care au pornit la drumuri mai lungi s-ar fi întrebat astfel, astăzi poate n-am fi avut nici măcar dovada că pămîntul e rotund. Cei ce călătoresc sub îndemnuri necunoscute oricui, fac ca oamenii să se apropie între ei, să rupă hotarele care-i despart, întîi hotarele judeţului unde s-au născut, apoi pe al ţării lor, al altor ţări, al continentelor, iar la urmă hotarele lumii întregi. Aşa, într-o zi pămîntul nesfîrşit întins în faţa noastră ne va înspăimînta mai puţin şi noi nu ne vom mai vedea atît de mici în faţa lui. E oare greu de înţeles ceea ce vă spun ?

Nu răspunse niciunul ; numai Mihu şopti : „nu !“ — dar pe el nu-l băgau în seamă, nimeni nu-l auzi.

— Acum de ce taci, Ismaile ? Te arătai mai voinicos la început !

Bucătarul ridică ochii lui galbeni, de cîine obidit :

— Mergeam unde porunceam !

— Aşa e, domnule ! se auzi şi glasul lui Gherasim. Sîntem marinari, ne-am înţeles să te urmăm, o să mergem cu supunere oriunde vei dori ! Eu unul te cunosc de mult, ştiu că n-o să ne duci decît pe drum bun.

— Bine ; dar aş vrea ca mai înainte să înţelegeţi cu toţii ceea ce mi-am pus în gînd.

— Ei, ce nu înţelegem azi, o să înţelegem mai tîrziu. Altceva s-a încîlcit în capul meu acum, după cîte ne-ai spus : călătorii care au cutreierat lumea, cum ar fi Magellan, Columb şi mai ştiu eu care alţii, că doar am auzit şi eu de ei, au avut la îndemînă mijloace îndestulătoare şi tot le-a venit greu. Noi, oare, cum o să ne descurcăm ? Ai dumneata, sau îţi dă cineva atîţi bani ca să putem pleca la un drum aşa lung ?

— Am, pentru început ; în orice caz, destul ca să terminăm corabia şi să vă plătesc pentru ce-aţi muncit.

— Mai pe urmă cine platim ? întrebă Ismail, neliniştit pe drept cuvînt.

La kir Iani avusese şapte lire turceşti pe lună ; Anton Lupan îi făgăduise zece — rămăsese cu el pentru alte pricini, nu pentru acest chilipir — dar şi banii îşi aveau rostul lor, nu se putea lipsi de ei, că doar cum să trăieşti din vînt ?

— Nu-ţi face griji, Ismaile. Tot eu am să vă plătesc, ba o să aveţi chiar parte la cîştig.

— Şi asta cîştig de unde luam ? stărui bucătarul, fără să se fi liniştit.

— De unde îl lua şi kir Iani.

— Caram marfa, Pireu, Stambul ?

— Da, o să luăm marfă pentru Stambul. Pireu, Marsilia, Gibraltar, Pernambuco, Rio-de-Janeiro, Buenos-Aires... Price-puşi ? răspunse Anton Lupan, arătînd pe hartă drumul presupus.

Ştia că una era s-o spună, şi alta s-o poată împlini ; bănuia de pe acum greutăţile care aveau să se ivească în cursul acestui drum atît de lung, simţea că pe deasupra aveau să mai fie altele, încă de nebănuit, dar nu se putea arăta şovăitor tocmai acum, cînd oamenii păreau aşa de îndoiţi.

Pînă la Gibraltar, bucătarul nu spuse nimic ; numai cînd văzu creionul luînd-o peste ocean, icni şi începu să îngîne repede, parcă năucit :

— Allah-Allah-hu !...

— Iată unde aş vrea să ajungem, pentru început ! continuă Anton Lupan, oprindu-se cu creionul la Capul Horn, colţul cel mai de miazăzi al Americii de Sud. Ei, Ismaile, mai ai ceva de zis ?

— Caram marfa, cîştigam puţin ! răspunse bucătarul, după ce-şi reveni.

— Asta de unde o ştii ?

— Kir Iani am spus.

— Dar ce-ai fi vrut tu, să-ţi spună care era adevăratul lui cîştig ? Atunci i-aţi fi cerut să vă plătească mai mult.

Bucătarul nu părea liniştit nici acum : se tot foia, aruncînd priviri piezişe spre oceanul care se întindea de la Gibraltar pînă la coastele Americii de Sud.

— Ştiu ce vrei să spui ! continuă Anton Lupan, ca şi cînd ar fi înţeles gîndul lui. E una să navighezi în ligheanul tău, pe

la Pireu, pe la Stambul, și alta să te avînți pînă la capul pămîntului. Ai să spui că aici nu vă pîndeau primejdii prea mari, și chiar dacă ar fi fost să se întîmple ceva, nu era greu să vă întoarceți în porturile voastre, să găsiți altă corabie și alt căpitan. Ai dreptate, m-am gîndit și la asta. Îndată ce vom ajunge la Stambul, o să asigurăm corabia la o societate mare și în contract o să vă pun, ca parte egală, pe fiecare din voi. Încît, dacă ni s-o întîmpla vreo nenorocire, în orice parte a lumii am fi, o să primiți atîți bani ca să vă puteți întoarce acasă și să trăiți un timp, fără griji.

— Asta bine am gîndit ! încuviință Ismail. Dar mai vream știm...

Aici, Gherasim, care de cîtva timp începuse să se uite la el cam chiorîș, nu se mai putu înfrîna și izbucni :

— Ia ascultă, mă turcule, de cînd te-ai făcut tu așa cusurgiu ? Ei, fir-ai să fii ! Ce, ai uitat cîți căpitani au tras de tine ca de-un catîr ? Ai uitat cîți ghionți ai mîncat de la ei ? Ia să-mi spui tu mie, de cîte ori te-au aruncat în brînci pe schelă și te-ai pomenit în praful de pe chei, numai cu șalvarii și cu turbanul din cap ? Dar de căpitan Mehmet ai uitat, că tu mi-ai povestit cum te-a băgat la închisoare, fiindcă i-ai cerut dreptul tău pe un an ?! S-a plîns la poliție, domnule, că l-a amenințat cu moartea — și poliția l-a crezut. Ce zici, Ismaile ? Mi se pare că ai stat vreo două săptămîni închis ! Și-acum face nazuri, al dracului turc !...

Gherasim mai bombăni ce mai bombăni, apoi se întoarse spre Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, și își dezvălui și el nedumerirea lui :

— Domnule, dar oare corabia noastră o să poată înfrunta un asemenea drum ? Ți-am spus că o cunosc și știu că multă lume se minuna prin porturi cînd auzea ce furtuni am întîlnit. Vezi dumneata însă, una-i să călătorești așa, din port în port, și alta-i să te avînți pe ocean.

— Tu de ce facem naz ? sări bucătarul, cu mare arțag.

— Liniștește-te, că nu face nazuri ! Omul a întrebat... Gherasime, crezi cumva că Magellan sau Columb, de care mi-ai vorbit, au avut corăbii mai mari ? Sau chiar să fi fost așa, crezi că erau lucrate cu iscusința de azi ? Ca să nu mai spun că noi întrebuințăm acum pînze împărțite mai bine și că, pe deasupra, folosim toate învățămintele rămase de la navigatori în

cîteva sute de ani... Deci să nu ne îndoim de corabia noastră ci mai degrabă să ne întrebăm dacă noi vom fi vrednici de ea.

— Şi asta e de întrebat, încuviinţă Gherasim, înclinînd din cap. Din toţi, numai dumneata, cu mine şi cu Ismail sîntem marinari...

— Nu uita că şi Ieremia a umblat pe mări cîţiva ani.

— N-am uitat, precum nu l-am uitat nici pe flăcăul ăsta, care a venit azi, că doar eu m-am minunat cel dintîi de îndrăzneala lui ; ţi-am spus, o să fie un cîrmaci grozav ! Dar chiar aşa, sîntem numai cinci ; ne mai trebuiesc vreo trei oameni ; de unde-i luăm ?

— Nu-i nevoie să ne înghesuim atîţi ; dacă am mai găsi încă unul, cred că ne-ar fi de ajuns, ca să avem la drum trei schimburi de cîte doi... Ce zici, Haralamb, mergi şi tu ?

Flăcăul se suci şi mai mult, închizîndu-se în pielea lui, ca un arici. Parcă de plecat pe mări îi ardea lui acum ?

— D-apoi eu nu-s marinar ! De ce să vă-ncurc ?

— N-ai să ne încurci de loc ; dimpotrivă, ai să ne fii de folos. Marinăria se-nvaţă, nu-i aşa, Gherasim ?

— Se-nvaţă, dar pînă să se-nveţe, ar însemna să ne trudim noi în locul lui.

— Iar facem naz ? sări Ismail. Domnule, luam, învăţam Haralamb, facem marinar bun !

— Ei, Haralamb, nu răspunzi ?

— Nu merg, domnule ! Să nu fii supărat, dar eu am de gînd să mă-nsor, să intru în rîndul oamenilor.

Şi după ce zise acestea, flăcăul se posomorî şi se strînse mai mult în pielea lui de arici, ca să nu se mai lege nimeni de el.

— Vai de capul tău ! îl batjocori Ieremia, pufnind. Ai să intri tu în rîndul oamenilor cînd m-oi călugări eu ! Parcă nu te ştiu ! ?

— Ce facem, Gherasime ? întrebă Anton Lupan, dezamăgit. N-aş vrea să luăm aşa, orice om s-o găsi.

— Aici ar fi şi greu să-l găsim. Să vedem, domnule, să aşteptăm ; zilele astea trebuie să vină „Penelopa", că prea a zăbovit mult, şi cred că am să-l înduplec pe Marulis — barem pe ăsta îl ştiu, e om cinstit şi marinar bun. Kir Iani şi-o fi întregit echipajul între timp, aşa că n-o să mă împiedice inima să i-l fur.

Ismail se posomorî ; îl rugase pe Marulis să-i aducă un borcan cu saraigli adevărate, de la Stambul, dar uite că „Penelopa" nu se mai întorcea, deşi de atunci trecuseră şase săptămîni.

— Kir Iani nu mai veneam! zise cobind. Am înecat pe drum...

— În sfîrșit, pînă la plecare mai avem timp. O să așteptăm! hotărî Anton Lupan, rotindu-și privirea de la unul la altul, pe rînd.

Ajungînd la plutaș se opri; se vede că acesta era un om sfios și tăcut; pusese o întrebare, căpătase răspuns, dar de atunci nu mai spusese nimic. La drept vorbind, se cam grăbiseră să-l numere printre ei, fiindcă o vorbă limpede nu ieșise încă din gura lui.

— Ia spune, prietene, ce-ai hotărît? Vrei să mergi numai pînă la Țarigrad? Ai grijă să nu ne încurci!

— Apoi, domnule, ce mi-e Țarigradul, ce mi-e restul pămîntului?! răspunse Cristea Busuioc, fîstîcit.

Oamenii se puseră pe rîs, înveseliți de copilăria acestui răspuns, pe cît de limpede, pe atît de deschis. Rîdea pînă și Ismail, uitîndu-și necazul cu saraigliile așteptate de la Stambul, ba chiar și Haralamb, cu toată înfățișarea lui de arici. Numai Mihu stătea tăcut în colțul lui, uitîndu-se la Anton Lupan cu ochi vii și totdeodată mîhniți. Întîlnindu-i privirea, acesta clipi:

— Ce-i, Mihule?

Băiatul mișcă din buze, fără să spună nimic; în schimb ochii vorbeau îndestul — și deodată, pe chipul lui Anton Lupan se ivi zîmbetul acela greu de văzut.

— Adică la tine de ce nu m-oi fi gîndit? întrebă, scărpinîndu-se iarăși în cap, ca Gherasim.

La drept vorbind, se gîndea de la un timp, iar adineauri, cînd cu hărțile, gîndul îi zăbovise asupra lui, destul de hotărît — numai că băiatul i se părea prea crud.

— Te pomenești că vrei să mergi și tu!

— Ce să facem cu un copil? mormăi Gherasim.

Anton Lupan continuă, ca și cînd nu l-ar fi auzit:

— Ia spune, Mihule, nu te sfii!

— Aș merge, domnule! răspunse băiatul, cu obrajii arzînd.

Apoi își lăsă capul în pămînt și adăugă mai încet, strecurîndu-și, pe sub gene, privirea temătoare spre Gherasim:

— Numai să nu vă încurc... Eu n-am mai fost niciodată pe mare, nu sînt de loc priceput...

Și deodată, cuprins de teama că ar putea să rămînă singur pe țărmul acesta pustiu, să se despartă de ceilalți, și mai cu

seamă de Anton Lupan, care se purtase cu el așa de înțelegător și de blînd, băiatul izbucni :

— Dar ia-mă, domnule, și am să fac tot ce mi-oți porunci ! Zău, nene Gherasim, am să mă silesc zi și noapte, mă jur să nu-ți ies niciodată din cuvînt !

— La urma urmei, — zise Anton Lupan, șovăind mai mult din pricina lui Gherasim, — n-ar strica să-l luăm. Pe orice corabie e nevoie de un mus.

— Ce-i acela mus ? întrebă Mihu, gîfîind.

— Un fel de ucenic-marinar.

— Apoi atunci, mai ales dacă-i vorba să fiu numai ucenic, ia-mă, domnule, și-am să fiu ucenic bun !...

— Ce zici, Gherasime ?

— Știu eu ?! Dacă dumneata socotești... Altminteri, ce să spun, băiatul e inimos, destoinic, voinic, doar îl știu. S-ar putea să iasă din el un marinar priceput.

Mihu asculta cu sufletul la gură. Urechile îi vîjîiau și parcă totul se rotea în jurul lui. Numai ca prin vis îl auzi pe Anton Lupan zicînd :

— Dar o să fie muncă grea, băiete, o să întîlnim furtuni și alte primejdii, au să treacă ani pînă să venim înapoi...

Aici glasul șovăi, apoi se auzi mai încet, dar parcă mai dîrz :

— ...Dacă om mai veni !

Cîteva clipe se lăsă tăcere adîncă ; marinarul e învățat cu primejdiile, iar gîndul neîntoarcerii face parte din primele lui deprinderi ; în tăcerea aceasta nu era spaimă, ci o îndîrjire aspră, care le făcea chipurile reci și neclintite, ca ale unor stane de piatră. Numai Ieremia aruncă o privire piezișă spre vără-su, ca și cum s-ar fi temut de mustrarea acestuia. Însă, cu toate că se ținea deoparte, acum chiar și chipul lui Haralamb era neclintit și aspru ca piatra.

— Merg, domnule !... șopti Mihu.

În tăcerea clipei, șoapta suna ca o hotărîre, ca un legămînt pe viață.

— Parcă dacă aș fi intrat la stăpîn, știu eu cînd m-aș mai fi întors acasă ?!

Alte cîteva clipe se priviră în tăcere, unii pe alții ; chiar și inima lui Haralamb părea tulburată. După aceea, Anton Lupan înclină din cap și vorbi, schimbînd glasul :

— Ieremie, mîine să te duci în port şi să faci rost de haine marinăreşti pentru Cristea Busuioc şi pentru băiatul ăsta!

Mihu se făcu roşu, apoi alb ca varul, şi iar roşu, de-ai fi zis că obrazul lui e felinarul pe care moş Ifrim îl aprinde seara sus în turla farului.

— Dar Negrilă, domnule? întrebă, amărîndu-se iarăşi.

— Îl luăm şi pe el, de bună seamă, dar n-ăi fi vrînd să-l îmbrac marinăreşte!

Chiotul lui Mihu îl făcu pe Negrilă să tresară şi să se repeadă la dînsul cu priviri neliniştite şi întrebătoare. Apoi cîinele şi stăpînul o luară la goană împrejurul barăcii, se rostogoliră pe nisipul umed, chiuitul se amestecă în întuneric cu scheunatul şi cu lătrăturile, într-o nestăvilită hîrjoană. Cînd băiatul se întoarse la masă, jumulit şi lăţos ca zlătarii, urmat de dulăul care gîfîia cu limba scoasă, ceilalţi puneau la cale treburile de făcut ziua următoare; acum începea călăfătuitul punţii şi vopsitul bordajului. Bucătarul îşi freca mîinile, cu un zîmbet de mulţumire înfipt în mustaţa-i ţepoasă.

— De ce te bucuri aşa, Ismaile?

— Dacă vopseam, pe urmă zgriam-pictam...

Firește, corabia trebuia să aibă scris numele, pe bordaj, la pupa şi la prova — treabă pe care cine ar fi putut s-o facă mai bine decît bucătarul? Ismail se bucura de pe acum la gîndul că o să-şi arate meşteşugul, căruia, la Stambul, proprietarii de caice şi barcazuri îi arătau multă preţuire. Se şi vedea, cocoţat pe schelă, cu penelul într-o mînă, în alta cu cutia de vopsele...

— N-o să fie nevoie, zise Anton Lupan — nepăsător, tîlharul! — fără să se gîndească la dezamăgirea bucătarului.

Dar vorba asta pe Ismail parcă îl îmbrînci într-un cazan cu smoală.

— Nu zgriam? întrebă, clătinîndu-se.

Cum adică să nu scrii? Ce, o corabie poate să plece la drum fără nume?

— O să turnăm litere de bronz, la şantier, continuă călăul, cu o cruzime de care nu-şi dădea seama.

— Turnam?... făcu năucit bucătarul.

— Da; aşa n-au să se mai şteargă, n-o să trebuiască să te ţii tot timpul cu pensula pe lîngă ele.

— Nu ştergeam?...

— Şi pe urmă, bronzul e mai frumos decît vopseaua!

— Mai frumoz?

Iată ceva ce nu putea să intre în mintea bucătarului ; dar el nu găsi cu cale să arate vreo împotrivire, nu era lucrul lui, nu-i rămase decît să-şi plece capul în pămînt, cuprins de o grea tristeţe... Ţi se înecară corăbiile, Ismaile !...

— Dar de chemat, cum o să se cheme corabia noastră, domnule ? întrebă Ieremia.

Bucătarul se uită la el, ca la unul venit de pe altă lume... Ce să mai vorbeşti de numele corăbiei, dacă ai de gînd să-l torni în bronz, în loc să-l pictezi frumos, cu vopsele, galben şi portocaliu împodobit pe margini cu verde ?

Anton Lupan tăcea, cu gîndul dus în depărtare ; mai vorbise odată de numele acesta cu Pierre Vaillant, la cheiul Galatei — trecuseră de atunci cinci ani de zile.

— Cred că numele unei corăbii trebuie să cuprindă în el dorurile, năzuinţele echipajului, răspunse aproape cu aceleaşi vorbe pe care le rostise la vremea aceea. Dacă i-am tălmăci numele vechi şi i-am spune „Speranţa", socotesc că ar fi cel mai bine.

Oamenii ridicară din umeri ; numele nu li se părea nici frumos, nici urît — şi-apoi, pînă nu se deprindeau cu el, nu le spunea nimic, după cum nu spune nimic numele noului născut, decît poate părinţilor care l-au ales şi s-au gîndit la el de cine ştie cît timp. După cum, atunci cînd i-am întîlnit prima oară, nu ne spuneau nimic numele lui Anton Lupan, lui Ieremia, Gherasim, Mihu, Cristea Busuioc sau Ismail. Dar într-o zi, numele corăbiei avea să fie pentru ei cuprinzător şi viu, ca numele copilului care a crescut.

Tot aşa cum, în acea zi, numele oamenilor adunaţi aici vor fi pentru noi mai cuprinzătoare şi mai vii.

Priviţi-i de pe acum, căci în acea zi au să ne fie dragi, o să ne bucurăm de izbînzile lor şi-o să suferim cînd i-om vedea încolţiţi de primejdii sau nefericiţi. O să ni se pară uneori că seamănă între ei, că o vorbă spusă de unul ar fi putut fi spusă de vecinul lui — dar oamenii nu s-au adunat laolaltă ca să se întreacă în vorbe de duh, ci ca să mîne corabia pe mări, spre capătul lumii, prin grele încercări, înfruntînd duşmani şi furtuni.

Uneori Ismail va rămîne ceasuri întregi sub punte, închis în bucătăria lui ; dacă nu l-om vedea pe afară, să nu credem că a murit. Cristea Busuioc va tăcea zile în şir ; să nu-l soco-

tim nici prostănac, nici mut... Să nu ne aşteptăm ca fiecare să iasă în frunte, înfăţişîndu-se ca un erou poleit, după tipic.

Dar cînd vom spune: «„Speranţa" a pornit la drum» — vom vedea nu numai corabia, tăind valurile, cu pînzele ei albe, umflate plin de vînt — ci în mintea noastră vor răsări ei toţi, aliniaţi în rînd, cu părul fluturînd, privind spre orizont, mîndri şi dîrji, în sunetele marşului triumfal pe care etrava îl ridică în clipa tuturor plecărilor, oricare ar fi primejdiile de înfruntat în drum.

Aşa se alcătui echipajul „Speranţei" la sfîrşitul acelui april; mai lipsea un om — pe Mihu nu te puteai bizui, era numai ucenic — iar ca să-l înduplece cineva pe Haralamb nu fusese chip. Aşa ajunseră marinari Cristea Busuioc, plutaş de pe valea Bistriţei, şi Ieremia, ţăran din sus de Buzău, aşa ajunse mus Mihu, cioban de pe la Cîmpulung.

Dacă nu şi-ar fi cunoscut oamenii, în seara aceea Anton Lupan ar fi fost îngrijorat şi nemulţumit: înafară de tînărul mus, care zburda în jurul barăcii, parcă ieşit din minţi, ceilalţi se duseră la culcare închişi în ei, cu capul în pămînt, tăcuţi. Dar el nu vedea în asta şovăială sau descurajare, ci semnul ascunsei lor îndîrjiri; căci erau oameni în toată firea, ştiau ce legămînt au făcut, ce greutăţi şi ce primejdii îi aşteaptă în viitorul lor drum — nu se lăsau amăgiţi. Singurul cu adevărat mîhnit era bucătarul, şi pe drept cuvînt.

— Tu de ce-am tăcut? pufnea către Gherasim, neputînd adormi. De ce n-am spus zgriam-pictam Ismail?...

CAPITOLUL VI

PAZNICUL FARULUI

In zilele următoare lucrul căpătă o însufleţire care te mira, dacă te gîndeai ce posomorîţi erau oamenii cînd se duseseră la culcare după acel sfat. Dar iată-i că munceau de la ivirea zorilor pînă după apus, iar în tot acest timp ţărmul răsuna de strigăte şi chiuituri, deşi, dacă te-ai fi apropiat şi te-ai fi uitat în ochii fiecăruia, pe rînd, ai fi văzut încă, la unii mai limpede, la alţii mai ferit, acelaşi semn de nelinişte şi nedumerire zbătîndu-li-se în priviri.

Dar venise luna mai, ziua era mare, timpul părea că se statornicise blajin, şi ei, mînaţi de îndemnuri ascunse, munceau de dimineaţă pînă seara, cu sîrg. In timp ce o parte din echipaj vopsea bordajul, mînuind pensulele îndîrjiţi, ceilalţi, împreună cu cei doi marangozi de la şantier, desăvîrşeau înlăuntrurile corăbiei.

Acum, cînd treaba se apropia de sfîrşit, acest interior, pornind de la prova, se înfăţişa iată în ce chip :

O încăpere destul de strîmtă, fiindcă pe corăbii locul trebuie bine chivernisit, alcătuia bucătăria lui Ismail. Ea avea la mijloc un spaţiu liber de un metru şi jumătate pe doi, ceea ce, dacă stai să te gîndeşti, nu e prea puţin. Intr-un bord erau dulapuri pentru crătiţi şi vase, iar în faţa lor maşina de gătit. In bordul celălalt se aflau alte dulapuri, încăpătoare, destinate restului de ustensile bucătăreşti, a căror listă fusese întocmită de Ismail, cu mult scaun la cap ; tot aici aveau să-şi găsească locul cutiile cu arome şi condimente, de care nu se poate lipsi niciodată un adevărat bucătar. Spre prova, printr-o uşiţă strîmtă,

puteai intra, numai pe jumătate, în acea mică încăpere numită cambuză, nelipsită pe nici un vas, în ea îngrămădindu-se proviziile, ca în cămara obișnuită a unui gospodar. Deasupra acestei ușițe era scara care ducea pe punte, prin tambuchiul de lîngă cabestan. O altă ușă, asta însă făcută pe măsura unui om adevărat, răspundea în încăperea următoare, cabina echipajului, luminată de un spirai larg. La peretele din fund al acesteia erau cîte două paturi suprapuse, iar între ele, un dulap mare, cu șase despărțituri, cîte una pentru fiecare om din echipaj. În borduri se mai aflau încă două paturi și deasupra lor, ca spațiul să nu se piardă în van, se întindeau, pe toată lungimea cabinei, rafturi spațioase, bune pentru orice întrebuințare ai fi vrut să le dai. În sfîrșit, la mijloc se vedea o masă, fixată în podea, cu două părți care se puteau lăsa în jos, îngăduind oamenilor să se miște în voie prin cabină, chiar dacă ar fi fost toți adunați laolaltă — ceea ce pe o corabie nu se poate întîmpla decît foarte rar.

Pereții, tavanul și mobila acestei cabine nu erau făcute din vreun lemn scump, ci din brad romînesc, atît de cunoscut lui Cristea Busuioc, de altminteri ca și celorlalți ; dar bine netezit, chituit cu îngrijire și apoi vopsit în alb, lemnul acesta ieftin dădea încăperii o înfățișare luminoasă, care te îmbia. De nenumărate ori pe zi, oamenii își lăsau lucrul o clipă și se duceau să-și arunce ochii pe spirai în cabina lor, de care păreau încîntați.

În spatele acestei cabine se afla magazia, căreia marinarii îi mai spun și hambar, întocmai ca oamenii de la uscat. Ea se întindea cam nouă metri în lungime și, ocupînd pe corabie spațiul cel mai larg, așa cum se și cuvenea, putea să primească zece vagoane de încărcătură, dacă era vorba de mărfuri cu volum mijlociu, adică nu din cele care trag prea ușor la cîntar. Patru țevi de grosimea unui par de gard, puse la depărtări egale, două într-un bord, două în celălalt, străbăteau magazia, de la punte pînă în santină, cum se numește spațiul de sub podea — și prin ele puteau să se introducă sonde, ca să se vadă dacă nu s-a adunat apă care să amenințe mărfurile din hambar. Gherasim și Ismail socoteau că sondele acestea, neîntîlnite de ei pe nici un barcaz, ar fi o zadarnică bătaie de cap. Ei știau că în santină se adună apă și că, din cînd în cînd, trebuie s-o pompezi, dacă ți-e milă de căpitan. Altminteri, dacă ți-a fost lene, sau ai uitat, ce te privește pe tine, că doar nu-i marfa ta !?

— Țineți seama că de data asta vă privește pe toți în chip egal! îi lămuri Anton Lupan, amintindu-le hotărîrea lui de a împărți cîștigul cu fiecare om din echipaj. Pe urmă, nu uitați că tot ar fi trebuit să punem în magazie niște stîlpi, care să susțină puntea. M-am gîndit să-i înlocuim cu aceste țevi, ca pe vasele mai mari, și astfel să facem două treburi deodată, cu aceiași bani.

— Asta bine am judecat! recunoscu Ismail, înclinînd din cap.

Și se întoarse repede la treabă, încîntat de iscusința noului său căpitan. Puntea fusese călăfătuită și acum bucătarul, cu Gherasim, o smoleau. Într-un ceaun, pus pe pirostrii, la adăpost de vînt, jos sub bordaj, Mihu topea smoala, ca un pui de drac care pregătește caznele păcătoșilor aruncați în iad. Așa, fumegîndă, cei doi o luau într-un fel de ibrice și o turnau peste calafat, între scîndurile punții, cu o îndemînare care te uimea, de ai fi zis că întind niște șnururi negre, drepte, fără noduri — treabă obișnuită pentru orice marinar.

În acest timp marangozii potriveau blănile de brad care închid bocaportul, adică gura magaziei, o deschizătură în punte, lungă de trei metri și lată de doi, destul de mare, ca la încărcatul mărfii să nu fie belea.

Lipită de hambar, spre pupa, se afla cabina căpitanului, cu două paturi în borduri, cu o masă mare la mijloc, cu felurite dulapuri și rafturi, pentru haine și cărți, totul de brad vopsit alb, ca și în cabina echipajului, și luminat de asemenea printr-un spirai. În sfîrșit, din ușă pornea scara, care ducea pe punte, la cîrmă, sfîrșindu-se sub un tambuchi larg.

În cufărul său, Anton Lupan avea, pe lîngă alte instrumente de navigație, o busolă din cele mai noi, cu roza vînturilor cît jumătatea roții de car. O cumpărase la Pireu, de la comandantul unui brik italian, care fiind la ananghie, în urma jocului de cărți cu niște potlogari, ar fi fost în stare să vîndă tot vasul, numai să scape cu obrazul curat.

Busola fu pusă pe punte, la cîrmă, într-un habitaclu de stejar, lucrat de mîna iscusită a lui Haralamb, care, terminînd cu fierăria, redevenise tîmplar. De altfel și roata cîrmei, timona, cum se spune între marinari, ieșise tot din mîna sa, lucru frumos, lustruit, de ulm alb, numai că pentru cavile trebuise să ceară ajutorul unui strungar. Tot el cioplea azi catargele, pe

mal, ajutat de plutaş, după măsurile date cu mare grijă, ca întotdeauna, de Anton Lupan. Cristea Busuioc mînuia barda şi cuţitoaia cu milă, ca şi cînd ar fi cioplit în inima sa, iar cînd îl vedea pe Haralamb desprinzînd aşchii groase, nepăsător cu minunea aceea de pini drepţi şi înalţi, de-ai fi zis că are suflet sîngeros, de casap, îşi băga mîna în barbă şi gemea, încruntat.

Apoi se sfîrşi chinul, catargele erau gata, netezite, date cu ulei de in să nu poată crăpa, aveau puse crucetele, apoi feluritele inele, fiare şi întăriturile care robeau pentru totdeauna ceea ce mai rămăsese din bieţii copaci... Se apucaseră de alte treburi, tăiau cabluri de oţel, le îndoiau la capete peste rodanţe de fier zincat, le matiseau făcînd ochiuri care să nu se desfacă, să nu se roadă ani şi ani — dar plutaşul, cu ochii la aşchiile rămase pe mal, tot mai ofta...

După cum e de înţeles, dacă ei ajunseseră să facă din aceste cabluri sarturile şi straiurile cu care se leagă catargele, ca vîntul şi mişcările corăbiei să nu le rupă, sau să le îndoaie cumva, înseamnă că treaba nu mai avea mult pînă la cap. Se uscase de mult vopseaua pe bordaj, vopsea cenuşie, după hotărîrea lui Anton Lupan, ca să nu se murdărească la fietece pas, cum s-ar fi întîmplat dacă foloseau albastrul-azur, propus de Gherasim, sau portocaliul dorit de bucătar. Se terminase şi cu turnatul smoalei pe punte, peste calafat, se pusese cîrma, busola — ancorele cu lanţurile lor grele se aflau de mult la locul destinat, pînzele se coseau de zor, în port, de către acel bătrîn velar, catargele şi bompresul erau gata, iar sarturile şi straiurile, aşa cum am văzut, se desăvîrşeau, bucată cu bucată, după măsurile date de Anton Lupan. Totul făcut cu chibzuială, scris mai întîi pe hîrtie ori trecut în plan, ca să nu te pomeneşti la urmă că lipseşte ceva, sau că altceva nu-i bine măsurat. Şi totuşi, mai rămăsese un lucru, la care nu se gîndise nimeni — şi uitat ar fi rămas, dacă Ismail nu s-ar fi dovedit mai cu grijă decît toţi ceilalţi.

Intr-o zi, pe la ora prînzului, văzînd că bucătarul nu cheamă oamenii la masă, Anton Lupan îşi vîrî nasul sub şopron şi, lîngă oalele care fumegau, îl văzu pe Ismail adîncit într-o treabă de lemnar, alcătuind un fel de ladă ciudată, al cărui rost nu-l înţelegea.

— Ce faci cu lada asta, Ismaile ? îl întrebă, mirat.

— Nu estem ladă ! răspunse bucătarul, cu mîna pe ciocan.

— Dar atunci ce-i ?

— Veneam peste un ceas, atunci vedeam!

Peste un ceas, cînd Anton Lupan reveni, nerăbdător, oamenii fiind înfometaţi, văzu că lucrul lui Ismail, desăvîrşit, nu era altceva decît o cuşcă, adăpostul obişnuit al cîinelui de pază, care poate fi văzută în curtea oricărui tîrgoveţ şi-n ograda oricărui ţăran; numai că bucătarul, în marele lui elan, îi făcuse şi uşă, cu balamale şi chiar cu zăvor, iar deasupra îi tăiase o ferăstruică rotundă, poate cu gîndul să-i pună şi geam.

— Ce-i cu cuşca asta?

Ismail se ridică, îşi îndreptă spinarea, răsuflă uşurat şi în sfîrşit răspunse printr-o întrebare, mîndru c-o luase înaintea celorlalţi:

— Negrilă unde dormeam?...

Anton Lupan se scărpină în cap, destul de încurcat, recunoscînd în sinea lui că lăsase o lipsă serioasă în plan.

După-prînz, bucătarul îşi sfîrşi treaba, vopsind cuşca în protocaliul pe care nu-l putuse da pe bordaj, iar în faţă, deasupra uşii, scrise, cu verde, albastru, roşu şi galben, numele noului ei proprietar. În timp ce mînuia penelul încîntat se gîndea că ar fi trebuit să mai adauge ceva, de pildă: „Bine am venit!" sau: „Dormeam uşor!" dar acum era prea tîrziu: locul de deasupra uşii, lăsat prea mic, nu i-o îngăduia.

A doua zi cuşca fu urcată pe punte, la pupa, şi prinsă în buloane, ca să n-o poată lua nici un val.

Aşa uită Ismail necazul cu literele de pe bordaj, turnate în bronz, în loc să le picteze el, cum s-ar fi cuvenit dacă ar fi avut de-a face cu un căpitan mai puţin ciudat. Noroc că Anton Lupan se oprise cu bronzul la bordaj; dacă ar fi încercat să pună acele litere spurcate şi pe cuşca lui Negrilă, pe care nici măcar n-o avusese în plan, ieşea tămbălău de se auzea pîn' la Galaţi...

Acestea se petreceau pe la jumătatea lui mai, cînd nu mai trebuiau multe zile ca totul să fie gata, şi corabia, dată la apă, să se desprindă de ţărm, înfruntînd primul val. Dar pînă atunci veniră două întîmplări, la care nimeni nu se aştepta. Prima, întîmplare cu haz, împlini bucuria lui Ismail, mulţumindu-l cu vîrf şi-ndesat în pasiunea lui de zugrav; a doua, zguduitoare, avea să dezvăluie o taină grea, umplînd de zbucium inimile tuturora, dar mai cu seamă pe a lui Anton Lupan.

*

* *

Nu toate zilele sînt frumoase în mai, cerul nu rămîne totdeauna limpede şi înalt, uneori îl acoperă nori grei, îl brăzdează fulgere în zig-zag, îl zguduie tunetul, făcîndu-l să fluture ca velele unei corăbii în uragan. Vîntul se porneşte cînd cenuşiu, de la uscat, cînd vînăt, din larg; atunci marea prinde să se umfle şi să freamăte, nisipul fîşîie şi foşneşte, biciuind frunza ţepoasă a pirului şi-a buruienilor de pe mal, totul se culcă la pămînt şi se jeluie, neputînd ţine piept năvălitorului blestemat. Vai de bieţii pescari pe care asemenea furtuni, iscate din senin, îi prind în larg! Vai de marinarii ale căror corăbii sau barcazuri sînt şubrede, au pînze slabe şi căpitani nu îndestul de bravi!

Dar aceste furtuni, atît de înspăimîntătoare pentru cei din larg, pricinuiesc adesea pagube chiar oamenilor de la uscat.

Într-o dimineaţă, după ce toată noaptea vîntul zgîlţîise acoperişul, iar ploaia bătuse în geam, mai-mai să-l facă ţăndări, kir Aristide Panaiotis, stăpînul locandei din port, dacă nu l-aţi uitat, îşi găsi vechea lui firmă dată la pămînt şi făcută praf.

Moş Ifrim, care îndată ce stinsese felinarele la far venise să-şi bea obişnuitul pahar cu rachiu, în loc de ceai, îl găsi pe negustor tînguindu-se lîngă tabla ruptă şi mototolită, de parcă şi-ar fi rîs dracul de ea. Ploaia contenise, dar cerul era tare înnourat, ceea ce făcea încă mai jalnic acest nefericit ceas.

— Kir Aristide, zise paznicul farului, dă-mi o sticlă de rachiu şi te scap!

— Cum mă scapi?

— Odată ce-am spus, lasă pe mine, nu mai întreba! Dumneata îngrijeşte-te de o tablă nouă, trimite pe cineva la şantier, peste canal. Mie dă-mi numai sticla şi de rest să nu ai habar!

În zăpăceala acelei clipe, kir Aristide uitase de Ismail, cu toate că mai acum o lună bucătarul încă îl îmbia să-i picteze o firmă nouă, demnă, precum spunea el, de heghemoniconul unui adevărat palicar. Moş Ifrim în schimb n-avea să-l uite, orice s-ar fi întîmplat, fiindcă abia deunăzi, într-o clipă de răgaz, Ismail îi făcuse chipul, cu vopsele, pe ditamai bucata de mucava. Ce, ca potlogarii aceia de prin bîlciuri, de le zice potigrafi, cum văzuse unul, anul trecut la Galaţi, să te scoată mumie ştirbă şi să-ţi mai ia şi un franc?... Chiar şi baba lui, cît era ea de afurisită, scuipa de deochi cînd îşi vedea moşneagul pus pe mucava, mîndru ca un împărat, gras la faţă, roşu în obraz, să juri că-i flăcău de douăzeci de ani.

Iată dar cum se întîmplă că în dimineaţa aceea înnorată, paznicul farului, cu clondirul de rachiu în buzunar, se duse pe ţărm, în solie la Ismail, meşterul zugrav. Cînd auzi ce bucurie îi hărăzise milostivul Allah, acesta lăsă totul baltă, îşi luă penelurile, cutia cu vopsele şi se duse, fără ca măcar să-şi ceară învoire de la Anton Lupan. Lasă că mare nevoie nici nu se mai simţea de el acum, cînd rămăseseră prea puţine treburi de terminat, pentru cîţi inşi erau. Gherasim cu Haralamb întindeau troţele cîrmei, iar ceilalţi potriveau cavaleţii sub bordaj, pregătind sania de lansare, căci venise şi momentul acesta, atît de mult aşteptat.

Ce bucurie, ce desfătare fu ziua aceea, cu toţi norii ei, pentru prea fericitul nostru bucătar! Ce de culori îmbinate ca în coada păunului cel mai înfoiat, ce de portocaliu, de galben, de roşu, de albastru, de verde, verdele maiestos al pădurii şi firavul verde al firului de praz, ce litere îmbîrligate, împodobite unele cu steluţe aurii, cum e cerul în noaptea de mai, altele cu flori sfioase, sau gînditoare, sau semeţe, ca în poienile învăluite de soare după ce mai întîi ploaia le-a spălat — şi ce mîndru chip de palicar, cu obraz sîngeriu ca hălcile de carne gata să le toci pentru musaca, şi ce mustăţi, ascuţite la vîrf ca ardeiaşul iute, iar la rădăcină groase ca ardeiul gras, şi ce giubea, ca foaia de lăptucă, şi ce tichie înzorzonată ca un coş cu zarzavat!...

Furat de pictură, Ismail îşi uită pînă şi de îndatoririle lui de bucătar; în ziua aceia oamenii rămaseră nemîncaţi. Dar chiar să fi avut cine să le gătească, ei tot n-ar fi mîncat; fiindcă pînă la timpul prînzului se întîmplă altceva.

După plecarea lui Ismail, fiecare îşi văzu de treabă, gîndind ca pînă seara să mîntuie totul, lăsînd pe a doua zi numai lucrurile mărunte, adunarea sculelor, materialelor rămase şi desăvîrşirea săniei, pregătind corabia pentru lansaj.

Moş Ifrim se învîrti ce se învîrti pe lîngă oamenii care lucrau jos, mai trase o gură de rachiu, apoi, neavînd ce face, puse piciorul pe scară şi se urcă pe punte, la cîrmaci. Anton Lupan se afla în baracă şi, ajutat de Mihu, încheia socotelile lucrului terminat. De cînd îşi dăduse seama că tînărul său mus îi umbla prin hărţi şi prin celelalte hîrtii, îl luase la descusut şi astfel descoperise că băiatul acesta, venit de la oi, cu toată puţina lui ştiinţă de carte desprindea cu mare uşurinţă înţelesul cuvîntului tipărit, iar cifrele, cu deosebire, păreau că nu înfăţi-

şează nici o greutate pentru mintea lui. De atunci înainte, cînd avea prilejul, îl lua prin preajma sa, îi dădea cărţi să citească, îl punea să facă socoteli şi îl lămurea dacă îl vedea încurcat. Fără îndoială, ciobănaşul avea în cap o zestre neobişnuită, greu de găsit chiar la tineri mult mai învăţaţi, ceea ce îl umplea de uimire pe Anton Lupan. În curînd, Mihu avea să-i fie de un ajutor la care nu se aşteptase în ziua cînd se hotărîse să-l ia în echipaj.

Acum se uita la el cum scria, stîngaci, cifrele pe care i le dicta ; mîna lui nu era deprinsă cu plaivazul, îl mişca greoi, încruntat, dar cînd trecea la adunare, chipul i se înseninа, ochii îi alunecau ca argintul viu pe coloane, scoţînd socoteala dintr-o răsuflare, ca şi cînd ar fi avut maşină de calculat în cap.

În schimb, pe măsură ce chipul băiatului căpăta mai multă seninătate, fruntea lui Anton Lupan se încrunta. Reparaţia şi înzestrarea corăbiei îl costase de trei ori mai mult decît plătiseră pe ea acum cinci ani. Afară de banii datoraţi oamenilor, pe care îi ţinea puşi deoparte, abia dacă mai avea atît ca să poată duce treaba pînă la sfîrşit, să nu rămînă pe mal, încurcat. Dacă nu găsea numaidecît marfă cu care să poată pleca, îl pîndea primejdia de a rămîne fără echipaj, căci doar nu le putea cere oamenilor să lîncezească în port, nemîncaţi. Pe bună dreptate se arătase Ismail atît de îngrijorat săptămînile trecute, cînd venise vorba de bani.

Afară, în icneala topoarelor, în hîrşîitul ferăstrăului şi-n bocănelile de ciocan, se auzea glasul lui moş Ifrim, zgîndărindu-l pe cîrmaci :

— Ia, măi creştine, de colea şi trage-i un gît, că-i nachiu bun, hai !

Jos, Haralamb se opintea în pana cîrmei, iar pe punte Gherasim trăgea de timonă, încercînd troţele, să vază dacă nu-s largi.

— Zi, nu vrei să bei, te ţii mîndru, parcă n-aş şti eu ce beţivani zac în voi, alde ăştia, de se cheamă că sînteţi marinari ! bombănea paznicul farului, aşezat pe bocaport, cu capul cam afumat.

Clondirul gîlgîi de cîteva ori, apoi glasul bătrînului se auzi iar :

— Da' furtuna de astă-noapte ai simţit-o ?

— Am simţit-o, că doar nu eram mort !

— Ehe, furtună, ce credeai ! Grecului i-a dat firma jos, mie era să-mi stingă felinarele la far ! Ai auzit cum mugea marea ? Taman ca atunci cînd v-a aruncat la mal...

Gherasim întoarse capul şi-l privi mirat.

— Moşule, du-te de te culcă ! Nu vezi că vorbeşti în dodii ?

Moş Ifrim clipi, scutură din cap, apoi începu să rîdă prosteşte, rîsul omului beat :

— Aşa-i, că nu eraţi voi, erau alţii... Aia, ehe !... Păi dacă aţi fi fost voi, ce, mai trăiaţi azi ?

Adîncit în gîndurile lui, Anton Lupan auzea acest glas — şi fără să urmărească înţelesul vorbelor, care aminteau nenorocirea petrecută aici acum atîţi ani, simţea în suflet o tulburare ciudată, fiindcă pricina ei nu i se lămurea. Pe la fereastra barăcii treceau fantome cenuşii, umbrele norilor care se fugăreau pe cer, cînd mai strînşi, cînd mai destrămaţi.

— Iacă aşa veneau norii şi-atunci ; îi vedeai numai cînd scăpăra fulgerul, altminteri ce să vezi ? — cer, mare, tot un drac ! se auzea afară glasul acela, tărăgănat.

— Du-te, moşule, că te bate baba cu doniţa-n cap !

Paznicul farului mai trase un gît de rachiu, apoi se uită la Gherasim, clipind — şi deodată rămase încremenit, cu mîinile ţepene pe clondir, cu ochii sfîrtecaţi de cuţitele unei spaime adînci.

— Lasă pistolu' jos ! răcni, trăgîndu-se înapoi, pe bocaport, cu o mişcare de groază, al cărei loc de plecare nu se putea bănui.

Negrilă începu să latre, învîrtindu-se în jurul corăbiei, pe nisip. Anton Lupan ieşi în uşa barăcii, cu carnetul de socoteli în mîini ; capul lui Mihu se vedea, nedumerit, în spatele lui.

— Măi băieţi, strigă Gherasim, aplecîndu-se peste parapet, veniţi careva şi luaţi-l de aici ; şi-a băut minţile, mi-e să nu-l apuce boala copiilor.

Bătrînul însă îşi revenise din spaima aceea de neînţeles şi rînjea ca prostul, arătîndu-şi dinţii ştirbi.

— Aşa-i, că nu eraţi voi !... zise, după ce mai trase un gît de rachiu. Aia, ehe !...

Apoi se uită stăruitor la Gherasim :

— Da' să ştii că tu semeni cu celălalt !

— Care celălalt ?

— Ei, care !... Cîrmaciul !

Moș Ifrim își recăpătase glasul flecar și tărăgănat de la început, înecat în rachiu.

— Cîrmaciul! răspunse, trăgîndu-se înapoi, la locul vechi și pregătindu-se să sugă din clondir. Era tot așa de vînjos ca tine, numai că mi s-a părut mai scund. Da, mai scund, hotărît. Și-avea o tăietură ici, în obraz...

Anton Lupan scăpă carnetul din mîini.

— O tăietură în obraz? bîigui Gherasim, uitîndu-se la paznicul farului, năuc.

Se întîmpla ceva de neînțeles, întreba una, și altă întrebare se zbuciuma în capul lui, fără s-o simtă lămurit. Îl văzu pe moș Ifrim pipăindu-și un obraz, apoi pe celălalt și gîndindu-se, nehotărît:

— Da, o tăietură în obrazul stîng! răspunse bătrînul, clipind.

Și iarăși trase un gît de rachiu.

Gherasim făcu un pas înainte:

— Nu-l chema Sotir?

Dar nici aceasta nu era întrebarea nelămurită care mocnea în capul lui.

— Ba da! Așa l-a strigat franțuzul, era un franțuz înalt, bălai...

Anton Lupan se năpusti înainte, răscolind nisipul ud, se agăță de scară și din două sărituri fu sus. În clipa aceea Gherasim se prăvălea peste bătrîn, cu mîna în beregata lui, răcnind:

— Dar tu de unde știi?

Iată adevărata întrebare, care se arăta limpede, în sfîrșit:

— De unde știi tu, cîine bătrîn?...

Așa se dezvălui taina lui moș Ifrim, pe care nimeni n-ar fi putut-o bănui. Erau de două luni în preajma lui, îl vedeau mai în fiecare zi, îl ospătau din cînd în cînd, îl căinau cînd îl vedeau bătut, e drept că îl simțeau șiret uneori, alteori cîrcotaș și hapsîn, dar în colo părea un biet moșneag nevolnic, care nu făcea nici bine nici rău nimănui. Printre oamenii din port și din tîrg trecea de asemenea drept suflet cinstit, cu frica lui dumnezeu și a babei lui, numai o leacă flecar și bețiv... Acum beția și flecăreala făcuseră să se arate adevăratul lui chip.

E ușor de înțeles ce tulburare stîrni întîmplarea aceasta în sufletul lui Anton Lupan. Dar nici Gherasim nu era tulburat mai puțin; Sotir, cîrmaciul de pe „L'Esperance', despre a cărui pieire afla abia acum, îi fusese prieten bun.

— Îl iubeam ca pe Panait, frate-miu, domnule, dar nu știam pe unde-o mai fi, îi pierdusem urma de mult; cînd ești marinar se întîmplă să nu-ți mai întîlnești prietenii ani în șir; credeam că s-o fi îmbarcat pe vreun vapor și-o fi plecat spre Americi...

În timp ce el își dezvăluia amărăciunea astfel, ținîndu-și capul în mîini, bătrînul, pe care-l credeau aproape neînsuflețit, fiindcă Anton Lupan se luptase din răsputeri să-l descleștеze pe Gherasim din grumazul lui, deschise un ochi, se uită la cioburile rămase din clondir, pîndi o clipă cu ochiul celălalt, străbătut de vinișoare sîngerii — apoi, deodată, zvîcni de jos ca o lăcustă pe mirişte și se aruncă peste parapet, de la cinci metri înălțime, să crezi că rămîne înțepenit în nisip. Dar în clipa următoare îl văzură ridicîndu-se și tulind-o spre stufăriș, cu umerii aduși, lipit de pămînt, ca un șoarece de cîmp, de parcă l-ar fi avut pe dracul în trup. Hotărît că nimeni nu l-ar mai fi ajuns, dacă Negrilă nu s-ar fi repezit pe urmele lui, nu i-ar fi sărit în spinare și nu l-ar fi trîntit la pămînt.

Bătrînul tăgădui un timp, făcîndu-l pe Gherasim să-l zgîlțîie, ieșit din minți, apucîndu-l cînd de piept, cînd de gît și bușindu-i capul în nisip.

— Spune, cîine bătrîn, că te sugrum!

În sfîrșit, paznicul farului văzu că nu mai avea putință de scăpare și mărturisi. Tîlhărise cu ai lui Spînu zece ani împliniți, dar cică fusese numai gazda lor, îi pitea cu unele prilejuri, alteori le ducea mîncare, prin stufăriș, și căra lucrurile prădate la Galați, unde le vindea negustorilor, prin tîrg.

— Altceva nimic, oameni buni, iacă îmi fac cruce și mă jur! Nu mă duceam cu ei, n-am prădat, n-am ucis!

— Minți! Atunci de unde știi cum s-a întîmplat? De unde-l știi pe Sotir?

Și iarăși se încleștă Gherasim în grumazul bătrînului, pînă ce acesta își dădu ochii peste cap, iar pe gură începură să-i curgă bale sîngerii. Zadarnic se lupta Anton Lupan, cu ceilalți, să i-l scoată din mîini.

Gemînd, horcăind, în cuvinte aproape fără șir, moș Ifrim spuse totul, reamintind întîmplarea de atunci, pe care Anton Lupan o știa tot de la el, însă în alt chip. Mărturisi că pe cîrmaci îl ucisese el, cu mîna lui, vîrîndu-i iataganul în piept, în vreme ce Spînu îl încolțea pe la spate, apucîndu-l de mîini. La lumina fulgerului îl văzuse pe bietul Sotir, cu chipul acela brăz-

dat de o tăietură în obrazul stîng, chip care şi-acum îl mai chinuia în vis, îl văzuse prăbuşindu-se lîngă cîrmă, încercînd să ia pistolul de jos şi să mai tragă odată, înainte de a se da răpus... Aşa pieriseră toţi, luaţi fără veste, loviţi pe întuneric, fără să ştie de unde şi cum. Zadarnic trăgeau cu pistoalele, cu puştile — nu vedeau pe nimeni, căci piraţii se tîrau pe brînci, pe lîngă parapet, pe după catarge, ştiau dinainte ce aveau de făcut.

Restul, Anton Lupan şi-l amintea din ceea ce bătrînul îi povestise mai de mult. Nimeni nu le venea în ajutor, lumea din tîrg stătea ascunsă, cu frica-n sîn; abia a doua zi, cînd piraţii erau fugiţi de mult, ascunşi pe la locurile lor, în stufărişul încîlcit, se apropia cîte un om mai milostiv şi, înainte de a lua şi el ceea ce mai găsea bun, îngropa leşurile în nisip. Poate în multe locuri pe acest ţărm urgisit zăceau oasele marinarilor străini, fără cruce, fără semn de mormînt, căci nimeni nu le ştia nici numele, nici dumnezeul căruia se închinaseră înainte de a muri.

— Pe franţuzul de care spuneai, cine l-a ucis? întrebă, gîtuit.

Paznicul farului îşi dădu ochii peste cap şi horcăi, adînc.

— Vorbeşte, ucigaşule, că nu te las viu! urlă Gherasim.

— Nu ştiu... Cînd a căzut cîrmaciul...

Povestea cu vorbe pe care abia le puteai desluşi. Cînd căzuse Sotir, bătrînul auzise un glas, venit parcă de sus, strigîndu-l pe cîrmaci şi spunîndu-i ceva, în grai necunoscut. „Pe catarg, după franţuz!" răcnea Spînu; el îi înţelegea vorbele, cunoştea orice grai străin. Atunci venise alt fulger şi, întorcînd capul, moş Ifrim îl văzuse pe acel franţuz căţărat la jumătatea catargului — era numai în cămaşă, bălai, înalt şi slăbuţ, dar năpraznic de învrăjbit, trăgînd la nimereală cu pistolul şi căţărîndu-se mereu, tot mai sus — să nu se lase învins.

Anton Lupan nu îşi mai simţea pumnii, atît îi ţinea de strîns, cu unghiile înfipte în carne, adînc.

— Spune mai departe! scrîşni.

Paznicul farului se uită la el cu un ochi înroşit, icni de cîteva ori, pe urmă deschise gura plină de bale sîngerii.

— Atunci...

Dar alt cuvînt nu mai putu rosti — închise ochii, sughiţă adînc, picioarele i se chirciră şi rămase aşa ţeapăn pe nisip, parcă neînsufleţit.

— Spune mai departe! şuieră Anton Lupan, aplecîndu-se asupra lui, în prada unui zbucium pe care nu şi-l putea stăpîni.

Mai era de rostit un cuvînt, ca întunericul în care se pierduse Pierre Vaillant să se limpezească în sfîrşit, după atîţia ani, să se dezvăluie pe deplin taina dispariţiei lui.

Zadarnic însă; bătrînul rămase înţepenit şi mut, cu gura strîmbă, lăsînd să se prelingă bale sîngerii. Gherasim se mai năpusti odată asupra lui, dar oamenii îl opriră:

— Lasă-l, că l-ai răpus! După ce şi-o veni în fire, l-om mai iscodi!

Se făcu însă aşa fel, că sfîrşitul nu mai putu fi aflat din gura lui.

— Mihule, porunci Anton Lupan, du-te şi caută-i pe căpitanul portului şi pe poliţai: să vină aici, numaidecît!

Băiatul plecă fuga, urmat de Negrilă, iar oamenii se aşezară posomorîţi pe nisip; nu-i mai ardea nimănui să se întoarcă la lucrul părăsit.

Cîteva clipe mai tîrziu, bătrînul ucigaş deschise ochii, ferit, îşi trase uşor, pe nesimţite, ţurloaiele sub trup — şi cu aceeaşi svîcnitură de lăcustă sări în picioare ca s-o zbughească şi să se piardă în stuf. Fusese atît de neaşteptată această săritură, după ce pînă atunci zăcuse ţeapăn, parcă sfîrşit, încît rămaseră cu toţii năuci, privind neputincioşi în urma lui. Cînd se dezmeticiră şi se năpustiră în stufăriş, bătrînul nu mai era de găsit.

Îl căutară cît ţinu acea zi, răscoliră pădurea de stuf, se împotmoliră în smîrcuri, străbătură încîlcita urzeală de gîrle şi canaluri, intrînd în apa putrezită pînă la brîu, pînă la gît... Ziua întreagă răsunară în păpuriş lătrăturile cîinelui şi strigătele, înjurăturile oamenilor care nu voiau să se dea bătuţi — dar pînă seara nu găsiră nimic. Nimeni, niciodată n-avea să mai ştie de soarta bătrînului ucigaş... Şi dacă după o vreme, undeva, în vreun sat de pescari din Deltă avea să se pripăşească vreun bătrîn prăpădit, cu părul alb ca floarea coliliei, cu umerii aduşi, să-l crezi nevolnic şi năpăstuit, nimeni n-avea să ştie de unde venea şi care era numele lui. Sau dacă peştii aveau să roadă din vreun stîrv prins în răgălii, sau dacă gîrlele aveau să ducă în mare şi marea să arunce pe ţărm un hoit putrezit, nimeni n-avea să poată răspunde dacă acela era hoitul lui Ifrim...

În seara aceea Gherasim, împotriva cumpătării lui, se duse în port, la locanda grecului, și bău pe nerăsuflate o sticlă întreagă cu rachiu. Ismail mîntuia de zugrăvit firma nouă și se arăta tare fudul, fără să știe nimic din frămîntarea tovarășilor săi, pe care-i lăsase singuri la un moment atît de nepotrivit...

— Fir-ai tu să fii cu Coranul tău ! îl înjură cîrmaciul.

Ba chiar îl înjură mai urît — deși, la drept vorbind, bietul Ismail era nevinovat ca un prunc.

Gherasim se întoarse la baracă negru la chip, fără să se știe dacă-i beat sau doar posomorît — și toată noaptea se zvîrcoli în hamacul lui, gemînd.

Așa se zvîrcolea, în suflet, și Anton Lupan, cu mîinile sub cap, cu ochii deschiși în întunericul adînc. „Dar dacă n-a murit ?“ se întreba, pradă unui zbucium care avea să-l stăpînească iar zile în șir. Da, ar fi fost cu putință ca Pierre Vaillant să fi scăpat atunci și astăzi să rătăcească pe cine știe unde, fără să se poată afla de soarta lui ; din întîmplări ca aceea de atunci, oamenii ies uneori cu mintea împrăștiată, cu memoria răvășită în vînt, trăiesc și nu știu nici cine sînt, nici de unde vin... S-ar fi putut să fie așa, s-ar fi putut să fie în alt chip — zbuciumul lui Anton Lupan pornea de la întunericul de nepătruns care acoperea acea fărîmă de nădejde, înfiripată pe mărturia bătrînului, nelimpede și nedusă pînă la sfîrșit...

În seara aceea, lumina nu se aprinse la far ; se mai întîmpla astfel uneori, în acel timp. Cerul nu se limpezise pînă la asfințit, nori vineți amenințau țărmul cenușiu. Dincolo de canal, bătrîna rămase lîngă apă, pînă tîrziu, cu donița în mîini — sau poate rămase așa pînă a doua zi, căci lumina dimineții o găsi în același loc, nemișcată ca un stîlp, cu solzul de pește din ochi lucind în razele soarelui răsărit de curînd.

Și tot așa rămase ea pînă înspre prînz, cînd veni alt om, trimis să ia paza farului în locul celui fugit. Atunci bătrîna își adună boarfele într-o boccea, se urcă în barcă și vîsli țeapănă, pînă la malul cestălalt, mișcînd numai din mîini. Aici trase barca pe pămînt, o întoarse cu fundul în sus, bușî în ea cu un pietroi, pînă cînd o făcu zob, ca să nu rămînă de folos vreunui creștin, și la urmă o împinse în apă, să se ducă pe mare și valurile să desăvîrșească stricăciunea ei. Iar ea, cu bocceaua la spinare, cu donițele în mîini, o luă de-a lungul

canalului, pînă ajunse în port, unde se așeză în țărînă, așteptînd vaporul, fără să audă o vorbă de la nimeni, fără să spună o vorbă nimănui. Și așa, mută și parcă fără suflet omenesc în trup, cu solzul de pește din ochi lucind, seara vaporul o luă s-o ducă la urma ei, cine știe unde, pe apele Dunării, în sus...

*

* *

Cîteva zile mai tîrziu, timp scurs sub apăsarea acestei întîmplări care n-avea să se uite curînd, „Speranța" se legăna pe valuri, la cîteva sute de pași de țărm. Un remorcher, cu al cărui căpitan Anton Lupan se înțelesese din ajun, venise în zorii zilei și, întinzînd pînă la mal un cablu lung, o trăsese ușor cu sania ei pe nisip, ducînd-o în larg, la adînc.

Ar fi fost prilej de sărbătoare, ca totdeauna cînd se dă la apă un vas nou, sau măcar înnoit, dar Anton Lupan era încă prea tulburat, ca înveselirea sa să nu i se pară o profanare a amarelor lui amintiri; oamenii, care acum cunoșteau cu toții pricina amănunțită a mîhnirii lui, desigur că gîndeau la fel și îl înconjurau tăcuți. „Speranța" alunecase pe țărm într-o liniște solemnă, fără strigăte și chiuituri, dar poate că așa, pentru fiecare dintre ei, clipa aceasta prețuia mai mult, avea să li se întipărească în suflet și mai profund.

Acum „Speranța", cu catargele întinse pe punte, gata să fie ridicate la locul lor, se îndrepta spre port, trasă de remorcherul al cărui fum înnegrea cerul senin. „Grozavă mașină!" se gîndea Gherasim, cu pumnii pe cavilele cîrmei. Într-un ceas făcuse ceea ce douăzeci de oameni, opintindu-se din greu în manele, învîrtind argații, n-ar fi făcut într-o zi. Grozavă — dar prea huruia și prea scotea fum mult!

Ismail stătea la prova, lîngă ancoră, gata să dea drumul lanțului, dacă ar fost să se întîmple cine știe ce bocluc. Și el se minuna de puterea mașinii, zicînd, în sinea lui: „Aferim!"

Ceilalți, cu pantalonii sumeși pînă la genunchi, trăgeau sania la mal, cu ochii după corabia care plutea lin. Negrilă se zbenguia printre ei, strănutînd, uitîndu-se mirat și chiorîș în jur, ori de cîte ori valurile se spărgeau în preajma lui, aruncîndu-i în nări stropii sărați-amărui. Numai Mihu rămă-

sese pe țărm, cam abătut și înfricoșat oarecum; de data asta simțea o teamă nelimpede în fața mării fără sfîrșit, pe care avea să se avînte în curînd, fără putința de a se mai răzgîndi; și, ceea ce era mai rău, nu-și putea destăinui teama nimănui, fiindcă atunci degeaba s-ar mai fi chemat că este el mus!

Două căruțe se iviră la far, ieșind de pe drumul pierdut în stufăriș: Haralamb le tocmise de cu seară, să ridice calabalîcul oamenilor și tot ceea ce nu fusese urcat pe bord. Marangozii de la șantier desfăceau baraca, smulgînd scîndurile, la rînd; cuiele ruginite țipau prelung, de parcă simțeau durerea acestui sfîrșit; nimic nu se dărîmă fără durere și fără țipăt — țipăt de om, țipăt de cui — din zbuciumul îndurat azi iese bucuria zilei de mîine: se desfăcea baraca, de care oamenii erau legați cu atîtea amintiri — dar „Speranța" pleca la drum!...

— Cu sania am mîntuit, domnule, zise Ieremia, apropiindu-se de Anton Lupan. Ce mai avem de făcut?

— Tu rămîi aici, pînă se încarcă tot. Pe Haralamb și pe Busuioc trimite-i după mine, în port. Căruțele au să mai vină odată, să ia lemnăria, că e păcat s-o lăsăm așa, în nisip.

— Și ce-o să facem cu ea?

— O s-o ducem la Stambul sau la Pireu; acolo scîndurile au mare preț, chiar dacă-s vechi, că la ei nu-i belșug de cherestea, ca la noi.

Zicînd acestea, Anton Lupan porni spre port, nu înainte de a mai arunca o privire în jur. Fără corabie, care pînă acum făcuse parte din peisaj, ca o casă, sau ca un copac, locul i se părea pustiu, ca și cum casa ar fi ars, sau copacul ar fi fost tăiat.

Însă „Speranța" nu pierise, era aici, la cîteva sute de pași, urcînd pe canal, îi vedea pavilionul, ridicat prima oară, fluturînd peste stuf — „Speranța" pornea la drum...

Cînd ajunse în port, se apropia și remorcherul, mișcîndu-se încet la deal. Anton Lupan sări pe puntea unui cargobot aflat la chei, cu al cărui căpitan se înțelesese de asemenea din ajun. „Speranța" trase lîngă bordul lui, Ismail și Gherasim aruncară parîmele și doi marinari de pe vasul străin le prinseră ca să le lege strîns de cîte o babă.

— Gherasime, ai sondat în santină? E ceva apă?

— Poate cîteva picături, domnule, că sonda abia dacă s-a umezit puțin.

— Ai grijă să încerci mereu ! îi porunci Anton Lupan, mulţumit.

Căpitanul cargobotului se apropie de el.

— Gata ? Le ridicăm acum ? întrebă, arătînd catargele întinse pe puntea „Speranţei", în lung.

— Da, să le ridicăm cît mai curînd ; o corabie fără catarge îmi pare ca un om fără cap.

Macaraua vaporului începu să huruie, se răsuci, şi cîrligul ei coborî încet drept în mîna lui Gherasim, care îl agăţă la iuţeală de primul catarg, cel mai mic. Mic, mic, dar abia cînd cablul începu să-l ridice în sus, se văzu cît era acesta de lung.

Cristea Busuioc cu Haralamb veneau de-a lungul cheiului, vorbind însufleţit. În ultima vreme între ei se legase prieteşug destul de strîns.

— Zău, măi frate Haralamb, de ce nu mergi şi tu ?

— Nu merg ! Ce să cat pe mări ? Ţi-am spus c-o să mă-nsor !

Cînd văzu catargul legănîndu-se pe sus, plutaşul aruncă traista, singurul său avut, şi se năpusti pe punte ; ce, putea să stea la taifas cînd alţii umblau cu pinii lui ?

— Ce lungime are ? întrebă căpitanul, în vreme ce al doilea catarg se ridica spre cer.

Anton Lupan îl urmărea, cu ochii pe sus.

— Douăzeci de metri deasupra punţii, răspunse, şi cu aproape cinci pînă la chilă, cam douăzeci şi cinci. Trei metri mai lung decît arborele mic.

— Unde i-aţi găsit aşa drepţi şi lungi ?

— Pe-aici, prin munţii noştri.

— Frumoşi cresc brazii la voi !

— Şi oamenii la fel ! răspunse Anton Lupan, cu ochii la Cristea Busuioc.

Pe puntea „Speranţei", plutaşul privea vîrful catargelor, care parcă scărmănau norii pufoşi de pe cer. Erau falnice catargele — şi Cristea Busuioc, cu umerii largi, cu pieptul voinic, cu barba fluturată de vînt, era la fel de falnic şi el.

— Ei, domnule ! strigă Gherasim, cu chipul strălucind. Acum pot să spun că mă simt iar la locul meu !

La ora prînzului, catargele erau întărite cu straturi spre prova, cu sarturi în părţi, nu se mai clinteau, nu mai scîrţîiau în etambreu, iar oamenii din echipaj se îmbarcau unul cîte unul,

aducîndu-şi fiecare sacul, traista sau bocceaua pe bord. Numai Haralamb nu avea nimic, îşi dusese boarfele în tîrg, la gazda lui — nu era marinar, ci musafir.

Ultimul se urcă Negrilă, păşind fără nici o sfială, de parcă toată viaţa lui ar fi fost cîine de matelot. Ismail îl întîmpină la schelă şi-l ademeni spre cuşca portocalie, pregătită cu atîta dichis. Însă, în hazul tuturora, dulăul, după ce se apropie de cuşcă şi îi dădu ocol, mirosind-o curios, ridică un picior de dinapoi asupra ei şi o stropi fără zăbavă, uitîndu-se nerușinat drept în ochii lui Ismail. Echipajul se prăpădea de rîs ca şi cei cîţiva străini strînşi pe chei.

Iar Negrilă, fără să-i pese nici de ai lui, nici de străini, luă puntea în lung, mirosind la tot locul, apoi se întoarse la mijloc, se urcă pe bocaport şi se întinse la soare, mişcînd din coadă prea mulţumit; cuşca bucătarului fusese deci respinsă — şi încă în chipul cel mai urît!

În ziua aceea, ca şi prima oară cînd debarcaseră aici, echipajul prînzi la kir Panaiotis, numai că de data asta era mai numeros. Ismail nu avusese nici unde, nici cînd să gătească mîncare — şi chiar dacă ar fi gătit-o, era atît de necăjit şi de furios, încît de bună seamă ar fi aruncat-o peste bord. Ce folos că locanda avea firmă nouă, „La palicar veselim", pictată de mîna lui, dacă pezevenghiul acela de cîine îl făcuse de rîs?!

Anton Lupan deschise un şip cu vin de Cotnar, dintr-o tainiţă pe care numai el şi Ieremia o ştiau, şi turnă în paharele tuturor.

— Beau pentru „Speranţa" şi pentru voi toţi! zise, ciocnind cu fiecare pe rînd. Aş fi vrut ca astăzi, fiind într-un fel sărbătoare, să ne adunăm în jurul mesei, pe bord, adică la noi acasă, cum face orice bun gospodar. Dacă nu s-a putut, să nu ne amărîm; o să facem asta altă dată, cînd Ismail o fi mai puţin furios.

Bucătarul mormăi ceva, de neînţeles. Nu avea numai necazul cu cîinele; firma pictată deunăzi fusese ultima lui bucurie aici. De la o vreme, cine ar fi avut timp să-l cerceteze ar fi văzut că era tot mai mîhnit; pare-se că apropierea plecării stîrnea nu ştiu ce zbucium în sufletul lui.

— Domnule, vorba e că ne mai trebuie un om, zise Gherasim, dezvăluindu-şi grijile, în loc să-şi bea paharul cu vin. Cu „Penelopa" slabă nădejde să mai vină cît sîntem noi aici.

— Caută prin port ; mai ştii ? — poate găseşti pe cineva să meargă măcar pînă la Stambul.

— Ei, pînă la Stambul om merge la nevoie şi c-un om mai puţin. Dar aş fi vrut s-avem echipajul întreg.

Ieremia îi tot dădea cu cotul lui Haralamb, musafirul — dar acesta stătea cu nasul în jos, încruntat şi tăcut.

Anton Lupan întoarse capul spre el :

— Iacă, să nu uit : după-masă vino să ne socotim, să-ţi dau banii cuveniţi.

— Lasă, domnule, mai este timp. Poate mai aveţi vreo nevoie, stau pînă la urmă, să vă ajut.

— De unde să mai fie timp ?! Dacă găsim marfă, într-o zi, două pornim...

Aici Anton Lupan se opri şi se uită cam îngrijorat la Gherasim. Încă nu spusese nimănui că dacă marfa aceasta zăbovea un timp, săptămîna viitoare i-ar fi fost greu să scoată bani chiar şi pentru piaţă, ca Ismail să aibă cu ce le găti.

Cîrmaciul văzu îngrijorarea din privirea lui.

— Domnule, cît despre marfă, să nu-ţi faci dumneata griji! Nu-ţi făgăduiesc nimic pentru Ţara de Foc, nu cunosc asemenea muşterii ; dar dacă-i vorba de Pireu, de Stambul, poţi să fii liniştit !

După-prînz se răspîndiră fiecare la treburile lui, aşa cum îi împărţi Anton Lupan, totdeauna cu socotelile în buzunar, cu planul dinainte făcut. Acum totul mergea uşor, zbîrnîind, toate erau pregătite, numai să le pui la locul potrivit. Mai întîi aşezară bompresul, acel catarg ciudat, întins înafara etravei, ca antena unui gîndac uriaş, din ce în ce mai scurt, mai ciuntit la corăbiile rămase pe mări azi. După ce îl înţepeniră cu sub-barba în jos, de etravă, cu cabluri groase în părţi, de bordaj, cu straiuri în sus, de arborele trinchet, (cum se numeşte la o goeletă catargul mai mic, din prova), Gherasim încălecă pe el şi se apucă să lege dedesubt o plasă, întinsă pe toată lungimea lui.

— Asta la ce trebuie, nene Gherasim ? îl întrebă Mihu, singurul rămas pe punte, să-i fie de ajutor, ceilalţi avînd altele de îndeplinit.

— Ca să nu cazi tu în apă, cînd ai să te duci pe bompres ! răspunse cîrmaciul, zîmbind pe sub mustăţi.

— Nu, fără glumă, nene Gherasim !

— Ce glumă, măi băiete ? N-a fost vorba că tu o să fii mus?

— Ba da ; aşa a rămas hotărît.

— Atunci ce te mai miri ? Locul musului aicea este, unde mă vezi pe mine acum !

— Adică pe ăsta, cum îi ziseşi — bompres ? Ce să caut pe el ? Dumneata rîzi de mine, nene Gherasim !

— Ba nu rîd de fel ; parcă mie îmi arde de rîs ? Vezi tu, aici în faţă o să vină o pînză, în trei colţuri, care se cheamă foc. Ca s-o pui la locul ei, ori ca s-o scoţi, trebuie să te duci pe bompres.

Mihu se aşează pe punte, tare obidit.

— Da' mie mi-e frică ! mărturisi, aproape plîngînd.

— Aşa crezi la început, îl îmbărbătă Gherasim. Pe urmă te obişnuieşti. Pînă să-ţi treacă frica, o să se ducă altul, iar tu o să te uiţi.

Băiatul îşi simţi inima mai la locul ei. Privi apa, jos, privi bompresul şi nu i se mai păru chiar aşa de lung.

— Nene Gherasim, să viu şi eu acolo ? Aş vrea să-ţi ajut.

— Vino, numai să n-aluneci. Mai bine să te desculţi !

Peste vreun ceas, Anton Lupan, care se întorcea de la Căpitănie, îl găsi pe Mihu tocmai la capătul bompresului, terminînd de legat plasa, în vreme ce Gherasim sta turceşte pe punte şi se minuna de iscusinţa lui.

— Ce faceţi aici ?

— Fac şcoală cu musul !

— Ei, şi merge treaba, merge ?

— Merge, după cum poţi să vezi !

— Atunci foarte bine !... Fiindcă, Mihule, începînd de astăzi eşti îmbarcat pe „Speranţa", trecut în actele Căpităniei. Mîine o să capeţi chiar şi carte de marinar, cu stema ţării, cu pecete şi cu iscălitură...

— Că n-o fi iscălit căpitanul năsos !

— Ba chiar el, cu mîna lui !

— Nu mai spune !?... Gata cu abecedarul ?

— Cu abecedarul încă nu, dar la iscălit s-a deprins.

— Păi dacă-i aşa, acum o să-i mai crească nasul încă de un cot !

— Vezi să nu te-audă, că-ndată o păţeşti !

— Nu pune el mîna pe mine, aici pe bompres !

Anton Lupan întoarse capul, ferindu-se de el, să nu-l vadă rîzînd ; cînd naiba se dezgheţase aşa tînărul lor mus, că pînă azi dimineaţă îl ştiuse sfios ? Oare îşi trăgea îndrăznelea de la acel bompres ?

— Ce zici, Gherasime ?

— Dacă nu şi-o lua nasul la purtare, o să fie un marinar bun.

— N-o să şi-l ia ; numai să ştii să-i vorbeşti. Ei, acum mă duc să văd ce-i şi cu pînzele. Ceilalţi s-au dus ?

— Mai adineaurea.

— Da' Ismail unde e ?

— Cred că în tîrg, după cumpărături.

— Bine ; dă-i zor să termini ce mai ai de făcut, că dacă în seara asta aducem pînzele, mîine ieşim să facem o încercare în larg.

— Aşa, cu hambarul gol ?

— Dacă vîntul n-o fi puternic, merge şi fără lest.

— Bine, domnule. Eu mai am puţine de făcut ; nu mai grijelele au să-mi ia mai mult timp.

— Ce sînt acelea grijele ? întrebă Mihu, după ce rămase iar singur, numai cu Gherasim.

— Iacă, şipcile astea de stejar pe care le vezi aici :

— Şi ce facem cu ele ?

— Le legăm între sarturi, ca pe nişte trepte ; aşa, cînd o fi să te urci pe catarg, o să-ţi fie mai uşor, n-o să te văd plîngînd.

— Pe catarg mă urc eu şi fără ele, că-n asta sînt meşter.

— Meşter ? ! Măi băiete, de cînd cu bompresul te-ai cam obrăznicit ! Unde ai văzut tu catarg la stîna ta din munţi ?

— Catarg nu, nene Gherasim, da' copaci înalţi, cîţi vrei.

— Aşa ?! făcu cîrmaciul, acum dumerit. Zi, ai umblat după veveriţe ! ? Atunci ia urcă-te colea, să te văd şi eu !

— Pe cel mare ?

— Mă mulţumesc şi cu cel mic, la început.

Mihu îşi lepădă cizmele, la iuţeală, că de cînd era mus nu mai umbla în opinci, cuprinse catargul în braţe şi, ajutîndu-se de tălpile goale, începu să se cţţere în sus. În clipa asta poate, uitase unde se găseşte şi îşi închipuia că se cţţără pe un brad înalt, cum cresc ei prin păduri. Ajungînd la crucetă se opri, să răsufle un pic.

— Vrei mai departe, nene Gherasim ? întrebă, cu ochii în sus.

— Dă-i drumul înainte ; hai, pînă la *măr !*

— Măcar dac-ar fi un măr adevărat ! Aş avea spor mai mult !

Ajuns în vîrful catargului, Mihu își încolăci picioarele pe lemnul lustruit, și abia acum se uită în jos, la pămînt. În prima clipă, mai-mai că ameți. Dunărea se vedea ca un șarpe lung, cenușiu, adormit în drum. Cele cîteva vapoare și barcaze, înșiruite pe firul apei, la deal, ai fi zis că-s niște pureci micuți. Stuful verde, înalt cît omul voinic, părea un lan de grîu răsărit de curînd. Toate se vedeau de aici mici-mititele, numai marea crescuse parcă mai mult. Lui Mihu îi fu iarăși frică de ea și își întoarse ochii dincoace, spre pămînt. Tocmai atunci Ismail venea pe chei, cu un sac la spinare, gîfîind sub povara lui. Negrilă se ținea după el, zbenguindu-se, dînd să-l apuce de surtuc. Se vede că bucătarul uitase ocara și acum erau prietenii cei mai buni.

— Nene Ismail, ia uită-te în sus!

Sacul bucătarului căzu la pămînt.

— Dam jos acum-acum!

Văzîndu-și stăpînul cocoțat sus, de unde știa că-l lăsase la prova, cu Gherasim, Negrilă lătră neliniștit, pe urmă sări pe punte, se opri la picioarele catargului și începu să-l rîcîie, scheunînd.

— Hai, acu' vino jos, Mihule! porunci Gherasim, pe deplin lămurit.

Treceau repede ceasurile, după-prînz. Grijelele erau puse la catargul mare, mai rămîneau de pus la cel mic, ghiurile se aflau la locurile lor, atîrnînd de balansinele lungi, fungile și scotele, trecute prin scripeți, așteptau doar să le întinzi, mai lipseau pînzele, ca să pleci la drum.

— Bravo, băiete! zise Gherasim la sfîrșit. Mus ca tine nici c-am mai văzut!

Numai Ismail, naiba știe de ce, bombănea și pufnea sub punte, în bucătăria lui.

— Mă turcule, strigă cîrmaciul, după ce-l lăudase pe mus, lasă bombăneala și apucă-te să gătești ceva pentru cină, că uite, se lasă seara curînd!

Într-adevăr, soarele nu mai avea decît vreun ceas-două pînă la asfințit. Culoarea cerului, deasupra, se și schimbase, mai blîndă, mai albăstrie, și Dunărea, cenușie pînă atunci, începea să prindă sclipiri azurii.

În clipa aceea, sub bordul înalt se auzi o vîslă, bătînd apa, mărunt.

— Hei, „Speranța"! Nu-i nimeni aici?

Mihu şi Gherasim se îndreptară spre parapet. Jos se ivise o barcă şi în ea un marinar străin.

— Parcă te-am mai văzut pe undeva, zise acesta, în greceşte, uitîndu-se stăruitor la Gherasim.

— Se prea poate. Dacă acu' vreo şase luni ai avut un cucui în creştet, mi se pare că ţi l-am altoit eu, la Salonic.

— Aha! făcu marinarul, dumerit. Da' te ştiam cu „Penelopa".

— Şi eu te ştiam pe „Neptun" al lui kir Vangheli; acu' te văd numai c-o barcă.

— Ehe, am terminat de mult cu „Neptun". S-a pus pe uscat, astă-iarnă.

— Unde s-a întîmplat asta?

— La Chios. A fost furtună; s-au pierdut vreo zece corăbii... Da' ia spune, căpitanu' i-aici?

— O să vină îndată. Cam ce vrei cu el?

— I-am adus barca.

Gherasim îl privi printre pleoape:

— Ásta ai primit-o de zestre?

— Nu, că nu-s însurat. Mi-a lăsat-o kir Vangheli, cînd cu beleaua aia.

— Aha!... Şi te pomeneşti că ai venit cu ea pe mare, drum aşa lung! Da' ştiu că ai tras la vîsle! Voinic marinar, ce să spun!

— Ia nu-ţi bate joc de mine, că ştiu şi eu să fac cucuie! se burzului marinarul, punînd mîna pe vîslă.

— Mai încet, palicarule! îl potoli Gherasim. Mai bine spune, pe ce eşti îmbarcat?

— Pe „Orion", vaporul ăla negru, de colo.

— Şi cîte bărci aveţi voi?

— Vreo cinci.

— Am înţeles; acu' o să fie numai patru. Să zicem că asta a fost legată la pupa, astă-noapte s-a desfăcut nodul şi a luat-o curentul. Unde dracu' ai dosit-o pînă acum?

— Nu-ţi spun că-i barca mea, măi omule? Ce mă descoşi aşa, de parc-ai fi poliţai?

— Bine, bine, te las! Numai să nu te simtă căpitanul nostru, că nu-i plac coţcăriile. Ţi-a dat multe parale?

— Nimica toată...

Tocmai atunci Anton Lupan trecea schela, urmat de Haralamb şi de Cristea Busuioc, care aduceau în spinare o parte din

pînze — focul şi trinca. Ieremia rămăsese să le aducă pe celelalte, cu căruţa, altfel, la mărimea lor, n-ar fi fost chip.

— Uite, domnule, a venit un marinar, cu o barcă, vorbi Gherasim. Cînd te-ai înţeles cu el, că eu nu ştiam nimic ?

— L-am găsit adineauri pe chei, mai sus... De ce te strîmbi ? Puteam să plecăm la drum fără barcă ? Mai bine ia-o în primire şi urc-o sus, s-o dichisim puţin.

— Cîţi bani îi dăduşi ?

— Doi poli de aur ; socoteşti că-i mult ?

— Doi poli ? Asta-i o avere, mai ales acum, cînd stăm prost cu banii, după cum mirosii. Uite, marinarul dumitale e om cumsecade, am stat de vorbă cu el şi mi-a mărturisit că ar vrea să-ţi dea un pol înapoi, că prea ţi-a luat mult. Nu-i aşa, palicarule ? Hai, spune, nu te sfii de dumnealui.

— Eu ?... Eu n-n-am... începu să se bîlbîie marinarul străin.

Gherasim îl zori :

— Haide, haide, dă polul, nu-ţi fie teamă, dumnealui e om bun.

— Eu ?... Eu n-n-nu...

Cîrmaciul se aplecă peste parapet şi spuse mai încet, ca pentru sine, fără să ţină seama de bîlbîiala lui :

— Frumoasă barcă ! Ar merita doi poli, nu-i vorbă, dacă n-ar fi hîrjîită aşa de rău la prova. Ia spune, palicarule, cum de o zgîriaşi tocmai în acel loc ?

Marinarul de pe „Orion“ păli.

— Hai, scoate polul ! îl îndemnă Gherasim, cu glas nespus de blînd.

Omul se supuse, dar după ce Anton Lupan coborî în cabina lui, mirat de mărinimia unui marinar străin, scrîşni printre dinţi :

— Las' că te prind eu odată la strîmtoare !

— Unde ? În Bosfor sau la Dardanele ? Ehei, palicarule, nu cunoşti politica ; strîmtorile sînt acum libere... Dar ce văd ? Barca ta e zgîriată şi la pupa !... A, păi atunci nu merită nici măcar un pol !

— Taci că te-njunghii !

— Ce-ai spus ? Vrei să faci cinste ?... Mulţumesc, acum nu beau, dar dacă vrei să-mi aduci o sticlă cu rom, de la kir Panaiotis, o primesc bucuros. Haide, grăbeşte-te, că altfel mă răzgîndesc şi nu-i răul meu !

Marinarul se urcă pe punte vînăt, numai fiere şi oţet. Cînd

puse piciorul pe chei, văzîndu-l că şovăie, Gherasim strigă după el :

— Uite, colo e kir Panaiotis ! Vezi să fie rom bun — şi vino repede, pînă nu ridicăm barca la bord ; atunci zgîrieturile se văd mai uşor.

— Ce-a fost asta, nene Gherasim ? întrebă Mihu, care simţise o ciudăţenie în purtarea lor, deşi nu înţelegea o vorbă din graiul grecesc.

— Aşteaptă şi ai să vezi ! Ia, măi băieţi, veniţi încoa' să facem o treabă, că p-ormă e rost de-un păhărel...

O corabie de o sută de tone nu are macarale sau bigi, ca vapoarele, dar un ghiu, scos înafara bordului, cu un palanc zdravăn prins la capul lui, îţi poate ridica o barcă pe punte aproape cît ai clipi.

— Romul vi-l dau deseară ; acu' duceţi-vă să vă vedeţi de treabă ! le porunci Gherasim lui Haralamb şi Cristea Busuioc, după ce barca fu pusă deasupra bocaportului, cu fundul în sus. Mihule, tu vino-ncoa, să te lămuresc. Vezi zgîrieturile astea, aici ?

— Le văd, dar asta nu înseamnă o stricăciune. Cu puţină vopsea, nu se mai cunoaşte nimic.

— Aşa e, numai că vezi tu, sub zgîrietură, scria ceva. Ia să ne uităm ! Aha, uite un O, un I. Uită-te şi tu, la pupa ; nu cumva vezi vreun R, vreun N?

— Ba da, un R parcă ar fi...

— Ei vezi ?! Ştii ce scria aici ? „Orion".

— Adică barca asta...

— Aşa, aşa ! E de pe vaporul acela negru, care scoate fum ; pesemne c-o să plece curînd. Coţcarul a făcut treaba la timp. Stai să mă duc să-i aţin calea ; altminteri e în stare să mă lase mofluz — şi romul nu strică la drum.

— Păi bine, nene Gherasim, dacă barca asta e de pe „Orion" înseamnă că marinarul a furat-o !

— Cam aşa ceva !... Uite-l c-a venit !

Gherasim păşi pe chei şi luă sticla, pe care marinarul i-o întinse, cum l-ar fi împuns cu un cuţit.

— Vezi poate îţi stă în gît şi crăpi !

— Mulţumesc ! Dacă s-o întîmpla asta, te las moştenitor.

— Nu-i nevoie. Păduchi am şi eu.

— Aşa ? Atunci ai face bine să te speli mai des.

Marinarul se depărtă poticnindu-se în bolovanii de pe chei.

— Nene Gherasim, reîncepu Mihu, tot nedumerit, uitîndu-se cu teamă la sticla cu rom. Dacă-i furt, nu trebuie pedepsit ?

— Păi eu ce-am făcut ?... răspunse Gherasim rîzînd.

Tînărul mus nu mai zise nimic, dar asta nu însemna că se simţea pe deplin lămurit. Pe urmă se luă cu treburile şi pînă seara uită să se mai gîndească la acest furtişag, atît de ciudat pedepsit, fiindcă în jurul lui se pornise o forfotă cum nu mai văzuse niciodată pînă atunci. Faţa „Speranţei" se schimba, de la minut la minut. Fuseseră aduse şi cele două vele mari, care acum erau legate pe ghiuri, la locurile lor, numai să tragi fungile şi să le ridici. Pe punte, în dreptul trinchetului, se iviseră două butoaie, cîte unul în fiecare bord, puse pe grinzi rotunjite după forma lor, ca nişte cavaleţi, şi legate zdravăn cu frînghii.

— Astea pentru ce sînt ? îl întrebă pe Gherasim.

— Pentru apă, băiete, că altfel ce-o să bem şi cu ce-o să gătim la drum ?

Pe urmă se mai aduse un butoiaş de fier, cu ulei de rapiţă, pentru felinare, şi altul cu gaz, pentru lămpi, iar pe arborele mare, deasupra punţii, se ivi ca din pămînt — fiindcă Mihu nu văzuse cînd şi cine-l pusese aici — un clopot de bronz. Băiatul se apropie, îl cercetă curios, văzu că pe el erau săpate nişte litere, le silabisi : „Speranţa", dar nu înţelese nimic şi lăsă să-l întrebe mai tîrziu, pe Gherasim ; acum cîrmaciul părea prea zorit, ca să-i mai poţi vorbi. Cîte nu se făcuseră — şi tot mai erau multe de făcut abia acum ; oamenii forfoteau pe punte, ca nişte furnici ; da, la bordul „Speranţei" viaţa se însufleţea minut cu minut...

— Ismail ! strigă Anton Lupan, ieşind din cabină, hai să mîncăm pînă nu năvălesc ţînţarii, că auzi-i, au şi început să ţiuie pe lîngă mal.

Îmbrăcase şi el prima oară haine de marinar, deşi ar fi putut să le pună totdeauna, de vreme ce lumea îl ştia căpitan. Dar poate, neavînd încă o corabie, nu voise să pară nimănui marinar de uscat.

Iacă, pînă şi hainele căpitanului, pantalonii cenuşii, largi, tricoul vărgat, surtucul de postav şi boneta din cap dovedeau că viaţa se schimba. Acum toate se întîmplau aci altfel decît pe uscat — sau poate, în fierbinţeala lui, numai Mihu le vedea aşa.

Pe punte, lîngă catargul mare, se ivi o masă. De unde ?... Şi două bănci ! Ei drăcie, cine şi de unde să le fi cărat ?

— Nene Gherasime, romul poate să te îmbete chiar dacă vezi numai sticla ?

— Ce-ţi veni, băiete ? Eşti deochiat ?

— Nu ştiu, dar parcă mi se învîrtesc toate în cap !

Nu, de bună seamă că se întîmplase ceva ! Pînă şi friptura de berbec avea un gust mai aromat, şi Ismail, cu toată bombăneala lui, părea mai îmblînzit, şi clopotul acela, de pe catarg, lucea aşa de tainic în umbra amurgului, şi Dunărea ai fi zis că avea învolburări nefireşti, de parcă şi ea aştepta să se întîmple nu ştiu ce nou cu „Speranţa“ ... Numai Haralamb părea stingherit aici cu straiele lui de ţăran.

— Băieţi, zise Anton Lupan, la sfîrşitul mesei, de acum înainte începem viaţă de marinari. N-o să fie nimeni zbirul celuilalt, dar se cuvine să ascultaţi fără cîrtire poruncile ce vi se dau. Gherasime, tu, ca prim cîrmaci, vei fi ajutorul meu şi şeful echipajului ; numeşte oamenii de vardie pentru noaptea asta. La ora opt începe primul cart. Vezi, nu uita să pui felinarul pe catarg. Culcaţi-vă devreme, fiindcă aţi muncit cu toţii din răsputeri ziua asta. Mîine, dacă avem vînt potrivit, ieşim să facem o încercare în larg...

Da, începuse viaţa de marinar. Cu totul, cu totul altceva decît la uscat.

— Bang-bang ! făcea clopotul de pe catarg.

Mihu dormea în patul de sus, în stînga, iar jos dormea primul cîrmaci. Paturile din dreapta le luaseră plutaşul şi Ieremia. Lui Ismail îi rămăsese să aleagă între cele două din lungul bordajului, ceea ce îl făcuse să se legene un ceas în picioare, nehotărîndu-se pe care să-l ia ; numai cînd îl prinsese picoteala, căzuse, fără alegere, în cel din babord şi adormise buştean.

— Bang-bang, bang ! se auzea afară clopotul de pe catarg.

— Nene Gherasime, de ce bate aşa ?

— Vesteşte orele de cart. Hai, culcă-te, Mihule, că te-ai zbuciumat destul azi !

— Mă culc ; nenea Haralamb a plecat ?

— Da ; s-a dus la casa lui, în oraş.

— El nu-i marinar ; păcat !... Nenea Ieremia e de vardie ?

— Da ; de la ora douăsprezece intră Busuioc, iar de la patru dimineaţa, eu.

— Faci şi dumneata ?

— De bună seamă, cum fac toţi ceilalţi ! Culcă-te, băiete !

— Mă culc, uite-acuşi. Da' pe mine cînd mă pui de vardie ?

— Mai tîrziu, cînd ai să deprinzi ca lumea rosturile de marinar !

— Păi cum, nenea Ieremia...

— El a mai fost pe mare... Dar, ei, drăcie, tot nu te-ai culcat ?

Ismail deschise un ochi, clipi repede, apoi se mută în patul din față, mormăind cu arțag :

— Mîine puneam căram cartofi ; noaptea ailaltă dormeam sforăiam !...

Parcă șoapta lui Mihu nu-l lăsa să doarmă ? Paturile, că și prin somn se gîndea dacă nu-i mai bun unul decît celălalt !

— Nene Gherasim !

Cum puteau să sforăie unii, cînd totul în jur era atît de nou, de neașteptat ? !

— Sst ! Vorbește mai încet ! Ia spune, ce-ți veni iar ?

— Oare Negrilă o fi dormind ?

— Doarme, l-am văzut eu.

— În cușcă ?

— Nu, alături ea.

— Să mă duc la el ?

— Culcă-te, măi băiete, că mîine ai de tras la ham !

— Lăsam, lăsam, mîine căram cartofi ! mormăi Ismail, revenind, cu ochii închiși, ca lunatecii, în primul lui pat.

Clopotul bătu pe punte, de trei ori cîte două bătăi scurte și una lungă la sfîrșit : baaang !

— E unsprezece și jumătate, zise cîrmaciul.

— De unde știi dumneata ?

— Hai să te lămuresc, împielițatule, că altfel n-ai de gînd să mă lași !

Mihu se aplecă în jos, peste marginea patului.

— Spune, nene Gherasim !

— Păi vezi tu, la noi, pe corăbii și pe vapoare, marinarul, fie că ar fi om de veghe sau cîrmaci — cînd merge, fie că ar fi de vardie — în port, intră la datorie din patru în patru ore, să zicem la douăsprezece ziua, la patru după-prînz, la opt seara, la miezul nopții și mai departe asemeni ; timpul ăsta se cheamă cart. Înțelesu-m-ai ?

— Am înțeles ; dar ce-i cu clopotul ?

— Păi uite ce e ; omul de cart bate clopotul într-un anumit fel la fiecare jumătate de ceas. Dacă a intrat seara, la ora opt, să zicem ca Ieremia, apoi la opt și jumătate bate odată, în dungă ; ăsta e semnul jumătății de ceas. La ora nouă bate de două ori, îndesat, semn că s-a dus un ceas din cart. Ei, mai încolo merge tot așa, adaugi, cîte două bătăi pentru fiecare ceas ; adineauri au-

zişi de trei ori cele două bătăi, care arată că de la ora opt, începutul de cart, au trecut trei ceasuri ; dar fiindcă la urmă a mai bătut odată, bang, înseamnă că nu-i numai unsprezece...

— E unsprezece şi jumătate, nene Gherasim ! Acum m-am limpezit la cap !

— Dar mai înseamnă şi altceva : că trebuie să taci !

— Tac !... Numai că aş vrea să te mai întreb ceva ; de unde ştie nenea Ieremia să bată aşa ?

— I-am învăţat eu, pe toţi, în seara asta.

— Vezi, dacă nu te întrebam, mie nu-mi spuneai !

Afară, pe punte, se auzi un pas, apoi glasul lui Ieremia :

— Măi Busuioace, dormi ? Hai scoal' !

Plutaşul mormăi ceva prin somn şi se întoarse pe partea cealaltă. Dacă văzu aşa, Ieremia luă o cange de pe punte, o întinse prin spirai şi-l îmboldi cu ea.

— Hai mă, somnorosule, scoal' !

Gherasim se ridică în capul oaselor.

— Vorbeai cu cineva adineauri, măi Ieremie, sau auzii eu aiurea ?

— Da vorbeam, cu Haralamb ; ai auzit bine.

— Parcă plecase acasă !

— S-a-ntors să-mi ţină tovărăşie.

— Poate că l-au gonit purecii !

— Naiba ştie ce-l goneşte ?...

— Nene Gherasim, întrebă Mihu, după ce Cristea Busuioc urcă scările, călcînd pe trepte ca pe buştenii plutelor. Da' de unde ştiu ei cînd să bată ? Au ceas la îndemînă ?

— Sigur că da ; ceasul căpitanului.

Afară se auzi clopotul, vestind împlinirea celei de a patra oră.

— E miezul nopţii, Mihule. Dacă nu te culci, stricăm prietenia.

— Mă culc ! Numai că, nu mi-ai spus de ce bate clopotul ?

— Aşa, ca să ştie toţi cum trece vremea...

— Păi cin' să ştie, dacă dorm ca buştenii ?

— Ei, diavole, prea întrebi multe ! Sînt corăbii mai mari, care au marinari cu zecile... Acolo treaba merge altfel, nu doarme toată lumea... Şi-apoi, o fi, n-o fi nevoie, e un obicei vechi — şi marinarii îşi păstrează obiceiurile mai bine decît cealaltă omenire.

Deodată Ismail se prăvăli drept în mijlocul cabinei.

— Dacă nu taceam, te facem baie în Dunărea!

Şi îşi schimbă iarăşi patul, într-o neastîmpărată năzuinţă spre mai bine.

De data asta musul îşi călcă pe inimă şi conteni cu întrebările. După cîteva clipe îl auzi pe Gherasim sforăind, laolaltă cu bucătarul; cabina zumzăia, de parcă ar fi fost plină cu bondari, ca scorburile din pădure. Pe spirai bătea luna, poleind podeaua cu raza ei argintie. Dincolo de bordaj clipoceau uşor apele Dunării.

— Bang-bang, bang! se auzi sus bătaia de aramă.

„Unu şi jumătate!...“ îşi zise Mihu, în pragul somnului, fericit că aflase şi-această mare taină.

Numai de nu l-ar visa pe moş Ifrim, paznicul farului, cum îl visase nopţile trecute, cînd nu începuse încă dulcea marinărie!

CAPITOLUL VII

CHERESTEA PENTRU PIREU

Se întîmpla o ciudăţenie...

Mihu se trezi, în spaimă. Visase că se dădea într-un scrînciob pe care însă nu-l vedea — şi nu-l învîrteau oameni, ci nişte zmei cu aripi de liliac; nu vedea scrînciobul, însă pe zmei, da.

Băiatul se frecă la ochi şi o clipă rămase buimac: cum stătea întins în pat, îşi văzu picioarele cu cinci şchioape mai sus decît capul. Cabina era goală, pieriseră şi Gherasim, şi Ismail, şi ceilalţi, iar pe spirai, în locul lunei, pătrundea soarele, de te orbea.

— Ei comèdie! zise musul, sărind din pat, fără să înţeleagă de ce picioarele îi stătuseră mai sus de cap.

Dar deodată alunecă pe o parte, ca şi cum jumătate de trup i s-ar fi îngreuiat şi pînă să se agaţe de ceva, se prăvăli cu capul în bordaj, într-unul din paturile folosite peste noapte de nehotărîtul bucătar.

— Ei, comèdie! repetă, încă buimac. Să ştii că tot sticla aia cu rom mi-a făcut ceva!

Afară se auzea un vîjîit ciudat, de parcă un scoc de moară s-ar fi vărsat peste bordaj. Băiatul rămase aşa, cîteva clipe, pîn' ce deodată i se făcu lumină în cap.

— Am plecat pe mare! strigă, repezindu-se la uşă, mîhnit şi îngrijorat că nu se trezise odată cu ceilalţi.

Cînd scoase capul afară, pe gura tambuchiului, văzu deasupra o apă cenuşie, învolburată, care în prima clipă i se păru că-i apa cerului, cu nori îngrămădiţi, luptîndu-se să se

învingă unii pe alţii ; nu erau decît pînzele din faţă, ridicate pe straiuri, fluturîndu-i deasupra capului. Nu mai erau alături nici catargele vapoarelor, nici cheiul, cu Căpitănia şi cu magaziile, ci numai mare, aplecată într-o parte, ca un talger beat. Mihu se frecă la ochi, se uită în jur, buimac ; nici urmă de pămînt nu se mai vedea, nu puteai şti dacă eşti pe lîngă Sulina sau pe lîngă Ţarigrad — iar apa mării, aşa culcată pe o parte, se mai şi legăna, ridicîndu-se cînd în faţă, cînd în spate, într-un uriaş talaz, cumpănit şi larg... O ştiuse că e mare, două luni de zile o tot privise de pe mal, dar de unde să-şi închipuie că dănţuieşte aşa ?

— Bună-dimineaţa ! auzi din spate glasul lui Anton Lupan.

Glasul i-l auzi, dar pe el, de văzut nu-l vedea... Musul urcă încă două trepte, pînă ce orizontul ieşi întreg la iveală de sub parapetul înalt, şi-atunci îşi dădu seama că marea era dreaptă, cum o ştiuse totdeauna, numai corabia mergea aplecată pe o coastă — ea se legăna. Dar era oare corabia de aseară, corabia la care meşterise şi el, laolaltă cu ceilalţi, erau aceleaşi catarge, acelaşi bompres sub care abia ieri întinsese plasa — sau o schimbase peste noapte un vrăjitor minunat ? Fiindcă toate în alcătuirea ei căpătaseră acum viaţă, şi puntea, şi catargele, şi pînzele care fremătau. Piuiau scripeţii, şcotele groase (prinse în tacheţii pe care de altminteri îi recunoştea) se legănau sub vîntul slab, sarturile şi straiurile urzeau o împletitură mişcătoare pe cerul înalt, ca şi cum ar fi vrut să coasă, unele de altele, marginile norişorilor destrămaţi.

— Ei, bună-dimineaţa, Mihule ! se auzi încă odată glasul lui Anton Lupan.

Căpitanul era în spatele lui, la prova, şi se uita cu binoclul, încotrova.

Musul întoarse capul, spre el, speriat :

— Nu cumva am pornit spre Ţarigrad ? Că voiam să trimit carte acasă, să ştie şi ei...

— Fii pe pace ! Nu ştii că a fost vorba să ieşim astăzi în larg ?

Pe punte fiecare avea de făcut cîte ceva, iar el dormise pînă acum, ca un buştean ! Şi barem dacă Anton Lupan l-ar fi mustrat ! Ce să-l mustre ! Se uita la el şi-i zîmbea. Numai Negrilă, alături, cu picioarele de dinainte deasupra parapetu-

lui, cu coama umflată de vînt, întoarse capul o clipă şi îl privi, fără să se gudure — pesemne foarte supărat.

Mihu îşi lăsă capul în pămînt şi îşi ceru iertare, vorbind parcă pentru cîine, parcă pentru căpitan:

— Eu nu-s de vină, da' ce să fac dacă nu m-a sculat nimeni?

— Nu-i nimic! răspunse căpitanul, poate din partea lui Negrilă, poate din partea sa. Ieri te-ai trudit mai mult ca niciodată, de aceea nu te-ai trezit cînd am plecat.

În clipa aceea pînzele foşniră şi catargele „Speranţei", arcuindu-se, traseră puntea peste valuri, pînă ce apa săltă la parapet. Mihu se agăţă pe marginea tambuchiului.

— Nu ne răsturnăm? întrebă, în şoaptă, fiindcă mai mult nu-i putea glasul.

Apoi văzu, cu mirare, că toţi ceilalţi îşi căutau de treburi, ca şi cînd puntea ar fi fost dreaptă.

— De ce merge aşa, pe o coastă? întrebă, de data asta regăsindu-şi graiul.

— Fiindcă vîntul e travers şi n-avem nici un fel de lest.

— Aşa? făcu musul, fără să priceapă.

— Dar ia spune, — îl întrebă Anton Lupan, — nu ai rău de mare?

— Asta ce înseamnă?

— Nu te doare nimic, nu ţi-e greaţă?

— Nu, domnule, mă simt în toată firea.

— Te pomeneşti că ţi-e chiar foame!

— De ce să mint, parcă mai mult ca niciodată.

— Asta înseamnă că ai urzeală de marinar în tine. De rest, nici să nu-ţi pese! Ismaile, vezi că-ţi mai vine un muşteriu la masă!

Ismail picta barca, scriindu-i la prova numele „Speranţei", dar cu toată slăbiciunea sa pentru această îndeletnicire, de data asta picotea cu penelul în mînă, încurcînd literele şi vopseaua; peste noapte nu se odihnise, fusese un chin cu paturile acelea, căci nici măcar în zorii zilei nu ajunsese la vreo hotărîre.

După ce primi partea de mîncare şi o înfulecă de parcă mai înainte ar fi postit o săptămînă, Mihu porni să ia cunoştinţă de mersul treburilor pe corabie. Primul, firesţe, se cuvenea să fie cercetat cîrmaciul, ca unul care ţinea soarta tuturor în mînă.

În drum spre pupa, musul se împiedică de Cristea Busuioc, care spăla puntea, împreună cu căprarul său, Ieremia.

— Păzea! strigă plutaşul, aruncînd pe jos un ghiordel cu apă albăstrie.

Mihu se feri de-a lungul parapetului, uitîndu-se chiorîş la valurile care ridicau capul, gata să se repeadă cu gura lor udă şi să-l apuce de picioare.

— Bună-dimineaţa, nene Gherasime! zise, ajungînd la cîrmă. Spune-mi, te rog, ce-i acela vînt travers?

— Vîntul care bate dintr-o coastă, cum îl avem noi acuma.

— Aşa? Mulţumesc pentru lămurire! Dar ia spune-mi, lestul ce e?

— Greutăţi felurite, nisip, piatră, pe care le pui în hambar, cînd n-ai altă încărcătură, ca să afunzi corabia mai mult în apă; altminteri, pe vînt puternic ar putea să se răstoarne.

Chiar să se răstoarne? Iaca, asta nu era o ştire bună pentru Mihu, care aflase dinainte că n-au lest în magazie...

Noroc că nu era vorba decît de o încercare, căpitanul voise ca oamenii să-şi afle rosturile în timpul drumului, să ştie cum se împart la mînuitul pînzelor, la manevrele de plecare, într-un cuvînt să se deprindă cu această corabie nouă, cu atît mai mult cu cît unii nu prea făcuseră marinărie. Cînd Insula Şerpilor se arătă, drept în vîrful bompresului, dovedind că busola, după care urmaseră drumul, era bună, Anton Lupan socoti că se pot întoarce la Sulina.

— Ştii ce viteză avem, Gherasime? întrebă, apropiindu-se de cîrmă. Patru noduri! Şi ţine seama că briza uneori abia adie!

— Eu ţi-am spus, domnule, că e o corabie cum nu găseşti alta în lume! Dar asta încă nu-i nimic; s-o vezi pe furtună!

Mihu auzea prima oară unele cuvinte: briza, ca briza, îşi închipuia el cam ce-ar putea să fie, dar de noduri, pe cine să întrebe, că nimeni n-avea timp de el acuma!

— Toată lumea la posturi! strigă căpitanul.

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare la locul pe care de bună seamă îl ştia dinainte, fiindcă nu se văzu nici o îmbulzeală, nici o şovăire.

Apoi urmară alte porunci, repezite, pînzele fluturară, cîrma se roti, ghiurile trecură dintr-un bord în altul, şi, pînă ce musul să se dezmeticească, simţi soarele în ceafă, nu ca pînă

atunci, în frunte. „Speranța" schimbase drumul, supusă ca un cal care simte frîul, și acum naviga spre Sulina, trăgînd o brazdă albă pe marea sinilie.

— Și-adică eu n-am nimic de făcut? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, după ce o vreme se învîrtise fără rost pe punte.

— Tu uită-te în jur și ia aminte la tot ce se întîmplă. O să faci și treabă, începînd de mîine!

Era și aceasta o poruncă, pe care trebuia s-o aducă la îndeplinire. Mihu se uită în jur, dar totul era ca mai înainte, numai marea, din albastră, începea să se facă cenușie. Iar de întîmplat, acum, la întoarcere, nu se întîmpla nimic alt decît la venire. Numai că Ieremia și Cristea Busuioc, sfîrșind cu spălatul punții, făceau fiecare ce-l îndemna inima: primul, așezat la umbră, sub catargul mare, își lustruia, cu feluri cîrpe, flinta lui ruginită; al doilea își plimba ochii pe pînze și, după felul cum își frămînta barba, după cutele dintre sprîncene, părea să facă nu știu ce socoteli în minte. Încolo, Negrilă îi ținea tovărășie căpitanului, la prova, de parcă l-ar fi pus cineva să cerceteze marea nesfîrșită, Gherasim își vedea mai departe de cîrmă, iar Ismail picta barca, picotind cu penelul în mînă.

De uitat, te uiți la dînșii, dar asta se poate numi ucenicie?...

Tot învîrtindu-se pe punte, de la prova pînă la cîrmă, tot strecurîndu-se pe sub ghiuri, împiedicîndu-se în parîme, Mihu nici nu-și dădu seama că de la o vreme nu mai simțea legănarea mării, nu-l mai speriau valurile, iar cînd corabia se apleca mai tare, udîndu-și parapetul, nu se mai repezea speriat în lături, să se agațe de ceva care-i venea la îndemînă. Acest scurt drum fusese deci, în toate privințele, o rodnică ucenicie.

După trei ceasuri de drum, adică puțin înaintea prînzului, cînd „Speranța" ajunse la cheiul Sulinei, Mihu, cățărat pe parapet, ținîndu-se numai cu o mînă de sarturi, cu cealaltă mînă îi făcea semne lui Haralamb, scoțînd chiote de bucurie.

— Potolește-te, măi băiete, că ne faci de rușine! îl mustră aspru, Gherasim, de la cîrmă.

Haralamb stătea pe o bintă, în marginea cheiului, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, ca oamenii fără

căpătîi de prin porturi, care nu fac altceva decît să încurce lumea.

— Hai, mă, barem prinde parîma! îi strigă Ieremia.

Nici nu apucase echipajul să arunce la chei toate legăturile, cînd un om gras şi roşu, cu înfăţişarea negustorului, bine îmbrăcat dar năduşit ca hamalii, cu caftanul tot una de funingine, semn că venea de la drum şi stătuse pe lîngă coşul vaporului, sări pe punte, întrebînd unde-i căpitanul.

— Vii de la Pireu, de la Stambul? Pe kir Iani, cu „Penelopa", nu l-ai întîlnitu?

— Nu venim de la Stambul şi cu atît mai puţin de la Pireu, domnule!

— Dar pe kir Iani îl cunoşti?

— Cunosc vreo sută de kir Iani; dacă-i vorba de cel cu „Penelopa", l-am văzut acum trei luni şi mai bine.

— Acum trei luni l-am văzutu si eu! gemu străinul. Dar ţe folosu că l-am văzutu atunţi? Eu am nevoie de el acum. Eu sînt Leonida Velisaratos, exportator din Braila; n-ai auzitu de mine?

— N-am auzit, însă asta nu mă împiedică să-ţi dau un sfat: linişteşte-te, că nu cîştigi nimic.

— Cum să mă linistescu? Dumneata nu stii ţe-am paţitu!... Ah, kir Iani, unde esti, să te strîngu de gît!

În timp ce negustorul se vaita gălăgios, Gherasim, care îndruma echipajul să lege velele pe ghiuri, îşi lăsă treaba, se trase mai aproape şi rămase aşa, ascultînd atent.

— Ţe ma facu acu', ţe ma facu, că putrezescu scîndurile în port!

— Despre ce-i vorba, domnule? întrebă căpitanul „Speranţei".

— Uite, asta-primavara l-am arvunitu pe Kir Iani să-mi facă două transporturi cu cherestea la Pireu. Ne-am învoitu să-i aduc marfa aiţi, să-i fie mai usoru, să nu mai urţe pînă la Braila...

Gherasim făcu încă un pas şi ciuli urechile, fără să arate însă prin nimic vreun interes deosebit străinului şi necazurilor lui.

— Eu m-am ţinutu de cuvînt şi am trimisu cheresteau aiţi încă de la Pasti, continuă Kir Leonida, suferind. Uite-o colo, stă pe chei si putrezeste, opt vagoane, scîndură de fag de ţel mai bunu. Mai platescu si paznic, mai pierdu si timpu, si dau

bani de pomană la vapor, că am venit aiți țel puțin de zețe ori, să vădu țe-i cu kir Ianì.

— Bine, și n-ai găsit alt căpitan să te scoată din bocluc? întrebă Anton Lupan, compătimitor.

Gherasim mai făcu un pas spre ei.

— N-am găsitu, continuă să se tînguiască negustorul. Că vin puțini si ței care vin, sînt arvuniți dinainte. Nu stiu cu ține să vorbescu... Se strică marfa si scade la preț — si mai mă facu de rîs și la kir Nicolachi, la Pireu.

— Domnule, vorbi căpitanul, bucurîndu-se că-i ieșise norocul în drum. Dacă ai încredere în corabia noastră, noi tocmai ne pregătim să plecăm la...

Aici, Gherasim făcu un ultim pas și fu în dreptul lor.

— Dar cu grîul lui kir Livarditi cum rămîne? întrebă, cu aerul cel mai serios.

Anton Lupan se miră:

— Kir Livarditi? Nu știu nimic de el...

— Așa-i, c-am și uitat să-ți spun. Vino în cabină să-ți dau banii, domnule; am luat aseară arvună...

— Ai luat arvună mare? întrebă negustorul, ținîndu-se după el.

Cîrmaciul îl opri, fără politețe, cu mîna în piept:

— Așteaptă dumneata aici, că vin înapoi!

— Ia spune, măi coțcarule, ce gînduri ticăloase îți umblă prin cap? întrebă Anton Lupan, după ce coborîră scările în cabina lui.

Gherasim rîse, șiret:

— De cîți ani umbli prin porturile astea, domnule?

— Ce legătură are asta, cu ce te-am întrebat eu?

— Adică să nu fi auzit dumneata cum se face treaba pe-aici, pe la noi?

— Bine, dar povestea asta cu kir Livarditi prea-i cusută cu ață albă! Crezi că el n-o să vadă?

— N-are decît să închidă ochii. Vorba e ca noi să-i cîntăm și el să joace. Îți închipui că dacă ar fi în locul nostru, ne-ar arăta vreo milă?

— Dar asta nu-i cinstit, Gherasime!

— Cinstea e după obrazul omului, domnule. Lasă-mă să pun eu treaba la cale. Vreau să-i ciupesc nițel din osînză, că are destulă.

După ce zise acestea, cîrmaciul ieși singur pe punte.

— Îmi pare rău, jupîne! Ne gîndisem să-ţi facem un bine de-asta ne-am sfătuit, eu cu căpitanul, dar arvuna nu-i jucărie: trei sute de drahme, cincisprezece icosari de aur. Kir Livarditi n-o s-o primească înapoi, dacă n-o să-i dăm o despăgubire măcar tot atît de mare.

— Ţe kir Livarditi e ăsta? întrebă negustorul, începînd să gîfîie. N-am auzitu de el, de unde vine?

— Se prea poate nici să nu-l cheme aşa. Dumneata ştii cum se face negustoria. Ce, vrei să-ţi spun pe şleau că ne-a rugat să păstrăm taina pînă ce încarcă grîul? Negustorii au socotelile lor; eu nu mă amestec în ele.

— Şi daca platescu eu despăgubirea? Ţinţisprezeţe icosari ai spus? Platescu — si luaţi cheresteaua!

— De, ştiu eu dacă s-o învoi şi kir Livarditi? Stai o clipă, să vorbesc şi cu căpitanul.

Cîrmaciul coborî în cabină.

— Domnule, dumneata stai aicea, şi nu scoate capul pe punte. Eu îmi fac drum pe la kir Panaiotis.

— Şi cu negustorul ce se mai întîmplă?

— Îl las să fiarbă o leacă, să i se topească grăsimea.

În sfîrşit, după ce bău cu tabiet mare un păhărel de mastică în locanda a lui kir Panaiotis, Gherasim se întoarse pe punte, clătinînd din cap cu amărăciune.

— Greu, domnule; aproape cu neputinţă! Am vorbit cu omul lui kir Livarditi şi a spus că nu îşi ia pe cap beleaua asta, dacă nu-i dau şi lui o sută de drahme.

— Ma ruinezu, ma prapadescu. Mai zos nu lasă? Un icosar nu-i azundge?

— În ruptul capului! Cinci icosari bătuţi pe muche.

Kir Velisaratos îşi şterse sudoarea de pe frunte.

— Bine, platescu douăzeţi de icosari şi p-ormă mă spînzur.

— De ce să te spînzuri, kir Leonida?... Plăteşti treizeci şi cinci de icosari, nu douăzeci, şi-ţi vezi sănătos de treabă.

Negustorul îşi băgă mîna în gît.

— De unde ai scosu treizeţi şi ţinţi, hoţomanule? întrebă, începînd să horcăie.

— Nu ţi-am spus că am luat cincisprezece icosari arvună? După regulile negustoriei, dacă-i dăm înapoi arvuna, nu se cuvine să i-o dăm îndoită?

— Cu asta ne-am înțelesu: dați înapoi ținţisprezețe icosari si mai punu eu ținţisprezețe, başca ăi ținți pentru puşlamau aia.

— Nu-i aşa, kir Leonida. De ce să dăm înapoi icosarii noştri? I-am băgat în pungă, nu-i mai scoatem la lumină!

Asta întrecea chiar orice măsură! Dar în clipa cînd simți că înnebunește, kir Velisaratos făcu o ultimă sforțare să-şi păstreze mințile.

— Haide! zise, dîndu-şi seama că nu mai avea rost nici o împotrivire. Platescu treizețisiținți de icosari. Te bucuri? Cînd încărcați cheresteaua?

— Cum ne-om învoi din preț, cum începem.

— Bine, să auzim care-i prețul.

Gherasim ridică din umeri, luîndu-şi mutra prostului, se scărpină în cap ca netotul, pe urmă se aşează pe bocaport şi-l pofti pe kir Velisaratos să stea alături.

— Care-i prețul? Păi să facem socoteala. Ai opt vagoane de cherestea?... Fie, dar noi trebuie să facem socoteala pe zece, că atît primeşte corabia noastră.

— De ţe să faţem socoteala pe zeţe, dacă eu am numai opt vagoane?

— Mai adă două — doar n-o să plecăm cu magazia goală! Asta înseamnă pagubă, jupîne!

Kir Leonida oftă şi se învoi, turbînd de mînie:

— Bine, platescu pe zeţe vagoane.

— Atunci putem face treaba. Să vedem acum cît preţuieşte metrul de fag la Brăila şi cît la Pireu. Ehei, la Pireu cheresteaua e scumpă!

— Asta ţe te priveste?

— Nu mă priveşte; îmi făceam doar aşa, o socoteală. Care va să zică, să zicem că la Brăila ar fi cinci lei...

— Nu-i adevaratu, pe mine mă costă zeţe!

— Stai, jupîne, că făceam socoteala pentru mine. Ai plătit-o zece, e treaba dumitale; puteai să dai şi douăzeci, dacă eşti filotim din fire. Care va să zică, cinci lei la Brăila, la Pireu să fie douăzeci de drahme, ba poate chiar douăzeci şi cinci...

— Da de unde! M-am învoitu cu kir Nicolăchi pe zeţe drahme.

Gherasim clătină din cap, cu milă:

— Te-a înşelat, kir Leonida, şi-i mai mare păcatul, că pari om de omenie. Preţul acolo e douăzeci şi cinci de drahme, dacă

nu treizeci, află de la mine! Aşa, şi cum făceam socoteala, dacă ai dat dumneata cinci lei pe metru, scădem cinci din treizeci, că ce mi-e drahma, ce mi-e leul, înseamnă că-ţi rămîn, cîştig curat, douăzeci şi cinci de drahme. Ei uite, jupîne, ca să nu spui că te-am prins la strîmtoare, nu-ţi cerem să împărţim cîştigul pe din două; o să ne dai numai zece drahme de metru. Drahme ori lei, pentru noi e tot una, numai să plăteşti în aur...

Negustorul sări în sus, ca ars cu fierul roşu, şi începu să urle, făcînd spume la gură:

— Zeţe drahme de metru? Asta-i tîlhărie!

— Ascultă, jupîne! zise Gherasim, cu asprime. Ai face bine să-ţi stăpîneşti gura. Noi nu ţi-am spart uşa acasă, nici nu ţi-am băgat mîna în buzunare. Ţi-am cerut un preţ; dacă nu-ţi vine la socoteală, sănătate bună!

— Si ţe facu cu cheresteaua?

— Îl aştepţi pe kir Iani.

— Îl asteptu, îl asteptu!... Nu vezi că nu vine?

— Atunci o arunci în Dunăre... Sau, dacă ţi-e milă de ea, plăteşti preţul, jupîne!

— Zeţe drahme de metru?

— Zece, dar asta numai acuma, peste un ceas s-ar putea să urce, aşa că hotărăşte-te pînă mai e vreme!

Kir Leonida începu să se plimbe pe punte, turbînd de furie.

— Ţinţi drahme nu-ţi azundge?

— Numai zece, jupîne!

— Socotit pe zeţe vagoane?

— Pe zece, cît ne-a fost vorba.

— Stii cîte parale faţe asta?

— Cum să nu ştiu? La ce m-am gîndit pînă acuma? O mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur şi cu treizeci şi cinci despăgubirea...

— Asta-i o avere! Zestre pentru două fete!

— Pentru două fete înstărite, kir Leonida. A mea, cînd am luat-o, n-avea nici cinci parale.

— Bine! zise negustorul, vînăt la faţă, după o clipă de gîndire. Platescu despăgubirea, si restul plateste kir Niculachi, cînd predaţi marfa la Pireu.

— Nu aşa, jupîne; să facem cum e obiceiul. Plăteşti dumneata acum despăgubirea, că omul lui kir Livarditi aşteaptă, ne dai şi-o arvună, cît te lasă inima — şi aduci hamali să în-

carce marfa. Cînd treaba-i gata, adaugi la arvună cît o mai fi nevoie să se facă douăzeci şi cinci de icosari, sau napoleoni dacă aşa ţi-e mai la îndemînă, adică jumătate suma. Pentru cealaltă jumătate ne dai scrisoare, să ne plătească la Pireu omul dumitale.

— Si dacă vă prapadiţi pe drum ? întrebă kir Leonida.

Gherasim îl privi printre pleoape, cu duşmănie, apoi se stăpîni, ridică din umeri şi răspunse, cu un amestec de batjocură şi dojenire :

— De, jupîne, fiecare meserie cu primejdiile ei ! Dumneata pierzi o pungă de galbeni, noi pierim şase suflete.

Şi arătînd la oamenii din echipaj, care aşteptau pe punte, să vadă ce-o să mai fie, adăugă, învăluindu-i într-o privire caldă, neaşteptată pe chipul lui aspru, de cremene :

— Eu zic că, dacă ne preţuieşti laolaltă, om face cît icosarii dumitale !

Încărcatul începu după-prînz şi continuă aşa toată ziua — scîndură de fag, gălbuie ; Cristea Busuioc o pipăia, bucată cu bucată, lemn bun, dar nu de pe valea Bistriţei.

Haralamb îşi pierdea vremea, cînd pe chei, cînd pe la locanda grecului.

— Nu te-nsuraşi, mă ? îl întreba Ieremia.

Seara încă nu sfîrşiră, încărcatul ţinu toată noaptea, pînă se iviră zorile. Cînd răsări soarele, magazia era plină şi „Speranţa" nu mai avea decît un metru de la apă pînă la copastie.

— Ce zici, Gherasime, o să ţină ? întrebă căpitanul. N-am încărcat-o cam fără măsură ?

— Nici o grijă, domnule ! Am fi putut să mai punem încă două vagoane.

Şi cîrmaciul adăugă, rîzînd cu şiretenie :

— Aşa cum de altminteri ne-a fost şi tocmeala cu jupînul.

— Chiar, ce te faci dacă îţi mai scoate, din pămînt, din iarbă verde, şi cele două vagoane ?

— Le încărcăm, dar îi mai ciupim vreo sută de drahme pentru întîrziere şi pentru deschisul bocaportului. Ce, oamenii ăştia să muncească de pomană ?

Într-adevăr, marfa fiind încărcată, fiind puse înăuntru şi scîndurile barăcii, aduse de pe plajă, Ieremia, cu plutaşul închideau gura magaziei şi întindeau deasupra o tendă, prinsă pe margini sub drugi de fier întăriţi cu pene.

Anton Lupan rîse din toată inima:

— Da' ştiu că l-ai frecat pe kir Leonida!... Ia spune, de la cine ai învăţat să strîngi oamenii în chingi, aşa de tare?

— De la kir Iani, şi de la alt kir Iani, şi de la încă un kir Iani, de la mulţi kir Iani, domnule!

— Fie, dar cred că i-ai întrecut pe toţi kir Ianii! Optzeci şi cinci de icosari sînt o avere, Gherasime!

— Ştiu, aşa spunea şi negustorul.

— Îţi dai seama cît puteau să cîştige căpitanii pe care i-ai slujit pînă acuma?

— Îmi dau, să vezi însă istorie: cînd spui un icosar, doi icosari, cincizeci de icosari, tu, care nu i-ai avut niciodată în mînă, ţi se pare că icosarul e doar o vorbă goală. Dar uite că vine kir Leonida! Domnule, te rog să mă laşi pe mine să număr banii; vreau şi eu să văd cît atîrnă...

Negustorul străbătea cheiul, năduşit, cu giubeaua prăfuită, însă altminteri cu înfăţişarea omului plin de mulţumire.

— Ia te uită la el! zise Gherasim cu ciudă. Parcă s-ar duce la nuntă, nu la jumuleală!... Bună-dimineaţa, jupîne! Noi sîntem gata de plecare; ai adus banii?

— I-am adusu, răspunse negustorul, scoţînd din buzunar o pungă plină. Să merdzem zos si să faţem hîrtiile.

După ce numără banii, cu migală şi cu un fel de teamă, Gherasim îi puse înapoi, în pungă, şi îi cîntări în mînă.

— Ei, acum ştiu şi eu ce greutate au banii! Mai ai şi alte pungi ca asta, kir Leonida?

— Am; asta mă priveste pe mine.

Cîrmaciul clătină din cap, cu milă:

— Grea viaţă trebuie că duci, jupîne! Să cari cu dumneata atîta povară! Şi unde mai pui că numai cîrpitul buzunarelor trebuie să te coste o avere!

Negustorul ridică din umeri, nepricepînd sau făcîndu-se că nu pricepe.

— A, uitasem, zise, cu un surîs de şiretenie. L-am întîlnitu pe kir Livarditi. Ţi-a trimesu multă sănătate.

— Da? făcu Gherasim, fără să tresară, zîmbind cu aceeaşi şiretenie. Şi nu e supărat pe mine că l-am încurcat cu grîul?

— Nu e suparatu de loc. Ba mi s-a părutu chiar vesel. Poate c-o fi înnebunitu de suparare.'

Pe cîrmaci îl scotea din fire veselia negustorului.

— Şi dumneata eşti cam vesel, jupîne! mormăi, cu ciudă şi cu nedumerire.

— De ţe să nu fiu vesel? Am trimesu marfa, am scapatu de gridză.

— Aşa?... Eşti mulţumit? Ei, acu, fiindcă ai dat banii şi ai iscălit hîrtia, am să-ţi spun o vorbă; dar stai jos, să nu-ţi vie ameţeală: Dacă nu te învoiai cu o mie de drahme, îţi duceam marfa şi cu două sute; cu zece icosari, jupîne! Na, ca să-ţi treacă mulţumirea!

O clipă negustorul se făcu galben şi zîmbetul i se prefăcu în rînjet. Apoi se porni pe rîs, şi rîse, rîse, pînă ce îl prinse tusea şi crezură că-l ia şi leşinul.

— Zi asa, fraţicule, zeţe icosari numai? Atunţi stai zos, să-ţi spun si eu o vorbă: ieri am primitu scrisoare de la kir Nicolachi, uite colea, ziţe: „Kir Leonida, trimite cheresteaua că e mare căutare. Platescu oricît, patruzeţi, ţinţizeţi de drahme pe metru, altfel pierdem musterii şi ne faţem de ocară".

— Bine, jupîne! scrîşni Gherasim, abia stăpînindu-şi furia. Altă dată am să ţin seama. Să învăţ şi de la dumneata ceva, nu numai de la kir Iani!

— Să duţi sanatate lui kir Nicolachi si salutări la Patrida! mai spuse negustorul, pornind să urce pe scară.

— Ai văzut, domnule? izbucni cîrmaciul, cu ciudă, cînd rămaseră singuri. Şi ziceai că l-am strîns în chingă!

— Lasă-l în pace! Orice ai zice, am făcut o treabă bună!

— Bună, nu-i vorbă, dar puteam să avem două pungi ca asta, în loc de una!

— Ia, mai bine să ne pregătim de plecare. Văd că barometrul stă neclintit de trei zile. De vînt, ce să mai vorbesc, cred că te îmbie!

— Da, n-am ce zice; vînt de apus: altul mai potrivit n-are de un' să vină.

— Atunci îngrijeşte de plecare. Butoaiele cu apă sînt pline?

— Pline, de aseară.

— Provizii avem, pe trei-patru zile?

— S-a dus Ismail, să tîrguiască; trebuie să pice acuma.

— Atunci eu dau o fugă pînă la Căpitănie să fac formele de plecare şi peste vreo oră cred că putem ridica pînzele.

— Foarte bine!

Ieşiră amîndoi pe punte; în port începuse forfota zilei. Ismail, cu Mihu se întorceau din piaţă, amîndoi cu cîte un sac în spinare, urmăriţi pas cu pas de Negrilă.

Mihu vedea pe chipul bucătarului mare amărăciune.

— De ce eşti supărat, nene Ismaile? Nu te bucuri că mergem la Stambul, în Turchia?

Drept răspuns, Ismail oftă, să ţi se rupă inima. Ce necaz îl pîndea oare, de se amăra pe măsură ce treceau zilele? Din partea lui, la gîndul plecării, Mihu simţea, pe lîngă oarecare nelinişte, o nemărginită bucurie. Şi doar nu era orfan, să spui că n-are pe nimeni, nu-i duce nimeni grija ştiindu-l în lume. Numai că el se gîndise să nu se-ntoarcă pe capul bătrînilor, că şi fără el abia îşi duceau sărăcia; ce adică, să-l trimită iarăşi la stînă, să stoarcă baciul din el untul şi să-l lase numai cu zerul? Avea să se întoarcă el odată, dar nu cu mîinile goale, să le fie ajutor, nu povară bătrînilor.

Chiar ieri, în timp ce se încărca lemnăria, scrisese carte acasă, iar azi îi lipise timbru şi-o pusese în cutia care se ducea cu vaporul: „Mamă şi tată, aflaţi despre mine că m-am făcut marinar, mus adică, şi plec pe mare. Sîntem şase inşi, toţi unul şi unul, iar dintre toţi, căpitanul e cel mai de omenie, şi deştept şi cu multă carte, învăţătorul de la noi din sat nu-i ajunge nici la călcîie. Las' că şi nenea Gherasim, cîrmaciul, cu toate că strigă uneori cu asprime, are o inimă să nu-i găseşti pereche în lume. Eu mă am bine cu fiecare, şi cu nenea Ismail, bucătarul, că mă hrăneşte cu bucatele cele mai bune, musaca, şi-o să-mi dea şi sarailie, cînd om ajunge în Turchia. Nenea Ieremia mă învaţă cum să ţin puşca la umăr şi să ochesc prin cătare, pe el ca ţintaş nu-l întrece nimeni. Odată a doborît două raţe dintr-o împuşcătură, nu ştiu cum le-a luat, zice că le-a prins în linie, de era să-l lovească damblaua pe năsosul de la căpitănie, că el umblă trei zile prin baltă, pînă să împuşte una. Şi cu nenea Cristea Busuioc, care a venit cu pluta tocmai de pe Bistriţa, m-am împrietenit acum, mai în urmă — că altfel e cam posomorît şi scump la vorbire, cătrănit cum zice nenea Ieremia; el m-a învăţat să fac alt soi de fluier, cu găuri mai multe, pot să cînt cu el şi mai gros şi mai subţire. A mai fost cu noi un om, pînă acuma — l-am ajutat cînd lucram fierărie, ceilalţi spun că-i

un încurcă lume, dar eu îl socotesc om de ispravă, numai că poate are şi el un oi la inimă. Nenea Ieremia, că îi e văr, zice, hai măi Haralamb cu noi şi-o să-nnebunească turcoaicele după tine! Iar el zice, şi ce, dac-au să înnebunească şi mie nu mi-o place niciuna? Aşa că nenea Haralamb nu vine cu noi, rămîne aici, la Sulina. Mamă şi tată, eu vă las cu bine. Şi Negrilă s-a împrietenit cu toată lumea. Numai lui nenea Ismail i-a făcut odată mare ruşine..."

Cînd Ismail şi Mihu păşiră pe punte, Gherasim îi şi luă în primire:

— Pe unde zăbovirăţi? Ce, credeţi că mai e timp de căscat gura?

Apoi strigă, să-l audă şi ceilalţi, adică plutaşul, care tot orînduia parîmele, şi Ieremia, care stătea de vorbă cu Haralamb, lîngă schelă:

— Ei, băieţi, luaţi-vă rămas bun de la Sulina!

— Cum adică, nene Gherasime, plecăm chiar acuma? întrebă musul, pornind să sară într-un picior în jurul magaziei.

— Acum, fără zăbavă, că ia uite ce vînt bate; vînt de zile bune! Dar ia pune tu mîna pe sondă, şi vezi cum stăm cu apa în santină. Cu încărcătura asta nu se poate să nu fi pătruns vreo picătură.

Mihu îi îndeplini porunca la iuţeală, bucuros că plecau la drum, bucuros că i se încredinţa o treabă de însemnătate mare.

— E apă de vreo trei degete, nene Gherasime!

— Asta-i nimica toată; aşa-i pînă se umflă bordajul. Da' oricum, de ce s-o lăsăm acolo? Pune mîna pe pompă şi dă-o afară.

Peste vreo jumătate de oră, cînd musul, roşu în obraz şi plin de năduşeală, fiindcă trăsese la pompă cu toată sîrguinţa, termina cu scosul apei din santină, se întorcea şi Anton Lupan de la Căpitănie.

Oamenii îl înconjurară:

— Plecăm, domnule?

— Chiar acuma! Ieremie, vino cu mine, în cabină. Am să-ţi dau două carabine, una pentru tine, să nu te mai încurci cu flinta aia ruginită, alta s-o încredinţezi tu cui crezi că e mai bun ochitor, după tine, că pe tine unul, asta o ştiu bine, nu te poate întrece nimeni.

— Poate văru' Haralamb, domnule... E drept, că nu ne-am pus la încercare, dar nici n-ar mai avea rost acuma, de vreme ce drumurile ni se despart, pentru totdeauna!

Haralamb stătea pe chei, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, cu o mușcată roșie în gură, urmărind manevrele de plecare. Ceva mai sus, la chei, sosise vaporul de pasageri de la Galați și tocmai se punea schela.

— Ia treci, mă vere, și desfă legătura! strigă Ieremia.

Haralamb se apropie de bintă și prinse să slăbească parîma, fără să lase mușcata din gură.

— Și așa, să nu uiți! îi mai spuse vără-su, aceasta fiind clipa despărțirii. Dacă te duci pe acasă, vezi ce-i cu ăi bătrîni. Să nu-mi poarte de grijă, dacă n-or primi prea repede vești de la mine.

Pe schela vaporului se îmbulzeau călătorii, coborînd grăbiți; fel de fel de lume, pescari, țărani, negustori, tîrgoveți, care cu geamantane, care cu saci, cu traiste și boccele... Deodată, Haralamb, care se uita la el în neștire, scăpă mușcata din gură. Printre ceilalți cobora un om în haine de dimie sură, înalt și spătos, cu căciula turtită, cu mustăți lungi, cînepii, cu ciomag la subsuoară și încruntat la chip. Un polițai, înarmat cu pistol și cu sabie lungă, încovoiată ca un iatagan turcesc, care zăngănea de pămînt, îl însoțea, aruncînd, ca toți polițaii, priviri fioroase în jur.

Haralamb păli.

— Ce e, măi vere? îl întrebă Ieremia.

Iar el răspunse, pierdut:

— Sacagiul! Acum mi s-a zis!

— Păi ce mai stai? Fugi!

De spus, poți s-o spui, poți s-o și faci, că nu ești olog, dar mai pe urmă, unde te ascunzi? În stuf, ca moș Ifrim?

Flăcăul aruncă priviri repezi în jur, îl văzu pe sacagiu intrat în vorbă cu cineva, întrebînd, descusînd, în vreme ce polițaiul se uita la toată lumea urît — și nu mai zăbovi: dintr-un salt fu pe bordul „Speranței", luă puntea în lung, cu umerii aduși, și nu se mai opri decît sub tambuchi...

Portul rămînea în urmă, domol, cu vapoarele care afumau cerul albăstrui, cu corăbii bătrîne care-și legănau catargele în fum, cu magaziile lui cenușii, care piereau, pe rînd. Pieri și Căpitănia, cu șopronul sub care o femeie jumulea

rațe și frigea guvizi, în vreme ce căpitanul mai silabisea și acum, nedumerit: a-c, ac, s-a-c, sac — cu nasul în abecedarul blestemat care rămînea greaua povară a vieții lui.

— Mă vere, asta mi-ai făcut-o tu! scrîșni Haralamb, de sub tambuchi. Tu l-ai îndreptat aici!

— Păi dacă l-aș fi îndreptat eu, nu te-ar fi dibuit de la început? Ce, ar fi trebuit să-ți caute urma două luni?

Se sfîrșea canalul, marea era în față, deschizînd poarta Levantului — și „Speranța" naviga, cu toate pînzele sus.

Țărmul de nisip rămînea departe, mai șters, mai nefiresc, de-ai fi zis că era numai o închipuire, care îndată avea să-ți piară din gînd. Plaja se mai văzu un timp, ducîndu-se către miazăzi, pe urmă apa începu să se ridice asupra ei, udîndu-i nisipul, întinzîndu-se spre stufăriș — și-atunci rămase doar stufărișul și sălciile — alt timp. Iar după ce totul pieri, numai turnul cenușiu al farului înfruntă depărtarea, dar nu pînă tîrziu, căci nici el nu putea fi decît vremelnic mai înalt decît timpul grăbit.

Pe punte, forfota din clipa plecării pierise și se lăsase liniștea foșnitoare din codrii adînci. Pînzele fremătau printre norii albi, destrămați — și scîndura bordajului spunea mării povestea ei, din timpul cînd nu fusese lemn de corabie, ci stejar uriaș.

Gherasim stătea la cîrmă, căpitanul în dreapta lui, iar ceilalți de o parte și de alta, în rînd, uitîndu-se spre orizont mîndri și dîrji, în timp ce etrava, foșnind, își începea marșul ei — știți...

Era în prima zi a lui iunie 1882 — „Speranța" pornea la drum...

EUROPA

PARTEA A DOUA

Ultima sirenă

CAPITOLUL VIII

OPRIRE LA ŢARIGRAD

În acea vreme, cînd vasele cu pînze puteau fi întîlnite încă destul de des în toate mările lumii, Marea Neagră, Marmaraua şi Arhipelagul cunoşteau mai mult caice şi barcazuri, mai toate cu cîte două catarge şi cu vele puţine, adesea croite la întîmplare sau după chibzuinţa nu prea învăţatului lor căpitan.

De aici nu trebuie să se înţeleagă că aceste mici corăbii erau cu totul şi cu totul pradă întîmplărilor grele şi furtunilor pe care le întîlneau. Dar tot atît de adevărat este că, dacă echipajul lor nu dovedea o iscusinţă şi o bravură nemaipomenită, nu le rămînea decît să aştepte cuminţi în porturi vremea bună — sau, cînd furtuna venea pe neaşteptate, să fugă din calea ei cu iuţeala omului disperat. Altfel sfîrşitul nu putea fi decît naufragiul — coşmarul oricărui marinar.

Cu „Speranţa" era altceva...

Bunele însuşiri ale unei nave le dă, în primul rînd, forma ei şi felul cum e construită. Despre asta s-a vorbit cînd corabia noastră se afla pe plaja Sulinei. Forma asigură viteza şi stabilitatea vasului, pe care forţe dinafară, valurile şi vîntul, cată să-l răstoarne, iar o construcţie îngrijită şi solidă îl face să reziste în această luptă.

Dar pentru izbînda navigaţiei, fie pe vreme bună, fie pe furtună, tot atîta însemnătate are împărţirea pînzelor.

Sînt corăbii cu unul, două, trei, cinci şi chiar mai multe catarge. În ceea ce priveşte numirile lor, altele în fiecare colţ al lumii, adesea le încîlcesc pînă şi navigatorii — să ne mul-

ţumim cu atît cît ne trebuie, ferindu-ne de orice ar putea să ne încurce.

„Speranţa" era ceea ce se numeşte o goeletă, după numărul catargelor şi felul velaturii. Cu trei pînze triunghiulare la prova, ridicate pe straiuri, cu o velă mijlocie pe catargul mic, împlîntat la o treime din lungimea corăbiei, lîngă peretele despărţitor dintre cabina echipajului şi magazie, şi în sfîrşit cu o velă mare pe al doilea catarg, ceva mai înalt decît primul, pare-se că ea avea, ca orice goeletă, cea mai bine împărţită velatură din vremea aceea şi poate chiar din toate vremurile. O dovedise întrucîtva deunăzi, cu prilejul primei ieşiri pe mare, iar astăzi, cînd naviga cu alt vînt, mai aspru, dovada se întărea. Dar adevărata dovadă avea s-o facă mai tîrziu, pe mări furtunoase, prin uragane, prin strîmtori răscolite de valuri şi semănate cu stînci — căci „Speranţa" pornea la drum greu şi lung, după cum vom vedea.

Oamenii ştiau încotro merg, de aceea, în clipa plecării stătuseră pe punte, umăr la umăr, încordaţi, privind spre orizont, mîndri şi dîrji. Acum, cînd corabia se aşternuse la drum, sub cerul senin, fiecare se răspîndise la treburile lui.

Anton Lupan coborîse în cabină, să scrie Jurnalul de Bord, de grija căruia nu trebuie să uite niciodată corăbierul, fie c-ar fi pe furtună, fie pe timp bun: „1 iunie 1882, ora 9,30 farul de la Sulina s-a pierdut din vedere; navigăm spre Stambul, cu vînt de la vest, de forţa trei, cu toate pînzele sus..."

Gherasim stătea la cîrmă, iar Cristea Busuioc făcea de veghe la prova, cum se obişnuieşte pe orice corabie cînd se află la drum.

— Nene Cristea, dumneata eşti de veghe? întrebă Mihu.

Întrebat numai ca să intre în vorbă cu plutaşul, fiindcă altminteri doar îl ştia ce face acolo, de vreme ce Gherasim îl pusese de cart.

Cristea Busuioc stătea pe marginea parapetului, cercetînd încordat faţa mării, deşi, cît vedeai cu ochii, nu erau decît valurile care de la o clipă la alta îşi lepădau mîlul Dunării şi se albăstreau.

— Da, de veghe.

— Şi ce trebuie să faci?

— Să văd dacă nu se iveşte ceva în faţa noastră... Haide, băiete, du-te d-aici, nu mă ţine de vorbă! Ce, tu altă treabă n-ai?...

Ăsta era necazul, că băiatul n-avea nici o treabă pînă nu ieșea Anton Lupan din cabină, unde naiba știe ce tot scria!

— Mihule, tu să mă aștepți pe mine, să aruncăm lochul[1]! îi spusese căpitanul, acum o jumătate de ceas.

Și de atunci musul se învîrtea pe punte, fără ca măcar să fi înțeles ce urmau să arunce, el cu Anton Lupan. Nimic de pe bord nu i se părea de prisos, ca să spui că trebuie aruncat.

— Nene Gherasime, acum nu mai mergem pe o coastă; se cheamă că avem lest, nu-i așa?

Pe naiba, lest! Era la mintea cocoșului ce se întîmplase de vreme ce aveau opt vagoane de cherestea în hambar — dar întreba și el, într-o doară, să-l zgîndăre la vorbă pe cîrmaci.

— Nu, băiete, avem marfă, lestu-i alt marafet, cum de uitași? Și încă marfa n-ar fi nimic! Avem cu noi ceva care atîrnă mai greu: o pungă plină cu icosari! Hai, și-acum du-te, nu mă mai bate la cap.

Musul luă puntea în lung, tot trăgînd cu ochiul la tambuchiul pe unde trebuia să iasă Anton Lupan. Ajungînd în dreptul bocaportului, se opri și se uită la Negrilă, înciudat. Cîinele îi ținuse tovărășie omului de veghe, apoi, văzînd că totul pe mare era limpede, că nici pescărușii nu se mai roteau pe sus, pieriseră spre uscat, se tolănise la soare și dormea liniștit pe hambar. Ce viață tihnită! Și musul care crezuse că marinarul trebuie să se zbuciume neîncetat!

Dar oare, pe puntea „Speranței", înafară de el nu se mai frămînta nimeni la acest ceas?

Ismail tăia ceapă în bucătărie și lăcrima; dacă era vreo frămîntare în ființa lui, cum s-o vezi? — omul lăcrămează la ceapă mai vîrtos decît la orice necaz!

Frămîntarea adevărată era dincoace, în cabina echipajului, la un pas.

— Mă vere, tu mi-ai făcut-o! Să știi că te bat! scrîșnea Haralamb.

Ieremia stătea pe marginea patului și își freca flinta lui ruginită, necăjit că nu-i putea scoate lustrul pe care îl avea carabina dată de căpitan.

— Cum era să ți-o fac eu? Tu n-ai atîta minte în cap?

— Și-acum să-mi spui cum ies din belea?

— Păi beleaua ai lăsat-o în urmă, fii mulțumit c-ai scăpat!

---

[1] Citește „log"

Iacă, mai bine leapădă ţoalele de pe tine şi ţine de colea haine de marinar! Hai, că la ora prînzului intri de cart!

— Asta cine ţi-a spus-o?

— Gherasim, că el e şeful de echipaj.

— Adică vrei, nu vrei...

Haralamb spumega de necaz.

— Măi vere, — îl linişti Ieremia, — de ce-ţi faci tu inimă rea? Dacă nu te împaci cu viaţa de marinar, nu te împiedică nimeni să te dai jos la Ţarigrad, să cauţi o corabie sau un barcaz şi să faci calea-ntoarsă, că vădanele tale or fi suspinînd pe mal.

— Nu, că eu vreau să mă-nsor, să mă fac gospodar.

— Cine-o să te ia pe tine? Nu te vezi că eşti amărît şi sărac?

— Ehe! Lac să fie, că broaşte!... Ghiocica, ori alta ca ea!

— Şi dup-o săptămînă s-o tuleşti iar? Păi ce, tu eşti făcut să stai în laţ şi să-ţi dea de mîncare socrul bogat? Hai, mă, cu noi, să vezi lumea, şi-aşa o să te luminezi şi tu la cap, singur o să spui că mai înainte n-ai avut minte nici cît un viţel abia fătat. Unde mai pui că o să strîngi şi gologani, destui ca să-ţi faci casă şi să te însori cu cine oi vrea.

— Dar cum o să merg, că nici măcar nu mi-am scos carte de marinar?

— O să-ţi scoată căpitanul, cînd om ajunge la Ţarigrad.

— Va să zică, v-aţi înţeles pe spinarea mea!

— Păi sigur că m-am dus să mă sfătuiesc cu el, dacă te-am văzut în necaz!

Haralamb rămase pe gînduri, scărpinîndu-se cu nehotărîre în cap.

În acest timp, „Speranţa" îşi urma drumul, în larg, departe de uscat. Gherasim ţinea cîrma, chinuindu-se să ţină după busolă unghiul dat de căpitan. Naviga de peste douăzeci de ani, străbătuse Marea Roşie, de la Suez la Bab el-Mandeb, Mediterana barem o colindase în lung şi-n lat, iar de cîteva ori trecuse chiar dincolo de Gibraltar, prin golful Biscaiei, canalul Mînecii, către Amsterdam, dar nici pînă azi nu se împăcase pe deplin cu busola, care îi ostenea ochii şi îl toropea. Îi venea mai la îndemînă să ţină drumul după soare, după stele, şi cu atît mai uşor după semne de la uscat; de altminteri, chiar şi căpitanii lui, ceilalţi, pe cît le era cu putinţă, o ţineau pe lîngă mal, nea-

vîntîndu-se în larg decît atunci cînd n-aveau încotro ; cît despre busolă, se uitau la ea numai la zile mari.

Acest fel de a merge, pe lîngă coastă, se numeşte cabotaj. Din partea lui, Anton Lupan se simţea mai liniştit, ştiindu-se departe de uscat ; într-adevăr, pentru cel care cunoaşte marea şi ştie să se lupte cu ea, primejdia nu e în larg, ci la mal, aşa cum mai tîrziu se va dovedi, cu vîrf şi-ndesat. De aceea, ieşind de la Sulina, căpitanul „Speranţei" luase drumul spre sud-est, pînă ce orice urmă a ţărmului se topise, departe, sub orizontul înceţoşat, şi abia atunci îi dăduse lui Gherasim unghiul care de acum înainte trebuia ţinut cu străşnicie, treabă plină de răspundere pentru orice cîrmaci. De aceea stătea Gherasim încruntat, de aceea cînd Mihu îl zgîndărise la vorbă răspunsese îndestul de posac ; altceva fusese deunăzi, cînd ieşiseră să se plimbe cîteva ceasuri în larg, şi altceva era acum, cînd busola trebuia să-i scoată 250 de mile depărtare de Sulina, în gura Bosforului, către Ţarigrad.

Peste o jumătate de ceas, căpitanul ieşi pe punte, îşi aruncă ochii la dîra înspumată pe care „Speranţa" o lăsa în urmă, apoi se apropie de cîrmaci :

— Gherasime, schimbă drumul mai la vest un cart !

Pe vremea aceea, corăbierii nu măsurau unghiurile în grade, ca azi, fiindcă 360 de liniuţe trase pe cadranul busolei ar fi zăpăcit ochiul bietului cîrmaci, fără să aducă vreun folos adevărat, atîta timp cît o corabie, mişcată de vînt, nu putea niciodată să urmeze drumul cu precizie de grad. Ei împărţeau cadranul în patru sferturi, după cele patru puncte cardinale, iar fiecare sfert avea opt carturi, un cart numărînd astfel unsprezece grade şi ceva.

— De ce-am schimbat drumul, domnule ? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, pe de o parte curios, pe de alta dorind să-i amintească de prezenţa sa şi de-o anumită treabă nelimpede pe care fusese vorba s-o facă amîndoi, încă de acum un ceas.

— Iată de ce, Mihule... răspunse Anton Lupan.

Din lămuririle date de el musului, se înţelegea cam aşa : e uşor să tragi o linie pe hartă, unind gura Bosforului cu Sulina, să măsori unghiul pe care acest drum îl face cu orice meridian şi apoi, încredinţîndu-l cîrmaciului, să te culci împăcat. Corabia însă nu merge mai niciodată întocmai pe drumul acesta ; în timp ce prova ei rămîne îndreptată tot timpul sub unghiul

arătat de busolă, ceea ce pe un navigator fără pricepere îl poate prea des înşela, vîntul sau curenţii mării o fac să alunece de-a latul, să deriveze, cu un cuvînt folosit de marinari — şi astfel, cu toate măsurătorile şi cu toată străduinţa cîrmaciului, ea iese în altă parte, nu unde te-ai aşteptat.

Privind dîra lăsată în urmă, care e cu atît mai arcuită cu cît corabia alunecă mai mult de-a latul, Anton Lupan măsurase din ochi deriva şi îşi dăduse seama că dacă mergeau mai departe aşa, vîntul de la vest i-ar fi împins treptat în larg şi în loc să nimerească în Bosfor, s-ar fi pomenit altundeva, mai la răsărit, pe coasta Anatoliei. În timpul acela, ochiul căpitanului ţinea locul multor instrumente de navigaţie, dar cînd ochiul era deprins cu măsurătorile, iar căpitanul se dovedea dibaci, corăbiile ajungeau la locul dorit aproape tot aşa de sigur ca vapoarele de azi. Poruncindu-i cîrmaciului să schimbe drumul, căpitanul socotise că zădărnicea păgubitoarea derivă şi astfel, deşi acuma prova „Speranţei" era îndreptată cu un cart mai la vest de drumul adevărat, el era sigur că au să iasă în gura Bosforului, tocmai unde doreau.

Abia sfîrşise de dat aceste lămuriri, cînd pe tambuchiul din prova ieşi Haralamb, bocănind cu cizmele pe scări, îmbufnat.

— Văleu, că mîndru-ţi mai stă marinar, nene Haralamb! strigă Mihu, uitînd chiar şi de acea treabă hotărîtă s-o facă împreună cu Anton Lupan.

Pînă şi Gherasim, de la cîrmă, cît era el de încruntat, ridică ochii din busolă şi zîmbi pe sub mustaţă, mulţumit de înfăţişarea noului său om din echipaj. Era chipeş Haralamb în straiele lui de ţăran, dar să-l vezi acum, cu tricoul vărgat şi cu boneta albastră din cap!

— Mă, ascultă ce-ţi spun eu, — zise Ieremia, urcînd după el, cu flinta sub braţ ,— n-o să fie turcoaică să nu leşine după tine, numai cum te-o vedea!

Chiar şi Negrilă se ridică de pe bocaport, se uită nedumerit la noul marinar, îşi ciuli urechile, mîrîi mirat, apoi, dumirindu-se, se repezi la el şi începu să latre vesel, stîrnind pe puntea „Speranţei" adevărat bairam.

Numai Ismail rămăsese posomorît în bucătăria sa, tot tăind ceapă pentru plachie şi lăcrămînd necurmat.

— Ia fă-te-ncoa', frate Haralamb, să te fac ajutor de cîrmaci! strigă Gherasim. Hai, că dacă eşti isteţ nu-i treabă grea.

Dar poate că mai mulţumit decît toţi era Anton Lupan ; de mult îşi pusese el ochii pe Haralamb, îl ştia bun marangoz, bun fierar, vrednic, voios, uneori cu haz, însuşiri greu de întîlnit toate deodată la un singur marinar. Să nu-i porţi recunoştinţă sacagiului care picase la ţanc ?...

Mihu rămăsese pe punte, bosumflat :

— Domnule, parcă era vorba să aruncăm nu ştiu ce...

— Lochul, Mihule ! Vino încoa' !

Poţi oare să povesteşti călătoria unei corăbii din celălalt veac fără să aminteşti despre această unealtă care şi-a făcut treaba, glorios, zeci şi zeci de ani ? Fiindcă nu e vorba de lochul folosit pe vapoarele de azi, ci de un instrument de multă vreme uitat : o bucată de scîndură, ca un sfert de cerc, cercul întreg să zici c-ar fi fost de mărimea obişnuită a unei roţi de car. Pe latura rotundă, lemnul are găuri, umplute cu plumb, pentru o trebuinţă care se va vedea. De cele trei colţuri se leagă trei capete de sfoară, parîmă subţire împletită anume ca să nu se poată întinde, nici dezrăsuci, oricît ai scărmăna-o — şi toate trei se înnoadă, ca o labă de gîscă, de altă parîmă, aceasta lungă de cîteva sute de paşi. Arunci scîndura în apă, loch cum se cheamă, în toată alcătuirea sa ; plumbul o face să stea în picioare, şi după ce vîrtejurile stîrnite de corabie în alunecarea ei se topesc în val, ea rămîne în mijlocul mării ca un popîndău nemişcat, în timp ce parîma cu care e legată alunecă peste parapet, pas cu pas.

Pentru a înţelege restul, trebuie să ştii — şi Mihu aflase asta încă de la Sulina, cînd îşi băga nasul prin hărţi cerîndu-i mereu lămuriri lui Anton Lupan — trebuie să ştii că un grad, din cele 360 ale unui meridian, are cam 111 kilometri, iar un minut, din 60 de minute ale unui grad, are la rîndul lui cam 1850 de metri, lungimea milei marine, singura măsurătoare folosită de corăbieri în trecut, ca şi azi.

Pe parîma lochului, după ce se lasă o lungime îndestulătoare, în scurgerea căreia să fii sigur că scîndura aruncată în apă nu se mai mişcă, ci a rămas pe loc, ca un par, se fac noduri la depărtări egale, între unul şi altul măsurîndu-se 31 de metri fără ceva. Parîma alunecă, numeri nodurile şi te uiţi la ceas ; dacă într-un minut trece, de pildă, un nod, înseamnă că în acest timp corabia a mers acei treizeci şi unu de metri fără ceva — cifră care, înmulţită cu 60, face 1850 metri, adică o

milă marină în cap. Deci, cîte noduri se scurg într-un minut, atîtea mile străbate corabia într-un ceas. De aceea, cînd vorbeau de viteza vasului lor, corăbierii din trecut nu spuneau mile, ci noduri, cuvînt vechi, dar folosit de unii încă și azi, fiindcă marinarii, dacă ne amintim vorba lui Gherasim, sînt mai încăpățînați păstrători ai tradițiilor decît oamenii de la uscat.

Cam acestea ar fi cuvintele cu care un căpitan i-ar lămuri musului său folosința lochului, ca să fie sigur că lămurirea îi pătrunde mai ușor în cap. Lochul adevărat are însă nodurile de două ori mai dese, căci o parîmă prea lungă ar însemna o mînuire mai grea, iar timpul măsurătorii se micșorează și el la o jumătate de minut, ceea ce nu-i greu să se înțeleagă că duce la același rezultat. Cît despre ceasornic, pentru ușurarea trebii era înlocuit, în acel timp, cu o nisiparniță, străvechi instrument de măsurat timpul, alcătuit din două bule de sticlă unite printr-o mică gîtuitură ; într-una din ele se afla pus, cu socoteală, atît nisip cît să se poată scurge în cealaltă, în cîtimea de timp pe care doreai a o măsura...

„Speranța" naviga cu 6 mile, sau, dacă vrei, cu 6 noduri pe ceas.

— Și la ce trebuie să știm iuțeala, domnule ? întrebă Mihu, în timp ce trăgea lochul înapoi, pe punte, și întindea saula la uscat, sub îndrumarea lui Anton Lupan.

— Fiindcă dacă știm cîte mile facem pe ceas, răspunse acesta, putem să le măsurăm pe hartă și să vedem cam în ce loc ne găsim la un moment dat. Iată, eu știu de pe acum că dacă vîntul nu scade, deseară, la ora șase, o să fim în dreptul Constanței ; e trebuitor să știi în orice clipă, cînd ești departe de coastă, cît drum ai străbătut și cît ți-a mai rămas.

Vremea se păstra frumoasă și vîntul bătea statornic, de la uscat. Cei cîțiva nori albi care plutiseră pe cer de dimineață se topiseră odată cu venirea amiezii ; numai orizontul, de jur împrejur, era îngreuiat de o pîclă albastră. Din cînd în cînd, departe, în dreapta, în tribord, ca să vorbim ca niște adevărați marinari, lucea în soare aripa unui pescăruș răzleț, dovedind că într-acolo se afla coasta. Pe mare se fugăreau valuri, unele înspumate, însă „Speranța", care le primea dintr-un bord, nu se balansa nici de-o șchioapă, ci doar sălta, domol, între văi și creste, împungînd cerul cu catargele și trăgînd pe el o linie dreaptă.

Haralamb intrase de veghe odată cu începerea celui de al treilea cart, treabă uşoară chiar pentru unul care n-a fost în viaţa lui marinar. El stătea în acelaşi loc unde de dimineaţă stătuse plutaşul, şi pare-se era tare mîndru de însărcinarea sa.

— Gata, domnule, l-am cîştigat! îi spuse Ieremia lui Anton Lupan. Ăsta nu mai debarcă la Stambul, chiar dacă ar vrea să-l facă ginere turcul cel mai bogat!

Credea că îl cîştigase cu vorbele lui înţelepte — şi cînd colo, pe Haralamb îl zăpăcise haina de marinar. Dar lasă că şi Gherasim avusese partea lui, care preţuia măcar tot atît cît tricoul vărgat: în loc să-l pună la spălat puntea, ca pe orice marinar proaspăt, îi încredinţase cîrma, firește el neîndepărtîndu-se de lîngă ea — şi timp de un ceas, cînd hăis, cînd cea, „Speranţa" navigase condusă de Haralamb.

Toate păreau să meargă strună, oamenii se înfrăţeau cu marea, erau voioşi, îşi lăsaseră grijile la uscat — numai Ismail clipea des, cu gîndul aiurea, posomorît şi posac.

Pe la trei ceasuri după-prînz văzură o corabie cu două catarge, care trecea departe, prin dreapta, pesemne ţinîndu-se în preajma coastei, căpitanul neavînd îndrăzneala să navige în larg.

— Te pomeneşti că-i „Penelopa"! zise cîrmaciul, rîzînd pe sub mustaţă. Dac-ar fi aşa, aş vrea să văd ce mutră ar face kir Velisaratos...

— Nu cred să fie „Penelopa"; are catargele mai înalte, răspunse Anton Lupan, uitîndu-se prin binoclu. Şi chiar dac-ar fi ea, cheresteaua lui kir Leonida n-o s-o mai încarce!

Tot în tribord, pe la cinci şi jumătate, se zări o dîră de fum, plutind deasupra orizontului.

— E un vapor care intră în portul Constanţa, spuse căpitanul, după ce privi ceasul. Vezi, Mihule, a fost bună socoteala noastră. Ia hai să mai măsurăm viteza odată. Acum, am să te pun pe tine să arunci lochul...

Prima oară, musul ţinuse nisiparniţa — căci doar nu era să purceadă la toate deodată, în primele lui ceasuri de navigaţie.

Se apropia seara şi întîia zi a călătoriei se scursese pe neobservate. Anton Lupan, Gherasim şi Ismail se schimbau din patru în patru ore, la cîrmă, iar Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc făceau pe rînd de veghe. Mihu şi Negrilă se plimbau de la unii la alţii.

Cei care nu erau de cart cinară la ora şapte, ca să termine înainte de a cădea noaptea. Pe urmă Gherasim coborî sub tambuchiul de la pupa, în laturile căruia se aflau magazioarele cu zestrea „Speranţei", scoase două felinare mari, cu sticla groasă, unul verde, celălalt roşu, şi după ce le aprinse, se apucă să le pună la locul lor, în dreptul catargului mic, deasupra parapetului.

— Astea ce sînt, nene Gherasime? întrebă Mihu.

— Felinarele de poziţie.

Musul rămase cu gura căscată.

— Vezi tu, îl lămuri cîrmaciul, dacă noaptea vine o corabie în calea noastră, după felinarele astea îşi dă seama încotro mergem şi ştie să ne ocolească. Îndată ce cade seara, orice corabie trebuie să pună un felinar roşu în babord, adică aici, în stînga, şi altul în tribord, aşa fel ca să poată fi văzute din faţă. Înţelegi mai departe?

— Nu prea, mărturisi băiatul.

— Uite, — continuă Gherasim, scărpinîndu-se în creştet, — să zicem că eşti de veghe noaptea — şi vezi deodată în faţă o lumină roşie. Ce înseamnă asta?

— Că e o corabie, firește!

— Dar cum e, cu faţa?

Mihu se gîndi o clipă, privind felinarele.

— Nu! Dacă ar fi cu faţa ar trebui să le văd pe amîndouă. Înseamnă că o văd dintr-o coastă.

— Învaţă să vorbeşti: dintr-un bord, nu dintr-o coastă. Dar din care anume?

— Din babord! răspunse musul, după ce se gîndi iarăşi.

— Aşa e, băiete! Şi dacă tu o vezi din babord, încotro are prova, adică încotro merge?

— Spre stînga mea, nici vorbă!

— Atunci tu ce se cuvine să faci, ca să nu dai în ea, ca orbetele?

— Păi ce să fac? S-o iau niţel la dreapta.

— Întocmai! Şi aşa, ea ce bord o să-ţi vadă? Adică, lumina verde, sau a roşie?

— Păi dacă o iau la dreapta, înseamnă că mă întorc spre ea cu babordul.

— Bine, băiete! Cu asta ai învăţat rostul felinarelor. Ca să nu uiţi niciodată, trebuie să ştii o regulă: dacă vezi verde în partea unde şi tu ai tot verde, ori roşu unde ai roşu şi tu,

atunci nu te pîndeşte nici o primejdie. Marinarii au făcut din regula asta chiar o poezie; ţine-o minte şi tu·

Verde-n verde, roş în roş
Drumu-i bun din moş strămoş...

În clipa cînd Gherasim îşi sfîrşea lămuririle, clopotul bătu de patru ori, vestind sfîrşitul ultimului cart al zilei; acum începea serviciul de noapte. Căpitanul, care zăbovise în cabină, să scrie în Jurnalul de Bord, ieşi pe punte.

— Mihule, du-te de te culcă îndată, că la miezul nopţii intri de veghe.

La început, lui Mihu nu-i veni să creadă; pe urmă, dîndu-şi seama că Anton Lupan nu era din cei care să amăgească oamenii, începu să sară într-un picior pe punte, chiuind ca haiducii.

— Mai încet, că aici nu eşti la stînă! îl potoli cîrmaciul.

Apoi se întoarse spre căpitan, scărpinîndu-se iarăşi în creştet:

— Domnule, poate nu e bine să-l punem de la început chiar noaptea. Să fi făcut măcar un cart de ziuă.

— N-avea nici o grijă, Gherasime; tot de veghe a fost cît a ţinut ziulica... Dar bagă de seamă, Mihule, dacă te prind că nu adormi numaidecît, s-a zis cu veghea!

Musul coborî în cabină, se căţără în patul lui, îşi trase pătura pînă peste cap, închise ochii, strînse pumnii şi adormi la iuţeală, fiindcă aşa îi poruncise căpitanul. Dar gîndul lui rămăsese afară, pe puntea umezită de abureala rece a nopţii, sub pînzele care legau marea cu cerul. La miezul nopţii, cînd îşi luă postul în primire, toate i se păreau cunoscute în juru-i, ca şi cînd ar fi fost om de veghe o veşnicie — şi cu cît i se păreau mai cunoscute, cu atît simţea mai rece în spinare gheara unei nelinişti fără nume.

— Mihule! strigă Anton Lupan, de la cîrmă.

În noapte glasul avea ceva tainic. Răsărise de curînd o bucată de lună tîrzie.

— Da, domnule!

— Nimic; voiam să ştiu dacă eşti acolo. Nu trebuie să stai ţeapăn, că doar dacă e să se vadă ceva, se vede de departe. Poţi să te mai mişti pe punte. Dacă ţi se face urît, mai vino încoace.

Auzindu-le glasul, Negrilă, care dormea pe undeva, în umbră, se săltă în picioare, căscă, apoi se apropie de stăpînă-su, lipăind pe punte, şi începu să i se frece de cizme.

— Hai, fii cuminte! Acum n-am timp de tine!

Tînărul mus stătea aplecat peste parapet, la prova, cu ochii aţintiţi înainte. Luna se ridica pe cer, ascunsă sub pînze, şi marea, ruginie la început, începea să se arginteze. Era atîta linişte, că se auzeau valurile, pînă departe, murmurînd domol, cu o mie de glasuri. Sub bompres etrava tăia apa, foşnind tainic: cîte un val se spărgea în bordaj, alene, şi vîntul îi prindea jerba albă, spulberînd-o în scîntei ude.

Spre răsărit, în lumina lunei, cerul era palid, lăptos ca varul; mai sus bolta se albăstrea şi lăsa să se vadă stele răzleţe, parcă mişcătoare, care se fereau cu teamă din calea catargelor.

Mihu rămase aşa o vreme, cu ochii cînd la cer, cînd la mare. Dormeau toţi pe corabie, iar el, cu căpitanul le ţineau soarta în mînă. Era rece a naibii gheara aceea care-l rîcîia în spinare! Arar, cîte o stea mică se desprindea de pe boltă, ca o frunză firavă scuturată de vîntul toamnei, şi după ce lăsa în urmă o dîră nesigură, se stingea, deasupra valurilor. Încolo, nu se vedea nimic, cît era de lung orizontul şi de întinsă marea.

— Domnule, — întrebă musul, dînd o fugă la pupa, după ce se încredinţă că nici măcar o vedenie nu le-ar fi putut tăia calea, — stelele care cad sînt sufletele morţilor? Aşa am auzit, dar parcă nu-mi vine a crede să fie pe cer atîtea stele cîte suflete sînt pe lume, fiindcă se cuvine să punem la numărătoare şi dobitoacele, şi gîzele, nu numai oamenii.

— Nu, Mihule, stelele căzătoare sînt meteoriţi, frînturi care se desprind din unele astre şi rătăcesc fără nici o lege în nemărginirea văzduhului. Viteza lor e aşa de mare, încît din frecarea cu aerul se aprind şi se mistuie. Cîte unul nimereşte pe pămînt, dar pînă azi nu s-a auzit să fi adus cu el vreo nenorocire. Cele mai multe stele căzătoare se topesc în aer şi se pierd fără urmă...

Aici Mihu tresări, făcu ochii mari şi se repezi speriat la prova. Era o stea care căzuse în mare şi nu voia să se stingă? Valurile o săltau, iar ea sclipea, şugubeaţă, făcînd cu ochiul celorlalte stele. Se vedea limpede, în stînga bompresului, din ce în ce mai luminoasă; şi iată că, deodată, sub ea se ivi încă

una, parcă răsărită din apă. Ei, dar asta nu mai era albă, ci roşie, ca un felinar de corabie.

— Domnule, ce să fie asta ?

Căpitanul lăsă o clipă cîrma şi se apropie de parapetul „Speranţei".

— E un vapor, Mihule ; nu-ţi fie teamă, o să treacă departe, prin stînga noastră ; pesemne se duce la Odesa.

— Nenea Gherasim m-a învăţat cum să recunosc corăbiile şi nu mi-aş fi pierdut capul. Dar n-am înţeles ce-i cu lumina aceea albă.

— Gherasim a uitat să-ţi spună că vapoarele, spre deosebire de corăbii, mai au şi o lumină albă pe catargul din prova. De acum înainte să ţii minte.

Peste o jumătate de ceas vaporul era în dreptul „Speranţei", însă aşa de departe că abia i se deosebea umbra posomorîtă şi dîra de fum negru în lumina lunei.

— Mihule, ia vino încoa' ! strigă Anton Lupan de la cîrmă. E ceasul două ; dacă socotelile mele sînt bune, am făcut pînă acum o sută zece mile : trebuie să vedem farul de la Capul Caliacra. Ia, noaptea poţi să te caţeri pe catarg tot aşa de iute ca ziua ?

— Pot, domnule !

— Atunci dă-i drumul, dar ia-o pe grijele, că altfel n-ai să poţi de pînze — şi uită-te dacă nu se zăreşte farul. Ia seama să nu aluneci, că rămîn fără om de veghe.

În cîteva clipe musul era la crucetă, de unde, luînd catargul în braţe, se căţără mai departe, pînă ce atinse mărul cu mîna.

— Ia te uită minune ! Văd ceva, parc-ar fi fulgere, dar de unde, că-i vreme senină ?!

— Nu sînt fulgere, ci lumina farului, îl lămuri, mulţumit, căpitanul. Uită-te bine, şi vezi pînă la cît poţi să numeri între o sclipire şi alta.

Negrilă scheuna, învîrtindu-se în jurul catargului.

— Cam pînă la 8, domnule.

— Bine, acum dă-te jos la iuţeală.

— E farul de la Caliacra ? întrebă musul, îndreptîndu-şi hainele. Nu s-ar putea să fie altul ? Nenea Gherasim mi-a spus că pe coaste sînt multe faruri.

— Sînt mai multe sau mai puţine, după cum e coasta, Mihule. Ele se pun mai cu seamă în locuri primejdioase, pe

insule, pe istmuri, la intrarea strîmtorilor. Dar sînt făcute în aşa fel, ca să nu le încurci între ele. Ziua le recunoşti după formă, că unele sînt mai înalte, altele mai scunde, unele de fier, altele de piatră, vopsite tot în culori deosebite. Noaptea te lămureşti după lumină ; fiecare se aprinde în alt chip, mai rar sau mai repede, la unele lumina ţine mai multe clipe, la altele mai puţine...

— Şi marinarii de unde ştiu asta ?

— Au o carte, „Cartea farurilor", în care sînt trecute toate farurile din lume, fiecare cu descrierea lui. Cînd te-am pus să numeri, am vrut să ştiu măcar pe departe cîte secunde trec între o sclipire şi alta, deşi, eu unul nu aveam nici o teamă că am putea fi în altă parte decît la Capul Caliacra.

— Dar ştiu eu dacă n-am numărat prea repede ? Omul greşeşte...

— Ai dreptate ; pentru asta, cînd te afli în locuri cu faruri multe, şi te temi că ai putea să le amesteci, te foloseşti de un ceas anume, care măsoară cu precizie durata luminii şi timpul dintre o sclipire şi alta. Acum ai înţeles cum stă treaba, băiete ?

— Da, domnule !

— Atunci pune-ţi mantaua în spinare şi du-te de stai de veghe.

Restul cartului se scurse pe nesimţite ; luna ciuntită trecuse în partea astălaltă, frecîndu-se de catarge, şi începuse să pălească, odată cu stelele. La răsărit, dacă te uitai pe sub pînze, cerul se făcuse cenuşiu, apoi albise — şi sub el valurile păreau mai potolite.

La ora patru, cînd Ismail ieşi somnoros pe punte, să ia cîrma în primire, orizontul începea să se împurpureze, iar vîntul nu mai sufla cu vechea putere. Înainte de a coborî sub punte, Anton Lupan cu Mihu aruncară lochul şi văzură că, într-adevăr, „Speranţa" nu mai făcea decît cinci noduri.

Ziua de 2 iunie se scurse mai încet decît prima. Oamenii se uitau plictisiţi la pînzele care, din cînd în cînd, fluturau greoaie, căci vîntul slăbea treptat. Spre prînz ai fi zis că va adormi de-a binelea ; însă după vreun ceas îşi recăpătă viaţa şi se roti mai la nord, cu un cart. Acum „Speranţa" îl primea dinapoia traversului, şi după ce şcotele fură slăbite atît cît se cuvenea, se aşternu la drum cu cinci mile pe ceas.

Peste zi, Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc trecură pe rînd la cîrmă, sub îndrumarea primului cîrmaci. Mihu era

mîhnit că nu-l puneau şi pe el — însă se linişti cînd căpitanul îl chemă în cabină şi-l aşeză în faţa hărţilor, pe care de altminteri musul le cunoştea.

— Să ţii cîrma e mai uşor ; asta ai s-o deprinzi repede. Pe tine vreau să te învăţ mai multe, fiindcă te văd isteţ şi aş vrea să fii ajutorul meu cîndva. Poate că odată ai să ajungi chiar căpitan.

În ziua aceea, Anton Lupan începu să-i împărtăşească temeinic lui Mihu învăţătura sa. Cînd ai numai un an de şcoală şi acela făcut pe apucate, n-ai să deprinzi nici într-o zi, nici în două, nici în douăzeci de luni, ştiinţa care i se cere unui adevărat căpitan. La Sulina, ucenicul-marinar nu ştiuse nici măcar că pămîntul e rotund — acum îl avea limpede în cap, fiindcă văzuse acolo-n cufărul lui Anton Lupan un glob pămîntesc, cu ape şi cu continente, pe care acest vrăjitor i-l rotea în faţa ochilor, cum ar fi rotit pămîntul cel adevărat. Dar ştiinţa pămîntului şi-a hărţilor care îl desfăşoară neted în faţa ta, nu se sfîrşeşte cînd ai aflat ce lungime are ecuatorul, ce-i aceea o paralelă şi un meridian.

După trei ceasuri de învăţătură, Mihu ieşi pe punte cu capul făcut calendar. Ehei, or fi ţinut cîrma ceilalţi, de se îndreptau acum prin faţa sa, şi Ieremia, şi Haralamb, ba chiar şi tăcutul plutaş — dar niciunul nu ştia cum se măsoară pe hartă longitudinea şi latitudinea unui punct dat!

Restul timpului pînă la cină, cu capul zbîrnîind de parcă ar fi avut în el un bondar, Mihu se zbengui pe punte cu Negrilă, amestecîndu-se amîndoi printre picioarele celorlalţi. După două zile de navigaţie, se mişca aici ca pe uliţa sa ; ar fi fost altfel, de bună seamă, dacă s-ar fi nimerit o mare mai zburlită, un vînt mai duşman, dar se vede că şi marea, şi vîntul au grijă să nu-i sperie pe ucenicii-marinari.

La opt seara musul intră de veghe, în cart cu Anton Lupan.

Înainte ca oamenii să plece la culcare, căpitanul întrebă :

— Cine o să fie de cart în noaptea asta, de la patru înainte ?

— Eu, cu Ieremia, răspunse primul cîrmaci.

— Aşa ? Aveţi grijă că spre cinci jumătate-şase dimineaţa, o să vedeţi uscatul.

— Ajungem la Bosfor ? se bucură Mihu sărind într-un picior pe lîngă hambar.

Dar în clipa aceea îl auzi pe bucătar oftînd şi se potoli, ruşinat. De data asta nu mai încăpea îndoială că pe bietul Ismail îl aştepta mare necaz.

În primul cart de noapte, întîlniră două vapoare venind de la Ţarigrad. Mihu, care era de veghe, le recunoscu îndată şi nu se mai fîstîci ; treceau prin stînga, aveau lumini roşii, deci nu-i dădeau nici o bătaie de cap.

— Domnule, — îşi arătă mirarea, apropiindu-se de cîrmă, — dar corăbii n-am întîlnit de loc, de cînd am plecat!

— Cu vîntul ăsta corăbiile nu pot ieşi din Bosfor, îl lămuri Anton Lupan. Trebuie să aştepte un timp mai potrivit, altfel curentul din strîmtoare le duce înapoi.

Îndată ce termină cartul, musul se urcă în pat şi adormi buştean.

În noaptea aceea îl visă pe Ismail, cu şalvari şi cu fes — şi doar era de mirare, că nu-l văzuse niciodată în portul islamului. Bucătarul tocmai îl îmbia să guste dintr-un borcan mare cu saraigli, cînd un strigăt de pe punte îl făcu să sară în mijlocul cabinei, speriat.

Pe spirai intra lumina răsăritului.

— Se vede pămînt!... striga Ieremia.

Se repeziră cu toţii pe punte ; numai Ismail rămase jos, oftînd necurmat.

Soarele abia ieşise din valuri, şi marea părea un lan de dughie frămîntat de vînt. În faţă, prin negurile dimineţii, se zărea o limbă de pămînt, roşcată în lumina răsăritului care o lovea pieziş.

— Am ajuns mai devreme, zise Anton Lupan, uitîndu-se la ceas. Da, iată, vîntul s-a întărit, pesemne, în al doilea cart.

— Şi Bosforul unde-i, nene Gherasime? întrebă Mihu apropiindu-se de cîrmă, cu cizmele în mîini, aşa cum năvălise pe punte, înaintea celorlalţi.

— Ai răbdare, băiete, mai avem de mers! Ia, mai bine pune-ţi cizmele! Ce fel de mus eşti tu?

Căpitanul se uită cu binoclul spre ţărmul roşcat.

— Iată Anadoli hissar! zise, arătînd cam un cart în dreapta bompresului. N-am ieşit tocmai la ţanc ; pesemne deriva a fost mai mare decît în socoteala mea. Ia, Gherasim, ţine mai la vest o jumătate de cart. Iată şi Rumeli hissar!

— Pe ce limbă vorbiţi, domnule, că nu înţeleg nimic? întrebă Mihu, trăgîndu-şi cizmele pe sub pantalonii largi.

— Bosforul desparte Europa de Asia, — îl lămuri Anton Lupan, — şi turcii stau călare pe el, ca pe un catîr înşeuat. Înţelegi? Partea europeană a Turciei se cheamă Rumelia, iar cea asiatică, Anatolia. La intrarea Bosforului sînt două faruri, cum ar fi ochii catîrului de care-ţi vorbeam; unul se cheamă Anatoli, iar celălalt Rumeli hissar. Pune mîna pe binoclu, să le vezi şi tu.

— Vorba e, — zise Ieremia rîzînd, — de unde găsim acum cîte o piatră, s-o luaţi în gură voi ăştia care n-aţi mai fost pe-aici?

— Pietre n-o să găsim, dacă n-am avut grijă să aducem de la Sulina! răspunse Haralamb. Dar zic că mai bine ar fi să luăm în gură cîte un ou răscopt. Afurisita asta de mare te stoarce de te-apucă leşinul. Hai să-l sculăm pe Ismail.

Tocmai atunci pe gura tambuchiului se ivi un fes roşu şi, spre uimirea tuturor, sub fes capul bucătarului, mai posomorît ca oricînd.

— Ne taie la ramazan, Ismaile! strigă Haralamb, uitîndu-se cu mirare la fesul lui.

— Luam singur mîncam! Ismail rugam! răspunse bucătarul, îndreptîndu-se spre pupa cu un covoraş în mîini.

— Păi rugăciunea la voi se face seara; ce te-a apucat, măi Ismaile? întrebă Gherasim.

— Dacă nu facem aseară, facem acum.

— La Sulina nu te-am văzut niciodată cu fes, sări şi Ieremia. Îmi şi uitasem că eşti de-ai lui Allah.

În loc să răspundă, Ismail se uită la busolă, se uită încurcat pe cer, apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, după busola unde estem Mecca?

— Păi credincioşii cînd se roagă, cum fac?

— Cînd sîntem acasă, muftiu întrebam — ştim. Aici, de unde luam muftiu?

— Şi dacă nu te aşezi cu faţa la Mecca, nu te aude Allah? Că doar n-o fi surd!

— Nu auzeam azi, auzeam mîine; eu trebuie azi auzeam!

— Atunci stai să mă uit pe hartă şi să măsor direcţia exactă, altminteri, dacă greşesc, te pomeneşti că te rogi în vînt.

După ce Ismail află direcţia locului sfînt, îşi puse covoraşul jos, îngenunchie pe el, cu fesul în cap, şi începu să se roage, fără să-i pese de ceilalţi, lovindu-se cu fruntea de punte, bolbo-

rostind versete din Coran şi strigînd, din cînd în cînd, cu un glas aproape deznădăjduit :

— Allaah, ieh... Allaah ieeh !... Aaaa Allah !...

„Speranţa“ îşi continua drumul spre Bosfor şi ţărmul se înălţa din mare, schimbîndu-şi culoarea de la o clipă la alta, cînd cenuşie, cînd vînătă, cînd roşcată, pînă ce copacii înşiraţi pe creastă se arătară limpede, aruncîndu-şi umbrele verzi peste argila şi piatra spălate de ape.

Anton Lupan coborî în cabină şi se întoarse cu un steag roşu împodobit cu semiluna albă.

— Ăsta-i de la Plevna, domnule ? întrebă Ieremia, făcînd ochii mari.

Fiindu-i teamă să nu se trezească în el porniri războinice, căpitanul se grăbi să-l liniştească :

— Nu, e un steag paşnic ; nu te-apuca să-l găureşti cu flinta. Mihule, ia să te văd, cît de repede îl legi în vîrful catargului ?

— Steagul turcesc ? se miră băiatul.

— Da, aşa e regula. Cînd o corabie sau un vapor intră în apele unei ţări străine, pe lîngă pavilionul ei, de la pupa, trebuie să pună la prova pavilionul ţării aceleia.

Curînd, gura Bosforului se văzu limpede, liniştită, tainică şi neaşteptat de albastră. Un ceas mai tîrziu „Speranţa“ se afla între coasta Europei şi-a Asiei, continuîndu-şi şovăitoare drumul, ca şi cînd n-ar fi ştiut pe care să-l aleagă. Malul apusean luminat de soare îşi arăta colinele înalte, coborîte pînă la marginea apei, acoperite de sicomori, salcîmi şi platani, printre care luceau vesele căsuţe de lemn, răzleţe — albe, portocalii, galbene, roşii. Sus, la creastă, păştea o turmă de măgăruşi, ale căror urechi lungi se vedeau de departe, bălăbănindu-se pe cerul Europei. Malul asiatic, umbrit, părea mai trist la ora aceasta a dimineţii, dar dacă înfrîngeai umbra cu ochii, puteai să vezi aceleaşi coline înalte, înverzite şi presărate arar cu căsuţe vopsite în toate culorile, în toate nuanţele.

„Speranţa“ mergea pe lîngă malul drept, scăldată în soare, împinsă mai mult de curent decît de vînt, care părea că se potoleşte. Bosforul se îngusta, treptat, fără însă ca apa să-şi piardă culoarea, mai limpede şi mai străvezie decît a cerului albastru.

Undeva, în față, se vedea fum de vapoare, luceau pînze care păreau cînd albe, cînd albastre ca apa. Gherasim stătea la cîrmă, nepăsător, fiindcă Bosforul îi era mai cunoscut decît nevasta. Ismail își terminase rugăciunea și coborîse în bucătărie, chipurile să pregătească bucate, dar de jos se auzeau mai mult oftaturile lui decît zăngănitul vaselor. Ceilalți se îngrămădiseră la prova, cu gurile căscate, în spatele căpitanului care, cu binoclul la ochi, cerceta malurile.

După cîțiva kilometri, în față, ascunsă în umbră, se ivi o mică radă pe malul căreia se ridicau, în amfiteatru, sumedenie de case, unele mici, ca niște chioșcuri, altele cît niște palate, cu turnuri și terase, toate vopsite în culori îmbietoare.

— Acolo-i Terapia, spuse Anton Lupan. Asta pe greceşte înseamnă sănătate — și într-adevăr, aerul acolo tămăduiește o mulțime de boli. La Terapia vin turcii bogați să-și petreacă vremea, cînd nu au ce face.

Aproape în același timp văzură că în dreapta se deschidea un golf larg, atît de însorit, că îți lua ochii. În fund sclipea alt orășel, cu aceeași îngrămădire de case vesele, pierdute printre platani cu coroane uriașe.

— Ajungem la Buiuk-Deré. Aici trebuie să ne oprim, își vesti Anton Lupan echipajul. Pregătiți ancora și fiți gata la pînze. Hei, Gherasime, ia-o două carturi la dreapta! Iar tu, Ismaile, lasă-l pe Allah și vino pe punte c-avem nevoie de tine!

Pe măsură ce se adînceau în golful albastru, valurile Bosforului se potoleau, pînă ce apa rămase lucie ca oglinda și curată ca lacrima. În față se vedeau o sumă de corăbii și barcazuri, dormind la ancoră. Cu vîntul care își dădea sufletul, „Speranța" ajunse anevoie în preajma lor, unde îndată aruncă ancora. Cît ai clipi din ochi, de la țărm se desprinse o barcă și, peste cîteva minute, doi turci, îmbrăcați pe jumătate europenește, cu pantaloni negri, cu redingote lungi pînă la genunchi, încheiate strîns de sus pînă jos, cu fesuri roșii, amîndoi cu ochelari și cu obrazuri țepoase, se aflau pe punte, privind iscoditori echipajul.

— Aveți marfă pentru Stambul? întrebă primul.

— Aveți bolnavi? întrebă celălalt.

Unul era vameșul, al doilea medicul. Neîncrezîndu-se în cuvîntul căpitanului, se apucară și unul și altul să-și facă meseria. Vameșul coborî în cabină, cercetă actele care priveau încărcătura, puse să se desfacă bocaportul și își vîrî nasul pretutindeni, părînd că este hotărît să găsească nod în papură.

— Trebuie bacşiş ! îi şopti Gherasim căpitanului.

— Ba nu-i dau nimic ; nu are leafă de la sultan ? răspunse acesta.

El nu apucase să afle că tocmai atunci sultanul o ducea prost cu banii, nu-şi plătea slujbaşii cu lunile, ba nu mai era în stare să plătească nici măcar dobînzile la datoriile statului. Dar asta n-avea nici o legătură cu bacşişul, născocire din vremurile celelalte.

În timp ce vameşul scotocea corabia, de la un cap pînă la altul, nedumerit de întîrzierea bacşişului, medicul adună oamenii pe punte, îi puse să se dezbrace pînă la brîu, cercetă tatuajele lui Gherasim, se zgîi la cadîna şi la ancora de pe pieptul bucătarului, îi ciocăni, li se uită sub pleoape, îi puse să deschidă gura, în timp ce Negrilă stătea ascuns după bocaport şi mîrîia la el clănţănindu-şi colţii.

— Trebuie bacşiş, trebuie bacşiş ! şopti iarăşi cîrmaciul.

Anton Lupan ridică din umeri, apoi, văzînd că oaspeţii tot aşteptau, le arătă scara, salutîndu-i după obiceiul turcesc, cu salamalecuri.

— Efendi, vă mulţumesc că v-aţi ostenit pînă aici ; nu vreau să vă întîrzii la o cafea, fiindcă vă ştiu înglodaţi în treburi. Pe urmă, văd că şi barcagiul aşteaptă ; v-aş sfătui să nu-l ţineţi de pomană în soare !

Cei doi slujbaşi plecară de-a-ndăratelea, bombănind pe limba lor cuvinte fioroase.

Mihu, care le ţinuse scara, veni la Anton Lupan, roşu ca racul :

— Domnule, ăla mai slab, doctorul, a spus siktir !

— Ce vorbeşti ! Te pomeneşti că o fi vreun cuvînt doctoricesc !

— Lasă, domnule, nu glumi, că atîta lucru am învăţat şi eu de la menea Ismail. Dacă ştiam aşa, îl asmuţeam pe Negrilă — şi să fi văzut cum s-ar fi dus turcul cu pantalonii rupţi în tur !

Anton Lupan rîse cu poftă, apoi se întoarse spre ceilalţi :

— Ei, băieţi, apucaţi-vă să legaţi pînzele, că după cum se arată vîntul, deocamdată nu-i rost să plecăm mai departe. Ismaile, ai gătit ceva pentru astăzi ?

— Cînd găteam ?... bombăni bucătarul, posomorît cum nu-l văzuseră niciodată.

— Atunci nici nu te mai osteni ; noi o să coborîm la uscat,

că tot n-o să putem pleca așa de curînd. Cred că de mîncare o să găsim, la vreo locandă pe-aici, ce zici ?

— Găseam, găseam ! răspunse bucătarul, fără să se bucure că scăpa de grija bucatelor.

— Iar tu, — urmă Anton Lupan zîmbind, — dacă vrei să sosești mai devreme la Stambul, acasă, du-te colea la debarcader, ia vaporașul...

— Nu plecam ! se împotrivi bucătarul, fără altă explicație.

Ceilalți lăsară barca la apă, Gherasim luă vîslele, Negrilă se ghemui la picioarele lui, după el coborîră căpitanul, Cristea Busuioc, Mihu, Haralamb și la urmă Ieremia, ținînd după el flinta ruginită.

— Asta la ce-o luași, Ieremie ?

— Ia așa, să fie acolo ! Tusea strică, da' pușca e bună la drum.

— Ismaile, ai grijă să nu faci vreun bocluc, mai strigă Anton Lupan, înainte de a se dezlipi de bord. Vezi pe unde-ți aprinzi luleaua, că lemnului nu-i trebuie decît un chibrit. Și ai grijă de haimanale ; nu primi pe nimeni la bord. Ai auzit ?

— Auzim, auzim ! răspunse bucătarul, la fel de posomorît.

— Ce-o fi cu nenea Ismail ? întrebă Mihu, în timp ce se îndreptau spre țărm.

— Ei, o fi avînd el vreun necaz ! răspunse cîrmaciul, care, deși părea că știe mai multe, se mărgini să spună numai atît.

Casele coborau de pe colină pînă la Bosfor, gata să-și înece temeliile în unda lui. Cele mai multe erau de scînduri, însă lucrate îngrijit, cu chioșcuri ascuțite la vîrf, cu terase scăldate în soare, cu rame traforate la uși și ferestre, ca un filigran fin și toate vopsite în culori vii, toate culorile ce se pot închipui, afară de verde, culoarea islamului, neîngăduită oricui. În schimb copacii și grădinile, trecînd peste orice legiuiri, îmbrăcau totul în uimitoarele ghirlande ale frunzișului lor, mai puternice, mai stăruitoare, mai vii decît toate culorile. Din loc în loc se vedea cîte un debarcader de lemn, vopsit în alb, în fața căruia barcagii arnăuți, îmbrăcați cu cămăși subțiri de voal, își așteptau mușteriii, cam rari la ora aceasta dinaintea prînzului, cînd orășelul dormea, toropit. Nu prea se vedea lume nici pe cheiul îngust, nici pe terasele cafenelelor, așezate în marginea apei. Ici-colo cîte un grup de turcoaice, cu șalvari și fața ascunsă sub iașmacuri, se uitau nepăsătoare la copiii care se jucau alături,

moleşiţi. Haralamb se zgîia la ele, înciudat că nu le putea vedea la chip.

— Mă vere, pe-aici toate umblă aşa ?

— Păi altfel, cum ?

— Atunci n-am făcut nimic !...

Gherasim trase barca lîngă terasa unei cafenele, ca la un debarcader. Cristea Busuioc, care de la intrarea în Bosfor nu spusese nimic, ci doar privise la toate din jur, mîngîindu-şi barba bătută de vînt, îşi scoase toporişca de la brîu şi-i înfipse muchia în scîndura debarcaderului, înnegrită de timp.

— Ăsta-i brad de pe la noi ! oftă cu ochii lui albaştri în ceţoşaţi de amintiri.

— Că-n alte părţi n-o mai fi crescînd brad ! pufni Haralamb, înciudat de iaşmacul turcoaicelor.

— O fi crescînd, dar pe-al nostru îl cunosc, oriunde o fi!

Căpitanul sări pe debarcader.

— Băieţi, acum avem prilejul să bem cîte o cafea, şi totdeodată să ne ferchezuim puţin, că aici, cafenelele sînt şi frizerii.

Într-adevăr, pînă să vină cafeaua, bărbierii, care abia aşteptau să le pice muşterii, se apucară să le săpunească obrazul şi după o jumătate de ceas, cînd ieşiră, erau cu toţii răcoriţi, bine raşi şi dichisiţi. În spatele cafenelei roiau o mulţime de cîini, de toate neamurile, mai toţi slabi şi jigăriţi, tolăniţi în praful drumului, fără să le pese de trecători. Cînd îi văzu, Negrilă se zburli, dar îndată, dîndu-şi seama că avea de-a face cu nişte semeni paşnici şi nevătămători, în care pierise orice urmă a demnităţii cîineşti, îşi căţă de drum, uitîndu-se dispreţuitor la ei.

Ceva mai încolo era un hotel luxos, înconjurat de grădini împărăteşti şi umbrit de coroana unui platan uriaş, în ramurile căruia hotelierul construise un chioşc, unde puteau să se aşeze la masă doisprezece inşi, ca să prînzească la umbra frunzelor dantelate şi lucii ca firul de borangic.

— Am să vă duc să vedeţi un platan pe lîngă care ăsta nu înseamnă nimic ! le spuse Anton Lupan însoţitorilor săi, văzîndu-i că rămăseseră în drum, nemişcaţi.

Porniră pe o stradă largă, care urca la deal şi, la marginea oraşelului, într-o livadă, se pomeniră sub un copac care întuneca trei sferturi de cer. Trunchiul lui, înalt ca un turn şi

mai gros de patru stînjeni, era alcătuit din şapte-opt tulpine împletite laolaltă, în chip de neînţeles. Jos, pe pămîntul spălat de ploi, se vedeau rădăcinile, noduroase, încîlcite ca nişte şerpi uriaşi, groase să nu le poţi cuprinde cu braţele. În sus, fiecare ramură părea un copac gigantic — şi toate laolaltă făceau cît un codru întreg. În trunchiul bătrîn se vedeau scorburi adînci cît un bordei, presărate cu putregai roşiatic, cu pereţii înnegriţi de fum. Pe timp de ploaie, păstorii veneau să se adăpostească aici şi aprindeau focul în scorburi, fără ca uriaşului să-i pese ceva.

— Aoleu, că mare-i, maică! strigă Mihu cînd îl văzu.

Ceilalţi nu putură spune nici măcar atît. Încaltea, plutaşul, care văzuse mulţi copaci în viaţa lui, rămase ţeapăn şi mut, crezîndu-se nu sub un copac de pe lumea asta, ci de pe celălalt tărîm. Pînă şi Negrilă simţea apăsătoarea măreţie pe care firea şi-o dezvăluia aici; cu coada între picioare, cîinele se uita temător în jur, parcă speriat de umbra căreia nu-i vedeai marginile.

— Ia staţi colea jos, să răsuflăm un pic! îşi îmbie Anton Lupan echipajul. Cred că nu vă pare rău c-aţi urcat pînă aici!

— Dar nici măcar n-am urcat, domnule, răspunse Ieremia, rotindu-şi capul pe sus, fără să găsească nici o poartă spre cer prin desişul copacului. Oare cîţi ani să aibă namila asta?

— Apoi, dacă e să ne luăm după legendă, şi de ce nu ne-am lua, trebuie să aibă aproape o mie de ani...

Dinspre Bosfor adia mireasma mirtului alb, înflorit. Sus, la creastă, se auzea un clopoţel sunînd cristalin, un păstor îşi chema caprele şi iezii zburdau, behăind. Deasupra, în pădurea de ramuri a platanului uriaş, nu se simţea nici un freamăt — nu venea nici o boare de vînt... Aşa trecu un timp îndelungat, în care nimeni nu spuse nimic. Apoi, pe un drumeag, mai sus, se ivi o haraba greoaie, cu roţile scîrţîind prin colb, trasă de doi boi gînditori, cu ochii trişti. Ajungînd la umbra platanului, ţăranul care îi mîna se opri şi îi dejugă; boii se aşezară jos, cu mişcări domoale, vechi de mii de ani, şi începură să rumege, în tihnă, cu privirea dincolo de infinit. Din haraba coborî o ţărancă, fără vîrstă şi fără chip, luă o oală de pămînt, înnegrită de fum, bărbatul apucă o legătură în pînză groasă ca sacul, se apropiară de trunchiul copacului,

fără să arunce nici o privire spre străini, aprinseră foc de găteje într-una din scorburi, puseră deasupra, pe două pietre, fiertura la încălzit, apoi rămaseră nemișcați, cu privirea pierdută în infinit, ca și blîndele lor dobitoace așezate la umbră, mai sus.

— Ăștia-s turci, domnule? întrebă Ieremia, uitîndu-se cînd la cei doi țărani, cînd la boii lor.

— Nu; poate că sînt bulgari. Turcoaicele nu umblă cu chipul descoperit.

— Credeam că pe-aici nu sînt boi...

— Mă, ție ți s-a făcut dor de casă! tresări Gherasim, îngrijorat că un om din echipaj ar putea să ia drumul înapoi, lăsîndu-i încurcați la Stambul.

Ieremia oftă:

— La ce să-mi fie dor? Eu am umblat cu tesla și cu ferăstrăul, nu cu boii. Că să fi avut ai mei, ăi bătrîni, o pereche de boi, n-aș mai fi fost eu aici!...

— Ia mai dă-i ciorilor de boi, că omul poate trăi și fără ei! zise Haralamb, sîcîit de alte griji. Mai degrabă gîndesc că ți s-o fi făcut foame, d-aia te-ai amărît.

— Poate că nu gîndești rău! răspunse Ieremia, înviorîndu-se.

Anton Lupan se ridică:

— Atunci ia hai să mergem să ne ospătăm, băieți. După-masă, dacă vreți, ne întoarcem aici, ne așezăm la umbră și tragem un somn bun.

Coborîră în Buiuk-Deré, mîncară cam fără chef un soi de plăcintă cu verdețuri și tocătură de berbec, pipărată cumplit, la o locandă pentru marinari, și pe urmă, precum spusese căpitanul lor, se întoarseră sub platanul de pe deal, unde dormiră, cu toții laolaltă, sub privegherea lui Negrilă, pînă pe înserat.

Cînd se ridicară să plece, totul era altfel în jur, de-ai fi zis că în timpul somnului o mînă vrăjită îi dusese în alt loc; și totuși, se aflau tot acolo, sub platanul de o mie de ani — numai harabaua plecase și turma de capre nu se mai vedea pe deal. Dar cerul, în părți, se făcuse albastru ca mările adînci — iar Bosforul, netulburat de nici o undă, părea o draperie de catifea, întunecată ca inima sclavelor din serai. Devale, copacii își desfăcuseră ramurile, mai larg, înfrățindu-se peste acoperi-

şurile colorate ale caselor, frasinii cu sicomorii şi cu platanii. Iar printre ei, mirtul, a cărui floare albă toropită la prînz trimitea în sus miresme ostenite şi dulci, revărsa acum valuri grele de parfum, care cotropea locul ca lava fierbinte a unui vulcan.

— Să mergem de-aici, domnule, că locul e vrăjit! zise Ieremia, luîndu-şi aproape cu spaimă flinta de jos.

Cînd ajunseră în oraş, vraja se rupse ca pînza păianjenului. Pe străzi începuse forfota dinaintea serii; se auzeau uşi trîntite, cratiţe sfîrîind, se ridica miros de friptură, răzbeau scîncete de copii şi glasuri de femei îngînînd melodii fără înţeles. La un restaurant, orchestra de lăutari unguri cînta valsuri de Strauss şi pe plajă se plimbau, braţ la braţ, cîte două, chicotind, frumoase grecoaice cu ochi măslinii. Dinspre Stambul începeau să vină, în şir, vaporaşe şi bărci, din care coborau la debarcadere bărbaţi zgomotoşi, cu obrazul mulţumit, mai toţi graşi, în haine europene, dar cu fes în cap. Erau bogaţii negustori din Stambul care, după ce îşi închideau prăvăliile şi birourile, se repezeau la Buiuk-Deré, să-şi petreacă noaptea în vile, sub freamătul sicomorilor şi în mireasma de mirt. Terasele cafenelelor începeau să se umple de oamenii gălăgioşi, orchestrele cîntau valsuri fără sfîrşit şi frumoasele grecoaice îşi continuau plimbarea pe chei, aruncînd ochiade viitorilor miri.

Acest freamăt ţinu pînă noaptea tîrziu. Ţărmul era scăldat în lumini, care se răsfrîngeau în apă şi ajungeau tremurînd pînă în bordurile posomorîte ale barcazelor. Pe catarge ardea cîte un fanar afumat şi marinarii stăteau aplecaţi peste parapet, fumînd, fără gînduri, cu ochii dincolo de lumini...

Spre miezul nopţii, cînd gălăgia se potoli, de la uscat se ridică briza de apus, care, după ce risipi ultimele zumzete şi fumul, aduse în larg mireasma proaspătă a grădinilor de pe deal...

„Speranţa“ ridică ancora la patru dinspre ziuă, înaintea răsăritului. Cînd ieşi din golf şi îşi reluă drumul prin strîmtoare, în faţa Terapiei, apa începu să freamăte, ca un pîrîu de munte, gonind vijelios spre Stambul.

— Mega reiumă! spuse Gherasim, de la cîrmă. Aşa să tot mergi!

— Ce-nseamnă mega reiumă ? întrebă Mihu.

— Curentul mare. Aici apa Mării Negre goneşte spre Marmara, iar ceva mai încolo, în larg, sau pe lîngă malul celălalt, Marmaraua goneşte şi ea, înapoi, să ia locul ăştia. Vezi tu, măi băiete, nici mările, care au ţărmurile lor, statornicite de cînd lumea, nu pot să stea locului ; d-apoi cum să te miri atunci că sufletul omenesc se zbuciumă necurmat ? Numai oamenii fără năzuinţe lîncezesc unde i-ai aşezat, ca mările moarte care nu-şi pot părăsi matca.

Bosforul se îngusta, treptat, pînă ce, între un ţărm şi altul, rămaseră mai puţin de o mie de paşi. Prin acest loc, unde se vedea acum castelul Ghiuzeldje-Hissar, ridicat de Baiazid-Fulgerul, trecuse Darius cu armata sa, pornită împotriva sciţilor. Pe podul clădit aici de Mandrocles din Samos, acum aproape două mii patru sute de ani, îşi mînase Darius fantastica lui cavalerie asiatică, şapte sute de mii de oameni cu cai, cămile şi elefanţi... Pe aici trecuseră perşii, romanii, turcii, cînd într-o parte, cînd în alta, aici fusese locul de întrepătrundere al continentelor, Europa îşi căutase drumuri spre răsărit, Asia spre apus, într-un freamăt nestăvilit, aşa cum astăzi, după două milenii şi jumătate, cînd urmele podului ridicat de Mandrocles nu mai existau, Marea Neagră şi Marmaraua căutau, în acelaşi freamăt, să-şi ia locul una alteia.

„Speranţa" îşi urma drumul repede, dusă de curent, pe lîngă malul european. Pe ţărm, un şir de pescari, încovoiaţi, opintindu-se ca nişte cai în ham, îşi trăgeau bărcile la edec, neputînd învinge cu vîslele vîrtejul stîrnit de mega reiumă.

Mai departe, ţărmurile se îndepărtau iarăşi, curentul se domolea şi Bosforul îşi relua culoarea lui de safir, mai clară şi mai adîncă decît a cerului înalt.

Din loc în loc, în apropierea malului, se vedeau un fel de platforme, puse pe pari, în vîrful cărora stăteau, ca nişte momîi, pescari cu undiţe sau cu plase.

Lui Anton Lupan, care străbătuse de multe ori Bosforul, şi-i văzuse în aceleaşi locuri, i se părea că sînt nişte vietăţi ciudate : un fel de cocostîrci cu chip omenesc, care se năşteau cu picioarele în apă şi aşa mureau.

Ştia că aceşti pescari stăteau ceasuri întregi acolo, nemişcaţi, pîndind undiţa. Uneori îi prindea somnul, picoteau, capul le cădea în piept, apoi se prăbuşeau în apă şi se înecau în somn, fără să ştie cum arată moartea.

Soarele se ivi în stînga, luminînd malul european, ale cărui coline se desfăşurau parcă trase cu sfoara, înecate în verdeaţa grădinilor şi presărate cu sate construite parcă pentru jocul copiilor, din carton colorat.

Dincolo de Arnăut-kioi începură să se înşiruiască, în marginea apei, alcătuind o linie neîntreruptă, palatele de vară ale mai-marilor, palatul sultanei, ale vizirilor, paşalelor, miniştrilor... „Speranţa" mergea atît de aproape de ţărm, încît la ferestrele zăbrelite de la odăile femeilor se puteau vedea mişcînd draperiile negre, din spatele cărora cadînele priveau răsăritul soarelui, sau poate, în chinul nesomnului, visau cu ochii deschişi la eroul care avea să vină odată să le rupă gratiile.

Prin faţa corăbierilor noştri alunecau alte palate, albe, alte sate: Corn-Ceşme, Orta-kioi, Siragan-serai, apoi Dolma-Bagşé numit odinioară Iasonion, după numele lui Iason, care debarcase aici cu argonauţii săi porniţi în căutarea lînei de aur.

Mai chibzuiţi, sultanii dispreţuiseră visul nebunesc al argonauţilor şi se mulţumiseră cu lîna de mioară, care, de pildă unuia mort de curînd, Abdul Medjid, îi ajutase să ridice la Dolma-Bagşé un imens palat veneţian, altminteri plin de fineţe şi de graţie, dar care, firesţe, s-ar fi potrivit mai bine la Veneţia decît în decor otoman.

Printre aceste seraiuri se ridicau minarete albe ca date cu var. Apoi se iviră clădirile greoaie din marginea oraşului, cazărmi şi magazii, în vreme ce, deasupra lor, colinele îşi păstrau verdeaţa. Bosforul se lărgea într-una, pînă ce malul asiatic cu casele din Skutari, aşezate în amfiteatru, se îndrepta către sud. În faţa lui, spre apus, se deschidea o baie largă, din fundul căreia pornea Cornul de Aur, pătrunzînd ca o lamă albastră printre colinele Rumeliei şi despărţind Stambulul de suburbiile lui, aflate în dreapta.

„Speranţa" îşi urmă drumul, pe malul drept, şi ajunse la cheiul Galatei, după ce trecu prin faţa unui şir nesfîrşit de vapoare, barcazuri, caice şi corăbii aşezate în ordine militărească, toate cu prova în larg şi pupa la mal. În faţă, spre Skutari, de pe ţărmul asiatic, lucea în soare un far alb, aşezat deasupra unei îngrămădiri de stînci; era Turnul Fetii, numit şi al lui Leandru, dar fără nici o legătură cu tînărul erou grec

din Abydos, care, cum spune legenda, se înecase în Hellespont, nu în gura Bosforului.

Cu toate că nu era nici ora şapte dimineaţa, pe cheiul Galatei forfotea o neastîmpărată mulţime de oameni, îmbulzindu-se, îmbrîncindu-se, vorbind toţi deodată, strigînd, înjurînd, chemîndu-se unii pe alţii în aproape toate limbile pămîntului, turceşte, greceşte, franţuzeşte, italieneşte, englezeşte, romîneşte, ca într-un nou Turn Babel. În faţa vămii ancorase un vas de pasageri, venit din Mediterană, şi în preajma scării pe care călătorii încercau să coboare, roiau zeci de bărci cu barcagii fioroşi, ameninţîndu-se cu vîslele sau cu cuţitele trase de la brîu, în lupta pentru un muşteriu. Cînd unul din aceşti nefericiţi muşterii, ameţit de strigăte şi de înjurături, ajungea la chei, uitîndu-se buimac împrejur, altă mulţime se repezea asupra lui, îi smulgea geamantanele din mîini şi-l tîra spre necunoscut, printre mîini care, neputînd înhăţa un geamantan, se întindeau cerînd, cu neruşinare şi aproape ameninţător, bacşiş.

— Este marfă pentru Stambul? strigă o gloată de asemenea derbedei, năpustindu-se să sară pe puntea „Speranţei" înainte de a se pune schela.

Gherasim îi întîmpină cu un rînjet de dispreţ:

— N-avem nimic; plecaţi de-aici, puşlamalelor!

Apoi le împărţi cu dărnicie un şir de cumplite înjurături, în toate limbile orientului — şi ca urmare mulţimea se îndepărtă, mîrîind.

Ca şi cînd nu ar fi aşteptat decît să se facă linişte, din spatele lor se iviră misiţii şi negustorii, mai mult greci şi armeni, unii îmbrăcaţi în haine arătoase, alţii mai ponosiţi, dar toţi cu acelaşi zîmbet mieros.

— Ce vreţi? întrebă Gherasim, punînd schela.

Cîţiva păşiră pe punte, ploconindu-se linguşitor, cu mîinile pe piept. Negrilă, care aştepta pe bocaport, cu coada zburlită, îşi arătă colţii, gata să se repeadă în ei.

— Aveţi ceva marfă? întrebă tainic unul din vizitatori. Plătim bine, bani peşin, numai aur, efendi!

De la război, imperiul sultanului nu se mai bucura de bogăţiile Ţărilor Romîneşti şi, în aşteptarea mărfurilor dulci cu care fuseseră deprinşi, negustorii sau misiţii lor umblau cu

limba scoasă pe chei, întîmpinînd hămesiţi puţinele corăbii şi barcazuri de la Dunăre, gata să plătească oricît pe bunătăţile primite odinioară plocon.

— N-avem nimic! răspunse Gherasim îndîrjit.

— Ceva trebuie să aveţi; se cunoaşte că magazia-i plină cu vîrf!

— Ei, şi ce vă priveşte pe voi? Avem cherestea pentru Pireu.

Un misit, cu ochii urduroşi sub ochelarii plesniţi, făcu un pas înainte şi se aplecă la urechea lui Gherasim, arătîndu-şi dinţii ştirbi într-un zîmbet dulceag:

— Cherestea? Allah, Allah, Allah!... Şi dacă-i pentru Pireu, nu putem face să se oprească la Stambul?

Zicînd acestea, bagă mîna în buzunarul giubelii şi îşi zăngăni punga ademenitor.

— Plecaţi, n-avem marfă, v-am mai spus! răspunse cîrmaciul, neademenit nici de zăngănitul banilor, nici de zîmbetul lipicios.

Misitul nu deznădăjdui:

— Allah, Allah, Allah! Ce om rău! Hai să deschidem magazia, poate ai şi altceva, nu doar cherestea. Poate ai uitat. Vreo putină cu brînză? Vreun butoi de Cotnari? Ştiu un vizir, plăteşte aur, o medgidie ocaua.

— N-avem nimic, înţelege cînd îţi vorbesc turceşte!

— Poate ai vreun chiup cu miere? Sau ceva lînă de oaie, cumpărăm orice.

— N-avem!

— Nici ceva borangic? Hai, nu fii hapsîn!

Dacă văzu că nu-i rost de scăpare, Gherasim ridică din umeri, plictisit, se uită la Negrilă, care mîrîia arătîndu-şi colţii, apoi spuse, zîmbind:

— Văd că nu pot scăpa de voi! Poftim, uitaţi-vă în hambar!

Negustorilor nu le trebui mai mult; se năpustiră ca nişte corbi asupra bocaportului, fără să se mai uite în jur, fără să ţină seama de nimic, fiecare vrînd să pună mîna pe marfă cel dintîi. Dar n-apucară să facă prea mulţi paşi, că Negrilă se zburli din vîrful cozii pînă la urechi şi începu să-şi clănţăne fioros colţii.

— Lupii, Negrilă! strigă Gherasim, izbucnind în rîs. Lupii! Şo pe ei!

Dulăul nu aşteptă mai mult ; se lăsă pe picioarele de dinapoi, îşi înfipse ghearele în tendă, se îndoi ca un arc — şi cînd se aruncă înainte, pe punte nu mai era picior de străin. Misiţii şi negustorii se îmbulzeau pe schelă, care pîrîia sub picioarele lor, de-ai fi zis că acum se rupe şi-l lasă să cadă în Bosfor.

Negrilă se întoarse triumfător, fluturîndu-şi coada pe sus, scărmănînd o bucată de giubea care-i rămăsese în dinţi.

Echipajul „Speranţei" se prăpădea de rîs, în vreme ce oaspeţii nepoftiţi îşi trăgeau sufletul pe chei, înjurînd. Deprinşi cu cîinii adormiţi din Stambul, Negrilă li se părea o fiară primejdioasă, venită din inima Africei.

— Ce fu cu hărmălaia asta aici ? întrebă Anton Lupan, ieşind din cabină, unde îşi pusese hainele de oraş.

— Ia, ce să fie, răspunse Gherasim, l-am învăţat niţică negustorie pe cîinele ăsta, să nu-i pară rău că a făcut drumul pînă aici !

— Aşa ?... Bine ! Ei, uite, Gherasime, cred că acum e rîndul tău să rămîi de vardie. Ismail o fi şi el dornic, ca tot omul, să-şi vadă casa, iar pe ceilalţi vreau să-i iau cu mine, să-i plimb prin Stambul.

— Foarte bine, domnule. Şi aşa n-aveam nici o treabă cu turcii. Cînd om ajunge la Pireu, o să fie altceva.

Cum vorbeau ei astfel, din mulţimea care forfotea pe chei se desprinse un străin, un om ca la vreo patruzeci de ani, cu obrazul măsliniu, cu fes roşu, şalvari verzi şi ghiubea prăzulie, împodobită cu înfloriturі de argint, însă roasă de timp. Acest necunoscut, după chip armean, care privise întîmplarea de adineaurea, părea că-i păstrează lui Negrilă un respect deosebit, de aceea, cu toate că avea dorinţa să ajungă pe puntea „Speranţei", nu îndrăzni să treacă schela, ci începu să facă semne de chemare şi temenele, ţinîndu-se la cîţiva paşi de marginea cheiului.

— Ce-i, efendi ? întrebă căpitanul mirat, folosind, atît cît nu uitase, limba folosită şi de sultan.

După ce mai făcu încă o temenea, străinul răspunse cu glasul dulceag :

— Vreau să vorbesc cu efendi căpitan.

— Eu sînt : poftim pe bord.

— Hm, da... Vă rog, însă, legaţi leul, că-l văd cam supărat !

— N-avea nici o grijă; dacă eşti om bun şi nu superi pe nimeni, scapi teafăr! răspunse Gherasim, în locul lui Anton Lupan.

În sfîrşit, armeanul negricios păşi pe punte, aruncînd priviri speriate către Negrilă, care-şi reluase locul pe bocaport, gata să-şi arate colţii cum s-o simţi nevoia.

— Eu sînt Agop, Agop din Bazar, dac-ai auzit, începu vizitatorul, apropiindu-se de căpitan, cu o temenea la fiecare pas.

— N-am auzit. Dar ia spune, ce nevoie te aduce la noi?

— N-ai auzit? Agop. Am avut prăvălie, în Bazar, covoare şi giuvaieruri, dar acum, de cînd a fost războiul, am scăpătat. Ah, efendi, sînt om sărac!

— Şi ce vrei dumneata de la mine? Nici noi nu sîntem bogaţi.

Armeanul făcu încă o temenea.

— Am venit să întreb, fiindcă am aflat unde mergeţi, n-aţi vrea să mă luaţi şi pe mine pînă la Pireu? Vreau să încerc ceva negustorie la Atena, poate oi avea noroc mai mult, că aici nu mai e trai pentru un biet armean.

Căpitanul aruncă o privire întrebătoare spre cîrmaci. Acesta se apropie, alene, cu mîinile în buzunare, privind printre pleoape la oaspetele în giubea.

— Ia ascultă, jupîne, ce înseamnă aia scăpătat? La mine şi la noi ăştialalţi înseamnă să n-ai o para de tutun. La un negustor mi se pare că stă altfel socoteala. Ia spune, cu cîte pungi ai rămas?

— Pot să plătesc, cum nu, plătesc cinstit! răspunse armeanul, ocolind întrebarea.

— Atunci ce treabă ai să te milogeşti de noi şi nu te duci cu vaporul?

— Pe vapor sînt mulţi hoţomani, începu repede Agop din Bazar. Am cu mine ceva calabalîc, a, nu, nu sînt lucruri de preţ, boarfe de prin casă, ce mi-a mai rămas, un cufăr, un balot, cîţiva saci. Pe vapor le pierzi urma, pe tine te bagă la cabină, calabalîcul la hambar — deasupra pune capacul şi pînă la Pireu ţi-l scotocesc de te lasă fără un ac.

Lui Gherasim lucrul nu i se părea tocmai curat, dar nici ce să piardă n-avea.

— Şi cît vrei să plăteşti dacă te luăm cu noi?

— Pentru mine şi pentru bagaj?

— Da ; numai să nu vii pe urmă cu tot bazarul, că stricăm socoteala.

— Nu, frumosule palicar! Un cufăr, un balot, vreo trei saci... Ei, cît să plătesc? Cît vrei dumneata?

Cîrmaciul se scărpină în cap :

— Păi să ne dai trei sute de drahme ; cincisprezece icosari.

Anton Lupan ridică ochii, mirat ; prețul i se părea nebunesc ; cu banii aceştia putea să trăiască timp de o lună un vizir din cei mari. În schimb, pe chipul armeanului trecu un zîmbet în care se vădea mulțumirea. Dar Agop din Bazar își alungă repede zîmbetul şi începu să se văicărească, frîngîndu-şi mîinile :

— Cincisprezece icosari? De unde să iau atîți bani, palicarule? Hai, fii om de omenie şi ai milă de un biet negustor scăpătat!

Gherasim stătu o clipă în cumpănă ; se gîndea că poate întrecuse măsura şi-avea să-şi alunge muşteriul, care, oricum, nu era de lepădat. Văzîndu-l aşa, armeanul crezu că îl supărase şi se repezi, gîfîind :

— Cincisprezece ai spus? Cincisprezece îți dau, c-aşa sînt eu, asta m-a dus de rîpă, filotimia. Cînd ajungem la Pireu, îți mai dai şi-un şal de caşmir persan, să-l ai amintire de la Agop din Bazar.

— Bine, jupîne, dă arvuna şi ne-am împăcat!

— Cînd plecăm? întrebă armeanul, încercînd zadarnic să-şi ascundă nerăbdarea.

— Dacă avem vînt potrivit, plecăm la noapte sau mîine în zori, răspunse de data asta Anton Lupan. Aşa că dumneata, efendi Agop, deseară să fii aici cu tot calabalîcul pe care îl ai.

După ce numără cinci icosari arvună, armeanul plecă, trăgîndu-se de-a-ndăratelea pe schelă şi făcînd cîte o temenea la fiecare pas. În clipa aceea, căpitanul, care se uita după el, simți o privire ciudată abătîndu-se asupra sa, de undeva din mulțimea de pe chei — o privire scurtă şi ferită, pornită dintr-un ochi viclean. Își aţinti luarea aminte într-acolo, sub îndemnul unei tulburări de neînțeles, dar în mulțimea care se îmbulzea pe mal nu deosebi nici un chip care să-i spună ceva, deci se gîndi că nu fusese decît o închipuire — şi se întoarse liniştit la oamenii din echipaj.

Aceştia se spălaseră, îşi orînduiseră îmbrăcămintea şi erau gata de drum. La urmă se ivi şi Ismail, pe tambuchiul de la prova, îmbrăcat cu cele mai frumoase haine de marinar pe care le avea, dar în locul bonetei, cu fesul în cap.

— Ei, Ismaile, ce faci, mergi cu noi sau te duci să-ţi vezi casa ? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul ridică din umeri, încurcat :

— Mergeam cu voi, lasam, mai pe urmă acasă...

Şi se îndreptă spre schelă, tîrşindu-şi picioarele, de parcă ar fi dus pe umeri o povară grea. Dar cînd să păşească pe mal, se opri, parcă lovit în cap, şi se trase înapoi un pas, alb la faţă şi cu ochii mari.

E bine să amintim aici, că la vremea aceea Ismail era un om de vreo patruzeci de ani, care cutreierase de flăcău Marea Neagră, Marmaraua, Mediterana, Marea Roşie, ba ajunsese şi prin Oceanul Indian, pe fel de fel de corăbii, cu fel de fel de căpitani, că înfruntase furtuni, luase parte la lupte cu piraţi, scăpase din naufragii, că într-un cuvînt era un om încercat şi brav. E drept că aşa cum îl ştim, mai mult scund decît înalt, cu capul pleşuvit, rotund ca un bostan, cu faţa gălbuie, cu nasul ca un boţ de ceară lipit între ochii micuţi şi înlăcrămaţi, iar sub nas cu o mustaţă alcătuită din două duzini de ţepi rari, bravul nostru marinar nu avea înfăţişarea cea mai potrivită cu vitejia sa. Dar faptele i se cunoşteau şi nimeni nu îndrăznea să i le tăgăduiască, nici între prieteni, nici între duşmani.

Deci, tovarăşii săi ridicară miraţi capul să descopere pricina spaimei care i se ivise deodată pe obraz.

În faţa schelei, pe chei, stătea înfiptă o turcoaică, mare şi lătăreaţă, bîţîind din picior, cu mîinile în şolduri ca o precupeaţă de la noi, nu atît de înaltă cît îndesată, cu sînii ca două tîrne, cu trunchiul ca un poloboc lăbărţat. Picioarele, parcă mai groase decît bintele de pe chei, erau vîrîte în ghete galbene peste care se răsfrîngeau şalvarii liliachii ; în sus avea o feredgea albastră, iar faţa îi era acoperită de un iaşmac negru, sub care se ghiceau ochii fioroşi, ca ai tartorilor din iad.

Ismail se mai trase un pas înapoi şi din galben, obrazul i se făcu stacojiu.

— Ghiulsum ! izbuti să îngîne, cu glasul înecat în Bosfor.

Turcoaica înaintă după el.

— A, te-am găsit, hoţomanule ! o auziră cei ce ştiau graiul

otoman. Ai fugit de pe „Penelopa", ai scăpat de kir Iani, credeai că scapi și de Ghiulsum, hai ?

— Domnule, șoșoti Gherasim, înfiorat, un nume mai potrivit nici că se putea ! Cînd îl aud, parcă simt doi ghionți, unul în coaste și altul în cap !

— Unde mi te-ai ascuns de astă-toamnă, stîrpitură ? continuă turcoaica, făcînd încă un pas. De plecat ai știut să pleci, dar bani să-mi trimiți, ioc. Ți-am vîndut catîrul, auzi, haimana ce ești !

Ismail înghiți un nod și lăcrimă, îndurerat :

— Ghiulsum !...

— Ți-am vîndut ligheanul și ibricul cu flori de trandafir.

— Aman !...

— Ți-am vîndut iataganul, șalvarii de atlas... Covorul de Brussa l-am dus la Bazar...

Ismail se șterse la ochi.

— Și-acum unde plecai, pezevenghi bătrîn ?

— Veneam acasă, Ghiulsum !

— Cu haine de ghiaur ? Piei din ochii mei și pune-ți șalvari !

Bucătarul se trase de-a-ndăratele pînă la prova, unde se auzi ducîndu-se de-a berbeleacul pe scări. Femeia rămase în fața schelei, cu mîinile în șolduri, bîțîind din picior de se cutremura cheiul și bintele vuiau.

— Domnule, zise Gherasim, spumegînd neputincios, ce-ar fi să-l asmut pe Negrilă, n-ai vrea ?

Căpitanul îl liniști, cu scaun la cap :

— Ține-ți firea, Gherasime ; aici sînt treburi de familie și noi nu avem dreptul să ne amestecăm, oricît am fi de mîniați !

După o vreme ieși și Ismail pe punte, urcînd fără îndemn scările, cu șalvari și giubea. În locul fesului își pusese turban, răsucit de trei ori — și așa își simțea capul greu ca după chiolhan.

— Domnule, i se adresă în șoaptă lui Anton Lupan, vorbind pe limba acestuia, dam cinci lire, puteam ?

— Firește, e dreptul tău ; numai că nu am lire, ci icosari.

— Icosar bun, schimbăm la zaraf.

După ce își luă banii, bucătarul se îndreptă spre schelă, cu pași de bolnav.

— Ismail, nu uita, la noapte plecăm ! îi strigă Gherasim pe turceşte, ca să înţeleagă şi nevastă-sa.

— O să vină cînd îi dau drumul eu ! răspunse Ghiulsum, pornind să-şi legene trupul lătăreţ pe chei, la doi paşi înaintea nefericitului ei bărbat.

— Dacă asta mai vine odată aici, o arunc în Bosfor ! scrîşni Gherasim, negru în obraz.

— Nu te prinde ; s-ar putea întîmpla tocmai pe dos. Nu te-ai uitat la ea ?

Curînd Ghiulsum se pierdu în mulţime ; Ismail, mai pirpiriu, se pierduse înaintea ei...

— Ei, ghiaurilor, zise Anton Lupan, destul de mîhnit de necazul bietului bucătar. Hai acu' să mergem şi noi — restul să-l lăsăm în grija milostivului Allah !

Aşa se lămuri taina acelor oftaturi pe care le auziseră cu toţii în ultima vreme, din ce în ce mai adînci, mai jalnice, pe măsură ce se apropia clipa plecării. Mai rămînea să se vadă de ce, uneori, bucătarul, în timp ce cu un ochi vărsa lacrimi, cu celălalt zîmbea cald şi gingaş ?...

CAPITOLUL IX

„DRUM BUN, DOMNULE VAILLANT!...“

Privit de pe Bosfor, Stambulul, clădit pe coline care se ridică de jur împrejur, pare o grădină în amfiteatru, a cărei verdeață brăzdează zidurile colorate, turnurile, acoperișurile și cupolele palatelor ; numai minaretele, zvelte, albe, cu balconul lor circular și cu vîrful ascuțit împungînd cerul, se ridică deasupra, desprinse din restul reliefului, ca niște catarge ale unei corăbii ciudate, o arcă ancorată într-o mare bizară de sicomori, nuci, salcîmi, chiparoși și platani. De departe, toate au puritatea cerului și-a mării, care ele însele înfățișează aici tot ce poate avea mai pur safirul și smaraldul...

Urmat de cei patru ghiauri ai săi și cu Negrilă în cap, Anton Lupan porni pe cheiul Galatei, făcîndu-și anevoie loc prin îmbulzeala mulțimii, și după cîteva sute de pași cîrmi la dreapta, pe o stradă bolovănoasă, care urca dealul pieptiș, cu trepte din loc în loc, ceea ce dovedea dintr-o dată că nu putea fi străbătută nici de căruțe, nici de trăsuri. In schimb, o urcau trudnic hamali, încărcați cu poveri. Erau oameni vînjoși, cu pieptul larg, răsuflînd ca niște bivoli și opintindu-se în niște picioare atît de subțiri, încît, față de restul trupului, păreau ca fluierele cioplite de Mihu. Purtau șalvari de pînză albă, murdară, vestă gălbuie, de stofă groasă, și fes în jurul căruia își legau batista. Pe umeri aveau o perniță, îndesată cu cîlți, și pe ea duceau poveri grele, sub care te întrebai cum de nu li se rup țurloaiele. Pe de lături urcau poticnindu-se măgăruși, încărcați cu grinzi putrede și cu bolovani luați din dărîmături ; dintr-o casă arsă sau părăginită, în vale, se făcea una nouă, mai sus.

Strada, cu caldarîmul desfundat, era înţesată de cîini jigăriţi, plini de rîie, de răni, murdari, năpîrliţi, flămînzi şi cuminţi. Pe-alocuri, în gropi pe care nimeni nu se gîndea să le astupe, se vedeau, în mijlocul străzii, cătele leproase alăptîndu-şi cătei orbi, privind cu tristeţe la trecători, la hamali, la măgăruşi, care le ocoleau cu obişnuinţă, semn că le ştiau din totdeauna aici.

— Ptiu ! făcu Haralamb. Şi ce minunăţie părea, cînd te uitai de jos !

— Oraş vechi ! răspunse Anton Lupan, pe care nu-l mai mira ceea ce vedea în jur. Oraş bătrîn, de două mii cinci sute de ani !

— Şi ce, dacă-i bătrîn, nu se poate înnoi, ori măcar curăţa ?

— Ba s-ar putea, dar vezi tu, aici şi oamenii sînt la fel de bătrîni.

Haralamb ridică din umeri, nemulţumit de tot ceea ce vedea, dar mai cu seamă de afurisitul iaşmac.

Un străin care vine prima oară la Stambul şi nu ia o busolă cu el, se rătăceşte în cîteva clipe în labirintul lui de străzi, străduţe şi ulicioare strîmbe, încălecate, încîlcite, fără început şi fără sfîrşit, mai ales că toate-s la fel şi aproape niciuna nu are vreo tăbliţă care să-i amintească numele.

Înfiinţat cu aproape şapte sute de ani înainte de Christos, de către megarieni, neam de greci vestiţi în vechime, şi trecut pe rînd în mîna unor stăpîni feluriţi, oraşul, numit la început Bizanţ, a crescut la întîmplare. La început a fost prea mic, pe urmă a fost prea mare ca să-l mai poată pieptăna cineva. Stăpînii au ridicat palate, turnuri şi ziduri de cetate, creştinii biserici, credincioşi moschei, de-ţi uimesc ochii şi azi, iar restul s-a făcut din mila lui dumnezeu şi-a profetului.

Megarienii, de felul lor pescari şi negustori, nu s-au arătat atît de războinici ca să-şi poată apăra sălaşul, şi acesta, ajuns cu timpul la înflorire, a trecut pe rînd în mîna tot a altor stăpînitori : perşii lui Darius I, atenienii şi spartanii, macedonenii, apoi romanii, de la al căror împărat Constantin, Bizanţul şi-a luat numele Constantinopole, folosit din greşeală şi azi, spre necazul turcilor. Aceştia au pus mîna pe el abia pe la jumătatea secolului al XV-lea ; după trei înverşunate asedii, l-au făcut capitala împărăţiei turceşti şi de-atunci nu l-au mai dat din mîini. Dar, schimbîndu-i numele în Istambul, ca să se piardă toate urmele trecutului, nici n-au băgat de seamă că numele nou nu

era barem un cuvînt turcesc. Cucerind ei oraşul, au găsit aici sumedenie de greci, cum era firesc. Aceştia ocupau o mahala, care mai este şi azi, mahalaua Fanarului, şi cînd coborau de-acolo după treburile lor, spuneau : *eis ten polin,* ceea ce ar cam însemna : mă duc în oraş. De la această vorbă, stîlcită în turceşte, a ieşit nume otoman pentru oraşul cucerit. Şi astfel, Istambulul are pînă azi nu numai temeliile rămase de la greci, ci chiar numele pe care, fără această lămurire, l-ai crede turcesc.

Echipajul „Speranţei" străbătu sumedenie de străzi vechi, tot urcînd în deal, trecu pe lîngă turnul Galatei, ridicat de genovezi în secolul al XIII-lea, un turn rotund, cu un rînd de ferestre ajurate, terminat cu un acoperiş conic, de aramă, cu vîrful aurit, luă în lung Cîmpul Morţilor, cimitir musulman cu morminte vechi, năruite, printre care mulţimea din Pera se plimbă cu seninătate şi pălăvrăgeşte ca într-un parc — şi ajunse aproape de marginea oraşului, la Ieni Mahalle.

Iată un loc de unde străinul, zăpăcit de atîtea străzi şi străduţe fără nume, pe care le-a străbătut orientîndu-se după soare sau lăsîndu-se îndrumat de un instinct ancestral, ar putea, cu ajutorul unui îndrumător, să-şi dea seama de rosturile oraşului. De aici, Stambulul se vede ca în palmă, de o parte şi de alta a Cornului de Aur ; acesta înfăţişează singura lui podoabă care nu se poate murdări, nici peste veacuri.

— De ce-i spune aşa, domnule ? întrebă Cristea Busuioc, mîngîindu-şi barba stufoasă ca a padişahului.

Există o piatră rară, mai puţin cunoscută decît altele, chit că acelea ar fi mai rare decît ea ; se cheamă lapis-lazuli şi are cel mai curat şi mai frumos albastru-azur care se poate închipui. Lapis-lazuli era Cornul de Aur în clipa aceea, căci altfel, tăcut precum îl ştim, nu s-ar fi minunat şi n-ar fi întrebat plutaşul.

— Păi fără îndoială îi spune aşa, după forma lui alungită, răspunse Anton Lupan ; dar mai cu seamă după frumuseţile şi bogăţiile care-i îmbracă malurile.

De la Ieni Mahalle pînă jos, la Cornul de Aur, se înşiră în pantă suburbiile oraşului, căci adevăratul Stambul e dincolo de apă. Acolo sînt mai dese şi moscheile, şi seraiurile, şi amintirile strămoşilor. Ca să le vezi şi să le descurci pe toate deodată, nu e cu putinţă pentru un ochi şi o minte omenească. Mai bine să te opreşti în cîteva locuri. Iată, Bosforul şi Cornul de Aur.

De partea asta, Galata, în vale, apoi la stînga ei Top-Hané, care înseamnă Casa tunurilor, fiindcă acolo sînt turnătoriile şi cazărmile artileriştilor — iar deasupra, Pera, cartierul modern, unde se află Ambasadele şi Legaţiile, Băncile, marile prăvălii, marile hoteluri şi restaurante. De partea cealaltă, între Marmara şi Cornul de Aur, se întinde Stambulul, cu Marele Serai, în colţul din stînga, cu sfînta Sofia, nu prea departe. Dar mai sînt şi alte seraiuri : Aivan-Serai, Agaş-Serai, Aca-Serai, Eski-Serai — şi încă... Mai sînt şi alte moschei : a lui Ahmed, cea cu şase minarete, a lui Baiazid, a lui Soliman Magnificul, a lui Mahomed Cuceritorul, a lui Selim întîiul, a sultanei Validé — şi cu asta nu s-au terminat toate.

Ce poate să vadă din toate astea marinarul care, în drum spre Pireu ori spre Marea Neagră, se opreşte aici o zi şi o noapte ? Cum poate să pătrundă el tainele unui oraş, cînd însăşi municipalitatea lui nu le cunoaşte pe toate ?

Moschei, minarete, cupole, seraiuri, palate, chiparoşi, sicomori, străzi desfundate, cîini, măgari, hamali, grecoaice sulemenite, armence tare oacheşe, turcoaice cu şalvari albaştri, ghete galbene şi iaşmac negru pe faţă — să mergem mai departe !

Era încă devreme, şi pînă la ora prînzului echipajul „Speranţei" putea cutreiera străzile încîlcite, cu Anton Lupan în frunte, Negrilă deschizîndu-le drumul, nerăbdător, la zece paşi mai departe. Trecură pe lîngă prăvălii fără uşi şi ferestre, care seara se închid cu obloane de scînduri. În faţa lor se înghesuiau turcoaice mascate, lacome la cumpărături ca atîtea din femeile celelalte, însoţite de servitoare negrese, cu zimbile pîntecoase.

Uneori, în jurul lor se vedea cîte un eunuc negru, cu trunchiul scurt, cu picioarele lungi, cu faţa spînă, grasă şi lăbărţată, cu gîtul vîrît între umeri, uitîndu-se posomorît la mulţime, gata să-şi apere stăpînele nu numai de primejdia ghiaurilor, ci şi a credincioşilor.

Se uitară oamenii noştri prin cafenele, unde turcii, armenii, persanii fumau ciubuc şi îşi beau cafelele, în vreme ce tinerii greci plini de ifos se lăsau pe mîna bărbierilor să le vopsească sprîncenele şi să le ceruiască mustăţile. Cafenelele erau mai toate la fel, nici prea mari, nici prea luxoase : o odaie cu pereţii văruiţi simplu şi îmbrăcaţi în lemn pînă la jumătate ; de jur împrejur laviţe joase, acoperite cu rogojini împletite din paie ; în mijloc o fîntînă de piatră sau de marmură, care aruncă în aer

cîteva fire sărace de apă ; pe pereți polițe, pentru sculele bărbierilor, și oglinzi rotunde, de fildeș, în care mușterii să-și poată admira ferchezuiala ; în sfîrșit, în fund dulapul cu narghilele, iar alături cotlonul sub care se fierb, una cîte una, cu ibricul, cafelele.

Peste vreo două ceasuri, oamenii noștri trecuseră Cornul de Aur, pe unul din cele șase poduri de vase, cutreieraseră străzile, văzuseră moscheile, cisternele subterane, ca niște hrube uriașe, făcute pe vremuri în vederea asediilor — și se aflau la intrarea Bazarului cel mare, nu după vreo cumpărătură, ci numai așa, ca să caște gura.

Deodată, Ieremia, care cerceta curios mulțimea îmbulzită în față, îl trase pe Anton Lupan de mînecă și exclamă cu mirare :

— Domnule, ăsta nu-i armeanul de azi dimineață ?

— Care armean, Ieremie ?

— Ăl de s-a milogit să-l luăm cu noi pe corabie.

— Unde-l vezi ?

— Uite repede, că tocmai dă să intre !

Pe poarta Bazarului își făcea loc cu ifos un om îmbrăcat în giubea bogată, cusută cu aur și bătută cu pietre scumpe, pesemne un negustor cu vază, căci mulțimea îi deschidea calea, fără cîrtire, trăgîndu-se umilă în lături. Anton Lupan nu apucă să-i vadă fața, ci numai ceafa negricioasă și giubeaua strălucitoare.

— Fugi de-aicea, Ieremie ! zise, încredințat că omului său i se năzărise. Păi tu nu vezi că ăsta-i negustor cu stare ? Ia, mai bine hai să dăm o raită și prin Bazar, și p-ormă să mergem undeva, la vreo ospătărie, să ne punem pîntecele la cale. Dar, după cîte îmi aduc aminte, cred că bucatele de aici nu prea au să vă placă ; tare mi-e teamă că o să-i ducem dorul lui Ismail al nostru, sărmanul !

— Oare o să mai vină ? întrebă Mihu, cu teamă și tristețe. N-o să-l oprească...

Dar nu-și sfîrși vorba, ci rămase cu gura căscată, cu ochii cît cepele, la poarta Bazarului. Ismail și nu altul, cu turban și cu șalvari, cum îl știa de azi dimineață, ieșea dinăuntru, voios și mîndru nevoie mare, împreună cu o turcoaică micuță și zglobie ca o pitulice.

— Nene Ismaile ! strigă băiatul, neștiind ce să mai creadă.

Văzîndu-i pe ai săi, bucătarul se opri locului, făcu vesel o temenea adîncă, apoi îşi lăsă turcoaica şi se apropie de dînşii.

— Ce-i cu tine, Ismaile? îl întrebă căpitanul, primindu-l cu bucurie, dar încă necrezîndu-şi ochilor.

— Estem bine, domnule!

— Şi nevasta? Ce-ai făcut cu ea?

Ismail clipi din ochi:

— Care nevastă? Ghiulsum?

— Ei da, doar ai plecat cu ea pe chei. Acuma unde ai lăsat-o?

— Acasă; unde lăsam?

— Şi asta, cine e?

— Asta? Asta estem altă nevastă: Laleli!

Auzindu-şi numele, turcoaica scoase un ciripit sub iaşmacul subţire şi le făcu străinilor un semn prietenesc, fluturîndu-şi mîna micuţă.

— Ptiu, bătu-te-ar sfinţii de turc păcătos! exclamă Haralamb cu pizmă, încercînd să ghicească sub iaşmac chipul Laleliei, al cărei rîs îi arsese inima.

Ismail se apropie de Anton Lupan, îşi lăsă ochii în jos şi se rugă, sfios ca un copilandru:

— Domnule, mai dam cinci icosari; puteam?

— Firește, Ismaile! Numai ai grijă şi nu-i arunca în vînt, că e păcat de ei.

— Nu aruncam, domnule; dam Laleli.

Turcoaica rîse iarăşi, făcînd să-i tremure iaşmacul şi mătasea feredgelei, ca străbătute de fiori, îşi flutură încă odată mîna, mai gingaş, mai dulce ca prima oară, apoi porni după Ismail, bocănind zglobie cu tocurile-i mici pe caldarîmul uliţei, parcă prea aspru, prea nepotrivit cu piciorul ei.

Anton Lupan îl trase de mînecă pe Haralamb, care rămăsese cu ochii după ea, tînjind:

— Haide, haide, băiete, nu-ţi mai strica ochii degeaba! In privinţa asta află de la mine: cu turcii nu-i de glumit!

— Şi cum, domnule, aici poţi să ai cîte neveste vrei? Auzisem eu, dar credeam că-s gogoşi.

— Chiar cîte vrei, nu, răspunse Anton Lupan. Aşa că mută-ţi gîndul să rămîi la Stambul. Haremuri mari au numai sultanii, vizirii, paşalele şi pe ici, pe colo, negustorii foarte bogaţi, fiindcă nu-i uşor să ţii atîtea femei, să le dai mîncare aleasă,

îmbrăcăminte scumpă, giuvaieruri, să ai palat cu odăi pe numărul lor, cu servitoare, cu eunuci şi cîte mai cîte altele. Unde mai pui că dacă o femeie din harem naşte, după aceea are dreptul la casa ei, cu altă servitorime şi alte cheltuieli. Oamenii obişnuiţi sînt îngăduiţi să ţină patru neveste legitime, cu cununie cum se spune la noi, dar prea puţini le ţin.

— Atunci se cheamă că Ismail al nostru îşi ţine heghemoniconul ! zise Haralamb, pizmuitor, fiindcă nu putea să uite rîsul cu care-l săgetase micuţa Laleli.

— Vai de heghemoniconul lui ! îl căină Ieremia, gîndindu-se la Ghiulsum.

Anton Lupan porni spre poarta Bazarului.

— Haideţi, ghiaurilor, că n-am venit aici să trăncănim despre Ismail şi haremul lui !

Bazarul cel mare din Stambul e o hală nesfîrşită, întinsă pe cîteva pogoane de loc, dar mai degrabă poţi să-l socoteşti un oraş în mijlocul oraşului, fiindcă are străzile, străduţele, uliţele, gangurile şi pieţele lui, toate sub un acoperiş drept, cu bolte de sticlă, ca nişte căpiţe de fîn ; prin ele lumina zilei pătrunde înjumătăţită, odihnitoare şi nesigură, ajutîndu-i negustorului să ascundă cusurul mărfii — aceeaşi lumină care ajută femeii, la o vîrstă, să-şi ascundă urmele anilor de pe chip.

De o parte şi de alta a străzilor sînt prăvălii, mai mari sau mai mici, care în fund au aproape întotdeauna o odăiţă ferită, cu cîteva trepte mai sus, unde în dulapuri, sipete şi lăzi întărite cu fier se păstrează mărfurile de preţ, pentru mušterii avuţi, numai ei îngăduiţi să intre aici. Îndeobşte, fiecare stradă îşi are negoţul ei. Una e strada prăvăliilor de parfum, unde se vinde esenţă de jasmin, apă de trandafir, săculeţi cu mosc, mătănii de jad, de chihlimbar, de fildeş, piepteni, oglinzi persane cu chenare pictate fin — şi tot ce au nevoie pentru îngrijirea farmecului lor femeile frumoase din Stambul. În alte părţi se vînd ţesături, mătăsuri şi stofe de Brussa, caşmir indian, cămăşi brodate cu fir de aur, şaluri persane, voaluri, brocarturi, tot ce mîna omului, de la Londra pînă la Pekin, a putut să coloreze şi să împletească mai iscusit, din bumbac, lînă, mătase, aur şi argint.

Pe altă uliţă, sînt prăvăliile de pantofi, ghete şi papuci, unde întîlneşti cele mai ciudate încălţări, peste putinţă de închipuit pe piciorul unui european. Mătasea japoneză, maro-

chinul, catifeaua şi brocartul, în culori vii, roşu, verde, galben, sînt folosite pentru a da formele cele mai neaşteptate acestui obiect gingaş, care va încălţa picioare făcute să umble numai pe rogojini indiene şi covoare de Persia. Unele par aşa de mici, încît, sub paietele şi pietrele lucioase care le împodobesc, le-ai crede mai degrabă cutioare pentru bijuterii.

Pe urmă vin prăvăliile de covoare, de caftane, cele de draperii, de iatagane şi pumnale, prăvăliile unde se vinde fir de aur şi argint, cu care se brodează papucii, pungile de tutun, vestele, dolmanele. Dar colţul care ascunde cele mai mari bogăţii, peste putinţă de socotit, e cel de arme vechi, mai bogat chiar decît toţi sacii de pietre scumpe adăpostite în prăvăliile de bijuterii. Aici se găsesc săbii de Damasc, platoşe, suliţe, şei împodobite cu aur şi pietre de preţ, puşti străvechi, cu cremene sau cu fitil, încîntînd ochiul cu măiestritele lor încrustături — tot ceea ce războinicii timpurilor au purtat cu ei, de la Gingishan încoace şi poate chiar dinaintea lui.

Trecînd prin faţa acestor prăvălii, în care negustorii bogaţi ca nişte maharajahi tronau grav în vechiul port al islamului, măreţi şi nepăsători în faţa oricărei înnoiri, Anton Lupan îşi aminti că mai trebuia să cumpere nişte puşti, dar de bună seamă nu din cele aflate aici.

Tocmai se îndreptau spre ieşire, străbătînd uliţa covoarelor, cînd Ieremia se opri în faţa unei prăvălii şi exclamă din nou, de data asta triumfător:

— Uite, domnule, că nu mi s-a părut! E armeanul nostru, văzuşi?

Într-adevăr, omul în caftan aurit, care intrase pe poartă acum un ceas, era aici în mijlocul prăvăliei, discutînd însufleţit cu alt negustor, tot atît de scump îmbrăcat — şi cum de data asta îl vedea din faţă, Anton Lupan se încredinţă că nu putea fi altul decît Agop din Bazar. Doi servitori negri, aşezaţi în genunchi, coseau cu mişcări iuţi gura unui sac îndesat, care, cel puţin pe dinafară, părea sărăcăcios faţă de bogăţiile din jur. Armeanul mai discută cu celălalt negustor, scoase de la brîu nişte hîrtii făcute sul, le desfăcu, îşi băgară amîndoi capul în ele, părînd că fac nişte socoteli şi nu se înţeleg, apoi urcară cele cîteva trepte şi se topiră în odăiţa din fund.

— Ia te uită milogul, ce haină are pe el! zise Haralamb, cu năduf. Păi ăstuia trebuia să-i cerem treizeci de icosari, dacă nu mai mult!

Anton Lupan ridică din umeri, nepăsător, deşi purtarea armeanului îl mira destul. Dar, la urma urmei, pe el nu-l privea starea unui negustor, de vreme ce-şi plătea călătoria, cinstit. Firește, Gherasim ar fi judecat altfel — şi vai de pielea bietului Agop dacă ar fi apărut în port cu caftanul ăsta!

În faţa prăvăliei, pe partea cealaltă a uliţei, stătea, chircit pe caldarîm, cu taraba pe genunchi, un vînzător de tutun. Era un bătrîn, cu turbanul soios tras pînă peste ochi, cu faţa ascunsă într-o barbă cîlţoasă, nepieptănată de mult, îmbrăcrat într-un caftan sărăcăcios, lung pînă la pămînt. Lui Anton Lupan i se păru ciudat că se rătăcise aici, pe uliţa covoarelor, cînd în altă parte îşi aveau locul vînzătorii de tutun. Poate însă că nu era un negustor, ci un biet turc sărac, care încerca să cerşească o para, într-un chip mai ferit. De aceea se apropie de el, luă o pungă de tutun fărîmat, cu gîndul să i-o dea lui Ismail, întrebă de preţ şi aruncă pe tarabă cîţiva ikilici[1], de două sau de trei ori cît s-ar fi cuvenit.

— Allah să te ocrotească pentru bunătatea ta! îi mulţumi cerşetorul, ducîndu-şi mîna la frunte şi înclinîndu-se umil.

Cu toate că nu stătuse prea mulţi ani în Turcia şi nu vorbea limba ţării fără cusur, pe Anton Lupan îl izbi un oarecare accent străin, pe care nu l-ar fi putut avea decît un ghiaur turcit; dar bătrînul vînzător de tutun îi păruse la început cel mai curat urmaş al profetului, de aceea îşi îndreptă curios ochii asupra lui. Bătrînul lăsase ikilicii pe tarabă şi se uita nepăsător în prăvălia unde cei doi servitori negri sfîrşeau de cusut sacul ponosit. Tocmai atunci, uşa din fund se deschise, lăsîndu-l să treacă pe Agop din Bazar, urmat de celălalt negustor, fiecare cu cîte un sipet în mîini. În clipa aceea, în ochii bătrînului se aprinse un fulger scurt, care pieri numaidecît. Dar asta fu de ajuns ca Anton Lupan să încerce aceeaşi tulburare ciudată ca azi dimineaţă, pe chei, cînd i se păruse că simte în mulţime văpaia unei priviri omeneşti. Rămase în loc, mai mult mirat decît neliniştit, cu

[1] Ikilik — monedă veche turcească, valorînd 2 piaştri, cam 40 de bani romînești din acel timp.

ochii la vînzătorul de tutun. Acesta stătea nemişcat, privind în prăvălia de peste drum — şi era atîta nepăsare, atîta oboseală în ochii lui adormiţi, încît căpitanul „Speranţei" nu se mai îndoi că începuse să aibă năluciri.

Şi totuşi, în aceeaşi zi, avea să i se întîmple ceva asemănător, dar nespus mai ciudat.

* * *

Era curînd după-prînz. Înaintea mesei intrase la un armurier, cumpărase patru revolvere şi trei puşti „Holland-paradox", o armă renumită, uşoară faţă de calibrul ei, cu două ţevi, una pentru glonţ, alta pentru alice, putînd deci fi folosită în împrejurări felurite. Prînzise, împreună cu ceilalţi, într-o locandă din Galata — şi, după ce îşi trimisese oamenii în port, cu armele şi cu pachetele de cartuşe, urcase dealul şi intrase în holul noului hotel „Pera-Palace" să frunzărească ziarele străine, fiindcă de cîteva luni nu mai ştia nimic din cele ce se întîmplau în lume.

Tocmai cînd intra pe uşă, un negru pitic, cu un turban mai mare decît tot trupul lui, cobora de la etaj un geamantan cu burduf, desigur al unui călător care părăsea hotelul. Anton Lupan privi geamantanul, ros de timp, împestriţat de etichete în parte şterse sau căzute, semnele hotelurilor pe unde trecuse posesorul lui.

Poate un ochi priceput, de turc, ar izbuti să deosebească un cîine din Galata de unul din Stambul. Se poate întîmpla ca primul să aibă albeaţă în ochiul stîng, iar al doilea în ochiul drept, ori coada unuia să fie mai scurtă cu un deget decît a celuilalt, deşi proverbul zice să nu te bizui pe coadă cînd vrei să faci deosebiri între cîini. Dar hai să zicem că un ochi de turc... Ei bine, aş vrea să-l văd pe turcul acesta, cu ochiul isteţ, capabil să găsească deosebiri şi să stabilească identităţi pe baza unor amănunte greu de descoperit — aş vrea să-l văd într-un hotel, unde se perindă mii de călători, fiecare cu bagajul lui, cum ar deosebi un geamantan de altul, firește dacă ar fi vorba de geamantane lucrate în acelaşi chip?

Anton Lupan privi geamantanul, în treacăt, şi i se păru cunoscut. După ce făcu un pas, întoarse capul şi îl privi din

nou; negrul pitic îl lăsase în faţa uşii, aşteptînd să coboare posesorul lui. Da, întîlnise undeva un geamantan asemănător, îl ştia bine, îl avea în ochi şi se silea să-şi aducă aminte unde-l văzuse şi-n ce împrejurări.

„Încep să am năluciri!" îşi zise din nou, gîndindu-se la cele întîmplate peste zi.

Apoi se aşeză într-un fotoliu din pai de orez, îndulcit cu perne de puf, ceru o cafea şi începu să frunzărească ziarele, lăsînd în plata domnului şi geamantanul şi celelalte gînduri.

Holul era plin de lume, cea mai mare parte europeni, oameni de afaceri sau turişti în haine de sport, cu aparate fotografice şi binocluri atîrnate de gît, forfotind printre mese, agitaţi şi nerăbdători, în aşteptarea dragomanului care să-i plimbe prin Stambul. Se vorbeau felurite limbi, în gura mare sau mai potolit, şi toate dădeau un zumzet care pe un oriental l-ar fi adormit numaidecît, cum de altminterî se şi întîmpla cu cei cîţiva musulmani, rătăciţi ici-colea, şi picaţi în somn, cu ciubucul stins.

Deodată, în acest zumzet adormitor, căpitanul „Speranţei" auzi un glas spunînd mieros, glasul tuturor portarilor de hotel:

— Bon voyage, monsieur Vaillant!

Fără îndoială că o clipă adormise, cu ziarul în mîini. Anton Lupan îşi scutură capul, buimac. Visase şi cineva pronunţase în vis numele cunoscut? În clipa următoare sări în picioare, aproape înnebunit. Geamantanul! Acum îşi amintea: era al lui Pierre! Da, se învechise, dar îl recunoştea, nu-şi dădea seama cum, poate prin acel amănunt pe care îl înregistrează numai ochiul — şi nu ţi-l transmite niciodată, conştient.

Geamantanul nu mai era în faţa uşii; îl luase un om care ieşea tocmai atunci, grăbit, îl zări numai din spate, o frîntură de secundă, căci lumea care forfotea printre mese îi acoperea vederea. Nu-şi dăduse seama dacă era înalt sau scund, tînăr sau bătrîn, dar cine-ar fi putut fi altul decît Pierre, pe care ani de zile îl socotise pierdut? Îndoielile lui, stîrnite de mărturia nelimpede a bătrînului Ifrim, îşi dovedeau temeinicia abia acum, dar şi-o dovedeau din plin!

Anton Lupan se repezi spre uşă, îmbrîncind lumea, ca ieşit din minţi, strigînd:

— Pierre!... Pierre!... Pierre!...

Oamenii îl priveau miraţi, dar nimeni nu se dădea la o parte din drum. Cînd ieşi pe uşă, se pomeni într-o mulţime de trecători care împestriţau strada în sus şi în jos. Se uită într-o parte, apoi în alta, dădu să facă un pas la deal, se răzgîndi, o luă fuga la vale, pînă la primul colţ, cercetă strada care se deschidea în dreapta, plină de cîini dar fără nici un om — şi dîndu-şi seama că zadarnic ar mai fi căutat aici, se întoarse la hotel, gîfîind.

— Cine era domnul care a plecat acum? îl întrebă pe portar, gata să-l ia de gît.

Acesta îl privi mirat, apoi răspunse nepăsător:

— Domnul Pierre Vaillant!

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz.

— Eşti sigur, Pierre Vaillant ai spus? strigă, întinzîndu-se peste contoar şi apucîndu-l pe portar de reverul hainei.

— Liniştiţi-vă, domnule, că speriaţi lumea!

Într-adevăr, oamenii din hol începeau să se strîngă în jur, nedumeriţi, întrebîndu-se unii pe alţii ce s-a întîmplat.

Anton Lupan îşi luă capul în mîini.

— Spune-mi, te rog, — continuă, de data asta cu glasul liniştit, — îl cunoşti de mult pe domnul Vaillant?

— De cînd s-a deschis hotelul, adică de vreo patru ani, vine regulat la noi.

— Eşti sigur că nu te înşeli asupra numelui?

Portarul zîmbi, sigur de el, şi deschise registrul de pasageri.

— Iată, domnule, datele din paşaport, căci, după cum ştiţi prea bine, poliţia ne obligă să verificăm cu grijă actele străinilor. Vedeţi şi dumneavoastră: Pierre Vaillant, inginer, supus francez, născut la Nancy, 8 august 1842...

Anton Lupan răsuflă adînc. Acum nu mai putea fi nici o îndoială, Pierre trăia... Dar ce taină ascundea cu el? Şi, mai ales, cum îl putea regăsi?

— Nu ştii unde a plecat?... Să nu ţi se pară ciudat că te întreb atîtea, dar mi-e prieten bun şi de ani de zile îl credeam pierdut.

— Nu ştiu, — răspunse portarul, — însă cred că n-a părăsit Turcia. După cîte am auzit, are lucrări în mai multe locuri, mai cu seamă peste Bosfor, în Anatolia, şi mai tot timpul e plecat. Aici vine de cîteva ori pe an, probabil cînd are treburi la minister.

— Nu știi cum i-am putea da de urmă? Nu are prieteni, cunoscuți, nu-ți amintești de cineva care venea să-l vadă aci?

Portarul clătină din cap:

— Nu, domnule; cred că l-am văzut totdeauna singur și nu-mi amintesc să-l fi căutat cineva.

Anton Lupan mulțumi, se îndepărtă cîțiva pași și se așeză într-un fotoliu. Primul lucru pe care trebuia să-l facă era să se liniștească și să cugete nepripit. De vreme ce Pierre trăia, într-un fel sau altul avea să-i găsească urma. Trebuia să-și facă un plan...

Deocamdată nu mai putea fi vorba să plece azi. Coborî în port, să-și vestească oamenii; probabil că venise și Agop din Bazar, cu care avea să fie mai greu, dat fiind că acesta se grăbea.

Pe drum, străbătînd străzile Galatei, mintea i se limpezi și își simți sufletul mai senin. Îl stăpînea o fericire calmă și adîncă, pe care n-o întuneca decît gîndul că, dacă ar fi avut mai mult noroc, dacă și-ar fi ridicat o clipă mai devreme ochii din ziar, acum poate ar fi fost împreună cu Pierre Vaillant. Ce fericire, să-l ducă pe puntea „Speranței", să-i arate... Aici îl cuprindea din nou neliniștea... Ce se întîmplase cu el, atunci, după atacul piraților, cine-l salvase, unde dispăruse atîta vreme, de nu-i putuse găsi urma?

Ah! Dacă ar fi ridicat ochii o clipă mai devreme!... Deodată, simți că i se face lumină în cap. Unde s-ar fi putut duce un călător care plecase de la hotel, luîndu-și bagajul, dacă nu la gară sau în port?... Trebuia să se grăbească și, cine știe, poate dădea de el.

Ultima parte a drumului o făcu în fugă; peste cîteva minute era pe bord, abia trăgîndu-și răsuflarea. Oamenii stăteau la taifas, așezați pe bocaport, împărtășindu-și impresiile după raita dată prin oraș.

— Băieți, — li se adresă Anton Lupan, înfrigurat, — cred că n-o să mai plecăm noaptea asta. Așteptați-l pe armean și dacă nu-i convine să-și amîne plecarea, spuneți-i că peste o oră mă întorc și-i dau arvuna înapoi.

— Ba nu-i dăm nimic! răspunse Gherasim, ursuz. Să aștepte; corabia nu-i vapor, să plece după ceas.

— Bine, despre asta vorbește tu cu el. Dar acum, în primul rînd, ia-ți picioarele la spinare, du-te pînă în capătul cheiului,

vezi ce vapor pleacă și cercetează printre pasageri, poate găsești un francez, Pierre Vaillant...

— Pierre Vaillant, domnule ? întrebă cîrmaciul, făcînd ochii mari, ca și restul echipajului.

— Da ; pare-se că n-a pierit, ci e viu și sănătos. Dacă-l găsești, adă-l pe sus aici, dar hai, pleacă repede, nu mai pierde vremea. Voi, ceilalți, stați aici, pînă mă întorc.

După ce făcu un pas pe chei, Anton Lupan se opri :

— Ieremie, vino și tu !

— Să-mi iau pușca, domnule ?

— Ia-ți ce vrei, numai vino fuga !

Străbătură amîndoi în goană podul de vase peste Cornul de Aur, lăsară în dreapta clădirea vămii noi și curînd după aceea se aflau pe peronul gării de la Caic-hané. Pleca un tren peste o jumătate de ceas, dar călătorii musulmani, care vin la gară cu zece ore mai devreme, se aflau de mult în vagoane, privind răbdători pe geam ; unii își făceau rugăciunea, îngenuncheați pe coridoare sau în spațiul dintre bănci. Ceilalți se simțeau datori să nu-i tulbure, și dacă doi asemenea credincioși se aflau în rugăciune, la un capăt și la altul al coridorului, nimeni nu mai putea urca sau coborî din vagon.

Anton Lupan străbătu anevoie trenul, în multe locuri fiind nevoit să facă sărituri ca la circ peste vreun cap în turban prosternat cu fruntea la pămînt, și se alese cu înjurături cumplite din partea celorlalți credincioși :

— Cîine de ghiaur ! Dar-ar ciuma în tine ! Stîrpi-ți-ar nevasta !...

Pierre Vaillant nu era nicăieri ; Anton Lupan rămase pe peron pînă la plecarea trenului, așteptîndu-l zadarnic. Află că alt tren pleca peste un ceas, din gara Haidar-Pașà, pe malul Anatoliei.

Alergă la chei, cu Ieremia după el, tocmi un caic lung și îngust, cu trei barcagii, și le porunci să tragă din răsputeri, spre insulele Prinkipo. Ajutată de curent, barca străbătu cei patru kilometri pînă la gara maritimă, în mai puțin de jumătate de ceas ; gara de călători se afla la cîteva sute de pași. Anton Lupan îi făcu în fugă și ajunse la timp ca să poată cerceta trenul, înțesat de aceiași credincioși, de la un capăt pînă la altul ; Pierre Vaillant nu era nici aici. Nu încăpea îndoială că rămînea numai vaporul ; orașul nu avea decît aceste două gări și dacă nu plecase

pe aici, un călător, ca să dispară, ar fi trebuit să poată zbura prin văzduh.

Caicul îi duse de-a dreptul la cheiul Galatei, în locul unde era ancorată „Speranța".

— Ei, Gherasime, l-ai găsit? strigă căpitanul sărind pe punte și aruncînd priviri nedumerite în jur, mirat că nu-l vedea pe Pierre Vaillant.

Cîrmaciul ridică din umeri:

— Nu este, domnule; pleacă doar un vapor, deseară, și l-am căutat din cabină în cabină, am cercetat și registrul de călători, am întrebat pe toată lumea...

— Atunci nu poate fi decît în Stambul; rămînem aici și mîine, să-l mai căutăm, hotărî Anton Lupan. Iată ce-o să facem, băieți, trebuie să-mi dați o mînă de ajutor. Ieremie, ține un icosar și întoarce-te la gara Haidar-pașà. Tu, Haralamb, du-te peste Cornul de Aur, la gara de la Caic-hané. Rămîneți acolo pînă mîine la prînz, vedeți ce trenuri sînt și nu scăpați din ochi nici un călător...

Mai departe, le descrise înfățișarea lui Pierre Vaillant și mai ales geamantanul, care putea fi recunoscut după mulțimea etichetelor de hotel.

— Dacă vedeți pe cineva că seamănă cu prietenul meu, așa cum vi l-am descris, vă apropiați de el și-l întrebați. De altfel, n-o să vă fie greu, fiindcă nu sînt prea mulți călători europeni. Tu, Gherasime, să nu scapi portul din ochi; vezi dacă nu mai pleacă vreun vapor, vreo corabie, orice, la noapte sau mîine, iscodește, întreabă peste tot...

Nu sfîrșise bine de vorbit, cînd schela se auzi scîrțiind, sub un pas sfios, și Ismail se ivi pe punte, rușinat, cu capul în pămînt.

— Domnule! zise, apropiindu-se de Anton Lupan, mai mult mort decît viu. Mai dam cinci lire, puteam?

Căpitanul ridică din umeri, încurcat. Punga lui kir Leonida nu era fără fund, și pînă să pună mîna pe bani, la Pireu... E drept că mai luase cincisprezece icosari de la Agop din Bazar.

— Nu puteam dam, domnule? întrebă Ismail, speriat.

— Dacă ai nevoie, firește că o să-ți dau. Numai că n-ai picat în momentul cel mai potrivit. Și p-ormă, o să trebuiască să facem o socoteală; ceilalți n-au luat pînă acum nimic; știi doar că

după înțelegerea noastră, trebuie să împărțim cîștigul între noi... Dar ce naiba faci cu atîția bani ?

— Pentru nevastă, domnule, trebuie dam.

— Păi nu i-ai mai dat cinci icosari la prînz ?

— Dam Laleli. Acum trebuie dam Mufidé.

Și Ismail arătă cu mîna spre chei, unde aștepta o turcoaică înaltă și subțire ca un minaret.

— Dar tu ai un harem întreg ! strigă căpitanul, ridicînd brațele spre cer. Barem spune-mi odată, să-mi pot încheia socotelile și eu : cu asta ai terminat, păcătosule ?

— Mai estem una, Validé, răspunse bucătarul, sfios.

— Ei bine, iată cinci icosari pentru Mufidé și cinci pentru Validé, dar alții să nu-mi mai ceri ! Ce, vrei să ne vindem corabia pentru haremul tău ? Hai, du-te la Mufidé și pînă mîine la prînz să nu te mai prind pe-aici !

— Nu plecam noaptea ? întrebă Ismail, înviorîndu-se.

— Nu ! Și să știi că alți bani nu-ți mai dau ! Nevestele tale ne costă prea scump !

— Validé făceam saraigli, mîine aduceam trei borcan mari, luam cu noi la Pireu. Saraigli Validé bun-bun !...

După ce bucătarul plecă, rostogolindu-se ca o geamandură pe lîngă Mufidé, Anton Lupan porni în oraș. Intîi se duse în Pera, la legația Franței și, cu toate că după-prînz birourile erau închise, izbuti să găsească un secretar de la consulat.

— Cunoașteți un inginer, Pierre Vaillant, supus francez, care locuiește în Stambul ?

— Personal nu-l cunosc, dar știu de el, răspunse secretarul, binevoitor. Și-a reînnoit pașaportul anul acesta ; chiar eu i l-am făcut.

— Și atunci cum de nu-l cunoașteți personal ?

— Fiindcă nu a venit aici, ci a trimis un servitor de la hotel ; asta se obișnuiește, mai ales la Stambul, cred că știți. Probabil că domnul Pierre Vaillant e foarte ocupat...

Anton Lupan plecă mai liniștit. Nu făcuse nici un pas înainte, dar de data asta era sigur că nu mai putea fi nici o încurcătură la mijloc și că îl va găsi pe Pierre.

Pînă seara cutreieră străzile din Pera, intră prin cafenele, prin holurile hotelului, se uită după trecători, sperînd că și întîmplarea i-ar putea fi de folos, deși se bizuia mai mult pe oamenii săi, puși să păzească gările.

Ar fi trebuit să treacă şi pe la birourile Lloyd[1]-ului, ca să asigure corabia, aşa cum le făgăduise oamenilor, dar lăsă să facă treaba aceasta la Pireu.

Cînd se întoarse în port, tocmai sosea şi Agop din Bazar, cu o caravană întreagă de măgăruşi şi de hamali. Nu avea un cufăr, ci două, nu un balot, ci trei, şi pe deasupra vreo zece saci. Din păcate, Gherasim nu era aici, ca să-l judece după cum s-ar fi cuvenit. Dar nici nu fu nevoie de el, căci armeanul, văzînd nedumerirea de pe chipul lui Anton Lupan, se apropie de el, făcînd temeneli adînci, în giubeaua ponosită pe care o purta la început:

— Efendi căpitan să nu fie supărat, — începu, cu glas mieros, — s-a întîmplat să adun mai mult calabalîc; nici eu n-am ştiut. Dar am să plătesc cinstit.

— Despre asta ai să te înţelegi cu cîrmaciul meu, Gherasim, cînd o veni.

— De ce să aşteptăm pînă atunci? Ne-am înţeles cu cincisprezece icosari, mai pun încă cinci.

Anton Lupan nu-şi dădea seama dacă e mult sau puţin şi zăbovi cu răspunsul.

— Încă zece! se repezi Agop, dacă văzu aşa. Încă cincisprezece!... Cu totul treizeci.

Neprimind nici un răspuns, căci căpitanul îl privea mirat, armeanul băgă mîna în buzunar de unde scoase o pungă plină cu vîrf, şi zise grăbit:

— Patruzeci, dacă treizeci e prea puţin. Plătesc chiar acum; ce vrei, lire, napoleoni, icosari?

— Mi-e tot una, numai că am să-ţi dau o veste proastă: nu mai plecăm la noapte, ci zăbovim încă o zi. Dacă eşti grăbit, caută alt căpitan.

Armeanul se trase înapoi, clătinîndu-se, de parcă l-ar fi lovit cineva în cap. Cîteva clipe rămase ţeapăn, cu ochii holbaţi, pe urmă aruncă o privire pe chei, la hamalii care aşteptau.

— Pe cine să mai caut acum? Dacă ne-am învoit, merg cu dumneata. Dar mîine plecăm, nu mă amîi iar?

— Nădăjduiesc că nu, deşi sigur nu poate fi nici Allah. Dacă om avea vînt potrivit...

— Bine! încuviinţă Agop, dîndu-şi seama că n-avea încotro. Putem să urcăm bagajele?

---

[1] Lloyd — societate de asigurări maritime.

— Firește !... Hei, Cristea, ia desfă bocaportul. Și tu, Mihule, ai grijă de Negrilă al tău, să nu ne lase mușteriul fără giubea !

Pe chei stătea un funcționar de la vamă, uitîndu-se nepăsător la sacii lui Agop, dar aruncînd din cînd în cînd cîte o privire temătoare în lături, să vadă dacă nu vine altcineva. După ce își văzu calabalîcul încărcat în hambar, armeanul se apropie de el, îi strecură ceva în buzunar, primi o hîrtie cu peceți — și se întoarse pe punte, răsuflînd ușurat.

— Acum poți pleca liniștit, îi spuse Anton Lupan. Să fii aici mîine spre prînz.

Armeanul se sperie :

— Să plec ? De ce să plec dacă am plătit ? Rămîn aici !

Și se așeză repede pe hambar.

— Nu te alungă nimeni, domnule, răspunse căpitanul, ridicînd din umeri. Credeam că mai ai treburi prin oraș.

— Ce treburi să am ? Nu mai am nimic ; sînt un negustor scăpătat.

Peste vreo oră se întoarse și Gherasim ; pînă a doua zi nu pleca nici un vapor, nici o corabie, nici măcar un barcaz.

— Unde-l culcăm pe armeanul ăsta ? îl întrebă Anton Lupan. Are de gînd să rămînă aici peste noapte. Să-l chem în cabină, la mine, sau îl luați voi, la prova ?

— Păi să vedem ce zice și el... Hei, jupîne, vino să-ți alegi culcușul ! Vrei cabină de lux, sau te mulțumești cu una mai așa ? Să știi că pentru asta mai dai un icosar, fiindcă partea dormitului n-am pus-o în preț.

Agop se lăsă mai greu pe capacul hambarului.

— Nu merg în cabină ; eu dorm aici. Am pernă și pătură să mă-nvelesc.

— Uite la el, zgîrciobul ! îi șopti Gherasim lui Anton Lupan. E în stare să-și rupă oasele pe scîndură, pentru un icosar.

— Iartă-l, Gherasime, că ne-a plătit destul ! Știi cît am luat de la el ? Patruzeci de galbeni zimțuiți !

— Cum asta, domnule ?

— Uite, a mai avut ceva calabalîc.

Gherasim rîse, mulțumit :

— Domnule, bag seama că începi să înveți meseria. Ei, dacă-i așa, să ne purtăm mai blînd cu dumnealui... Efendi Agop, vino, că am glumit ! Pentru cabină nu trebuie să mai plătești nimic.

Spre mirarea lor, armeanul nu se urni din loc :

— Mulţumesc, eu dorm aici, cum am spus. Nu pot să dorm în cabină, că sufăr de năduf.

— Da' de unde năduf ! şopti Gherasim. Nu l-am văzut eu cum alerga pe chei, ca un ogar ?

Apoi spuse tare, stăpînindu-se cu greu să nu izbucnească în rîs :

— Bine, efendi Agop ! Dormi unde vrei, dar să ştii că pe punte, mai mare e dulăul ăsta ; îl cheamă Negrilă şi vine de la oi ; mai departe, înţelege-te cu el cum ştii !

În noaptea aceea, Anton Lupan dormi neliniştit ; se întreba ce-or fi făcînd Haralamb şi Ieremia în gări — şi-i părea rău că seara nu mai dăduse o fugă pe la ei, deşi, mai cu seamă pînă la Haidar-paşà, era drum destul. Îl auzea afară pe Agop gemînd şi pe Negrilă mîrîind — şi, cu toată neliniştea, cîteodată îl apuca rîsul. Îi era drag cîinele acesta ciobănesc, coborît din munţi, care nu văzuse niciodată o corabie, dar care înţelesese de la început, fără să-l fi învăţat nimeni, că rostul unui cîine aici era să păzească puntea, ca pe ograda lui stăpînă-su. Aici cine era stăpînul lui ? Mihu, Gherasim, Ismail ?... Toţi şi niciunul... Dar stăpînul lor, al acestor oameni vrednici şi ascultători, al lui Ieremia, al lui Cristea Busuioc şi-al celorlalţi, cine era ? El, Anton Lupan ? Desigur, aşa s-ar fi putut numi, dar el nu se simţea stăpîn, ci căpitan — şi numai atît !

Venise de departe, ridicase în picioare o corabie aruncată pe ţărm şi adunase în jurul lui cîţiva inşi, necunoscuţi: Acum, toţi aceşti oameni erau strînşi mănunchi. Simţi deodată o mare căldură pentru ei, pentru tot ce era în jur, pentru tot ce făcuseră împreună, din ziua cînd dezgropaseră corabia din nisip, pentru tot ce le rămînea de făcut — şi le rămînea de făcut tot ce năzuia sufletul lor, fiindcă mările li se deschideau în faţă şi nimeni nu-i împiedica să plece la drum...

Mările li se deschideau în faţă ? Pe la prînz aveau să vadă că piedici serioase încercau să năruiască acest vis.

Anton Lupan se sculă înaintea zorilor, îl lăsă pe Agop din Bazar dormind deasupra bocaportului, pe Cristea Busuioc de vardie şi pe Negrilă mîrîind, cu ochii la omul străin. În gara de la Caic-hané îl găsi pe Haralamb moţăind într-un colţ, pe peron.

— Nu-i nevoie să stai tot timpul aici ; între trenuri, du-te şi mai plimbă-te prin oraş, dar ai grijă să-ţi iei postul în primire, la timp.

Apoi luă barca, se duse la Haidar-paşà — şi cu Ieremia făcu la fel.

Pierre Vaillant nu se ivise nicăieri.

Pe la ora şapte, cînd soarele apucase să se ridice bine pe cer, Anton Lupan era înapoi, în port. Îl mai trimise încă odată pe Gherasim, să vadă dacă nu pleca vreun vapor, iar pe Mihu şi pe Cristea Busuioc îi îndemnă să se ducă prin oraş, cu rîndul, ca să nu stea amîndoi de pomană la bord.

Mai bine nu i-ar fi trimis ! Întîi se duse plutaşul, cu barba în vînt, cu toporişca la brîu, păşind visător, după firea lui. În timpul acela, cheiul Galatei avea binte de lemn ; Cristea Busuioc le cercetă din loc în loc, pipăind lemnul, încercîndu-l cu unghia, suspinînd — era lemn romînesc, brad din Carpaţi, trunchiuri groase, încercuite cu fier şi bătute trudnic în pămînt ; se mai uită o vreme pe la corăbii, stînd falnic pe mal, cu mîinile în brîu, fără să simtă forfota din jurul lui — apoi, terminînd cu portul, porni pe străzile Galatei, în sus, oprindu-se uneori pe la uşile caselor, încercînd lemnul cu toporişca şi oftînd.

Peste vreo două ceasuri, cînd se întoarse, Mihu îl văzu legănîndu-se, scuturînd din cap, cu ochii tulburi, ca omul băut, şi socoti că plutaşul, înfrîngînd cumpătarea sa cunoscută de toţi, intrase într-o prăvălie şi trăsese la măsea rachiu ori ce altă naiba băutură se găsea pe-aici — lucru care îl mîhni cumplit, fiindcă pînă atunci îl socotise pe Cristea Busuioc curat ca un sfînt.

— Ce făcuşi, nene Busuioc ? îl dojeni, uitîndu-se la el strîmb.

În loc să răspundă, plutaşul prinse să se rotească pe punte, năuc, şi se roti aşa, preţ de un minut, pînă ce se lăsă pe bocaport, cu capul în mîini. Negrilă se uita cînd la el, cînd la stăpînă-su, se vede treaba foarte uimit. Cît despre Agop din Bazar, acesta rămase la locul vechi, fără să vadă nimic, încruntat, frămîntîndu-şi pumnii, muncind cine ştie ce socoteli în gînd.

Aici săvîrşi Mihu o greşeală, de care avea să se căiască amar mai tîrziu ; nu era de loc timpul potrivit să plece în oraş, lăsînd paza „Speranţei“ în grija plutaşului, aşa cum se înfă-

țișa acesta acum. Dar necazul n-avea să i se tragă de-aici, fiindcă în lipsa lui cu corabia nu se întîmplă nici un rău ; necazul îl aștepta în alt loc și el plecă într-acolo, fără să bănuiască nimic.

Urmat de Negrilă, tînărul mus porni să se plimbe pe chei, întocmai cum făcuse și plutașul înaintea lui — ajunse pînă la Top-hané, se uită la cazărmile de pe deal, cu tunurile așezate la rînd, apoi își alese o stradă mai puțin umblată și o luă în lung, căscînd gura pe la cafenele și pe la prăvălii. După vreo sută de pași se pomeni în fața unui om, arămiu la chip, care stătea pe un scăunel, în gura unui gang murdar, întortochiat și parcă nesfîrșit. Omul se ridică și, făcînd un salamalec adînc, îi spuse ceva, pe grai necunoscut, arătînd la cizmele lui care se prăfuiseră rău între timp.

Mihu ridică din umeri, făcînd semn că nu înțelege graiul străin.

— Franțuz ? întrebă omul cu obraz arămiu.

Asta băiatul o înțelegea ; răspunse :

— Nu !

— Italian ?

— Nici.

— Bulgar, ungur ?

— Nu ; romîn !

— Romîn ?! exclamă străinul, luminîndu-se la chip și dînd-o pe graiul musului. Și eu sînt tot romîn ! Ah, ce bucurie să întîlnești unul de-ai tăi, printre străini !...

— Și ești de mult aici ? întrebă Mihu, împărtășind bucuria lui.

— De copil !...

Zicînd acestea, necunoscutul își arătă un chip atît de nefericit, încît băiatul se întristă ; pesemne bietul om îndurase multe, din copilărie pînă acum ; pînă și graiul și-l stîlcise, trăind atît amar de ani printre străini ; să nu fi auzit asta din gura lui, ar fi zis că-i de orice nație, numai romîn nu, așa vorbea de stîlcit.

— Și cu ce te îndeletnicești aici ?

— Lustragiu.

— Da ?... Vino în port, o să te ospătăm și-o să te cinstim, sîntem cu o corabie, șase romîni — numai bucătarul e turc.

— Merg, dar mai întîi lasă-mă să-ţi lustruiesc cizmele; e ruşine să umbli aşa prăfuit. Iţi dau lustru cu vax arăbesc, o să te minunezi !...

Zicînd acestea, fără să mai aştepte vreo încuviinţare, străinul cu obraz arămiu îşi îndesă muşteriul pe scăunel, îi trase cizmele din picioare şi se topi după o cotitură a gangului nesfîrşit.

— Unde te duci ? strigă băiatul, neliniştindu-se oarecum.

— La prăvălie, uite colea ! Aşteaptă că ţi le-aduc numaidecît !...

În acest timp, căpitanul „Speranţei" trecuse Cornul de Aur şi se îndrepta spre Ministerul de lucrări publice; acolo se afla şi Direcţia Drumurilor de Fier otomane, unde acum cîţiva ani era cunoscut. Spera să afle ceva despre Pierre Vaillant... Dar lucrul nu merse uşor, cu toate cunoştinţele sale asupra limbei şi chiar a obiceiurilor turceşti. Dacă limba nu se schimbase în cei cîţiva ani cît lipsise de aici, obiceiurile, datorită sărăciei publice, luaseră un caracter, ca să zic aşa, mai riguros.

Pe scurt, primul care-i pretinse bacşiş, nu ca să-l lase să intre, căci altminteri intrarea era slobodă atît pentru oameni cît şi pentru cîinii fără stăpîn, ci numai ca să-l îndrumeze la un anumit birou, fu portarul, în îmbrăcăminte orientală, cu şalvari şi cu turban, ceea ce, la urma urmei, de ce ne-ar mira, atîta vreme cît ne aflăm la Stambul ?

Portarul ascultă cu luare aminte necazul ghiaurului şi cînd, în sfîrşit, acesta îl întrebă încotro s-ar putea îndrepta, ridică din umeri, neştiutor, de parcă n-ar fi fost pus acolo taman pentru asemenea daraveli. Abia după ce Anton Lupan, dumerindu-se, îi strecură în mînă un onlic de argint, ceea ce însemna cam doi lei, adică mîncarea unei familii pe o zi, turcul făcu o temenea, zîmbi şi-l îndrumă să se ducă la un birou, undeva la capătul unor coridoare întortochiate, care parcă nu mai aveau sfîrşit.

În faţa uşii dormea un cîine jigărit. Dîndu-şi seama că n-ar fi putut să-l mişte din loc, ca unul care cunoştea cîinii din Stambul, Anton Lupan păşi peste el şi intră. Biroul avea fereastra spre Bosfor, afară se vedea soarele strălucind, vîntul încreţea molcom apa de safir, dar slujbaşul padişahului stătea cu geamul închis, bea cafea şi fuma ciubuc în odaia îmbîcsită de fum.

Ascultă şi el povestea ghiaurului, apoi clipi din ochi şi făcu gestul cunoscut, frecîndu-şi degetul mare de arătător.

— Pentru daravela asta te duci dumneata la etajul de sus şi întrebi de efendi director Ali-bey, zise, după ce primi o medgidie de argint, ceea ce însemna cam cinci lei.

— Nu s-ar putea să-mi spui dumneata unde-i biroul lui Ali-bey ? Ca să mai întreb pe cineva costă cam scump.

Turcul păru mirat, dar, în sfîrşit, după ce se mai uită odată la medgidia de argint, îi dădu în silă lămuririle trebuitoare ca să ajungă la locul cuvenit.

Ali-bey era un slujbaş din cei tineri, care învăţase ceva carte prin Franţa, deci se arătă încîntat să primească un vizitator străin, ca să-şi mai încerce cu el graiul franţuzesc. La rîndul lui, Anton Lupan era bucuros că dăduse peste un turc venit din apus, care, de bună seamă, îşi lepădase obiceiurile strămoşeşti.

Ali-bey îi ascultă şi el povestea, zîmbind politicos şi înclinînd din cap. La urma urmei, vizitatorul nu voia să ştie altceva, decît dacă inginerul Pierre Vaillant lucră undeva pentru imperiul sultanului, dacă avea vreun contract, dacă nu i se putea afla urma.

— Vă întreb asta, pentru că am lucrat împreună la calea ferată Adrianopole-Stambul, iar eu personal am lucrat după aceea podul cel mare peste Sakar, în apropiere de Vezir-han. Vedeţi dar că nu vin la dumneavoastră chiar ca un străin.

Ali-bey înclină din cap, zîmbi, dar după aceea ridică din umeri, ca unul care nu putea face nimic.

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz. Oare trebuia şi de data ásta să dea bacşiş ? Ali-bey nu era un slujbaş oarecare — şi pe deasupra învăţase carte în Franţa, venea de acolo cu obiceiuri noi. Văzîndu-l că tace, cu ochii visători asupra Bosforului, făcu un gest timid, cu mîna la portofel.

— O liră ajunge ! spuse nepăsător turcul care, deşi privea Bosforul, simţise vecinătatea banilor, poate printr-un instinct strămoşesc.

Căpitanul „Speranţei“ puse lira pe masă, cu obrazul arzînd de ruşine. Ali-bey luă moneda, o privi ca pe un lucru de nimic, apoi o lăsă să cadă în buzunar.

— Păi dacă daravela stă aşa cum mi-aţi spus, trebuie să încercaţi la Direcţia Drumului de Fier.

— Dar Direcția Drumului de Fier nu-i aici! întrebă Anton Lupan, ridicîndu-se surprins. Doar am vorbit limpede cu un funcționar, care m-a îndrumat încoa'.

Ali-bey zîmbi, înțelegător:

— Probabil că e un funcționar din cei vechi, care nu se descurcă în treburile Ministerului; cu timpul o să-i înlocuim. Direcția Drumului de Fier s-a mutat peste drum, în palatul vechi.

Cu asta, turcul se ridică și făcu o temenea, semn că pentru o liră vorbise de ajuns.

Anton Lupan coborî scările, năucit. La ieșire dădu nas în nas cu portarul în șalvari.

— Bine, pezevenghi bătrîn, de ce m-ai trimis aici, cînd eu ți-am spus că am treabă la Drumul de Fier?

— La Drumul de Fier, efendi? se miră portarul cu un rînjet de dispreț. Se vede că n-am înțeles.

Apoi scoase onlicul, se uită la el, strîmbă din nas și adăugă:

— Dacă dădeai o medgidie, spuneam de la început: uite colea e Drumul de Fier!

Anton Lupan se întoarse în port aproape de prînz, spumegînd de furie și cu trei lire aruncate în vînt. La Direcția Drumului de Fier, după ce trecuse din birou în birou, lăsînd cuvenitul bacșiș, aflase în sfîrșit că Pierre Vaillant nu lucra nicăieri. După sfatul unui alt slujbaș care băgase nepăsător o medgidie în buzunar, ar mai fi putut încerca la Seraschierat, ministerul de război, dar se lăsă păgubaș, fiindcă nu se simțea în stare să refacă prin singurele lui puteri finanțele zdruncinate ale imperiului otoman.

„Totuși o să se întoarcă — și atunci o să-l găsesc", își zicea, în timp ce se îndrepta nădușit spre port.

Se gîndea să plece la Pireu cu cheresteaua lui kir Leonida, apoi să revină aici și să aștepte un timp. Nimeni nu-l împiedica să facă mici curse în Arhipelag, după cum s-ar fi ivit prilejul și marfa. Noroc că nu-l zorea nimeni la drum, și mările libere îl așteptau.

Dar oare nu se înșela? Ce se întîmplase aici? Un soldat, cu fes, tunică roșie și șalvari verzi, cu baioneta la pușcă, o baionetă lungă cît un catarg, stătea țeapăn pe chei, la pupa „Speranței". Pe punte, Cristea Busuioc clătina din

cap, în vreme ce Agop din Bazar își frîngea mîinile, deznădăjduit.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Anton Lupan, alergînd pe bord.

— Amendă, domnule, răspunse plutașul, arătînd o hîrtie cu pecetii mari cît medgidia de argint.

Hîrtia, cu stema sultanului în cap, pornea de la Căpitănia portului și spunea, pe o parte în limba turcă, pe alta în franțuzește, că deoarece aruncase gunoi în port, goeleta „Speranța", sub pavilion romînesc, trebuia să plătească numaidecît o amendă de o mie de lire, altminteri...

Căpitanul simți că-și pierde firea; nu-și închipuise că finanțele padișahului erau chiar în acest hal!

— Cine a adus hîrtia asta?

— Unul de la Căpitănie, chior de un ochi și bîlbîit, lovi-l-ar boala! răspunse plutașul, tot clătinînd din cap.

— A venit de mult?

— Nu; mai adineaurea; dacă o fi un sfert de ceas.

— Mihu pe unde e?

— S-a dus prin oraș.

— Și başbuzucul ăsta de pe chei, ce hram ține aici?

— L-a lăsat să ne păzească; cică să nu spălăm putina.

Agop se apropie de căpitan, frîngîndu-și trupul, roșu în obraz, cu ochii zgîiți.

— Dumneata stai liniștit, efendi, dar eu ce fac?

— Ce întrebare e asta? Ce, amenda te privește pe dumneata?

— Nu mă privește, numai că dacă n-o plătești, îți ia tot.

— Foarte bine; o să ia neresteaua, nu boclucurile dumitale, că doar ce-ar cîștiga?

Armeanul începu să alerge pe punte, bătîndu-se cu pumnii în cap. Tocmai atunci pică și Gherasim, care mai dăduse tîrcoale pe chei, în căutarea lui Pierre Vaillant.

— Ce ne facem, Gherasime? întrebă Anton Lupan, arătîndu-i hîrtia.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— O mie de lire?! Hm!... Șmecher sultanul!... Dar lasă, domnule, că asta-i boală cu leac! Ia hai cu mine, și-o să vedem!

Cînd să treacă schela, Agop veni fuga la ei:

— Efendi căpitan, ai milă de un negustor scăpătat! Vorbește acolo, stăruie, dacă lasă mai ieftin, poate te împrumut eu cu ceva. Îmi dai o poliță, pe un an...

— Al naibii armean! zise Gherasim, în timp ce se îndreptau spre Căpitănie. Scăpătat, scăpătat, dar văd că n-a rămas fără cheag!

Căpitanul portului era un om ursuz, cu nasul arcuit ca un iatagan și cu un neg cît o băncuță pe obraz — să zici că se trage din același neam de căpitani de port cu căpitanul de la Sulina.

— Dumneata ne-ai trimis hîrtia asta? îl întrebă Gherasim, apropiindu-se de biroul pe care fumega un ciubuc de chihlimbar.

Căpitanul își puse ochelarii pe nas; pe nasul lui ochelarii stăteau ca o pereche de dăsagi în spinarea unui elefant.

— Eu am trimis-o, da; ai venit cu banii?

— Se vede că glumești, efendi! O mie de lire c-am aruncat niște gunoi, dacă l-om fi aruncat careva? Ce supărare ți-am făcut dumitale cu asta?

— A, nu știi, și ești marinar!?... Gunoiul se duce la fund, și azi așa, mîine așa, pînă vezi că scade apa și nu mai poate veni vaporul la mal.

Gherasim se gîndi o clipă, uitîndu-se stăruitor la nasul căpitanului, ca și cînd de-aici putea să-i vină scăparea. Și cum se uita astfel, văzu un pahar de apă ivindu-se sub nas, nasul se ridică spre tavan, iar apa se duse pe gîtlejul însetat.

— Efendi căpitan, începu cîrmaciul, care găsise scăparea nu în nas, ci în pahar. În privința gunoiului eu unul cred că socoteala nu-i așa cum spui dumneata. Eu unul cred că dacă se ridică fundul, se ridică și apa...

— Nu-i adevărat!

— Ba da, și pot s-o dovedesc. Iată, am să iau paharul ăsta, am să torn apă în el, așa... Acum fii bun și pune-ți ochelarii să vezi ce se întîmplă dacă un marinar aruncă un făraș cu gunoi aproape de mal.

Aici Gherasim se întoarse spre Anton Lupan și-i ceru în șoaptă cîțiva icosari.

— Ei, a crescut, sau ba? întrebă, dînd drumul unei monede în pahar.

Căpitanul își puse ochelarii, se aplecă peste masă și se uită la galbenul zimțat.

— Nu văd, n-a crescut! răspunse, clătinînd din cap.

Cîrmaciul mai lăsă să cadă încă un ban, care se așeză cuminte peste celălalt.

— Nici acum, efendi căpitan?

— Acum a crescut, dar prea puțin.

— Așa? Ia mai uită-te odată și dacă nici acum nu ești mulțumit, apoi mă duc la cadiu...

— Bun, bun! încuviință căpitanul, ursuz, punînd mîna pe pahar. Putea să crească mai mult, dar haide, să nu mai lungim vorba... La cadiu degeaba te gîndești, că are albeață în ochi și vede prost de tot.

— Dar pentru gunoiul ăsta, ne mai dai și carte de marinar pentru un om care e cu noi, efendi căpitan.

— Acte aveți?

— Mai vrei acte, după ce ai băgat trei icosari în buzunar?

Cînd se întoarseră, venise și Ieremia de la gară și stătea pe punte, rezemat în flintă, zădărînd santinela de pe mal:

— Ia spune, Osman, pe la Plevna ai luptat?

Turcul nu înțelegea altă vorbă decît Plevna, dar asta era destul ca să-l umple de necaz.

— Lasă-l, măi Ieremie, nu vezi că nu știe romînește? zise Gherasim, pășind pe bord.

— Ba știe, dar se preface; ia să-i pomenesc de pilaf, să vezi cum ar mișca din nas! Hei, Osman, ia uite-ncoa' pe mine mă ții minte?

Santinela își smuci pușca de pe umăr.

— Stai, păgînule, că am și eu pușcă! Uite-o colea, n-o fi așa nouă ca a ta, dar e-nvățată la turci. Cum vede unul, numai ce-o auzi că-ncepe a necheza: nihahaha!... Nihahahahaa!...

Îndată veni și Haralamb, fără să aducă vreo veste mai bună decît vără-su — și fără ca măcar să fi văzut vreo turcoaică, așa, ca să-i fie pe plac. Parcă puteai să știi ce slutenii se ascund sub iașmacurile acelea lăsate pe obraz?... Numai Laleli îi săgetase inima, că prea era zglobie, prea rîdea gingaș, dar, dacă o știa nevasta lui Ismail, ce putea să facă decît să suspine și să viseze la ea? Uite pentru ce chinuri își lăsase el vădanele lui de la Sulina și venise la Țarigrad!

Tocmai cînd Haralamb cugeta aşa, pe chei se ivi Mihu, bocind, cu pumnii la ochi, tîrşîindu-şi picioarele goale prin praf.

— Unde-ţi sînt cizmele? îl întrebă Anton Lupan.

— Mi le-a luat!...

Şi plîngînd, smiorcăind, cu pumnii murdari la ochi, musul povesti întîlnirea lui cu lustragiul din gang.

Auzindu-i păţania, căpitanul „Speranţei" nu ştia dacă să-l mustre sau să facă haz.

— Gherasime, du-te cu el în oraş şi cumpără-i o pereche de cizme noi. Iar tu, Mihule, altă dată vezi ce faci!

Hotărît, nu mai aveau de ce să zăbovească în portul acesta care-i costa o sumedenie de bani.

Sufla o briză slabă, dinspre uscat, dar sus, la creastă, dincolo de Ieni Mahalle, se vedeau copacii despletindu-şi ramurile, iar în larg, cît se zărea un colţ din Marmara, valurile se zbuciumau, ridicînd berbeci albi, ceea ce dovedea că vîntul nu era chiar aşa de firav.

— Pregătiţi-vă de plecare. Peste o jumătate de oră ridicăm ancora.

Agop din Bazar răsuflă uşurat.

— Şi cu Ismail ce facem, domnule? întrebă Gherasim, uitîndu-se pe mal.

— Dacă nu vine, plecăm fără el; i-am spus că la prînz să fie aici. Îmi pare rău, dar mi se pare că prea şi-a făcut de cap. La Gallipoli sau la Pireu o să găsim alt bucătar, mai puţin poligam... Dar haide, du-te odată după cizme, că ne rămîne musul descălţat!

Înaintea plecării, Anton Lupan făcu un ultim drum în oraş, urcă străzile cu trepte ale Galatei şi se duse la „Pera-Palace".

— Iată aici cîteva rînduri pentru domnul Pierre Vaillant, îi spuse portarului. Dacă se întoarce, anunţă-l că în două săptămîni sper să fiu şi eu înapoi; să mă aştepte sau măcar să-mi lase adresa unde îl pot căuta.

Cînd ajunse în port, văzu de departe că echipajul „Speranţei", în loc să dezlege pînzele, stătea îmbulzit în jurul tambachiului, la prova: numai Agop din Bazar se frămînta, alergînd pe punte, dintr-un bord în altul, nerăbdător să se vadă plecat.

— Hei, ce-i aici? strigă căpitanul de pe mal.

Oamenii se dădură în lături, ruşinaţi. Ismail, în portul lui oriental, stătea turceşte deasupra tambuchiului, ca un sultan, şi trăgea mulţumit din lulea, înconjurat de cele patru neveste, aşezate pe punte, cu capul sub iaşmac. Haralamb se tot învîrtea pe lîngă Laleli, încercînd să-i vadă faţa, în vreme ce turcoaica rîdea şăgalnic, cu rîsul ei cald şi tremurat.

— Ce-i, Ismaile, nu-ţi ajunge cît ai stat cu ele? întrebă Anton Lupan, trecînd schela. Nu cumva vrei să ne aduci haremul tău pe cap?

— Au venit numai să-l petreacă, domnule, sări Haralamb, luîndu-i apărarea.

Laleli gunguri dulce, sub voal. Celelalte îşi întoarseră capul spre ea şi cu tot iaşmacul se văzu că o fulgerau.

— Validé am făcut saraigli, zise şi Ismail, bucuros, arătînd un şir de borcane aşezate lîngă tambuchi.

Cea de-a patra nevastă, pe care nu o văzuse nimeni pînă acum şi nici nu-i auzise glasul, începu să rîdă, un rîs gros şi aspru, ca de bărbat. De altfel, şi după restul înfăţişării, atît cît puteai să bănuieşti sub feredgeaua albastră, ai fi luat-o mai degrabă drept un hamal.

— Pe asta o punem să ridice ancora, zise Ieremia, ţinîndu-se cu teamă la un pas de ea.

Anton Lupan se îndreptă spre cabină:

— Ia, Ismaile, debarcă-ţi haremul, că n-avem timp de pierdut; altminteri ţi-aş spune să le pofteşti la o cafea.

În clipa cînd turcoaicele se ridicau, Haralamb făcu ce făcu şi, dîndu-se pe lîngă Laleli, îi ridică un colţ al iaşmacului. Ghiaurii avură timp să vadă un chip gingaş, îmbujorat ca macul, cu buzele roşii, cu dinţii albi, cu ochii adînci şi albaştri cum e cerul de mai noaptea, clipind speriaţi sub genele lungi şi grele ca perdelele de la odaia sultanei. Celelalte trei începură să strige şi să blesteme, năpustindu-se asupra ghiaurului nerușinat:

— Cîine murdar! Mîncaţi-ar corbii ochii spurcaţi!...

Validé puse mîna pe o cange şi, cum nu mai avu cînd să se ferească, bietul Haralamb se pomeni cu ea în cap.

— Dar-ar ciuma în tine, ghiaur scîrnav!

Numai Laleli nu zicea nimic, ci gungurea şăgalnic sub iaşmac, parcă fericită că marinarii îi văzuseră faţa.

După ce terminară cu ghiaurul, turcoaicele o luară la scărmănat pe ea — şi o traseră pe chei, spurcînd-o cu vorbe şi scuturînd-o ca pe un ţol murdar.

— Mă, Ismaile, tu nu zici nimic? întrebă Haralamb, apropiindu-se furios de bucătar, care stătea netulburat la locul lui, pe tambuchi, ca un padişah.

— Ba ziceam! Tu ce-am căutat puneam mîna pe iaşmac? Hai?

Toată lumea socoti că va începe gîlceavă. Însă, spre uimirea tuturor, în clipa următoare, de unde pînă atunci părea înfuriat, bucătarul zîmbi, oftă, şi zise cu alean:

— Ah, Allah! Allah!... Măi pezevenghi Haralamb, am văzut ce ochi aveam?

— Haide, Ismaile! îl potoli căpitanul, care între timp îşi schimbase hainele de oraş. S-a făcut ceasul două şi tot n-am plecat, din pricina ta. Dezlegaţi pînzele! Ridicaţi schela... Hei, dar ăsta cine mai e? Ce-i, moşule, cu dumneata?

Pe chei, în capul schelei, se ivise un călugăr bărbos, cu comănacul plin de găuri şi albit de praf, într-o sutană măslinie strînsă pe mijloc cu o bucată de curea. La gît avea un şirag de mătănii sărăcăcioase, de lemn slinos, iar în spinare ducea o desagă grea.

— Domnul cu voi!... Cine-i căpitanul? întrebă, făcînd semnul crucii cu un gest cam stîngaci.

— Eu; ia spune, ce vînt te poartă prin lumea asta de păcătoşi, că, după port, aş zice că vii de la Muntele Athos?

— Chiar aşa, fiul meu, răspunse călugărul, în vreme ce păşea pe punte şi îşi lăsa desaga jos. Sînt de la mînăstirea sfîntului Mina, dar umblu prin lume de mai bine de un an, să strîng bani, că ne-a ars biserica şi nu mai avem unde aduce har tatălui nostru ceresc.

Zicînd acestea, călugărul se întoarse cu faţa spre răsărit şi se închină larg.

— Şi de la noi ce vrei? îl întrebă Anton Lupan, privindu-l stăruitor.

Ochii, glasul, ceva din înfăţişarea călugărului îi amintea nu ştiu ce; poate îl mai întîlnise vreodată, prin alte locuri, că partea asta a lumii era plină de călugări de la Muntele Athos.

— Păi uite, taică, ce-aş vrea... Am auzit că plecaţi la Pireu.

— Da, n-ai auzit rău.

— Şi te-aş ruga să iei un călugăr sărman cu dumneata, că numai pentru numele lui Christos trudesc. Am bătut drumul pe jos, de la Athos pînă aici, şase luni am umblat şi am adunat cîte ceva, dar puţin, că oamenii sînt săraci. Dacă nu ţi-e ocol, m-aş ruga de dumneata să mă duci pînă la Skyros, în Arhipelag, că acolo avem credincioşi de la care nădăjduiesc să mai strîng ceva. Mai departe, oi vedea ce-oi face, oi găsi vreun barcaz să mă ducă prin insulele acelea... Dar de asta să n-ai grijă dumneata; dacă mă iei pînă la Skyros şi mă laşi undeva, pe mal, mai departe m-o ajuta mila lui dumnezeu şi bunătatea oamenilor.

— Ce facem, Gherasime, că ne mai veni un pasager? întrebă Anton Lupan, încurcat.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— Să-l luăm, domnule; n-om păgubi cine ştie ce, dacă om trece şi pe la Skyros.

— Mulţumesc, taică, dumnezeu să te răsplătească de-o mie de ori! zise călugărul, răsuflînd uşurat.

— Atunci, moşule, — hotărî Anton Lupan, — caută-ţi un culcuş pe undeva, că nu mai avem timp de taifas. Hai, băieţi, ridicaţi ancora!

Lanţul greu începu să scrîşnească, în scîrţîit de cabestan, „Speranţa" îşi afundă prova trasă pe ancora grea, parîmele desprinse de pe binte căzură făcînd să plescăie apa, focul şi trinca ţîşniră pe strai şi cheiul Galatei începu să alunece uşor înapoi, cu mulţimea de gură-cască înşirată pe mal. În stînga se vedea Turnul lui Leandru orbitor de alb, iar în dreapta Top-Kapu-Serai, cu zidurile năruite ale vechiului palat. Înainte de a intra în Marmara, „Speranţa" trecu prin faţa acestei clădiri greoaie care, însă, cu zidurile ei văruite ieftin în fiecare an, cu copacii care înverzeau în jur, fără nici o cheltuială din partea sultanului, înşela ochiul şi te lăsa să visezi la palate de basm. Într-un loc, la etaj, se vedea un şir de ferestre cu zăbrele de lemn în spatele cărora fluturau perdele grele de catifea; acolo pesemne era haremul unde lîncezeau, sub sulimanuri, grecoaicele şi georgiencele din serai, osîndite la sclavie prin porunca profetului, căruia sultanul, drept recunoştinţă pentru un Coran aşa de mărinimos, îi ridica minarete la fiecare pas.

Într-un colț al palatului se deschidea o ușă, sau o fereastră, de unde se înclina la vale, pînă în apa curată a mării, un fel de scoc ciudat. Pe-aici, pare-se, pe acest sinistru tobogan alunecaseră, de-a berbeleacul, cîndva, multe capete fără trup și trupuri fără cap, din mila sau din furia sultanilor, ca să li se piardă urma în Marmaraua tăcută ca o ușă de serai.

„Speranța" ocoli Top-Kapu-Serai și luă drumul spre sud-vest, lăsînd în urmă Bosforul învolburat. În dreapta alunecau, scăldate iarăși în verdeață și izbutind încă odată să înșele ochiul cu farmecul lor de fard, zidurile colorate ale caselor, palatele albe, turnurile și minaretele asupra cărora veghea ochiul lui Allah.

Gherasim stătea la cîrmă, Mihu smiorcăia sub tambuchi, rușinat, fără să se bucure de cizmele noi care luceau să zici că-s de lac, iar ceilalți, îngrămădiți la tribord, priveau, neostenind să se minuneze, colinele verzi presărate cu smalț. Plutașul era printre ei, dar nu zicea nimic, ci doar clătina mai departe din cap.

— De ce-și vopsesc casele așa, în toate culorile, domnule? îl întrebă Ieremia pe Anton Lupan.

— E un obicei vechi; înainte, fiecare neam de oameni din Stambul trebuia să-și vopsească zidurile altfel, ca să se deosebească unii de alții. Armenii erau osîndiți la culoarea neagră, de îngropăciune, grecii, mai norocoși, aveau culoarea roșie, ca sîngele boului — numai turcii puteau să folosească varul sau culorile deschise. Astăzi regula asta a căzut, dar oamenii continuă să-și împestrițeze casele, fiindcă pesemne s-au obișnuit cu ele așa.

În față se iviră zidurile groase și înalte ale unui castel întortochiat, cu mai multe turnuri, care se oglindeau în apa mării, la ora aceasta verzuie, de smarald.

— Asta-i vestita închisoare Edi-Kulé, adică a celor Șapte-Turnuri, spuse Anton Lupan.

— Parcă văd numai patru...

— Celelalte s-au dărîmat. Aici erau închiși, pe vremuri, vrăjmașii sultanului; tot aici se întemnițau solii și ambasadorii țărilor cu care Turcia intra în război. Multe capete s-au rostogolit în Marmara dinapoia zidurilor pe care le vedeți. Aici a pierit domnitorul nostru, Constantin Brîncoveanu, cu

toți ai săi — și de atunci sultanii ne-au trimis domni străini, greci din mahalaua Fanarului...

— Păi ce să ne mai mire atîtea palate! oftă Ieremia, cu ochii la seraiurile și moscheile care rămîneau în urmă, pe deal.

— Dar în Bazar! zise plutașul, tot clătinînd din cap. N-ați văzut ce averi? Astea de unde s-au adunat?

Ia te uită! Ăsta de cînd căpătase glas?

— Lasă, nu vă mai faceți inimă rea! îi liniști Anton Lupan, gîndindu-se la păţaniile lui de azi. S-a dus vremea cînd Stambulul huzurea. Acum sultanul trage mîța de coadă de-o auzi miorlăind pînă în Dardanele.

Oamenii se puseră pe rîs.

— Adică s-a sfîrșit bairamul! zise Ieremia.

— Apăi da! adăugă, visător, Haralamb. Acum sîntem în ramazan!

Vorbea una, dar gîndul lui la alta era. Acum, după ce-i mai văzuse și chipul, ispita lui adăugindu-se la glasul gingaș, Laleli îi frigea inima, cum se frige kebabul la jar.

Cît despre plutaș, el spusese destul, de acum înainte n-avea să mai scoată o vorbă, cel puțin un ceas.

Deodată, în stînga moscheii Sultan-Selim se ridică o coloană de fum și îndată limbi de flăcări țîșniră spre cer, profilîndu-se pe dealul Galatei, din fund.

— Ce-i asta, domnule?

Căpitanul ridică din umeri, nepăsător:

— Arde o casă în Stambul; asta nu miră pe nimeni — se întîmplă des pe-aici. E de ajuns să-și uite un turc ciubucul nestins — se aprinde o casă, de la ea alta, că toate-s de lemn — pînă ce te pomenești că arde o mahala întreagă. Dacă ai sta să faci socoteala cîte case au ars în Stambul de la înființarea lui, ai vedea că orașul a fost construit din nou de cîteva zeci de ori.

— Numai moscheile și seraiurile nu ard! Astea-s de zid! zise Ieremia, uitîndu-se la flăcările care nu se mai ridicau spre cer, ci se întindeau ca șerpii pe deal, înghițind casele la rînd.

— Firește! răspunse Anton Lupan. Ce-i al sultanului și-al lui Allah se face trainic, nu vezi?

Edi-Kulé rămînea în urmă, tainică și posomorîtă; deasupra se întindea zidul orașului, urcînd pe deal printre grădini, ca

apoi să coboare la Cornul de Aur. Intre pietrele cenușii se vedeau bucăți de marmură, albă, lucind în soarele care le știa acolo de sute de ani.

— Marmura asta mi-e că-i tot de furat! oftă un om din echipaj.

Inafara zidului, sus, pe deal, printre copaci se zărea cimitirul de la Eiub — și cu acest sălaș al morții, Stambulul se sfîrșea, înecat în fum...

CAPITOLUL X

GLASURILE MĂRII

In după-amiaza zilei de 6 iunie, „Speranța" naviga pe Marmara, spre apus, sub un vînt tare, din tribord, făcînd aproape șapte mile pe ceas, după cum dovedi lochul pe care musul îl aruncă, încă smiorcăind, ca unul ce se simțea vinovat. Crestele valurilor începeau să se spargă și corabia de data asta se legăna simțitor, nu chiar ca o bătrînă beată, cum spusese odată Gherasim despre ea, ci ca o femeiușcă zglobie, după un păhărel de rachiu.

Echipajul forfotea pe punte, punînd ordine în lucrurile pe care șederea la Stambul le întorsese pe dos. Dacă vîntul nu se prefăcea în furtună — și barometrul stătea nemișcat, prevestind timp frumos — însemna că a doua zi, la răsăritul soarelui, intrau în Dardanele, ceea ce nu era glumă de fel. Vîntul proaspăt și răsuflarea curată a mării spăla din sufletul lor, pe rînd, amintirea zilelor zbuciumate petrecute în portul gălăgios, plin de ispite și de primejdii. Numai Haralamb, Mihu și Cristea Busuioc nu erau în apele lor.

Primul se uita chiorîș la Ismail, pizmuindu-l din toată inima pe care i-o săgetase așa de cumplit Laleli.

Plutașul își făcea îndatoririle sîrguincios și îndemînatic, dar mai tăcut ca oricînd ; ce naiba se întîmplase cu el, de se uita cu privirile aiurea și tot clătina din cap, năuc ?

Cît despre Mihu, necazul lui îl cunoșteau toți, dar nu înțelegeau că pentru o pereche de cizme trebuie să te zbuciumi atît.

După ce „Speranța" se așternu la drum și insulele Prinkipo, ultima amintire a Stambulului, se șterseseră în urmă, căpitanul

îl chemă pe mus jos, să meargă mai departe cu învățătura, fiindcă pe punte toate erau puse la locul lor, nu mai rămăsese nimic de făcut.

Dar parcă de învățătură îi ardea lui Mihu acum? Asculta lămuririle lui Anton Lupan despre nordul geografic și nordul magnetic, despre declinație, deviație și derivă, cunoștințe trebuitoare numaidecît unui navigator, ca să calculeze capul la compas, fără de care nu poate să plece la drum — asculta, dar gîndul lui era la cizmele lăsate la Stambul...

Și trecea timpul — și în cizmele noi, deși lăcuite, parcă se simțea stînjenit, dracu' știe de ce, că nu-l strîngeau, nici la degete, nici la călcîi.

Pe punte se auzi sunînd clopotul de cart, două bătăi scurte, sunetul cunoscut.

— S-a făcut ora cinci! observă căpitanul mirat. Repede trece timpul uneori!

Musul se însufleți o clipă și răspunse rîzînd:

— Fiindcă-i vînt bun, domnule! Cînd slăbește vîntul, parcă și ceasul merge șontîc.

— Măi băiete, n-ai nici o săptămînă pe mare, și-ai început să gîndești ca marinarii!

Cu toată lauda aceasta, Mihu își aminti iarăși de cizme și iarăși se posomorî.

Afară, viața își urma drumul obișnuit, fără nici o tulburare din partea nimănui. Gherasim rămăsese la cîrmă și în cartul al doilea, Ismail cică trebuind să gătească pentru cină, iar plutașul era de veghe, la prova, unde se tot legăna deasupra parapetului, de ai fi zis că o să-l apuce amețeala și o să cadă în valuri.

Ieremia dormea butuc în cabină, fiindcă peste noapte se chinuise pe o bancă în amărîta aia de gară.

Haralamb mai zăbovise o vreme pe punte, privind cum pierea în urmă Stambulul. Îl tot mușca un șarpe de inimă, îndemnîndu-l la lucruri rele, dar acum era prea tîrziu, păcat că îndemnul nu venise la vreme! Adică la urma urmelor ce treabă avea el în Grechia? N-ar fi fost mai bine să rămînă pe chei, la Galata, că doar nu putea să-l ia nimeni cu sila — și să fi căutat, într-un chip oarecare, urma turcoaicei după care-i sfîrîia inima? Pe urmă îl luă oboseala, că și el se chinuise peste noapte în gară, coborî în cabină și, punînd capul pe pernă, adormi,

avînd în ureche gunguritul şăgalnic, iar sub pleoape surîsul gingaş al Laleliei.

Pe punte, înafara cîrmaciului şi omului de veghe, mai erau şi ceilalţi doi — călătorii. Agop din Bazar stătea nemişcat deasupra hambarului, aruncînd priviri speriate în juru-i. Călugărul se aşezase pe un maldăr de parîme la prova, îşi pusese pe nas nişte ochelari legaţi de după urechi cu sfoară şi citea smerit biblia, trecîndu-şi printre degete mătăniile slinoase, în mîrîitul necurmat al lui Negrilă.

În babord se zăreau munţii Asiei, acoperiţi de zăpadă, iar în prova, printre pînzele de corăbii şi fumul de vapoare care pluteau în depărtare, cine avea ochi buni putea să vadă insula Marmara, legănîndu-se în mijlocul mării ca o arcă greoaie.

Călugărul mai citi o vreme biblia, tot depănîndu-şi mătăniile, pe urmă se uită în lături, îşi scoase ochelarii, se ridică anevoie şi se îndreptă încovoiat spre pupa, cu cartea la subsuoară, urmat de mîrîitul dulăului.

— Te trudeşti într-una, cîrmaciule! zise, în greceşte, aşezîndu-se alături de cîrmă.

Gherasim era în toane bune:

— Nu mă trudesc, părinte; îmi fac meseria.

— Frumoasă meserie, dar grea, nu-i aşa, fiule?

— De, cînd mai grea, cînd mai uşoară, dar încolo, n-am ce zice, frumoasă-i întotdeauna!

După ce tăcu o vreme, călugărul se trase mai aproape şi vorbi, cu îngrijorare:

— Taică, să nu crezi că duc averi cu mine; ia, acolo, vreo sută şaptezeci de piaştri, nici măcar două lire. Dar vezi dumneata, nu-s banii mei, ci ai mînăstirii, de aceea mi-e teamă.

— Cum adică, părinte?

Călugărul scăzu glasul:

— Am auzit că umblă piraţi printre insule. Oare n-o fi primejdie să ne prade?

Cîrmaciul începu să rîdă:

— N-avea grijă, părinte, nu se ostenesc ei pentru două lire!

— Ei, taică, te pui cu tîlharii?

— Şi-apoi, — zise Gherasim mai departe, — acum, de cînd s-au înmulţit vapoarele, piraţii nu mai umblă pe toate drumurile; nu le dă mîna. Mai e unu', Spînu, dacă i-ai auzit numele, şi-or mai fi şi alţii, da' puţini, nu ca înainte. Aşa, se mai întîmplă

cîteodată să mai încolţească vreo corabie rătăcită, vreun barcaz aruncat de furtună pe vreo insulă pustie...

— Ei, vezi, taică!... Barem, dacă ar fi să ni-i scoată satana în cale, aveţi cu ce să-i răpuneţi?

— În privinţa asta să fii liniştit, părinte. Sîntem oameni unu' şi unu'!

Călugărul se trase mai aproape.

— Dar puşti?... Că pe oameni i-am văzut cu mîinile goale.

— Nu le purta dumneata de grijă. Avem fiecare cîte o carabină şi gloanţe cu duiumul.

— Asta-i bine! zise călugărul, făcîndu-şi semnul crucii. Dar măcar le ţineţi la îndemînă, n-or fi pe undeva, prin fundul magaziei?

— S-ar putea una ca asta, părinţele? Du-te să le vezi, că le ţinem fiecare lîngă pat, în cabină!

— Aşa? Apăi atunci mi-e inima mai liniştită. Căpitanul are şi el puşcă?

— Oho! Şi pe deasupra două pistoale!

Călugărul se uită la uşa cabinei, oftă, ca şi cînd tot i-ar mai fi fost teamă, pe urmă se ridică şi porni spre prova, tîrşîindu-şi picioarele.

— Păi domnul să rămînă cu tine, cîrmaciule! mai zise făcînd asupra lui Gherasim semnul crucii. Eu mă duc să-mi mai luminez cugetul cu cărţile astea sfinte.

Aşa trecu încă o oră...

Jos, în cabină, Mihu îşi continua învăţătura, uitînd, încetul cu încetul, necazul cu cizmele. Acum ştia cum se măsoară drumul pe hartă, cum i se fac îndreptările, corecţii pe limba navigatorului, şi cum apoi trebuie urmat după busolă, dar rămăsese cu o nedumerire. Navigînd în chipul acesta, nu eşti nici o dată sigur că ai să ajungi chiar acolo unde ai socotit; deriva, oricît ai ţine seama de ea, nu se poate măsura, cum măsori unghiul de drum. În călătorii scurte, ca de pildă de la Sulina la Stambul, înrîurirea ei păgubitoare nu are cînd se mări; cîteva mile într-o parte sau în alta, pe mare nu înseamnă nimic. Dar ce te faci cînd călătoreşti săptămîni şi luni în şir, fără să vezi urmă de pămînt? Abaterea de azi se adună cu cea de mîine — şi la urmă te pomeneşti că ajungi unde nici n-ai gîndit.

— Acum, dacă m-ai întrebat, am să te lămuresc, Mihule, răspunse căpitanul, mulţumit că mintea musului era sprintenă ca vîntul bun. Despre asta aveam de gînd să-ţi vorbesc mai tîr-

ziu. Vezi tu, la asemenea drumuri, dacă te-ai lua numai după busolă, s-ar putea să nimereşti la dracu-n praznic, cum ai spus tu ; şi nu că din asta ţi s-ar trage numaidecît vreo nenorocire, dar în primul rînd ar însemna să baţi mările de pomană şi să nu fii la timp acolo unde ţi-ai făcut socoteala. Ca să înlăture această greşeală, navigatorii calculează în fiecare zi, sau ori de cîte ori socotesc că este nevoie, locul unde se află, luîndu-se după soare sau după stele. Pentru asta e nevoie de instrumente şi de table astronomice, anume făcute — o să ajungem şi la ele, dar mai tîrziu. Odată ce-au aflat locul, navigatorii îl punctează pe hartă, de aceea, de cîte ori calculezi poziţia corăbiei, se spune că „ai făcut punctul". Dacă punctul e înafara drumului, corectezi unghiul la busolă, aşa ca să te apropii iarăşi de el — şi asta în fiecare zi, pînă termini călătoria...

Clopotul de cart bătu de trei ori cîte două bătăi scurte, vestind ora şapte şi apropierea cinei.

— Acum haide să vedem ce mai e pe-afară, hotărî căpitanul.

Cînd ieşiră pe punte se apropie şi Ieremia, cu flinta lui veche, căutîndu-şi loc unde să se aşeze ca s-o frece de rugină.

— Fugi de-aici cu oţelele tale ! îl repezi Gherasim, văzîndu-l că dă să se aciueze lîngă cîrmă. Ce, vrei să-mi zăpăceşti busola ? Alt loc n-ai mai găsit, cît e puntea asta de lungă ?

— Domnule, — întrebă musul, — oare e adevărat că fierul sminteşte magneţii busolei ? Nenea Gherasim m-a repezit şi pe mine odată, cînd ciopleam un fluier pe lîngă cîrmă ; zice că şi un briceag e de ajuns ca să-ţi facă boclucuri.

— Aşa e, Mihule. Fierul înrîureşte simţitor asupra busolei. Trebuie să nu uiţi asta şi să ai grijă totdeauna !

— Dar atunci fierăria de pe corabie cum n-o înrîureşte ? Ancorele, sarturile, cratiţele din bucătărie ?

— Astea-s prea departe. Dar fiindcă veni vorba de cratiţe, ce-ar fi să-i dăm o gură lui Ismail, să se grăbească puţin cu cina, că uite, acu' se face seară !

— Mă duc eu ! zise Mihu, luînd-o la fugă, spre prova.

Dar cînd se uită pe gura tambuchiului, văzu că bucătăria era goală ; maşina de gătit dormea, rece, cratiţele în rafturi se ciocneau unele de altele, din pricina balansului — şi sunetul dovedea atît de limpede că sînt goale, încît te apuca deznădejdea.

— Nene Ismaile ! strigă musul, chinuit de o foame pe care

n-o simțise nici în zilele cînd umbla fără căpătîi pe drumuri. Nene Ismaile !...

Nici un semn de viață din partea bucătarului !

La strigătele musului, ușa se deschise și Haralamb, trezit din somn, ieși buimac din cabină și urcă scara, pe punte.

— Ce-i, măi copile, de strigi așa, că doar nu dau turcii ?!

— Nu știu unde-i nenea Ismail — și-i ora cinei.

— Păi unde să fie ? Doarme în cabină. Hei, Ismaile, scoal' că s-a făcut ziuă !

Căpitanul cu Ieremia veneau de la cîrmă.

— Doarme ca un mahac, domnule ! zise Haralamb, arătînd pe spirai, în cabină.

Într-adevăr, bucătarul, ghemuit cu fața la perete, dormea făcut una cu patul, de-ai fi zis că nici nu mai răsuflă și niciodată n-o să se mai ridice în picioare.

— Scoal' mă, n-auzi !? strigă Haralamb iarăși.

Apoi, văzînd că drept urmare Ismail abia acum începea să sforăie, luă cangea, o vîrî prin spirai și se apucă să-l îmboldească la nimereală, punînd în asta toată pizma pe care i-o nutrea bucătarului. Sforăitul crescu și mai tare. Era un sforăit care făcea să tremure pereții, geamurile spiraiului, puntea — și poate chiar catargul, împreună cu straiurile.

Negrilă se ridică în picioare și ciuli urechile. Agop din Bazar se uită speriat în lături, iar călugărul își ridică ochii din Biblie, uitînd să-și mai depene mătăniile.

— Ei, fir-ai tu al naibii ! își pierdu răbdarea Haralamb. Zi, nu vrei să te scoli ? Stai că am eu ac de cojocul tău, păcătosule!

Și aplecîndu-se pe spirai, strigă cît îl ținea gura :

— Ismaile, păzea că vine Ghiulsum, ia uite-o !

La rostirea acestui nume, sforăitul pieri ca prin farmec, iar Ismail se rostogoli în mijlocul cabinei și începu să-și caute speriat șalvarii...

Vorba e că veselia nu ține de foame, sau nu ține multă vreme. Echipajul „Speranței" rîse îndelung pe socoteala bucătarului, pînă ce simțiră că lihneala îi doboară din picioare. În seara aceea trebuiră să se mulțumească numai cu o cină gătită la iuțeală ; cu acest prilej băgară de seamă că la Stambul, în zarva și încurcăturile ivite înaintea plecării, nimeni nu avusese grijă de cele ale gurii ; nu-i vorbă că asta era în seama lui Ismail, așa că degeaba ai fi luat la zor pe alții — și lui Ismail,

ce să-i mai spui, că i se întîmplaseră şi lui destule ! Nici măcar apă în butoaie nu avusese grijă să pună ; noroc că erau aproape pline, şi puteau să ţină de acum încolo încă o lună de zile.

Acum, cu ce mai aveau în cambuză, de la Sulina, puteau să se descurce două-trei zile. Anton Lupan hotărî să facă o scurtă escală la Skyros, pentru aprovizionare, că tot trebuiau să se abată într-acolo, să-l lase pe călugăr.

După ce cinară aşa ca să nu rabde foame, ouă prăjite cu slănina, din care Ismail firește nu se înfruptă, oprindu-l Coranul, coborîră o parte din pînze, adică săgeţile din vîrful catargelor, fiindcă vîntul era destul de aspru şi peste noapte ar fi putut să crească mai tare. Gherasim aprinse felinarele, apoi îşi luă pătura din cabină şi se culcă pe punte, cu un maldăr de parîme drept pernă.

— Dumneata du-te de te culcă în patul meu, îi spuse călugărului.

Acesta se grăbi să dispară sub punte, cu desaga la spinare, ca să scape de mîrîitul lui Negrilă.

Cerul, în faţă, mai avea o geană purpurie, care se răsfrîngea în cîţiva nori alungiţi deasupra orizontului ; în schimb, în pupa „Speranţei" se lăsase noapte deplină. Numai dîra palidă care rămînea în urmă, ca o cale a laptelui căzută în apă, înfrîngea perdelele mai apropiate ale nopţii, făcîndu-le pe celelalte mai negre, mai grele. Dar şi asupra acestora farul de la San Stefano, hăt în partea Stambulului, îşi trimitea sclipirile rare, sfîşiindu-le la răstimpuri cu spada lui ca argintul. Îndată, alt far, cel de la Eregli, pe coasta europeană, se ivi în dreapta bompresului, încrucişîndu-şi lama cu a celui lăsat în urmă. Şi iată, nu trecu multă vreme, cînd se ivi şi în stînga unul, ridicîndu-se anevoie din valuri, ca privirea unui străjer care se uită peste ziduri.

— Far la un cart în stînga bompresului ! strigă Mihu, el fiind de veghe la ora aceea.

— L-am văzut, răspunse căpitanul, de la cîrmă. E farul de pe insula Marmara.

Timpul se scurgea în tăcere.

Din cînd în cînd întîlneau vapoare, mai dese ca în Marea Neagră, care treceau aşa de aproape, încît se vedeau marinarii pe punte, aplecaţi peste balustrade, făcînd semne cu mîna.

— Efendi Agop, strigă Anton Lupan după o vreme, auzind că armeanul tot geme, chinuindu-se deasupra bocaportului. De

ce nu vrei dumneata să cobori în cabină, să te odihnești ca oamenii ? Așa te mai trage și umezeala mării și te pomenești prins de junghiuri. Pe urmă să nu dai vina pe mine.

— Mulțumesc ! răspunse Agop zgribulit ca o mîță udă. Aici stau bine, efendi, stau bine !

Și iar începu să geamă.

Aproape de miezul nopții, în stînga, de o parte și de alta a farului, se iviră pîlpîiri de lumină.

— Ce lumini sînt astea, domnule ? întrebă Mihu, apropiindu-se de cîrmă.

— Pesemne sînt focuri făcute de pescari pe coastă.

La miezul nopții, Ismail, care se culcase iarăși după cină și îi trăsese un somn zdravăn trei ceasuri și mai bine, veni să ia cîrma, iar Ieremia trecu de veghe. Anton Lupan însă mai rămase pe punte încă vreo oră, pînă ce ajunseră în dreptul farului ; Mihu nu coborî nici el în cabină. Acum țărmul insulei se zărea, departe, ca o umbră nesigură care-ți umplea sufletul de teamă și de tristețe. Focurile pescarilor, rare, luminau cîte un colț de stîncă ruginită, cîte o bucată de faleză ca un zid de pușcărie. Mai departe, pămîntul se pierdea în întuneric, neîngăduindu-ți să-l vezi nici cu închipuirea.

— E mare insula asta, domnule ?

— Are vreo douăzeci de kilometri lungime.

— Și nu-i nici un oraș pe toată lungimea ?

— Ba da, un orășel, Marmara, în partea ailaltă. Dar ce-ar fi să te duci la culcare ? Nu uita că în zori o să avem treabă.

Auzind aceste cuvinte, Agop, care pesemne nu putea să doarmă, se ridică de deasupra bocaportului.

— Efendi, mîine dimineață sosim la Gallipoli ?

— Da, către ora șapte, dacă vîntul rămîne același.

— Și ne oprim în port ?

— Numai pentru controlul vamal. Eu zic că-i mai bine să-l facem aici, decît la Cianak.

— N-am putea să trecem așa, fără oprire ?

— Cum crezi una ca asta ? Dumneata n-ai mai trecut niciodată prin Dardanele ? Vrei să tragă cu tunul ?

Armeanul vru să mai întrebe ceva, pe urmă oftă și se duse să-și ia locul de veghe, deasupra hambarului.

Înainte de a coborî să se culce, Anton Lupan mai trecu pe la cîrmă.

— Ia spune, Ismaile, te-ai limpezit la cap, n-o s-o iei

razna ? Să mă duc la culcare sau să-ţi mai ţin tovărăşie ? Mi-e teamă să nu te fure somnul.

— Domnule, pare rău dacă asta credeam ! Cînd facem mîncare odată greşim ; cînd sîntem la cîrmă ţinem drum bun. Întrebam Gherasim !

— Lasă-l pe Gherasim, că doarme. Ai grijă să nu te apropii de ţărm ; peste vreo două ore, o să vezi farul de la Carakioi, în tribord.

— Ştiam, am umblat mult Marmaraua ! Ştiam !

Lui Mihu, vecinătatea insulei tainice, pe care din cînd în cînd se vedea pîlpîind un foc de pescari, îi dădea un fel de teamă, fără să ştie de unde pornea. Ar fi vrut să rămînă pe punte, dar socotea că Anton Lupan s-ar fi supărat, de aceea, după ce mai aruncă o privire spre ţărm, aşa cum îl zărea, plin de umbre fîlfîitoare, în babord, la o mie de paşi, coborî în cabină. Călugărul gemu prin somn, apoi se lăsă linişte ; nu se mai auzea decît răsuflarea oamenilor şi freamătul valurilor dincolo de bordaj.

Şi deodată, în liniştea aceasta, lui Mihu i se păru că deslueşte un gungurit ciudat, asemănător cu gunguritul sfios şi plin de teamă al porumbelului care vine iarna la geam. Trase cu urechea, dar în clipa următoare gunguritul nu se mai auzea ; poate fusese unul din glasurile mării, căci marea, cînd o auzi dinlăuntrul corăbiei, nu are numai un glas ; ea urlă ca lupul prădalnic, mugeşte ca taurul înfuriat, latră ca dulăii la stînă, mormăie ca ursul la fragi, behăie ca oile în iernatic, plînge ca bietul cerb gonit de hăitaşi, geme ca omul bolnav, ia glasul buhnei ursuze şi-al cucului hoinar — de ce nu l-ar lua şi pe-al porumbelului care îţi gungure iarna la geam ?...

Aşa se gîndi musul — şi în timp ce marea vorbea cu toate aceste glasuri dincolo de bordaj, el adormi împăcat.

Soarele nu răsărise cînd „Speranţa“ intră în gîtuitura de apus a Mării Marmara care premerge strîmtoarea Dardanelelor. La ora cinci, Gherasim luă cîrma ; se zăreau departe ţărmurile, plutind nesigur în pîcla dimineţii. În pupa cerul se împurpura, făcînd să sîngereze ici-colo o creastă de val.

Mihu deschise ochii în clipa cînd soarele ieşea din unde, ca un fes roşu în capul unui Neptun otoman.

Ismail se culcase abia de un sfert de oră, dar avusese vreme să-şi acordeze sforăitul pe trei glasuri, unul subţirel, ca struna

de vioară, altul mijlociu, de caval, iar al treilea grav, plin de nădejde, ca buciumul de munteam. Haralamb și Cristea dormeau încă, întorși cu fața la perete, obișnuiți cu acest concert matinal.

După ce își roti ochii prin cabină, întrebîndu-se ce neliniște îl făcuse să se trezească așa de devreme, căci cu sforăitul bucătarului era și el obișnuit, Mihu își aduse aminte de călugăr și se aplecă spre el, peste pat. Pe spirai intra o dîră de lumină cenușie, în care se împleteau șuvițe purpurii, alungînd prin colțuri întunericul cabinei. Călugărul dormea cu fața în sus, cu o tichie neagră înfundată pînă pe urechi — și cu mîna dreaptă atîrnînd în jos, încleștată în băierile desagei, ca și cînd i-ar fi fost teamă să nu-l fure cineva.

Deodată, Mihu făcu ochii mari și începu să chicotească, fără să țină seamă de respectul datorat unui monah. Dar ce oare în înfățișarea călugărului acesta călător îi stîrnise asemenea haz ?...

În clipa aceea, călugărul tresări, clipi din ochi, își duse repede mîna la barbă și se întoarse cu fața la perete, mormăind supărat.

Musului i se făcu rușine că rîsese de el. Rușine ? Da, în prima clipă ; apoi alt gînd prinse să i se frămînte în cap...

Afară, pe punte, nu se simțea nici o mișcare... Să fie-al naibii ! — erau uneori clipe cînd te apuca teama, cînd ți se părea că în jurul tău totul a murit și nici măcar sforăitul lui Ismail nu-ți alunga din cuget neliniștea stîrnită de această tăcere de țintirim. Și după o vreme, iarăși i se păru lui Mihu că aude gunguritul de astă-noapte, cine știe de unde pornit. O fi fost unul din glasurile mării, dar parcă prea suna deslușit, aici, la cîțiva pași, în preajma lui !

Și iarăși trase cu urechea și iarăși nu lămuri nimic. Acum nu mai putea să adoarmă la loc, îl frămînta un început de gînd, nelămurit. Mai bine era să iasă la lumină, să audă o vorbă și să vadă un chip omenesc.

Băiatul coborî din pat cu grijă, ca să nu tulbure încăodată somnul călugărului. Cînd să-și tragă cizmele în picioare, zări sub perna monahului biblia, în care acesta citise ieri tot timpul drumului, cuprins de mare smerenie. Nu văzuse niciodată o carte sfîntă — se simți îmboldit să-și arunce ochii prin ea — de aceea se apropie încetișor de pat, întinse mîna, deschise scoarța de mucava groasă — și rămase cu ochii mari, nespus de mirat... În clipa aceea, călugărul sări de la locul lui și i-o smulse

din mînă, aruncîndu-i o privire care-l făcu să fugă pe punte, cu cizmele în mînă, parcă gonit de cel necurat.

Soarele se ridicase pe cer cît jumătate de cange, risipind negurile dimineţii de deasupra mării şi dezvelind ţărmurile cenuşii. Înapoia traversului, în dreapta, farul de la Carakioi, al cărui turn se ştergea între dealuri sub lumina dimineţii, continua să clipească, palid, încercînd zadarnic să se lupte cu soarele răsărit de mult; pesemne paznicul uitase să-l stingă şi sforăia şi el prin vreun ungher, ca Ismail.

În faţă, unde malurile păreau că se unesc, închizînd drumul corăbiei, se şi zăreau minaretele albe de la Gallipoli.

Vîntul se rotise şi bătea aproape din pupa, ca şi cum se pregătea din vreme să-şi facă loc prin strîmtoare, în urma „Speranţei". La adăpostul coastei valurile erau mai scurte şi mai îndesate; cîte unul se spărgea în bordaj, cu o izbitură surdă care făcea să tremure puntea şi să zbîrnîie sarturile.

Peste un ceas, goeleta romînească era la Gallipoli, în gura strîmtorii, şi arunca ancora, în mica radă din faţa oraşului, lîngă un vapor francez care venea din Egee şi ancorase cîteva minute mai devreme. O paşà sau un vizir, gras că i se îndoia scara sub picioare, tocmai cobora în barcă, să se ducă la ţărm. După el coborî, în alte bărci, o suită numeroasă, apoi de trei ori pe atîţi servitori negri, toţi îmbrăcaţi în culori ţipătoare şi cu pielea lucioasă. Abia după aceea începură să se debarce bagajele — şi asta ţinu mai mult de un ceas, în care timp, autorităţile portului, fîstîcite de venirea sus-pusului oaspete, nu avură răgaz să se ocupe de o corabie romînească.

Agop se frămînta pe punte, dînd semne de nerăbdare, care creşteau de la o clipă la alta. În sfîrşit, după ce zarva stîrnită de venirea paşàlei se potoli, vaporul fluieră scurt, ridică ancora şi porni spre Stambul, lăsînd în urmă o dîră de fum negru şi gros, care se întinse deasupra radei. Abia atunci se văzu desprinzîndu-se de la ţărm barca vameşului. Un funcţionar cu fes, însoţit de un başbuzuc fioros, cu puşca în bandulieră, se urcă pe punte şi cercetă actele privitoare la încărcătură. Cînd ceru să se deschidă bocaportul, Agop păru că leşină, dar, în zarva de pe punte, nimeni nu băgă de seamă.

— Astea ce sînt? întrebă vameşul, arătînd la sacii înghesuiţi deasupra cherestelei.

— Lucruri casnice, efendi! bîigui armeanul, cu faţa pă-

mîntie. Boarfe de prin casă. Eu sînt Agop, Agop din Bazar, am avut prăvălie la Stambul, dar am scăpătat şi acum mă duc să-mi încerc norocul la Atena. Poftim, lucrurile sînt vămuite, am dovadă, am plătit taxele...

Vameşul îşi vîrî nasul în hîrtie, dar, se vede, nu-i arătă încredere, cu toate peceţile şi iscăliturile.

— Să ne uităm puţin, efendi Agop, să ne facem datoria, zise, punînd piciorul peste marginea bocaportului şi dîndu-şi drumul în magazie.

Armeanul, pînă atunci galben la faţă, se făcu roşu ca racul şi se repezi după el, împiedicîndu-se în poalele giubelei. Se auziră şoapte, oftaturi, şi în sfîrşit fesul vameşului se ivi în gura hambarului. Agop ieşi şi el deasupra ; nu mai era nici galben, nici roşu, ci îşi recăpătase culoarea obrazului, însă sudoarea curgea de pe el gîrlă.

In timp ce turcul cobora scara, să plece, Gherasim se apropie de Anton Lupan şi-i spuse în şoaptă :

— Domnule, mi se pare că armeanul ăsta n-are numai boarfe...

— Altceva ce-ar mai putea să aibă ?

— Păi ştiu eu, covoare, mătăsuri.

— Am bănuit şi eu asta... Dar lasă-l în plata domnului. Noi n-avem ce pierde ; asta e treaba vămii. Firește, dacă ne-ar fi încredinţat nouă calabalîcul, să-l transportăm pe seama noastră, atunci s-ar fi schimbat treaba.

Cîrmaciul ridică din umeri :

— Bine, domnule, fie după voia dumitale, dar să ştii că la Pireu eu îi mai ciupesc cîţiva icosari de aur... De ce să cîştige numai vameşii ?

Se făcuse ora opt. „Speranţa" ridică ancora, îşi roti prova şi se întinse la drum prin strîmtoare, cu vînt puternic din pupa. Alte cîteva corăbii şi barcazuri, plecate mai devreme, erau în drum spre Egee, împînzind apa strîmtorii cu velele lor joase, întinse în amîndouă bordurile. Aşa cum se legănau grecaie, păreau nişte măgăruşi, încărcaţi cu samare mai mari decît îi ţineau puterile.

In strîmtoare, valurile pornite din Marmara se rupeau în două, se încălecau unele pe altele, sugrumate, furioase, ca nişte fiare, care, neavînd unde-şi dezlănţui pornirile, rag şi mugesc făcînd spume la gură. Goeleta se lua la întrecere cu ele şi, primindu-le din pupa, aproape nu le simţea furia ; numai

cîte un val mai sălbatic scăpat întreg în gîtuitură, după ce încerca zadarnic să se urce pe punte, zgîlțîia cîrma, apoi se rostogolea neputincios pe sub chilă, ca să se spargă sub vîrful bompresului, aruncînd stropi de ciudă.

Lochul arăta ceva mai mult de opt noduri, adică aproape viteza unui vapor de poștă și barcazurile rămîneau unul cîte unul în urmă. Întreg echipajul „Speranței" era pe punte, cuprins de înfrigurare — și chiar Agop din Bazar părăsise bocaportul, pe care pînă acum îl păzise cu străşnicie, ca să vină la prova, unde fierbea volbura mării, căscînd abisuri pline de spumă. Numai călugărul rămăsese în cabină, pe desaga lui, cu Biblia în mînă.

Deodată, în foșnetul valurilor și-n freamătul corăbiei, Mihu auzi un fîlfîit de aripi și, cînd întoarse capul, văzu o pasăre albă, zbătîndu-se printre pînze, pînă ce se dezmetici și își luă zborul spre țărmul de apus al strîmtorii. Cunoștea pescărușii care se roteau adesea pe deasupra corăbiei, iar uneori chiar se așezau cîte o clipă în vîrful catargelor, dar aceasta părea altă pasăre.

— Uite un porumbel, măi vere! strigă Haralamb, minunîndu-se cu îndreptățire.

Ce să caute un porumbel pe deasupra strîmtorii?

— S-o fi rătăcit și el, săracul! zise Ieremia.

În capul lui Mihu, însă, zborul porumbelului se uni cu gungurițul de astă-noapte și el rămase pe gînduri, clipind des, cu ochii printre catarge. În clipa aceea auzi un scîrțîit ușor în spate și, întorcînd capul, i se păru că geamul spiraiului se mișcase. Hotărît, după pățania cu cizmele, lui Mihu toate nimicurile i se păreau lucruri ciudate!...

În timpul acesta, țărmurile strîmtorii alunecau de o parte și de alta atît de aproape, încît te-ai fi crezut pe un fluviu, primăvara, cînd apele curg vijelioase. Malul european era o înșiruire de dealuri rîpoase și sterpe, arar tărcate de cîte o firavă linie de verdeață. Pe malul celălalt creștea o vegetație mai bogată, aproape mediteraniană. Într-un loc, pe plajă, se vedeau corturi și în jur soldați făcînd instrucție. Sus, la creastă, se bănuiau ascunse fortărețe cu tunuri care își puteau apleca dușmănoase țevile asupra Dardanelelor.

Înainte de a ajunge la Kilid Bar, strîmtoarea cotea brusc la stînga, îndreptîndu-se spre sud, dar vîntul, care pesemne aluneca și el printre maluri, odată cu apa, rămase neschimbat în pupa „Speranței", fără să-și piardă puterea. Strîmtoarea se

îngusta din ce în ce mai mult, valurile, înghesuite, se luptau între ele cu mai multă furie şi corabia gonea, ca mînată de furtună. Orăşelul Kilid Bar, aşezat pe malul european, între rîpe, rămase în urmă, ca o gară prin care acceleratul trece fără să oprească ; la fel Cianak-Katesi, pe malul din faţă.

— Da' afurisite sînt Dardanelele în partea asta, domnule! exclamă Cristea Busuioc, privind strîmtoarea cu ochiul omului de meserie. Pe-aici să vii cu plutele e mai rău ca la Toancele noastre, pe Bistriţa!

După ce spusese aceste multe vorbe, avea să rămînă mut ca lemnul catargelor, aproape şase ceasuri, continuînd din cînd în cînd să-şi scuture capul şi să se uite aiurea, de-ai fi zis că-i ca neoamenii.

— Numai cînd bate vîntul, se înfurie Dardanelele, îl lămuri Anton Lupan, surprins şi el de furia apei. Altminteri să ştii că sînt liniştite, ca o gîrlă.

Nu văzuse niciodată strîmtoarea atît de răscolită — şi acum nu se mai mira că în locul acesta valurile rupseseră podul aruncat peste Helespont de Xerxes, după cum nu se mira că, văzîndu-le nemernicia, regele perşilor pusese oameni să le biciuiască. Dacă ar fi avut vreun zor să navigheze spre Marmara şi nu spre Egee, poate şi-ar fi vărsat şi el furia pe valuri la fel cum făcuse războinicul rege.

Aşa cum se înfăţişa acum strîmtoarea, îi venea greu să creadă că aici era locul pe unde Leandru, îndrăgostit de Hero, se avîntase înot peste apele Helespontului ca să-şi vadă iubita care-l aştepta dincolo, fluturîndu-şi năframa. Dar dacă aceasta putea fi numai o legendă, sigur era că un om le trecuse — şi nu un erou din antichitate, ci unul al vremurilor moderne, lord Byron — fără ca măcar pe malul celălalt să-l fi aşteptat vreo Hero a zilelelor noastre...

La ora 1 după-amiază „Speranţa" lăsă în stînga forturile de la Kum-Kaleh, în dreapta cele de la capul Helles, coborî de pe catarg pavilionul turcesc şi luă drumul prin Egee, sud 5 cărturi spre vest, îndreptîndu-se către insula Skyros...

CAPITOLUL XI

UN CĂLUGĂR CIUDAT

O corabie care iese din Dardanele şi se îndreaptă spre Pireu, traversînd Marea Egee, întîlneşte în stînga, curînd după ce a părăsit strîmtorile, insula Tenedos, pe care trebuie s-o ocolească pe la apus. De aici înainte ia drumul de la sud 3 carturi spre vest, ca să iasă la Capo d'Oro, colţul de nord-est al peninsulei greceşti.

Ca să meargă însă la Skyros, insula cea mai mare din arhipelagul Sporadelor de nord, trebuie să facă un oarecare ocol, luînd drumul cu vreo două carturi mai la vest, ceea ce în socotelile corăbierilor nu înseamnă o întîrziere, dat fiind că adesea vîntul îi sileşte să nu aleagă drumul cel mai drept.

„Speranţa" lăsase de curînd în stînga insula Tenedos şi naviga pe o mare răscolită, cu vela mare într-un bord, cu cea mică în celălalt, împinsă din pupa de un vînt puternic, care de la ieşirea din Dardanele continua să sufle neschimbat, dinspre nord-est.

Dacă acul barometrului n-ar fi rămas de atîtea zile în acelaşi loc, echipajul ar fi coborît vela mare şi ar fi mers numai cu cea mică şi cu trinca, de teama unei apropiate furtuni. Dar, se vede, căpitanul „Speranţei" avea mai mare încredere în acest instrument ciudat, decît în prevestirile pescăruşilor care fugeau speriaţi din larg, îndreptîndu-se spre Tenedos sau spre alte insule apropiate din arhipelag. Era un vînt tare, însă statornic, şi marea, deşi brăzdată de berbeci albi, după două ore de drum se arăta neputincioasă în faţa „Speranţei", care o

amenința cu bompresul, ori de cîte ori îşi trimitea pe sub chila ei valuri mai mari.

Gherasim ţinea cîrma ; pe vînt din pupa aceasta nu era lucrul cel mai uşor, căci valurile care se năpusteau din urmă, cu toată neputinţa lor, din vreme în vreme dădeau asalturi, încercînd să scoată corabia din drum, ca s-o pună de-a latul şi pe urmă s-o scarmene duşmănos.

Ieremia era de veghe, iar Haralamb cu Mihu şi cu Cristea Busuioc stăteau pe lîngă el, altceva neavînd de făcut. Plutaşul tot mai clătina din cap cîteodată, uitîndu-se cu un ochi ciudat la Haralamb, care povestea o păţanie de-a sa, cînd fusese la baia turcească.

Pe Mihu îl chinuia un gînd şi nu ştia căruia din ei ar putea să-l destăinuiască. Stătea lîngă Ieremia, aplecat peste parapet, fără să simtă stropii reci care se ridicau de sub etravă, biciuindu-i obrazul. Din cînd în cînd, un val mai mare ridica bompresul pe cer, apoi îl lăsa să se prăbuşească într-un cazan înspumat — şi atunci simţea o gîdilitură la lingurea, întocmai ca în scrînciob, de paşti. Atît că pentru scrînciob trebuia să dea ouă roşii sau gologani, pe cînd aici, de două ceasuri se legăna, fără să-i ceară nimeni vreo plată.

— Şi m-a pus dracu', mă vere, povestea Haralamb, în hazul lui Ieremia, să intru la baia ceea, că tot n-aveam ce face în gară, dacă nu pleca nici un tren. Ce să vă spun, murdar n-am fost niciodată de felul meu, şi mai puţin acuma, cînd avem din belşug şi săpun şi apă. Măi frati-miu, dar cînd m-au luat băieşii ăia turci, de le zice tellaci, şi m-au purtat prin odăi cu aburi, să-mi iasă şi sufletul nu numai năduşeala, şi s-au pus să mă răzuie şi să mă frece, şi dă-i, şi dă-i, cînd cu săpun, cînd cu apă fiartă, eu zic că au căzut de pe mine pe puţin şapte piei... La sfîrşit m-au dus într-o odaie unde m-au aşezat pe un divan, învelit pînă la gît, numai între paşale şi negustori bogaţi, care fumau ciubuc, beau limonadă cu gheaţă şi cafele, de nu se mai săturau... Ce să vă spun, cînd am plecat de-acolo, peste vreun ceas, parcă aveam aripi şi la picioare şi la subsuori, că eram uşor ca fulgul şi nu mai simţeam caldarîmul sub călcîi. Ei, ce folos că te îmbăiezi aşa, mi-am zis, dacă afară, nu apuci să ajungi la capul uliţei şi te murdăreşti iar! Mai bine, din toate băile astea, că după cum am auzit sînt cu sutele, ar face una mare, să spele şi oraşul odată, de sus pînă jos, să ia de pe el măcar un rînd de jeg...

— Ia să fi fost acolo niște băieșițe în loc de tellaci! rîse Ieremia. N-ai mai fi acum așa supărat!

Haralamb rîse și el, făcînd haz de necaz; rîse și Mihu, cu toate gîndurile acelea îngrijorătoare care i se învălmășeau în cap. Numai plutașul tăcea cu ochii aiurea.

— Da' tu ce naiba ești așa posac? îl întrebă Ieremia. Corăbii știu că nu ai, ca să zici că ți s-au înecat!

— Ce să am, domn' căprar?! Mi s-a întîmplat și mie o istorie la Stambulul cela — și parcă și-acum simt că mă ia cu ameteală cînd mă gîndesc la ea.

— Ce istorie?

Cristea Busuioc suspină; ca să-și povestească pățania, trebuiau vorbe multe, așa de multe că nici nu știa de unde să le scoată, el, obișnuit să deschidă gura numai la zile mari.

— Ia spune! stărui și Haralamb.

— Apoi eu n-am fost la baie, începu plutașul, cu spaima neînotătorului care trebuie să-și dea drumul într-un rîu înspumat. N-am fost la baie, dar umblînd prin Pera, am nimerit la un fel de mînăstire de călugări turci, numai că la ei călugării se cheamă dervișii.

— Te trage ața la mînăstire! zise, în batjocură, Ieremia, care știa despre ucenicia lui pe lîngă călugării de la Durău.

— Ba nu mă trage de fel, că să mă fi tras, aș fi rămas călugăr, nu m-aș fi făcut plutaș! Am intrat numai așa, ca să casc gura.

— Da' cu călugărul nostru ce-o fi? întrebă Haralamb. Astăzi nu și-a scos capul pe punte. V-ați uitat careva pe la el? N-o fi bolnav?

— N-are nici pe naiba, răspunse Ieremia. Stă pe desagă și citește în Biblie.

Mihu întoarse capul; poate era acum timpul nimerit să spună și el gîndul care-l chinuia, dar plutașul odată pornit, își urmă povestirea, nedîndu-i răgaz:

— Ei, și cum vă spuneam, mi-am vîrît și eu nasul în mînăstirea, adică în moscheia aia, firește după ce mi-am scos cizmele, fiindcă altfel, știți și voi, nu te lasă să intri măcar de-ai fi rudă cu sultanul.

Aici Mihu oftă, cu gîndul la cizmele lui, în timp ce Cristea Busuioc urma, chinuit să scoată atîtea vorbe din cap:

— Înăuntru nu era o moscheie ca toate moscheile, ci o hardughie rotundă, ca manejul cela, la reghimentul de călă-

raşi ; numai că în mijloc, în loc de nisip avea o podea dată cu ceară şi lustruită de-ţi puteai răsuci mustaţa în ea. De jur împrejur era un parmalîc, dincoace de care se îmbulzeau credincioşii ; sus într-un pridvor întins de jur împrejurul moscheii, stătea pesemne lumea mai aleasă, vizirii, paşàlele ori poate chiar sultanul ; în unele locuri erau despărţituri, cu perdele, de bună seamă pentru femeile lor din haremuri.

— Şi nu ţi-a dat prin minte să dibuieşti scara, ca să vezi şi tu ce-i după perdelele acelea, cum se înfăţişează nevestele sultanului ? întrebă Haralamb.

— Păi dar ! Ce, voiai să-mi las capul pe-acolo ? Să fi fost tu, nu m-ar fi mirat !

Haralamb oftă :

— Of, Laleli, fraţilor ! Aţi văzut ce ochi avea ?

— Potoleşte-te, vere, că într-o zi, aşa mototol cum îl vezi, şi-o ieşi şi Ismail din fire ! zise Ieremia. Ia spune mai departe, Busuioace ! Pe urmă am să vă spun şi eu una, tot cu călugări, că şi pe mine m-a purtat necuratu' tot la o moscheie din asta.

— Şi cum vă spuneam, — urmă plutaşul, năduşit ca hamalii împovăraţi, — am intrat eu la dervişii aceia tocmai cînd începea slujba. Într-o parte era un perete cu uşi peste care atîrnau perdele, cum ar fi altarul la noi ; un bătrîn, slab de-ai fi zis că acu'-acu' îşi dă duhul, cu o bărbuţă sură, stătea turceşte în faţa altarului, cu doi călugăraşi tinerei aşezaţi de o parte şi de alta. Pe urmă s-a deschis o uşă şi-au început să vină dervişii, doi cîte doi, ţinîndu-se de mînă, dar nu erau îmbrăcaţi călugăreşte, ci mai degrabă semănau cu arnăuţii pe care i-am văzut şi pe la noi, destulă vreme. În cap aveau fes, însă nu roşu, ci negru sau vînăt, ştiu eu ? — că nu se vedea chiar bine ; pe urmă aveau un fel de vestă, sub ea o fustanelă încreţită, lungă pînă sub genunchi, iar în jos, izmene strînse pe pulpă, toate astea albe de îţi luau ochii. Numai că pe deasupra purtau un fel de sarice aruncate pe umeri, lungi de atingeau pămîntul şi fiecare tot în altă culoare. Care cum intra, trecea prin faţa bătrînului — ăstuia îi zice iman, adică ce-ar fi la noi popa sau stareţu' — făcea temenele, pe urmă se ducea să se aşeze în rînd, cu ochii la altar. Pînă să vină toţi, a ţinut o vreme, că erau poate douăzeci, dacă nu mai mulţi, şi se mişcau fără grabă. Cînd n-a mai fost niciunul de venit, au început să facă mătănii şi să se repeadă cu fruntea în duşumea, ca

orătăniile care ciugulesc grăunțe ; în vreme ce se chinuiau așa, bolboroseau laolaltă cu imanul vorbe neînțelese. Treaba asta a ținut și ea o vreme, pe urmă s-au ridicat, au trecut iar prin fața imanului, să-i binecuvînteze ; care cum scăpa de-aici își lepădă sarica și venea la mijloc, unde rămînea țeapăn, să zici că și-a dat duhul, așa, de-a-npicioarele'. Pe urmă, măi vere, nu știu de unde naiba a început să se audă o muzică molcomă, de-ți dădea și somn și ameteală, un cîntec subțirel ca plînsul fecioarei, amestecat cu bătăi de tobă, da' nu așa tare cum bat tobele la oștire. Dervișii stătea în mijlocul moscheii și păreau că nici măcar nu suflă. De la o vreme, unul și-a ridicat încet brațele în lături, cum s-ar fi trezit din visare, și a început să se învîrtească, întocmai ca la o horă. Ceilalți s-au luat după dînsul, unul cîte unul, pînă ce toată moscheia s-a umplut de fustanelele lor înfoiate ; parcă nu mai erau bărbați, ci fete.

— Nene Ieremie, strigă Mihu, stai la taifas ori ești de veghe ? Uite colo, în stînga bompresului, o corabie cu trei catarge !

Oamenii își ridicară capetele, ca să se uite pe deasupra parapetului. Corabia se vedea departe, pe linia învolburată a orizontului, îndreptîndu-se spre nord-vest, cu vîntul într-o coastă. Pesemne ieșise din golful Iedremid și se îndrepta spre insula Lemnos, ai cărei munți se ghiceau, amestecați cu norii, departe, cîteva carturi în fața traversului.

Văzînd-o că-i așa departe și se duce repede, oamenii nu-și mai stricară ochii pe dînsa.

— Las-o ciorilor, măi băiete, tu nu vezi c-o înghite hăul ? Doar n-oi crede că ne taie drumul ! zise Haralamb.

Iar plutașul își continuă povestirea :

— Măi fraților, nu știu cum nu-i apuca amețeala pe dervișii ceia, că mie mi se învîrtea capul, numai privindu-i — și mi se mai învîrte și acuma ; ieri barem, am fost năuc pînă seara. Imanul se ridicase din fața altarului și trecea printre dînșii, bătînd din palmă la răstimpuri, poate ca să-i îmboldească, ori să grăbească muzica. N-are să-mi piară din ureche cît oi trăi piuitul fluierașelor și bătaia tobelor. Dervișii se învîrteau din ce în ce mai repede, cu brațele în lături, cu capul pe un umăr, cu gura deschisă pe jumătate, ca leșinații. N-am văzut bine, dar parcă aveau ochii închiși și nu știu cum naiba nu se ciocneau unii cu alții în vîltoarea ceea. Cît a ținut învîr-

tirea, n-aș putea să spun prea limpede, că de la o vreme m-a cuprins un fel de toropeală, de nu mai aveam putere să mă ridic, să plec naibii ; dar, după cîte am putut să-mi dau seama la urmă, trebuie să fi ținut mai bine de un ceas. Dom' căprar, eu zic că să cauți prin satele noastre, n-ai să găsești un flăcău să joace la horă cît...

— Auzi vorbă ! pufni Ieremia. Cînd muncești cu sapa ori cu toporul toată săptămîna, cred și eu că nu te poți lua la întrecere cu dervișii, care n-au altă meserie...

— Asta așa e ! recunoscu plutașul. Dar pe mine, ce să-ți spun, m-a apucat amețeala. Și parcă numai pe mine ? Toți cîți erau în moscheie își legănau capetele, cu blegeală, să zici că și-au uitat de toate cîte sînt pe lume.

— Atunci să fi urcat scara, să fi dat o raită pe la muierile lor ! sări Haralamb. Mai știi, poate că le-ar fi prins bine !

— Nu spune, că n-ai fi fost în stare să urci nici o treaptă ! Ascultă-mă pe mine, învîrteala ceea te prostește ! Noroc că de la o vreme au început și dervișii să ostenească. Care cum nu-l mai țineau picioarele se oprea, își trăgea răsuflarea, pe urmă îngenunchea și rămînea țeapăn, cu capul pe podele. Niște dervișii mai tineri, poate învățăceii lor, le aduceau saricele și-i înveleau pe umeri, cum învelește țăranul caii nădușiți, cînd vine de la drum. Imanul trecea pe la fiecare și făcea asupra lor semne ciudate, adică îi binecuvînta, că nu cred să-i fi certat pentru lenevie. Cînd n-a mai fost niciunul în picioare, au mai stat ce-au mai stat așa, prăbușiți sub sarice, pe urmă s-au ridicat, s-au așezat în șir, doi cîte doi, au dat de cîteva ori ocol moscheii, parcă fălindu-se în fața credincioșilor, cu toate că aveau chipul plin de visare și smerenie — și au ieșit pe ușă, cum veniseră. Atunci am putut să mă ridic și eu și să-mi iau valea, da' cît am coborît străzile, spre Galata, în urechi nu auzeam decît țiuit de fluierașe și în ochi nu vedeam decît fustanele albe, rotindu-se. Iată, dom' căprar, așa s-a întîmplat cu mine...

Atît vorbi plutașul, pe urmă închise gura și de-aici înainte n-avea să mai spună un cuvînt multe zile, decît cuvintele neapărat trebuitoare unui marinar care își face datoria.

Pînă să se dezmeticească ascultătorii, să-l întrebe ceva, să se mire, în bucătărie se auziră zăngănind cratițele. Ismail, care pînă acum dormise, se apuca de gătit cina ; pesemne îl

tăia la ramazan, dacă se trezise fără să-l zgîlţîie nimeni. Se făcuse ceasul patru şi vîntul îşi păstra tăria. Mihu trecu de veghe, iar Anton Lupan ieşi din cabină şi luă cîrma. În dreapta se vedeau mereu, nemişcaţi, munţii de pe insula Lemnos, să zici că în trei ceasuri „Speranţa" nu făcuse nici un pas; departe, în stînga, cei cu privire bună puteau să vadă, scăldat în neguri, vîrful Krioskopos, de pe insula Mytilene sub Capul Baba-Kaleh, din Asia turcească. În urmă, spre Dardanele, plutea fumul unui vapor care de cîteva ore se tîra după goeleta noastră, fără s-o poată ajunge.

Oamenii se întinseseră sub catargul din prova şi dormeau, sau priveau cerul, pe tăcute, că nu se mai auzea nici o vorbă. Mihu rămase o vreme nemişcat, cu ochii pe marea pustie, muncit de acelaşi gînd care-l urmărea de azi-dimineaţă şi nu ştia dacă se cuvine să-l spună, de vreme ce nu se bizuia pe ceva temeinic, ci poate doar pe o închipuire. Dar nici să stea locului n-avea linişte, ca şi cînd simţea că în preajmă-i se petrec nu ştiu ce fapte ciudate. Întoarse de cîteva ori capul, uitîndu-se pe puntea unde nu mişca nimeni, apoi o pornire stăruitoare îl făcu să se ridice, să se apropie de spirai şi să-şi arunce ochii în cabină; călugărul stătea în faţa patului, pe desagă, cu cartea în mînă; dar de data asta lui Mihu i se păru că nu-şi ţine ochii în carte, ci pîndeşte uşa, dincolo de care, în bucătărie, Ismail îşi vedea de treabă, zăngănind cratiţele. Îl privi aşa o vreme, pînă ce, călugărul prinzînd de veste, îşi ridică ochii spre el şi-l fulgeră cu privirea.

Musul o luă la fugă, trecu pe lîngă Agop, care păzea bocaportul, şi nu se opri decît la cîrmă.

— Ce-i, Mihule? îl întrebă căpitanul cu ochii în busolă.

— Voiam să-ţi spun ceva, domnule. Mie călugărul ăsta...

Aici Mihu se opri, temîndu-se să nu facă o prostie.

— Ce-i cu tine, băiete? Ce ţi s-a întîmplat, că parcă nu-ţi dă pace diavolul?

— Să vezi, domnule...

Băiatul şovăi iarăşi o clipă, apoi şopti repede, cu răsuflarea la gură:

— Călugărul nu citeşte cărţi sfinte!

Anton Lupan începu să rîdă:

— Ce vorbeşti?! Şi asta te-a făcut să-ţi pierzi firea? Eu am văzut călugări care jucau cărţi, la cîrciumă, ba mai şi înşelau pe deasupra... Da' de unde ştii tu ce anume citeşte?

— Am văzut cartea, azi-dimineaţă, sub pernă ; cînd m-a simţit, s-a supărat şi mi-a smucit-o din mînă.

— Ei, că s-a supărat, asta să nu te mire. Sigur că nu-i place să-l ştim cu ochii în cărţi lumeşti. Şi ce carte era aia ?

— Contele de Monte-Cristo !

— În romîneşte ? se miră căpitanul.

Într-adevăr, în prima clipă i se păru ciudat că un călugăr de la Muntele Athos cutreierase Ţara Romînească, de vreme ce îi cunoştea limba şi pusese mîna pe o carte tipărită acolo. Dar, dacă se gîndea bine, ce era în asta de mirare ? Cîţi călugări de la Muntele Athos nu veneau într-o vreme la mănăstirile noastre, care pe atunci le erau închinate, cu ziduri, cu pămînturi, cu turme de vite şi cu obolul credincioşilor ?

— Păi dacă-i aşa, hai să stăm de vorbă cu el. Se cheamă că-i unul care ne cunoaşte ţara.

— Nu ! se împotrivi Mihu cu spaimă. Înseamnă să-i spui că i-am aflat taina şi la noapte...

— Ei, ce-o să fie la noapte...

Băiatul şovăi ; îi venise să spună : „La noapte cînd oi dormi, poate să mă înjunghie !“ Însă îşi dăduse seama la vreme că Anton Lupan s-ar fi supărat de vorba asta. Sigur, îi intrase în cap o prostie, nici el nu ştia cum, de unde, numai aşa, pe o închipuire, căci toţi ceilalţi îşi vedeau de treburi, fără să le pese de călugăr. Deci întoarse vorba, cu ochii în pămînt de ruşine :

— M-am gîndit că la noapte, cînd m-oi duce la culcare, o să se uite urît la mine, şi n-o să-mi vină la îndemînă, căci doară dorm cu el în cabină.

— Bine, Mihule, să-l lăsăm în plata domnului. Mîine dimineaţă sosim la Skyros şi ne descotorosim de dînsul.

Apoi căpitanul începu să rîdă :

— Dar auzi, al naibii călugăr, cu ce cărţi umblă în desagă : Contele de Monte-Cristo !

Mihu se îndreptă spre prova mai liniştit ca la venire. Soarele cobora spre apus, şi marea, în faţă, fierbea laolaltă, albastrul ei cu albul valurilor sparte şi cu roşul cerului, fără să le poată contopi într-o singură culoare. În dreapta răsări din valuri insula Straţio, ca o stîncă însîngerată care, ieşind din fundul mării, găurise pîntecele unei dihănii uriaşe adormite între valuri.

— Mihule ! strigă Gherasim. Ia spune-i lui Ismail să-i dea zor cu masa, că-i ora şapte, şi la opt ia cîrma în primire.

Trecînd pe lîngă spirai, musul își aruncă ochii în cabină, dintr-un îndemn cu care nu putea să lupte nici acum, după ce, vorbind cu Anton Lupan, se mai liniștise. Călugărul nu mai era acolo unde-l lăsase, pe desaga lui, cu cartea în mînă — și asta îl făcu să stea locului, ca să se uite mai bine ; în lumina slabă care mai pătrundea în cabină, văzu sutana aplecată peste patul lui Ieremia ; în clipa următoare, călugărul se întoarse și Mihu o luă la fugă.

— Nene Ieremia, ai ceva mai de preț jos în cabină ?

— Nu, măi băiete ; afară de pușca nu mai am decît o ciudățenie, un animal făcut din ipsos, nelămurit ca înfățișare, pe care l-am cîștigat în bilciul Galațiului. Dar ce-ți veni să întrebi asemenea vorbă ?

— Așa, mi s-a părut că-ți umblă sub pernă.

— Cine să-mi umble ?

— El, călugărul.

— Ia te uit-al dracului !... Dar fugi d-aici, măi Mihule, că n-are ce să-mi fure !

— De, știu eu ? Atunci ce căta acolo ?

— Naiba să știe ! Da' lasă, dacă-i așa, n-o să se dea el jos la Skyros, fără să-i umblu în desagă.

Odată cu apropierea serii vîntul slăbise și lochul arăta că „Speranța" nu mai mergea decît cu șase mile pe oră, ceea ce era încă mulțumitor pentru toată lumea.

Cînd oamenii se așezară la masă, Anton Lupan strigă de la cîrmă :

— Chemați-l careva și pe călugăr, că doar n-o fi în postul mare !

— L-am îmbiat eu, domnule, cît m-am priceput cu grecească mea, da' a zis că are merinde în desagă, răspunse Ieremia.

— Poate că dacă-i vorbeai romînește, îl înduplecai mai repede !

Zicînd acestea, căpitanul se uită rîzînd spre Mihu, la prova, și băiatul se înroși ca bujorul.

Ceilalți nu băgară de seamă nimic, nici nu înțeleseră vorba, așa că își văzură de mîncare, fără să se mai gîndească la călugăr. După ce strînse vasele, Ismail trecu la cîrmă, iar Gherasim se apucă să aprindă felinarele ; soarele apunea, înroșind marea în față. Înapoia traversului, în dreapta, începu să clipească, departe, farul de pe insula Lemnos, care în curînd avea să piară, înghițit de valuri, căci „Speranța" își urma drumul repede, mîn-

cînd milele una după alta. Insula Straţio, mai aproape, odată cu apusul soarelui, îşi pierduse culoarea sîngerie şi se vedea nelimpede, ca o umbră posomorîtă deasupra orizontului.

Anton Lupan se apropie de Gherasim, care avea să ia cîrma de la miezul nopţii înainte :

— Gherasime, să ţii mereu sud 5 carturi spre vest. Dacă vîntul nu scade mai mult decît acum, pe la două noaptea ai să vezi farul de la Capul Cartsimo ; să ţii puţin în stînga lui, ca să ajungem de-a dreptul în portul Skyros.

— Am înţeles, domnule !

— Hai, acu toată lumea la culcare !

Cînd să coboare în cabină, Mihu dădu nas în nas cu călugărul, care tocmai urca scările, şi se trase repede în lături, lăsîndu-l să treacă, bucuros că putea să urce în pat fără să-l mai simtă alături, urmărindu-l cu privirea.

Odată ajuns pe punte, călugărul îşi întinse mădularele, făcîndu-le să trosnească după ce stătuse înţepenit toată ziua, apoi îşi roti ochii asupra mării. Negrilă se ridică de lîngă bocaport şi începu să mîrîie.

Se lăsase noapte, fără stele, cu un cer ca smoala, care parcă te apăsa în creştet. Farul de pe insula Lemnos se pierduse în urmă ; numai spre apus se mai zărea o pîlpîire ruginie, ultimele îngînări ale crepusculului.

Călugărul stătu ce stătu aşa, rotindu-şi privirea în întuneric, apoi se îndreptă spre pupa, ferindu-se pe lîngă parapet de teama lui Negrilă.

— Cine-i acolo ? strigă Agop speriat, de deasupra bocaportului.

— Eu, fiule, domnul cu tine ! răspunse monahul cu smerenie.

Armeanul oftă şi se întinse la loc, să doarmă.

La cîrmă, Ismail moţăia, cu nasul în busolă ; cadranul se legăna uşor în lumina firavă a felinarului, care ardea ferit, în cutie ; sub luciul capacului de sticlă, romburile negre, ascuţite la vîrf, care înfăţişau carturile, luau forme ciudate. Lui Ismail i se păreau cînd nişte fesuri, cînd nişte capete de cadîne, cu ochii sub iaşmac, gata să se descopere şi să-şi fluture în faţa lui genele grele.

— Bună-seara, cîrmaciule ! Domnul cu tine ! zise călugărul în turceşte, oprindu-se alături.

Ismail tresări, scos din visare.

— Care domn, al tău sau al meu ? mormăi, pus pe harță, în loc să se bucure că mai putea să schimbe cu cineva două vorbe în limba maternă ; destul își scrîntea limba și își strepezea cerul gurii chinuindu-se cu graiul ghiaurilor.

— Domnul e unul, fiule !

— Atunci spune-i Allah, că așa îl cheamă.

Călugărul rîse încetișor — și pe urmă tăcu o vreme, pesemne nedoritor să înceapă cu cîrmaciul o discuție teologică.

Văzîndu-l că nici nu pleacă, nici nu vorbește, ci îi stă așa, în coastă, ca o momîie, Ismail pufni, cu ciudă :

— Dumitale nu-ți este somn ; ai dormit toată ziua. Hai, du-te la culcare !

În loc să răspundă, monahul se trase lîngă busolă și se aplecă asupra ei, minunîndu-se, ca și cum o vedea întîia oară.

— Asta ce e, fiule ?

— Asta ?... Busolă.

— Și la ce e bună ?

— Ce, dumneata nu știi ? Arată drumul !

Călugărul păru că se minunează și se trase mai aproape de busolă, cu mîna pe habitaclu și cu ochii în capacul de sticlă.

— Da' lumina asta, de unde vine ? Are busola așa putere să lumineze ?

Ismail, pînă atunci morocănos, începu să rîdă de această prostie :

— Cum o să aibă lumină ? Ce, este soarele sau luna ?

— Dar atunci cum, cîrmaciule ? Ia spune-mi și mie taina, că te văd om luminat la minte.

Turcul se umflă în pene :

— Are lampă înăuntru !

— Lampă ? Ia te uită minune ! Dar cum, că nu se vede ?

— Nici nu trebuie să se vadă ; altfel orbește ochiul. Lampa este ascunsă, uite aici, în cutie, luminează dintr-o parte, ca să vedem numai cadranul.

Și înveselit de neștiința călătorului în sutană, Ismail deschise ușița habitaclului, arătîndu-i felinarul. Călugărul se aplecă, să vadă mai bine, tot minunîndu-se, ca și cînd lampa asta ar fi fost cine știe ce născocire :

— Ia te uită ! Și eu care ziceam că o fi la mijloc vreo taină de-a corăbierilor ! Cînd colo, o lămpiță ca toate altele. Vezi, taică, dacă umbli în lume înveți o mulțime !...

Tot vorbind, călugărul se foia în jurul busolei, uitîndu-se

cînd la felinar, cînd la cadran, care juca ușor în jurul liniei de credință. In sfîrșit, după un timp se ridică și închise ușița.

— Și zi, mașina asta îți arată drumul! Eu credeam că mergeți numai după soare, ori după stele... Dar ca să-ți arate drumul, mai cu seamă noaptea, înseamnă că aici e mînă dumnezeiască.

Ismail pufni pe nas, începînd să-și piardă răbdarea.

— Mîna lui Allah! adăugă călugărul, repede, ca să-l îmbuneze.

— Are magnet; nu mă mai bate la cap! izbucni cîrmaciul, scos din fire.

Apoi își vîrî speriat ochii în busolă.

— Uite ce faci! Mă ții de vorbă și eu greșesc drumul!

Intr-adevăr, cît stătuse de vorbă, cadranul se rotise cu vreo două caturi spre nord. Ismail învîrti timona, pînă ce regăsi vechiul drum. Noroc că Gherasim dormea, mai încolo, sub arborele mic, altminteri i-ar fi tras o săpuneală ca la baia de aburi.

— Haide, pleacă! se răsti la călugăr. Vrei să fac vreun bocluc?

Călugărul se pierdu în întuneric, spre prova.

Vela mică, legată în tribord, începu să fluture, parcă smintită, smucind ghiul. Gherasim se trezi, se frecă la ochi, buimăc, apoi strigă la cîrmă:

— Măi Ismaile, ce faci acolo? Vezi că ai luat-o razna!

Bucătarul își vîrî mai tare ochii în busolă.

— Ba mergeam bine! răspunse, trecînd iarăși la graiul ghiaurilor.

— Atunci ce dracu', s-a schimbat vîntu' așa, dintr-o dată? zise Gherasim, apropiindu-se de cîrmă.

Privi și el busola, se încredință că mergeau bine, apoi ridică din umeri:

— Naiba să știe; printre insulele astea se zăpăcește și vîntul!

Zicînd acestea porni spre prova, dezlegă ghiul din tribord și-l lăsă să treacă în bordul celălalt, luptîndu-se cu vîntul care-i smucea școta din mîini. De aici se duse la prova, unde plutașul, care era de veghe, îi ajută să ridice focul și trinca.

Pe cer începuseră să se ivească stelele, aruncînd între ele priviri nedumerite și răspîndind deasupra mării o lumină palidă, care aducea orizontul atît de aproape, încît ai fi zis că peste o clipă o să-l străpungi cu bompresul.

Gherasim se uită pe cer, căscă, apoi se întinse la loc, pe pătură, cu gîndul să mai doarmă o oră, pînă la miezul nopții.

— Negrilă! Hai, liniștește-te și tu odată!

Cîinele stătea în gura tambuchiului, pe unde coborîse călugărul, scoțînd la răstimpuri cîte un scheunat de neputință și de ciudă. Era limpede, nici lui nu-i plăcea acest călător în sutană!

„Speranța" își urma drumul cuminte și neștiutoare, fără să se mire că valurile nu mai veneau din pupa, ci dinapoia traversului, lovindu-se în bordaj, ca și cum ar fi vrut să sară pe punte și să-i împărtășească o taină.

Sus, pe cer, în dreapta, Steaua Polară, cea mai credincioasă călăuză a corăbierilor, clipea mirată și raza ei se răsfrîngea în geamul busolei, încercînd zadarnic să lumineze ochiul cîrmaciului.

— Prostănacule, prostănacule! părea că-l mustră. Dacă tu mergi acum spre Skyros, atunci eu nu mai sînt Steaua Polară, ci am intrat în constelația Casyopeiei![1]

*
* *

Mihu nu-și dădea seama cum adormise și cît durase somnul — cînd se trezi, sub apăsarea aceleiași neliniști ciudate, care îl urmărea de noaptea trecută, cînd mai vie, cînd mai nelimpede, dar care parcă acum crescuse și îl strîngea de inimă. O clipă mai înainte, cineva ieșise din cabină, încet, în vîrful picioarelor — și lăsase ușa deschisă; aerul rece al nopții pătrundea pe tambuchi și-i lovea obrajii încinși, alungîndu-i somnul. Felinarul atîrnat de tavan se stinsese, îl auzea scîrțîind în cîrligul lui — și cabina era cufundată în întuneric. Numai spiraiul, deasupra, se vedea ca o pată albicioasă; poate era luna răsărită tîrziu, poate lumina cenușie dinaintea zorilor. Ismail sforăia, lîngă ușă: în patul din față se auzea răsuflarea liniștită a unui om care dormea adînc, poate Haralamb, poate Cristea.

Mihu se aplecă și privi în jos; atît cît putea să vadă, acum după ce se deprinsese cu întunericul, călugărul nu era la locul lui; desaga se deslușea alături, ca o mogîldeață neagră.

Afară era liniște; se auzea numai murmurul domol al mării și foșnetul berbecilor care din cînd în cînd se spăr-

[1] În iunie, către miezul nopții, privită din Marea Egee, Casyopeia se află cam la 20° est de Steaua Polară.

geau în bordaj, mai leneș decît aseară, ceea ce dovedea că vîntul slăbise și valurile își pierdeau înălțimea. Pe Mihu îl cuprinse teama, o teamă nelimpede, fiindcă nu-și dădea seama ce anume o stîrnește. Coborî din pat, fără zgomot, se îmbrăcă pe dibuite, apoi ieși pe ușă, desculț, în vîrful picioarelor. Văzu cerul, cu stelele palide, legănîndu-se deasupra tambuchiului. Afară era aceeași liniște care îl făcea să-și simtă bătăile inimii ; ar fi vrut să audă un glas, semn că omul de veghe și cîrmaciul trăiau — dar nu se auzeau decît valurile și cîte un scripete scîrțîind, alene.

Musul puse piciorul pe scară, încet, cu fereală, și urcă două trepte, trăgînd cu urechea ; deodată se opri, gata să scape un strigăt de spaimă. Călugărul ședea pe marginea tambuchiului, cu gîtul întins, să vadă peste parapet, de bună seamă cercetînd zarea. Vîntul îi flutura barba încîlcită, ca lîna oilor iarna. Pulpana sutanei îi atîrna pe scară, de-ai fi zis că o ține ceva țeapănă. Pe punte se auzea, înăbușit, mîrîitul cîinelui.

Deasupra, stelele începeau să se șteargă și cerul albea, semn că zorile erau aproape. Călugărul făcu o mișcare, își trase sutana și Mihu rămase cu ochii holbați : pe scară atîrna, grea și încovoiată, teaca unui iatagan.

— Ieremie ! se auzi deodată glasul lui Gherasim, de la cîrmă. Tu nu vezi nimic ?

— Nimic ! Numai cer și apă. Îți mai trebuie și altceva ?

Cîrmaciul înjură :

— Ce-o fi cu farul, că trebuia să-l vedem de peste un ceas ? !

— Or fi suflat dracii în el ! răspunse Ieremia.

Mihu stătea țeapăn, la picioarele scării, cu pumnii la gură, cu inima bătînd să-i spargă pieptul. Dar glasurile oamenilor, pe care acum îi știa aici, la cîțiva pași, gata să sară cum i-ar fi strigat, îi dădură curaj. Cîteva clipe stătu pe gînduri, uitîndu-se la călugărul care pîndea în același loc, nemișcat, pe urmă se răsuci pe călcîie, ușor, coborî treptele, intră în cabină în vîrful picioarelor, tot trăgînd cu urechea, se aplecă asupra desagei, îi desfăcu baierele, începu să cotrobăie prin ea, înfrigurat — și primul lucru în care i se încurcară degetele, fu sîrma unei colivii... Lumina zorilor începea să pătrundă limpede, pe spirai...

— Măi Ieremie! se auzi glasul lui Gherasim, acum neliniştit de-a binelea. Ia fă-te-ncoa' şi-l scoală pe căpitan!

În clipa aceea, Mihu ţîşni pe gura tambuchiului, împiedicîndu-se în iatagan, străbătu puntea ca mînat de draci, coborî scările în cabina de la pupa, împinse uşa, fără să ciocăne, cum era învăţat — şi nu se opri decît la patul lui Anton Lupan:

— Domnule, domnule, scoal'!

— Ce-i, Mihule? întrebă căpitanul, deschizînd ochii şi privindu-l buimac.

Musul gîîîia, arătînd cu mîna afară:

— Călugărul...

— Hai, măi băiete, linişteşte-te, şi spune ce s-a întîmplat?

— Călugărul e... e domnul Pierre Vaillant!

Dacă văzu că Mihu întîrzie jos şi nici Anton Lupan nu vine, Gherasim strigă iarăşi, spre prova:

— Măi Ieremie, fă-te-ncoa' să-l chemi pe căpitan!

Ieremia străbătu puntea, coborî scările şi ciocăni în uşă. Înăuntru auzi glasul lui Mihu, care se dezvinovăţea:

— Nu-s năluciri! Iată paşaportul: l-am găsit în sac!

Cum nimeni nu-i răspunse, Ieremia mai ciocăni odată, apoi deschise uşa şi făcu un pas.

— Domnule, m-a mînat Gherasim să-ţi spun...

Dar se opri, fiindcă deodată, căpitanul, care cerceta în lumina spiraiului o cărţulie albastră, se făcu palid şi mîinile începură să-i tremure ca unui băieţandru.

— Da, e paşaportul lui!... şuieră Anton Lupan, în vreme ce pereţii cabinei se roteau în jurul lui, într-un vîrtej cu care nu se putea lupta.

Pe prima pagină a paşaportului scria, limpede: Pierre Vaillant, — şi toate celelalte date se potriveau, dar înăuntrul copertei în stînga, era fotografia altcuiva, a unui om necunoscut, de vreo patruzeci de ani, cu faţa prelungă, osoasă, cu nasul vulturesc, cu sprîncenele grele, umbrind ochii care parcă erau vii şi te străpungeau. Anton Lupan simţi privirea lor răscolindu-i fiinţa, şi-n clipa aceea, fulgerător, recunoscu ochii pe care-i simţise asupra sa, pe cheiul Galatei, din spatele lui Agop, cînd acesta pleca; era în ei aceeaşi privire pe care, mai tîrziu, o văzuse aprinzîndu-se trecător în ochii bătrînului vînzător de tutun din Bazar. Într-o clipă, totul i se limpezi în cap

— şi un val de deznădejde îi acoperi faţa. Fericirea care îi copleşise sufletul la Stambul, cînd crezuse că şi-a regăsit prietenul, acum se spulbera. Paşaportul acesta era dovada definitivă a morţii lui Pierre Vaillant, fiindcă omul de sus, dacă nu l-ar fi văzut mort, n-ar fi avut îndrăzneala să-i poarte numele, folosindu-se de hîrtiile lui.

Văzîndu-i chipul, Mihu îl întrebă, aproape speriat:

— Domnule, ce s-a întîmplat, că mi s-au zăpăcit toate în cap. Domnul Pierre Vaillant vă e prieten sau duşman?

Anton Lupan lăsă paşaportul să cadă pe masă şi cîteva clipe rămase abătut, cu capul plecat. Apoi tresări, se uită în jur şi-n ochi i se aprinseră scîntei.

— Omul acesta nu e Pierre Vaillant, ci ucigaşul lui! răspunse, trăgînd un sertar şi punînd mîna pe revolver. Unde l-ai lăsat?

— Pe punte, la prova. Eu am bănuit de ieri dimineaţă că la mijloc nu-i lucru curat, dar cînd am găsit paşaportul am crezut...

Mihu tăcu; în dimineaţa asta faptele se petrecuseră prea repede ca să fi avut timp să se mai gîndească la ceva; ar fi trebuit să se întrebe de ce omul acesta îmbrăcase haină de călugăr, dacă era Pierre Vaillant? Voia să glumească, sau urmărea un plan?

— Mihule, du-te în cabină, la prova, şi scoală oamenii! porunci Anton Lupan, băgînd revolverul în buzunar şi izbutind să-şi stăpînească furia. Dar strecoară-te încet, fără să bată la ochi, aşa ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Ieremia stătea în uşă şi se uita la ei năucit, de parcă l-ar fi pălit ceva în cap.

— Ce-i, Ieremie? îl întrebă căpitanul, întorcînd în sfîrşit ochii spre el.

— Domnule, nu ştiu ce-o fi, că s-a făcut ora patru şi insula Skyros nu se vede neam.

— Cum, dar farul?

— Nu s-a zărit nici un far, toată noaptea.

— Bine, om vedea ce-i asta mai pe urmă; acum avem de făcut altceva. Călugărul e tot pe punte?

— Da, nu-ş ce naiba face acolo, că de pe la trei a ieşit din cabină şi stă ca o momîie, la prova.

— Bine! Să te ţii pe lîngă mine, dar pune mîna pe o saulă mai groscioară, da să ai cu ce-l lega.

Ieremia îşi duse mîna la gură:

— Adică să fie adevărat că...?

— Da; nu-i călugăr, ci pirat; e un ucigaş care trebuie să piară în streang!...

Spre răsărit orizontul se împurpura; stelele se stinseseră pe cerul înceţoşat; numai o fărîmă de lună, aburită şi somnoroasă se legăna leneşă în vîrful unui catarg.

Căpitanul păşi pe puntea umezită de negurile nopţii, se uită de jur împrejur, la orizontul pustiu, îi făcu semn lui Gherasim să aştepte şi se îndreptă spre prova. Agop din Bazar se trezise şi se freca la ochi; gîndul că în două zile avea să fie la Pireu îl făcea să se simtă voios şi să nu-i pese de junghiurile care-l încercau cînd între umeri, cînd în genunchi, cînd în cot.

Călugărul stătea în acelaşi loc, pe marginea tambuchiului, cu ochii spre orizont, ca şi cînd ar fi rămas de veghe în locul lui Ieremia.

Anton Lupan se opri la cîţiva paşi în spatele lui, îl privi un timp, cu pumnii strînşi, vărsînd scîntei din ochi, apoi se stăpîni şi spuse, cu glasul calm:

— Bună-dimineaţa, Pierre Vaillant!

La auzul acestor cuvinte, călugărul sări ca ars, se răsuci şi duse mîna la iatagan. Căpitanul îi întîlni ochii şi recunoscu privirea aceea ascuţită, vicleană şi crudă pe care o întîlnise cîndva.

— Dacă faci o mişcare, trag! urmă, scoţînd liniştit revolverul din buzunar.

Mihu urcă scările tambuchiului gîfîind, se opri o clipă privindu-l pe călugăr cu un ochi ciudat, apoi se năpusti asupra lui, îi băgă mîna în barbă şi înainte ca el să se poată feri, i-o smulse, lăsîndu-l cu obrazul gol.

— Spînu! strigă Gherasim, scăpînd cîrma din mîini. Spînu piratul!... Ah, blestematule, a venit ceasul să-ţi pun ştreangul de gît!

Agop din Bazar, care se ridicase în picioare, tremurînd, scoase un geamăt slab şi se prăbuşi pe bocaport, leşinat.

În clipa aceea, cu o mişcare fulgerătoare, piratul îl înşfăcă pe Mihu în braţe şi se trase cu el lîngă parapet, ţinîndu-l în faţă, ca pe un scut.

— Dacă tragi, îl omori întîi pe el! scrîşni printre dinţi, fulgerîndu-l din ochi pe Anton Lupan.

Acesta rămase descumpănit, palid în obraz.

— Crezi c-ai să mai poţi scăpa? întrebă apoi, calm, deşi se simţea neputincios şi îşi dădea seama că revolverul nu-i putea ajuta la nimic.

Pe gura tambuchiului se iviră Haralamb, apoi Cristea Busuioc, fiecare cu cîte o puşcă în mîini.

— Lăsaţi armele jos şi treceţi toţi la pupa! Haide! porunci Spînu. Dacă nu vă supuneţi, îl arunc peste bord!

Toate acestea se petrecură cu iuţeala fulgerului. Oamenii se priveau, încremeniţi. Dar iată că deodată o umbră neagră ţîşni de după tambuchi, zbură prin aer şi se opri în spinarea piratului.

— Negrilă! strigă Mihu, zbătîndu-se să scape din strînsoarea braţelor. Nu te lăsa, Negrilă, aşa, nu-l slăbi!

Spînu se prăbuşi pe punte, horcăind, se răsuci de cîteva ori, încercînd să descleşteze colţii, care-l sugrumau, apoi rămase pe o parte, încovrigat, bîţîind din picioare, ca un om care-şi dă duhul.

Negrilă stătea deasupra piratului, fioros ca o fiară venită din păduri, cu ochii roşii, suflînd aprig pe nări şi mîrîind înfundat; amintirea strămoşului lup se trezise înspăimîntătoare în sîngele lui.

Mihu se ridică de jos, tremurînd.

— Hai, Negrilă, că l-ai răpus!

Piratul nu mai mişca, ci numai cîte un spasm făcea să-i tresară genunchii, dar Negrilă nu-şi descleşta colţii din grumazul lui.

Ieremia se apropie, cu sfoara în mîini.

— Ia, măi băiete, domoleşte-ţi dulăul, că îl dă gata.

Spînu deschise ochii şi privi în jur, rătăcit; sîngele îi curgea şiroaie din gît.

— Bine, măi frati-miu! îl mustră Ieremia, aplecîndu-se şi apucîndu-se să-l lege zdravăn de mîini. Om în toată firea eşti tu, să-ţi faci păcat cu un copil neştiutor şi plăpînd? Ptiu!

Apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, cît îl leg eu burduf, poate îţi faci pomană şi-aduci o faşă de jos, să-l oblojim la gît. Altminteri, mi-e că dă ortul popii.

— Ai grijă de el, Ieremie! strigă Gherasim. Mai cu seamă dacă-i vorba de gît. Nu de alta, da' ca să am pe ce pune ştreangu', că de mult i l-am pregătit!

Căpitanul coborî în cabină, aduse o faşă, tinctură de iod şi-l pansă pe pirat. După aceea Ieremia îl tîrî pe punte, ca pe un sac, şi-l legă fedeleş la piciorul arborelui mic.

— Aşa, frăţie, acu' stai cuminte aici şi aşteaptă-ţi judecata!

Îndreptîndu-se spre cîrmă, Anton Lupan îl văzu pe Agop leşinat deasupra bocaportului.

— Aveţi grijă cineva şi de armeanul ăsta! Luaţi o găleată cu apă...

De jur împrejur marea era pustie; nu se vedea nici un semn care să arate apropierea pămîntului; numai spre sud fumul unui vapor înnegrea greoi orizontul.

— Gherasime, eşti sigur că ai ţinut acelaşi drum tot timpul? întrebă căpitanul apropiindu-se de cîrmă şi cercetînd busola.

— Da, domnule, că doar nu-s cîrmaci de ieri, de alaltăieri.

— Şi vîntul cînd s-a schimbat?

— Pe la ceasul unsprezece.

Anton Lupan se mai uită odată în jur, privi dîra lăsată în urmă şi păru nedumerit.

— Nu se poate; cu vîntul ăsta ar fi trebuit să fim de mult la Skyros.

În clipa aceea soarele răsări din valuri, în pupa „Speranţei".

— Nu sîntem pe drum! S-a întîmplat ceva cu busola! strigă căpitanul, dîndu-şi dintr-o dată seama că dacă ar fi mers într-adevăr spre sud-vest, soarele trebuia să răsară în stînga, cam la patru carturi înapoia traversului.

— Uite de unde-a pornit boclucul! strigă şi Gherasim, uimit.

Cercetînd busola, găsise după felinar, o daltă de călăfătuit. Îndată ce o trase afară, cadranul se răsuci cuminte două carturi spre sud.

— Cred că nu mai e nevoie să ne întrebăm cine a pus-o aici! vorbi căpitanul. Tu ce zici, Gherasime?

— Aşa e! Acum bănuiesc şi cînd s-a întîmplat: astănoapte, pela unsprezece, în cartul lui Ismail. Mă miram eu, cum să se schimbe vîntul aşa, din senin.

Anton Lupan rămase o clipă pe gînduri.

— Ce crezi că urmărea ? întrebă apoi.

— Păi nu-i greu să bănuim ; voia să ne scoată din drum şi să ne abată înspre vreo insulă pustie, unde-l aşteaptă oamenii lui. Aşa că ar fi bine s-o luăm repede spre miazăzi.

— Nu ! se împotrivi căpitanul, cu un zîmbet crud. Acum, dac-am intrat în horă, să jucăm pînă la sfîrşit !

— Ce ai de gînd, domnule ?

— Să mergem înainte şi să-i înfruntăm. Sîntem şapte oameni, ca să nu-l mai punem la socoteală pe acest Agop.

— Păi nici să nu-l punem, tot nu-i bun de nimic !

— Ba la ceva, ne-a folosit. Fără el, n-am fi pus niciodată mîna pe ucigaşul lui Pierre. Doar nu-ţi închipui că l-a momit cheresteaua lui kir Leonida ?!...

— Dacă-i aşa, se cuvine să-i mulţumim. Cred că o să-mi dai voie, domnule, să fac asta după cum ştiu eu.

— Cum adică ? întrebă Anton Lupan, nedumerit.

— Să-l uşurez puţin la calabalîc. N-o să ne punem viaţa în primejdie pentru el, fără să plătească preţ bun !

— Bine, dar să lăsăm asta pentru mai tîrziu. Acum hai să ne pregătim oamenii !... Numai că nu-l văd pe Ismail.

— Am încercat să-l scol, dar n-a fost chip, răspunse Mihu, apropiindu-se fuga.

Căpitanul îi zîmbi mulţumit :

— Bravo băiete ! Te-ai arătat isteţ ! De Negrilă, nici să nu mai vorbim ! Dar ia spune, cum ţi-a venit să...

— Păi să vezi, domnule, mie şi lui Negrilă nu ne-a plăcut călugărul ăsta de la început, şi-atunci ne-am ţinut cu ochii pe el... Ieri dimineaţă, cînd ne apropiam de Dardanele, nu-ş ce naiba mi-a tulburat somnul şi cînd m-am uitat în jos, că mă-ndemna ceva pesemne, l-am văzut pe călugăr cu barba într-o parte, de-ai fi zis că i-o sucise Scaraoţchi, ca să-şi bată joc de un obraz sfînt. La început am crezut că-i doar o închipuire, d-aia nu v-am spus, dar pe urmă...

Voia să mai amintească şi de gunguritul ciudat, de colivia găsită în desagă, unde dăduse şi peste paşaportul lui Pierre Vaillant, al cărui nume îi sărise în ochi îndată ce deschisese cărţulia albastră sub spiraiul albit, căci doar ştia ce-i acela un paşaport, văzuse unul vechi al lui Anton Lupan... Dar în clipa aceea, îl auziră pe Ieremia, înjurînd :

— Mă, care n-aţi avut de lucru şi mi-aţi înfundat puşca ?

După bunul lui obicei se apucase și-n dimineața asta să-și lustruiască flinta, dar cînd dăduse să cureţe ţeava pe dinăuntru, văzuse că era înfundată cu cîlţi.

Mihu se repezi spre el :

— Nene Ieremia, acum știu ! Ţii minte ce ţi-am spus aseară, că l-am văzut pe călugăr...

— Aha ! strigă și Gherasim, lovindu-se cu palma în frunte, furios de prostia lui. Măi băieţi, ia uitaţi-vă toţi la puști, că d-aia m-a iscodit ticălosul, vedea-l-aș mai repede cu streangul de gît !

Într-adevăr, toate carabinele aveau ţevile înfundate cu cîlţi.

— Uite de ce-a stat ieri toată ziua în cabină, urmă Gherasim. Zi, citeai Biblia, tîlharule ?

Piratul scrîșni din dinţi.

— Și ce s-ar fi întîmplat, nene Gherasime ? întrebă Mihu. Niște cîlţi pot să oprească glonţul ?

— Sigur că da, și-ţi mai plesnește și ţeava în mîini, de te lasă ciung. Bine că am prins de veste la timp !

Abia acum se ivi și Ismail pe punte, frecîndu-se somnoros la ochi.

— Ce facem zarvă, bre ? Nu puteam dormim !

Văzîndu-l pe pirat, la cîţiva paşi în faţa lui, se trase înapoi, buimăcit.

— Asta cine sîntem ? De unde am venit ?

— E unu', Spînu, dac-ai auzit de el, răspunse Haralamb, cu puşca în mîini.

Bucătarul începu să se umfle, ca un broscoi, și toată vitejia, despre care am pomenit cîndva, se trezi în el.

— Dezlegam ! strigă, suflecîndu-și mînecile. Scoatem frînghie, luptăm !...

Spre necazul lui, tocmai atunci omul de veghe, Ieremia, se întoarse spre căpitan și-l vesti :

— Mi se pare că se vede pămînt !

Drept în vîrful bompresului se ivise o pată cenușie, pe care valurile încercau s-o dea la fund. Mihu se căţără în vîrful catargului, își puse mîna streașină la ochi și, după ce-și aţinti privirea în zare, strigă :

— E o insulă, domnule !

— Ia uită-te în stînga ei, nu vezi nimic ?

— Ba parcă s-ar zări niște munţi.

— Trebuie să fie muntele Kokhila, de pe Skyros, și dacă-i așa, ceea ce se vede în faţă nu poate fi decît insula Skantsura.

La auzul acestor nume, piratul începu să se zbată în frînghii.

— Da, locul e bine ales! urmă Anton Lupan, apropiindu-se de el. O insulă pustie, pierdută din drumul vapoarelor... Ascultă, tîlharule, acum, fiindcă tot nu mai poţi face nimic, mai bine dezvăluieşte-ţi planul! Cîţi oameni ai aici?

Spînu îl fulgeră cu privirea şi scrîşni din dinţi, fără să scoată un cuvînt.

— Domnule, sări bucătarul, lăsam făceam Ismail vorbeam!

— Nu te osteni degeaba, Ismaile; o să ne descurcăm noi şi fără ajutorul lui! Băieţi, veniţi încoa' să vedem ce-i de făcut!...

Insula piraţilor creştea din valuri şi parcă tainele ei pîlpîiau deasupra, în boarea pe care o ridica, la orizont, soarele apropiat de zenit...

CAPITOLUL XII

ADNANA

Skantsura este o mică insulă deluroasă, lungă de vreo șapte kilometri, lată de vreo doi, pierdută între Skyros și Sarakino, în arhipelagul Sporadelor de nord. La apus mai sînt alte cîteva insuliţe, fără nume, atît de neînsemnate, încît unele hărţi nici nu le amintesc.

Astăzi poate să găseşti acolo mici aşezări statornice, de grădinari, pescari sau viticultori, dar la timpul cînd se întîmplau cele povestite în această carte, insula Skantsura era pustie, în înţelesul că nimeni nu-i cultiva pămîntul, şi ca urmare, n-aveai cum întîlni pe ea urmă de picior omenesc. Afară de păsările mării, care-şi făceau cuiburile pe ţărm şi hălăduiau în tihnă, şi-nafară, firește, de gîzele mărunte, nici o altă vietate nu tulbura liniştea acestui loc.

Într-o vreme se pare că-şi găsise aici sălaşul o capră domestică, pesemne scăpată dintr-un naufragiu; corăbierii care se opreau uneori la ţărm, zic că-i vedeau corniţele ivindu-se în vîrful colinelor, pe după moviliţele de pămînt roşcat sau prin desişurile de smochini sălbatici, dar nimeni nu izbutise să se apropie de ea, ca să poată depune jurămînt că era într-adevăr o capră şi nu însuşi încornoratul. Mai tîrziu dispăruse şi capra, moartă de bătrîneţe în vreo rîpă — şi cum pe insulă fusese numai ea, e de la sine înţeles că nu avusese cum să lase urmaşi.

„Speranţa“ ajunse în faţa acestei insule pustii, în dimineaţa de 8 iunie, pe la ora unsprezece, căci vîntul slăbise şi ultima parte a drumului o făcuse domol, spre necazul lui Is-

mail; aşteptînd să se lupte cu piraţii, bucătarul simţea cumplite mîncărimi de mîini.

Îndată, din tufişurile de pe ţărm se iviră cîţiva inşi; Anton Lupan, care-i urmărea cu binoclul, văzu că-şi făceau semne de nedumerire, dovadă că nu totul se petrecea după aşteptările lor. Erau încălţaţi cu cizme, peste care atîrnau caftane lungi, iar în cap aveau unii turbane, alţii legături prăzului; aşa cum se vedeau, i-ai fi luat drept nişte oameni paşnici şi cinstiţi. După ce stătură un timp la sfat, uitîndu-se la corabia care plutea în larg, traseră din tufişuri o barcă lungă, o împinseră pe nisip şi cîteva minute mai tîrziu, două perechi de vîsle începură să sclipească ritmic în soarele aburit.

— Zece metri! strigă Haralamb, care stătea aplecat peste bord şi arunca sonda din cînd în cînd.

Pînă la ţărm nu mai erau decît vreo opt sute de paşi. Oamenii din barcă puteau fi văzuţi cu ochiul liber, opintindu-se în vîsle, în vreme ce mai marele lor stătea în picioare, la pupa, cercetînd goeleta care se apropia.

— Opt metri! strigă Haralamb.

Anton lăsă binoclul de la ochi, apoi porunci:

— Prova în vînt! Aruncaţi ancora!

Gherasim învîrti roata cîrmii, „Speranţa" se roti încet, pînă ce veni cu prova în vînt. Atunci lanţul începu să zornăie, împrăştiind liniştea dimineţii, ancora căzu în apă, plescăind, şi pînzele coborîră pe catarge, în scîrţîitul scripeţilor.

— Acum fiecare la locul lui — şi nu faceţi decît ceea ce am hotărît! porunci Anton Lupan.

Văzînd cum barca se apropia cu fiecare minut, Agop începu să se frămînte în jurul lui, frîngîndu-şi mîinile:

— Efendi, de ce vreţi să mă nenorociţi? N-ar fi fost mai bine să ne vedem de drum?

Gherasim îl privi cu dispreţ.

— Jupîne, dacă nu stai liniştit, te leg şi te arunc în hambar la un loc cu Spînu, şi-ţi mai pun şi cîrpă în gură, cum i-am pus şi lui! Hai, mai bine du-te jos, cum ţi-am spus!

Armeanul se trînti pe bocaport.

— Nu mă duc; stau aici! răspunse repede, gîfîind.

— Bine, dar dacă faci o mişcare, să ştii că te ating la mir!

Barca ajunsese la vreo sută de paşi şi îşi încetinise mersul, parcă şovăind. Pe puntea „Speranţei" se vedeau numai

doi oameni, lîngă parapet, şi alţi doi care-şi făceau de lucru pe bord, în chipul cel mai paşnic şi mai neştiutor ; încolo nu mişca nimic.

— Se vede că nu-i asta, zise omul de la cîrmă, îndoit. Şi cum naiba, că doar ne-a trimis semn !

Altul rînji, arătîndu-şi dinţii ştirbi :

— Da' ce, dacă nu-i asta, strică s-o cotrobăim puţin ? Hai, băieţi, trageţi la vîsle, ce-aţi obosit ?

Cînd barca ajunse la vreo douăzeci de paşi, omul de la cîrmă strigă :

— Noroc, căpitane ! Ce vînt vă poartă pe-aici ?

— Vînt prost ! răspunse Anton Lupan. Mi se pare că ne-am rătăcit. Nu ştiţi încotro e Skyros ?

Oamenii din barcă se priviră între ei, cu înţeles, şi traseră lîngă bord, încredinţaţi că nu-i pîndeşte nimic. Cu toţii nu erau decît cinci.

— Skyros ? Păi trebuie să fie undeva pe-aici ; nici noi nu ştim bine, că ne-a prins furtuna acum vreo două săptămîni, în drum spre Salonic, şi ne-a aruncat barcazul pe nisip. De atunci tot aşteptăm să treacă vreo corabie, să ne scoată din impas. Se vede că dumnezeu v-a adus.

— Ei, dacă-i aşa, poftiţi pe bord. Putem să vă ducem sau la Skyros, sau la Pireu, unde doriţi.

Cei din barcă îşi aruncară iarăşi priviri.

— Veniţi de la Stambul ? întrebă omul de la cîrmă, cu un zîmbet blînd.

Anton Lupan abia acum văzu că se uita cruciş.

— Da, de la Stambul.

— Aveţi ceva marfă sau mergeţi cu lest ?

— Ba avem marfă şi încă de preţ.

Cei din barcă se uitară unii la alţii cu interes ; nu auziră că în clipa aceea Agop, întins cu faţa în jos pe bocaport, scoase un geamăt înăbuşit. Gherasim făcu un pas înapoi, se aplecă şi-i trase un ghiont.

— Dacă nu taci, te arunc peste bord !

— Dar ia spune, căpitane, întrebă unul din barcă, pe la Stambul n-aţi întîlnit un călugăr de la Muntele Athos ?

De data asta fu rîndul căpitanului să schimbe o privire cu Gherasim.

— Un căugăr? răspunse Anton Lupan prefăcîndu-se nepăsător. Poate să fi văzut chiar mai mulţi...

— Nu; unu' aşa, înalt şi voinic, care voia să meargă în arhipelag.

— Aha! Mi se pare că ştiu; a vrut să meargă cu noi, dar pe urmă s-a răzgîndit; zicea că a găsit altă corabie, care pleacă mai tîrziu. Dar de ce întrebi?

— Aăă, păi să vezi... sări alt om din barcă, văzîndu-l pe celălalt încurcat. De ce întreabă?... Fiindcă s-a rugat şi de noi să-l luăm, da' dumnealui, căpitanu', s-a împotrivit.

— Rău a făcut! Se vede că v-o fi blestemat, d-aia v-a aruncat furtuna pe nisip...

— Mai ştii!? zise omul de la cîrmă, închinîndu-se cucernic.

Anton Lupan îi văzu teaca iataganului, pe sub caftan; erau deci piraţi din aceia care ocoleau cu grijă puşca sau pistolul, mai cu seamă că în unele împrejurări zgomotul împuşcăturilor nu le-ar fi fost de folos. Un cuţit sau un iatagan, mînuite cu iscusinţă, fac mai bună treabă decît orice armă de foc.

— Dar de ce nu poftiţi pe bord? îşi îmbie el oaspeţii ticăloşi, după ce mai schimbă o privire cu Gherasim.

Agop gemu din nou, zgîriind cu unghiile tenda de pe bocaport.

Oamenii din barcă îşi făcură un semn şi se aruncară toţi deodată peste parapet; dar înainte de a-şi trage iataganele din teci, cinci ţevi de puşcă se îndreptară asupra lor, din cinci locuri, pe care nici nu le-ai fi bănuit. Negrilă se smucea în mîna lui Mihu, clănţănind din colţi, dornic să se repeadă în ei.

Piraţii rămaseră împietriţi, cu chipuri hîde, pe care spaima le slutea mai mult, cu nasuri părdase, guri gălbejite sau ştirbe, cu ochi spanchii. Niciunul nu avu vreme să facă o mişcare, căci ţevile puştilor înaintau ameninţătoare spre ei, gata să verse foc şi plumb.

— Care mişcă s-a curăţit! răcni Gherasim.

Anton Lupan se apropie de cel care se uita cruciş, pesemne căpetenia lor, şi dintr-o mişcare, îi smulse cureaua de la brîu; iataganul şi două cuţite arcuite, în teci de lemn, căzură pe punte, bocănind.

Armeanul gemu o ultimă oară, după care rămase nemişcat.

După ce toţi piraţii fură dezarmaţi, căpitanul se întoarse spre primul din ei.

— Acum pune mîna pe sfoara asta şi leagă-i, ca să nu ne mai ostenim noi. Da' să faci treabă bună, altfel...

Piratul îi aruncă o privire furioasă din ochii lui crucişi — şi se codi.

— Haide! îl îndemnă Gherasim, luînd un cuţit de jos, şi îmboldindu-l cu teaca de lemn.

În cîteva minute, cei patru tîlhari erau legaţi fedeleş. Gherasim îl legă pe al cincilea, apoi îi îngrămădi pe toţi lîngă hambar şi îi mai legă odată, între ei, făcîndu-i balot.

— Şi cum, domnule, am terminat? zise după aceea, uitîndu-se cu mirare în jur.

Într-adevăr, toată treaba nu durase decît o jumătate de ceas şi decursese în atîta linişte, încît nici nu-ţi venea să crezi că asta fusese o întîlnire cu nişte piraţi.

— Aşteaptă, Gherasime, că n-am terminat! răspunse căpitanul, uitîndu-se cu binoclul spre ţărm.

În desişurile de pe mal parcă se vedea mişcîndu-se un turban.

— Ia hai să luăm barca şi să facem o vizită acasă la dumnealor; poate că şi-au uitat ceva bagaj. Dar pînă una alta, scoate-ţi-l pe Spînu la lumină, că s-o fi înăbuşit.

Oamenii lăsară puştile jos, îl traseră pe Agop de pe bocaport şi începură să desfacă tenda.

— Mult necaz ne-a adus armeanul ăsta! zise Gherasim, scuipînd cu năduf. Cred că ar fi timpul să cotrobăiesc puţin prin boclucurile lui.

Agop făcu ochii mari, trezit din leşin:

— Nu am nimic, de ce să cotrobăieşti? Sînt un negustor scăpătat...

Haralamb şi Cristea Busuioc puseră piciorul peste marginea hambarului, de unde, opintindu-se din greu, îl aruncară pe Spînu afară, ca pe un sac. Piratul căzu grămadă, peste ai săi.

După strigătele de uimire care izbucniră, începură blesteme şi înjurături. Piraţii spumegau şi se smuceau în frînghii, încercînd să lovească furioşi, cu picioarele, cu genunchii, cu umerii în căpetenia lor, care se uita la ei vrăjmăşeşte, cu ochi de lup hăituit.

— Scoateţi-i cîrpa din gură, să le poată răspunde şi el! porunci Anton Lupan.

Dar, spre mirarea tuturor, Spînu, care se dezmeticise re-

pede, rămase mut, mulțumindu-se să arunce priviri de dispreț spre oamenii săi și de ură spre ceilalți.

— Aha, se vede treaba că nu ești mulțumit de noi! zise unul din pirați, aruncînd flăcări din ochi.

Spînul îl scuipă în obraz:

— De ce v-ați repezit, dacă nu m-ați văzut pe mine, cum eram înțeleși?

Piratul de adineauri, cel mai scund dintre ei, un grec firav pe care te mirai să-l vezi aici, izbucni:

— Acu' ne scoți vinovați pe noi!? Îți convine! Tu te plimbi ca un bey, la Stambul, la Pireu, tragi la hoteluri mari, huzurești, și noi așteptăm pe țărmuri pustii, fără nici o știre, cu teama că în orice zi ne poate dibui vreun vapor de război, să ne pună în șireang. Îți dă mînă să ne lași aici o lună, iar tu să bei cafea și să tragi ciubuc la „Pera-Palace"! A, nu, căpitane, alta ne-a fost vorba la început!

Ajungînd aici, piratul se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, vreau să spun tot!

Spînu îl fulgeră din ochi și dădu să se smucească spre el, dar frînghiile îl făcură să icnească, neputincios.

— Crezi că dac-ai să pălăvrăgești ai să scapi de șireang? îl întrebă cu dispreț, scuipîndu-l iarăși în obraz.

Piratul se zvîrcoli cu o furie care-l făcea fioros, oricît era el de firav.

— Să scap de șireang? Știi și tu prea bine că de data asta nu mai poate scăpa niciunul dintre noi. Dar aș vrea să-mi facă numai un hatîr, să te spînzure pe tine înaintea mea, ca să te văd cu limba vînătă și cu ochii dați peste cap... Domnule, întrebați-mă orice vreți, am să vă spun tot.

— Pentru asta o să avem vreme mai tîrziu. Deocamdată să ne spui cîți oameni mai aveți pe uscat?

— Trei, dar unul e neputincios, nu știu din ce i s-a tras, din vreo spaimă, ori o fi pedeapsă de la dumnezeu, că l-a lovit boala copiilor și cînd e să pună mîna pe cuțit ori pe iatagan, îl apucă bîțîiala și cade la pămînt.

— Unde sînt ăștia trei acum?

— Unul e colea, de pază pe mal, iar ceilalți doi pe malul celălalt...

— Încolo nu mai e niciunul? Bagă de seamă, dacă minți, mai poți păți și altele înainte de a ajunge la șireang.

— Nu mint, domnule, o să vedeți.

Anton Lupan se întoarse spre ai săi:

— Cine rămîne de pază, aici?

Oamenii se cam codeau, căci fiecare ar fi vrut să pună piciorul pe uscat, să răscolească sălașul piraților.

— Eu stam! răspunse după oarecare timp Ismail, căscînd.

— Nu-l lăsați pe el, nu mă nenorociți! începu să se văicărească Agop.

Bucătarul se îndreptă spre el, întărîtat, cu mîinile înfipte în șold:

— De ce nenoroceam, bre, armean fricos?

Agop tăcu mîlc și se ascunse după bocaport, cu capul la pămînt, fiindcă vederea piraților, chiar și așa legați și neputincioși cum erau, îi dădea fiori.

Soarele se apropia de zenit, din ce în ce mai arzător și pe punte începea să fie zăduf; odată cu apropierea amezii, vîntul slăbise și nu mai avea putere să poarte cu el umezeala răcoroasă din larg.

Echipajul „Speranței" coborî în barca piraților, împreună cu Negrilă, și se îndreptă spre țărm. După ce privi o vreme în urma lor, Ismail se duse în bucătărie, luă un linguroi mare de fier care atîrna cît un ciocan, și-l înfipse fudul la brîu, apoi se așeză turcește lîngă parapet, cu pușca pe genunchi.

— Dacă unul mișcam, dam cu asta la cap! zise de la bun început, arătînd spre linguroi.

După aceea își aprinse luleaua și rămase de pază, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire plină de ifos la piratii care toropeau în frînghii.

În timpul acesta, barca se apropia de mal, fără nici un ocol.

— N-are rost să coborîm în altă parte; tot o să ne vadă, zise căpitanul, gîndindu-se la omul de pază, care desigur îi urmărea din desiș.

Într-adevăr, cînd barca ajunse la vreo sută de pași, în tufișurile de pe mal se văzu mișcîndu-se ceva, un om cu turban își arătă o clipă capul, privind cu nedumerire la cei ce se apropiau, apoi, după ce se dezmetici, o rupse de fugă la deal, adus de umeri, căutînd să se piardă printre copacii pitici.

Ieremia duse pușca la ochi.

— Nu trage! îl opri Anton Lupan. N-o să ne fie prea greu să punem mîna pe el, că de pe insula asta n-are unde fugi.

Cîteva minute mai tîrziu, barca era trasă pe nisip şi echipajul „Speranţei“ se avînta la deal, pe urmele piratului. Negrilă scheuna, dînd să se repeadă înainte, dar Mihu, după sfatul căpitanului, îl ţinea strîns, căci dacă l-ar fi lăsat să-l ajungă din urmă pe fugar, acesta fiind de bună seamă înarmat, ca toţi ceilalţi, colţii cîinelui ar fi fost prea puţin pe lîngă iatagan.

În jur creşteau măslini sălbatici şi smochini piperniciţi; pămîntul, se vede, nu era prea darnic, căci nici un copac nu ajungea statura unui om; ceva mai sus, spre creasta dealului, se răreau, lăsînd loc unor ierburi ţepoase crescute încîlcit, într-o urzeală prin care abia te puteai descurca. O cărare bătătorită de mult arăta singurul loc pe unde piratul putuse să fugă fără să cadă în brînci.

— Domnule, — zise Ieremia, privind cu bănuială în jur, — poate ar fi bine să ne răspîndim, să nu mergem toţi buluc.

— N-avea grijă, răspunse Anton Lupan. Iarba asta e în folosul nostru, nu al lor. Dacă ar fi vreunul ascuns pe undeva, i-am vedea urmele numaidecît, că doar sînt oameni, nu păsări, să vină pe sus.

După vreo opt sute de paşi de urcuş ajunseră la creastă şi se opriră uimiţi. Marea era jos, la picioarele lor, fiindcă un golf adînc intra în inima uscatului, sugrumînd insula la mijloc, de-ai fi zis că o furtună mai puternică ar fi putut s-o rupă în două bucăţi. Vîntul adormise pe deplin şi apa golfului, amorţită, sclipea argintie în soare, orbindu-te, ca un uriaş cazan cu sticlă pusă la topit. Aproape de mal se zărea o corabie cu două catarge, picotind la ancoră, gata să se topească şi ea în pasta sticloasă a golfului.

Gherasim îşi duse mîna streaşină la ochi:

— Domnule! strigă deodată, sub stăpînirea unei mari tulburări. Domnule, dar asta este...

Anton Lupan lăsă binoclul în jos.

— Ai dreptate! zise, aproape fără să pară surprins. Este chiar „Penelopa“, dar pe mine unul nu mă miră s-o găsim aici.

Fugarul se ducea de-a berbeleacul pe povîrniş; turbanul îi sărise din cap, lăsînd să i se vadă ţeasta rasă, care sclipea în soare ca un dovleac turcesc desprins din vrej. Cînd ajunse jos, se ridică şi străbătu plaja în fugă, strigînd şi făcînd semne cu braţele, deznădăjduit. Pe puntea „Penelopei“ se iviră doi oa-

meni buimăciți. După cîteva clipe se dezmeticiră, văzură oaspeții neașteptați sus la creastă și se repeziră să ridice pînzele.

Anton Lupan se puse pe rîs:

— Pesemne sînt tare speriați, dacă își închipuie că pot să fugă fără pic de vînt!

Piratul de pe mal se opintea să dea la apă o barcă trasă pe nisip, dar asta nu era treabă pentru un singur om. Dacă văzu că n-are destule puteri, se uită în jur, rătăcit, dădu să intre în mare, privi înapoi la străinii care începuseră să coboare povîrnișul cu puștile în mîini — apoi, după o clipă de gîndire, o rupse la fugă pe țărm.

— Care vă luați la întrecere cu el? întrebă Anton Lupan, încă rîzînd.

— Ce să ne mai ostenim de pomană? răspunse Ieremia, ducînd pușca la ochi. Am să-i șuier pe la ureche să stea și dacă nu s-o opri, să-mi ziceți cum veți pofti!

— Vezi numai să nu-l răpui!

— Nici o grijă, domnule, doar n-am uitat să țin pușca în mîini!

Zicînd acestea, Ieremia ochi și trase, fără zăbavă; ecoul împușcăturii se răspîndi ca o plescăitură pe apa sticloasă a golfului, făcînd să se ridice în aer un stol de pescărușii argintii, care picoteau pe nisip.

Fugarul se prăbuși și rămase nemișcat, cu fața la pămînt.

— Ce făcuși, măi Ieremie? zise dojenitor Haralamb. Mi-e că l-ai atins la mir.

— Pui prinsoare că nu?... I-am zis să stea, și după cum vezi, s-a supus. Acu' am să-i trimit vorbă să vină înapoi.

O nouă împușcătură tulbură liniștea insulei pustii; țeasta lucioasă a piratului se acoperi de nisip.

— Mă, dacă nici acu' nu l-ai atins... începu Haralamb.

Dar nu-și sfîrși vorba, cînd fugarul se ridică speriat, cu mîinile în sus și porni înapoi, scuturîndu-și capul ca să-și lepede nisipul care-i curgea în ochi.

Ceilalți doi de pe corabie încremeniseră lîngă parapet. Ieremia, care se pornise pe împușcături, trimise un glonț printre ei; auzind șuierătura pe la urechi, unul ridică mîinile în sus, iar celălalt fu cuprins de bîțîieli și se prăbuși pe parapet, cu capul în jos, de-ai fi zis că o să cadă în apă ca un balot.

Echipajul „Speranței" coborî în liniște, pe țărm.

— Ia pune mîna colea și împinge! îi porunci Ieremia fu-

garului care se oprise lîngă barcă şi aştepta tremurînd, cu mîinile în sus.

Văzînd însă că vorbea de-a surda, se supără :

— A, ştii numai de glonţ, fir-ai tu să fii !

— Lasă-l, măi Ieremie ! interveni Gherasim, împăciuitor. Că doar n-ăi fi vrînd să înţeleagă romîneşte ! Ăsta după chip trebuie să fie arap.

Şi întorcîndu-se spre pirat îl întrebă pe limba lui :

— Ia spune, cum te cheamă şi de ce neam eşti ?

Deodată însă rămase cu ochii holbaţi :

— Mă, tu nu eşti Huseim ?... Domnule, ia uită-te la el ! Îl mai ţii minte ? Ăsta-i Huseim, pe care l-ai aruncat peste bord, la Port-Said. Unde ţi-e corabia, păgînule ?

— S-a înecat !... gîngăvi piratul pe limba lui, tremurînd.

— Aşa ! Şi tu te-ai apucat de piraterie, hai ?

— Nu sînt pirat ; sînt marinar.

— Marinar din ăia cu cap de mort pe catarg ! Ei, acum o să dai socoteală pentru tot. Dar ia spune, cu soră-ta ce-ai făcut ?

Huseim întoarse ochii spre corabie, fără voia lui.

— Aha ! făcu Gherasim, dumirit. O tîrăşti după tine, îţi baţi joc de sufletul ei, tîlharule ! Ei uite că i-a venit şi ei ceasul să scape din robia pe care o îndură de atîţia ani. Pune mîna şi împinge barca să vedem ce mai aveţi pe bord !

Cîteva minute mai tîrziu, cei trei piraţi erau legaţi pe puntea „Penelopei“ şi se uitau îngroziţi la străinii care răscoleau corabia. În timp ce unii desfăceau bocaportul, sub care se auzeau gemete şi strigăte de ajutor, alţii coborau scările în cabina căpitanului. Anton Lupan se apropie de tambuchiul de la prova, închis pe dinafară cu cîrligul, împinse capacul şi rămase încremenit.

Jos, la picioarele scărilor, stătea o fiinţă omenească, gata de luptă, cu spinarea arcuită să se repeadă în sus, cu mîna încleştată pe cuţit, cu dinţii strînşi, cu ochii scăpărînd. Cînd văzu un străin, cu înfăţişarea blîndă, care se uita în jos uimit, scăpă cuţitul pe scări, îşi duse mîna la inimă, scoase un strigăt slab —şi lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cel mai cald şi mai proaspăt zîmbet care ar fi putut lumina un chip femeiesc.

În faţa lui era o fată de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu obrazul arămiu, cu ochii negri, codaţi, cu părul ca soarele spre amurg. Purta o bluză cenuşie, de pînză groasă de corabie, sub care sînii mai zvîcneau şi-acum, speriaţi, în vreme ce restul

ființei i se liniștise ca sub înrîurirea unui balsam. În jos avea șalvari, din aceeași pînză ca bluza, strînși pe mijloc cu o curea arăbească și legați pe gleznă, răsfrîngîndu-se peste piciorul gol, arămiu, cu unghii trandafirii.

— Cine ești tu? o întrebă Anton Lupan, neputîndu-și lua ochii de la ea.

Fata arătă cu degetul la piept:

— Eu?... Eu Adnana... Tu?

Apoi făcu ochii mari, zîmbetul i se prefăcu în rîs, își scutură capul, ca și cînd ar fi vrut să vadă dacă totul nu e decît vis, și repezindu-se pe scări, în sus, se prăbuși la picioarele lui Anton Lupan.

— Tu bătut Huseim, știu! Nu cunoști? Eu, grecește, puțin. Tu araba, nu? Franțuzește, da?

Căpitanul „Speranței" o privi mirat:

— Franțuzește? De unde ai învățat limba asta? Nu ești sora lui Huseim?

Adnana își scutură capul, fluturîndu-și părul blond, ca și cînd ar fi vrut să arate absurditatea acestei întrebări și începu să vorbească repede, într-o franțuzească melodioasă, limba care se vorbește în sud, aproape cîntată, presărată însă cu o mulțime de cuvinte străine, cărora le împrumuta în chip gingaș accentul marsiliez.

— Nu sînt sora lui, minte! Eu sînt siriancă și el e arab, nu vezi? M-a răpit cînd aveam zece ani...

În clipa aceea, Gherasim, care deschisese bocaportul, scoase un strigăt:

— Kir Iani, dumneata ești?

Fata ridică ochii și întîlni privirea lui Huseim, străpungînd-o de lîngă parapet.

— Nu-ți fie teamă, Adnana! o liniști Anton Lupan, văzînd-o că începe să tremure, gata să fugă pe scări. De acum înainte ești în paza noastră.

— Dar ceilalți? întrebă Adnana, uitîndu-se speriată spre țărm. Au plecat de aseară pe mal, și pot să se întoarcă oricînd. Azi trebuie să vină și Spînu...

— Dacă vrei să știi, a și sosit, numai că-i în mîinile noastre, cu toți ai lui!

— Kir Iani, oare într-adevăr dumneata să fii? strigă din nou Gherasim.

Din hambar ieșea o miazmă acră-dulceagă și mucegăită, de grîu încins.

Căpitanul „Penelopei" păși pe punte, gîrbov și scofîlcit, cu barba crescută de-un cot. Gherasim îl cuprinse în brațe, rîzînd.

— Ce bine îmi pare că am dat de dumneata, kir Iani! Hei, ce bucurie o să fie la Pireu cînd or vedea că trăiești!

Kir Iani se desprinse din îmbrățișarea lui, dezvăluindu-și firea colțoasă, îl privi dintr-o parte, arțăgos, apoi pufni, ca și cînd s-ar fi despărțit abia ieri, ca și cînd n-ar fi zăcut în ghearele piraților mai bine de două luni:

— Ce cauți aici, pezevenghiule? Dac-ai plecat, umblă cu bine, nu te primesc înapoi! Am luat alt cîrmaci în locul tău.

Zicînd acestea, începu să se caute prin buzunare, furios, pînă găsi un capăt de trabuc.

— Dați-mi chibrit! se răsti la cei din jur.

Tocmai atunci, Ieremia urmat de Haralamb năvăliră pe punte, urcînd din cabina căpitanului.

— Domnule, strigară amîndoi într-un glas, repezindu-se spre Anton Lupan. Vino să vezi ce avuții! Un cufăr întreg numai cu pietre scumpe și podoabe de preț! Asta-i comoara faraonilor!

Mihu, care fusese cu ei, mai zăbovi cîteva clipe jos, căci, tocmai cînd să pună piciorul pe scări, auzi de după ușă un gungurit cunoscut. În minte îi veni fulgerător cabina „Speranței", călugărul, desaga, colivia goală și același gungurit ciudat pe care îl luase drept o închipuire... Oare i se năzărea și acum?... Nu, de data asta văzu cu ochii lui: în spatele ușii atîrna o colivie — și-năuntru un porumbel alb, cu pieptul trandafiriu, gungurea întrebător, frecîndu-și ciocul de gratii... Băiatul ieși pe punte, gînditor. Poate că toți porumbeii din lume gunguresc la fel și urechea omenească nu-i în stare să-i deosebească pe unii de alții după glasul lor păsăresc. Dar el ar fi putut să jure că în cabina „Speranței" auzise același gungurit.

Între timp, din hambar ieșiră încă trei inși, pămîntii la față și cu bărbi sălbatice de ocnași.

— Lachi, Nicola! strigă Gherasim, repezindu-se la ei. Ce bucurie că v-am găsit. Dar ăsta cine e, că nu-l cunosc?

— Mitrofan, noul nostru cîrmaci, frate bun cu noi. Poți să-i strîngi mîna, că-i un om întreg.

— Numai pe Marulis nu-l văd.

Nicola își lăsă capul în jos:

— A pierit, bietul de el, luptînd vitejește, dar ce folos, că tîlharii ne-au încolțit tare dibaci!

— Un călugăr de la sfîntul Munte, nu? întrebă Gherasim, spumegînd.

— Da! încuviințară cei trei marinari, într-un glas.

— Numai că nu era călugăr, ci Spînu, piratul vestit, adăugă Nicola. Dar tu de unde știi?

— O să vedeți voi, acu'. Și v-a înfundat țevile puștilor cu cîlți...

— Întocmai; ba căpitanului i-a mai dat și un trabuc, zicea că-i nu știu ce tutun scump — ca să vezi al naibii călugăr, umbla cu iarba dracului în traistă; acum e drept că tutunul ăsta sfinții mirosea frumos de-ți lua mințile. Kir Iani, cum îl știi, s-a lăcomit, dar peste un sfert de ceas zăcea pe punte cu ochii peste cap... Noi ne-am repezit să-i dăm ajutor; pînă să ne dezmeticim, ne-am pomenit cu cinci tîlhari sărind peste parapet, că parcă ieșiseră din pămînt... Nu tu pușcă, nu tu cuțit, iar ei fiecare cu iataganul în mîini. Bietul Marulis a apucat să înhațe o cange și s-a luptat cu ei, pînă ce i-au făcut-o bucăți și i-au înfipt iataganele în piept.

— Acum le-a venit rîndul să plătească și pentru el, și pentru ceilalți mulți cîți au ucis! zise Gherasim, liniștit.

Pirații se înghesuiră mai tare în parapet; beteagul își dădu ochi peste cap și începu să icnească, de parcă i-ar fi umblat un șobolan prin piept.

Deodată, Negrilă, care se învîrtea în jurul lor tot arătîndu-și colții, se opri, își ciuli urechile spre bocaport și începu să mîrîie încet.

— Ei, dar ăsta cine mai e, că parcă are un chip cunoscut? întrebă Gherasim.

Un om negricios, cu nasul arcuit, cu ochii vlăguiți în care se mai vedea însă o șiretenie din trecut, se încurca în giubeaua neagră, bătută cu fir de argint învechit, încercînd să pășească peste bocaport.

— Măi să fie-al naibii! exclamă Haralamb, zgîindu-se la el tot atît de mirat ca și Gherasim. Să n-aibă barba ăsta aș zice că-i jupîn Agop!

— Agop din Bazar? întrebă repede străinul, găsind ca prin farmec puterea să sară pe gura hambarului. Îl cunoașteți pe Agop? Eu sînt Haig, fratele lui.

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Măi fraţilor, acum toate s-au lămurit! Zi, eşti frate cu Agop? Negustori scăpătaţi amîndoi! Te duceai la Pireu cu ceva boarfe, să-ţi încerci norocul prin alte părţi, că la Stambul nu mai era rost de trăit.

— Aşa-i! încuviinţă Haig, înclinînd din cap.

— Da' comorile astea din cabină, ale cui sînt? sări şi Ieremia cu grecească lui.

În ochii armeanului se aprinseră scîntei.

— Sînt toate aici? întrebă repede, dînd să se repeadă spre scări. N-au înstrăinat nimic?

— Pesemne n-au avut cînd, răspunse Gherasim, tăindu-i calea. Numai că nu te grăbi. O să vedem la urmă cum se cuvine să le împărţim. Doar nu ne-am luptat cu piraţii pentru tine şi pentru Agop!

Toată lumea se strînsese în jurul hambarului; Adnana, care nu înţelegea mai nimic din amestecul de vorbe greceşti şi romîneşti, stătea lîngă Anton Lupan, uitîndu-se pe rînd la toţi, mirată şi cuminte ca un copil.

Numai kir Iani se plimba pe punte, furios, strîmbînd din nas la mirosul grîului încins. După toate semnele, mintea lui rămăsese cu două luni în urmă, iar apucăturile îi erau la fel de arţăgoase ca atunci.

— De ce n-aţi pompat apa din santină, pezevenghi ce sînteţi? întrebă, proptindu-se crăcănat în faţa piraţilor, ca şi cînd aceştia ar fi făcut parte din echipajul său.

Piraţii îl priviră năuci. Beteagul se sperie şi începu iarăşi a icni, chinuit de şobolanul din piept.

Căpitanul „Penelopei" se întoarse spre echipajul adevărat:

— Hai, Mitrofan, Lachi, Nicola, puneţi mîna pe pompă, ce staţi! Asta-i treaba voastră; vreţi s-o fac eu?

— Lasă, kir Iani! răspunse Nicola, stăpînindu-se să nu-l ia în pumni. Crezi că după două luni de cînd zace în umezeală mai e bun la ceva grîul dumitale? Ba chiar mă mir că n-a încolţit. Mai bine l-am arunca peste bord, să scăpăm de mirosul lui, că destul ne-a otrăvit cît am stat închişi!

— Nu, Nicola! interveni Anton Lupan. Grîul o să trebuiască să-l păstraţi ca lest, pînă la Pireu.

Kir Iani îl privi mirat.

— Da' dumneata ce te amesteci? îl întrebă pufnind.

— Cred că am dreptul nu numai să mă amestec, ci chiar să poruncesc, ca unul care v-am scăpat din mîinile piraţilor, răspunse căpitanul „Speranţei". De acum înainte, pînă cînd voi socoti că e trebuitor, am să te rog, kir Iani, să urmezi fără cîrtire îndrumările mele. M-ai înţeles?

Kir Iani trase aer în piept cu atîta furie, încît trabucul îi intră în gură sfîrîind. De răspuns nu mai putu răspunde nimic, că îl apucă tusea, apoi horcăiala — şi se prăbuşi pe punte, cu ochii cît cepele, ţinîndu-se cu mîinile de piept.

Anton Lupan se uită la creastă, unde iarba ţepoasă începuse să freamăte uşor, se uită la dîra vînătă care păta marea, la orizont, şi zise către ai săi:

— Băieţi, faceţi ordine pe punte şi fiţi gata să ridicaţi ancora. Peste o jumătate de oră o să avem vînt de nord. Bietul Ismail s-o fi plictisit aşteptîndu-ne atît.

Apoi se întoarse spre Adnana, care se ţinea într-una după el, aruncînd priviri speriate spre Huseim.

— Adnana! îi vorbi, punîndu-i mîna pe umăr şi privind-o blînd în ochi? Vrei să ne fii de folos?

Fata înclină din cap, fluturîndu-şi genele, întrebător. Prin ochii lui Anton Lupan trecu o undă de mirare — şi o clipă şovăi, fără să-şi dea seama de ce.

— Piraţii lui Spînu îşi au cuibul pe insula asta, sau în alt loc? o întrebă apoi.

— Aici sînt de doi ani, dar cuibul lor adevărat e la Alexandria. Acolo fiecare are acte şi e socotit om cinstit, unii marinari, alţii negustori.

— Desigur că au şi o corabie.

— Da, a fost aici pînă acum o lună.

— Nu ştii încotro a plecat?

— După cîte am înţeles, la Alexandria, să ducă o parte din prada care s-a adunat în doi ani. Acum îl aşteptam pe Spînu, încărcam ce mai era în peşteră şi plecam şi noi.

— Ce peşteră?

— Unde ţin ei prăzile; e aici pe mal; dacă vrei, te duc s-o vezi...

În clipa aceea, Mihu se apropie de ei, urmărit de gunguritul porumbelului.

— Domnule, — zise încet, ca şi cînd ar fi fost o taină la mijloc, — jos în cabină este o colivie cu un porumbel.

Anton Lupan rîse de tonul lui misterios.

— Un porumbel! Sper că asta nu te-a speriat prea rău!

— Ce zice ? întrebă Adnana, uitîndu-se curioasă la chipul îngrijorat al musului.

— Zice că a descoperit un porumbel.

Fata se încruntă :

— E un porumbel călător ; Spînu îl ia cu el, şi de cîte ori se întoarce cu prada, îl trimite înainte, ca să-i vestească pe ceilalţi.

— Acum am înţeles tot ! exclamă Mihu, luminîndu-se, după ce căpitanul îi tălmăci spusele ei. Dacă aş fi fost mai deştept, ar fi trebuit să bănuiesc de la început că-i ceva la mijloc... Dar cum să bănuiesc ? Eu nici măcar nu ştiam că porumbeii sînt atît de isteţi.

— Nu toţi, Mihule, ci numai porumbeii călători. Dacă nu-i ţii prea mult în alte părţi, ca să se deprindă cu locurile noi, atunci se întorc sfoară la cuibul lor.

— Păi aşa, cum îl ţinea Spînu, în desagă, cu ce să se deprindă ? Cu întunericul ? Eu zic că şi după un an tot ar fi fost dornic să se întoarcă înapoi !...

După ce musul plecă, mulţumit că dezlegase şi această taină, Anton Lupan se întoarse spre Adnana :

— Mergem ?

— Da... Dar crezi că n-au să ne prindă ?

— Cine ?

— Spînu şi ceilalţi.

— Tare ţi-e teamă de ei ! zise căpitanul „Speranţei", văzîndu-i spaima din ochi.

— Mi-e teamă. Spînu vrea să fiu nevasta lui, că m-a cumpărat de la Huseim. Acum o lună, cînd a trecut pe-aici, a vrut să vină noaptea la mine. Eu am pus mîna pe cuţit şi l-am ameninţat : „Dacă te apropii, să ştii că nu mă uit unde dau". Atunci a plecat, înjurînd, dar a doua noapte a venit iar, mai hotărît. N-am ţinut seama că era cu iataganul în mîini, m-am repezit la el şi am dat cu cuţitul, la nimereală, l-am împuns şi în umăr şi în gît, dar pesemne n-am avut putere de ajuns. Noroc că au sărit ceilalţi, altfel mă spinteca. „Potoleşte-te, frate, i-a zis Huseim. Dac-ai s-o omori, ce-ai să cîştigi ?"... Nu că-i păsa lui de mine, dar, ce-o fi gîndit, să nu-i ceară Spînu înapoi banii cu care m-a vîndut... Peste vreo două zile a dat dumnezeu şi a plecat, că avea treburi la Stambul...

Pe chipul lui Anton Lupan se ivi, a doua oară în această zi, un zîmbet crud, care parcă nu era al lui.

— Treburi la Stambul! zise, scrîşnind din dinţi. Ştiu!

Adnana clipi.

— Aseară, cînd am văzut porumbelul venind, mi-am zis că viaţa mea s-a sfîrşit. Aveam de gînd să lovesc pînă n-oi mai putea şi la urmă să mă omor în faţa lui.

Zicînd acestea, privi mirată în jur, copacii pitici de pe ţărm, marea care începea să se încreţească uşor, cerul alb — zîmbi şi întrebă cu o cochetărie inocentă, aproape ca un copil:

— Oare n-ar fi fost păcat?

Anton Lupan tresări.

— Da! răspunse repede, parcă ferindu-se de privirea ei. Să mergem, că n-avem timp de pierdut.

— Mai ia cîţiva oameni! se rugă Adnana, aruncînd iarăşi o privire temătoare spre ţărm. Ne trebuiesc şi felinare, altfel nu putem război...

La cîteva sute de paşi spre sud poalele dealului se pierdeau într-o îngrămădire de stînci roşiatice, printre care răsăreau cîţiva copaci pipernicîţi. Fata se căţără pe povîrnişul golaş, urmînd o potecă greu de ghicit, şi se opri în faţa unui boschet sărăcăcios de măslini.

— Aici! zise, arătînd cu mîna. Veniţi după mine, dar se merge greu.

Gherasim lăsă puşca jos şi aprinse felinarul; Ieremia, care sosea din urmă, făcu la fel.

— Măi frate Gherasime, — întrebă încet, — oare n-o fi vreo capcană? Ce zici?

— Aş! Tu n-ai văzut ce ochi de copil?

— De, ştiu eu?! De cînd cu călugărul cela nu mai cred în nimic!

Şi, spre mai multă siguranţă, Ieremia îşi sprijini puşca sub braţ, ca să poată trage în orice clipă, fără a mai ochi.

Intrarea peşterii era o gură scundă prin care nu puteai merge decît frînt de mijloc; pe pereţii de piatră se vedeau zgîrieturi ciudate, semne făcute de piraţi cine ştie de ce; din loc în loc erau desenate ciolane şi capete de mort care rînjeau hîd şi păreau că mişcă în lumina felinarelor.

— Ei, ai dracului! înjură Gherasim, privindu-le pieziş. Să fie unul mai slab de înger, nu ştiu cum ar ieşi de-aici!

Adnana mergea în fruntea lor, şovăind, încă temîndu-se să nu dea peste vreun pirat ascuns.

După cîteva cotituri, galeria începea să se lărgească pînă ce se sfîrşi într-o grotă uriaşă, ai cărei pereţi abia se zăreau, sclipind tainic din loc în loc, unde lumina lovea vreun colţ de piatră, pieziş.

Din faţă se auzea un murmur ciudat, neîntrerupt, ca mugetul unei cirezi pierdută departe, pe cîmp.

— Ce-i asta ? întrebă Anton Lupan, aplecîndu-şi urechea.

— E zgomotul valurilor, răspunse Adnana. Peştera răspunde în partea cealaltă a insulei, spre răsărit.

— Aşa ? Bun cuib pentru piraţi !

Fata luă felinarul din mîna lui Gherasim.

— Veniţi ! Iată, aici e tot ce-a mai rămas. Lucrurile mai de preţ s-au dus.

De jur împrejurul pereţilor zăceau sipete, baloturi, saci, covoare, arme vechi, arămării, aruncate claie peste grămadă, ca lucrurile scăpate de la foc — zăceau într-o tăcere amorţită, mustrătoare şi plină de tristeţe, de parcă ar fi simţit pustiul şi întunericul din jur.

— Asta-i ce-a mai rămas ? întrebă Anton Lupan uluit. Bine, dar atunci, ce-a fost înainte, că numai astea fac cît un bazar întreg ? ! În saci ce-o fi ?

— Covoare, mătăsuri, stofe, draperii şi cîte altele ; ţi se împăienjenesc ochii cînd le vezi.

— Nu le putem lăsa aici !... Gherasime, Ieremie, luaţi cîte ceva la spinare şi chemaţi-i pe toţi. Trebuie să-i dăm zor, că altfel ne prinde seara cărînd.

— Nu-ţi fie teamă, domnule ! răspunse Gherasim. Sîntem mulţi şi voinici. În două ceasuri îţi cărăm şi pereţii, dacă vrei.

— Adnana, — întrebă Anton Lupan, după ce rămaseră singuri, — vrei să mergem prin peşteră pînă la malul celălalt ?

— Vreau, dar să ştii că ne trebuie jumătate de ceas.

— Nu-i nimic ; la întoarcere o să venim pe sus şi-o să ne luăm la întrecere, care urcă mai repede la deal... Oare piratul care pîndea pe ţărm de ce n-o fi fugit pe-aici ?

— Nu putea fără felinar ; şi-ar fi spart capul de pereţi.

Foşnetul valurilor se auzea atît de limpede, încît ai fi spus că ţărmul se află foarte aproape. În partea asta galeria era mai înaltă, aşa că putea fi străbătută cu uşurinţă, în schimb, la

fiecare pas, din pereți ieșeau colțuri de stîncă, ascuțite, care parcă vibrau ca niște coarde, amplificînd murmurul mării și făcîndu-l mai aspru, în armonia bizară pe care-o dădea zbuciumul apei și nepăsarea granitului nemișcat de veacuri.

Anton Lupan mergea în frunte, cu felinarul, iar Adnana venea după el, fără să i se simtă pasul ; i se auzea numai respirația, la răstimpuri, parcă speriată sau șovăitoare, ca și cînd fata n-ar fi fost pe deplin convinsă că drumul acesta trebuie făcut pînă la capăt.

— Deci, nu ești sora lui Huseim ! vorbi după o vreme căpitanul „Speranței".

— Nu ; părinții mei sînt de la El-Mina, știi unde vine asta ?

— Mi se pare că-i un orășel pe coasta Siriei.

— Da ; însă noi am plecat de acolo cînd eu aveam abia doi ani, așa că despre locurile acelea nu-mi aduc aminte. Tatăl meu făcea parîme și odgoane ; un căpitan de corabie, care umblase mult în lume, l-a îndemnat să plece la Marsilia, unde meșteșugul lui avea multă căutare. Am stat acolo pînă la zece ani, am învățat la școala franțuzească ; tatăl meu muncea din greu, nu trăiam în belșug, dar nu ne supăra nimeni. Locuiam pe o străduță, lîngă Place de la Corderie, unde în fiecare zi se îmbulzeau căpitani de corăbii și marinari de toate națiile. Mama mea stătea adesea de vorbă cu dînșii, iscodindu-i de unde veneau — și dacă vreunul îi aducea vești de acasă, ochii i se umpleau de lacrimi. Cînd aveam zece ani a plecat în țară și m-a luat cu dînsa. Tatăl meu nu s-a împotrivit ; ne-a urcat pe o corabie al cărei căpitan îi era prieten, și pe la începutul verii am pornit la drum... Am mers cu corabia aceea mai bine de trei săptămîni, pînă aproape de Cipru — mai aveam o zi, două și am fi ajuns, dar într-o noapte, ne-am trezit în strigăte de spaimă : corabia luase foc ; cînd am năvălit pe punte, nu se mai vedeau decît flăcări. Un marinar bătrîn ne-a aruncat într-o barcă, însă eram prea mulți... Deasupra se auzeau urletele oamenilor și trosnetele focului care mistuia corabia. S-a răsturnat barca, sau am căzut, sau ne-au îmbrîncit, n-aș putea să spun. Norocul meu că înotam de mică — nu știu cînd învățasem, dar la Marsilia, străbăteam bazinul portului vechi în lung și-n lat, cum m-aș fi plimbat pe stradă. Asta mi-a fost de folos atunci, în noaptea nenorocirii ; în jurul meu nu se mai auzea

nimic, nici un glas omenesc, și eu înotam în neștire, pe marea înroșită de flăcări...

Anton Lupan asculta înfiorat vorbele Adnanei, și i se părea că vede aievea totul: marea pustie, fetița luptîndu-se cu valurile, corabia incendiată dusă de vînt ca o torță plutitoare.

Își amintea chipul Adnanei pe care, atunci cînd ea nu simțea nici o primejdie aproape, se ivea o lumină curată, aproape copilărească — și se întreba prin ce minune încercările cumplite ale vieții nu izbutiseră să-i ucidă zîmbetul, seninătatea și flacăra umană?

— Spune, Adnana!

— Spun, dar am prea puține vorbe pentru cîte s-au întîmplat cu mine... Am înotat așa, multă vreme, nu aveam putere să strig — și aș fi strigat degeaba — înotam și plîngeam în neștire. Pe urmă corabia s-a stins, au înghițit-o valurile și s-a făcut întuneric. Atunci am crezut că sînt pe lumea cealaltă — mă miram numai că nu întîlnesc pe nimeni. Ai înotat vreodată noaptea, singur, în mijlocul mării?

— Nu știu, nu cred, dar simt totul. Spune!

— Da; înotam, nu mi-era frică, nu simțeam oboseală — nu mă gîndeam la nimic, așteptam numai s-o întîlnesc pe mama; știam că dacă m-aș fi lăsat la fund, aș fi întîlnit-o mai repede, dar mîinile și picioarele mi se mișcau singure și nu le puteam face să se oprească. Pe urmă am dat peste o bucată de catarg, ars pe jumătate, care căzuse în apă, și m-am agățat de el, cu brațele încleștate; după aceea am adormit, sau am leșinat, că nu știu ce s-a întîmplat pînă la ziuă. Cînd am deschis ochii, soarele răsărise, marea era liniștită și în jur nu se vedea decît ici-colo cîte o bucată de scîndură arsă. Atunci abia mi s-a limpezit mintea, am înțeles ce se întîmplase și m-a podidit plînsul...

Adnana se opri cîteva clipe; Anton Lupan îi auzea respirația, în spate, și simțea în suflet o milă fără margini; ar fi vrut să lase jos felinarul, să se întoarcă spre ea, să-i ia mîinile și să i le mîngîie cu o duioșie de frate mai vîrstnic, dar nu știa ce îl împiedica s-o facă și îl mîna înainte, cu inima zvîcnind de neputință și de întristare.

— Crezi că mama ta...

— Da! răspunse Adnana, cu vocea aspră. N-a putut să scape nimeni. Spre prînz s-a ivit o corabie, m-au scos din apă și am aflat că numai eu rămăsesem în viață... Mai bine m-ar fi

lăsat acolo, să mor sau să mă sfîşie rechinii : era „Lohaja", corabia lui Huseim !

— Bine, — întrebă Anton Lupan, strîngînd pumnii, — dar n-ai putut să te plîngi nimănui ? În porturi sînt autorităţi, ţi-ar fi luat apărarea, te-ar fi trimis la tatăl tău.

— Zadarnic ! răspunse fata cu amărăciune. Nu cunoşti porturile unde ne opream noi, nu-l cunoşti pe Huseim ? Cine ar fi îndrăznit să-mi ia apărarea, şi pe ce temei, cînd el dovedea, cu hîrtie de la judecător, că îi sînt soră şi am fost dată în grija lui ? Şi-apoi, cum aş fi putut să mă plîng cuiva, dacă niciodată n-a fost chip să păşesc peste bord ?

— Cîţi ani sînt de cînd ai căzut în mîna lui ?

— S-au împlinit opt, de curînd.

— Şi cu Spînu, cînd s-a înhăitat ?

— De vreo trei ani ; pînă atunci făcea drumuri în Mediterană şi-n Marea Roşie, căra mărfuri pe socoteala lui, dar mai cu seamă haşiş. Odată, plecasem de la Patras spre Suez, s-a luat după noi un vapor de război franţuzesc. La început Huseim a încercat să fugă, dar curînd şi-a dat seama că n-ar fi izbutit. Aveam cu noi vreo sută de saci cu haşiş, luaţi din Grecia ; asta însemna mulţi ani de închisoare şi pentru căpitan, şi pentru echipaj. Aşa că n-au stat mult la sfat, ci au coborît în magazie, cu topoarele, şi au spart bordajul. Abia am avut timp să coborîm în barcă — şi corabia s-a dus la fund. Vaporul de război n-a mai putut să le facă nimic ; firește, nimeni nu se îndoia că la mijloc era ceva necurat, dar ce poţi face, dacă n-ai dovezi ? Huseim le-a rîs în nas.

— De ce n-ai cerut ajutor atunci ?

— Dacă asta s-ar fi întîmplat azi, aş fi ştiut ce să fac. Pe vremea aceea aveam mai puţin curaj ; unul din oamenii lui Huseim stătea în spatele meu, gata să-mi înfigă cuţitul în ceafă cum aş fi strigat. Dacă am fi fost în larg, poate ne-ar fi luat cu ei, să ne ducă într-un port şi atunci soarta mea s-ar fi schimbat ; spre nenorocul meu, eram aproape de insula Creta, aşa că ne-au lăsat liberi, să ne ducem cu barca la mal. Acolo l-am întîlnit pe Spînu, care venea de la Alexandria, şi cum rămăsese fără corabie, Huseim n-a stat mult la gînduri să intre în slujba lui.

— Ai avut o viaţă amară ! zise Anton Lupan îngîndurat. Dar acum s-a sfîrşit. O să te luăm cu noi pînă la Marsilia, o să-l căutăm pe tatăl tău...

Adnana își duse mîna la inimă și scoase un strigăt slab:

— Adevărat? O să mă duceți la tatăl meu? N-o să mă judecați?...

Dacă ar fi fost în alt loc s-ar fi repezit la el și i-ar fi sărutat mîna.

— Dar oare, — întrebă după o clipă, cu glasul îngreuiat, — oare tatăl meu... Dacă n-o mai fi acolo, dacă o fi... S-ar fi putut să moară, nu-i așa? Atunci ce-am să fac?

— Atunci...

Anton Lupan se opri; din față răzbea o lumină slabă, furișîndu-se pe pereții colțuroși, făcînd să pălească flacăra felinarului. După cîțiva pași galeria cotea în loc, lăsînd să se vadă pe neașteptate un petic de mare, învolburat. Vîntul crescuse între timp și jos valurile se zbuciumau, rostogolindu-se înspumate pe țărm.

— Crezi că nu ne pîndește nimeni? întrebă Adnana, șoväind iar.

Căpitanul „Speranței" se strecură afară și rămase nemișcat. La început crezu că ieșiseră în altă parte a insulei, nu spre răsărit. Apoi văzu soarele în spatele său, recunoscu țărmul, poteca pe care urcaseră la deal; barca era în același loc, trasă pe nisip, numai că valurile o împresuraseră și smuceau nemilos de ea.

— Ce este? întrebă fata, simțind că se întîmplase ceva ciudat.

Anton Lupan lăsă să-i scape felinarul din mîini și rămase împietrit, cu ochii în larg. „Speranța" nu mai era la locul ei, de parcă o înghițise marea. La orizont se zărea o pînză cenușie, căutînd depărtările, aplecată pe val...

CAPITOLUL XIII

RECHINII

Ismail se trezi într-o beznă de mormînt şi un timp toropi, fără să-şi dea seama unde se află şi cum ajunsese aici. Dacă văzu că nu-l zoreşte nimeni la nimic, închise ochii, mulţumit, să mai tragă un pui de somn; vezi, de cîteva zile tot ar fi dormit. Numai covorul pe care stătea întins nu-i dădea linişte, că parcă îi era cunoscut. Da, şi după miros şi după pipăit, ar fi zis că-i covorul lui, de Brussa, cumpărat cu bani scumpi în ziua nunţii cu Laleli.

— Aman, Laleli, Laleli! oftă Ismail.

Apoi tresări şi deschise un ochi; după cîte îşi amintea, covorul îl dusese Ghiulsum la Bazar şi-acum nu mai era al lui.

— Hei, unde sînt? întrebă nedumerit. Mufidé, Validé, care sînteţi aici?

În loc de răspuns, auzi un geamăt, pierdut. Bucătarul se frecă la ochi.

— Cine-i acolo? N-auzi? întrebă, în graiul lui, uitînd de ghiauri.

— Eu, Agop, efendi Ismail!

— Dumneata? Şi ce cauţi aici?

Armeanul gemu:

— Nu mai caut nimic, că mi-au luat tot; m-au nenorocit.

Bucătarul dădu să sară în picioare, dar se lovi cu fruntea de un tavan scund — şi într-o clipă se dezmetici. Simţi corabia legănîndu-se, auzi valurile spărgîndu-se în bordaj, îşi aminti cum rămăsese de pază, pe punte, şi înţelese că era închis în hambar.

— Ce s-a petrecut, cum de-am ajuns aici? întrebă, apropiindu-se pe dibuite de armean şi zgîlţîindu-l de gît.

— Păi ce să se petreacă?... răspunse Agop, tremurînd. Prea bine nu ştiu nici eu, că am stat ascuns după bocaport, să nu-i văd. Ştiu că m-am pomenit cu ei grămadă în jurul meu.

— Şi eu, ce făceam?

— Dumneata dormeai, efendi Ismail, dormeai şi sforăiai cu puşca pe genunchi.

— Dar ei, cum au ajuns pînă la dumneata, că doar erau legaţi?

— Se vede că s-au tîrît uşurel, cu toţi grămadă, aşa cum erau legaţi, şi-au căzut în capul meu: „Dezleagă-ne, dacă vrei să scapi viu"!

— De ce nu m-ai strigat, de ce n-ai fugit? scrîşni bucătarul, dezmeticit pe deplin.

— N-am avut curaj, efendi Ismail, iartă-mă, n-am putut; dumneata nu ştii ce ochi aveau, să te străpungă şi altceva nimic. Pe urmă, dac-aş fi strigat, parcă dumneata m-ai fi auzit?

— Aşa?! Care va să zică, tu i-ai dezlegat, armean nemernic ce eşti!

— L-am dezlegat numai pe Spînu, că el era mai fioros. Pe ceilalţi i-a dezlegat el; numai pe grecul acela slăbuţ l-a lăsat în frînghii. Pe urmă Spînu a venit la dumneata, ţi-a luat puşca de pe genunchi şi cînd ţi-a dat una cu patul ei în cap, ţi-a pierit sforăitul de parcă te-ar fi vrăjit.

Bucătarul se pipăi în cap.

— Aha! Uite că mi-a rămas şi cucui.

— Numai cucui? Atunci ai capul tare; eu credeam că ţi l-a făcut zob.

— Ehe! se fuduli Ismail.

Apoi îşi aminti unde se găsea şi întrebă, încruntat:

— Spune, pe urmă ce-au făcut?

— Pe urmă? Au ridicat ancora, au întins pînzele şi au pornit repede pe drum. N-am apucat bine să ne depărtăm de ţărm, că s-au şi repezit la hambar, mi-au răvăşit avutul — ce-a fost mai de preţ au cărat dincolo, la căpitan, iar pe noi ne-au aruncat aici şi ne-au închis.

— Să fie mult timp de atunci? întrebă Ismail.

— Ştiu eu? Asta s-a întîmplat pe la prînz şi-acum o fi noapte, că altfel s-ar zări un pic de lumină, de sus.

In clipa aceea, în cabina căpitanului se auzi uşa, scîrţîind, cîţiva oameni coborîră scările şi începură să vorbească, gălăgioşi, ca unii care nu mai aveau să se teamă de nimic.

Ismail se tîrî peste sacii lui Agop şi îşi lipi urechea de peretele subţire, care despărţea magazia de cabina căpitanului.

— Sînteţi nişte nemernici, ar trebui să vă spînzur pe toţi dar vă iert, fiindcă am făcut lucru bun! se auzi un glas, al lui Spînu, bineînţeles..

— Lucru bun e cam puţin spus, căpitane, răspunse cineva. Am pus mîna pe o comoară, să nu uiţi; ce-am pierdut pe insulă e nimica toată pe lîngă cele găsite aici. Unde mai pui că pe deasupra ne-am ales cu o corabie de soi, pe care putem lua bani serioşi.

— Cu asta o să fie mai greu, îşi dădu părerea un altul. O corabie nu se vinde ca un covor.

— Aşa-i! încuviinţă Spînu. Dar după ce-om descărca-o la Alexandria, o să-i facem vînt la Port-Said, sau chiar mai departe, spre Berbera, o să-i schimbăm numele, o să-i facem rost de alte hîrtii, că doar avem oamenii noştri prin porturi — şi atunci treaba o să meargă altfel.

— Oricum, căpitane, se auzi alt glas, în Arhipelag nu mai e rost de trăit. Trebuie să ne gîndim încotro apucăm. Oare acum nu ne-or urmări?

— Eşti un fricos! răspunse Spînu, rîzînd cu dispreţ. Chiar dacă Huseim sau ceilalţi ne-ar trăda şi le-ar spune încotro am pornit, cum ar putea să se ţină după noi cu prăpăditul ăla de barcaz?

— Înainte să ne trădeze Huseim, o să ne trădeze fata!

Spînu bătu cu pumnul în masă şi răcni:

— Să nu-mi mai pomeneşti de ea!... Şi ajunge cu văicărelile, muieri ce sînteţi! Hai, toată lumea afară, lăsaţi-mă singur, netrebnicilor!

Oamenii nu mai aşteptară o nouă poruncă, ci se repeziră pe scări, buluc, şi în cabină se făcu linişte; după un timp se auzi dopul unei sticle, pocnind.

„Ăsta-i Cotnar!" se gîndi bucătarul, înghiţind în sec.

Agop se tîrî spre el, cuprins de bîţîieli:

— Ce ne facem, efendi Ismail?

— Mai întîi să dormim puţin; pînă la Alexandria avem de mers două săptămîni; este destul timp de gîndit.

Zicînd acestea, Ismail căscă, îşi pipăi cucuiul din cap, apoi se întinse tacticos pe covor şi peste cîteva clipe magazia începu să răsune de sforăitul lui.

Ceasurile se scurgeau greu pentru Agop ; liniştea de afară îi dădea fiori, iar sforăitul bucătarului îl scotea din minţi. Din cînd în cînd încerca să-l trezească, trăgîndu-l de picior, ori dîndu-i cîte un ghiont, dar ca urmare, sforăitul creştea mai mult.

După o vreme auzi paşi pe punte şi oameni vorbind, apoi corabia, care mersese pînă atunci înclinată mult pe o coastă, se îndreptă, semn că schimbase drumul şi primea vîntul din pupa. Dacă s-ar fi priceput în treburile navigatorilor, şi-ar fi dat seama că piraţii, după ce fugiseră o vreme spre est, ca să se îndepărteze de locul primejdios, luaseră drumul spre sud, lăsînd în tribord insula Skyros.

La aceeaşi oră de noapte, în partea cealaltă a insulei, „Penelopa" naviga direct către sud-est, cu toate pînzele sus. Anton Lupan, cu Gherasim alături, stătea aplecat deasupra hărţii, în cabina căpitanului, în vreme ce kir Iani se plimba prin spatele lor, furios.

— Cu sicriul ăsta plutitor n-o să-i ajungem niciodată ! zise Gherasim, clătinînd neîncrezător din cap.

— Dacă-i sicriu, poftim, dă-te jos ! pufni căpitanul, muşcînd din trabuc.

— Nu ţine seama de ce spune omul la necaz, kir Iani ! interveni Anton Lupan, împăciuitor. Eu unul cred că „Penelopa" n-o să ne facă de rîs.

— Pe mine nu mă priveşte asta ; eu merg la Pireu !

— Firește, căpitan Iani, şi noi mergem tot la Pireu, dar mai întîi trebuie să-i prindem pe piraţi. Pînă atunci, cu voia dumitale, comanda „Penelopei" o s-o am eu !

— Cu voia mea ? Hm !

— Atunci fără voia dumitale ! Ne-am înţeles ?

Kir Iani scrîşni. De două luni şi ceva nu mai era stăpîn pe corabia lui. Intîi căzuse pe mîna lui Spînu, care îl ţinuse închis în hambar, dîndu-i o cană de apă şi-un pesmet pe zi. Cînd credea că scăpase, poftim, se iviseră alţi piraţi ; ăştia ziceau că-s oameni cinstiţi, dar se purtau mai rău ca nişte tîlhari. Intîi aruncaseră în mare jumătate din grîul aflat în hambar, pe urmă curăţaseră ierburile crescute pe carenă — e drept

că în două luni cît stătuse la ancoră, „Penelopa" făcuse o barbă de patriarh, de n-o mai puteai urni din loc — bine, s-o cureți, dar fără să ceri voie de la căpitan ? Și parcă asta era tot ? Sfîșiaseră tenzile, adunaseră toată pînzăria de pe bord, pînă și cearșafurile, și-acum, patru haidamaci, cu acul și cu gardamana în mînă coseau pe punte, dică să facă vele mai mari. Și dacă se rupeau catargele — că și-așa scîrțîiau de te lua cu fiori ?... Iar după toate astea, în loc să se îndrepte spre Pireu, voiau cu tot dinadinsul să-l ajungă pe Spînu, care fugise cu o corabie mai mare și avea zece ore înaintea lor.

— Trebuie să ținem seama, — zise Anton Lupan, arătînd pe hartă, ca și cînd i-ar fi ghicit gîndul, — că pirații au mers aproape patruzeci de mile spre răsărit, ca să ocolească insula Skyros, fiindcă nu le dădea mîna să navigheze aproape de țărm ; cu vîntul travers, să socotim cel mult cinci noduri pe oră, asta înseamnă opt ore pierdute pentru ei. Dacă ții seama că atunci cînd au pornit spre sud, au avut de întîmpinat curentul care bate de la Chios spre Salonic, pe cîtă vreme noi sîntem ajutați de contra-curentul dintre Sporade și țărm, înseamnă că peste zece-douăsprezece ore putem fi pe urma lor...

Gherasim clătină iarăși din cap.

— Socotelile dumitale sînt bune, domnule, uiți însă că „Penelopa" n-a făcut în viața ei mai mult de cinci mile pe ceas, s-o fi mînat și dracii, nu numai vîntul.

— Minți ! strigă kir Iani, repezindu-se la el, cu pumnii strînși.

În clipa aceea, pe punte se auzi un catarg trosnind.

— Coborîți pînzele ! Mă nenorociți ! strigă căpitanul „Penelopei", repezindu-se pe scări.

Anton Lupan și Gherasim alergară după el. Mitrofan stătea la cîrmă, luptîndu-se cu valurile care se năpusteau din pupa, smucind corabia și încercînd s-o pună travers. Adnana, Nicola, Lachi, Haralamb și Cristea Busuioc coseau de zor pînze, la lumina palidă a unui felinar. Din cînd în cînd, cîte un val năvălea peste parapet și spăla puntea în lung, udîndu-i pînă la piele, dar ei își vedeau de treabă, fără să țină seama de nimic.

La cîteva mile în stînga se simțea țărmul apusean al insulei Skyros, în lungul căruia navigau de mult. Odată cu apropierea dimineții, vîntul se întărea ; cîte o rafală vijelioasă

smucea pînzele, şi atunci catargele arcuite spre prova trosneau, gata să se rupă din sarturi.

— Coborîţi pînzele, ce mai aşteptaţi?! strigă kir Iani.

— Poate c-ar fi timpul, domnule! zise şi Gherasim.

Anton Lupan scutură din cap:

— Nu! Căutaţi cabluri sau parîme şi întăriţi catargele!

La fiecare rafală, „Penelopa" îşi afunda prova în apă şi, uneori, clipe întregi bompresul nu se mai ridica dintre valuri.

— Duceţi toate greutăţile la pupa! porunci Anton Lupan, netulburat. Goliţi toată partea din faţă a hambarului!

În prova se vedea capul Sarakimonesi, colţul de sud al insulei Skyros. Peste puţin timp, marea avea să se deschidă liberă, în stînga. Anton Lupan îşi simţi bătăile inimii; se apropia clipa cea mai grea a acestui joc plin de primejdii. Ştia că dacă la ora asta „Speranţa" apucase să treacă spre sud, n-o mai puteau ajunge; singura şansă era să depăşească înaintea ei insula Skyros şi să-i taie drumul.

Deşi întărite cu sarturi suplimentare, catargele continuau să trosnească la fiecare rafală. Kir Iani alerga pe punte, frîngîndu-şi mîinile şi înjurînd pe toată lumea, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Haig îşi scoase capul pe tambuchiul de la prova; în timp ce fiecare avea de făcut cîte ceva, el găsise răgazul să se bărbierească, să se spele, să-şi scuture giubeaua plină de pleavă şi acum semăna leit cu Agop din Bazar, cel de la care se trăgeau toate necazurile.

— Păi de, domnule! pufni Gherasim, cu ciudă. N-am spus eu că pe armenii ăştia doi trebuie să-i scărmănăm fără nici o sfială?

Căpitanul nu-i răspunse; capul Sarakimonesi se vedea în babord, înroşit de soarele care tocmai răsărea; dincolo de el se deschidea marea, pustie cît răzbeai cu ochii. Anton Lupan cercetă înfrigurat orizontul, de la un capăt la altul, fără să descopere nici un catarg, nici o pînză. De dincolo de orizont se ridica fumul unui vapor — şi altceva nu se vedea nimic la care să-ţi opreşti ochii.

— Mihule!

— Da! răspunse musul, de veghe la prova.

— Urcă-te pe catarg şi vezi dacă nu se zăreşte vreo corabie.

Peste cîteva clipe, Mihu era la mărul catargului. Oamenii de pe punte se ridicaseră și cercetau orizontul, cu aceeași înfrigurare ca a căpitanului.

— Parc-ar fi o corabie! strigă musul. Dar trebuie să fie tare departe, că-i văd numai vîrful catargelor.

— Cîte?

— Două.

— Încotro se duce?

— Fuge spre sud, cu vîntul.

Gherasim lăsă să-i cadă brațele de-a lungul trupului, într-un gest de deznădejde.

— Am pierdut-o! Acum nimeni n-o mai poate ajunge.

— Așa? făcu kir Iani, cuprins de bucurie. Atunci hai la Pireu; nu mai pierdem vremea!

— Sigur! încuviință Haig, frecîndu-și mîinile. Să mergem la Pireu, căpitane!

Ceilalți rămaseseră încremeniți pe punte, așteptînd hotărîrea lui Anton Lupan. Acesta zăbovi o vreme, privindu-i pe fiecare în parte, dar părînd că nu-i vede. O clipă întîlni ochii Adnanei; fata își ținea pumnul deasupra inimei, răsuflînd repede; apa se scurgea de pe ea șiroaie. Întîlni ochii lui Negrilă care părea că împărtășește încordarea tuturora. Se uită la Haralamb, la Cristea Busuioc, la Ieremia, la Mihu, în vîrful catargului — și se gîndi că tot ceea ce începuseră să viseze ei, alături de visul lui vechi, se îneca aici, în Marea Egee abia la începutul drumului. Se uită iarăși la Adnana, cum stătea, udă, cu pumnul pe inimă, se gîndi la viața ei nefericită, îi veni în minte piața frînghierilor într-o zi plină de soare, cînd se gîndea s-o ducă în casa părintească, la Marsilia — și își simți sufletul încărcat de o tristă duioșie. Apoi trase aer în piept, își scutură capul, strînse pumnii și porunci, cu vocea liniștită, dar plină de hotărîre:

— Ridicați toate pînzele; mergem înainte! Orice ar fi să se întîmple, trebuie să-i ajungem!

Mihu scoase un chiot și își dădu drumul din vîrful catargului.

— O să-i ajungem, domnule, o să-i ajungem!

Oamenii se repeziră să îndeplinească poruncile căpitanului.

— Ridicați tot ce se poate chema pînză! continuă acesta, simțind că marinarii îl vor asculta orbește. Puneți cîngile în-

afara bordului și întindeți păturile. Întăriți mai mult catargele și n-aveți grijă, că n-au să se rupă. Mitrofan, ia-o două carturi la stînga!

— Unde vrei să mergi? sări kir Iani.

— Dac-o fi nevoie, pînă la Alexandria, sau chiar și mai departe...

— La Alexandria! Cine ți-a dat voie? Asta-i corabia mea; piratule!

Echipajul alerga pe punte, cu pînze și parîme.

— Băieți! strigă Anton Lupan. Aveți încredere în voi și-o să-i ajungem. E drept că ei au o corabie mai bună, dar asta nu înseamnă totul! Orice marinar poate să greșească — de ce n-ar greși și dînșii? Noi însă nu trebuie să săvîrșim nici o greșeală, dar niciuna, înțelegeți, asta e singura noastră scăpare!

Adnana, care se cățărase în vîrful catargului de la pupa, ca să întindă o pînză nouă, pe o verigă făcută la iuțeală, coborî îmbujorată și se apropie de el, lipăind cu picioarele goale pe punte.

— O să-i ajungem, sînt sigură! zise, apucîndu-i mîna și uitîndu-se în ochii lui cu o privire arzătoare.

— Da, răspunse Anton Lupan, clipind sub această privire. O să-i ajungem! Corabia e prăpădită, dar echipajul prețuiește cît zece corăbii!

Fata își scutură capul:

— Echipajul n-ar fi nimic. O să-i ajungem fiindcă... fiindcă dumneata ești un om puternic!

Apoi tăcu deodată, parcă speriată de propriile ei vorbe. Un val năvăli pe punte și se prăbuși între dînșii, îndepărtîndu-i. Adnana mai rămase o clipă cu mîna întinsă...

La orizont se ridicau nori negri, care curînd acoperiră soarele abia răsărit din valuri — și marea se învălui în umbre. „Penelopa" își afundă prova în apă, scîrțîind din toate încheieturile; catargele, arcuite, trosneau gata să se rupă și sarturile întinse vibrau pe toate tonurile, împletindu-și sunetele cu mugetul înfricoșător al mării...

Așa începu urmărirea piraților, care avea să țină multe zile.

* * *

Dar în timp ce „Penelopa" naviga astfel, în timp ce Mihu şi Adnana se urcau pe rînd în vîrful catargului, ca să cerceteze marea, în timp ce oamenii obosiţi picoteau de-a-npicioarele, fiindcă pe bord nu mai era un singur colţişor uscat unde s-ar fi putut întinde la odihnă, în timp ce Haig îşi frîngea mîinile ascuns în cabina echipajului, îngrozit de o nouă întîlnire cu piraţii, în timp ce Negrilă lătra furios, scuturîndu-şi blana ori de cîte ori un nou val i se prăbuşea în spinare, în timp ce Anton Lupan stătea la prova, neclintit, cu ochii aţintiţi înainte, cu pumnii şi cu dinţii strînşi, ca şi cînd prin încordarea lui ar fi vrut să transmită o forţă mai mare corăbiei, în sfîrşit, în timp ce kir Iani alerga pe punte, molfăindu-şi furios trabucul stins, zgîindu-se de jur împrejur în nădejdea că s-ar ivi vreun vapor care să-i aducă scăparea — în timp ce se întîmplau toate acestea, oare ce făcea Ismail?

Apoi, ce să facă? Dormea sforăind pe covorul de Brussa, visînd la dulcea şi gingaşa lui Laleli.

— Efendi Ismail! îl striga Agop, din cînd în cînd, trăgîndu-l de un picior.

— Lasă-mă să dorm, mai avem pînă la Alexandria! răspundea bucătarul, deschizînd numai un ochi.

Şi iar se apuca de sforăit.

Agop nu ştia cum trece timpul, fiindcă o ducea din leşin în leşin. Îşi dădea seama numai că se luminase de ziuă, că marea se burzuluia şi că piraţii benchetuiau, mulţumiţi; în cabina căpitanului se auzeau dopurile pocnind.

Aşa se scurse o zi — şi cînd lumina care răzbea prin tendă şi printre scîndurile bocaportului se şterse, vestind al doilea amurg, în sfîrşit Ismail se trezi.

— Măi, Agop, dă-mi ceva să mănînc! zise, căscînd.

Armeanul nu băgă de seamă că bucătarul încetase a-l mai domni; parcă de asta-i ardea lui acum?

— De unde să-ţi dau, efendi Ismail, că şi pe mine mă chinuie foamea, de mult!

Ismail îşi pipăi cucuiul, în clipa cînd alături se auzea un alt dop pocnind.

— Asta-i Cotnar, măi Agop, ştii?! Grozav o să se supere căpitanul cînd o vedea c-au dat iama în sticlele lui!

— De asta-i vorba acum, efendi Ismail? Mai bine ne-am gîndi cum să-i îmbunăm, să se poarte mai blînd, să nu ne spînzure, să nu ne jupoaie de vii!

— Ba eu mai întîi vreau să mănînc!

Zicînd acestea, Ismail începu să bată cu pumnul în bocaport, de ai fi zis că o să-l spargă şi altceva nimic.

— Ce vrei? întrebă un glas rău, de sus. Încă n-aţi murit?

— Nu; cînd o fi să murim, îţi spun. Acu' fă bine şi dă-mi ceva să mănînc. Vezi, ai grijă şi de-o sticlă cu vin!

Omul de sus lovi cu piciorul în bocaport şi înjură urît.

— Vezi, l-ai supărat! se văicări Agop. Acu' dacă vine şi bagă iataganul în noi?

— Nu vreţi să-mi daţi? zise bucătarul după un timp. Bine, atunci am să-mi iau singur!

Apoi prinse să se foiască pe întuneric, răvăşind calabalîcul lui Agop, şi aşa destul de răvăşit.

— Ce faci, efendi Ismail? întrebă armeanul, auzind un fel de chiţcăit ciudat.

În scîndurăria barăcii de la Sulina, aruncată peste cheresteaua care trebuia dusă la Pireu, turcul găsise un piron ascuţit şi acum îl hîţîna în toate părţile, cu o încăpăţînare de catîr; peste vreun sfert de ceas de trudă, Ismail era cu pironul în mîini, gîfîind mulţumit.

În cabina căpitanului se pornise iarăşi chiolhan. Bucătarul se apropie de perete, îl pipăi pînă găsi un loc potrivit şi, după ce trase cu urechea dincolo, unde se auzeau dopurile sticlelor pocnind, se apucă să sfredelească scîndura, răbdător şi grijuliu.

— O să te audă, efendi Ismail! gemu Agop.

Într-adevăr, nu trecu multă vreme şi dincolo, un om întrebă mirat:

— Ce dracu', or fi şobolani pe corabia asta? Că doar nu-i încărcată cu grîu!

Odată cu aceste vorbe, dădu un pumn în perete — şi rîcîitul conteni.

— Ale dracului vietăţi! mai zise omul de dincolo, altceva neputînd face nimic.

După un timp, rîcîitul începu din nou, mai încet, mai sfios, pînă ce în vîrful pironului se ivi un fir de lumină, ca o gămălie de chibrit. Ismail îşi lipi ochiul de scîndură şi privi. La început nu putu să vadă decît o bucată de slănină şi o sticlă de vin, puse pe masă, drept în faţa lui... Fie şi slănină, ducă-se naibii Coranul, că doar n-o să mori de foame, dacă n-ai berbec fript!

Două adevăruri simple trebuiesc spuse acum: întîi, că o bucată de slănină nu astîmpără foamea numai cît o priveşti — şi, al doilea, dacă slănina asta e groasă de trei degete, nu o poţi face să treacă printr-o bortă cît o gămălie de chibrit. Desigur că aceste adevăruri le ştia şi Ismail. Atunci, de ce se mai ostenise atît?

Ei iată, pentru început el nu voise decît să poată privi dincolo, căci, pentru a ajunge la slănină, avea un alt drum. De cînd există vameşi în lume, există şi tainiţe pe corăbii. Chiar căpitanul cel mai cinstit îşi are ascunzătorile lui pe care nu le poate dibui nimeni, fiindcă o corabie nu e făcută din linii drepte, ca o casă de locuit. Aici, sub fiecare scîndură se ascunde un ungher tainic, un colţişor nebănuit — şi nu e marinar acela care pleacă la drum fără să ştie cu de-amănuntul toate chichiţele corăbiei lui. În cabina căpitanului, pe care am descris-o la început, dacă ne mai amintim, se afla cîte un pat, în fiecare bord, iar între picioarele paturilor şi peretele dinspre hambar, cîte un dulap, unul pentru haine, altul pentru felurite întrebuinţări. Locul rămas liber între aceste două dulapuri era ocupat de o masă lungă, pe care se afla acum slănina şi sticla de vin. Iată tot ce putea să vadă ochiul unui străin, şi altceva n-ar fi bănuit. Dar dacă s-ar fi gîndit că pereţii cabinei, făcuţi din panouri de lemn vopsit frumos în alb, erau verticali, pe cîtă vreme bordajul corăbiei urma linia arcuită a coastelor, ar fi fost firesc să se întrebe ce se ascundea în spatele acestor pereţi. Astea însă sînt întrebări pe care ţi le pui cînd ai timp de prisos, sau atunci cînd creierul ţi-e înfierbîntat de cine ştie ce bănuieli.

După ce găsiseră sipetele lui Agop şi sticlele de Cotnar, puse cu grijă de către paharnicul Ieremia într-un loc pe care dumnealui unul, bucătarul Ismail, dornic de vin, fără să fie beţiv, nu-l putuse dibui cu toate că se trudise destul, piraţii socotiseră că nu mai aveau nimic de descoperit.

Dar, dacă nu găsise vinul, în schimb Ismail cunoştea alte taine, de pe vremea cînd corabia se repara la Sulina şi cînd el, împreună cu Gherasim, îşi făcuseră anumite chibzuieli, în vederea cine ştie căror nevoi de mai tîrziu.

După ce mai rîcîi puţin cu pironul, ca să-şi poată arunca ochiul peste toată cabina, bucătarul se tîrî pînă într-un colţ al hambarului, răsuci două cîrlige, ascunse cu iscusinţă — şi nu

mai trebui decît să împingă uşor scîndura, ca să-şi facă loc între bordaj şi panoul dincolo de care se afla patul căpitanului.

Tocmai atunci piraţii urcau scările tropăind, desigur ca să coboare o parte din pînze, cum se obişnuieşte pe orice corabie în timpul nopţii, mai ales pe un vînt tare, ca acuma.

Ismail trase cu urechea, se încredinţă că în cabină nu mai era nimeni, apoi răsuci alte două cîrlige şi panoul de scîndură subţire, uşor ca fulgul, era în mîinile sale, descoperind vederea asupra mesei pe care se afla sticla de vin şi slănina.

— Efendi Ismail! şopti Agop din magazie, tremurînd ca o velă pe furtună. Să nu te prindă! Ne spînzură pe amîndoi, fie-ţi milă!

Bucătarul întinse mîna, care se lungi din cale-afară, prin cine ştie ce ciudată însuşire, înşfăcă lucrurile de pe masă, nu lăsă nebăgat în seamă nici un pesmete uscat ca lemnul, dar fără de care slănina n-ar fi făcut nici două parale, puse panoul la loc, răsuci cîrligele şi se întoarse în magazie întocmai ca la venire.

Curînd după aceea, Spînu coborî în cabină şi începu să înjure:

— Mă, ticăloşilor, care mi-aţi furat slănina şi vinul?

— Acum o să ne spînzure! se văicări Agop, scuturat de suspine.

Ismail înfuleca din slănină, ca şi cînd n-ar fi existat Coran pe lume, fără să-i pese de văicăreala armeanului şi de înjurăturile lui Spînu. Păcat că îşi pierduse luleaua! La sfîrşitul unei mese ca asta se cuvenea şi un pic de tutun!

— Bre, Agop, — zise, după ce-şi puse pîntecele la cale, deşertînd peste slănină şi vinul, — ia şi tu o înghiţitură, dar vezi să nu te apuce sughiţul, că s-a zis cu tine. Eu acu' mă mai culc o leacă. Ai grijă să mă scoli mîine seară, să mai fac rost de ale gurii.

Şi iar începură sforăiturile, şi iar începu chinul armeanului. Socoteala asta ţinu toată noaptea şi a doua zi, pînă căzu amurgul.

Cînd se trezi Ismail, alături în cabină era mare gălăgie.

— Mîine dimineaţă o să fim prin dreptul Stampaliei, spunea unul. Trebuie să ne oprim, să luăm provizii.

Bucătarul îşi ciuli urechile; ştia că Stampalia era o insulă tocmai în marginea de sud a arhipelagului; deci, iată că izbutise să „facă punctul", neostenindu-se nici un pic!

— Mută-ţi gîndul! se împotrivi Spînu, răspunzînd celui care vorbise mai înainte. Ce, de asta ne arde nouă?

— Păi mai avem numai zece pesmeţi şi vreo două ocale de slănină. Cum o s-o ducem pînă la capul drumului?

Ismail îşi lipi ochiul de perete şi privi în cabină; pe masă nu se mai vedea nimic de-ale gurii.

— Răbdaţi! strigă Spînu, mîngîindu-şi cuţitul. Cîte un pesmet de fiecare! Asta-i tot, ajungă-vă!

— Şi slănina? întrebă unul din piraţi, înghiţind în sec şi lingîndu-şi buzele.

— O ţiu la mine sub pernă; o să vă dau în fiecare zi cîte o felie. Hai, acum căraţi-vă, mîncăilor.

Piraţii urcară scările, bombănind cu ciudă. Rămas singur, Spînu scoase slănina, îşi tăie o halcă de vreo şase degete, puse un pesmet în apă, să se înmoaie, apoi începu să-nfulece, aruncînd priviri spre uşă. După ce-şi sfîrşi cina, îndesă restul de slănină sub pernă, îi strigă ceva omului de la cîrmă, apoi făcu lampa mică, se trînti pe pat, fără să lase cuţitul din mînă, şi în curînd începu să sforăie.

Bucătarul se scărpină în cap, ocolind cu grijă cucuiul.

— Bre Agop, — zise, muncit de gînduri, — aşa nu mai merge; dacă şi ei trebuie să postească, atunci de noi nici vorbă nu mai poate să fie: o să murim de foame.

— Ce ai de gînd, efendi Ismail? întrebă armeanul, cu teamă, simţind în glasul lui o ciudată pornire.

— Asta o s-o vezi îndată; tu ai grijă numai să-ţi ţii gura!

Cu aceste vorbe, bucătarul desprinse scîndura din colţul hambarului, se strecură în despărţitură, ascultă o vreme sforăitul lui Spînu, apoi scoase panoul şi îşi vîrî capul în cabină. Slănina era colea, sub pernă; dacă ar fi întins mîna... Dar nu, acum sosise timpul pentru altfel de ispravă, nu mai mergea să tot şterpelească dintr-o biată bucată de slănină.

Ismail se pipăi la brîu, scoase linguroiul, se aplecă deasupra patului, ridică braţul — şi lovi din toate puterile. Capul lui Spînu pocni ca o sticlă desfundată; piratul deschise ochii, îi dădu peste cap şi rămase moale, înainte de a putea scoate un singur crîcnet.

— Ce faci, căpitane? strigă omul de la cîrmă, auzind pocnetul. Bei de unul singur? Ziceai că nu mai e nici o sticlă.

În hambar, Agop pe care îl mînase necuratul să se uite pe găurică, scoase doar un geamăt — şi îşi pierdu simţirile.

În timpul acesta, Ismail nu stătea de pomană : îi scoase giubeaua lui Spînu, îi scoase turbanul, îi înfundă gura cu o cîrpă, apoi îl legă zdravăn şi-l lăsă ţeapăn în fundul patului.

— Ei, aşa mai merge ! zise cîrmaciul, văzîndu-l pe căpitan că iese din cabină, cu o sticlă în mînă. Credeam c-ai să bei singur. Hai, vino mai repede, că mi s-a uscat gîtlejul !

Ce-l pe care-l lua drept Spînu, zăbovi o clipă cu spatele la el, în capul scărilor, încercînd să învingă bezna cu privirile. Era o noapte neagră ca fundul ceaunului ; marea în jur mugea frămîntată şi corabia se lupta cu valurile, sforăind şi ridicîndu-şi pupa în aer, ca un cal nărăvaş care tot vrea să dea cu picioarele.

Deodată Ismail tresări, cît pe ce să scape din mînă şi sticla şi linguroiul : de cruceta arborelui mare atîrna o formă omenească, legănîndu-se în întuneric...

— Hai, căpitane, ce-ai înţepenit acolo ? zise omul de la cîrmă, dornic să-şi ude gîtlejul.

Bucătarul simţi sudoarea scăldîndu-i tot trupul. Aşadar, cînd era vorba de ştreang, Spînu ştia să-şi ţină făgăduielile ! Omul de sus nu putea să fie decît grecul acela firav, care-şi trădase stăpînul.

— Dar hai, căpitane, odată ! stărui piratul de la cîrmă.

Ismail îşi potoli bătăile inimii, se întoarse spre el şi-l atinse în creştet cu linguroiul.

— Aha, desfundaţi mereu la sticle ! strigă omul de veghe, de la prova. Păi ce, aţi uitat de mine ?

Zicînd acestea, porni încoace, nerăbdător să guste vinul. Dar nu apucă să se întrebe cum naiba se îmbătase cîrmaciul aşa repede, de zăcea pe punte, cînd se pomeni cu linguroiul în frunte şi nu avu timp decît să scoată un geamăt, pe care nu-l auzi nimeni.

Pînă una alta, Ismail îi lăsă pe amîndoi aşa, cum căzuseră în nesimţire, legă cîrma cît putu mai bine şi alergă la tambuchiul de la prova, pe care îl închise cu zăvorul. Ultimii doi piraţi, căci al treilea atîrna de crucetă, erau astfel închişi în cabină şi nu mai puteau face o singură mişcare.

„Speranţa“ se lupta gemînd cu valurile, bîjbîind în noaptea de smoală, fără cîrmaci şi om de veghe. În vreme ce desfăcea bocaportul, Ismail zări un far în dreapta, dar n-avu cînd să se gîndească ce colţ de pămînt, ce insulă se află acolo.

— Hai afară, Agop, c-am închiriat altora hambarul !

Armeanul se ridică anevoie, tremurînd din toate încheieturile.

— Dumneata eşti, efendi Ismail? Ai scăpat fără să te spînzure?

— Vino-ncoa' şi pune mîna! îl zori bucătarul, în loc să-i răspundă.

În cîteva minute, cei doi piraţi de la cîrmă, împreună cu Spînu, pe care îl scoseseră cu greu din cabină, zăceau înăuntrul magaziei.

Abia acum zări Agop umbra care se legăna de crucetă, la jumătatea arborelui mare.

— Ce-i acolo? întrebă, ducîndu-şi mîna la inimă.

— Un pirat, nu te teme; l-a spînzurat Spînu ca s-avem noi mai puţin de lucru.

Armeanul îşi pipăi grumazul, gata să-l apuce leşinul.

— Efendi Ismail, eşti sigur că nu m-a spînzurat pe mine? Parcă simt un şireang în jurul gîtului.

Drept răspuns, bucătarul coborî în cabină, luă slănina şi pesmeţii de sub perna lui Spînu, se aşeză la cîrmă şi începu sămbuce dumicaţi cît pumnul; dacă te-ai spurcat odată, ducă-se naibii Coranul!

În stînga, unde era răsăritul, parcă încerca să se reverse o slabă lumină cenuşie.

— Acum ce facem? întrebă armeanul, foindu-se pe lîngă cîrmă.

— Întîi mîncăm, pe urmă aşteptăm să se facă ziuă...

— Dar unde mergem? Ştii drumul?

Ismail ridică din umeri:

— De, măi Agop, după valurile astea aş zice că am ieşit în Mediterană; mai departe, Allah cu mila!

Farul pe care îl văzuse adineaurea rămăsese în urmă, iar în faţă nu se mai vedea niciunul.

— Şi dacă ne rătăcim? stărui armeanul. Dacă ne prinde furtuna?

Bucătarul ridică nasul şi adulmecă în aer. Furtună? Pînă una alta, vîntul se mai potolise, ba chiar părea că îl cuprinde lenea, deşi pe mare se fugăreau încă valuri lungi cît lăţimea Bosforului. Dar sub această linişte înşelătoare, Ismail simţea mocnind forţe ascunse. Ceasul arăta trei dinspre ziuă şi ar fi trebuit să fie lumină; cu toate astea, marea rămînea întunecată iar orizon-

tul se chinuia sub nori negri, care pîndeau răsăritul soarelui să-l sugrume.

— De, furtună s-ar putea să fie! zise bucătarul, fără să-şi ascundă teama.

Peste un ceas, cînd în sfîrşit începu să se facă lumină, vîntul se prefăcuse într-o briză moartă care se legăna în pupa „Speranţei" ca o trenă mîncată de molii, bîjbîind printre valuri, nehotărîndu-se să-şi aleagă drumul. Dar dacă cineva ar fi privit barometrul, în această oră acul lui coborîse cu vreo patru linii şi părea hotărît să înghită tot cadranul.

Acum, că se luminase, piratul spînzurat de crucetă se vedea limpede, cu ochii holbaţi şi cu limba scoasă, legănîndu-şi picioarele deasupra punţii, ca şi cînd ar fi vrut să-şi facă vînt în capul călătorilor.

— Efendi Ismail, ce facem cu el, că parcă se uită la mine?!

Ismail se scărpină în creştet; nu că-i era de spaima armeanului, dar acum, vara, cum era să ţină un mort pe punte, mai mult de două zile?

— Stai tu la cîrmă, şi cînd ţi-oi striga, învîrteşte-o la dreapta, zise, luînd o hotărîre. Eu mă urc pe catarg, să-i tai ştreangul.

— Ce-are de-a face ştreangul cu cîrma?

— Cine nu ştie, aşteaptă să vadă! răspunse Ismail, cu înţelepciune.

Zicînd acestea, se căţără pe grijele, încălecă pe crucetă şi se tîrî spre locul de unde atîrna frînghia spînzuratului.

— Pune cîrma la dreapta! porunci, pregătindu-şi cuţitul.

Agop îi îndeplini porunca, bîţîind ca de friguri — şi „Speranţa" se roti ascultătoare, pînă ce se aşeză de-a lungul valurilor; tangajul de pînă atunci se prefăcu în ruliu, şi spînzuratul, în loc să se legene de-a lungul punţii, începu s-o ia de-a latul. Ismail pîndi clipa prielnică şi reteză ştreangul, dintr-o lovitură, taman cînd, în legănarea lui, mortul atîrna deasupra valurilor.

— Păzea, să nu te stropească! îi strigă armeanului.

Acesta îşi acoperi ochii cu palmele, chircindu-se deasupra cîrmei, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca piratul să-i cadă în creştet. Nu se auzi decît o plescăitură — şi pe urmă se făcu linişte.

Ismail dădu să coboare, cînd deodată se opri, cu ochii în urmă.

— Vine o corabie! strigă, cuprins de bucurie. Auzi, bre, Agop? O corabie cu două catarge. Acum o să căpătăm şi de mîn-

care, o să aflăm și drumul ! Am scăpat de orice grijă ! Ia coboară în cabina căpitanului și vezi că mai este acolo un binoclu.

— Dar n-o fi rămas vreun pirat ascuns pe sub paturi ?

— Și ce, ți-e frică să te iei cu el la trîntă ? răspunse bucătarul, pus pe glumă.

Deși vîntul aproape murise, corabia din urmă se apropia așa de repede, că parc-o mînau duhurile rele. Dincolo de ea se ridicau nori negri și marea, care aici se albăstrise, părea vînătă și învolburată, răscolită de cine știe ce diavoli ascunși în adîncuri. Pînzele „Speranței" începură să fluture, neliniștite, așa, fără nici o pricină.

— Ce-o mai fi și asta ? se întrebă bucătarul, mirat de iuțeala corăbiei străine.

Apoi deodată își dădu seama că se pornise furtuna, pornise de undeva, din Egee, se furișase cenușie printre insule, se răsfirase peste Mediterană și-acum se apropia vijelioasă, ridicînd pe sus corabia străină.

— Ăștia-s nebuni, sau n-au întîlnit niciodată o furtună ! își zise, văzînd că marinarii necunoscuți veneau cu toată velatura, ca și cînd ar fi fost hotărîți să nimerească de-a dreptul pe gurile iadului.

Armeanul urcă scările, mai înzdrăvenit, cu binoclul în mînă.

— Bre Agop, hai să coborîm pînzele, că nu-i a bună. Rămînem numai cu focul și cu trinca, altminteri...

Aici, Agop, care se uita cu binoclul în urmă, ca unul dornic să vadă o clipă mai devreme de unde-i venea scăparea, scoase un strigăt de spaimă:

— Corabie de pirați !... Efendi Ismail, ai milă, ascunde-mă undeva să nu mă prindă !

Bucătarul îi smulse binoclul din mînă, privi corabia de care nu-i mai despărțea nici jumătate de milă — și simți puținul păr din creștet făcîndu-i-se măciucă deasupra cucuiului. Pe catargul din față se vedea fluturînd steagul negru al piraților, cu capul de mort și cu cele două ciolane hîde, semnul morții fără mîntuire. La prova parcă se și zăreau cîțiva oameni, aplecați peste parapet, cu puștile, gata să înceapă măcelul. Măcar dac-ar fi fost din cei cu iatagane ! Cu pușca lui și cu încă un pistol, pe care-l știa în cabina căpitanului, poate ar fi izbutit să-i țină departe. Dar așa ? Hotărît că nu mai era nici o scăpare !

— Unde mă ascunzi, efendi Ismail, unde mă ascunzi, fie-ți milă de mine ! se văicărea armeanul, frîngîndu-și mîinile.

În clipa aceea, furtuna se năpusti în pînze, mugind, și „Speranța“ își înfipse bompresul în apă, sfîrtecînd valurile, ca un rinocer fugărit de flăcări în jungla incendiată.

La prima rafală, corabia piraților rămase cu o sută de pași în urmă.

Ismail puse mîna pe cîrmă și scoase un strigăt de bucurie. Acum nu-i mai păsa de furtună, nu-i mai era teamă că vîntul ar putea sfîșia pînzele, ar putea rupe catargele. Cu fiecare rafală care făcea să geamă corabia, să șuiere sarturile, pirații rămîneau mai departe, înconjurați de neguri și acoperiți de spumă, pînă ce nu se mai văzură decît pînzele, gata să zboare fîșii, risipite în toate vînturile.

— Bre Agop ! strigă, încleștat pe cîrmă. Ține-te zdravăn, să nu te scapi pe tine, c-am mîntuit cu pirații. Acum rămîne să ne luptăm cu furtuna !

În urmă, la orizont, se vedeau fulgere, dar nu se auzeau tunetele, fiindcă însăși marea, de la un cap pînă la altul, era numai tunet. Valurile creșteau cît munții și „Speranța“ se ridica pe creste gemînd din vîrful catargelor pînă la chilă, ca apoi să se prăbușească în prăpăstii înspumate de unde ai fi zis că nici o putere n-o s-o mai ridice. Dar iată, un nou munte se ivea în față, o nouă creastă albă, parcă bîntuită de viscol — și bompresul, înfipt în inima iadului, se scutura de diavoli, nădăjduind să găsească sus îngeri. Numai că îngerii fugiseră pînă la unul, cu aripile jumulite de furtună, și pe toată întinderea mării alt stăpîn nu era decît Belzebuth, cu oștile sale.

— Ce ne facem, efendi Ismail, ce ne facem, că nu mai e scăpare ! gemea armeanul, căzut în brînci pe punte, alături de cîrmă.

Totul în jur era negură, vuiet, muget, trosnet și deznădejde. Numai Ismail, cu mîinile înțepenite pe cavile, părea că nu ține seama de încrîncenealа uraganului. Nu navigase niciodată cu „Speranța“ pe furtună, dar nici nu-și închipuise că o corabie ar putea să răstoarne munți de apă, fără ca măcar un strop să cadă pe punte. Din cînd în cînd își arunca ochii în urmă ; corabia piraților se vedea tot mai departe, tot mai hărțuită, numai că jafurisiții nu coborau nici o pînză și își continuau drumul, pesemne hotărîți să-și pună capăt zilelor.

Goeleta goni toată ziua — goni „cu furtuna“ cum zic marinarii — fiindcă altceva n-ar fi putut să facă nici un căpitan și nici un echipaj din lume. A încerca să schimbe drumul, ar fi fost

o nebunie — și apoi Ismail nici nu știa la ce-ar fi făcut una ca asta, de vreme ce habar n-avea de portul unde trebuia să ajungă. Uraganul venea de la nord și el ținea capul către sud, gata să facă înconjurul pământului, dacă marea n-ar fi avut un capăt sau dacă furtuna nu s-ar fi potolit niciodată. Seara, din corabia piraților nu se vedea nici urmă.

— Scoală de-acolo, bre Agop, și adă-mi o bucată de slănină ! Hai, că nu mai e nici un pirat pe aproape.

Armeanul coborî scările de-a buşilea și se întoarse în același chip, chinuit de greturi și dureri în pîntece, spre mulțumirea lui Ismail, care nu se mai vedea nevoit să împartă pe din două bruma de slănină și de băutură.

Peste noapte, acul barometrului, care scăzuse necontenit, se opri, și uraganul, fără să se domolească, nu crescu mai mult. Bucătarul stătea la cîrmă, fără să se gîndească la nimic, fără să numere munții străbătuți, fără să audă marea mugind, strîngînd cavilele timonei în mîini, cu nepăsarea încleștată cu care strîngi grumazul unui vrăjmaș răpus.

Furtuna ținu și a doua zi, sub cerul cenușiu și greu, ca un clopot de plumb. Din zori pînă la apus nu se văzu nici o corabie, nici un vapor, nici măcar o dîră de fum. Corăbiile și vapoarele stăteau cuminți prin porturi, iar piraților desigur se înecaseră de mult, căci nici cea mai iscusită mînă n-ar fi putut să-i întoarcă din drum, să-i ducă undeva, la adăpost și să-i lase înjurînd că le scăpase prada din mîini.

Peste noapte furtuna se potoli, în sfîrșit, iar în zori, cînd soarele răsări pe cerul limpede, cum nu te-ai mai fi așteptat să-l vezi nicicînd, în fața „Speranței" se ridică din valuri o nesfîrșită coastă de nisip arămiu.

Ismail își duse binoclul la ochi și privi țărmul pustiu. Undeva, spre apus, se vedea un pîlc de palmieri, legănîndu-și umbrele verzi sub ultimele adieri de vînt, ca și cum le-ar fi urat corăbierilor bun venit.

— Bre Agop, să zici că n-ai noroc ! strigă cîrmaciul, rîzînd. Ai plătit pînă la Pireu și uite că te-am adus în Africa, fir-ai tu să fii !

Apoi, pînă la țărm nemaifiind mult, aruncă ancora, coborî pînzele, le strînse pe ghiuri, se încredință că hambarul era bine închis, încercă încă odată zăvorul tambuchiului, întinse o tendă lîngă catargul mic, ca să aibă umbră la somn, și se întinse pe

punte, cu mîinile sub căpătîi. Păcat că n-avea luleaua să pufăiască puțin înainte de a adormi!

— Pînă mîine dimineață să nu mă scoli, că altfel te dau la rechini! îi porunci lui Agop.

— Sînt rechini pe-aici? întrebă armeanul, uitîndu-se speriat în jur.

— Cu duiumul! Așa că, ai grijă cum te miști!

Bucătarul nu spuse mai mult și se prăvăli în somn, ca într-o prăpastie fără fund, cît miile de valuri întîlnite în drum, puse unul peste altul, parte spre iad, parte spre cer, că altfel, numai cerul sau numai iadul nu le-ar fi încăput.

Se știe că spaima face să-ți pierzi și foamea, și somnul, și orice alte dorințI. Dar vine o clipă cînd, încercat peste măsură, trupul își cere drepturile lui, și atunci, dacă nu-i dormit de patru zile, omul cel mai fricos din lume nu-și mai poate înfrînge somnul, chiar dacă simte în jur o mie de primejdii și o sută de rechini.

Ce atîta vorbă? Marea era liniștită, vîntul se dusese în pustiul Libiei, soarele începea să dogorească, și pirații nemîncați și nebăuți toropeau în cabina de la prova și în magazie, dacă nu chiar muriseră între timp. O jumătate de oră după ce Ismail adormise, pe Agop îl cuprinse somnul și căzu lat pe punte, uitîndu-și și avutul, și toate primejdiile.

Pe la ceasul prînzului, cînd soarele îi ajunse în creștet, făcînd să-i fiarbă creierul, armeanul se trezi, sări în picioare și rămase trăsnit: corabia piraților, parcă ieșită din adînc, era în fața lui, la cîteva sute de pași, și se apropia încet, împinsă de ultimele adieri ale vîntului.

— Efendi Ismail!

— Ce-i, Agop, ți s-a făcut de rechini?

— Nu, efendi Ismail! Mai rău decît atît: pirații sînt aici!

Bucătarul se ridică într-un cot, frecîndu-se la ochi.

— Bre, tu ai năluciri!

Dar în clipa aceea văzu corabia cu capul de mort pe catarg — și înlemni.

— Să coborîm barca și să fugim la țărm! zise armeanul, dîrdîind.

— Prea tîrziu! Acum nu mai putem decît să luptăm și să murim!

— De ce să luptăm, efendi Ismail? Dumneata ești singur

iar ei sînt mulţi. Să le cerem îndurare, le dau jumătate din avutul meu — numai să ne lase vii.

Ismail nu-l asculta ; luă puşca de jos, că o ţinea totdeauna cu el, se duse la prova şi se piti după parapet, uitîndu-se pe deasupra numai cu un ochi, în aşteptarea clipei cînd să tragă primul foc, bine ţintit.

Corabia piraţilor se apropia încet, încărcată cu fel de fel de pînze, întinse iscusit în fiecare loc unde putea fi prinsă o adiere de vînt. Bucătarul rămase cu gura căscată, minunîndu-se de această dibăcie, uitînd că avea în faţă vrăjmaşii cei mai de temut. Dar cînd piraţii ajunseră la vreo sută de paşi, începu să clipească din ochi, crezînd că totul este vis.

— Asta-i „Penelopa“ ! strigă, uitînd să mai stea pitit. Chiar dacă ar mai fi încă o „Penelopă“ în Arhipelag, asta-i cea pe care am pictat-o eu !... Ia te uită ; kir Iani s-a apucat de drăcii !

In clipa aceea, pe puntea „Penelopii“ cîţiva oameni se ridicară în picioare, cu puştile în mîini. Ismail auzi o împuşcătură şi glonţul îi piui pe la urechi. Agop gemu în spatele lui, după care se prăbuşi.

— Predaţi-vă ! izbucni un glas, tunînd. Haide, toată lumea mîinile sus, cît nu e prea tîrziu !

— Dar ăsta-i căpitanul nostru ! îşi zise bucătarul, fără să mai priceapă nimic.

Şi începu să facă semne prieteneşti, din mîini.

Cîteva clipe mai tîrziu, cele două corăbii erau alături, bord la bord, şi noii veniţi îl înconjurară pe Ismail, care de care mai nedumerit.

— Unde-i Spînu ? întrebă Anton Lupan, uitîndu-se în jur.

Bucătarul arătă spre hambar:

— Estem aici, dar poate a murit, că n-am dat mîncare ioc. Sîntem toţi cinci aici, unul am spînzurat Spînu — eu am dat în mare, bîldîbîc !

— Bine, păgînule, — sări Gherasim, neştiind dacă să-l îmbrăţişeze sau să-l ia în pumni, — atunci de ce-ai fugit cînd ne-ai văzut ?

— Eu nu de voi fugim, fugim de asta care estem sus ! răspunse bucătarul, arătînd steagul cu cap de mort, care în lipsa vîntului atîrna pleoştit pe catarg.

Oamenii întoarseră capul şi rămaseră încremeniţi.

— Steagul piraţilor ! se auzi un glas, bîiguind.

— Cine l-a ridicat ? întrebă Anton Lupan, nevenindu-i să-şi creadă ochilor.

Kir Iani, care rămăsese pe puntea celeilalte corăbii se îmbujoră aşa de tare, că pînă şi ţepii din obraz i se făcură roşii.

Anton Lupan se repezi la el şi-l înghesui în parapet.

— Ce-a fost asta, căpitan Iani ? Eşti bun să ne spui ?

— Da, eu l-am ridicat ! mărturisi căpitanul „Penelopei", neştiind dacă să-l înfrunte sau să se facă mic.

— Şi poţi să mă lămureşti ce-ai urmărit ?

— Urmăream să ne vadă vreun vapor de război şi să ne captureze, ca să scap de voi.

Ajungînd aici, din moale, kir Iani se făcu băţos :

— Că eu aveam treabă la Pireu, nu în Africa ! De ce mi-aţi răpit corabia, piraţilor ?

Echipajele celor două corăbii începură să rîdă în hohote; rîdea pînă şi Negrilă, sărind vesel de pe o punte pe alta. Numai Adnana, care nu înţelegea toate vorbele, clipea din genele-i lungi, uitîndu-se întrebătoare la ei.

Strigătele de veselie îl făcură şi pe Agop să deschidă ochii, tocmai în clipa cînd dincolo, Haig îşi scotea capul negricios pe gura tambuchiului. Cei doi fraţi se priviră cu nedumerire, se recunoscură şi se repeziră unul la altul.

— Haig, tu să fii oare ?

— Agop ! Nu te-au spînzurat piraţii ?

Apoi îşi aruncară priviri bănuitoare.

— N-ai pierdut nimic ? întrebă Agop, în şoaptă.

— Numai vreo două covoare : giuvaerurile sînt toate. Tu ai totul cu tine ?

— Totul ; s-au rătăcit numai nişte pietre, dar din cele false ; la celelalte, aşa neşlefuite, nu se uită nimeni.

Nu semănau deloc cu acea vietate hrăpăreaţă care face prăpăd în mările din sud, dar ceva în făptura lor amintea, într-un anumit chip, de nişte pui de rechini.

În timp ce armenii vorbeau astfel, şoptit, Ismail îşi povestea păţăniile.

— Aveam de gînd să ne descotorosim de tine, zise Anton Lupan, la urmă. Dar fiindcă te-ai purtat vitejeşte...

— Asta cine estem ? întrebă bucătarul, uitîndu-se chiorîş la Adnana.

— O fată de ispravă ! Dacă n-ar fi fost ea să ne spună gîndurile lui Spînu, poate nu ţi-am fi găsit niciodată urma. Ei, dar

hai să nu pierdem vremea de pomană. Ai ceva de mîncare, că sîntem prăpădiţi ?

— Voi prăpădeam acum ! Eu prăpădeam de mult ! Patru zile mîncam slănină, care nu dam voie Coranul.

— Şi cum, cambuza e goală ?

— Goală ca burta lui Ismail, cînd veneam ramazan !

Anton Lupan privi cu binoclul în zare ; spre apus, coasta nisipoasă începea să se înalţe şi, departe, între palmierii adormiţi sub soare, se vedeau cîteva case, albe, albastre şi galbene.

— Trebuie să fie satul Bir-Sanjé, aproape de graniţa libiană. Să aşteptăm vîntul, pe urmă o să mergem acolo, după ceva de mîncare. Ce-ai zice de un berbec fript în spuză, Ismaile ?

Bucătarul înghiţi în sec, gata să-şi mănînce limba, aşa nefriptă şi fără sare.

— Dar pînă atunci, să facem ordine pe punte, că ajunge atîta harababură. Kir Iani, din clipa asta îţi dau corabia în primire. Te sfătuiesc să nu te mai bizui pe ea multă vreme, că-i putredă ca o buturugă uitată în pădure, dar, dacă vrei să ştii, de data asta a mers cu zece mile pe oră. Pentru ocol şi pentru întîrziere sper că o să te despăgubească armeanul dumitale !

— Că de al nostru, să n-ai dumneata grijă ! adăugă Gherasim, rînjind amarnic.

Cei doi fraţi se uitară unul la altul şi se cocoşară.

Echipajul lui Kir Iani părăsi puntea „Speranţei". Adnana puse piciorul peste parapet, apoi se uită înapoi, şovăitoare.

— Tu rămîi cu noi, o opri Anton Lupan, apucîndu-i mîna. Ţi-am făgăduit să te ducem acasă, la Marsilia.

Ochii fetei se luminară.

— Atunci... Atunci mă duc să-mi iau lucrurile de la monsieur Iani.

Şi proptindu-şi o mînă în parapet, îşi aruncă picioarele prin aer, rostogolindu-se zglobie pe puntea vecină.

În timpul acesta, echipajul „Speranţei" deschisese tambuchiul şi magazia şi-i scosese afară pe cei cinci piraţi leşinaţi de foame.

— Cu ceilalţi ce facem, domnule ? întrebă Ieremia. Îi lăsăm de prăsilă la kir Iani ?

— Nu ; eu zic că-i mai bine să lucrăm cu toptanul. Căraţi-i pe toţi încoace ; altminteri te pomeneşti că scapă.

Agop, care găsise vreme să cotrobăie prin cabină, ca să-şi adune avuţiile risipite şi să închidă capacul cuferelor, urcă scările

şi se năpusti în magazie. Vederea covoarelor împrăştiate, pe care piraţii se tolăniseră cu nerușinare, îi făcea rău la inimă.

— Efendi Agop, întrebă Ismail, apropiindu-se, şi arătînd covorul de Brussa, cel cu amintirile, — ăsta e al dumitale?

Agop nu băgă de seamă că bucătarul îl domnea iarăşi.

— E al meu, firește! Auzi întrebare!

— Şi de unde îl ai? Mai ţii minte?

— Cum să ţiu minte de unde am cumpărat fiecare covor, că nu vezi, sînt multe?!

— Dar cît l-ai plătit, ţii minte?

— Mult! Zece lire!

— Efendi Agop, de ce minţi? Vrei să te dau pe mîna lui Spînu? Ai plătit numai trei lire!

— Şi ce, e treaba dumitale?

— Da, vreau să cumpăr covorul, să-l trimit la Stambul cu kir Iani.

— Poftim! Ţi-l vînd cu cincisprezece lire!

Gherasim, care se afla pe aproape, coborî în magazie, strînse covorul şi i-l întinse bucătarului.

— Ţine-l, Ismaile! Socoteala o s-o facem la urmă.

— Cînd la urmă? gîfîi armeanul.

— Ai răbdare, că trebuie să vorbim multe, dar nu-i timpul acuma... Măi băieţi, ia daţi-le tîlharilor ăstora cîte o cană cu apă, altfel se prăpădesc înainte de vreme.

Piraţii zăceau pe punte, aproape fără simţire, aşa că pînă una-alta nu se mai osteniră să-i lege, ci îi lăsară slobozi ca pe niște stîrvuri în putrezire.

Mihu se apropie de Ismail, cu o lulea în mînă.

— Nene Ismaile, asta e a dumitale? Am găsit-o colea, pe punte!

Bucătarul scoase un strigăt de bucurie:

— Allah-Allah! Mult doream tutunul!...

Şi după ce îşi îndesă luleaua, începu să pufăie mulţumit, scoţînd fum ca pe coşul vaporului. Să-şi regăsească deodată şi luleaua şi covorul, era mai mult decît ar fi putut aştepta de la Allah orice credincios din lume!

Peste vreo două ore, vîntul, care fugise în deşertul Libiei, se arătă înapoi la ţărm şi încreţi apa mării, mirat să vadă cele două nave în locul unde le lăsase, ca şi cînd n-ar fi ştiut, el a toate făcătorul, spaima şi nădejdea oricărui corăbier din lume, că

în lipsa lui o corabie e mai neputincioasă decît ologul căruia i-ai luat cîrjele din mînă !

Lanţurile ancorelor începură să trosnească, pînzele se ridicară pe catarge, şi „Speranţa“, urmată cu mîndrie de kir Iani, porni de-a lungul ţărmului...

La Bir-Sanjé, cele două echipaje se ospătară cum nu se mai ospătaseră de multă vreme — berbec fript în spuză — ţine-te, Ismaile ! — se desfătară la umbra palmierilor, încărcară şi apă proaspătă şi provizii pe vreo săptămînă — toate astea făr' de parale, ci în schimbul cîtorva şaluri de mătase, pe care Gherasim le scoase, ca un început de dijmă, din calabalîcul armenilor, parte dreaptă de la fiecare, ca să nu supere mai tare pe vreunul.

Aproape de ţărm apa era adîncă, aşa că ancoraseră numai la cîţiva stînjeni, pe un fund limpede ca al pîrîului de munte. Pe bord nu rămăsese nimeni — la ce să rămînă, cînd puntea se vedea ca în palmă şi Ieremia era colea, cu flinta lui năzdrăvană ?

Pe înserat, oamenii coborîră pe plajă, înconjuraţi de copii tuciurii în pielea goală, se urcară în bărci şi îşi luară rămas bun de la ţărmul Africei...

O ultimă întîmplare tulbură liniştea acestei zile, pesemne ca o încununare a crîncenelor încercări pe care le înfruntaseră. Soarele cobora în spatele palmierilor şi la umbra ţărmului marea se întunecase, din albastră făcîndu-se vînătă. Gherasim cu Mihu dezlegau vela mare de pe ghiu, Ismail şi plutaşul se îngrijeau de vela mică, focul şi trinca erau gata, numai să zboare în sus pe straiuri — iar Haralamb şi Ieremia se opinteau în manelele cabestanului, trăgînd lanţul ancorei.

— Ancora la pic ! vesti primul, ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte.

Asta însemna că lanţul tras la bord se întinsese, prova corăbiei venise deasupra ancorei, şi la prima smucitură a cabestanului legătura cu uscatul era ruptă.

— Ridicaţi focul şi trinca ! strigă Anton Lupan, punînd mîna pe cîrmă.

In clipa aceea, în bordul stîng se auziră două plescăituri, una după alta, şi Adnana scoase un strigăt de spaimă.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă căpitanul, apropiindu-se în fugă.

Fata îşi apăsă mîna pe inimă :

— Spînu !... Spînu şi Huseim ! Au sărit în apă !

Două dîre de spumă tulburau fața mării, îndreptîndu-se spre mal cu o repeziciune uimitoare. Ieremia lasă cabestanul și puse mîna pe pușcă.

— Stai! îl opri căpitanul. Așteaptă să ajungă la țărm și p-ormă șuieră-le să se oprească. N-aș crede că n-au să te asculte, mai ales dacă ai să le șuieri la ureche. Voi ceilalți coborîți barca!

Nu apucă să-și termine vorba, cînd copiii de pe țărm o luară la fugă, scoțînd strigăte de spaimă. De-a lungul malului aluneca repede, dar cu o liniște maiestoasă, fără să tulbure fața mării, ca și cînd ar fi fost numai o umbră, spinarea unei dihănii fioroase. În spatele ei se vedea încă una, apoi a treia — grăbindu-se să taie calea fugarilor.

— Rechini! strigă Adnana, acoperindu-și ochii.

Anton Lupan o cuprinse de umeri și o trase deoparte, ca și cum ar fi vrut s-o ferească de priveliștea înspăimîntătoare.

În clipa aceea, primul rechin țîșni fulgerător înainte, lovi apa cu coada și se întoarse pe spate, arătîndu-și burta albă. În volbura care răscoli unda se auzi un răcnet de moarte, marea începu să fiarbă, înroșindu-se, într-o zvîrcolire deznădăjduită. În clipa următoare deasupra nu mai rămaseră decît vîrtejuri potolite și o pată întinsă de sînge.

Celălalt fugar se aruncă în lături, vru să se întoarcă spre corabie, scoțînd strigăte de spaimă, dar îndată al doilea rechin lovi apa în preajmă-i, se întoarse pe spate — și, căscîndu-și gura hrăpăreață, îl trase în adîncuri, lăsînd deasupra numai volbura purpurie.

Pînații ceilalți priveau pe deasupra parapetului, cu mîinile încleștate în copastie, cu ochii holbați de spaimă.

Ieremia își scutură un fior și puse flinta deoparte.

— Iată judecata dreaptă! zise, încet, ca pentru sine.

Dar în liniștea grea care se lăsase, fiecare îi auzi șoapta și își scutură același fior de groază.

Volbura mării se potolise, petele de sînge se întindeau, se topeau pe valuri, ca răsfrîngerile ruginii ale apusului.

Anton Lupan își dădu abia acum seama că o ținea pe Adnana în brațe. Fata tremura din tot trupul, cu ochii ascunși în palme.

— Adnana! îi zise, mîngîindu-i obrazul. Se întîmplă în viață lucruri și mai sîngeroase.

— Știu !... Știu asta de opt ani de zile ! Dar el a sfîrșit prea repede. Așa nu și-a plătit toate blestemățiile !

Și Anton Lupan văzu în ochii ei fulgerarea unei uri cumplite.

— Haide, băieți, terminați cu ancora ! porunci, cu vocea scăzută, apăsat de liniștea grea a acestei clipe.

„Speranța“ se roti spre miazănoapte, gînditoare și nedumerită ; soarele apunea în spate și marea părea o baie de sînge.

CAPITOLUL XIV

ALTFEL DE PRIMEJDII

Începea să se lumineze de ziuă, a patra dimineaţă albastră pe care „Speranţa" o întîlnea în trecerea ei peste Mediterană. Aseară depăşise Capul Krio, şi de atunci naviga cu o briză caldă, de-a lungul coastei de apus a insulei Creta, pregătindu-se să se întoarcă ostenită în Marea Egee. Ţărmul deluros se văzuse toată noaptea, în bordul drept, luminat palid de lună, şi acum, în faţă se zărea Capul Busa, învăluit într-o gingaşă boare albăstrie. Pe mal pescăruşii îşi scuturau somnul, bătînd alene din aripi, apoi, după ce îşi înmuiau ciocul în apă, îşi luau zborul, scoţînd sfios strigăte întrebătoare.

Totul în jur era albastru la această oră, marea, ţărmul, cerul, pescăruşii şi pînzele „Speranţei" — albastrul sumbru dar plin de limpeziciune al prunelor atinse de brumă. Apoi culoarea începu să se deschidă, străbătută de dîre albicioase, printre care, în partea răsăritului, se împleteau şuviţe palid-roşiatice, ca floarea trandafirului.

Se lumina de ziuă şi Adnana se spăla pe punte, îngînînd un cîntec ciudat, cu vorbe neînţelese, din ţara ei pierdută, uitată la celălalt capăt al Mediteranei. Întinsese un cearşaf, între catarg şi sarturi, şi în spatele lui nu i se vedea decît capul, cu părul arămiu înnodat în creştet.

Anton Lupan îi asculta cîntecul, ca un gungurit copilăresc şi dulce, străbătut de inflexiuni grave, cîteodată triste, care îl făceau cînd să zîmbească, cînd să se încrunte. Se trezise de cîteva minute, dar stătea nemişcat, privind printre pleoape cerul care începea să se lumineze şi încercînd să ghicească miş-

cările fetei. De patru nopți dormea în hamac lîngă arborele mare, ca să-i lase Adnanei cabina, deși ea se mulțumea să-și facă, în fiecare seară, culcușul pe punte.

Acum îi auzea cîntecul și ar fi vrut ca răsăritul să întîrzie, să nu rupă vraja acestei clipe, căci odată cu venirea dimineții, pe bord începea o zarvă pe care „Speranța" nu o cunoscuse înainte. În aceste patru zile de navigație liniștită nu se întîmplase nimic — și totuși, se schimbaseră atîtea!

Puntea, care fusese întotdeauna curată, acum strălucea ca dușumelele în casa vrednicelor gospodine. Alămurile erau frecate în fiecare dimineață, de te orbeau cînd o rază de soare se răsfrîngea în ele. Echipajul își văxuia cizmele, cu o stăruință ciudată, umbla numai cu tricouri curate și cu pantaloni călcați pe dungă — ca și cînd s-ar fi pregătit de nuntă.

Ieremia se bărbierea în fiecare dimineață, de unde pînă acum umbla cu obrazul țepos, nepunînd mîna pe brici decît odată la o săptămînă; dar privindu-și chipul de păsăroi în oglindă, cu ochii mici, cu nasul ascuțit și subțire, îl cuprindeau amărăciuni pe care nu le cunoscuse nici cînd o iubea în taină pe Ghiocica, fata sacagiului. Cum să se pună el cu mîndrețea de vără-su, ai cărui ochi verzi nu fuseseră niciodată mai galeși decît acuma? Cum să se pună chiar cu plutașul, care, deși tăcut și sfios, cum îi era firea, umbla mai falnic ca niciodată pe punte, iar barba și-o pieptăna și la prînz, și seara?

Dar cu cine ar fi putut să se pună bietul Ieremia, dacă toți se ferchezuiau pe întrecute, fiecare vrînd să se arate mai chipeș decît îl făcuse mumă-sa? Chiar Gherasim, care se uita la ei cu un zîmbet de batjocorire, se pomenea uneori răsucindu-și mustața ceruită, fapt necunoscut înainte.

Bucătarul își pieptăna de cinci ori pe zi părul pleșuv — și în clipele de răgaz, la bucătărie, cine-și arunca ochii pe gura tambuchiului, îl putea surprinde uitîndu-se pe furiș într-un ciob de oglindă, ascuns cu grijă în raftul cu oale și cratițe; las' că și oalele, uneori mai afumate, luceau acum atît de tare, încît te vedeai în ele destul de limpede ca să te lipsești de orice oglindă. Cît despre bucate, niciodată nu pusese Ismail în pregătirea lor atîta grabă, iscusință și tragere de inimă.

Pînă și Mihu își schimbase înfățișarea și apucăturile. De unde în ultima vreme, după ce-și uitase necazul cu cizmele, începuse să se poarte bărbătește, ca unul care era marinar în lege, acum se arăta mai sfios decît în ziua cînd debarcase la

Sulina, singur, numai cu Negrilă şi cu fluierul lui de la stînă. După-amiezile Anton Lupan îl lua la învăţătură, dar parcă şi unuia şi altuia mintea le era aiurea. Cînd auzea glasul Adnanei sau cînd dădea piept în piept cu ea pe punte, băiatul se înroşea ca o fecioară şi un ceas după aceea părea dus pe altă lume.

Dar schimbarea cea mai mare se petrecuse cu Negrilă. Dacă ceilalţi, din sfială sau din cumpănire, îşi mai ascundeau bătaia inimii fie chiar de ochii lumii, Negrilă se arăta pe faţă cucerit odată pentru totdeauna de blîndeţea şi gingăşia Adnanei. Zadarnic îl mustra stăpînă-su, poate din pizmă, zadarnic îl ademenea bucătarul cu ciolanele cele mai bune — el nu mai ştia de nimeni.

Nimeni nu-l văzuse vreodată scoţînd lătrături mai vesele, făcînd tumbe mai năstruşnice, alergînd mai zvăpăiat pe punte, după cum, dacă fata, obosită de atîta zbenguială se oprea să-şi tragă răsuflarea, sau se aşeza gînditoare pe un colac de parîme — nimeni nu-l văzuse pe Negrilă mai potolit şi mai cuminte.

Cît era ziua de mare, cîinele nu făcea decît să urmărească mişcările Adnanei, iar seara, cînd ea se întindea în hamacul ei, la pupa, el se ghemuia tăcut alături, cu ochii vii şi urechile ciulite, ca să mîrîie şi să-şi arate colţii îndată ce ar fi auzit un pas pe punte.

Se lumina de ziuă ; pînă să se trezească toată lumea şi să înceapă forfota dimineţii, Anton Lupan zăbovea în hamac, zîmbind cu încîntare şi cu o urmă de amărăciune. La adăpostul cearşafului înfiorat de briza caldă, Adnana se apleca din cînd în cînd peste parapet, ca să scoată apă din mare cu ghiordelul şi să şi-o toarne pe umeri. Atunci îi vedea braţele, arse de soare, mişcîndu-se cu graţia zeiţelor de pe frize — şi se gîndea că poate braţele ei preţuiau mai mult decît toate năzuinţele lui, pentru care pornise să vînture lumea. Ele înfăţişau farmecul, blîndeţea şi căldura vieţii — pe cînd numai un pas mai departe se desfăşurau valurile, zbuciumul şi surprizele necunoscutului. Dar, dar...

Dar iată că pe dealurile înverzite care se legănau paşnice în lumina albăstrie dinaintea răsăritului se arătă soarele, înroşind pînzele şi cearşaful blestemat întins pe punte. Gherasim se ridică de lîngă arborele mic, se scărpină în creştet, căscă ferindu-şi ochii de ispită şi se apropie de clopot, pe care în-

cepu să-l tragă, fără nici o socotință, poate numai așa, să-și verse vreo mînie nemărturisită.

Negrilă începu să mîrîie... Cîntecul Adnanei se stinse... Pe scările de la prova se auzi tropot, se auziră uși trîntite, cratițele lui Ismail prinseră să zăngăne, forfota cuprinse puntea — și odată cu aceste zgomote, Anton Lupan, desprins din vrajă, își scutură tristețea și rămase numai cu zîmbetul.

În stînga bompresului se zărea insula Cithera, vestind apropierea continentului și sfîrșitul acestei etape zbuciumate, prelungită mai mult decît ar fi putut prevedea mintea cea mai chibzuită. „Penelopa" rămăsese în urmă; pînă ieri la prînz îi mai văzuseră catargele, astăzi o înghițise depărtarea, dar nu era greu să ți-l închipui pe kir Iani spumegînd la cîrmă, furios că nu putea să cîștige în aceste cîteva zile timpul pierdut în două luni împlinite.

Adnana își scoase capul de sub cearșaf, își scutură părul ud, îndepărtîndu-și-l de pe frunte, și dădu cu ochii de oamenii care, după ce se ferchezuiseră ei, începeau să ferchezuiască și puntea.

— Bună-dimineața! le strigă împărțind fiecăruia cîte un zîmbet.

— Bună-dimineața! răspunseră cu toții, îmbujorați de lumina răsăritului.

Negrilă începu să se zbenguie pe punte.

— Bună-dimineața! se grăbi să strige și Ismail, din bucătărie. Am dormit bine? Acum repede estem gata cafeaua. Așteptam numai aducem.

Numai Agop stătea zgribulit pe marginea bocaportului, cu ochii roșii, cu barba crescută, aruncînd priviri speriate spre piratii legați alături. De cînd își adunase bogățiile la loc în cufere și le adusese înapoi, în magazie, nu mai avea liniște să închidă ochii. Dacă ar fi fost ca drumul să mai țină încă o săptămînă, ar fi înțepenit acolo, gata prefăcut în mumie.

După ce-i aruncă o privire plină de ciudă, Gherasim se apropie de Anton Lupan, care trecuse la cîrmă, și-i spuse, abia stăpînindu-se:

— Domnule, mîine dimineață sosim la Pireu; eu cred că a venit timpul să-l judecăm puțin pe armeanul ăsta; pe urmă n-o să mai avem cînd — și mi-e să nu ne scape printre degete.

— Ai dreptate, Gherasime! Vorba e, care dintre noi să-l judece?

— Lasă-l pe mine ; mi-e că dumneata ai inima prea bună.

Căpitanul se uită la Adnana. „Mîine o să fim la Pireu, își zise. Iar peste zece zile, la Marsilia...“ În clipa de față nu se putea gîndi la Agop și la avuțiile sale.

— Bine, judecă-l ! încuviință, cu gîndul aiurea. Dar mai întîi trimite-l încoace, să-l întreb și eu o vorbă.

Armeanul se apropie, codindu-se, tot aruncînd priviri în urmă.

— Stai jos, efendi Agop ! îl îmbie Anton Lupan, arătîndu-i un colac de parîme — că pe puntea „Speranței“ parîmele nu mai stăteau maldăr, ci orînduite frumos, ca la prăvălie. Ia să-mi spui, de ce, dacă ai vrut să-ți strămuți sărăcia de la Stambul la Atena, ai ales drumul pe mare ?

— Pe uscat, cu caravanele, ține mai multă vreme — și-s o mulțime de primejdii.

— Dar, după cum vezi, nici pe mare n-am mers tocmai în deplină liniște !

— Cine-ar fi știut ? Gîndeam că piratii n-au să se lege de o corabie ca asta.

— Și nici nu s-ar fi legat, efendi Agop, ține seama ! Nu că ne-ar părea rău de întîlnirea noastră cu dînșii, dar vreau să fii lămurit că dacă ne-au luat urma, întîmplarea ți se datorește numai dumitale. Și-acum, dacă ai priceput cum stau treburile, du-te să vorbești mai pe îndelete cu cîrmaciul nostru.

Agop îi aruncă o privire speriată lui Gherasim, care aștepta alături, și începu să vorbească repede :

— Efendi căpitan, știu, m-ați scăpat de la moarte ; am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— Tocmai despre asta vrea să-ți vorbească și cîrmaciul.

— De ce să mai vorbesc cu el, cînd pot să mă înțeleg cu dumneata, ca oamenii ? Îți dau jumătate din averea pe care o am la mine.

Cîrmaciul își zîmbi pe sub mustață, cu ascunsă șiretenie, fără să se lase momit de dărnicia călătorului. „Vorba e, ce fel de jumătate, după cîntar, sau după prețul lucrului ? Că, dacă e să dai boarfele, iar tu să rămîi cu avuțiile, mai bine nu te arăta așa filotim, jupîne.“

— Jumătate e prea mult ! zise, cu o cumpătare la care nu se aștepta nimeni. Eu mă gîndisem să-ți cer numai un sfert, dar dacă dumneata ești așa de darnic, hai să ne oprim la o treime.

— Fie ! încuviință armeanul. Cînd ajungem la Pireu...

— Nu, acolo o să fie zarvă multă și nu vreau să mă las la

mila dumitale. Hai cu mine în hambar, să facem împărțeala în liniște.

Agop îi aruncă lui Anton Lupan priviri rugătoare:

— Efendi, nu-l lăsa să vină. O să mă jupoaie!

— Nu-ți fie teamă, jupîne, răspunse cîrmaciul, în locul căpitanului. Așa cum ne-am înțeles, așa rămîne! Dar vreau ca treimea să fie treime, după socoteala dreaptă, nu după a dumitale. Hai amîndoi în magazie!

Gherasim zăbovi cu Agop în hambar aproape toată ziua. Ce făceau acolo și ce vorbeau, nu știa nimeni; numai din cînd în cînd îl auzeau pe armean scoțînd cîte un geamăt, de ai fi zis că îl înjunghie.

În timpul acesta „Speranța" naviga netulburată în Egee; era încă o zi liniștită, după atîtea zile zbuciumate pe care le întîlnise înainte. Curînd după-amiază lăsă la o jumătate de milă în stînga insula Kaymene și de-acolo ținu drumul către capul Zurba, în dreptul căruia ajunse odată cu amurgul.

Anton Lupan stătuse aproape toată ziua la cîrmă; nu că n-ar fi avut încredere în Cristea Busuioc, în Haralamb sau în Ieremia, cărora știa că le-ar fi putut da corabia pe mînă chiar pe o mare mai puțin blîndă decît era acuma — făcuseră destulă ucenicie. Dar îl stăpînea un fel de teamă la gîndul că, rămas fără o îndeletnicire, ar fi trebuit să stea de vorbă cu Adnana — și n-ar fi știut ce să-i spună. Ea, după ce ostenise de multă zbenguială, stătea liniștită la prova, cu ochii sub gene, fără să știi ce i se ascunde în privire.

Așa văzută, puntea „Speranței" părea cea mai tihnită punte de corabie din lume. Vîntul sufla blînd, din pupa, căci atît cît se adunase în deșertul Libiei n-avea să se termine nici într-o săptămînă; cerul era albastru, marea verzuie, pînzele albe, soarele se resfrîngea orbitor în unde și nici un nor nu întuneca drumul de argint deschis în fața corăbierilor.

Dar sub această tihnă a firii, în sufletele oamenilor era pare-se multă frămîntare — și mai cu seamă în sufletul bucătarului. Și cum să nu se zbuciume și cum să nu se pîrpălească bucătarul, dacă pilaful făcut de el în ajun, pilaf cu seu de oaie luat de la Bir-Sanjé, care firește nu putea să le placă ghiaurilor, nu-i plăcuse nici Adnanei, ca și cînd n-ar fi fost o fiică a Coranului? !... Acum Ismail își storcea creierul și își frămînta inima să găsească un fel de bucate cu care să recîștige inima năzuroasei pasagere.

Biata Adnana! Parcă gîndul ei putea fi la mîncare! În anii

de robie dusese o viață amară și nu auzise odată din gura cuiva o vorbă bună ; dar, de bine de rău, cu ghionții lui Huseim, cu rînjetul lui Spînu, se chema că avusese un hram pe lume. Acum n-o înghiontea nimeni, nu mai vedea rînjete, ci numai chipuri senine, și în jurul ei nu auzea decît vorbe bune. Putea să cînte, să se plimbe pe punte, să se joace cu Negrilă — însă, după ce termina cu toate acestea, i se părea că de altceva nu-i bună și oamenii se poartă cu ea bine numai așa, din milă.

Ar fi vrut să le arate că gîndul ei nu-i doar la zbenguială și odihnă, că nu-i nici proastă, nici nepricepută. Știa și rosturile bucătăriei, putea să spele și puntea, să mînuiască și pînzele, să stea și la cîrmă. Iată însă că nimănui nu-i dădea prin minte să-i încredințeze vreo treabă, toți îi zîmbeau, toți erau gata să-i citească în ochi dorințele, dar cum se apropia de vreunul, gîndindu-se să-i ajute la lucru, acesta făcea fețe-fețe, se uita speriat la ceilalți și o alunga cu vorbele cele mai bune.

Pînă și căpitanul, care în primele zile îi arătase prietenos și mărinimie, stătea toată ziua la cîrmă, fără s-o cheme, fără să-i spună o vorbă, țeapăn și fudul ca păunul...

Adnana aștepta astfel, chinuită de aceste gînduri, pînă la vreun ceas înaintea amurgului. Curînd avea să se facă seară, să apună soarele, să răsară luna, Ismail s-o poftească la cină, iar după aceea fiecare să-și vadă de treburi, dorindu-i noapte bună.

Era ora aceea blîndă, cînd soarele nu dogorește mai tare decît obrazul încă încins de căldura amiezii, iar briza răcorită aduce dintre insule mireasma acrișoară a portocalului, stăruind la zeci de mile departe de țărmuri. Marea își schimba culorile. valurile desfășurîndu-se ca niște lungi panglici, unele verzi, altele trandafirii, iar cele de la orizont violete.

Asupra acestei clipe, Anton Lupan, care privea tulburat șerpuirea culorilor schimbătoare, întoarse capul și se pomeni cu Adnana alături. Nu o simțise ridicîndu-se de la prova, nu îi auzise pașii pe punte.

— Pot să stau și eu la cîrmă ! îi spuse fata, regăsindu-și însfîrșit vechea îndrăzneală.

El ridică mirat din umeri :

— Sîntem destui bărbați pentru asemenea treburi.

— Și de ce nu-i pui pe dînșii ? Ai stat aici toată ziua : oare asta-i treaba căpitanului ?

— Care ar putea să fie alta ?

Adnana își mușcă buzele, negăsind îndată răspunsul.

— Atunci la ce mai ţii cîrmaci şi marinari, că-s şase la număr ?

— Ca să ai dumneata de la cine lua cîte ceva de îmbrăcăminte.

Într-adevăr, Adnana, care în bocceaua ei nu avusese mare lucru, purta un tricou şi-o pereche de pantaloni marinăreşti, împrumutaţi de la musul „Speranţei".

— La Pireu o să trebuiască să-ţi căutăm o îmbrăcăminte mai potrivită, urmă Anton Lupan, cu nasul în busolă.

— Dacă asta-i dorinţa dumitale, am să mă supun fără împotrivire ; cînd vom ajunge la Marsilia, tatăl meu o să-ţi înapoieze banii cheltuiţi cu mine... Îmi pare rău că nu mi s-a dat o treabă ca prin asta să-mi plătesc hrana şi drumul.

— Treburile pe o corabie sînt prea aspre pentru mîna dumitale.

— Uiţi că opt ani de zile asta mi-a fost îndeletnicirea ; şi te rog să mă crezi, nu mi s-a arătat nici o cruţare.

— Cred, însă noi nu putem să ne purtăm cu dumneata cum s-au purtat Huseim şi Spînu. Noi nu avem altă dorinţă decît să te simţi bine şi... şi să fii fericită în mijlocul nostru.

— Atunci pune-mă la cîrmă ! Nu te teme că aş fi nepricepută ; cînd eram pe „Lohaja" am ţinut cîrma chiar şi pe furtună !

Căpitanul îşi ridică ochii :

— În alt chip n-ai putea fi fericită ?

De data asta ea îşi feri privirea.

— Nu ştiu ! răspunse cu sfială.

Iar după o scurtă tăcere urmă, mai hotărîtă, fără însă să-şi fi recîştigat îndrăzneala cu care se apropiase de cîrmă :

— De altfel, dacă n-am să-l găsesc pe tatăl meu, vreau să mă îmbarc pe o corabie.

— Ai să cauţi zadarnic căpitanul dornic să aibă un cîrmaci cu chipul dumitale.

— De ce ? întrebă fata, mirîndu-se.

În clipa aceea Gherasim se ivi pe gura magaziei, cu obrazul roşu, lac de năduşeală, ducînd în braţe unul din sipetele armeanului, pe care îl puse, gîfîind, lîngă cîrmă — gîfîind de emoţie nu de trudă, că doar sipetul nu cîntărea, cu tot ce era într-însul, mai mult de zece ocale.

— A mers greu, dar acum avem aici o adevărată avuţie. Mă duc să car covoarele şi mătăsurile, partea care ni se cuvine.

Înțelegînd că nu mai avea nici un rost să rămîie, Adnana se îndepărtă și se așeză la locul ei, la prova, cu chipul umbrit de un amestec de ciudă și mîhnire.

Soarele apunea peste piscurile înverzite ale insulei Hydra. Pe colinele acoperite cu viță de vie, care coborau pînă în marginea plăjii înguste, se vedeau fete, cu basmale roșii, cu sape pe umeri, adunîndu-se în pîlcuri; pîlcuri de flăcăi le ieșeau în cale și apoi plecau împreună, peste dealuri, profilîndu-se la creasta înroșită de lumina apusului, ca niște umbre înlănțuite.

Adnana se uita la fetele acelea și îi părea rău că nu-i printre ele, cu o fustă neagră, încrețită, cu o bluză albastră, cu o basma roșie și o sapă pe umeri.

— Sîntem niște oameni bogați, domnule! zise Gherasim, trîntind lîngă cîrmă un maldăr de covoare. Ne-a lovit fericirea!

Dar, în chip ciudat, glasul lui nu arăta cine știe ce mulțumire.

Anton Lupan își îndreptă ochii spre prova și întîlni privirea Adnanei.

— Ce-o fi aceea fericire, Gherasime?

Cîrmaciul ridică din umeri, ștergîndu-și nădușeala de pe frunte.

— Poftim mîncam! strigă Ismail, arătîndu-și deasupra punții capul luminat de cel mai îmbietor zîmbet din lume.

„Acum o să mîncăm, apoi au să-mi dorească noapte bună!" se gîndea Adnana.

Și deodată simți în suflet valuri de răzvrătire.

— Du-te și mănîncă; mie nu-mi este foame! spuse cu hotărîre, apropiindu-se de Anton Lupan și punînd fără nici o șovăială mîna pe cîrmă.

El o privi cu mirare, neștiind dacă să rîdă sau să se încrunte.

— Te mulțumești cu cîrma? Poate vrei să-ți predau comanda „Speranței".

Fata nu răspunse, ci se uită stăruitor la busolă, ca un cîrmaci conștiincios ce voia să fie.

— Dacă-i așa, îmi iau înapoi vorba de adineauri; nu văd ce căpitan ar putea să ți se împotrivească.

Ea nu răspunse nici de data asta.

— Așa?! făcu Anton Lupan, căutînd cu disperare mijlocul să iasă din încurcătură.

Și negăsind unul mai bun, îi strigă lui Gherasim, care tocmai se apropia de dînșii:

— Gherasime, în cartul de la opt la miezul nopții, o pui pe Adnana la cîrmă!

Șeful echipajului îl privi cu mirare, dar nu găsi nimerit să arate vreo împotrivire; de cînd navigau împreună trecuseră prin primejdii mai mari decît acuma.

— Bine, încuviință cu supunere. Și de veghe, pe cine?

Anton Lupan o privi pe Adnana, cum strîngea înverșunată cavilele cîrmei; în lumina firavă a amurgului nu-și putea da seama dacă ea e încruntată sau zîmbește; numai ochii e limpede că îi luceau ca niște felinare.

— De veghe?... Hm! De veghe pune-mă pe mine!

* * *

A doua zi înaintea prînzului, după ce străbătuse toată pădurea de catarge care împînzea bazinul portului, „Speranța" era ancorată la Pireu, între două bricuri de cîte 300 de tone. În față scoteau fum puzderie de vapoare, toropeau corăbii, cu două, trei și patru catarge, unele venite din cele mai îndepărtate mări ale lumii. Pavilioanele lor, fluturate de briză, întindeau de la un chei la altul un freamăt în care se împleteau toate culorile, vestind prezența tuturor continentelor, tuturor țărilor.

Printre aceste vase, în lumina orbitoare a zilei alunecau greoaie mahoane negre, bărci, șalupe și remorchere, ducînd mărfurile la cheiuri, sub privirile bănuitoare ale vameșilor și grănicerilor. Barcagiii se tocmeau cu pasagerii, mai mult prin semne, ceea ce era uimitor după hărmălaia din portul Stambulului. Chiar și hamalii, marinarii și negustorii, care forfoteau pe cheiuri, vorbeau o limbă mai potolită, îndemnîndu-te să te întrebi cu teamă dacă nu ți-a slăbit simțul auzului.

Poate întinderea bazinului făcea să se topească zgomotele, poate lipsa colinelor îndepărta ecoul — fapt este că deasupra portului plutea doar un zumzet domol, ca în preajma unui stup de albine. Numai arar se desprindea din această monotonie huruitul unei macarale, bușitura unui balot scăpat pe punte și cîte un strigăt peltic care răsuna ca țipătul cocostîrcului în pustie:

— Kali-mera, căpitan Iovanachi!

— A! Kali-mera, căpitan Iani!

Căpitanul unei corăbii se saluta prietenește cu barcagiul care

trecea prin față, trăgînd alene la vîsle și care, pe barca lui, nu era socotit de nimeni căpitan mai mic decît primul.

Îndată ce „Speranța" aruncă parîmele la chei, portul prinse de veste că sosise o corabie care înfruntase pirații lui Spînu, cunoscuți în Egee, că-i înfrînsese și-i aducea în frînghii, să-i dea pe mîna judecății.

— Gherasime ! zise Anton Lupan, văzînd că pe chei se îmbulzea prea multă lume, că începeau să se audă strigăte amenințătoare. Du-te și vestește-l pe căpitanul portului, să vină cu poliția. Altminteri mi-e că judecata s-ar putea face în lipsa judecătorilor.

„Speranța" rămase la Pireu cinci zile. Să nu mai zăbovim prea mult asupra escalelor, că și așa am întîrziat călătoria. Să trecem peste strigătele și huiduielile mulțimii, care izbucniră în clipa cînd pirații, legați doi cîte doi, cu mîinile la spate, fură tîrîți pe chei și porniți pe drumul închisorii ! Să nu așteptăm aicea ziua judecății ; Anton Lupan, Adnana, Gherasim și ceilalți depuseră mărturie scrisă, în fața judecătorului. Numai pe Agop nu-l mai prinse nimeni — și doar mărturia lui s-ar fi cuvenit să nu lipsească, dat fiind că de la el se trăgeau toate încurcăturile. În timpul acela însă, armeanul avea alte zoruri ; să trecem peste ele, să nu-l mai însoțim în clădirea vămii, să-l lăsăm cu văicăritul lui și cu năduşelile...

Agop se făcu nevăzut, fără să-și ia rămas bun de la echipajul „Speranței".

După-amiază, în timp ce hamalii descărcau cheresteaua... Să mai amintim acum că stăpînul ei, kir Nicolachi, era în culmea fericirii ? Pe la începutul săptămînii își pierduse nădejdea că va mai vedea vreodată marfa comandată de atîta vreme. Dar iată că în aceste zile de întîrziere, cînd își blestemase soarta, prețul cherestelei se dublase — ceea ce însemna aproape 3000 de drahme cîștigate fără nici o trudă.

Să lăsăm bucuria negustorului, că nu facem decît să întîrziem călătoria ! Mai trebuie spus atîta : prinzînd de veste cum stau socotelile, Gherasim nu pierdu prilejul să-i vîndă cei cîțiva metri de brad, baraca de la Sulina, și asta, împreună cu costul transportului, pe care, în fața hîrtiei lui kir Leonida, kir Nicolachi îl plăti fără cîrtire, făcu să se rotunjească punga „Speranței" cu o mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur, cu muchia zimțuită.

Să trecem și peste această întîmplare, căci suma ar părea neînsemnată pe lîngă bogățiile din sipetul armeanului.

În timp ce hamalii descărcau cheresteaua, pe chei se ivi o femeie tînără, dar cu obrazul brăzdat timpuriu de necazuri. Zărind-o, Gherasim se făcu alb ca varul.

— Domnule, învață-mă ce să-i spun! șopti, apucîndu-l pe căpitan de deasupra cotului și trăgîndu-l în față, ca femeia de pe chei să nu-l vadă.

— Ce s-a întîmplat? Cine e femeia asta?

— E văduva lui Marulis. Sărmana! Pesemne că de două luni bate cheiurile portului și îl așteaptă.

Femeia aruncă o privire pe punte, văzu că era o corabie sosită abia astăzi, vru să întrebe ceva, apoi lăsă capul în pămînt, lipsită de orice speranță, și plecă mai departe.

În ochii lui Gherasim se iviră lacrimi.

— Du-te după ea, de ce stai? îl îndemnă căpitanul, cu inima tulburată.

Înainte de a pune piciorul pe schelă, Gherasim întoarse capul:

— Domnule, cînd o veni „Penelopa", cred că îmi dai voie să mă socotesc puțin și cu armeanul celălalt.

— Asta e treaba lui kir Iani. Să nu ne băgăm peste el, că și așa e gata să înnebunească.

— Și cum, femeia asta, cu copilașii, să moară de foame, iar Haig să-și vadă de treburi fără nici o supărare? Nu că viața unui om s-ar putea prețui în bani, dar dacă Marulis a murit în luptă cu piratii, nu se cuvine oare...

— Da, așa e! Ai grijă atunci, cînd vine kir Iani. Va trebui să descărcăm și lucrurile luate din peșteră, să le încredințăm judecătorului, pînă s-or găsi păgubașii.

— Dacă așa e legea, s-o facem și pe asta, domnule, cu toate că, după mine, s-ar cuveni să le oprim noi, ca răsplată.

— Lasă, Gherasime, să nu ne îmbogățim din paguba altora.

— Parcă știi dumneata ce fel de om e păgubașul?

Dar haide, încă odată, să trecem peste toate astea, căci mările ne așteaptă.

Pînă la venirea „Penelopei", care intră în port abia pe seară, Anton Lupan dădu o fugă în oraș să cumpere îmbrăcăminte cuviincioasă pentru Adnana și daruri pentru nevasta și copilașii lui Gherasim, căci a doua zi acesta pleca la Liopese,

satul lui, aflat la vreo treizeci de kilometri, peste munţii Hymattios, în partea de răsărit a Pireului.

De pe un vapor care sosise de la Liverpool debarca un grup de turişti, englezi şi englezoaice, cu căşti coloniale, ca şi cînd ar fi fost în Africa, şi cu ochelari de soare, verzi sau albaştri. Cum barca îi aduse la chei tocmai la pupa „Speranţei", Ieremia avu prilejul să-i privească de aproape — şi pe chipul lui de păsăroi se ivi un zîmbet şoltic, ceea ce i se întîmpla rar în viaţă.

— Măi Gherasime, ia fă-te încoace!

— Ce e? întrebă cîrmaciul.

— Tu vezi ochelarii ăştia?

— Îi văd.

— Ştii ce m-am gîndit eu? Tot te-am auzit plîngîndu-te că pe la voi pe-acasă creşte iarbă firavă, gălbuie şi uscată...

— Aşa e; avem pămînt pietros, sterp, d-aia-i şi lumea săracă.

— Şi d-aia nu-ţi dau caprele lapte.

— Nu-mi dau; am trei — şi toate trei fac nazuri cînd văd iarba asta.

— Păi ştii ce, măi frate? Intră în vorbă cu englezii şi cumpără-le ochelarii, dar din cei verzi, nu albaştri. Dacă ai să-i pui la ochii caprelor, să vezi tu comèdie, au să creadă că pasc iarbă proaspătă şi o să li se pară mai gustoasă.

Gherasim începu să rîdă — rîseră şi ceilalţi de pe punte, care îi cunoşteau necazul cu caprele.

A doua zi dimineaţă, cîrmaciul tocmi doi măgăruşi, le încărcă samarele şi porni spre casă.

— Să-i urezi nevestii tale şi copiilor sănătate din partea noastră, deşi nu ne cunoaşte, îi spuse Anton Lupan, în clipa plecării. Dacă n-ar fi aşa departe, am veni şi noi să-ţi vedem casa.

Cît era el de aspru şi de nepăsător cu toate, Gherasim se îmbujoră, ca un copilandru.

— Şi n-aţi face rău, domnule; nevastă-mea s-ar bucura tare mult, fiindcă e de prin părţile dumneavoastră.

— Nu cumva o fi romîncă?

— Ba chiar — şi încă din munţii Vrancei...

Şi după ce şovăi o clipă, tulburat pînă în fundul inimii, Gherasim ridică ochii spre Anton Lupan, îi întîlni privirea caldă,

de frate şi atunci simţi nevoia să-şi dezvăluiască gîndul pînă la cap :

— Să nu te prindă mirarea dacă am să-ţi spun că nici eu nu sînt grec decît pe jumătate.

— Cum adică ?

— Uite-aşa ; taică-miu, dumnezeu să-l ierte, era romîn, ca tatăl dumitale, dar a fugit din ţară încă la tinereţe, fiindc-a avut o daravelă cu vătaful şi decît să-nfunde ocna...

— Ia te uită ! Mă miram eu de unde vorbeşti aşa de bine romîneşte !

— Păi numai romîneşte s-a vorbit la noi în casă, cu toate că mama a fost grecoaică...

— Domnule, — zise Mihu, apropiindu-se cu obrajii roşii ca macul, — eu am simţit de mult că nenea Gherasim e de-ai noştri...

Cuvintele nu-l ajutau să-şi spună gîndul mai departe, dar era în glasul lui atîta căldură, atîta sinceritate, încît căpitanul îşi simţi inima tulburată. Gherasim se apropie de Mihu, îl cuprinse în braţe şi-i sărută obrajii cu o dragoste părintească.

După plecarea cîrmaciului, Anton Lupan se duse la judecătorie, unde se întîlni cu văduva lui Marulis, după cum fusese înţelegerea, de cu seară. Acolo el scrise o declaraţie, pe care judecătorul o întări cu semnătura lui şi cu pecetea, precum că echipajul „Speranţei" dăruia femeii partea care i se cuvenea după lege din prada scăpată din mîinile piraţilor — împărţirea urmînd să se facă la ivirea păgubaşului sau cel mult în trei luni de zile dacă păgubaşul n-ar da nici un semn de viaţă.

Cînd se întoarse, kir Nicolachi îl aştepta pe punte.

— Sînteţi în drum spre Marsilia, căpitane, sau am înţeles eu anapoda ?

Anton Lupan se gîndi la Gherasim — şi-i păru rău că plecase două ceasuri prea devreme ; el s-ar fi priceput mai bine să poarte acum conversaţia. Totuşi, îşi călcă pe fire şi răspunse, ridicînd din umeri, cum ar fi făcut şeful echipajului :

— Îmi pare rău, kir Nicolachi, dar cu Marsilia fusese numai aşa, o vorbă. Cred că o să ne întoarcem la Stambul, cu felurite mărfuri.

Nu era nevoie ca echipajul să ştie multe vorbe greceşti, ca să înţeleagă ce spune căpitanul, dar oamenii se făceau că nu aud această scorneală ; se deprinseseră şi ei cu socotelile Levan-

tului. Numai Adnana scoase un strigăt înăbuşit şi rămase cu ochii mari, mirată şi nedumerită de hotărîrea căpitanului.

— Păcat ! oftă kir Nicolachi.

— Dar ia spune, — reluă Anton Lupan, cu nepăsare, — ai vreo treabă la Marsilia ? Mi se pare că pleacă un vapor, deseară.

Să nu mai lungim vorba de pomană. Nu ştiu dacă Gherasim ar fi sucit treburile mai bine ; fapt e că după o jumătate de oră de ciorovăială, căpitanul „Speranţei" se învoi să încarce trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline, a două sute de litri fiecare, ca să-l ducă la Marsilia, la preţul de 40 de leptas kilogramul — ceea ce făcea 2400 de drahme, adică 120 de icosari de aur.

În timp ce hamalii rostogoleau butoaiele pe punte, Anton Lupan se gîndea cu mulţumire, că nici cîrmaciul n-ar fi scos un preţ mai mare, sau poate, cel mult, ar fi rotunjit suma cu încă o sută de drahme. Căpitanul „Speranţei" se simţi dator, în faţa propriei sale conştiinţe, să treacă diferenţa în carnetul de socoteli, drept cheltuială personală, ca să nu se poată mustra vreodată că le-a adus celorlalţi vreo pagubă, fie chiar închipuită.

Încărcatul ţinu toată ziua, toată noaptea — şi ziua următoare, căci trei sute de butoaie nu se mînuiesc la repezeală. Nimeni nu se întreba, nici vameşii, nici grănicerii, ce rost are să duci asemenea marfă la Marsilia, unde untdelemnul se găseşte mai pe toate drumurile.

Anton Lupan avu prilejul în aceste zile să treacă pe la birourile Lloyd-ului, pentru asigurare ; întîmplările din marea Egee îl sileau să grăbească această formalitate, ca oamenii săi să nu rămînă în vînt, în cazul cînd ar fi trebuit să înfrunte o nouă primejdie, cu mai puţin noroc decît prima oară.

A patra zi echipajul îşi puse hainele de sărbătoare, căpitanul tocmi o trăsură cu douăzeci de drahme de dimineaţă pînă seara, şi porniră cu toţii să vadă străvechea Atenă. Firește, Ismail rămase de vardie, aşa cum se înţeleseseră din vreme.

Adnana se gătise în rochie albastră, cu volane, cu flori de trandafir la umăr şi la cingătoare, şi încălţase, nefericită, în locul papucilor, botine galbene. Gîndul că scăpase din atîtea primejdii şi recunoştinţa faţă de cel ce o salvase o făcea să îndure supusă această îmbrăcăminte de închisoare, în care cugetul ei, deprins cu toate dezamăgirile, vedea semnul altor închisori

viitoare. Căci încă de pe acum, cînd ar fi vrut să zburde liberă pe străzi, cu părul bătut de vînt, cu bluza ei cenușie din pînză de corabie, cu picioarele goale — trebuia să stea în trăsura asta, cuminte și cuviincioasă ca o domnișoară.

Dar să lăsăm amărăciunile Adnanei, să nu pierdem prea multă vreme cu plimbarea. Drumul de la Pireu la Atena străbate mai tot timpul vestita pădure de măslini care împodobește colinele dintre cele două orașe. O pădure de măslini, în iunie, dimineața, curînd după răsăritul soarelui!... Nu, s-o lăsăm pentru altă dată, să dăm bici telegarilor!

— Domnule, ce minunăție! Și toată marmura asta a fost cioplită numai de mîna omului! exclamă Mihu, în fața cariatidelor, pe Acropole, după ce ocolise cu gura căscată ruinele Parthenonului.

Anton Lupan își dădea seama că nu era o exclamație neghioabă, ci chipul lui de a se minuna, din toată inima, în fața frumuseții depline, altfel neputînd-o face, în lipsa unor cuvinte mai iscusite. Se uită la ceilalți, văzu pe fețele lor aceeași minunare simplă și cinstită, nestăvilită de învățături greșite, și se gîndi că ei simțeau frumusețea mai bine, mai întreagă decît turiștii înarmați cu cărți, cu ghiduri și cu ochii reci ca obiectivul aparatului fotografic.

Oamenii săi nu învățaseră nici istorie, nici artă, dar ei cunoșteau prețul frumuseții de la brazii înalți de pe povîrnișuri, de la cerul albastru, de la florile de pe pajiști, de la iarba bătută de vînt pe coline. Toți păreau fermecați, oricît de proști i-ar fi crezut cineva înainte — numai plutașul, mișcîndu-se falnic printre ruine, ofta, gîndindu-se că prea era multă marmură și nici un colț de pădure!

Un evzon din garda palatului, cu pantaloni albi strînși pe pulpă ca niște cioareci, cu fustanelă încrețită, cu opincuțe arcuite în sus la vîrfuri, ca o etravă de galeră, privea plictisit în vale cercurile concentrice de marmură ale teatrului lui Dionisos, abia dezgropat de sapele arheologilor.

— Ce frumusețe, domnule! exclamă a nu știu cîta oară Mihu, încă nedeprins să-și înfrîneze simțămintele.

— Da' de unde frumusețe, fraticule! Numai piatră goală! Mai frumos e la noi, la Brăila, te se potrivește! răspunse evzonul, întorcînd spre el fața-i plictisită.

Oamenii se cruciră...

Dar haide, să mergem mai departe, să nu ne pierdem vre-

mea cu evzonul, născut pe malurile Dunării, la negoț mănos de cereale, care tînjea după Brăila, unde-și avea casa, mama, tatăl, logodnica, prietenii, unde avea să se întoarcă, să ducă trai ferice, să îmbătrînească și să moară, dar care la anii legiuiți venea să-și facă slujba ostășească la Patrida.

Să mergem, să mergem, să scurtăm escalele!

„Speranța" zăbovi la Pireu și ziua următoare, așteptînd întoarcerea cîrmaciului. De data asta oamenii se risipiră prin oraș, fiecare după pofta inimii.

Cristea Busuioc, tăcut și singuratic precum îi era firea, se desprinse de ceilalți și, neîndrăznind să se avînte pînă la pădurile care se vedeau departe, pe coline, rămase în port, bătînd cheiurile, uitîndu-se la catargele corăbiilor și încercînd cu muchia toporiștei cheresteaua pusă în stive la tot locul; sub văpaia soarelui lemnul își ridica în aer mirosurile, mirosea a rășină bradul, a tanin stejarul, fagul a leșie umedă și toate umpleau sufletul plutașului de dorul amărui al codrilor lăsați în urmă.

Haralamb cu Ieremia, avîndu-l între ei pe Mihu, căscară gura pe străzile Pireului pînă la vremea prînzului. Musul se uita chiorîș la lustragiii care se repezeau să le văxuiască cizmele și din cînd în cînd își pipăia carîmbii, pe dedesubtul pantalonilor. Întîlneau în calea lor grecoaice sumedenie, frumoase unele să-ți oprească bătăile inimii — și toate aruncau ochiade după cei trei marinari din echipajul „Speranței".

„A naibii pușlama!" se gîndea Ieremia, uitîndu-se pieziș la vără-su.

Se vedea în geamurile prăvăliilor, ciolănos și deșirat, adus de umeri, cu flinta lui la subsuoară, și nu-i era greu să-și dea seama că dintre toate ochiadele grecoaicelor, pentru el nu era niciuna.

După ce prînziră tustrei într-o ospătărie, că Anton Lupan le dăduse destui bani de cheltuială, Ieremia nu mai simți nici un îndemn să-și poarte slujenia pe străzile Pireului.

— Apăi eu, măi vere, mă întorc în port, să-i țiu tovărășie lui Ismail și să-mi mai frec pușca asta, barem să am grijă de ea, dacă maică-mea n-a avut grijă de mine. Mergi și tu, Mihule?

— Eu m-aș mai plimba, nene Ieremie.

— Atunci plimbă-te singur! îl repezi Haralamb, de obicei bun la inimă.

Ce folos avea el de la ochiadele grecoaicelor, dacă nu putea

să intre în vorbă cu niciuna, atîta vreme cît copilul ăsta se ţinea după el ca scaiul de coada cîinelui ?

Rămas singur, Mihu porni pe străzi, mîndru să se plimbe de capul lui prin ţară străină, fără să-i pese de cineva, ca unul care avea carte de marinar în haină, mai tare decît paşaportul folosit în călătorie de oamenii ceilalţi, nemarinari de meserie.

Aşa căscă el gura pe străzi, preţ de vreo oră, ferindu-se de lustragii şi gîndindu-se cu ciudă la Negrilă, care rămăsese cu Adnana şi cu căpitanul. Oraşul era întins, scund, cenuşiu şi îndestul de murdar ; numai la marginea lui dinspre Atena, Mihu nimeri într-un parc cu copaci ciudaţi, unde aerul era proaspăt şi înmiresmat. Bîzîiau gîze pe sus, ciripeau păsări în platanii înalţi, foşneau frunzele palmierului, iar dintr-o livadă de pe deal cobora miros de portocală.

Mihu se mai plimbă o vreme pe potecile care şerpuiau printre desişuri de mirt alb, pînă ce, simţindu-se ostenit, se întinse pe iarbă, la umbra unui castan. Mişuna felurită lume prin parc, erau şi vînzători de alune, şi limonagii şi salepgii, dar nu se vedea nici un lustragiu şi din partea asta musul „Speranţei" se simţea împăcat...

Linişte, şi pace, şi bîzîit de gîze, şi ciripit în copaci, şi miros de portocali, toate îl trăgeau la somn, mai ales că prînzise îmbelşugat. Numai o supărare avea în acest ceas : băgase de seamă că blestematele de cizme îl cam strîngeau cînd stătea întins, altminteri, în picioare, nici nu le simţea. Dar poţi oare să guşti tihna unei asemenea clipe, dacă te strîng cizmele, poţi să te mai bucuri de zumzetul adormitor al văzduhului plin cu miros dulce de portocal ?...

Haide, Mihule, scoate-ţi uşurel cizmele, şterge-le de praf, aşează-le carîmb peste carîmb, pune-ţi-le sub cap şi acum bucură-te pe deplin de liniştea locului, că destul te-ai zbuciumat în goana aceea după piraţi, trage pînă în fundul pieptului mireasma portocalului şi-a mirtului alb, desfă-te de ciripitul păsărelelor, de foşnetul palmierului — ce copac ciudat !...

În acest timp, căpitanul „Speranţei" era singur cu Adnana printr-o orînduire a faptelor la care voinţa lui nu avusese nici un amestec, oricît ar părea de nefirească asemenea sfială din partea unui bărbat şi căpitan de vas. Oamenii plecaseră, şi ei rămăseseră faţă în faţă, stînjeniţi ca doi logodnici pe care părinţii au grijă să-i lase singuri în vreun salonaş. Trăsura din

ajun îi duse iarăşi la Atena, unde rătăciră toată ziua pe străzi, cu Negrilă după ei, de la templul lui Jupiter, în cîmpia de la marginea răsăriteană a oraşului, pînă pe colinele de la apus, în faţa Thezeionului, străbătură una cîte una sălile şi galeriile muzeului — uitară ora prînzului şi iarăşi urcară pe Acropole. Acesta e cel mai bun mijloc de-a face să treacă timpul într-un oraş străin (din fericire plin de monumente vechi), atunci cînd te temi să rămîi faţă în faţă cu însoţitoarea ta, căreia nu ştii ce se cuvine să-i spui.

La umbra din templul Victoriei Aphtere[1], Anton Lupan băgă de seamă că botinele Adnanei se făcuseră albe; nu era praf de rînd, ci pulbere de marmură, marmura pe care o cioplise Phidias — şi o botină nouă, cumpărată la Pireu în zilele noastre, părea un sacrilegiu în aceste locuri.

Adnana îi observă privirea şi se aplecă, încercînd să-şi ascundă piciorul cu poalele rochiei albastre. În această mişcare, faldurile rochiei împrumutară pentru o clipă simplitatea şi graţia peplumului antic, ca pe bucata de marmură rezemată de perete, alături, înfăţişînd o Victorie care îşi dezlega sandaua.

— Dacă n-aş şti de la dumneata că e necuviincios, m-aş descălţa şi aş merge în picioarele goale, spuse fata, stînjenită mai mult ca oricînd în veşmintele ei de domnişoară.

— Ai dreptate! încuviinţă Anton Lupan, recunoscîndu-şi greşeala. Aici ar fi trebuit să vii în peplum şi în sandale.

Apoi începu să rîdă:

— Haide, să nu vorbim de pomană; lumea nu poate fi prefăcută în muzee. Cine ştie dacă Victoria asta care îşi dezleagă sandalele, nu ar fi dorit să aibă o pereche de botine din zilele noastre!... Ia spune-mi, ce ai să faci la Marsilia?

Adnana ridică din umeri:

— Probabil că am să port rochii lungi — şi am să sufăr că nu s-a găsit nici un căpitan să mă ia pe o corabie...

Anton Lupan o privi în ochi, cu o tresărire întîrziată, dar înainte ca privirile să li se împletească, ea îşi feri faţa şi porni mai departe, chinuindu-se cu botinele prin praful de marmură.

Cînd ajunseră în port, seara, Gherasim sosise de vreo două ceasuri; se întorsese şi plutaşul, şi musul, pe care îl găsiră amărît în capul schelei.

---

1 Victoria fără aripi.

— Unde-ţi sînt cizmele? întrebă Anton Lupan cu asprime, văzîndu-l în picioarele goale.

Doar n-avea să-l încalţe din nou la fiecare escală! Asta nu putea fi o socoteală nici pentru cel mai înţelegător căpitan din lume.

— Sînt în cabină, domnule! N-am mai putut să le încalţ, fiindcă mi s-au umflat picioarele.

— Atunci ce ai mutra asta amărîtă?

— Nenea Haralamb nu s-a întors încă şi uite că s-a făcut seară. Mi-e să nu fi păţit ceva cu grecii ăştia...

Într-adevăr, lipsa lui Haralamb, pe care de la prînz nu-l mai văzuse nimeni, stîrnea temeri multe în mintea fiecăruia; n-ar fi fost de mirare să zacă pe vreun maidan, cu capul spart sau cu un cuţit între umeri.

— Gherasime, — spuse căpitanul, — înţeleg că eşti obosit de drum, dar tu cunoşti bine portul şi partea asta a oraşului. Ce-ar fi să te duci să-l cauţi? Să nu fi făcut vreuna boacănă...

Nu-şi sfîrşi bine vorbele — şi Haralamb se ivi pe chei, strecurîndu-se printre lăzi şi baloturi, urmat de o femeie durdulie, dar altminteri sprintenă şi iute în mişcări ca o leoaică tînără.

— Hait! Ni se măreşte echipajul! zise Ieremia, uitîndu-se nu fără pizmă la vără-su, care păşea pe punte, fudul şi totdeodată sfios, ca un mire.

— Ce-i, Haralamb, cu tine? îl întrebă Anton Lupan, ieşindu-i înainte.

Femeia rămăsese pe chei şi îşi legăna şoldurile, cu lenevia valurilor la ţărmul mării, într-o zi de acalmie.

— Domnule, mi-e că-ţi fac o mare supărare, începu Haralamb, neîndrăznind să ridice ochii mai sus de înălţimea parapetului. Să nu mă ocărăşti pentru cele ce ţi-oi spune: eu rămîn aici şi mă însor, că am găsit o femeie după pofta inimii.

— Ce-ai căpiat? strigă Ieremia, apropiindu-se de el cu furie.

— N-am căpiat, dar ştii că vreau să intru şi eu în rîndul lumii.

Ceilalţi rămaseseră năuci pe punte.

— Bine, măi Haralamb, — zise căpitanul mustrîndu-l, — măcar să ne fi spus din vreme! Aşa, dacă mîine dimineaţă plecăm, de unde să găsim alt om, acum la căderea serii?

— Păi mai din vreme n-am ştiut nici eu, domnule. Treaba asta e pusă la cale abia mai adineauri.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească ! îl blestemă Ieremia, stăpînindu-se cu greu să nu-l ia la bătaie. Şi unde ai găsit-o, măi nerodule ?

— E o femeie cumsecade, să nu spui rău de ea, vere Ieremie !

— Care cumsecade mă, dacă te ia pe tine ?

— Păi ce să facă, biata femeie ? I-a murit bărbatul de vreo şase luni de zile şi de atunci se trudeşte singură cu prăvălia.

— Ce prăvălie ?

— Păi are colea, peste chei, cafenea şi ceainărie.

— Aha ! Şi tu vrei să te bagi rîndaş la dînsa, să dai muştele afară şi să speli duşumelile ?

— Ba nu ; a zis că eu o să fiu stăpînul.

— Şi cum naiba v-aţi înţeles la vorbă, că tu nu ştii o boabă greceşte ?

— Parcă mare nevoie ai de vorbe ! Te mai înţelegi prin semne.

Anton Lupan ridică din umeri.

— De, Haralamb, eu ce pot spune ? Fă cum te îndeamnă inima... Hai, vino jos, să descurcăm socotelile şi să-ţi dau partea care ţi se cuvine.

— De asta nu-i mare nevoie, domnule ; zice ea că are parale destule. Dă-mi numai aşa, vreo sută de drahme, să nu mă duc chiar cu buzunarele goale. Restul i l-oi da dumneata lui văru' Ieremia, poate să-l ducă bătrînilor, la înapoiere.

— Şi cum, mă, te însori în toată regula, cu popă, cu cunnie ? întrebă Ieremia, crucindu-se.

— Mă însor ; ce, e ruşine ?

Adnana ieşi pe punte, cu bluza ei de pînză de corabie, cu şalvarii strînşi pe gleznă şi cu papucii arăbeşti în picioare, lăsînd să i se vadă călcîiele cu pielea trandafirie. Îndată Negrilă îi ieşi în faţă şi începură să zburde împreună, fără să bănuiască impasul în care se afla echipajul „Speranţei".

În timp ce Haralamb îşi aduna boarfele în cabină, iar Anton Lupan se sfătuia cu Gherasim cum să iasă din încurcătură, hop, se ivi şi Ismail, cu covorul lui de Brussa, căruia îi cunoaştem toate peripeţiile.

— Domnule, — zise bucătarul, — duceam la Nicola, dam covorul.

— Bine, Ismaile, du-te, numai ai grijă să nu rămîi şi tu pe-acolo, că şi-aşa ne-am împuţinat la număr.

— Nu rămîneam; dam numai covor, duceam Stambul, Laleli.

— Hai, du-te! Cînd pleacă kir Iani?

— Nu ştiam bine; poate mîine, sau alălalt mîine.

Văzînd că bucătarul nu se duce, ci stă şovăitor, cu ochii aplecaţi sfios spre punte, Anton Lupan îl privi cu nedumerire:

— Ce mai vrei, Ismaile?

— Puteam dam zece lire?

— Vezi, bine că mi-ai adus aminte, răspunse căpitanul, cu toată înţelegerea. Sigur că am să-ţi dau, şi chiar mai mult decît zece lire, fiindcă o să întîrziem îndelungată vreme pe drumuri.

— Dam şi Ghiulsum?

— Da, şi pentru Ghiulsum, şi pentru Validé — să fie mulţumite.

— Mufidé nu dam?

— Cum să nu; uitasem de dînsa; de, dacă-s aşa multe!...

— Fir-aţi ai naibii cu nevestele voastre! înjură Ieremia, scos din fire, după ce bucătarul plecă într-o parte, cu covorul la spinare, iar Haralamb, în alta, însoţit de grecoaica durdulie, care de data asta îşi mişca şoldurile, cu mai multă rîvnă decît la venire.

— Lasă, Ieremie! îl linişti Anton Lupan, cu înţelepciune. Slăbiciuni omeneşti se găsesc cu duiumul; să nu judecăm pe nimeni!

— Ba eu unul, domnule, zic că nevasta şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coarnele lui Sarsailă!

În clipa aceea Adnana, fugărită de Negrilă, se năpusti chicotind printre dînşii, se opri în parapet, mlădie ca un fir de trestie, şi răsucindu-se cu iuţeala veveriţei rămase nemişcată, cu coatele în balustradă, cu sînii aburind sub bluză, privindu-şi şoltic urmăritorul, gata să se ia cu el la trîntă. Dar simţind privirea căpitanului asupra-i, rîsul îi pieri pe buze, obrazul înfierbîntat i se făcu palid, iar genele începură să-i clipească repede, cu un fel de spaimă, ca şi cînd ar fi săvîrşit cine ştie ce mare drăcie. Negrilă mai aşteptă o clipă, gîfîind cu limba scoasă, apoi văzînd-o atît de schimbată, se aşeză cuminte la picioarele ei, nu înainte de a-i arunca o privire mustrătoare căpitanului care le stricase joaca.

— Domnule! zise Ieremia în şoaptă, uitîndu-se ca prostul,

cînd la Anton Lupan, cînd la Adnana. Nădăjduiesc să nu te fi supărat prea tare cu vorba mea neghioabă !...

Şi plecă repede spre prova, speriat de noua primejdie care ameninţa, mai rău decît piraţii, viaţa paşnică la bord şi drumul „Speranţei".

A doua zi dimineaţă, în timp ce Ismail, la îndemnul căpitanului, umbla prin prăvăliile din preajma portului ca să-i cumpere lui Mihu cizme mai chibzuit alese, pe măsura piciorului, Gherasim bătea zardarnic cheiurile, în căutarea unui marinar slobod, care să meargă măcar pînă la Marsilia. Era vremea marei navigaţii, în port vapoarele şi corăbiile veneau cu nemiluita — iar nostromii căutau cu limba scoasă oameni ca să-şi întregească echipajele.

Se făcuse ora nouă şi căpitanul remorcherului tocmit de cu seară ca să-i scoată înafara portului, începea să-şi piardă ultima răbdare.

Pe la nouă şi jumătate, cînd echipajul „Speranţei" se frămînta pe punte, aşteptînd întoarcerea nostromului plecat să dea încă o raită prin cîrciumi şi prin cafenele, în capul cheiului se ivi Haralamb, cu o înfăţişare sub care la început nu-l recunoscu nimeni. Oamenii văzură un tînăr spilcuit, plimbîndu-se agale, ca unul fără nici o treabă, cu pantaloni negri peste cizmuliţe galbene, cu giubea albastră, cu tichie verde şi cu ciubuc de chihlimbar, lung de doi coţi, ca al negustorilor.

Tînărul merse astfel, ferindu-se cu ifos de lăzile, balotu-rile şi butoaiele murdare, pînă ce ajunse la pupa „Speranţei", unde se aşeză tacticos, picior peste picior, pe o bintă din marginea cheiului, nu înainte de a-şi aşterne dedesubt batista liliachie, purtîndu-se cu mare grijă faţă de îmbrăcămintea lui nouă şi strălucitoare. După aceea îşi potrivi tichia din creştet şi începu să tragă din ciubuc, slobozind fudul fumul în aer.

— Dar... dar ă-ăstă-i nenea Haralamb ! zise Mihu, bîlbîindu-se de mirare.

Oamenii se îngrămădiră buluc în capul schelei ; Negrilă o lăsă pe Adnana şi, apropiindu-se de dînşii, rămase încurcat, cu ochii la cel de pe mal, neştiind dacă să se gudure sau să-l mîrîie.

— Pthiu, dar-ar boala-n tine ! Tu erai, măi vere ? strigă Ieremia, gata să cadă de-a-npicioarele.

Tînărul îşi scutură ciubucul, apoi răspunse cu multă îngîmfare :

— Eu sînt ! Ce, te prinde mirarea ?

— Ia te uită la el ! S-a înţolit la iuţeală. Ce mă, ai şi făcut nunta, sau ţi-a dat cafegioaica arvună ?

Haralamb nu mai găsi nimerit să răspundă la această întrebare grosolană. Văzîndu-l pe Anton Lupan, care se întorcea dinspre prova, unde se ciorovăise iarăşi cu căpitanul remorcherului, îşi duse mîna la piept şi se înclină, fără să se scoale, salutîndu-l cu demnitatea palicarului.

— Domnule, zise alegîndu-şi vorbele, cînd vă întoarceţi la Pireu, vă rugăm să treceţi pe la cafeneaua *noastră*. O să ne facă mare onoare.

— Îţi mulţumim, *kir* Haralamb ! răspunse Anton Lupan, abia stăpînindu-şi rîsul. Vom veni cu cea mai mare plăcere ; onoarea va fi a noastră, nu a dumitale !

Mulţumit de acest răspuns, Haralamb trase din ciubuc, îşi scutură cu degetul o scamă de pe poalele giubelei şi se aşează mai îndesat în bintă, după care îşi continuă convorbirea cu echipajul „Speranţei", avînd grijă să nu se mai lase tutuit de nimeni.

Peste vreo jumătate de ceas sosi şi Gherasim, năduşit şi înjurînd în neştire, ca unul care bătuse de pomană drumurile.

— Ce facem, domnule, plecăm aşa sau mai aşteptăm vreo zi, două ? întrebă păşind pe punte, fără să se uite la musafirul care plesnea de ifos în marginea cheiului.

— Cred că putem pleca, răspunse căpitanul. La drept vorbind, nici nu ştiu de ce-am mai zăbovit pînă acuma. N-o să ne mărim prea mult truda, dacă o să luăm în seama noastră şi treburile lui Haralamb. Şi-apoi, să nu uităm că...

Aici Anton Lupan tăcu şi-şi aruncă ochii spre Adnana ; ea nu le înţelegea vorba, dar această privire fu lămuritoare.

— Eu ? întrebă, apropiindu-se fuga şi arătînd cu degetul la piept, cum făcuse prima oară, cînd Anton Lupan o găsise prizonieră pe corabia lui kir Iani. Pot să fac orice : să ridic pînzele, să spăl puntea, să stau la cîrmă...

— Bine ! hotărî căpitanul. De aici pînă la Marsilia faci parte din echipajul „Speranţei". Haide, băieţi, fiţi gata de plecare !

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare acolo unde avea datoria. Haralamb rămase singur, cu gura coclită de la ciubucul

din care trăgea prima oară. Își privi giubeaua, își privi cizmele și-l prinse mirarea. Remorcherul fluieră scurt, vădind nerăbdarea căpitanului. Lanțul ancorei începu să zornăie; cine învîrtea cabestanul? Ia te uită: Haralamb crezuse că treaba asta o să-l privească totdeauna numai pe el și pe vără-su Ieremia. În vîrful bompresului, Adnana desfăcea legăturile focului; cum naiba nu cădea în apă, că stătea pe bompres ca pe scaun?

— Hei, Gherasime! strigă Anton Lupan, care urmărea trasul ancorei. Nu ridici schela? Ori vrei s-o lași la Pireu, amintire?

Gherasim se îndreptă spre pupa și dădu cu ochii de Haralamb, fudulul.

— Ce faci aici, mă, cafegiule? zise, fără să amețească la vederea giubelei strălucitoare.

— Ia, te rog, kir Gherasim, vorbește cum se cuvine, că n-am cafegit împreună!

Nostromul căscă gura — și abia acum îl apucă amețeala.

— Domnule, ăsta nu-i Haralamb, ori am eu orbul găinilor?

— E *kir* Haralamb, Gherasime, ține seama! Și haide, ridică odată schela, că doar n-o să stăm aici pîn' și-o fuma dumnealui ciubucul!

Ancora se ivi greoaie, plină de nămolul adîncurilor. Remorcherul fluieră a doua oară — și începu să frămînte apa cu zbaturile...

Trebuie să cunoști forfota asta de pe puntea unei corăbii, în clipa plecării, freamătul oamenilor, freamătul lemnului și-al fierului, al pînzelor și-al parîmelor, să simți cum etrava, care a dormit nepăsătoare în apele moarte ale portului, începe să vibreze, presimțind valul, să auzi trosnetul surd al catargelor, zbîrnăitul sarturilor, piuitul scripeților, trebuie să-ți fi intrat în sînge balsamul dulce și amar al depărtărilor, ca să înțelegi cele ce urmară, fiindcă întîmplarea de acum nu va avea nici o legătură cu o întîmplare asemănătoare, petrecută nu de multă vreme, cînd fuseseră în joc cu totul și cu totul alte îndemnuri.

Gherasim sări pe chei, desfăcu ultima legătură cu uscatul, apoi, întorcîndu-se la bord, puse mîna pe schelă. Remorcherul mai fluieră încă odată, cablul remorcii se întinse, iar „Speranța" se urni greoaie, ca un pom smuls din rădăcină.

Mai mult decît atîta, Haralamb nu putu să-ndure. Numai odată își întoarse capul, privind peste cheiul înțesat de mărfuri, numai o clipă mai păru că șovăie — apoi aruncă ciubucul, își lepădă giubeaua și sări pe schelă.

— Stai că-ți ajut eu, măi Gherasime!

Rămîneau în urmă catarge, coșuri de vapoare, cheiuri, magazii, cîrciumi, cafenele... Începea să se simtă vîntul și freamătul largului...

Ismail ieși pe punte, cu un filigean în mînă:

— Cafeaua estem gata, poftim, kir Haralambie!

Și parcă niciodată etrava „Speranței" nu tăiase valuri mai albastre ca în dimineața aceea!...

CAPITOLUL XV

CÎNTECUL SIRENEI

Destul cu zbuciumul de pînă acuma! În viaţă, ca şi pe oceane, după ce trece furtuna se aşterne vreme bună.

În ziua plecării de la Pireu, o briză tărişoară de la nord-est umfla pînzele „Speranţei", ducînd-o cu 4 mile pe oră. Nu era ceea ce se cheamă „mare navigaţie", ci o crucieră blîndă şi tihnită, de care toată lumea simţea nevoia, cum simte nevoia unei oaze caravana, după ce a străbătut deşertul.

A doua zi înaintea prînzului, după douăzeci şi cinci de ore de călătorie, corăbierii noştri ocoliră, dublară, cum spun marinarii, Capul Males, colţul de sud-est al peninsulei Peloponez şi luară drumul spre apus; seara, către ora şapte se aflau în faţa Capului Matapan, fără să se fi întîmplat nimic deosebit.

De aici înainte, pînă la strîmtoarea Messina, care desparte coasta Calabriei de a Siciliei, sînt cam 420 de mile, şi în tot acest drum nu mai întîlneşti nici un colţ de pămînt. Vîntul bătea mereu de la nord-est, ceva mai tare ca la început, prilejuind o viteză mijlocie de 6 mile pe ceas. O hulă veche, pe cale de a se potoli, ridica pieziş în calea „Speranţei" valuri domoale ca nişte coline lungi, dar înalte cît catargele. În clipa cînd corabia se adîncea în văi, velele începeau să fluture, slăbite de vînt, ca pe creste să se umfle iarăşi — într-un ritm larg, neostenit, ca bătaia aripilor unui albatros uriaş — şi zborul acesta ciudat, peste colinele verzi înşiruite la nesfîrşit, ţinu o noapte, o zi şi încă o noapte şi ziua care veni.

Vapoarele pe care le întîlneau se adînceau între valuri

pînă la mărul catargelor — şi clipe întregi credeai că au pierit; apoi se iveau greoaie pe creste şi treceau pe alături, chinuite, cu maşinile gîfîind.

Viaţa la bordul „Speranţei" îşi urma cursul obişnuit — îl ştiţi; Levantul rămînea în urmă, cu frămîntările lui — şi în faţă părea că se deschide poarta altei lumi. Soarele răsărea din pupa, lungind umbrele catargelor peste bompres, peste valuri, peste orizont, pînă la infinit. Apoi umbrele se scurtau, lăsau bompresul la locul lui, veneau pe punte şovăind, pînă la amiază, cînd piereau, şi atunci, cîtăva vreme părea că goeleta navighează în vid. Curînd însă umbrele se înfiripau iar şi puntea căpăta iarăşi contur. La apus, cînd soarele atingea apa, ridicînd aburi verzui, din partea cealaltă răsărea luna, palidă şi rătăcită ca un somnambul. Atunci cerul roşu se albăstrea, treptat, pînă ce căpăta culoarea apelor adînci; marea se prefăcea într-o draperie de catifea, cu falduri negre pe fundul valurilor, iar la creste cu fire de argint.

Nopţi cu lună şi numai apă şi cer în jur! Despre asta să vă spună corăbierii, nu ceilalţi navigatori, căci pe aceştia huruitul maşinilor îi împiedică să audă suflul mării, iar fumul de cărbuni le ascunde oceanul albastru de sus, cu miriadele lui de corăbii azurii care navighează în căutarea nesfîrşitului.

Să vă spună corăbierii!... O pătură pe punte şi un maldăr de parîme sub căpătîi! Dar colea jos este etrava ca obada unei roţi gigantice, înghiţind într-o rostogolire şi creasta, şi fundul văii, şi ridicînd în jerbe spumegînde colbul de argint al mării, în vreme ce bompresul se leagănă şovăitor în întuneric, ca antena unei dihănii blînde care îşi caută cuminte drumul, ţinînd locul omului de veghe picat în vrăjile sirenelor.

Să vă spună corăbierii cum deapănă catargele fire aurii din stele şi le urzesc pe velele învechite, prefăcîndu-le în ţesături feerice... Să vă spună despre piuitul scripeţilor, ca ţipătul întrebător al unor pescăruşi de noapte care însoţesc corabia bătînd molcom din aripi albăstrite. Să vă spună...

Şi peste toate acestea, care n-au contur întreg, nici sunet împlinit, ca imaginile tulburi ale visului, pluteşte tot atît de tulbure mirosul de corabie, neasemuit, lemn umed, sare, cînepă, catran — distilate laolaltă în acelaşi alambic.

In a treia noapte în bordul drept al „Speranţei" se ridică, argintat de lumina lunii, Capul Spartivento, iar în zori

bompresul arătă coasta Siciliei. Corabia luă drumul către miazănoapte, strîngînd vîntul în tribord şi înaintînd anevoie prin apele strîmtorii. La amiază ancoră în baia din faţa portului Messina, şi Ismail însoţit de Mihu şi de Ieremia se duseră la ţărm, după legume şi apă de băut.

— Cutremur! strigă musul, în clipa cînd puse piciorul pe chei, după trei zile de navigaţie cu hulă, care te leagă cu toate din jurul tău în acelaşi bîţîit.

— Văleu! strigă şi Ieremia, simţind că pămîntul alunecă bezmetic, tîrînd după el şi cerul.

Ismail începu să rîdă:

— Nu estem cutremur, bre; asta ameţeală facem hula! îi lămuri cu ifosul marinarului bătrîn, care a cutreierat mările de mic.

Dar nu apucă să pună pasul mai departe, cînd deodată simţi cum i se taie picioarele — şi se întinse moale la pămînt, lăsînd găleata să-i scape din mînă şi să se ducă zdrăngănind...

„Speranţa“ nu zăbovi aici mai mult de două ore. Barca se întoarse încărcată cu pătlăgele roşii, cartofi noi, pepeni, portocale, lămîi şi banane dulci.

La capătul strîmtorii, în pînze se năpusti, aproape fără veste, o avalanşă de rafale, rostogolite de pe povîrnişurile munţilor Nebrodici, înşiraţi de-a lungul coastei de nord a Siciliei. Dar seara, după ce micul arhipelag al Liparelor rămase în urmă, vîntul se statornici cuminte, în babord, la două carturi înapoia traversului, şi „Speranţa“ se aşternu la drum, pe o mare fără hulă, reluîndu-şi navigaţia tihnită din partea cealaltă a strîmtorii.

Luna răsărea mai tîrziu în seara asta, la un ceas după apusul soarelui, astfel încît crepusculul stărui multă vreme peste unde, ştergîndu-şi treptat culorile, de la roşul aprins al carminului, pînă la ruginiul închis al frunzei putrede. O vreme fu întuneric şi velele fluturară, cu îndoială şi nelinişte. Anton Lupan stătea aplecat deasupra parapetului, cercetînd marea cu o ciudată stăruinţă, ca şi cînd ar fi aşteptat să audă glasuri argintii pornite din adîncuri. Oare nu aici, în marea Tireniană, undeva departe, spre coasta Italiei, se afla insula Capri, sălaşul sirenelor care încercaseră să-l ademenească pe Ulyse?...

Nu-şi dăduse seama cînd răsărise luna, dar întorcînd capul văzu că pînzele, pînă atunci negre, luceau ca argintul. Ceva

mai încolo, o zări pe Adnana, aplecată deasupra parapetului, privind marea cu aceeași stăruință ca și dînsul. Și iată că urechea îi prinse o melodie domoală și dulce — un cîntec din țara ei îndepărtată, același pe care fata îl cînta dimineața pe punte, dar care acum suna altfel, mai cald, mai ademenitor, mai tainic. Îl cînta încet, fără cuvinte — și poate credea că în freamătul mării nu-l auzea nimeni. Dar oare era glasul ei, sau un glas care se ridica dintre unde?

Nu, era glasul Adnanei, nevinovat ca al unei copile, dar de ce cînta tocmai aici, în apele care fugise Ulyse?

Anton Lupan se frecă la ochi și se îndreptă spre cîrmă, scuturîndu-se ca de atingerea unei mîini vrăjite.

Și de ce veni tocmai acum Mihu, tîrșîindu-și cizmele prea mari, pe punte, să-l întrebe, cu o sfială care te punea pe gînduri:

— Domnule, ce-i aceea o *zirenă?*

— Poate sirenă, Mihule. Zirenă cred că spune numai Ismail, care ne pocește graiul.

— Păi chiar el a spus. Auzi, cică Adnana i-o zirenă și-o să ne facă boclucuri!

Căpitanul începu să rîdă; apoi deodată rîsul îi împietri pe buze și bătăile inimei își schimbară ritmul...

Dar „Speranța" își urma netulburată drumul, străbătînd marea lui Ulyse... Treceau orele, nopțile, zilele... Adnana își făcea cuminte cartul, apoi își găsea un colțișor unde se așeza tăcută, fără să tulbure pe nimeni.

A patra zi, la răsăritul soarelui, corabia intră în strîmtoarea Bonifacio, lăsă stîncile Corsicei în dreapta, în stînga lăsă colinele și munții îndepărtați ai Sardiniei — și merse mai departe, fără de oprire.

Erau stînci pe mări, dar dispăruseră sirenele.

Dimineața Adnana se spăla pe punte cu părul înnodat în creștet, îngînînd același cîntec care seara părea altul, mai ademenitor, mai dulce. Altminteri, nimic nu tulbura drumul „Speranței". În ultima zi a lui iunie, odată cu amurgul, în dreapta bompresului se văzură insulele Hyeres, apoi coasta Franței și luminile Toulonului, care plutiră în depărtare, pînă la miezul nopții, cînd Capul Sicie le șterse cu umbra lui plumburie...

Erau stînci pe mare, dar nu întîlniseră nici o sirenă. Fii liniștit, Ismaile! În faptul zilei vom ajunge în apele Marsiliei.

În dimineaţa asta Adnana nu se va mai spăla pe punte, nu-şi va mai îngîna cîntecul cu care te-ai trezit întotdeauna, ci îşi va strînge gînditoare lucrurile şi îşi va îmbrăca rochia de domnişoară, părăsind bluza cenuşie... Iată cum se vor petrece faptele, dacă vrei să ştii şi asta, Ismaile!

Nu se mai îmbulzeau marinari şi căpitani de corăbii, ca altădată — şi piaţa părea aşa de mică! Da, acum Adnana îi vedea marginile colea, aproape, umbrite de castanii prăfuiţi — şi ea care crezuse că acest domeniu al copilăriei nu avea sfîrşit! Numai castanii îşi păstraseră mărimea, încolo totul scăzuse, se tocise, intrase în pămînt. Iar inima ei bătea tare, chinuită, ridicîndu-i o cută de durere în colţul gurii. Mergea cu Anton Lupan alături, străbătînd piaţa însorită. El o ţinea de braţ, prima oară — şi umerii li se atingeau, cu o sfială întrebătoare şi nelămurită.

— Cînd plecaţi mai departe? întrebă Adnana, fără să-l privească.

El îşi vedea umbra lîngă a ei, legănîndu-se şovăitoare pe caldarîmul pieţii, şi se gîndea că îndată, la prima stradă, la a doua, umbrele au să li se despartă.

— Nu ştiu, răspunse după o zăbavă. Peste trei-patru zile... Avem de făcut pregătiri multe.

— Şi încotro vă duceţi?

— Oriunde!...

Nu acesta era răspunsul, dar nu avea putere şi îndemn să-şi spună, cu glas tare, visele.

Fata întoarse capul, uimită. Simţise prima oară în glasul lui tristeţe, şovăire, îndoială — şi toate dintr-o dată!

Dar unde erau frînghierii? Unde erau căpitanii de corăbii, marinarii?... Da, în port văzuse mai multe vapoare decît veliere... În zece ani piaţa se schimbase. Pe tarabe se vindeau fructe şi legume; din loc în loc erau cuşti cu orătănii. Numai ici-colo, în uşa unei prăvălii scunde, atîrna un colac de parîme.

— Iată bulevardul! zise Adnana, arătînd în faţă, cu o tresărire.

Apoi se opri, şovăitoare, căci parcă nici bulevardul nu mai era acelaşi. În casa din colţ era o brutărie, în faţa căreia, dimineaţa, cînd pleca la şcoală, un bătrîn cu barba în fuioare citea Biblia, pe un scăunel, lîngă coşul cu franzeluţe albe. Coşul era acolo, şi scăunelul — şi franzeluţele, de cinci şi de zece

centime bucata, nu se scumpiseră, dar în locul bătrînului stătea o femeie posomorîtă, cu capul într-o bonetă plină de dantele, cu șorțul negru pătat de făină.

Un băiat cu ghiozdanul în mînă, urmat de un cățeluș alb, șchiopătînd de unul din picioare, se opri în fața coșului, puse un gologan în poala vînzătoarei și, după ce căută din ochi, luă o franzeluță care i se păru mai rumenită. Cățelușul aștepta alături, răbdător și plin de demnitate, ținîndu-și piciorul vătămat în aer. Băiatul rupse franzeluța în două, cîntări bucățile în palmă, șovăi cîteva clipe, apoi i-o întinse pe cea mai mare și se despărțiră, unul pornind spre școală, altul înapoi spre casă, șchiopătînd pe trotuarul plin de soare.

— Ai văzut ? întrebă Adnana.

— Da, însă aș vrea ca asta să nu te înșele, acum cînd te întorci între oameni. Unii împart pîine, alții pietre — și așa cum fac cu cîinii...

— O să-mi fie dor de Negrilă ! zise ea deodată, schimbînd vorba, ca și cînd i-ar fi fost frică de cele ce avea să audă.

El micșoră pasul și o întrebă, cu vocea scăzută :

— Adnana, ți-e teamă să te întorci acasă ?

— Da ; mi se pare că aici e o viață de care m-am despărțit pentru totdeauna. N-am să mai găsesc pe nimeni...

Iar după o clipă adăugă, aproape cu spaimă :

— Nici chiar pe mine... Aș vrea să merg cu voi.

— Unde ?

Și ea îi răspunse, cu vorba lui de adineauri :

— Oriunde !

Anton își simți inima săgetată, dar se stăpîni, fugind de vraja clipei, ca Ulyse din calea sirenelor.

— Nu, Adnana ! Ieremia al nostru mi-a spus o vorbă, care cred că-i plină de înțelepciune... Rămîi la tatăl tău, încearcă să-ți reîncepi viața, și într-o zi, poate o să ne întoarcem, dacă pînă atunci tu...

Adnana ridică ochii, cu trufie ; în clipa următoare lumina din ochii ei se stinse.

— Dar dacă... dacă tatăl meu...

— Bine !... Atunci, dacă socotești că nu mai ai ce pierde, te luăm în echipajul nostru.

— Și ce faci cu vorba lui Ieremia ? întrebă ea, cu cochetărie. Bănuiesc că mă privea pe mine !

Anton Lupan se opri și o privi în față ; ar fi vrut s-o ri-

dice în braţe, aşa, în văzul lumii, în plină lumină, s-o ducă pe sus, în lungul străzilor prăfuite, pînă la cheiul de piatră unde aştepta „Speranţa“ şi să-i spună: „Adnana, haide să pornim pe mări, să ocolim pămîntul împreună, să uităm socotelile făcute de oameni, să le uităm şi pe cele făcute de noi înşine — să uităm şi vorba lui Ieremia, căci ceea ce astăzi ni se pare înţelepciune, mîine se poate dovedi o prostie!“

În clipa aceea, Adnana făcu ochii mari şi îşi apăsă mîna pe inimă. De după colţul străzii, străduţa aceea îngustă şi întortochiată, atît de bine cunoscută, care cobora spre ţărmul mării, la plaja pescarilor, ieşise un bătrîn gîrbov, cu un caftan lung, cum pe aici nu purta nimeni, împingînd o roabă încărcată cu parîme. După cîţiva paşi, bătrînul se opri, scoase o batistă roşie şi îşi şterse năduşeala de pe frunte.

După mişcările lui şovăitoare, Anton Lupan îşi dădu seama că, în dosul ochelarilor în ramă de sîrmă albă, ochii slăbiţi nu mai vedeau decît o parte din lume.

— Tată! strigă Adnana, repezindu-se spre dînsul.

Bătrînul clătină din cap, îşi ridică ochelarii, nădăjduind că aşa va vedea mai bine, îi puse la loc şi îşi clătină iarăşi capul, cu un zîmbet în care se amesteca umilinţa cu amărăciunea.

— Sînt eu, Adnana, tată! Nu mă recunoşti? continuă fata, cu glasul înecat în lacrimi.

Şi văzînd nedumerirea bătrînului, începu să vorbească repede, spunîndu-i aceleaşi cuvinte, în limba lor, de acasă, pe care abia o mai ţinea minte.

Bătrînul tresări la primele vorbe, o privi iarăşi, cu o stăruinţă neputincioasă, apoi clătină din cap, ca prima oară, şi se aşeză pe roabă.

— Voi... voi aţi murit! zise, clipind cu descurajare sub lentile.

— Mama a murit, dar eu trăiesc; eu sînt Adnana, nu mă ţii minte?

— Adnana?...

Mîinile uscate se ridicară, bîjbîind prin aer, cuprinseră obrazul fetei, cercetîndu-l, întrebătoare.

— Adnana?... şopti încă odată bătrînul.

Apoi ochii i se înecară în lacrimi — şi el începu să plîngă domol, în tăcere, în timp ce mîinile-i aspre căutau, încă, însetate, obrazul Adnanei.

Şi astfel se sfîrşeşte cîntecul nevinovat al ultimei sirene, Ismaile! Mai bine să ne temem de alte primejdii pe care va avea să le întîmpine echipajul „Speranţei", primejdia unor făpturi mai puţin blajine!

* * *

Două zile mai tîrziu, la ora prînzului, Anton Lupan, cu Gherasim după dînsul, intrau în biroul domnului Lambrinis, pe numele căruia aduseseră de la Pireu cele trei sute de butoaie, zice-se cu untdelemn de măsline.

— Ce naiba, măi Gherasime! şopti Anton Lupan, păşind pragul şi văzîndu-l pe domnul Lambrinis. Credeam c-am terminat cu Levantul.

— Lasă, domnule, că prinde bine!

Domnul Lambrinis le ieşi înainte, fluturînd nedumerit în mînă actele încărcăturii.

— În conosament sînt trecute trei sute zece butoaie, şi dumneavoastră mi-aţi predat numai trei sute!

Anton Lupan scoase din buzunar o hîrtie, şi cîrmaciul, după ce o luă în primire, începu să dea lămuririle trebuitoare, ca să-l scutească pe el de asemenea istorie:

— E adevărat, kir Lambrinis...

Gazda se uită la el pe deasupra ochelarilor, supărat că i se vorbea în greceşte, aici în inima Marsiliei, dar Gherasim, deşi îi înţelese privirea, zise mai departe, fără stînjenire:

— E adevărat, kir Lambrinis, însă iată hîrtie de la kir Nicolachi, precum că cele zece butoaie ne privesc pe noi — şi putem face cu ele după pofta inimii.

— Cum adică, le import eu, plătesc vama...

— Vama se scade din preţul transportului, aşa cum spune în scrisoare. Nu, kir Lambrinis, nu te teme, n-o să ţi se tragă nici o pagubă de la mine. Ba dimpotrivă, am să-ţi dăruiesc chiar butoaiele, firește, după ce vor fi goale.

Domnul Lambrinis păru în sfîrşit că înţelege cam în ce chip stau socotelile; aruncă o privire înapoi, ca să vadă dacă niciunul din cei trei slujbaşi ai săi nu trage cu urechea, apoi întrebă tainic:

— Marfă de preţ?

— Covoare şi mătăsuri de India. Le putem vinde bine?

— Pînă deseară vă scap de ele.

— Care să fie partea dumitale ?

— Jumătate şi jumătate, cum se cuvine.

Gherasim începu să rîdă :

— Adică noi le adunăm, ne batem capul cu ele, le aducem aici şi să împărţim cu dumneata, care nu faci decît să-ţi freci turul pantalonilor de scaun ?

În ochii grecului trecu o undă de mînie ; un pîrlit de cîrmaci să-i vorbească astfel lui, negustor cinstit de toată Marsilia ?

— Dacă nu-ţi convine, fă cum crezi mai bine, zise, stăpînindu-se. Dar vezi ce se întîmplă, vameşii au iscoade pretutindeni. Ar putea să sufle cineva o vorbă...

— Da ?! făcu Gherasim, cu nevinovăţie. Atunci, nu ţi-e teamă că şi-ar putea băga nasul şi în butoaiele dumitale ?

— Poate să-şi bage, ce-mi pasă mie ! răspunse kir Lambrinis, mai puţin ţanţoş decît înainte. Eu am untdelemn de măsline, am plătit vama, nu poate să mă supere nimeni.

— Aşa ! Untdelemn de măsline ! Hei, ale dracului butoaie ! Mie mi s-a părut că unele sună a doagă. Ia să mergem la magazie, jupîne !

Negustorul îi tăie calea.

— Ce vrei ? întrebă, făcîndu-se palid.

— Să fii om de omenie ! O mînă spală pe alta : altminteri, rămîn murdare amîndouă... Ei, şi-acum spune, cum facem cu covoarele ?

— Douăzeci la sută îţi convine ?

— Cinci, ar fi tocmai bine. Dar hai, ce să mai lungim vorba, fie zece — şi bate palma, jupîne !

Domnul Lambrinis oftă din fundul pieptului :

— Bine, zece la sută ! Ah, grea meserie !

— Mie îmi spui ? Am stat odată o jumătate de ceas într-un fotoliu ca al dumitale şi era să mă apuce pandaliile !

După-amiază, Gherasim se întoarse să încheie socotelile cu domnul Lambrinis.

— Vezi, poate să te apuce noaptea ; ia un revolver cu tine ! îl sfătui Anton Lupan, petrecîndu-l pe punte.

— Nu e nevoie, cuţitul mi-ajunge. Şi cine naiba să se lege de un marinar pîrlit ca mine ?

„Speranţa“ era legată cu pupa la cheiul de sud al bazinului, Quay de Rive Neuve, lîngă un vapor tocmai sosit din Brazilia, încărcat cu vite care umpleau văzduhul de mugete sfî-

șietoare. In față, la cheiul celălalt, deasupra căruia se ridica turnul primăriei, vapoarele se înșirau, unul lîngă altul, negre, întunecînd cerul cu fumul de cărbune. Numai în dreapta, la cheiul Fraternității, se vedeau vreo cîteva corăbii și alte cîteva în stînga, spre fortul Sfîntul Nicolae, dar păreau așa de părăsite, încît ai fi zis că nimeni nu se va mai urca pe puntea lor vreodată, să tragă ancora și să ridice pînzele.

Gherasim ajunsese pe la jumătatea cheiului, cînd auzi un glas strigîndu-i în greceşte :

— Hei, palicarule ! A fost bun romul ?

Cîrmaciul întoarse capul, cu nedumerire. Un marinar, pe puntea unui cargobot negru, îi rînjea dușmănos de deasupra parapetului. Chipul lui nu-i era necunoscut, dar abia după ce văzu numele vaporului, scris cu litere albe la pupa, își aduse aminte unde-l întîlnise.

— Ia te uită ce mică e lumea ! Tot pe „Orion" ai rămas, potlogarule ? Eu gîndeam că în două luni ai vîndut toate bărcile și ți-ai căutat alt căpitan, să-l mai păgubești și pe acela !

Marinarul scoase o înjurătură, iar Gherasim, după ce-i răspunse cum se cuvine, își văzu de drum, fără să se mai uite în urmă.

Odată cîrmaciul plecat, Anton Lupan orîndui oamenii de vardie, le dădu bani de cheltuială, ca echipajul să se poată duce cu schimbul în oraș, iar el porni spre casa Adnanei.

De pe „Orion" coborau doi vlăjgani, tropăind grăbiți pe schelă. Văzîndu-l pe căpitanul „Speranței" unul din ei șovăi, cu o mișcare de fereală, dar dîndu-și seama că acesta nu-l recunoscuse, porni repede de-a lungul cheiului, ca să-l ajungă pe celălalt.

Anton Lupan străbătu piața frînghierilor, care în două zile îi era tot atît de bine cunoscută ca puntea goeletei, o luă pe bulevard pînă la a doua stradă, acolo coti la dreapta și ajungînd în dreptul unei porți scunde, vopsită în albastru, se aplecă de umeri, ca să intre. În fața sa se afla o curte îngustă și lungă, năpădită de ierburi, cu o căsuță mică în stînga, a cărei primă odaie își avea ferestrele la stradă. De jur împrejur, zidurile vecine, îmbrăcate în iederă, închideau vederea, nelăsînd liber din cerul albastru decît o fîșie.

Inima lui Anton Lupan se strînse încă odată ; dintr-o închisoare, Adnana nimerise în alta ; ea își risipise în robie zilele fericite ale copilăriei, cînd ar fi putut să alerge zvăpăiată

pe malul mării, să le ajute pescarilor la reparat năvoadele, să străbată piața sărind într-un picior ca să ajungă în Portul Vechi și să se zbenguie neobosită, înotînd de la un chei la altul, agățîndu-se ca un spiriduș ieșit din apă de lanțurile ancorelor sau dîndu-se la fund și trecînd pe sub carenele corăbiilor.

În locul acestor amintiri luminoase găsea o curte împrejmuită de ziduri înalte, de unde nu auzea nici măcar murmurul mării, o casă părăginită, care nu mai semăna cu casa copilăriei, și un bătrîn pe jumătate orb, căruia de acum înainte trebuia să-i poarte de grijă, dîndu-i anilor lui tot ceea ce ei nu mai puteau să-i dea anii tinereții.

— Aici sîntem! strigă Adnana, din fundul curții, fluturîndu-și brațele în aer, pe deasupra bălăriilor.

În fața magaziei care închidea fundul curții se afla un dispozitiv primitiv de răsucit frînghiile, o roată de statura omului, pe care Adnana reîncepuse să o învîrtească numai cu o mînă, în timp ce continua să facă semne cu mîna cealaltă. De inima roții era prins un cîrlig, în care se agăța capătul fuiorului de cînepă — și cu asta se sfîrșea toată instalația. Bătrînul ținea fuiorul între coate și se trăgea încet către poartă, lăsînd să-i alunece cu dibăcie printre degete firele lungi de cînepă, pe care roata le răsucea, prefăcîndu-le în frînghie. Dar numai cu atît, treaba nu era gata; trei, cinci, șapte asemenea frînghii subțiri se legau iarăși de cîrlig, ca să fie împletite laolaltă, spre a obține parîma de grosimea cerută.

Anton Lupan își dăduse seama din prima dată că trudindu-se de dimineață pînă seara, bătrînul nu putea scoate într-o zi mai mult de zece kilograme de parîmă, în vreme ce, numai pe strada asta erau cinci ateliere care fabricau fiecare de o sută de ori pe atîta.

— Dar nu sînt ca parîma făcută de mînă! zicea bătrînul, clătinînd din cap cu o tristă încăpățînare.

Poate, într-adevăr, parîmele de mînă erau mai trainice, însă negustorii le căutau pe cele mai ieftine, iar marinarii cumpărau ce găseau la prăvălie. Mai erau cîțiva căpitani bătrîni, care, din cînd în cînd, în rarele lor escale la Marsilia, veneau aici să cumpere parîmele cu care fuseseră deprinși pe vremuri. Numai că în port ancorau tot mai puține corăbii și căpitanii bătrîni dispăreau, unul cîte unul.

— Tată, să lăsăm puțin lucrul: avem oaspeți, zise fata.

Bătrînul încuviinţă din cap, clipi cu resemnare sub sticlele bulbucate ale ochelarilor şi se aşeză pe un scăunel, lîngă roată.

— Adnana, începu Anton Lupan, fără zăbavă. Echipajul „Speranţei" a hotărît să te înfieze — şi după această hotărîre mi-a dat însărcinarea să mă îngrijesc de soarta voastră. Tatăl tău are vederea slabă, în curînd n-o să mai poată lucra...

— Pot, pot! zise bătrînul, cu încăpăţînarea lui domoală. Asta-i treabă care se face cu mîna, nu cu ochii; numai degetele să fie dibace — ochii n-au nici un amestec.

— Le-am spus, — continuă Anton Lupan, fără să ţină seama de încăpăţînarea lui, — că dorinţa mea ar fi fost să-ţi deschidem o florărie, dar că tu te-ai împotrivit.

Adnana îşi plecă ochii; îi era ruşine să-i spună că florile îi făceau frică; în zece ani nu cunoscuse niciuna, nu le ştia numele, culorile, parfumul.

— Şi ei nu s-au supărat? întrebă, fără să ridice ochii.

— Nu; au socotit că ai dreptate. Ei cunosc florile de pe cîmp sau din grădinile lor de acasă; nu înţeleg cum se poate face negustorie cu asta. Cînd le-am spus că mai degrabă ţi-ar plăcea să ai o brutărie, s-au bucurat foarte tare.

— E bine să hrăneşti oamenii, zise bătrînul, ridicînd ochii, cu un început de înviorare.

Apoi începu iar să clipească:

— Florile sînt pentru cimitire...

— Tată, nu vreau să te întristezi! Sînt şi pentru lucruri mai vesele, mai frumoase, pentru sărbători, pentru nunţi...

— Da... Dar după toate astea vine moartea.

Anton Lupan îi aruncă o privire, apoi ridică din umeri, socotind că nu trebuiau să se posomorască din cauza acestor gînduri negre ale bătrînului.

— Aşa că am trecut pe alături, pe la brutărie, şi am aranjat totul, am plătit şi chiria, urmă, întorcîndu-se spre Adnana. Mai rămîne să mergem să iscăleşti contractul. Am vorbit şi cu lucrătorii — sînt doi şi un maistru — şi s-au arătat dornici să rămînă mai departe.

— Deci gata! strigă Adnana, bătînd din palme. De mîine facem pîine?

— Dacă vrei, chiar şi de mîine.

— Şi o să-i punem o firmă nouă: „Brutăria Speranţa". Crezi că echipajul o să se opună?

— Dimpotrivă; o să se bucure din toată inima.

Bătrînul ridică ochii și în glasul lui se simți iarăși o înviorare :

— Să facem pesmeți pentru corăbii ! Mai bine decît franzelă.

— Numai că pesmeții nu se mai caută ca pe vremuri. Acum vapoarele care fac curse lungi au pe bord propria lor brutărie.

— Așa ? ! făcu dezamăgit tatăl Adnanei, posomorîndu-se iarăși.

— Dar, pentru că veni vorba de pesmeți, reluă Anton Lupan, Adnana, te rog să iei o comandă din partea „Speranței"... Și acum, hai să mergem să facem hîrtiile.

— Știi, — zise fata, în timp ce se îndreptau spre poartă, — l-am cunoscut pe băiatul acela cu cățelul.

— Da ? Îmi pare foarte bine. Cred că-i un copil cuminte și bun la inimă.

— Și eu cred la fel. E băiatul unei vecine, doamna Florion, care are prăvălia cu legume de la colțul străzii. Bărbatul ei era slujbaș la vamă, dar a murit acum cîțiva ani într-un accident, a căzut în cala unui vapor și și-a fărîmat capul... E o femeie de treabă ; cred că am să mă împrietenesc cu dînsa ; e încă foarte tînără...

— Vezi, Adnana, viața nu-i așa de neagră ! Ai să-ți faci prieteni.

— Da, m-am împrietenit și cu cîinele lor. Acum l-a lovit un măturător cu o piatră și șchioapătă, săracul, dar cînd era sănătos, doamna Florion îl trimitea cu coșulețul de legume la cliente. Poate n-ai să crezi, dar zice că nu greșea niciodată ; îi spunea un nume — și el știa unde să se ducă...

Anton Lupan zîmbi :

— Vezi, Adnana ?!

Dar în clipa aceea ea se opri, făcu ochii mari și își duse mîna la gură :

— Și Negrilă ?... N-am să-l mai văd niciodată ?

A doua zi, pe la ceasul zece, Adnana era în fundul curții, cînd Mihu își băgă capul întrebător pe poartă.

— Mihu ! strigă fata, lăsînd roata să se învîrtească singură și repezindu-se să-l întîmpine, sărind prin bălării ca o căprițâ sălbatică.

Musul „Speranței", cu ochii roșii de nesomn, cu fața îngrijorată, îi aducea un bilet, din partea căpitanului :

„Adnana, nu pot trece astăzi pe la voi și te rog, nu veni nici tu în port ; avem încurcături serioase. Mîine însă ne vom înfățișa cu toții la inaugurare ; te rog ai grijă ca firma să fie frumoasă. Echipajul „Speranței" te îmbrățișează..."

— Ce s-a întîmplat ? întrebă fata, văzînd chipul palid al băiatului.

Acesta ridică din umeri, cu un zîmbet stînjenit ; nu îi înțelegea graiul.

Ea stărui, neliniștită, încercînd să-l descoasă, amestecînd cuvinte franțuzești, grecești, arăbești, într-o limbă cu atît mai neînțeleasă.

Mihu ridică din umeri, iarăși ; dar iată că sub potopul ei de vorbe poarta începu să se zgîlțîie, cu turbare.

— E Negrilă ; l-am lăsat afară ! zise băiatul, pe limba lui, încercînd s-o lămurească.

În clipa aceea, sub o ultimă smucitură, poarta sări în lături și cîinele se năpusti scheunînd spre Adnana, făcînd salturi de panteră prin bălăriile care-i țineа calea, ca niște liane în jungla neumblată. Fata deschise brațele — și se rostogoliră amîndoi prin iarbă.

După această hîrjoană, însoțită de strigăte și de chelălăituri voioase, Negrilă dădu repede un ocol curții, mirosi parîmele, fuioarele de cînepă, roata care se oprise, caftanul bătrînului și se întoarse vesel, cu limba scoasă.

Adnana avusese timpul să se dezmeticească și acum îngrijorarea i se vedea iarăși pe față.

— Dar ce s-a întîmplat ? Ce e taina asta ?

Mihu îi făcu semne să se liniștească.

— Hai în port ! zise fata, dînd să se repeadă spre poartă.

El îi ținu calea, împotrivindu-se, așa cum i se poruncise și îi arătă biletul, pe care ea îl ținea încă în mînă, mototolit, îndu-i să înțeleagă că mai mult decît scria acolo nu putea s-o lămurească. Fata citi din nou rîndurile scrise în pripă și își dădu seama că, de vreme ce Anton Lupan îi cerea să nu vină în port, nu-i rămînea decît să aștepte ziua de mîine, ca taina să se limpezească. De altminteri, era și timpul să se apuce de treabă, dacă voia ca a doua zi totul să fie gata.

Dimineața următoare, Ismail se ivi în ușa brutăriei, cu două coșuri mari la spinare. Căpitanul îl trimisese înainte, să

se îngrijească de masă, și bucătarul, cum intră, lăsă jos coșurile încărcate în piață și puse stăpînire pe cuptorul de pîine.

— Ce s-a întîmplat la voi ? îl întrebă Adnana, văzîndu-l tot atît de palid și nedormit ca și Mihu.

Ismail ridică din umeri, fără să răspundă, deși avea, ca de obicei, mare mîncărime de limbă, și grozav i-ar fi plăcut să sporovăiască așa cum se pricepea, pe graiul franțujilor...

La ora prînzului sosiră și ceilalți, afară de Cristea Busuioc, plutașul, pe care sorții căzuseră să rămînă de vardie. Oaspeții se opriră pe trotuar, în fața ușii, uitîndu-se cu o firească îngîmfare la firma nouă, pe care o mînă de meșter pictase cu deplină iscusință însăși imaginea „Speranței", cu toate pînzele întinse, așa cum o știa fiecare. Dedesubt scria, cu litere albastre, ca marea, pe un fond azuriu ca înaltul cerului :

BOULANGERIE
Au bateau roumain „Sperantza"

Adnana îi întîmpină, cu șorț alb în față, îngrijorată ca o gazdă care primește pentru prima oară oaspeți. Dar, cum puse piciorul pe prag, scoase un mic țipăt și își duse mîna la inimă: Gherasim avea capul bandajat și mîna stîngă legată într-o eșarfă neagră. Ceilalți își dădeau silința să zîmbească, așa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta, dar se vedea cît de colo că niciunuia nu-i erau boii acasă.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă fata, aruncîndu-le priviri întrebătoare.

Anton Lupan se apropie și îi mîngîie obrazul.

— Lasă, o să-ți spun mai tîrziu, Adnana ; nu te mai gîndi la asta. După cum vezi, sîntem cu toții laolaltă.

Un fotograf din vecini, care fusese vestit de azi dimineață, își așeză aparatul în marginea trotuarului și echipajul „Speranței", cu Adnana la mijloc, încadrată de tatăl ei și de căpitan, se fotografiară, sub firma proaspăt pictată ; firește că nu lipsi nici Ismail de la această solemnitate — cu atît mai mult cu cît bucatele erau de mult gata.

Iată însă că, după ce fotograful își termină treaba, bucătarul, întorcînd capul, dădu în sfîrșit cu ochii de firma brutăriei, pe care „Speranța" plutea maiestoasă. Obrazul i se făcu întîi roșu, pe urmă galben, pe urmă vînăt — pînă ce se întoarse la prima culoare și rămase așa, roșu ca racul.

— Asta cine am făcut? întrebă furios, întorcîndu-se spre Adnana.

Fata ridică sprîncenele, mirată:

— Un pictor de firme, din piață.

— Așa? Și Ismail unde am fost?

— Nu fii supărat, Ismaile! interveni căpitanul, să-l împăciuiască. Adnana nu avea de unde să știe... Mai degrabă e vina mea, că am uitat să-ți vorbesc despre asta.

Bucătarul intră bombănind în brutărie, urmat de ceilalți, care se așezară cu toții la masă. Era o masă lungă, pusă în pripă în a doua încăpere, în fața cuptorului de pîine. Bineînțeles, brutăria nu era făcută pentru ospețe, dar înghesuindu-se, încăpură prea bine — și nu numai echipajul „Speranței", care, cum s-ar zice erau de-ai casei, ci și cîțiva străini, prieteni de-ai bătrînului sau vecini de prăvălie. Nu lipsea nici doamna Florion, care trimisese legumele pentru această masă, nici băiatul ei, care, în ultimele două zile, se dăduse în vînt să-i fie de folos Adnanei.

Ca prim fel de bucate, Ismail puse pe masă o tavă uriașă cu plăcintă grecească, de carne, cu multe verdețuri și foarte piperată, la care băură țuică românească din tainițele „Speranței" — le știa numai Anton Lupan și Ieremia, paharnicul — nu le dibuiseră pe toate nici măcar pirații.

Pe urmă bucătarul uimi oaspeții marsiliezi cu vestita lor ciorbă grasă, numită Bouillabaise, despre ei cred că nimeni n-o poate face dacă nu s-a născut în sudul Franței. Dar pentru asta Ismail risipise peste zece kilograme de pește, pe care îl fierbese în vin alb, nu în apă, adăugînd din belșug toate cele cerute de marii meșteri în ale bucatelor: usturoi, șofran, pătlăgele roșii alese bucată cu bucată — și untdelemn de măsline, din care, prin grija lui Gherasim, la bordul „Speranței" se găseau două butoaie pline. După asta urmă friptură de vițel, la tavă, împănată cu slănină afumată — că bucătarul dăduse naibii Coranul, de vreme ce se spurcase odată, cînd cu piratii.

După vinul alb care urmase după țuică, băură vin negru, fără de care n-ar fi putut spune că se aflau în Franța. În sfîrșit, meșterul brutăriei își arătă și el arta, punînd pe masă o tortă uriașă, cu castane și cu ciocolată, pe care o lăudă toată lumea, afară de Ismail, firește — pizmaș ca orice bucătar din lume în fața bucatelor făcute de altul.

Pe la jumătatea mesei lumea se înfierbîntase, se auzeau strigăte, rîsete, se ciocneau paharele, unul după altul, dar Adnana

nu se lăsa înşelată; pe obrazul lui Anton Lupan şi al celorlalţi stăruia o îngrijorare pe care zadarnic încercau să şi-o lepede. Abia cînd se aduseră cafelele şi cînd neliniştea fetei nu mai avea margini, căpitanul se hotărî să vorbească.

— Ştii, Adnana, spuse încet, aplecîndu-se la urechea ei, ca să nu audă şi oaspeţii. A căzut pe capul nostru o mare pacoste...

Fata se uită la Gherasim, care se chinuia să rupă pîinea cu mîna legată, ca să nu muşte din ea, cum într-o împrejurare ca asta ar fi făcut altul.

Anton Lupan continuă, în şoaptă:

— Alaltăieri seara, cînd venea din oraş, l-au atacat nişte derbedei — şi-abia a scăpat cu viaţă.

— Dar cine a putut să facă asta ? întrebă Adnana, silindu-se să-şi stăpînească glasul.

— Ei, aşa ceva se întîmplă adesea prin porturi ; noi sîntem obişnuiţi. Se pare că la mijloc e o socoteală mai veche, o răzbunare din partea unui marinar pe care odată l-a strîns zdravăn cu chinga. Acum a găsit prilejul să i-o întoarcă.

— Şi el n-a putut să fugă, să strige? Unde s-a întîmplat asta ?

— Chiar în capul cheiului ; să fugă nu-i în firea lui şi să strige ar fi fost semn de laşitate, aşa că nu i-a rămas decît să primească lupta, deşi nu era dreaptă, ei fiind doi şi el unul singur.

— Da ; şi pe urmă ? întrebă Adnana, clipind speriată.

— Pe unul l-a luat pe sus şi l-a aruncat în apă. Celălalt l-a lovit cu cuţitul pe la spate, întîi în umăr, pe urmă în moalele capului. Peste vreo două ore, dacă am văzut că se făcuse noapte şi el nu se întoarce, m-am dus cu Ieremia să-l caut. Zăcea în nesimţire, lîngă calea ferată.

— Şi în timpul ăsta nu l-a văzut nimeni, că doar pe-acolo trec oameni ?

— Trec, dar cine să-şi bată capul cu el, cînd pe chei găseşti destui marinari beţi, care zac uitaţi toată noaptea ?!

— Dar o să se facă bine, nu-i aşa ? întrebă Adnana. Vă e teamă că rănile ar putea să se înrăutăţească ?

— Nu, în privinţa asta nu-i nici o primejdie ; nenorocirea e alta : am pierdut o bună parte din averea noastră.

Şi văzînd privirea întrebătoare a Adnanei, Anton Lupan continuă, silindu-se să vorbească nepăsător, ca să n-o sperie mai mult, căci o vedea destul de speriată:

— Gherasim avea cu el aproape cinci mii de franci, pe care tocmai îi încasese.

Fata își duse mîna la gură și se făcu palidă. Abia după cîteva clipe izbuti să bîiguie, clipind repede:

— Trebuie să vă duceți la poliție...

— Zadarnic ! Tîlharul acela e marinar pe un vapor italienesc, însă de alaltăieri, cînd a părăsit vasul, nu l-a mai văzut nimeni. Desigur, l-a atacat pe Gherasim numai cu gîndul să se răzbune, dar găsind asupra lui banii, nu era prost nici să-i lase acolo, nici să rămînă în Marsilia ; probabil că s-a urcat în primul tren și acum o fi în cine știe ce port de la Atlantic, îmbarcat pe vreun vapor care pleacă, dacă n-a și plecat, spre America...

Fata își frămînta mîinile sub fața de masă.

— Ați cheltuit și cu noi o mulțime de bani ! zise, după cîteva clipe, simțind că o vor podidi lacrimile. De unde să vi-i dăm înapoi ? Ah, nu trebuia să primesc darul vostru !

— Nu te frămînta zadarnic, Adnana ! E drept că în clipa de față nu mai avem decît vreo sută de franci și cîteva monede de aur, în schimb....

Anton Lupan se opri, băgă mîna în buzunar și scoase un diamant cît o nucă :

— În schimb avem zece diamante din astea, ca să nu mai vorbim de alte pietre, safire, grenate, smaralde, rubine, plus aproape un kilogram de perle japoneze... Mă gîndeam să vindem comoara asta mai tîrziu, dar ar fi fost o prostie, căci unde am fi putut căpăta preț mai bun decît la Marsilia ? Așa că nu fii îngrijorată; o să ieșim cu obrazul curat din încurcătură.

Masa se prelungi pînă spre ora patru, cînd vecinii se ridicară. O jumătate de oră mai tîrziu se ridicară și ceilalți, nu înainte de a mai ciocni paharul cu Adnana și cu tatăl ei, urîndu-le fiecare cum se pricepu mai bine, în limba lui, noroc și fericire. Bătrînul, parcă era mai gîrbov în această zi de sărbătoare, ochii păreau că i se sting sub lentilele ochelarilor, din cînd în cînd își apăsa mîna pe inimă, dar primi urările, silindu-se să zîmbească, zîmbetul acela nelămurit, plin de neîncredere, de amărăciune.

La urmă echipajul „Speranței“ primi în dar cîte o jimblă împletită, cu inițialele fiecăruia și, după ce își luară rămas bun de la gazde, se îndreptară spre port, mai puțin posomorîți decît la venire.

Doar Ismail se mai opri odată pe trotuar, în faţa firmei, şi bombăni ceva, privind-o mustrător pe Adnana.

În Place de la Corderie, Anton cu Gherasim se despărţiră de restul echipajului şi se duseră în oraş, pe strada zarafilor şi giuvaergiilor. Prăvăliile bijutierilor se ţineau lanţ, una după alta, cu vitrine care de care mai strălucitoare, aşa că le fu greu pînă să se hotărască să intre într-una.

— Avem cîteva pietre de vînzare, zise Anton Lupan, scoţînd diamantul pe care i-l arătase Adnanei.

Bijutierul ieşi de după contoar, frecîndu-şi mîinile. Cu marinarii era totdeauna rost de făcut afaceri bune.

— O! E o piatră minunată! exclamă, fără voia lui, luînd diamantul şi ducîndu-se cu el în lumină.

Dar în clipa următoare, cei doi vizitatori văzură că obrazul i se strîmbă sub un val de dezamăgire.

— Vrea să ne pungăşească! şopti Gherasim, întorcînd capul spre Anton Lupan şi făcîndu-i cu ochiul.

Giuvaergiul cerceta piatra, întorcînd-o în toate chipurile, sub lupă, cu mişcări tot mai domoale şi mai plictisite.

— E falsă! zise la urmă, clătinînd din cap cu silă.

Gherasim îi făcu iarăşi cu ochiul căpitanului.

— Bine, jupîne, o să ne ducem la altul, care vede mai bine.

Şi, înhăţînd piatra, se îndreptă spre uşă, fudul cum nu fusese niciodată înainte. Spre mirarea lui, negustorul nu-l strigă din urmă, ci se întoarse la treburile lui, fără să le mai arunce măcar o privire.

— Domnule, zise cîrmaciul în stradă, cu un început de grijă, te pomeneşti c-o fi vreo drăcie!

— Ţine-ţi firea, Gherasime. Hai să încercăm alături...

— Mai aveţi şi altele? întrebă al doilea negustor, după ce suci piatra pe toate părţile, la fel cum făcuse primul.

— Da, avem mai multe...

— Asta este falsă...

False diamantele, unul, două, nouă, toate pîn' la cel din urmă.

— Avem şi nişte safire...

— Şi nişte smaralde...

— Nici grenatele nu-s bune?

— Nici rubinele?

— Iată însă nişte perle. Astea...

— False, domnilor, umblaţi cu bine!

Gherasim ieşi în stradă şi se aşeză pe marginea trotuarului.

— Ah, Agop, mînca-te-ar cîinii ! De ce nu-mi ieşi acum în cale ? Mă miram eu, domnule, de ce mi le-a dat pe cele mai mari şi mai frumoase !

Cerul se întunecase parcă — şi cîrmaciul simţea, din toate cele patru vînturi, pregătindu-se furtunile...

CAPITOLUL XVI

CÎND SE ÎMPOTMOLEŞTE ANCORA...

Uneori se întîmplă ca ancora să se împotmolească şi să n-o mai poţi smulge, de-ai pune toate vinciurile. Atunci nu mai poţi face decît una din două : ori să stai cu braţele încrucişate şi să putrezeşti împreună cu corabia, ori să tai lanţul, părăsind ancora pradă fundului.

„Speranţa" zăcea la chei, în Portul Vechi al Marsiliei, şi taxele creşteau, de la o zi la alta, picînd pe capul căpitanului, cu duiumul.

— Mi se pare că aici ni s-a înfundat, Gherasime !

— Să mai aşteptăm, domnule ! Poate o să pice ceva marfă. Noroc că avem pîine !

În lumea negustorilor din porturi regula este ca, dacă te prinde la ananghie, mielul să se prefacă în lup şi să te pîndească la cotitură, ascuţindu-şi colţii, gata să te sfîşie.

— Domnule Lambrinis, zise Anton Lupan, intrînd în biroul exportatorului, avem de gînd să plecăm spre Gibraltar. Ai ceva marfă pentru Barcelona, pentru Valencia ?

Negustorul se adînci în fotoliul de piele şi îşi aminti vorbele lui Gherasim, cu turul pantalonilor.

— Spre Gibraltar ? Şi cînd vreţi să plecaţi ?

Văzînd că domnul Lambrinis nu-l pofteşte să şadă, căpitanul „Speranţei" se aşează pe un scaun în faţa biroului.

— Cît mai curînd.

— Aveţi zor mare ?

— Da ; firește !

— Aşa ! Şi dumneata crezi că eu am marfă de porunceală ?

Ochii negustorului începură să se tulbure, răscoliți de veninul făcut deunăzi cînd cu covoarele.

— O corabie nu pleacă unde-i place căpitanului, ci unde o trimite nevoia. Cred că nu trebuie să-ți spun eu asta, domnule!

— Foarte bine! zise Anton Lupan, ridicîndu-se.

— Stai! Aș avea ceva marfă pentru Pireu, ceva articole de menaj și fierărie; am să mă mai gîndesc...

— Mulțumesc, domnule Lambrinis. Ne vom continua călătoria.

Dar cum oare?

„Speranța" zăcea la ancoră de cinci zile, socotind numai de la data nenorocirii. În prima seară după ce văzu că li se închide drumul, Anton Lupan chemă oamenii la sfat, în cabină.

— Prieteni! începu, căutînd să nu-și piardă firea. După cum știți, ne aflăm în mare încurcătură. Socotiți cu cale să găsim cuiva vreo vină?

— Vinovat sînt eu, domnule! zise Gherasim, cu obidă.

Ceilalți, afară de bucătar, clătinară din cap, a împotrivire.

— Ce-i, Ismaile, întrebă căpitanul, ai vrea să-i iei pielea? Nu ți-ar cumpăra-o nimeni, că-i înțepată la umăr.

— Nu luam pielea, nu puteam facem friptură. Dar ce mîncam mîine? Cambuza estem goală!

— Poftim, mai avem cincizeci de franci; cu asta, la nevoie, o putem duce o săptămînă.

— Și mai pe urmă?

— Mai pe urmă? Nu uita că la Sulina, în ziua cînd am dat corabia la apă, nu mai aveam aproape nici o lețcaie. Eu cred că mai bine, din toată nenorocirea asta să tragem o învățătură: ce-i de haram, de haram se duce! Prea o luasem razna cu icosarii și cu lirele. Banul nemuncit se duce pe gîrlă. Iată, să zicem că începem chiar acum călătoria — și în viitor să fim mai cu grijă.

— Alt Agop nu mai întîlnim noi, domnule! oftă Gherasim cu amărăciune.

— Nici n-avem nevoie! O să găsim marfă și-o să ne facem meseria cinstit, o să muncim cu trudă...

— Acum, dacă negustorii au prins de veste că sîntem la strîmtoare, au să ne frece de-o să ne iasă untul.

— Ei bine, la nevoie, încărcăm fierăria lui Lambrinis. N-aș

vrea să ne întoarcem la Pireu, dar ce să facem, o să ne călcăm pe inimă.

Haralamb sări în picioare, atît de speriat, încît se lovi cu capul în tavanul cabinei.

— La Pireu?... Poate fără mine, domnule!

— N-avea grijă, băiete! îl liniști cîrmaciul, bătîndu-l pe umăr. Grecoaicele au inima bună! Cînd o auzi cafegioaica ta ce pacoste s-a abătut pe capul nostru, n-o să mai știe cum să ne îndulcească amarul.

— Zău? făcu Haralamb, gîndindu-se cu alean la giubea, la ciubuc, la șoldurile lătărețe și la toate cele lăsate în urmă. Păi atunci, hai să mergem, Gherasime!

Dar cum care?

A doua zi, cîrmaciul, care se dusese să pună treaba la cale cu domnul Lambrinis, se întoarse cu o înfățișare mai jalnică decît a unei corăbii cu velele smulse de furtună.

— N-am făcut nimic, domnule! Ne-a simțit la strîmtoare — și acum ține-te! Cu cît ne plătește el, nu scoatem nici cheltuielile drumului.

„Speranța" zăcea la ancoră și Gherasim cu căpitanul băteau cheiurile, își băgau nasul prin toate birourile, prin toate magaziile — în vreme ce taxele portuare creșteau fără milă. Cu toate necazurile, cu toată alergătura, Anton Lupan găsea timpul să treacă uneori pe la brutărie.

— De ce nu trimiți să ia pesmeții? îl întreba Adnana. Sînt gata de o săptămînă.

— Da?... O să trimit. Dar știi, mi-e teamă că o să trebuiască să mi-i dai pe datorie...

Treceau zilele cu iuțeală neliniștitoare, și în sufletele oamenilor grija creștea, de la o zi la alta. La chei veneau vapoare, descărcau mărfurile, stîrnind praf și huiet, încărcau altele — și plecau iarăși... Așa trecu jumătate din iulie, fără să se vadă undeva o scăpare.

— Ce mîncam astăzi? întreba bucătarul.

— Uite un franc, du-te în piață și cumpără salată, untdelemn avem din belșug — iar pîine, luăm pe datorie!

Banii echipajului, pe care pînă atunci Anton Lupan îi ținuse deoparte, se duseseră pe taxe portuare; oamenii nu cîrteau, văzuseră, cînd cu Agop, că marinăria îi putea duce la înavuțire și așteptau, răbdători, să pice o pleașcă nouă. Dar chiar mai tîrziu, cînd nădejdile începeau să piară, pe rînd, în

inima fiecăruia, care din ei ar fi îndrăznit să-i caute vină căpitanului? La Gherasim se mai uitau ei uneori chiorîș, îl mai bombăneau cîteodată, mai cu seamă bucătarul, socotind că el purta vina tuturor necazurilor, ca și cînd bietul cîrmaci nu și-ar fi primejduit îndeajuns viața, n-ar fi apărat cu toate puterile lui banii!

Dar, în sfîrșit, bine că aveau pîine și se mai găsea cîte un franc de salată! Bine că mai prindeau uneori, cu undița, cîte un pește fără nume, care venea să ciugulească scoici de pe carena murdară...

Mihu, care se ducea în piață să facă mica tîrguială, umbla cu ochii în toate părțile, să nu-l încolțească vreun derbedeu și să-i fure cizmele tocmai acum, cînd n-ar fi fost rost să-i cumpere cineva altele.

Ceilalți lîncezeau pe punte, mai coseau cîte o pînză, mai matiseau cîte o parîmă, își mai spălau rufele — restul timpului n-aveau ce face decît să stea întinși cu fața la cerul înnegrit de fumul vapoarelor.

Ismail, după ce pregătea un lighean întreg de salată, ieșea pe punte, cu penelurile și cutia de vopsele, își băga în gură pipa îndesată cu tutun cumpărat de Adnana și se apuca să picteze naturi moarte — vai, din închipuire! — berbeci grași, curci, rațe, gîște, înconjurate de legumele cele mai rare.

Pe lîngă grija acestor oameni care cam răbdau de foame, Anton Lupan mai avea în ultima vreme și-o mîhnire: tatăl Adnanei își pierdea vederea, se gîrbovea, stătea închis în casă, numai uneori, la timpul prînzului, ieșea să facă un pas-doi prin grădină, zîmbind întunericului care i se așeza pe privire, cu același zîmbet resemnat și plin de amărăciune.

— Ce spun doctorii?

Adnana își stăpînea lacrimile:

— Nu știu nici ei bine; anii, inima...

Într-o zi, la prova „Speranței" trase un vapor englezesc, „Bristol", care încărca mărfuri pentru Brazilia. Era un cargobot nou, cu elice, de 5000 de tone, abia lansat lunile trecute. Lui Anton Lupan, căpitanul, John Tennyson, îi era cunoscut, navigaseră un an împreună, pe drumul Indochinei, îl vizită în cabină, desfăcură împreună sacii marinărești ai amintirilor.

— Deci nu ți-ai schimbat gîndurile! spuse John Tennyson la urmă. Eu unul n-aș naviga prin strîmtoarea lui Magellan nici dacă mi-ar plăti o sută de lire sterline la fiecare călătorie.

De altfel și compania mea își face socotelile cu aceeași înțelepciune. Mergem în Brazilia, în Argentina, pînă la Buenos-Aires, dar mai departe nu; pentru Pacific, preferăm vechiul drum al Indiilor. Ar trebui să știi cîte vapoare pier în țara aceea a ploilor și-a furtunilor!

Pe Anton Lupan nu-l îngrozea gîndul furtunilor, ci acalmia din portul vechi al Marsiliei.

— Numai de-aș găsi marfă; exportatorii ne ocolesc, de parc-am avea ciumă.

— De ce te prinde mirarea? Cine se mai încurcă astăzi cu o corabie de o sută de tone, cînd pe un cargobot poți să încarci zece trenuri? Mulțumește-te cu Levantul, prietene, sau mai bine îmbarcă-te pe un vapor. Știi cîți bani încasezi pe lună? Treizeci de lire sterline — ca să nu mai pomenesc de alte venituri!...

La sfîrșitul săptămînii, „Bristol" avea magaziile pline; seara începu să scoată fum gros pe cele două coșuri, ca să pună căldările sub presiune...

Pe la miezul nopții, echipajul „Speranței" năvăli buimăcit pe punte; un trosnet surd, de fierărie ruptă, urmat de fluiere neliniștite, de înjurături, vaiete și strigăte, îi trezise din somnul și așa plin de vise urîte.

Uneori nu-i nevoie să navighezi departe — bunăoară pînă în strîmtoarea lui Magellan, vrăjmașa navigatorilor — ca să-ți fărîmi prova vasului de o stîncă. Vaporul italian „Avanti", sosit de la Neapole, al cărui căpitan, nesocotind sfatul pilotului, se încăpățînase să facă noaptea manevrele de acostare, intrase cu etrava în cargobotul de lîngă „Speranța" și-i fărîmase bordajul, în dreptul ancorelor, cum ar fi fărîmat o alună.

Marinarii au o vorbă plină de adevăr și înțelepciune: între două vapoare nu-i nevoie decît de un centimetru ca ele să nu se ciocnească. Din partea lui, comandantul vaporului italian greșise măsura nu cu un centimetru, ci cu patru metri.

Cînd Anton Lupan alergă pe chei, urmat de restul echipajului, „Bristol" își săltase pupa în aer, iar prova, mutilată, se adîncea încet în apă, în vuietul vîrtejurilor care năvăleau prin spărtură. Pe puntea lui marinarii se îmbulzeau zăpăciți, îmbrîncindu-se, huruiau mașinile pompelor, ofițerii, treziți din somn, înjurau în neștire...

— Se scufundă! strigă Mihu, văzînd cum catargele se în-

clinau, de la o clipă la alta. Domnule, n-ar fi bine să tragem mai departe? Să nu vină peste noi, cînd o fi să se răstoarne!

Anton Lupan îl liniști, bătîndu-l pe umăr:

— Nu te teme; n-o să se scufunde; vapoarele au pereți despărțitori; apa n-o să pătrundă decît în compartimentele de la prova.

În zorii zilei, „Bristol" stătea țeapăn, cu pupa în aer; macaralele începură să huruie, descărcînd mărfurile. Un glas furios se auzea pe punte, înjurînd în toate limbile:

— Nu-mi pasă! După contract sînteți obligați să plecați astăzi. Cu prova întreagă sau fărîmată, treaba voastră; trebuie să ridicați ancora!

„Bristol" nu mai avea ce ancore să ridice, dar personajul furios striga mai departe:

— Nu mă privește!... Îmi aduceți alt vapor, în clipa asta, sau dacă nu, Compania voastră o să sară în aer! Hei, voi cu macaralele, lăsați lăzile mele în pace! Cine mi-a cerut voie să le debarce?

Cîteva ceasuri mai tîrziu, după ce autoritățile portului terminaseră ancheta și zarva se mai potolise, John Tennyson veni pe puntea „Speranței" și coborî în cabina căpitanului; nu părea de loc impresionat de nenorocire, totuși Anton Lupan se simți dator să-și arate compătimirea:

— Nădăjduiesc că directorii Companiei dumitale nu-ți vor găsi nici o vină. Ar fi absurd, atîta timp cît erai la chei și aveai luminile reglementare.

Musafirul începu să rîdă:

— Nu, prietene, nu-mi purta de grijă! Te asigur că au să-mi dea și o primă.

Și văzînd uimirea din ochii lui Anton Lupan, continuă, scoțîndu-și punga cu tutun din buzunar și umplîndu-și pipa, cu o liniște și un meșteșug care ar fi stîrnit invidia oricărui fumător din lume:

— Știi cum se face treaba?... Am „amorsat" în așa fel autoritățile portului, încît a ieșit un proces-verbal de toată drăgălășenia. Tribunalul Maritim ne va acorda o despăgubire care va întrece de cinci ori paguba reală, incluzînd în asta și întîrzierile, nu numai reparatul avariei. Dar pentru altceva am venit... Sînteți tot în încurcătură?

Anton Lupan umplu un pahar cu whisky și-l puse în fața musafirului.

— S-ar putea să încărcăm ceva, pentru Alger, răspunse după aceea. Nu-i încă sigur şi nici nu-i ceea ce aş fi dorit, dar, oricum, se cheamă că am rupt ghinionul şi ne-am mai descurcat puţin cu datoriile.

— Din oamenii echipajul nu te-a părăsit pînă azi niciunul ?

— Niciunul ! răspunse căpitanul „Speranţei", scuturînd capul cu trufie.

John Tennyson se uită la el cu coada ochiului.

— Atunci s-ar părea că nu sînt numai marinari, ci şi oameni de inimă.

Anton Lupan răspunse cu aceeaşi trufie :

— Da, sînt toţi, oameni unul şi unul !

În clipa de faţă uitase toate necazurile, uitase de Ismail, care tot bombănea prin bucătărie.

— Vezi, prietene, — zise John Tennyson, — eu m-am făcut negustor şi nu mă pot plînge ; treburile îmi merg bine, am nevastă, copii şi sînt fericit să le asigur ziua de mîine... Nu vrei să te îmbarci pe un vapor al Companiei ?

— Nu !

— Ai putea să-ţi iei şi oamenii.

— Mulţumesc ; „Speranţa" e un vas mai potrivit şi pentru ei şi pentru mine.

— Eşti sigur ?

— Stai de vorbă cu ei şi îmbie-i !

Zicînd aceste cuvinte, Anton Lupan se întreba, în sine : „Oare n-ai să mă faci de rîs, Ismaile ?"

Oaspetele său deşertă paharul cu whisky, îşi aprinse pipa, trase cîteva fumuri, apoi rămase un timp pe gînduri. Afară se auzeau macaralele huruind, lăzile şi baloturile buşind în praful cheiului.

— Voi, visătorii, aveţi şi voi fericirea voastră, mormăi John Tennyson, învăluit în fumul lulelei.

Anton Lupan nu răspunse. După altă tăcere, căpitanul vaporului întrebă, cu aceeaşi voce ursuză :

— Deci, ţii cu tot dinadinsul să-ţi continui călătoria ?

— Da. Mă gîndesc la ea de prea mulţi ani, ca să renunţ cu una, cu două.

Oaspetele său se ridică în picioare şi îndepărtă fumul cu mîna. Avea statura lui Anton Lupan, aceeaşi vîrstă, dar în

clipa asta părea un bătrîn mîhnit şi mîndru totdeodată de avîntul tinereţilor.

— Ei bine, prietene, zise, bătîndu-şi gazda pe umăr şi părăsindu-şi vocea ursuză. Cred că am găsit mijlocul să ieşi din încurcătură!

— Cum? întrebă înviorat căpitanul „Speranţei", dîndu-şi seama că nu era o glumă.

— Avem un pasager care merge cu cinci vagoane de mărfuri la Bahia, în Brazilia. Ţinta călătoriei lui e Ţara de Foc, dar n-a găsit nici un vapor care să-l ducă acolo. La Bahia o să-şi transbordeze marfa, poate are să închirieze un schooner [1]. Cred că e un căutător de aur, după cîte am putut înţelege, fiindcă de la el nu poţi scoate o vorbă. Ce zici, te încumeţi să pleci cu dînsul?

— Numai să-i convină. Oare o să aibă încredere într-o goeletă de o sută de tone?

— Sînt sigur! E aşa de trăsnit, că ar putea să plece şi cu o barcă. A căutat toată dimineaţa pe la agenţii un vapor, pentru Brazilia sau Argentina, dar se pare că săptămîna asta nu pleacă niciunul; ar fi fost altceva la Cherbourg sau la Le Hâvre; Marsilia are mai puţin de-a face cu Atlanticul.

— Dar cu noi o să meargă mult mai încet decît cu vaporul.

— E adevărat; în schimb, o să-l duceţi direct pînă la capul drumului. Ce spui, să-ţi trimit personajul?... Auzi-l cum răcneşte pe punte; l-am lăsat să se certe cu secundul. Dar bagă de seamă, sub trăsneala lui cred că se ascunde o mare şiretenie. Cunoaşte şi bătrînul dumitale prieten, John Tennyson, cîte ceva la oameni! Să nu afle care vă era ţinta călătoriei; lasă-l pe el să facă propunerea şi instruieşte-ţi echipajul să se poarte după trebuinţa cauzei.

— Am un cîrmaci de la care am învăţat multe în privinţa asta! răspunse, rîzînd, căpitanul „Speranţei".

— Cu atît mai bine; Deci stai aici şi aşteaptă-l! Deseară mergi cu mine? Sînt invitat la cină pe bordul lui „Avanti".

— Nu te-oi fi împrietenit cu căpitanul?

— Şi de ce nu? Nu ne-am ciocnit noi, ci vapoarele noastre.

— Îţi mulţumesc, dar cinez cu echipajul, răspunse Anton Lupan, respingînd macaroanele şi rămînînd credincios salatei.

Un ceas mai tîrziu, ciudatul personaj se opri pe chei, în

[1] Citeşte scuner.

fața schelei întinsă pînă la pupa „Speranței". Era un ins de statură înaltă, slab ca un ogar întors de la vînătoare, cu fața atît de supță, încît i se vedeau limpede cele două maxilare, ca pe o planșă de anatomie, cel de jos fiind conturat de o barbă norvegiană, mai mult roșie decît blondă, îmbrăcîndu-i osul fălcii și partea din față a bărbiei. Personajul purta pălărie tare, de culoare cenușie, vestă înflorată, sacou gri cu șiret negru la revere și pantaloni cadrilați, drepți ca niște burlane, legați cu elastic pe sub ghetele negre.

Noul venit se opri deci în capul schelei, își înfipse bastonul de abanos cu mîner de argint în praful cheiului și se uită pe deasupra pince-nez-ului la pavilionul tricolor care flutura leneș la pupa goeletei.

— Hei, care-i aicea! strigă în clipa următoare, bătînd cu bastonul în schelă.

Echipajul moțăia pe punte, făcîndu-se că nu-l vede; de înțeles vorbele, i le înțelegea numai Gherasim, care știa cîteva boabe englezește.

Personajul bătu iarăși în schelă și strigă încă odată, ridicînd mai tare glasul:

— Hei! Ați murit cu toții?

— Ce dorești? întrebă cîrmaciul, ridicîndu-se fără nici o tragere de inimă.

— Ce pavilion e ăsta? Persan, siamez?...

— Nu, domnule; romînesc!

— Romînesc?... Aha, mi-aduc aminte: voi v-ați bătut cu turcii. Foarte bine!... Deci, acum aveți și corăbii! Sînteți o nație care prosperă!

Zicînd acestea, necunoscutul cercetă din ochi puntea „Speranței", aplecîndu-și capul cînd pe o parte, cînd pe alta, părînd că împunge pe cineva din lături cu barba lui norvegiană.

— Unde-i căpitanul? întrebă pe urmă.

— Jos, în cabina lui.

— Ce mai așteptați? Spune-i să-și scoată nasul pe punte; vreau să-l văd la lumină.

Gherasim zăbovi cîteva clipe sub punte, dîndu-i timp lui Negrilă să-l mîrîie, cu vădită lipsă de prietenșug, pe noul personaj.

— Căpitanul te poftește la dînsul! zise, întorcîndu-se plictisit în capul schelei.

— Ha! Eu sînt Martin Stricland! strigă țîfnos musafirul.

— Foarte bine, domnule! Poftim în cabină.

— Pe căpitanul vostru cum îl cheamă?

— Anton Lupan, după cîte mi-aduc aminte.

— Şi nu vrea să vină?

— Nu că n-ar vrea, dar gîndeşte mai nimerit să te duci dumneata la dînsul.

Străinul începu să rîdă, cuprins de o neaşteptată voie bună:

— Îmi place căpitanul vostru; înseamnă că nu-i o cîrpă. Iată omul care îmi trebuie mie!

Apoi păşi pe punte, coborî scările şi intră în cabină, aplecîndu-se adînc, ca să încapă pe uşă.

— Dumneata eşti Anton Lupan? Mi s-a părut că omul de sus nu-ţi prea cunoaşte numele. E prost sau se preface?

— Niciuna, nici alta; mai degrabă cred c-ai făcut dumneata ceva care l-a scos din fire.

— Aşa? Îmi plac oamenii care-şi ies din fire. Restul echipajului e la fel de iute?

— Dar cu cine am cinstea să vorbesc? întrebă Anton Lupan, privindu-l cu prefăcută nedumerire.

— Martin Stricland.

— Nu-mi aduc aminte...

— Nici n-ai avea de unde; mă numesc aşa numai de o lună.

Cu aceste cuvinte, prea ciudatul oaspe se aşeză lîngă masă, se descoperi, scoase din buzunar o sticlă lăţăreaţă, îi deşurubă dopul de metal galben, care se prefăcu într-un păhărel ca toate păhărelele şi după ce-l umplu bine îşi dădu capul pe spate şi-l turnă în fundul gîtului, dintr-o smucitură.

— Martin Stricland! repetă, umplîndu-şi iarăşi paharul.

Căpitanul „Speranţei" îl privea în linişte, aşteptîndu-l răbdător să-şi facă tabietul. Asta dură poate un sfert de oră, în care timp cabina rămase cufundată în liniştea cea mai deplină.

— Nu mă întrebi nimic? se miră Martin Stricland, cînd sticla fu goală.

— Aştept să vorbeşti dumneata primul.

— Aşa? Îmi plac oamenii care nu-s curioşi din fire.

Zicînd acestea, oaspetele scoase din buzunar o nouă sticlă şi îşi reluă vechea îndeletnicire, care dură iarăşi o vreme destul de lungă. Anton Lupan văzu că sub ochelari ochii i se albeau, cu fiecare înghiţitură, iar pe nas şi pe pomeţi îi ieşeau pete roşiatice.

— Eu sînt Martin Stricland ! repetă încă odată musafirul, aruncînd sticla pe masă, lîngă prima.

— Foarte bine, domnule !

— Nu mă întrebi nimic ?

— Nu simt cîtuşi de puţin nevoia.

— Dar nu mai am nici o sticlă !

— Îţi pot oferi eu una !

Anton Lupan se ridică, deschise dulapul şi scoase o sticlă întocmai şi întocmai ca a musafirului.

— Whisky ? întrebă acesta, neostenindu-se să privească eticheta.

— Bineînţeles.

— Ce marcă ?

— „Robin Roob" ; exact ca al dumitale !

Aici, Martin Stricland îşi scoase pince-nez-ul şi se uită la căpitan cu ochii liberi. Aşa chipul lui părea schimbat cu desăvîrşire. Anton Lupan văzu că ochii care i se păruseră albicioşi şi morţi în spatele ochelarilor scînteiau cu o putere drăcească.

— Eşti omul de care am nevoie, căpitane ! Ia spune, vrei să cîştigi ceva parale ?

— Dacă pentru asta trebuie să omorîm pe cineva, nu-mi convine. Ne ocupăm numai cu marinăria.

Musafirul începu să rîdă :

— Nu, din păcate e vorba de o treabă ceva mai grea decît o tîlhărie.

Zicînd acestea, se aplecă spre globul pămîntesc aflat pe masă şi-l învîrti alene, privind printre pleoape, cu un amestec de plictiseală şi nemulţumire, continentele şi oceanele care-i alunecau prin faţa ochilor, tot aşteptînd din partea căpitanului un semn de nerăbdare.

— Dar întreabă-mă ceva ! izbucni, după o vreme, aruncînd ochelarii jos şi zdrobindu-i cu tocul ghetei.

Anton Lupan luă de jos ciobul unei lentile.

— Cîte dioptrii ?

— Altceva nu vrei să ştii despre mine ?

— Poate că nu ; deocamdată, la stăruinţa dumitale, te-am întrebat cîte dioptrii aveau ochelarii ?

— Niciuna ! Erau sticlă goală.

— Am băgat de seamă !

— Şi vrei să ştii...

— Nu vreau să știu nimic; fiecare om e liber să poarte ochelari, dacă asta îi face plăcere.

— Eu nu-i port cu plăcere.

— Nici asta nu mă miră.

— Îi port ca să-mi schimbe fizionomia.

— Iată un scop care justifică orice strădanie.

— Aha! Crezi că sînt certat cu poliția?

— Te înșeli, domnule. Nici nu mi-a dat prin minte.

— Atunci care-i părerea dumitale despre mine?

— Nu am încă una.

— Ei bine, dacă mă silești să ți-o spun...

Anton Lupan ridică mîna:

— Nu te silește nimeni!

— Ba mă silești dumneata, cu nepăsarea dumitale... Nu mă numesc Martin Stricland.

— Știu, domnule. Porți numele acesta de o lună; de ce te ostenești să mi-o spui a doua oară?

Străinul se așează din nou pe scaun, gîfîind ca și cînd și-ar fi cărat propria-i greutate în spinare.

— M-am numit Paul Mouchez...

— Cunosc un astronom cu acest nume.

— N-am auzit de el — și nici nu mă privește. Numele meu adevărat e altul...

— Domnule, — îl opri Anton Lupan, — de ce să te ostenești atîta? Mă mulțumesc cu orice nume.

— Bine! Nu sînt englez. Cred că se bagă de seamă.

— Firește.

— Nu sînt nici francez.

— Am văzut și asta.

— Dar nici italian.

— O văd prea bine.

— Atunci, după părerea dumitale, cărei nații aparțin?

— Niciuneia!

Martin Stricland se uită chiorîș la Anton Lupan, cîntărindu-l cu privirea în care se vedea un amestec de batjocură și de uimire.

— Atunci să nu mai lungim vorba, spuse pe urmă, frecîndu-și obrazul cu mîna, ca și cînd ar fi vrut să și-l jupoaie. Sînt canadian, măcar după locul nașterii; nu știu dacă tatăl meu venea din Franța, din Scoția, din Germania sau din țările

Scandinave ; nu mi-a spus-o niciodată. Mama mea, poate să fi fost alsaciană, dar nici asta nu se ştie bine.

— Domnule, să trecem peste biografia dumitale ! îl opri Anton Lupan, jucîndu-se cu ciobul de lentilă.

— Fie ! Vezi să nu te tai în sticlă.

— Nici o grijă ! Am avut în mînă lucruri mai primejdioase.

Martin Stricland începu să rîdă :

— Credeam că dacă am să-mi pun ochelari, am să mă văd altfel. Închipuie-ţi că mi-e o mare silă de mine. Deunăzi, sosind la Marsilia şi intrînd într-o frizerie, m-am văzut în oglindă ; ei bine, am simţit o vie dorinţă să mă iau la palme. Ţi s-a întîmplat vreodată asta ?

— Nu ; mă înţeleg destul de bine cu mine însumi.

— Asta preţuieşte mai mult decît o mină de aur. Ţi-o spun ca omul de meserie. Am avut mine de aur în Alaska şi mine de diamant la Capetown...

Cu aceste vorbe, Martin Stricland făcu vînt globului pămîntesc care prinse să se rotească iarăşi, arătîndu-şi mările şi continentele brăzdate de meridiane.

— Crezi că sînt nebun ? întrebă deodată, apucînd globul în palme şi oprindu-l, gata să-l strivească.

— Hotărît că nu, deşi poate asta ar fi una din dorinţele dumitale.

Ciudatul personaj îşi holbă ochii.

— Adevărat ?... Ştii că s-ar putea să ai dreptate ?

Anton Lupan aruncă bucata de sticlă pe masă şi se uită la ceas, care arăta ora şapte.

— Aha ! Ţi-ai pierdul răbdarea ! strigă Martin Stricland, plin de satisfacţie.

— Te înşeli, domnule ! Răbdarea nu mi-am pierdut-o, dar aştept un exportator, care vine să ne navlosească vasul.

— Aşa ? Cîte tone are goeleta asta ?

— O sută.

— Cîţi oameni echipaj ?

— Şapte.

— Puteţi pleca la drum în orice clipă ?

— În orice clipă, plus douăzeci şi patru de ore.

Martin Stricland rîse :

— Căpitane, felul dumitale de a vorbi îmi place. Vom pleca mîine seară.

— Unde ?

— Aha ! Iată în sfîrşit o întrebare ! izbucni musafirul, de data asta cu o justificată satisfacţie.

Şi învîrtind globul pămîntesc, arătă cu degetul peste Atlantic, de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului, Argentinei, ca să se oprească la Capul Horn, în sudul continentului.

— Ţara de Foc ! zise, ridicînd ochii şi aşteptînd ca omul din faţa lui să pălească.

Anton Lupan se uită la ceas, în liniştea cea mai deplină :

— Foarte bine, domnule ! Mîine seară, la şapte, dacă-i ora care îţi convine !

* * *

„Speranţa" se pregătea de plecare.

Se împlineau trei săptămîni de cînd aştepta la Marsilia, bătută de soarele sudului. Hamalii cărau în magazie încărcătura debarcată de pe „Bristol" : lăzi, butoaie, baloturi, legături de sape, lopeţi, tîrnăcoape şi fel de fel de ciururi şi site ciudate, în timp ce echipajul făcea ultimele pregătiri pe punte.

La ora şase, Martin Stricland sosi în port într-o trăsură, plină cu sticle de toate formele şi cu damigene pîntecoase.

— Şi bagajul domniei voastre ? întrebă Gherasim, ieşindu-i în cale.

Pasagerul „Speranţei" arătă încărcătura trăsurii.

— Asta-i tot ! Altceva nu-mi trebuie ; porunceşte hamalilor să le ducă în cabina căpitanului. El unde este ?

— Pe aici, pe aproape.

— Atunci spune-i că nu vreau să plecăm mai tîrziu de ora şapte. Mai am zece lăzi cu sticle, debarcate de pe „Bristol". Ce s-a făcut cu ele ?

— Sînt pe punte ; căpitanul mi-a spus să aştept dispoziţia domniei voastre.

— Bine ! Unul din voi să le ia în primire şi să le aşeze în magazie, peste marfă, ca să poată scoate oricînd sticlele trebuitoare. M-ai înţeles, cîrmaciule ?

Cu aceste cuvinte, Martin Stricland intră în cabină, destupă o sticlă, bău două pahare mari, unul după altul, apoi se

întinse în pat, fără să se dezbrace — și de atunci nu-l mai văzu nimeni pe punte, zile nenumărate.

În timpul acesta, căpitanul „Speranței" și Adnana își spuneau ultimele cuvinte înaintea despărțirii. Stăteau amîndoi pe o ladă, la cîteva zeci de pași mai încolo, în bătaia domoală a soarelui care cobora printre catarge.

— Dar e așa de departe, așa de departe! spunea fata, cu vocea îndurerată.

El îi cuprinse mîinile.

— Nu, Adnana! Nu-i nici un sfert din drumul navigatorilor care au ocolit pămîntul.

— Veți avea de înfruntat atîtea primejdii!

— Nu atîtea cîte au înfruntat cei ce au trecut prima oară Atlanticul!

— N-ar fi fost mai bine să rămîneți în Mediterană?

— Într-o privință, da; dar gîndul meu vechi e să ajung mai departe.

— La ce folosește asta?

— Să cunoaștem pămînturi și oameni noi. Apoi, nu cred să fie o ambiție deșartă dorința mea ca o corabie romînească să ducă pavilionul țării mele prin locuri unde nimeni nu l-a mai văzut vreodată.

— Dar cum pleci așa, cu un om pe care nu-l cunoști, nu știi în ce cursă te atrage?

Anton Lupan începu să rîdă:

— Interesele mele nu coincid cu ale lui Martin Stricland, așa că n-o să avem de împărțit nimic unul cu altul; el caută aur, eu cu totul și cu totul altele. E un prilej care nu se ivește de multe ori în viață și mai ales într-o chipă ca asta, cînd ți s-a împotmolit ancora. Îți închipui că ar fi fost greu să găsim pe cineva la Marsilia, care să aibă de transportat marfă la Capul Horn; iar ca să pornim în călătorie pe socoteala noastră, știi prea bine că în clipa de față era o imposibilitate; mi-ar fi trebuit un an să strîng suma trebuitoare, nădăjduind că am fi fost mai prevăzători și mai chibzuiți de data asta. Apariția lui Martin Stricland a însemnat o salvare nesperată.

— Salvare! Salvare! murmură Adnana, neîndrăznind să-l privească. Oare dacă rămîneați aici, asta ar fi însemnat moartea?

El îi privi genele negre, care îi acopereau cu sfială ochii, îi

privi fața îmbujorată — bănui freamătul întregii ei ființe neîntinate și își simți inima caldă.

— Nu, Adnana! răspunse, mîngîindu-i mîna. Poate ar fi însemnat... poate ar fi fost...

Ea își ridică ochii și în clipa scurtă cît privirile li se întîlniră, înțelese restul cuvintelor — căci se făcu palidă și începu să răsufle repede, ca un om care se înecă.

— Dar vezi tu, — urmă Anton Lupan, cu vocea schimbată, — în același timp ar fi fost o dezertare care mi-ar fi chinuit viața cu ghimpele neliniștii, mai neîndurător decît moartea.

— Te înțeleg! răspunse Adnana, în șoaptă.

Iar el adăugă:

— Dar o să ne întoarcem!

Și ea înclină din cap, fără să-l privească:

— O să vă aștept!... Echipajul „Speranței" îmi îngăduie asta?

— Cred că da! Cel puțin de căpitan să nu te îndoiești niciodată!

Tăcură o vreme, apoi Anton Lupan spuse, cu inima întrucîtva liniștită:

— Deci bătrînul se simțea mai bine astăzi?

— Da; a ieșit din casă, a fost chiar și la brutărie, dar vederea în orice caz o s-o piardă.

— E timpul, domnule! strigă Gherasim, aplecat peste parapet, la pupa „Speranței".

Echipajul dezlega pînzele de pe ghiuri. Haralamb și Ieremia își luaseră locul la cabestan, să ridice ancora.

Adnana păși pe punte și îi îmbrățișă pe fiecare, apoi se îndreptă spre schelă. Negrilă îi ținea calea, fără să zburde cum îi era obiceiul, de parcă ar fi presimțit despărțirea. Fata se aplecă și îi cuprinse grumazul în brațe.

— Și tu, și tu pleci în jurul lumii? Să n-o uiți pe Adnana, viteazul, dragul meu Negrilă!

Lanțul începu să zornăie; pînzele de la prova țîșniră în sus, pe straiuri. Adnana se întoarse spre căpitanul „Speranței". Pe obrazul ei, umezit de lacrimi, praful din blana lui Negrilă lăsase pete care-i dădeau o înfățișare hazoasă și în același timp sfîșietor de tristă. Un timp stătură așa, față-n față, la un pas unul de altul, privindu-se fără să se vadă, ascultînd zornăitul lanțului

şi piuitul scripeţilor. De unde să ştie, cel care rămîne, zbuciumul celui care pleacă ? Iar cel ce pleacă, de unde să ştie deznădejdea din inima cealaltă ?

Adnana întrebă, stăpînindu-şi lacrimile :

— Dar dacă...

Ar fi vrut să spună cea mai sfioasă, cea mai modestă întrebare : „Dar dacă are să-mi fie dor de voi ? Dar dacă am să sufăr în lipsa voastră ?"

Cuvintele se împotriviră, nu le găsi, nu putu să le rostească.

El răspunse :

— Atunci...

— Ancora la pic ! strigă Haralamb, tăindu-i vorba.

Era clipa în care nici un căpitan nu şi-ar mai fi putut spune gîndul pînă la capăt ; focul şi trinca fluturau pe straiuri, gata să se întindă în bătaia vîntului şi să abată prova spre largul mării. Adnana simţi ghearele ancorei smulgîndu-i inima.

— Rămîi cu bine, Adnana ! Vezi, ai grijă ca în lipsa noastră brutăria să prospere.

Ea înclină din cap.

— Am să mă străduiesc ! Drum bun, căpitane !

Şi înainte ca el să poată face un gest de împotrivire, îi cuprinse mîinile şi i le sărută, pe amîndouă. Apoi o luă la fugă pe schelă, în timp ce parîmele de la pupa cădeau în apă, cu plesnitura biciului care îndeamnă telegarii. Căpitanul apucă repede cavilele cîrmei, privindu-şi mîinile, cu uimire. Prova „Speranţei" se rotea, căutîndu-şi drumul printre vapoare ; el nu mai putea întoarce capul să se uite în urmă...

Abia dincolo de forturile care păzeau intrarea bazinului avu răgazul să arunce o privire spre locul plecării, dar acum nu se mai vedea nimic, nici cheiul, nici Adnana. În schimb, marea se deschidea în faţă, înroşită de lumina dinaintea apusului, liberă pînă la orizontul amăgitor şi nestatornic, pe care nu-l poate atinge nimeni, niciodată.

Anton Lupan trase aer adînc, pînă ce oasele pieptului îi pîrîiră.

— Toate pînzele sus, Gherasime !

Negrilă stătea la pupa, cu capul deasupra parapetului, uitîndu-se stăruitor peste ape... Aşa rămase pînă ce noaptea se lăsă asupra ţărmului şi Gherasim aprinse felinarele. Atunci se întoarse, se întinse încet pe punte şi îşi lăsă botul pe labe, scîncind cu tristeţe şi nedumerire.

Dar nimeni din echipajul „Speranței" nu era mai puțin nedumerit, mai puțin trist decît Negrilă.

Iar „Speranța" naviga spre Baleare, în sunetele marșului triumfal pe care etrava, sarturile, catargele și pînzele întinse ca aripile unei mari păsări singuratice îl cîntă în surdină, noaptea sau ziua, în amurg sau la răsăritul soarelui — în clipa tuturor plecărilor.

I. Baleare
Gibraltar
Fuerteventura
I. Canare
PARTEA A TREIA
Crucea Sudului
Pernambuco
Rio-de-Janeiro
Santa Catarina
Montevideo
Buenos-Aires
OCEANUL PACIFIC
Str Magellan

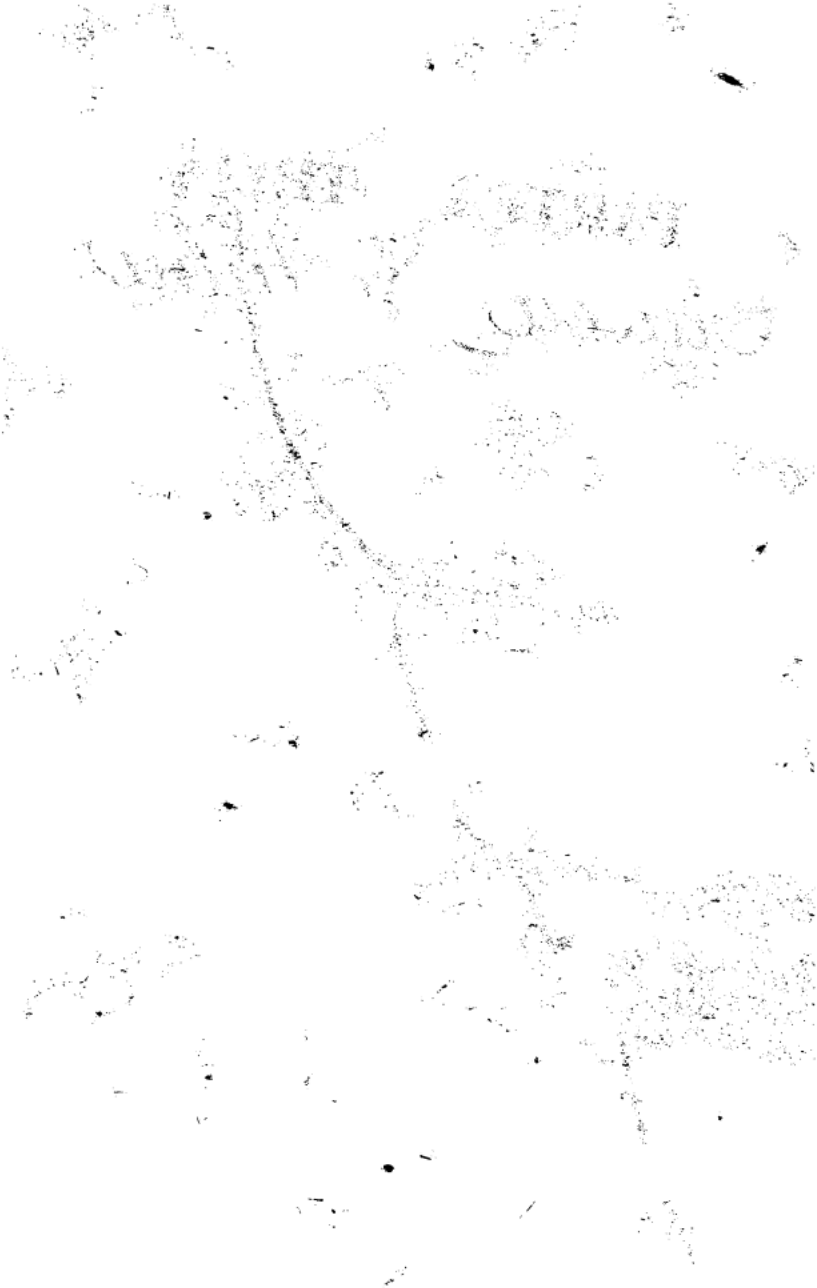

CAPITOLUL XVII

INVIZIBILUL MARTIN STRICLAND

Era în anul cînd Ferdinand de Lesseps, care unise Marea Roşie cu Mediterana, înlesnind navigatorilor mult ocolitul drum spre Indii, se străduia, în altă parte a lumii, să lege Atlanticul de Pacific. Din nenorocire canalul Panama, început de el în 1881, avea să fie terminat de alţii, după moartea lui, abia treizeci şi trei de ani mai pe urmă.

Pînă atunci singura cale de trecere dintr-un ocean în altul rămînea drumul lui Magellan, care ocolea America de Sud prin cea mai sălbatică şi mai neprimitoare dintre strîmtorile cunoscute de corăbierii lumii. Furtunile năpraznice care izbucneau din senin, stîncile presărate pretutindeni, în locuri unde nu le-ai fi putut bănui, ploile reci, ninsorile, curenţii potrivnici şi atacurile băştinaşilor făceau, azi, după trei sute şaizeci de ani, tot atît de primejdioasă această cale, ca atunci cînd o străbătuse Magellan întîia oară.

Ţinuturile înconjurătoare, insulele îngrămădite de la ţărmul Patagoniei, care mărgineşte strîmtoarea la nord, pînă la Capul Horn, erau şi astăzi tot atît de necunoscute ca la timpul cînd trecuse pe aici primul european. Vapoare şi corăbii străbăteau strîmtoarea, se adăposteau în golfuri, ca să se apere de furtunile năpustite din munţi, apoi, cînd timpul redevenea cît de cît prielnic, călătorii ridicau ancora şi plecau mai departe, fără să fi pus piciorul pe uscat, fără să fi căutat prieteşugul băştinaşilor, de care se fereau, ca de cel necurat.

Într-un ţinut de peste 70.000 de kilometri pătraţi existau numai cîteva aşezări statornice, dar niciunul din aceste *oraşe*

întemeiate de albi nu depășea 2—300 de locuitori. Restul locurilor rămîneau necunoscute, necălcate de picior omenesc, ca pe vremea cînd nu se știa de existența noului continent.

Sălbatic și lipsit de bogății, pămîntul Țării de Foc nu era un ținut al huzurului; iată pricina pentru care lumea civilizată îl ocolea. Dar tocmai de aceea, astăzi, după atîți ani Anton Lupan tot mai visa să ajungă acolo, să vadă mai mult decît văzuseră ceilalți, să se oprească în locurile unde nu se opriseră călătorii dinaintea lui, să descopere ceea ce în graba lor ei socotiseră neînsemnat. Era un vis statornic, care uneori îl înflăcăra, alteori îl făcea să se zbuciume cum numai cei ce visează și cei ce luptă se pot zbuciuma.

Care erau mijloacele cu care pornise la acest drum, le știm; altceva, înafară de o corabie și șase oameni dornici să meargă cu el, nu mai avea. Ca să cari marfă, de la Sulina la Stambul, de la Stambul la Pireu, la Marsilia, la Gibraltar, nu-i un mijloc de lepădat. Din nefericire, pe drum se întîmplaseră oarecari minuni: la un moment dat echipajul „Speranței" crezuse că a găsit calea bogăției — și chiar căpitanul, cu toată reținerea lui, socotea că își asigurase drumul pînă la capăt. Altfel, ar fi fost mai cu grijă față de bani, mai chibzuit, mai cumpătat. Căci minunea, ca orice minune, se spulberase în vînt — și oamenii se pomeniseră dezbrăcați de poleiala din sipetul lui Agop, mincinoasă ca toate poleielile de basm. Se pomeniseră în hainele lor de marinari, într-un port străin, cu punga goală și cu cambuza la fel, pradă rechinilor de pe mal care, simțindu-i neînarmați, se pregăteau să stoarcă năduşeala din ei.

Să zicem că, dacă ar mai fi așteptat, norocul le-ar fi scos în cale un negustor mai puțin hapsîn, care să le încredințeze marfă pentru un port spaniol sau marocan și că, în felul acesta, ar fi ajuns la Gibraltar. De aici înainte însă, oceanul nu-i mai primea, fiindcă, după cum spunea John Tennyson, în anul cînd vapoare de cinci mii de tone străbăteau Atlanticul, ca niște trenuri cu orar regulat, nimeni n-ar fi încredințat „Speranței" zece vagoane de marfă s-o ducă în America.

După un an de navigație în Mediterană, între Marsilia, Beirut și Port-Said, trudindu-se din greu și cheltuind cumpătat, poate ar fi adunat atîți bani ca să poată continua drumul pe socoteala lor; asta însemna însă pînze rupte, stricăciuni, fire de păr alb în cap — și mai cu seamă însemna să iei treaba de la început, ceea ce e mult mai greu, după ce un timp te-ai socotit

bogat... Cadă blestemul pe sipetul lui Agop! Dacă n-ar fi fost el, echipajul „Speranței" ar fi chibzuit mai bine și nu s-ar fi găsit în acest impas.

Așa gîndea Anton Lupan în după-amiaza cînd venise pe bord Martin Stricland.

Acum Martin Stricland dormea în cabină, beat, iar corabia naviga spre Gibraltar, grăbindu-se să cîștige timpul pierdut și să iasă în Atlantic înainte ca pasagerului care îi asigura călătoria să nu-i vină alt gînd în cap.

Dar nu, să nu ne facem griji de prisos! Orice ar fi fost să i se năzărească lui Martin Stricland, căpitanul „Speranței" avea contract în buzunar, iscălit și parafat. Iată, pentru lămurirea cititorului, și ce cuprindea acest act:

„Între subscrișii, Martin Stricland, supus canadian, în vîrstă de 44 ani, fără domiciliu stabil — și Anton Lupan, reprezentînd echipajul goeletei „Speranța", sub pavilion romîn, s-a încheiat astăzi, 30 iulie 1882, următorul contract, pe care amîndouă părțile ne obligăm să-l îndeplinim pînă la cap:

A. Eu, Anton Lupan, împreună cu tot echipajul, ne angajăm să transportăm de la Marsilia la Punta Arenas, în Țara de Foc, pe domnul Martin Stricland, împreună cu mărfurile și uneltele ce domnia sa va găsi necesar a îmbarca, fără a depăși tonajul înscris în registrele „Lloyd"-ului unde vasul este asigurat.

B. Toate cheltuielile călătoriei, precum și costul reparațiilor, privind stricăciunile ivite pe drum, mă privesc pe mine, Martin Stricland.

C. Căpitanul „Speranței" se angajează să ridice ancora mîine 31 iulie, la ora 7 post meridian, și să navigheze fără escală pînă la Gibraltar, unde se vor încărca toate proviziile ce domnia-sa va găsi necesar, urmînd ca ele să fie plătite fără zăbavă și fără împotrivire de către mine, Martin Stricland.

D. Pe deasupra, eu, Martin Stricland, mă oblig să comand, chiar în seara asta, telegrafic, casei Pratt and Wattson de la Gibraltar, velele de rezervă și cele de furtună, după nota întocmită de căpitan, a cărei copie face parte din contract, avînd grijă să asigur funcționarului de la telegraf un *pourboire* de una sută franci, ca să transmită dimensiunile exact; aceste vele urmează să fie gata, prin stăruința mea, pînă la 20 august, data presupusă a sosirii noastre la Gibraltar. De asemeni, mă oblig ca pînă mîine, la ora 5 post meridian, să îmbarc, la ale-

gerea căpitanului sau a împuternicitului său, următoarele materiale și instrumente trebuitoare unei navigații sigure peste Atlantic :

1. Un cronometru de bord, fabricația cea mai bună ce se va găsi la Marsilia.

2. Un sextant modern, cel al căpitanului fiind un instrument vechi, de lemn, pe alocuri mîncat de carii, ceea ce eu, Martin Stricland, țin să se specifice în contract.

3. Un loch automat, cu elice și cu contor.

4. Hărți marine pentru Atlanticul de Sud, Țara de Foc și strîmtoarea lui Magellan, tipărite în ultimul an.

5. „Instrucțiuni nautice" privind regiunile în care vom naviga.

6. Efemeride astronomice pe anul în curs.

7. Una sută metri pînză de vele, necesară reparațiilor, împreună cu ața potrivită și cu ace de cusut în număr îndestulător.

8. Un lanț de ancoră, de rezervă, în lungime de 90 metri.

9. 500 kilograme cabluri de oțel zincat, de diferite grosimi, pentru repararea sau întărirea greementului.

10. 400 kilograme de parîme felurite.

11. 10 bidoane de vopsea a 25 kilograme unul, cu totul 250 kilograme.

12. 50 kilograme smoală.

13. Felurite unelte de dulgherie, la alegerea dulgherului numit de căpitan.

E. Pentru restul de materiale a cărei lipsă se va observa după semnarea prezentului contract, căpitanul are timp să-mi notifice în scris nevoile sale, pînă mîine ora 10 antemeridian, adică două ore înainte de închiderea prăvăliilor de unde suszisele materiale se pot cumpăra.

F. Subsemnatul, Martin Stricland, mă oblig să plătesc căpitanului și echipajului său suma de 500 lire sterline, ca preț total al călătoriei; jumătate din această sumă o achit la semnarea contractului, în chipul următor :

1. 50 de lire sterline, adică 1500 franci, în mîna căpitanului, pentru nevoile sale și ale echipajului.

2. Din restul de 200 lire, împărțit în șapte părți egale, a 28,5 lire sau 855 franci, o parte va trebui să ajungă, prin grija consulatului Angliei și prin stăruința mea, în mîna femeii Elena G. Hortopan, soția cîrmaciului, în satul Liopese de lîngă Pireu;

a doua parte, urmînd aceeaşi cale, se va înmîna femeii Ghiulsum I. Geafer, la Stambul, urmînd ca la rugămintea mea consulul Angliei să vegheze ca susnumita femeie să împartă banii în chip cinstit cu femeile Mufidé, Validé şi Laleli, toate după numele soţului, Geafer, fără să nedreptăţească pe vreuna, mai cu seama pe cea numită la sfîrşit ; următoarele cinci părţi a 855 franci se vor depune de către mine, pînă mîine ora 12 antemeridian, la Banca Franţei, pe numele celorlalţi oameni din echipaj, scăzîndu-l pe bucătar şi pe primul-cîrmaci şi urmînd ca tot mîine, un ceas înaintea plecării, subsemnatul să înmînez titularilor chitanţele respective, fără de care echipajul nu va ridica ancora şi va fi în drept să mă socotească un încurcălume, bun de scuipat în obraz. A doua jumătate din suma totală, adică 250 lire, o voi achita la sfîrşitul călătoriei, în monedă englezească, americană sau argentiniană, după dorinţa căpitanului, sfîrşitul călătoriei luat în sensul specificat mai jos.

G. Căpitanul „Speranţei" şi echipajul său se angajează ca, timp de una lună, adică treizeci de zile, din clipa cînd coasta Ţării de Foc va fi în vedere, să rămînă la dispoziţia mea, Martin Stricland, navigînd acolo unde le voi cere, fără a-şi pune în primejdie corabia, pentru a-mi da prilejul să găsesc locul mai potrivit pentru debarcare — şi numai după scurgerea acestui termen va fi îndreptăţit să pretindă preţul întreg al călătoriei.

H. Căpitanul este liber să aleagă drumul şi să navigheze după priceperea sa, fără ca eu, Martin Stricland, să fac vreo opunere, obligaţia lui fiind însă să ajungă la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, în faţa strîmtorii, pînă la data de 1 decembrie, dîndu-mi prilejul să folosesc timpul prielnic al verii pentru debarcare.

I. Nimeni din echipaj nu-mi poate pretinde mie, Martin Stricland, să iau parte la treburile bordului, oricare ar fi împrejurarea, nici chiar în caz de primejdie, eu fiind îndreptăţit să rămîn în cabina căpitanului după dorinţa mea.

J. Echipajul este dator să se poarte cu bună-cuviinţă, să-mi spună „domnule" şi „domnia-voastră", şi să nu se atingă de băuturile mele personale, specificate în inventarul alăturat.

K. În legătură cu specificaţiile de la punctul J, numai căpitanului îi este îngăduit să mă facă „porc" ori de cîte ori i-aş murdări podelele, şi „măgar" sau „dobitoc" în caz de furtună

sau de enervare în lipsa vîntului — fără însă ca aceasta să îndreptățească echipajul să-și ia nasul la purtare.

Făcut la Marsilia, azi, 30 iulie 1882..."

In chipul acesta, Anton Lupan nu numai că se vedea pornit spre strîmtoarea lui Magellan, dar, din partea oamenilor, avea și drumul asigurat, cu document în buzunar; rămînea ca să mai dea piept numai cu oceanul și cu furtunile, care, oricît ar fi fost ele de năpraznice, înfățișau o primejdie mult mai ușor de înfruntat.

Vîntul bătea de la nord și „Speranța" naviga spre sud-vest, cu velele în bordul stîng, făcînd între 4 și 5 mile pe ceas. Viața la bord își luase ritmul vechi, numai că echipajul era mai tăcut — și parcă tot trăgea cu urechea să audă un glas argintiu, ridicîndu-se de undeva.

Dimineața oamenii păreau mirați că nu mai găsesc pe punte cearșaful Adnanei, întins între sarturi și catarg. Negrilă nu se mai zbenguia, ci se plimba abătut, de la unul la altul, uitîndu-se întrebător în ochii lor care nu aveau răspuns; apoi se ducea la pupa, se cățăra cu picioarele de dinainte pe parapet și privea la dîra înspumată pe care corabia o lăsa în urmă, ca să se piardă departe, spre orizont.

Nu că puntea era acum murdară, dar nu mai strălucea cum strălucise într-un timp; alămurile nu se mai frecau așa de des și parîmele zăceau uneori grămadă, pentru că nimeni nu mai simțea îndemnul să le strîngă colac.

Nu că oamenii umblau răpănoși, dar nu se mai bărbiereau, nu se mai ferchezuiau ca altădată, iar Gherasim nu-și mai răsucea mustățile, fălos.

Cratițele lui Ismail rămîneau adesea nespălate de la prînz pînă a doua zi, iar bucatele ieșeau cînd afumate, cînd nesărate, cînd sărate prea mult și cu prea mult piper. Dar corabia mergea mereu către sud-vest și lochul automat înregistra milele una după alta.

A treia zi dimineață, la orizont, în dreapta bompresului, țîșni din apă un con cenușiu, care părea vîrful unui vulcan. Anton Lupan își cercetă harta și păru mulțumit de felul cum navigase „Speranța". Cîteva ceasuri mai tîrziu se iviră alte piscuri, făcîndu-te să crezi că era o îngrămădire de insule, netrecute pe hartă. Dar către seară, piscurile care crescuseră necontenit începură să se unească la bază, pînă ce, la apusul soa-

relui, insula Minorca apăru întreagă, punînd o imensă pată crenelată pe cerul adumbrit.

În zorii zilei următoare, goeleta se afla în dreptul Majorcei, al cărei ţărm muntos, cu piscurile învăluite în zăpezi şi cu poalele scăldate în verdeaţa pădurilor şi a grădinilor, defilă în bordul drept toată ziua, fără să se fi sfîrşit. Din loc în loc se vedeau sate cu acoperişurile caselor răsfirate printre copaci. În faţa golfurilor roiau flotile întregi de bărci pescăreşti şi deasupra cerul era plin de zborul pescăruşilor albi.

Viaţa la bord îşi reluase ritmul obişnuit; oamenii îşi făceau cartul, de veghe sau la cîrmă, spălau puntea, matiseau parîmele rupte, reparau velele sfîşiate la cusături, totul sub îndrumarea lui Gherasim, ale cărui răni făgăduiau să fie întremate pînă la Gibraltar, ca să nu intre în Atlantic cu mîna în eşarfă şi cu bandaj la cap.

Mihu îşi reluase în sfîrşit învăţătura, şi după aproape o lună în care tînjise după ea, mintea parcă i se deschisese cît se deschide altora în cîţiva ani. În primăvară, cînd debarcase la Sulina, ştia despre lume numai cît văzuse cu ochii lui: drumul din Muscel la Bucureşti, de-acolo la Urziceni, la Brăila şi pe Dunăre în jos. Nu auzise de Mihai Viteazul, nici de Ştefan cel Mare, ci numai de Osman Paşa, cu care oameni de la el din sat se luptaseră la Plevna; acum cunoştea istoria Ţărilor Romîneşti, Istoria Bizanţului, a Atenei, a Romei şi citea într-una prin cărţi, dornic să afle istoria lumii întregi.

Nu văzuse o hartă în viaţa lui şi acum cunoştea hărţile pămîntului, cu toate tainele pe care în şcoli nu le învaţă nici şcolarii cei mai inimoşi. Nu ştia să citească decît în abecedar — şi acum învăţa astronomie, ca să citească mersul stelelor de pe cer. Nu ştia decît să adune şi să scadă, mai greu să împartă şi să înmulţească — şi-acum învăţa algebră şi trigonometrie, ca să pătrundă jocul cifrelor în ascunzişurile lor cele mai adînci.

Cînd venise la Bucureşti nu cunoştea cuţitul, ci numai custura, ştia de uliţă, nu de stradă, nici de alee sau de bulevard, ştia ce-i aceea opincă, obială şi nojiţe, dar nu văzuse gheată, ciorap sau şiret... Cizme mai văzuse el, dar aceste încălţări aveau să rămînă marele necaz al vieţii lui; fiindcă, dacă la Stambul nimerise unele strîmte, cele de la Pireu îi erau largi aşa cum ştim, şi-i juca piciorul în ele, ca într-un hîrdău... Toate pomenite

mai sus fuseseră cuvinte noi pentru limba lui — şi-acum învăţa, cîte puţin în fiecare zi, limba oamenilor din alte ţări.

După-amiaza, cînd oamenii care nu erau de cart se întindeau la taifas pe punte, Mihu cobora în cabina căpitanului, se aşeza la masă, în faţa lui Anton Lupan, cu spatele la patul în care sforăia Martin Stricland, şi se dăruia cărţilor.

E uşor să înveţi despre cele ce se văd, despre existenţa cărora te poţi încredinţa privindu-le cu ochii tăi sau dînd crezare oamenilor care le-au văzut şi le-au cercetat înaintea ta. Chiar şi despre îndepărtatul soare e uşor, şi despre lună — şi despre stelele din jurul ei, căci, dacă le urmăreşti mersul pe cer, seară de seară, săptămîni şi luni întregi, îţi dai seama că se întorc la locul de unde au plecat — făcînd de fiecare dată drumul în acelaşi fel, ceea ce dovedeşte că totul se petrece înlăuntrul unor orînduiri fireşti.

Dar ca să pătrunzi sub învelişul acestor legi, care fac să se mişte astrele în univers cu preciziunea pe care nici ceasornicul cel mai bun nu o poate avea, ochiul nu mai e de ajuns şi atunci trebuie să chemi ochiul minţii în ajutor, din două adevăruri cunoscute să dovedeşti existenţa unui al treilea, unui al patrulea, unui al cincilea — şi aşa pînă se luminează totul în jur, să pui lumea într-o ecuaţie şi s-o calculezi.

Un cap nedeprins cu cifrele, va refuza să creadă că doi de minus fac plus ; acesta e începutul ştiinţei care poate dezvălui tainele infinitului, pînă unde mintea omenească, fără cifre, nu poate ţinti.

— Mihule, — întrebă Anton Lupan, într-o zi, — dacă ai o datorie de cinci franci, cum se cuvine să-i notezi în caietul tău de socoteli ?

— Cu minus ! răspunse musul, privindu-l mirat.

Oare voia să-i pună cizmele la socoteală ? Păi atunci căpitanul se păcălea, fiindcă dăduse pe ele mai mulţi bani !

— Şi dacă din acea datorie, însemnată cu minus, scazi zece franci, atunci ce se va întîmpla ?

— Păi întîi voi scăpa de datorie şi voi mai rămîne şi cu cinci franci cîştig !

— Ei vezi cum doi de minus îţi dau plus ?

Chipul băiatului se lumină — slavă Domnului, nu era vorba de cizme, ci de altceva ! — şi din ziua aceea lecţiile de algebră începură, cu o uşurinţă la care nici profesorul nici şcolarul nu se aşteptau.

Ca să ajungă de la un loc la altul, o corabie de pe vremea aceea avea trei mijloace de a naviga: să țină drumul de-a lungul țărmului, cînd împrejurările o îngăduiau, orientîndu-se după faruri, după piscuri, capuri și alte semne de la uscat; mijlocul se cheamă navigație costieră sau cabotaj, și nu este atît de simplu pe cît ar putea să pară unui neinițiat; înfățișarea coastei izbutește adesea să înșele ochiul căpitanului, dacă el nu este un navigator destul de dibaci, făcîndu-l să creadă că a ajuns într-un anumit loc, altul decît acela unde se află de fapt. De-aici se pot trage o seamă de necazuri, dacă nu chiar nenorocirea unui naufragiu, prin aruncarea corăbiei pe bancuri de nisip, pe stînci sau pe uscat.

Mai cu seamă cînd e vorba de coaste inospitaliere, corăbierilor adevărați le vine mai la îndemînă să se țină în larg, fiindcă stîncile sînt mai primejdioase decît cel mai năpraznic val. În acest caz ei se folosesc de hartă și de busolă, pentru a urma drumul ales, și de loch, pentru a vedea cît din acest drum a fost străbătut la un moment dat și cît din el a mai rămas. Acest mijloc de a călători pe mări se cheamă navigație *estimată* — și, după cum chiar denumirea o arată, nu are la bază un calcul exact, iar rezultatul ei e mai degrabă o presupunere decît o certitudine pe care să te bizui total. Despre toate acestea Mihu aflase de multă vreme și chiar noi ne amintim să fi auzit cîte ceva.

Pînă la Marsilia, „Speranța" nu folosise alt mijloc de navigație — dar, iacătă, căpitanul ei se dovedise un mare meșter în a estima, adăugînd sau scăzînd derivele, ținînd seama de direcția vîntului și de curenți, căci toate „aterizările" îi ieșiseră la țanc. Aici nu mai poate fi vorba de o știință anume, cu legile și cu regulile ei, poate nici de o rutină care se cîștigă anevoie, după ani și ani, ci mai degrabă de un simț special, care la drept vorbind nu-i un dar supranatural, ci o însușire firească, pe care oamenii nu o posedă în același grad, așa cum se întîmplă cu toate însușirile omenești, începînd cu auzul, cu văzul și sfîrșind cu mintea din cap.

Corabia noastră ar fi putut merge și mai departe folosind același mijloc de a naviga, ar fi putut să iasă în Atlantic, să țină drumul spre vest, neîncetat — și oricare ar fi fost vîntul și curenții, oricît ar fi derivat, pînă la urmă tot ar fi atins undeva coasta Americii, care se întinde aproape de la un pol pînă la celălalt. În acest caz n-ar fi fost nevoie decît ca pînzele să fie

zdravene, catargele înțepenite în draci, apa și proviziile să ajungă pe trei luni de zile și echipajul să se arate brav.

Dar de ce să ajungi în Bermude sau la New Orleans, cînd vrei să te vezi la Pernambuco, în Brazilia, drumul cel mai scurt și mai firesc, ca de acolo s-o ții pe lîngă coasta Americii de Sud pînă la strîmtoarea lui Magellan?

La Marsilia, zestrea „Speranței" se mărise și acum căpitanul avea la îndemînă mijloace cu care să poată ține drumul ales, milă cu milă, pas cu pas, cum ar spune oamenii de la uscat. Bineînțeles, busola rămînea la locul știut, ca baza bazelor, oricare ar fi fost mijlocul de a naviga. Lochul își păstra și el rolul lui, numai că de data asta era un loch automat, o mașinărie alcătuită dintr-o elice pe care corabia o trăgea după ea, cu o sfoară lungă de treizeci de metri și care, deasupra copastiei, la pupa, era legată de axul unui fel de ceas, pe numele lui adevărat contor. Alunecînd prin apă elicea se învîrtea, mai repede sau mai încet, după viteza corăbiei, învîrtind și sfoara care o trăgea — iar aceasta la rîndul ei învîrtea axul contorului, făcîndu-i să înregistreze fiecare milă străbătută, pe cadran.

Acum căpitanul și musul său nu mai erau nevoiți să arunce de zece ori pe zi lochul celălalt, să vadă cam ce viteză au la un moment dat — și apoi, după numărul orelor scurse să afle cîte mile a făcut corabia de la cutare pînă la cutare ceas; asta nu mai fusese navigație, ci contabilitate de comersant.

Acum navigația „Speranței" se moderniza; lochul rămînea fixat pe copastie, își făcea treaba netulburat, și căpitanul sau musul n-aveau decît să se uite pe cadran, dimineața și seara, ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul străbătut — și asta fără nici cea mai mică bătaie de cap.

Dar noile mijloace de navigație ale „Speranței" nu se sfîrșeau cu lochul automat.

Mihu învăța algebră și astronomie, nu atîta cîtă se cere unui savant, ci cît să cunoască legile de bază după care se mișcă astrele pe cer și să poată socoti raportul dintre mișcările lor și mișcarea pămîntului.

Astronomul știe, prin observații și prin socoteli, că, din locul unde se află observatorul lui, la o anumită oră, minut și secundă, o anumită stea sau planetă trebuie să se afle într-un punct al cerului, măsurat cu precizie, atîtea și atîtea grade, minute și secunde deasupra orizontului. Pentru folosul navigatorului el întocmește table, care arată pentru cutare an, pentru

cutare zi, poziţia planetelor şi astrelor pe cer. Navigatorului nu-i rămîne decît să pună problema în felul celălalt : măsurînd poziţia cutărui astru pe cer, la o oră pe care cronometrul de la bord trebuie să i-o arate cu o precizie astronomică, el poate, consultînd tablele de navigaţie şi făcînd anumite calcule, să afle locul unde se găseşte corabia în acel moment. Desigur, operaţiunea nu e chiar atît de simplă pe cît a fost arătată în cele cîteva rînduri de mai sus, dar nici atît de complicată, încît un tînăr dornic de învăţătură să nu şi-o poată însuşi în două săptămîni de zile cît durează drumul cu o corabie de la Marsilia la Gibraltar.

Insulele Baleare rămăseseră în urmă, şi cum zile întregi „Speranţa" pluti între cer şi apă, pe o mare liniştită, cu briza caldă de la est, lui Mihu nu-i rămînea altceva de făcut decît să măsoare înălţimea soarelui de douăzeci de ori pe zi între un răsărit şi un apus, deprinzîndu-se astfel să umble cu sextantul cum ar fi umblat cu fluierul lui de la oi.

Sextantul sperie numai pe un începător. In linii mari, el se compune dintr-un cadran împărţit în grade şi subdiviziuni. Cu ajutorul unei lunete care pivotează în centrul acestui cadran gradat şi cu o oglindă care îi îngăduie să vadă în acelaşi timp şi orizontul, şi corpul ceresc urmărit, observatorul poate măsura, cu o precizie îndestulătoare, înălţimea respectivului astru la un moment dat.

Dimineaţa, cum făcea ochi şi ieşea pe punte, după ce citea lochul ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul parcurs peste noapte, ceea ce intrase definitiv în îndatoririle lui, Mihu se căţăra pe tambuchiul de la pupa, ca locul de observaţie să fie cît mai sus, căci în felul acesta erorile devin şi ele mai mici, şi, îndreptîndu-se cu faţa la soare, îşi potrivea luneta sextantului la ochi. Prin acest instrument năzdrăvan marea se vedea deasupra, cu cerul şi cu soarele dedesubt. Apoi, cu ajutorul unui şurub multiplicator, mişca luneta, apropiind soarele răsfrînt în oglindă, pînă ce acesta ajungea la orizont. Bineînţeles, nici lucrul acesta nu e prea uşor de făcut, cînd stai pe puntea unei corăbii care se leagănă, fără să te poţi ţine de nimic, de vreme ce amîndouă mîinile sînt ocupate cu instrumentul preţios. Unde mai pui că nici orizontul nu e nemişcat ! Trebuie să lucrezi repede, să prinzi clipa cînd nu-l acoperă nici un val. Noroc că musul „Speranţei" îşi făcea ucenicia pe un timp cum nu se

putea mai prielnic — marea dovedea încă odată că poartă de grijă ucenicilor-marinari.

Peste vreun ceas, cînd Anton Lupan ieşea pe punte, Mihu lăsa exerciţiul şi se apucau amîndoi „să facă punctul", de data asta nu pentru desfătarea vreunuia din ei, ci pentru nevoile navigaţiei. Băiatul rămînea la locul lui, viza soarele, şi în clipa cînd îl prindea la orizont, îl vestea pe căpitan, cu un strigăt scurt, ca acesta să noteze ora după cronometru. Pe urmă coborau amîndoi în cabină, cercetau tablele, se adînceau în socoteli — şi cu toate că tînărul ucenic calcula şovăitor, într-o jumătate de oră aflau latitudinea şi longitudinea, pe care nu mai rămînea decît să o treacă pe hartă şi în Jurnalul de Bord.

Nimeni nu poate spune că la data aceea, adică zece zile după plecarea de la Marsilia, Mihu era un navigator desăvîrşit. Dacă nu l-ar fi avut alături pe căpitan, care să-l îndrumeze la fiecare pas, desigur că s-ar fi zăpăcit şi n-ar mai fi putut să ducă nici un calcul pînă la cap. Dar Anton Lupan ştia să-i deschidă mintea şi băiatul învăţa sîrguincios.

Înafară de asta, el îşi îndeplinea şi celelalte îndatoriri la bord, spăla puntea în rînd cu ceilalţi, îşi făcea cartul, cînd la cîrmă, cînd de veghe la prova, cosea pînzele rupte, matisea parîmele, se urca în vîrful catargelor cînd trebuia reparat cîte ceva — şi nu se dădea în lături nici să-i ajute lui Ismail, la spălatul vaselor. Seara, cînd ceilalţi se culcau, urmărea mersul stelelor de pe cer, în al cărui păienjeniş se descurca din ce în ce mai dibaci, iar dacă nu era de cart, lua sextantul şi, căţărîndu-se la locul cunoscut, se apuca să măsoare înălţimea lunii sau a vreunei stele, şi nu odată, ci de nenumărate ori, ca şi cînd ar fi vrut să umple bolta albastră cu cifre şi cu socoteli.

După ce lăsase în urmă insulele Ibiza şi Formentera, la sud-vest de Baleare, „Speranţa" navigă iarăşi aproape două zile între cer şi apă, pînă ce sub un răsărit de soare acoperit de neguri, în tribord se ivi, topit în depărtare, Capul Palos, de pe coasta spaniolă. Spre amurgul aceleeaşi zile văzură aprinzîndu-se, exact în bordul drept, farul de la Cartagena, dar ţărmul era prea departe ca să poată zări şi luminile oraşului. Apoi coasta se pierdu iarăşi în valuri, pînă a treia zi pe la amiază, cînd Capul Geta îşi ridică piscurile împădurite deasupra orizontului. În fundul golfului care se deschidea spre vest, se puteau vedea, nelimpede, clădirile albe din Almeria, învelite în

pînza albăstrie a depărtării. Şi îndată, marea acoperi iarăşi uscatul, punînd stăpînire pe întreg cercul orizontului.

Tot timpul acestei navigaţii „Speranţa" avusese o briză slabă de la est, care o împinsese blînd şi statornic către Gibraltar, neîngăduindu-i însă să străbată mai mult de patruzeci de mile pe zi, ceea ce lungise drumul peste aşteptări. De la Capul Geta înainte, vîntul acesta blînd se mai înăspri puţin, şi în ziua următoare, Mihu citi pe loch treizeci şi cinci de mile parcurse de la apus pînă la răsărit. Apoi vîntul continuă să se întărească treptat şi viteza corăbiei crescu mai mult — era însă prea tîrziu să poată cîştiga timpul pierdut. Abia la 18 august, în zorii zilei, se ivi din valuri stînca monstruoasă, vînătă ca norii de furtună, în inima căreia era săpată fortăreaţa Gibraltarului. Pe la ceasurile două după-prînz, cînd se apropiară destul ca să se poată vedea gurile de tun ieşind din peretele stîncos, oamenii, înafară de Ismail, care rămăsese în bucătărie să termine gătitul bucatelor, se îmbulziră la prova, ca să privească fortul, năuci.

— Domnule, întrebă Ieremia, cu ochii cît cepele, aşa a fost stînca asta de la început? Ai zice că-i tăiată cu ferăstrăul de sus pînă jos.

— Nu, Ieremie! răspunse Anton Lupan, la fel de năucit ca oamenii săi. O fi făcînd natura multe lucruri ciudate, dar unul ca ăsta nu i se poate pune în sarcină. Aici a lucrat mîna omenească — şi pare-se că din greu.

Ieremia se cruci, cum se cruceau şi ceilalţi.

— Măiculiţă, da' ştiu c-a ieşit năduşeala din ei! Barem, foloseşte la ceva?

Anton Lupan zîmbi:

— La asta ar putea să-ţi răspundă regina Angliei, că ea are registrele cu socoteli.

În clipa aceea, vîntul, parcă înspăimîntat de stînca gigantică aşezată în calea sa, cu gurile ei de tun, începu să se frămînte, trimiţînd în pînzele „Speranţei" smucituri de uragan. Cînd să facă volta spre nord ca să intre în port, o rafală dezlănţuită prinse corabia din tribord, culcînd-o de-a latul pe bordul celălalt, pînă ce ghiurile atinseră apa. Echipajul alunecă pe punte ducîndu-se de-a berbeleacul în parapet. În bucătărie se auziră cratiţele zăngănind, răsturnate pe jos. Ismail se repezi afară, privi în jur, apoi scuipă în vînt, mînios, fără să ţină seama că vîntul i-ar fi putut aduce scuipatul în obraz.

— Acum mersîm ! strigă bucătarul amenințînd cu pumnul în gol. Două săptămîni am dormit, vînt leneș, pezevenghi, și cînd nu mai trebuie, sculam, făceam grozav ! Siktir !

„Speranța" trecu, fluturîndu-și pavilionul tricolor în vînt, prin fața cîtorva semețe vase de linie englezești, printre care cuirasatul „Cormorant", amintind cu numele lui una din faimoasele unități ale lui Nelson. Din ordinul căpitanului, Mihu coborî, apoi ridică pavilionul, salutîndu-le după cuvenitul ritual marinăresc — și echipajul goeletei romînești avu satisfacția să vadă, drept răspuns, pavilionul maiestății sale făcînd la fel, ca și cînd prin fața lor ar fi trecut un bastiment măcar tot atît de măreț ca vasele de război englezești.

O jumătate de oră mai tîrziu „Speranța" era legată la chei, în portul comercial — gata să primească vizita feluritelor autorități. Martin Stricland, care din ziua plecării de la Marsilia rămăsese în cabină, dormind și nedeschizînd decît la răstimpuri cîte un ochi, ca să nimerească sticla cu whisky și arareori să înbuce cîte ceva, nu se ivi pe punte nici cu acest prilej. Așa că Anton Lupan trebui să se descurce singur cu pregătirile în vederea lungului drum la care porneau. Pînzele comandate erau de altminteri gata — și fură aduse la bord chiar în prima zi. În următoarele două zile îmbarcară provizii, socotite pentru nevoile a opt oameni, pe timp de șaizeci de zile — adică aproape de două ori mai mult cît se credea că va cere traversarea Atlanticului. Înafară de cele două butoaie cu apă de pe punte, care cuprindeau împreună 800 de litri, mai fură îmbarcate încă două, așa că provizia de apă se ridica la 1600 de litri, ceea ce asigura fiecărui om mai bine de trei litri pe zi, pentru băut și pentru bucătărie — punîndu-l la socoteală și pe Martin Stricland, deși el, tot timpul drumului, nu avea să înghită nici o picătură.

Iată înșirate mai jos alimentele care fură îmbarcate, prin grija lui Ismail, cu ajutorul celorlalți, după lista întocmită de căpitan :

400 kilograme cartofi, în 8 saci a cîte 50 kilograme fiecare.

50 kilograme orez.

300 kilograme carne conservată, în butoiașe de cîte 25 kilograme.

300 kilograme fructe : mere, lămîi și portocale.

100 kilograme zahăr, în căpăţîni, protejate contra umezelii într-un triplu înveliş de hîrtie cerată.

50 borcane de dulceţuri felurite.

Pe deasupra, cambuza „Speranţei" mai cuprindea, din economiile făcute de Gherasim la Marsilia, peste 300 de litri de untdelemn, care ar fi fost prea îndestulător chiar pentru o călătorie în jurul pămîntului. De asemenea se mai găseau pe bord cinci saci cu pesmeţi de mare, din cei fabricaţi, cu o deosebită îngrijire, în brutăria Adnanei.

Odată proviziile îmbarcate, Anton Lupan porunci echipajului să mai verifice odată starea greementului, se asigură el însuşi că toate obiectele pe bord erau bine amarate — apoi socoti că puteau începe marea călătorie.

A patra zi, înainte de ivirea zorilor, cînd remorcherul îşi vesti sosirea printr-un fluier gros care făcu să zbîrnîie peretele cabinei, căpitanul, trezit din vreme, se apropie de pasagerul său şi-l zgîlţîi de umeri :

— Domnule ! Sîntem gata să pornim peste Atlantic. Ai de dat vreo dispoziţie ?

Martin Stricland deschise ochiul dinspre masă.

— Whisky ! zise, bîjbîind cu mîna după paharul aflat necontenit la capul patului.

— Înafară de asta ? stărui Anton Lupan, în timp ce remorcherul fluiera a doua oară.

Martin Stricland goli paharul, îl puse la loc pe masă — şi închise ochiul.

— Nimic ! Să mă trezeşti cu o oră înainte de a fi la Punta Arenas !

Afară, lanţul ancorei începu să zornăie cu vădită nerăbdare...

CAPITOLUL XVIII

SUB COASTA AFRICANĂ

O corabie care merge de la Gibraltar la Pernambuco, în Brazilia, traversînd pe drumul cel mai scurt Atlanticul de Sud, urmează ca îndată ce părăseşte apele strîmtorii să pună capul spre sud-vest, spre a întîlni insulele Canare. Acestea se află pe a 28-a şi 29-a paralelă nordică, între al 13-lea şi al 18-lea meridian vestic, adică destul de aproape de coasta africană, de care nu le desparte decît un canal de 50—60 de mile, infim faţă de imensitatea oceanului.

Pe la ceasul două după-prînz, în ziua de 22 august, cînd părăsise portul Gibraltar, „Speranţa" lăsă în stînga Capul Spartel, de pe coasta marocană, şi din clipa aceea avu în faţă oceanul Atlantic.

Întreg echipajul se afla pe punte, cuprins de o tulburare uşor de înţeles. Sub numele ei vechi, „Speranţa" mai brăzdase aceste ape în drum spre Marea Mînecii — şi Gherasim îşi amintea cu mîndrie că pe atunci făcuse parte din echipajul ei ; ceilalţi însă vedeau prima oară oceanul.

— Mihule ! porunci Anton Lupan, la fel de tulburat şi el. Treci la pavilion ; se cuvine să salutăm !

Oamenii întoarseră capul, şi fără voia lor luară poziţii ostăşeşti, în vreme ce pavilionul romînesc cobora şi se ridica încet pe catarg, salutînd intrarea „Speranţei" în ocean.

— Prieteni ! urmă căpitanul, încercînd zadarnic să alunge un anumit tremur din glas. N-aş vrea să nutrim în sufletele noastre simţămîntul trufiei prosteşti, dar de data asta trebuie cu

adevărat să ne mîndrim, fiindcă „Speranța" este prima corabie care duce pavilionul romînesc peste Atlantic.

Cum vorbea el așa, o pală de vînt se abătu năprasnic dinspre nord, culcînd corabia pe bordul stîng.

Oamenii alunecară pînă în parapet.

— Oho! Zi așa ne primești? strigă Ieremia, pe jumătate speriat, pe jumătate învrăjbit.

— Nu vă fie teamă! interveni Anton Lupan, văzînd că și ceilalți oameni aruncau priviri speriate în jur. Oceanul nu-i mai rău decît Marea Neagră; ba chiar aș putea spune că-i mai blînd. Asta a fost o rafală, cu care ne-a răspuns la salut.

„Speranța" își continua drumul spre vest, cu velele în bordul stîng, bandată puternic sub vîntul de nord, care mai departe în larg ridica valuri cît munții. Dar, în chip ciudat, pe măsură ce se apropia de ei, corabia îi străbătea, legănîndu-se falnic, fără să pară speriată de înălțimea lor.

— Într-adevăr, Gherasime, e o corabie fără pereche! exclamă Anton Lupan, apropiindu-se de cîrmă.

— Păi eu ce spuneam, domnule?... Dar nu e timpul să schimbăm drumul, spre sud-vest?

— Nu; să mai mergem un timp așa, să ne îndepărtăm de coastă; căpitanul remorcherului m-a sfătuit să ținem drumul cît mai în larg, ca să n-avem de lucru cu piratii mauri.

Nu-și sfîrși bine vorba, cînd îl auziră pe Mihu, strigînd:

— Domnule, se văd niște bărci; vin după noi!

Într-adevăr, la sud de Capul Spartel, care se pierdea în zare acoperit de spuma valurilor purtată pe sus de vînt, se vedea o îngrămădire de pînze cenușii, luptîndu-se cu oceanul, pe urmele „Speranței".

— Oare să fie pirați? întrebă cîrmaciul.

Căpitanul își duse binoclul la ochi.

— Da; sînt șapte sau opt feluci maure. Nu încape îndoială că vor să ne ajungă și să ne prade.

— Să îndrăznească! strigă Ieremia, mîngîindu-și flinta pe care i-o știm.

— Numai dac-or putea să ne ajungă! adăugă Gherasim.

Anton Lupan clătină din cap, neliniștit.

— Să nu te mire, Gherasime! Felucile astea au o viteză foarte mare, iar maurii sînt marinari îndemînatici și plini de îndrăzneală. Mi-ar fi venit mai la îndemînă să nu ne fi întîlnit cu ei.

— Lasă, domnule, că-l înfruntarăm noi pe Spînu!

— Spînu avea numai cîţiva oameni, înarmaţi doar cu iatagane. Aici trebuie să fie pe puţin douăzeci într-o felucă — şi cel puţin un sfert din ei au puşti, din cele mai noi, cu repetiţie.

În timpul acesta, distanţa care despărţea corabia de bărcile maurilor se micşora cu repeziciune. Cu toată primejdia, era peste putinţă să nu te minunezi de curajul şi iscusinţa urmăritorilor. Bărcile lor, înguste şi nepuntate, fără alt lest decît lestul viu al echipajului, purtau o pînză primejdios de mare, pe care vîntul o înclina pînă deasupra valurilor. Se cerea o iscusinţă nemaipomenită din partea cîrmaciului, ca să nu se răstoarne şi să manevreze printre crestele înspumate, astfel ca nici un val să nu se năpustească peste copastie, inundînd barca şi făcînd-o să se răstoarne într-o clipă.

„Speranţa" naviga cu velele obişnuite — şi-a încerca, pe vîntul acesta de furtună, să mai ridice altele, ar fi însemnat să pună în primejdie sarturile şi catargele, care de pe acum vibrau, zbîrnîitul lor întrecînd uneori mugetul valurilor.

Anton Lupan lăsă binoclul de la ochi, fără să-şi poată ascunde îngrijorarea.

— Gherasime, îi porunci cîrmaciului, ia drumul sud-vest! Băieţi, slăbiţi scotele!

Schimbînd drumul cu patru carturi mai la sud, „Speranţa" primea acum vîntul înapoia traversului şi îşi mărise viteza în chip simţitor. Valurile care veneau din urmă abia izbuteau să o întreacă; uneori, corabia se întîmpla să gonească zeci de metri pe o creastă, pînă ce, în sfîrşit, valul i se rostogolea domod sub etravă, ca să lase locul altuia.

Cîteva clipe piraţii şovăiră, apoi schimbară şi ei drumul, fără să slăbească urmărirea. Numai una din bărci rămăsese în urmă, rotindu-se dezorientată între valuri; dar după un timp îşi reluă drumul, deşi cu mult în urma celorlalte.

În frunte gonea o felucă parcă mai mare, cu pînza albită de spuma valurilor. Omul de la cîrmă putea fi văzut acum cu ochii liberi, cu o mînă încleştată pe eche, cu alta ţinîndu-se strîns de copastie; din cînd în cînd îşi arunca ochii în urmă şi făcea semne învrăjbite, desigur îndemnîndu-i pe ceilalţi să nu se dea bătuţi în faţa furtunii; de bună seamă, acesta era şeful expediţiei şi se vedea cît de colo că ştia să-şi stăpînească oamenii.

Cu aceeaşi îngrijorare pe faţă, Anton Lupan îşi roti privirea de jur împrejurul oceanului, răscolit de valuri; nu se vedea venind nici un vapor, nici o corabie. Situaţia se arăta limpede: tre-

buia să primească această luptă inegală, fără a nădăjdui vreun ajutor de aiurea.

Între timp, nemaiașteptînd un ordin, oamenii din echipaj, afară de Gherasim, care nu putea lăsa cîrma, coborîseră în cabină, de unde se întorseseră cu puștile și cu cutiile de cartușe — și acum așteptau palizi, în fața parapetului, gata să deschidă focul asupra maurilor.

Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît se vedeau oamenii, pe puțin cincisprezece, întinși la fund, pe panouri; erau toți cu capetele goale și în creștet aveau un smoc de păr negru, care le dădea o înfățișare războinică și fioroasă; vreo trei sau patru se ațineau la prova, cu puștile întinse peste copastie.

— Domnule, — zise Ieremia, văzînd că suta de metri care mai rămăsese pînă la prima barcă se micșora repede, — eu cred că-i vremea să-l ating la mir pe cîrmaci; altminteri au să deschidă ei focul — și mi-e că noi prețuim mai mult decît dînșii.

Ismail, care se frămînta cu pușca în mînă, mai nerăbdător decît Ieremia, începu să se umfle, războinic ca totdeauna:

— De ce stam? Poc, poc! Haidem, luptam!

Anton Lupan se frămînta, chinuit de nehotărîre; își dădea seama că în cîteva minute feluca va fi sub pupa „Speranței" urmată de celelalte șapte, care purtau cu toatele pe puțin o sută de oameni, și ei, șase — pe cîrmaci neputîndu-l pune la numărătoare n-ar fi izbutit să-i înfrîngă, oricît de mare le-ar fi fost curajul și dibăcia. Pesemne oamenii săi nu-și dădeau seama de primejdie, se socoteau mai tari, disprețuind puterea maurilor.

— Așteptați! strigă, frămîntîndu-și gîndul să caute o scăpare.

Fără să țină seama de vorba lui, Ismail își duse pușca la ochi — și ca urmare, toți ceilalți, ba chiar și Mihu, îi imitară gestul, nemaiputînd să-și stăpînească încordarea.

— Stați! strigă iarăși căpitanul.

Apoi se apropie de Ieremia și-i puse mîna pe umăr. Era ultima clipă cînd se mai putea lua o hotărîre. Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît i se vedeau cele mai mici detalii: cusăturile pînzei, școtele, funga. Pe chipul piraților înțepeniseră rînjete triumfătoare.

Anton Lupan arătă vîrful catargului arcuit peste valuri.

— Să-l atingi la mir pe cîrmaci nu e greu, îi spuse lui Ieremia. Dar așa, n-am face decît să-i învrăjbim mai tare, și sîntem

prea puțini la număr ca să ducem lupta pînă la urmă. Mai bine ocheşte în fugă !

O clipă Ieremia îl privi cu nedumerire — apoi, înțelegîndu-i gîndul, chipul i se lumină într-un zîmbet plin de mulțumire.

— Dacă n-o nimeresc, să nu-mi mai spui Ieremia ! strigă, ducînd la ochi vechea lui flintă ruginită.

Văzîndu-i gestul, maurii din prova felucii, care acum se aflau la o aruncătură de piatră, deschiseră focul asupra „Speranței", într-o răpăială care se pierdea în vuietul mării, făcîndu-te să crezi că nu sînt împuşcături adevărate, ci numai o glumă, o joacă. Dar gloanțele începură să piuie pe deasupra punții ; fesul lui Ismail făcu o săritură comică, apoi vîntul îl prinse şi-l aruncă pe gura tambuchiului de la prova, peste cratițele care se răsturnară, zdrăngănind pe podele.

Bucătarul rămase descumpănit cîteva clipe, cu părul pleşuv răvăşit de furtună, apoi scoase un răcnet şi se aplecă peste parapet, cu puşca întinsă, alături de Negrilă care lătra cuprins de furie.

Un alt glonț lovi vela mare, într-o cusătură şi în pînză se ivi o ruptură de cîteva şchioape, pe care vîntul începu s-o scarmene cu duşmănie.

În timpul acesta, aşezat în genunchi în fața parapetului, Ieremia, fără să-i pese de gloanțele maurilor care-i şuierau pe la ureche, ochea cu grijă, urmărind mişcările smintite ale catargului, aşteptînd clipa prielnică.

Alături, în scîndura parapetului se ivi o spărtură, iar glonțul care o făcuse se rostogoli pe punte.

— Haide, Ieremie, că ne dau gata ! strigă Haralamb.

Spărtura din parapet era numai la o palmă de dînsul.

Ieremia apăsă trăgaciul ; nimeni nu auzi detunătura — dar în clipa următoare, din feluca maurilor se ridicară douăzeci de glasuri într-un singur strigăt. Vela uriaşă, cu funga ruptă, căzu zbătîndu-se în valuri — şi barca, răsucindu-se în loc ca o sfîrleză, se răsturnă, înainte ca echipajul „Speranței" să-şi fi dat seama limpede ce se întîmplase.

În jurul bărcii răsturnate se ridicau brațe deznădăjduite, se frămîntau capete lucioase cu moțurile ude, în vreme ce căpetenia piraților, agățat de cîrmă, continua să facă semne şi mai învrăjbite spre felucile din urmă.

Pe puntea goeletei, oamenii săriră în picioare, cu strigăte de bucurie.

— Stați, că n-am terminat încă ! îi potoli căpitanul. Ieremie, pregătește-ți flinta !

— Și vezi ce faci, vere ! adăugă Haralamb, cuprins de spaimă cu întîrziere. Dacă greșești ținta, așa cum sînt de furioși ei acum, nu ne mai lasă cu viață !

— Atunci fă bine de strică și tu un glonț pe dînșii ; doar n-ai fi uitat cum se trage ! Ochește în cea din stînga, că eu am grijă de ailaltă.

Două feluci veneau una lîngă alta — și parcă mai iute decît prima, ca și cînd în pînze nu mai împingea numai vîntul, ci și furia piraților. Cei căzuți în apă se agățaseră de barca răsturnată și se luptau înverșunați s-o întoarcă. În clipa cînd una din cele două feluci trecu pe alături, căpetenia maurilor se aruncă peste bordul ei dintr-o săritură, îl îmbrînci pe cîrmaci, puse mîna pe eche și, aplecîndu-se înainte, începu să scoată strigăte înspăimîntătoare.

— Vere, cu ăsta nu-i glumă ! zise Haralamb, mîngîindu-și pușca.

— Ține-ți gura și ochește, dacă ți-e așa teamă de dînsul !

Anton Lupan îl văzu pe bucătar îndreptîndu-și pușca asupra căpeteniei maure.

— Ce faci, Ismaile ? Nu ți-am spus că așa nu cîștigi nimica ?

Abia apucase să-și termine vorba, cînd un glonț îi smulse binoclul din mînă și se înfipse pîrîind în arborele mare, deasupra ghiului.

— Vedeam ? ! strigă bucătarul, cuprins de indignare. Ei cîștigam, noi stam ! Ah, Allah ! Allah ! Domnule, dam voie făceam pilaf !

Și puse furios pușca la umăr.

Un alt răcnet, mai înspăimîntător decît primul, se ridică din urmă. Ieremia și Haralamb trăseseră aproape în aceeași clipă ; una din feluci se răsturnă, alta veni de-a curmezișul, iar o a treia, care se apropia fulgerător din urmă, se propti în ea, cu o bușitură care se auzi pînă pe puntea „Speranței". Oamenii văzură pupa ridicîndu-se în aer, apoi rostogolindu-se în valuri, în timp ce bordajul bărcii lovite zbura pe sus, prefăcut în surcele.

Ismail scoase un chiot, ca ghiaurii, și se ridică în picioare fluturîndu-și pușca. Haralamb și Ieremia se ridicară și ei, cu mișcări mai domoale.

— Ce te umfli în pene, turcule ? întrebă primul, neînțelegînd fudulia bucătarului. Ce, nu cumva crezi că tu ai făcut isprava ?

— Dar cine am făcut?

— Eu cu Ieremia!

— Voi două, eu una! stărui bucătarul, încă sub stăpînirea încordării cu care ochise feluca maură.

— A treia s-a răsturnat singură; tu nici n-ai apucat să tragi, viteazule! Ia miroase-ți țeava puștii! Dar vezi să nu-ți găurești nasul, că ai glonțul înăuntru!

Ismail își apropie nasul de gura țevii și pe chipul lui se zugrăvi dezamăgirea, cu un amestec de nedumerire. Pușca mirosea a fier rece — nu se simțea cîtuși de puțin urma pulberii.

— Nu înțelegeam!... se bîlbîi bucătarul, aruncînd celor din jur priviri rușinate.

— Nu fii necăjit, Ismaile! îl liniști Anton Lupan, stăpînindu-și un zîmbet. Se mai întîmplă și de astea în fierbințeala luptei.

Într-adevăr, nimeni să nu-l bănuiască pe Ismail de împăunare deșartă! În clipa cînd felucile se răsturnaseră, el strîngea pușca în mîini cu atîta înverșunare, ochind atît de încordat într-una din ele, încît n-avusese cum să-și dea seama că glonțul lui nici măcar nu pornise din țeavă. Dar apucă-te să le explici asta ghiaurilor care rîd de tine! Bietul Ismail se îndreptă rușinat spre bucătărie, tîrînd cu scîrbă pușca netrebnică — și se făcu nevăzut pe gura tambuchiului.

Locul luptei rămînea repede în urmă; cele patru feluci nevătămate se rotiră o vreme în jurul celorlalte, apoi își reluară urmărirea, de bună seamă sub îndemnul aceleeași căpetenii învrăjbite, care sărise pe bordul uneia din ele. Dar între timp „Speranța" ajunsese departe, și maurii, după ce o mai urmăriră fără sorți de izbîndă cîtăva vreme, începură să șovăie, apoi luară calea întoarsă, ducîndu-se spre Capul Spartel uzi și cu coada între picioare.

Anton Lupan se aplecă și luă de jos binoclul făcut țăndări.

— Păcat! zise, cu ciudă. Îl aveam de multă vreme!

— Binoclu mai estem unul, dar alt fes de unde luam? se văicări Ismail, apropiindu-se amărît dinspre prova.

Frumosul lui fes roșu, cu ciucure negru, dăruit de Laleli la despărțire, nu mai putea căpăta nici o întrebuințare, nici măcar pe aceea de trofeu. Căci, pe lîngă gaura glorioasă făcută de glonț, purta urmele slinoase ale cratițelor cu mîncare rostogolite peste el.

Tocmai cînd Anton Lupan căuta cuvintele cu care să ogo-

iască amărăciunea bucătarului, pe spiraiul cabinei de la pupa se auzi un glas dogit, răzbind ca din fundul butoiului:

— Căpitane, eşti pe aici?

— Da, domnule, ce doreşti? răspunse căpitanul, mirat să audă glasul lui Martin Stricland.

— Mi s-a părut mie, sau aţi tras cu puştile?

— S-a tras, într-adevăr.

— Aţi vînat albatroşi?

— Nu; ne-am luptat cu nişte piraţi mauri.

— Aha! Ceva răniţi aveţi?

— Din fericire nu; dar fără iscusinţa ochitorilor mei, în clipa asta de bună seamă am fi fost cu toţii hrană pentru rechini.

— Bine!... Nădăjduiesc că niciuna din sticlele mele n-a avut de suferit cu prilejul acestei încăierări.

— Nu, domnule; norocul a făcut ca sticlele dumitale să scape întregi.

— Foarte bine; veghează asupra lor. Mai avem mult de mers?

— Abia azi-dimineaţă am plecat de la Gibraltar.

— Aha! Atunci aştept să mă trezeşti cînd om ajunge în Ţara de Foc.

Aveau să treacă iarăşi zile şi săptămîni întregi, pînă ce Martin Stricland să deschidă gura din nou, de data asta cu un prilej nefericit, care avea să pună în grea cumpănă soarta întregului echipaj, fapt ce va fi povestit la timpul lui.

Martin Stricland amuţi — şi deodată oamenii, care abia acum îşi reveneau după crîncena lor încăierare cu piraţii mauri, îşi dădură seama că se făcuse seară, fără să ştie cînd. Orizontul spre apus era acoperit de nori înroşiţi, care răspîndeau peste ocean culoarea unui aliaj ciudat, nefolosită de nici un turnător, nicicînd, aramă cu plumb topit. Spre răsărit, ţărmul pierise de mult — şi nici felucile maure nu se mai vedeau, dar în aer plutea un suflu ameninţător şi trist.

După ce se orînduiră schimburile de noapte, ceilalţi oameni căzură zdrobiţi în paturile lor, înainte de a se mai osteni să îmbuce ceva. La prima întîlnire cu oceanul, acesta se dovedise neprimitor.

Vîntul furtunos de nord suflă pînă la miezul nopţii, cînd lăsă pe neaşteptate locul unei brize de est, vestind apropierea alizeului — dar „Speranţa" fu chinuită toată noaptea de o hulă

rea, care nu se potoli decît în zori. În schimb, la răsăritul soarelui, oceanul era la fel de albastru ca Mediterana şi răsufla liniştit, ca o vietate blîndă, de care nu se cuvine să te temi. Pe sus zburau albatroşi, descriind gînditori spirale largi deasupra corăbiei. Jos apa fierbea în dansul zvăpăiat a mii şi mii de peşti feluriţi, care se roteau în toate chipurile, ca la un ciudat bal submarin care începea nu seara, ca îndeobşte balurile pe pămînt, ci dimineaţa, odată cu ivirea soarelui la orizont. Două şiruri de marsuini escortau goeleta, alunecînd cîte unul în fiecare bord — şi aveau să meargă mai multe zile aşa, fără să se sperie de oamenii care se aplecau curioşi spre ei, peste parapet.

— Ăştia-s delfini, domnule? întrebă Mihu.

— Nu, dar se înrudesc şi seamănă, precum vezi, numai că au botul mai ascuţit. Sînt marsuini, un animal de apă din neamul balenelor. Cei de aici nu ating mai mult de un metru, un metru şi jumătate; alţii însă, din apele mai reci, din nord, ajung pînă la opt metri şi pot să atace chiar balenele.

— Balenele?! se miră musul. Eu credeam că pe balene nu e chip să le atace nimeni!

— Ba uite că marsuinii cei mari le atacă. Se năpustesc mai mulţi asupra uneia şi, după ce o omoară, îi mănîncă limba — restul nu le place, sînt mofturoşi!

Musul îşi scutură un fior:

— Fie, domnule, dar amarnică e viaţa şi în apă, nu numai pe pămînt!

O oră mai tîrziu, în vreme ce echipajul, care sfîrşise de spălat puntea, îşi bea ceaiul, lîngă bocaport, Mihu, de veghe la prova, văzu în faţa bompresului o vietate ciudată, să fi zis că-i peşte, cam de mărimea unei scrumbii, ţîşnind argintie din valuri şi luîndu-şi zborul spre sud-vest, plină de lumină şi de sclipiri, ca o flacără bengală care întregea balul oceanului. Băiatul rămase cu gura căscată — şi numai după ce vietatea ciudată se scufundă în valuri, cîteva zeci de metri mai departe, izbuti să se întoarcă spre căpitan şi să-l întrebe mirat:

— Domnule, ce-o fi asta? Am văzut o comèdie, dar n-am luat seama bine ce era: un peşte care zboară sau o pasăre care înoată?

— Aşa?! Trebuie să fi fost un peşte zburător.

— Peşte zburător? Se poate una ca asta?

— Se poate; numai să nu-ţi închipui că zboară chiar ca

păsările. Au un fel de aripi, în locul înotătoarelor, dar nu se pot ţine multă vreme în aer ; cel mult o sută de metri. Zborul lor seamănă mai degrabă cu al lăcustelor.

— Pesemne sînt foarte rari, observă musul. N-am văzut decît unul.

— Mai la sud o să-i întîlnim cu duiumul. Deocamdată însă, nu te aştepta să-i vezi ; acela de adineauri trebuie să fi fost unul rătăcit.

Într-adevăr, în zilele care urmară, nici Mihu nici ceilalţi nu mai văzură vreun asemenea peşte năzdrăvan, cu toate că îşi zgîiau tot timpul ochii pe întinderea oceanului ; o parte din echipaj era din ce în ce mai înclinată a crede că Mihu visase cai verzi pe pereţi, iar căpitanul, pus pe glumă, îi ţinea isonul ca să rîdă de el.

Dar iată că într-o bună dimineaţă, a patra de cînd începuse călătoria pe Atlantic, Ismail, care era în bucătărie şi încingea untdelemnul în tigaie pentru nu ştiu ce soi de bucate, auzi un fîlfîit ciudat în aer, apoi o greutate udă îi căzu în creştet, făcîndu-l să se cocoşeze, cuprins de cea mai cinstită spaimă. Un peşte zburător abătut deasupra punţii nimerise pe gura tambuchiului de la prova, se lovise în peretele de scînduri, căzuse în capul bucătarului şi de-acolo alunecă drept în tigaie, unde îndată untdelemnul încins începu să sfîrîie. Pînă ce bucătarul să-şi revină, nenorocosul peşte era gata prăjit, cu mărunţaie cu tot.

De atunci înainte, peştii zburători se înmulţiră. Ţîşneau din unde, în stoluri, unii mai mici, de o şchioapă, alţii de aproape jumătate de metru, toţi argintii, cu spinarea albă, cu coada şi cu pieptul de un albastru adînc, ca al cerului noaptea. În lumina soarelui culorile acestea scoteau sclipiri ameţitoare — şi zborul feeric nu contenea decît scurte răstimpuri. Adesea, dimineaţa, echipajul găsea pe punte cîte opt-zece peşti dintr-o dată, rătăciţi în zborul lor de noapte, şi cum pe lîngă culorile ameţitoare mai aveau şi-o carne deosebit de gustoasă, prînzurile la bordul „Speranţei" deveniseră foarte ademenitoare.

Briza din primele zile se rotise şi bătea acum de la nord-est, cu o statornicie care dovedea prezenţa alizeului, vîntul atît de plăcut navigatorilor. Corabia noastră, cu capul pe insulele Canare, îl primea exact din pupa, ceea ce îl obliga pe cîrmaci la o atenţie continuă, dar în schimb, făcea zilnic între o sută şi o sută patruzeci de mile, fără nici un fel de trudă din

partea echipajului. Oamenii aveau acum timp să viseze... Visele lor erau uneori domoale, alteori mai repezi, unele îi făceau să zîmbească, altele le aduceau pe chip o mică întristare.

Chiar şi acum, după atîtea zile, Negrilă se mai ducea uneori la pupa şi, urcîndu-se cu picioarele deasupra parapetului, privea stăruitor în urmă, cu ochii îngreuiaţi de o tristeţe aproape ca a oamenilor. Apoi se întorcea pe punte, o cerceta cu stăruinţă, mirosind prin toate colţurile şi scîncind cu nedumerire. Atunci gîndul echipajului, cu tot cu căpitan, cu cîrmaci şi om de veghe, se ducea departe, străbătînd drumul înapoi peste Atlantic şi Mediterană, pînă la Marsilia. Nimeni nu spunea nici un nume, niciodată, dar cînd se aflau laolaltă cuprinşi de aceeaşi tăcere, fiecare ştia că între ei sălăşluieşte, blîndă şi plină de farmec, amintirea Adnanei.

Atunci căutau să-şi îndrepte gîndurile tot în altă parte...

Haralamb se gîndea cînd la Ghiocica, fata sacagiului, cînd la vădane, cînd la dulcea Laleli cea gingaşă, cînd la grecoaica de la Pireu, la cafenea şi la giubeaua albastră pe care o aruncase în praful cheiului.

Gherasim se gîndea la copii, la nevastă şi la caprele afurisite care nu voiau să mănînce iarba uscată.

Ismail se gîndea la cea mai tînără dintre neveste, fără să ştie că aici gîndul i se încrucişa cu al ghiaurului care-i ridicase acelei neveste iaşmacul — şi pe chip zîmbetul îi înflorea cum se dezboboceşte trandafirul; apoi îşi amintea fesul găurit — şi trandafirul îşi lepăda, una cîte una, petalele ofilite.

Cristea Busuioc privea catargele, visa la codrii împăduriţi, şi uneori, în legănarea largă a oceanului, i se părea că alunecă pe Bistriţa, cu plutele la vale. Ceilalţi, uneori, se mai opreau din vise, se strîngeau laolaltă, la umbra pînzelor, şi se mai apucau de sporovăit, în timp ce Mihu cînta încetişor, din fluier sau din caval, punîndu-şi în cîntec dorurile. Numai plutaşul se ţinea deoparte, tăcut, părînd că visează necontenit.

În capul fiecăruia erau destule sipetele cu amintiri frumos orînduite sau aruncate alandala, după firea omului, şi ei le deschideau cîteodată, în văzul tuturora, afară de plutaş, care îşi ţinea sipetul închis.

Anton Lupan privea orizontul pustiu cu zilele şi se gîndea că pe aici, cu patru secole în urmă, „Santa Maria" lui Columb naviga înspre Canare, căutînd pe la apus drumul Soarelui Răsare. Dar dacă şeful expediţiei socotea că pămîntul e rotund,

cîţi din însoţitorii lui puteau socoti la fel — şi cîţi îl credeau nebun ? Prin locurile acestea pe care acum „Speranţa“ le străbătea atît de liniştită, la bordul caravelelor lui Cristofor Columb se iveau nemulţumiri ; oamenii începeau de pe acum să se teamă de necunoscut, voiau să se întoarcă, puneau la cale cum să strice cîrmele şi revolta mocnea, gata a izbucni.

Ia stai : oare în echipajul goeletei romîneşti nu erau nemulţumiri ? Căpitanul se ridică de pe parapet, unde visase pînă atunci, şi aruncă ochii spre oamenii săi, mirat că acest gînd neliniştitor îi venise aşa de tîrziu. Oamenii îşi vedeau de treburi, în chipul cel mai paşnic. Numai în ochii lui Ismail, care-şi făcea cartul la cîrmă, Anton Lupan surprinse o căutătură piezişă, care nu-i plăcu.

— Ce-i, Ismaile ? îl întrebă, apropiindu-se de el. Te supără ceva ?

Bucătarul îşi feri ochii, lăsîndu-i în pămînt.

— Nu estem nimic ! răspunse, bosumflat.

Dar Anton Lupan nu se lăsă înşelat de acest răspuns, aşa că de acum înainte mai avu încă un gînd în cap : ce s-o fi petrecînd cu Ismail ? Căci, în mod neîndoios, ceva se petrecea. Şi într-adevăr, într-o zi...

Dar pînă atunci trecură aproape două săptămîni, în care bucătarul mocni — aşa cum pare-se mocneau şi anumite forţe ale oceanului, încercînd să izbucnească din cînd în cînd. În ultima zi de august, „Speranţa“ naviga, după cum dovedeau calculele, în canalul dintre coasta Africei şi Lazarote, cea mai de nord insulă din grupul Canarelor, dar niciuna din coaste nu se vedea, fiindcă deşi sus cerul era limpede, orizontul de jur împrejur stătea înăbuşit sub nori plumburii, nemişcaţi şi sterpi, care nu vesteau nici furtună, nici timp frumos — ci îţi umpleau sufletul de îndoieli.

Norii aceştia nemişcaţi şi nevorbitori îţi dau uneori mai multă oboseală decît o furtună izbucnită în plin, cinstit, cu fulgere, tunete şi năpraznice dezlănţuiri de vînt. În asemenea clipe cel mai încercat marinar se gîndeşte cu sufletul greu la casa lui, dacă o are pe undeva, la o grădiniţă cu flori, la o fereastră plină de soare, la patru pereţi albi şi la o podea care să stea nemişcată pe pămînt — oh, să nu se mai legene atît !

Oceanul era blînd, dar aducea atîta neliniştе cu întinderea lui ascunsă înşelător sub perdeaua de nori !

„Speranţa“ navigă toată ziua în acest cazan îngust ; seara,

cerul se lumină pînă la două palme deasupra orizontului ; zidul apăsător părea că se va năruí... Steaua polară răsări jos — în fiecare zi cobora mai mult, pregătindu-se să dispară ca să facă loc stelelor din cealaltă jumătate a cerului și magnificei Cruci a Sudului, visată cu atîta nostalgie de navigatori.

A doua zi la prînz, la cîteva mile în tribord, deasupra norilor se ivi un pisc înalt, care părea să aibă peste opt sute de metri. După ce își cercetă harta, căpitanul își dădu seama că era vîrful muntelui Muda, de pe insula Fuerteventura. Jumătate de oră mai tîrziu, norii se risipiră pînă jos, aducînd liniștea în sufletul echipajului ; numai Ismail mocnea închis în el, cu neputință de pătruns.

Țărmurile insulei se arătară pașnice, ademenitoare, cu coline împădurite, cu sate risipite printre livezi, atestînd prezența vieții omenești și izbutind să încredințeze tocmai la timp echipajul goeletei că nu navigau pe apele altei planete, lipsite de semenii lor.

La poalele muntelui Muda se vedea un mic port. Anton Lupan ar fi vrut să se abată puțin din drum și să acosteze aici măcar pentru o jumătate de zi, încredințat că va găsi oameni care să merite această escală, dar drumul era încă lung și trebuia să se grăbească, dacă voia să fie la 1 decembrie în Țara de Foc.

Insula Fuerteventura rămase toată ziua în bordul drept și abia după căderea nopții depășiră colțul ei de sud-vest. Atunci răsuflarea largă a oceanului se simți iar ; el pulsă astfel pînă a doua zi la răsărit, ridicînd talazuri rare și întinse ca niște podișuri. Odată cu răsăritul soarelui, vîntul de nord-est, care bătuse zece zile necontenit, începu să șovăie printre pînze, apoi alunecă peste parapet și se întinse să doarmă pe podișul oceanului, ca un animal mai curînd leneș decît ostenit.

Marinarii numesc această stare a mării „calm plat" ; asta e ceva mai mult decît leșinul și ceva mai puțin decît moartea. Pînzele atîrnă amorțite în fungi, pavilioanele se pleoștesc, totul pe bord apare ca neavînd nici un sens. Și în timp ce totul dormitează în jur, sufletul marinarului, furios pe neputința lui, se zbuciumă mai vîrtos ca oricînd. Răscoalele la bord izbucnesc mai degrabă în timpul unei asemenea acalmii, decît pe cel mai dezlănțuit uragan.

Ismail se învîrti vreun ceas pe punte, uitîndu-se în zare și pufnind, coborî în cabina de la pupa, pentru anumite îndato-

riri, apoi, după ce mai mocni iarăşi vreun sfert de ceas, se apropie de căpitan, spumegînd :

— Domnule, ăsta pezevenghi, Stricland, de ce stam, nu făceam nimic ? Eu trebuie caram ţucal fiecare zi ?

La Marsilia, Martin Stricland voise să-şi îmbarce un servitor personal. Temîndu-se de prezenţa a încă unui om necunoscut, despre care nici măcar nu ştia cum ar putea arăta la chip şi care n-ar fi fost de mirare să aducă cine ştie ce năravuri şi să strice astfel viaţa armonioasă a unui echipaj vrednic şi inimos, Anton Lupan îl sfătuise să renunţe la acest gînd, cu atît mai mult cu cît el însuşi, căpitanul corăbiei, nu simţea nevoia unui servitor.

Totuşi, la stăruinţa pasagerului, se învoise ca un om din echipaj să se ocupe de trebuinţele lui personale, contra unei remunerări globale de zece lire sterline, pe tot timpul călătoriei. Suma într-adevăr nu era de dispreţuit, şi cum dintre toţi Ismail se dovedise cel mai încolţit de nevoi, cu cele patru neveste de la Stambul, îl recomandase lui Martin Stricland. Amîndouă părţile se învoiseră numaidecît, fără nici o vorbă de prisos. Înţelegerea aceasta nefăcînd obiectul unei clauze din contract, n-a mai fost pomenită la început — şi poate niciodată nu s-ar fi amintit de ea, dacă între timp n-ar fi intervenit nemulţumirea lui Ismail.

Anton Lupan înţelegea revolta bucătarului, totuşi trebuia să recunoască deschis că, dacă Martin Stricland era un pasager trîndav, nu era şi unul prea pretenţios. Înafară de umilitoarea îndeletnicire pomenită mai sus, care ce-i drept nu fusese precizată iniţial, dar la care orice servitor s-ar fi putut aştepta din partea stăpînului său răzgîiat, pe o corabie lipsită de anumite amenajări, cum spuneam, înafară de această îndeletnicire la rîndul ei destul de trecătoare, Ismail nu mai avea de făcut altceva decît să care zilnic din hambar în cabina de la pupa numărul de sticle cu whisky estimate că vor încăpea în pîntecele lui Martin Stricland.

Ce-ar fi putut face într-o situaţie ca asta orice alt căpitan, oricît de omenos şi oricît scaun ar fi avut la cap ?

Anton Lupan ridică din umeri, încurcat :

— De, Ismaile ! N-ai decît să-i dai înapoi cele zece lire, şi cu asta scapi de orice belea.

— De unde dam ? Alea zece lire la Stambul am plecat... Dac-ar fi putut, căpitanul l-ar fi răscumpărat cu banii lui

pe sărmanul bucătar, dar în clipa de față nu avea nici un ban asupra sa, tot avutul său personal, ca și al celorlalți, fiind depus la Bancă, așa cum ne amintim cu toții că se făcuse, încă de la Marsilia.

— Atunci caram mereu ?

— De, Ismaile... Caram !

— Așa ?... Siktir, Stricland !

Ca urmare, în ziua aceea Ismail săvîrși un gest necugetat, gestul despre care am spus că avea să pună la un moment dat în grea cumpănă soarta întregului echipaj.

Nu atît dornic să bea, cît să se răzbune pe Martin Stricland, bucătarul coborî în magazie, luă din ladă o sticlă cu whisky, o ascunse în șalvari, apoi se strecură în bucătărie, îi scoase dopul și începu s-o deșerte, strîmbîndu-se după fiecare pahar. Într-un sfert de oră sticla fu goală ; afară oceanul dormea, calm plat.

Odată această ispravă săvîrșită, în loc să se îmbete, Ismail își simți capul mai limpede ca oricînd și își dădu seama, ca unul care avea sticlele primite cu număr și trecute la inventar, că fapta lui va aduce proaste urmări, cunoscută fiind țicneala pasagerului și grija ce-o arăta băuturilor sale depozitate în hambar.

Dezmeticit, bucătarul se repezi asupra dopului și-a capsulei de zinc, care din fericire nu se vătămase prea mult și deci, cu oarecare iscusință, putea fi pusă la loc ; mai departe, dacă în loc de whisky Martin Stricland avea să găsească în sticlă apă chioară, asta nu mai era treaba lui Ismail, de vreme ce el putea să arate capsula pusă deasupra dopului de însuși fabricantul scoțian.

În clipa în care își simți astfel conștiința liniștită și se pregătea să pună sticla la robinetul rezervorului cu apă, aflat lîngă mașina de gătit, un diavol mai afurisit decît cel ce-l îndemnase prima oară să cadă în păcat, se strecură la urechea lui și începu a-i șoșoti.

La început bucătarul făcu ochii mari și rămase cu mîna înțepenită pe robinet. În clipa următoare se pomeni chicotind, un chicotit vesel și totodată crud.

Ce-i șoptise diavolul la ureche, se va vedea curînd ; pînă una-alta Ismail dosi sticla goală cu grijă între oalele și cratițele lui, iar dopul cu capsula le puse bine, ca să le poată folosi la timp. Restul zilei își văzu de treburi, bine dispus, chi-

cotind la răstimpuri ca un armăsar răguşit şi năbădăios, fără să-i pese nici de acalmie, nici de *armatan,* vîntul fierbinte, cu nisip, pornit de pe continent, care avea să-şi vestească sosirea curînd după-prînz.

A doua zi dimineaţa, cu sticla dosită în şalvari şi cu pîlnioara de gaz în buzunar, prevedere şi rafinament de oriental, Ismail coborî în cabină la Martin Stricland, pentru ritualul cunoscut — şi profitînd de beţia acestuia, turnă în locul whisky-ului lichidul de sub pat, chicotind mai tafurisit ca oricînd, de vreme ce săvîrşea această ispravă chiar sub nasul păgubaşului adormit.

După ce sticla fu plină pînă la gît, Ismail se întoarse cu ea în bucătărie, îi îndesă dopul, îl capsulă — şi iarăşi chicoti îndelung. Pe urmă nu-i mai rămase decît să ducă sticla la locul ei şi s-o amestece cu celelalte, ca şi cum ar fi vrut să i se piardă urma definitiv.

Trebuie spus că lucrul fusese făcut cu atîta îndemînare, încît mai tîrziu nici chiar bucătarul nu mai recunoscu sticla cu bocluc — şi în ziua cînd o puse pe masă, la căpătîiul lui Martin Stricland, habar nu mai avea de această ispravă din trecut.

Pînă atunci însă, să ne întoarcem la locul de unde ne-am îndepărtat, pentru Ismail. In ajun, cînd au început să se petreacă faptele descrise mai sus, nu e greu să ne amintim că „Speranţa" se afla la sud de Canare, într-un calm plat care începuse să-şi dea roadele, cum de altfel s-a şi văzut. Dacă bucătarul izbucnise cel dintîi avea motivele lui, neobservate pînă atunci ; dar poate şi ceilalţi aveau ascunse pe undeva nemulţumiri.

Anton Lupan îi urmărea îngrijorat cum stăteau pe punte, posomorîţi ; nu că s-ar fi temut de vreo răscoală la bord — să păstrăm măsura cuvenită, de vreme ce ne cunoaştem oamenii ! —dar îl durea inima să-i vadă atît de pămîntii. Partea proastă era că el însuşi se simţea apăsat şi nu găsea în suflet destul îndemn ca să purceadă la o faptă, la un gest, sau să găsească măcar o vorbă cu care să-şi învioreze echipajul pleoştit. Ehe, calm plat, ce vă spuneam eu ! Şi asta era abia un început ; la ecuator asemenea zile aveau să se ţină şir !

In cursul dimineţii care se scursese chinuitor de încet, fumul mai multor vapoare se văzu la orizont, înspre apus, pe linia care leagă în chip regulat coasta Braziliei cu Europa ; vederea unui vapor însă nu aduce nici o mîngîiere în sufletul

corăbierului ţintuit pe un ocean adormit, dimpotrivă, îl învrăjbeşte mai mult.

Pe la ceasurile două după-prînz, dinspre sud-vest se ridică un tunet atît de îndepărtat, încît nu făcu să tresară pe nimeni la bordul „Speranţei". Mai tîrziu, în aceeaşi direcţie se zăriră nori neclari, care multă vreme semănară cu fumul unui vapor. Abia după un ceas îşi arătară conturul precis, ridicîndu-se domol pe cer — şi atunci, cu toată încetineala lor, nimeni nu se mai îndoi că pregăteau izbucnirea vîntului. Faţa oceanului se învioră şi chipurile oamenilor la fel. Cîteva fulgere brăzdară cerul, la orizont. Căpitanul răsuflă uşurat: decît acalmie, mai bine uragan!

Ismail ţopăia vesel pe punte, chicotind, ca şi cînd ar fi fost flăcău, nu bărbat în toată firea, cu patru neveste la Istambul.

— Hei, Ismaile, ţi-a trecut supărarea?

— De ce suparam? Lasă, caram, caram!

Norii de la sud înaintară pînă ce acoperiră jumătate din cer; dedesubt, oceanul se învolburase, iar la orizont părea dezlănţuit pe deplin. Deodată însă furtuna se opri în loc şi cîtăva vreme se lăsă o linişte de ţintirim. Oamenii care aşteptau vîntul, cu faţa la sud, simţiră toţi în aceeaşi clipă că se întîmplă ceva ciudat şi cînd întoarseră capul, sub îndemnul unei nelinişti de nedefinit, din partea cealaltă văzură apropiindu-se repede un fel de ceaţă albicioasă cuprinsă de pîlpîiri, care acoperea întreg orizontul spre nord-est.

— Armatanul! strigă fără voia lui Anton Lupan, izbind furios cu pumnul în parapet.

Bucătarul îl privi curios, clipind şoltic.

— Domnul, de ce suparam?

— Lasă că ai să vezi tu, Ismaile, acuşi!

Norii negri porniră înapoi, spre sud, ca şi cînd s-ar fi temut să întîmpine ceaţa aceea ciudată, care se apropia pîlpiind, adusă de vînt. În clipa cînd pînzele „Speranţei" începură să fluture sub primele adieri, pe punte se răspîndi deodată o boare fierbinte, uscată şi înecăcioasă, de parcă deasupra s-ar fi deschis gura unui uriaş cuptor încins.

— Asta ce-o mai fi, domnule? întrebă Gherasim, cuprins de mirare, dacă nu şi de vreo teamă, cu toate că umblase pe multe mării şi trecuse prin toate încercările lor.

— E armatanul, Gherasime, vînt mîrşav, uscat şi fierbinte, încărcat cu nisip, pornit tocmai din inima Saharei. Pune mîna

pe cîrmă — şi dacă ne-a prins, barem să ne folosim de el, că de pacostea lui tot nu scăpăm.

Geografii şi navigatorii amintesc rar de acest vînt, dar băştinaşii din vestul Africei îl cunosc prea bine pe însăşi pielea lor, arsă şi scorojită ca de foc. Din fericire, acest pustiitor armatan nu suflă decît de trei-patru ori pe an, în răstimpul din iulie pînă în octombrie — din fericire, dacă se poate spune aşa, căci de fiecare dată lasă în urmă pîrjol. Temperatura lui atinge 40° la prînz şi e atît de uscat, încît în cele cîteva zile cît bate de obicei, seacă pînă şi seva copacilor mai plăpînzi. El poartă dinspre Sahara nisipul mărunt al deşertului, sub chipul unei ceţe alburii, roşcate, prin care lumina soarelui nu mai poate răzbate decît slab. Portocalii, lămîii şi chiar copacii mai vînjoşi, cu ramurile îmbrăcate în acest praf încins, se veştejesc, se usucă şi pier. Apa bătută de vîntul încins se evaporă în chip miraculos, lăsînd locul uscăciunii stîrpicioase şi prafului orbitor.

Unii călători povestesc că după întîlnirea cu armatanul, şi-au găsit cărţile, dosite în cel mai apărat fund al geamantanului, cu scoarţele scorojite ca şi cum ar fi fost scoase dintr-un cuptor.

Dacă vîntul se prelungeşte mai mult, spre a cincea sau a şasea zi, cît ajunge să bată uneori, sticla plesneşte, lemnăria crapă şi pereţii caselor se năruiesc. Dar cel mai mult are de suferit corpul omenesc; cerul gurii şi ochii se usucă, pielea se ofileşte, moare, iar după patru-cinci zile începe să cadă, cojindu-se, strat după strat, ca foile ştiuletelui de porumb.

Indigenii se feresc de acest prăpăd ungîndu-se necontenit cu grăsimi, peste care nisipul se lipeşte într-un strat vîscos. De altminteri însăşi numele dat de ei vîntului s-ar părea că se leagă de această practică, armatan venind de la cuvîntul *aberrahman,* adică: a sufla — şi de la cuvîntul grăsime, pe limba lor *tan.*

La izbucnirea armatanului, „Speranţa" se afla la sud de Canare, mai exact, după datele Jurnalului de Bord, la 27° 15' latitudine nordică şi 14° 33' longitudine vestică, adică la vreo patruzeci de mile de ţărmul african. Aici vîntul nu mai ajungea atît de arzător şi nici nisipul adus de el nu mai era compact. Totuşi la căderea serii, goeleta, care îşi reluase grăbită drumul spre sud-vest, avea puntea şi catargele albite, parcă date cu var.

Odată cu amurgul, zăpuşeala se potoli, în chip amăgitor, fiindcă a doua zi armatanul avea să-şi arate tăria din nou. Echipajul, care pînă atunci dormea nopţile pe punte, se refugie în

cabină, închise uşile, spiraiul, ca să se ferească de nisip — şi aşa aerul era înăbuşitor. Niciunul nu putea să doarmă decît chinuit, un ceas, două, după care se trezea gîfîind, scăldat în sudori. Cei rămaşi pe punte, de veghe şi la cîrmă, simţeau nisipul strecurîndu-li-se pe nesimţite sub tricouri, intrîndu-le în păr, în urechi, scrîşnindu-le între dinţi.

Chinul dură astfel toată noaptea, fără ca dimineaţa să aducă vreun alin. Zorile răspîndiră o lumină lăptoasă peste oceanul albît, dar soarele rămase nevăzut după nesfîrşitele perdele de nisip. „Speranţa" făcea iarăşi o sută de mile pe zi, fiindcă vîntul bătea plin, însă cu ce preţ plătea echipajul hărnicia lui!

Spre prînz zăpuşeala ajunse de nesuferit; oamenii umblau pe jumătate goi, îşi turnau pe rînd ghiordele cu apă în cap şi apa se evapora cît ai clipi, apoi îşi ungeau corpul cu untdelemn, în care praful invizibil se topea, dînd o năclăială de nesuferit.

Pentru cîrmaci era un chin să ţină mai mult timp ochii pe cadranul busolei, albit şi el ca totul în jur; izvoarele lacrimilor nu puteau îndestula lăcomia mistuitoare a acestui vînt secetos, şi ochii, uscaţi ca bulgării de pămînt, zgîriau dureros fundul orbitelor.

În jur, cu toate că brăzdat de valuri lungi, oceanul părea mort, dispăruseră şi albatroşii, pe cer, şi peştii zburători, şi marsuinii, şi orice altă urmă a vieţii de pînă atunci.

Oamenii beau apă, necontenit, luptîndu-se cu o sete care nu pornea din gîtlej, ci din tot trupul, dar apa aluneca pe gît ca pe un tub de cauciuc întărit şi crăpat, fără să i se simtă gustul, fără să îndestuleze organismul întreg.

— Cît mai ţine asta, domnule? întreba cîte unul, din cînd în cînd, cu glasul dogit.

— O zi, două, răspundea căpitanul, măcinînd nisipul în dinţi.

Altminteri, echipajul nu părea prăpădit şi aştepta cu răbdare sfîrşitul acestei încercări.

A treia zi, pe înserat, după ce „Speranţa" străbătuse 300 de mile şi tocmai trecuse tropicul de nord, armatanul conteni. Peste o jumătate de oră, cînd căzuse amurgul, văzduhul se limpezi, lăsînd să se vadă stelele abia răsărite, cu o strălucire proaspătă, ca a alămurilor frecate cu nisip. Oceanul însă, spre continent, părea încă lăptos — şi rămase aşa pînă ce întunericul îl acoperi.

În ziua următoare alizeul atît de binevenit începu să sufle din nou, de la nord-est, şi amintirea armatanului se şterse curînd,

cum se şterg toate amintirile urîte în sufletul oamenilor voioşi. Viaţa la bord îşi reluă cursul ei obişnuit, dar, ce-i drept, deşi echipajul uitase de armatan, nisipul adus de el le mai scrîşnea prin dinţi chiar la sfîrşitul primei săptămîni. Ismail, care de la o vreme se vădea plin de bune intenţii, nu scăpase prilejul să adune de pe punte un borcan întreg din acest praf fin.

— Ce faci cu el, Ismaile ? îl întrebă Gherasim, mirat de vrednicia lui.

— Frecam oale şi cratiţi, făceam lustru frumos !

Şi bucătarul se apucă într-adevăr de lustruit zestrea bucătăriei, treabă care îi luă mai multe zile la rînd. În tot acest timp, cine trecea prin preajma tambuchiului de la prova îl auzea pe bucătar sau cîntînd, încetişor, ca pentru ei, sau chicotind bine dispus.

Mihu, înafara orelor cînd stătea la cîrmă sau de veghe, se adîncea în cărţi, scria datele zilei în Jurnalul de Bord şi calcula poziţia corăbiei, sub supravegherea lui Anton Lupan.

La 12 septembrie, adică treisprezece zile după ce depăşise Canarele, „Speranţa“ lăsă în stînga insula San Antonio, cea mai de vest insulă din grupul Capului Verde — şi de aici înainte începea adevărata traversare a Atlanticului. Pînă la Pernambuco aveau de străbătut, în linie dreaptă, peste o mie trei sute de mile, ceea ce însemna, dacă ţineai seama de vînturi potrivnice şi de acalmii, săptămîni întregi de navigaţie, între cer şi apă. E drept că acum întîlneau vapoare şi corăbii aproape în fiecare zi, pe drumul obişnuit al curselor peste Atlanticul de Sud. Steaua Polară cobora tot mai mult, iar alizeul începea să şovăie, amintind corăbierilor că se apropiau de ecuator, unde în mod obişnuit îi aşteptau alte încercări.

Tocmai în una din aceste zile se produse şi deznodămîntul isprăvii lui Ismail.

CAPITOLUL XIX

URAGANUL

La 16 septembrie vîntul bătea încă mulţumitor, o briză proaspătă care risipea uşor boarea fierbinte a oceanului. Puţin înaintea prînzului „Speranţa" întîlni un cargobot care venea din Brazilia, încărcat cu vite. Bietele dobitoace, îngrămădite pe punte, îşi aplecau capetele peste parapet mugind sfîşietor. Mihu, la ordinul căpitanului, salută cu pavilionul, dar căpitanul vaporului nu răspunse, fie că nu văzuse, deşi se afla la cîteva sute de paşi, fie că era înnebunit de mugetul vitelor lui. Un grup de marsuini, care urmase corabia de la Capul Verde pînă aici, făcură calea întoarsă şi se luară după vaporul brazilian, ceea ce dovedea că acesta avea o carenă mai murdară decît a „Speranţei".

Tot în această zi dispărură şi peştii zburători, nu înainte de a face o ultimă demonstraţie, în lumina orbitoare a amiezii. Aşa cum zburau în stoluri, ţîşnind unii după alţii din valuri, în locurile unde nu te aşteptai, faţa oceanului părea îmbrăcată într-o mantie de catifea albastră, bătută cu paiete scînteietoare, în toate culorile ce se pot închipui. Unul din aceste stoluri nimeri aproape întreg pe punte şi la prînz echipajul avu prilejul să se bucure o ultimă oară de carnea lor, fără să poată spune că după atîta vreme i se făcuse lehamite de ea.

Acestea erau întîmplările mici ale unei zile care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe întîlnite pînă acum. Dar îndată după-prînz alizeul conteni, lăsînd loc calmului celui mai neclintit ; asta încă nu era ceva nou — cu singura deosebire că aici acalmia putea ţine mai mult. „Speranţa" se găsea acum

la 10^0 15' latitudine nordică, 20^0 40' longitudine vestică, adică mai avea de străbătut șase sute de mile pînă la ecuator. De aici înainte începea zona tulbure a acalmiilor nesfîrșite, a vînturilor neregulate, a ploilor torențiale, a furtunilor și uraganelor izbucnite din senin.

Căpitanul scruta zarea, întrebîndu-se care din aceste fenomene va fi de întîmpinat; după barometru, care cobora, încă din ajun, deși nu tocmai decis, era de ales între furtună și uragan — dar deocamdată nu socoti necesar să ia măsuri pentru întîmpinarea lor.

Pe puntea încinsă de soare, în aerul neclintit începea să fie zăduf. Echipajul părea iarăși posomorît, cu toate că fiecare știa prea bine ce greutăți vor fi de întîmpinat în trecerea peste ecuator, acalmia aceasta putînd fi socotită una din cele mai mici.

Numai Ismail, la bucătărie, freca oalele de zor, îngînînd, într-un chip de nerecunoscut, fals și răgușit, gingașul gazel pe care i-l cînta uneori Laleli, la Stambul, pe înnoptat, cînd luna răsărea sus, pe colinele dinspre Ieni Mahalle, strecurîndu-se sfioasă ca o cadînă printre ramurile sicomorilor înfloriți.

După un timp bucătarul își făcu datoria să ducă cele trei sticle cu whisky în cabina lui Martin Stricland, apoi își reluă gazelul și frecatul oalelor.

Era exact clipa cînd acul barometrului făcea o săritură amenințătoare în jos, iar cerul, spre nord-vest, se întuneca, brusc. Căpitanul privi acul barometrului, privi cerul și se simți lămurit: uragan!

De bună seamă, alizeul ar fi fost mai nimerit, dar dacă în locul lui vine uraganul, ce poți face, decît să-l întîmpini? Anton Lupan se gîndi cîteva clipe, cu chipul încruntat. Cel mai cuminte ar fi fost să coboare pînzele, să pună pe arborele mic o velă de furtună și, primind uraganul din pupa, să pornească spre sud-est; nu există mijloc mai bun să te aperi de furtună decît să fugi odată cu ea. Dar asta ar fi însemnat să se abată din drum zeci și sute de mile — adică zile întregi pierdute fără folos. Și „Speranța" nu avea timp de pierdut, fiindcă pînă la 1 decembrie nu rămăseseră decît două luni și jumătate, iar drumul pînă la Capul Horn era încă atît de lung!

Anton Lupan își privi oamenii, pe rînd. Afară de Gherasim și de Ismail, ceilalți nici măcar nu știau ce înseamnă un uragan. Se putea oare bizui pe acest echipaj, încă neîncercat?... Se

gîndi îndelung, şovăind ; totul i se părea nesigur în jur, privirile întrebătoare ale lui Mihu, mişcările lui Negrilă, care alerga pe punte neliniştit, adulmecînd în aer cu coama zburlită, chipurile negre ale celorlalţi, cîntecul lui Ismail — numai acul barometrului părea hotărît, în mişcarea lui fermă cu care cobora, înghiţind cîte o liniuţă din cadran la fiecare minut.

În sfîrşit, după ce şovăi încă un timp, căpitanul ridică fruntea. Avea să primească lupta faţiş, să-şi continue drumul spre sud-vest, cu uraganul travers, în bordul drept.

Oamenii se apropiaseră de parapet şi priveau orizontul deasupra căruia norii se frămîntau, îmbulzindu-se unii în alţii, învălmăşindu-se, rostogolindu-se, ca nişte oşti nedisciplinate care nu-şi găsesc locul spre a porni la atac. Numai bucătarul rămăsese jos, îngînînd răguşit gazelul de la Stambul.

— Ismaile ! Ce faci acolo ? strigă Anton Lupan.

— Frecam !

— Vino sus !

Ismail se ivi în capul scărilor, nedumerit. Apoi văzu orizontul întunecat, adulmecă în aer, respiră adînc, se scărpină în cap şi întrebă rîzînd, nevinovat ca un copil :

— Uragan ?

Căpitanul înclină din cap şi răspunse pentru el şi pentru ceilalţi :

— Uragan !

Oamenii se priviră, neliniştiţi.

— Ce facem, băieţi ? continuă Anton Lupan. Fugim sau îl înfruntăm ?

— Îl înfruntăm, domnule, răspunse Gherasim.

— Înfruntam ! zise repede şi Ismail, războinic precum îl ştim.

În faţa acestor răspunsuri, ceilalţi nu se puteau face de rîs. Întîi ridicară din umeri, mărturisind astfel că nu ştiau ce-i acela un uragan, apoi ziseră şi ei, luîndu-se după cîrmaci :

— Îl înfruntăm !

— Atunci fiecare la locul lui ! porunci Anton Lupan. Închideţi spiraiurile, tambuchiurile, micşoraţi pînzele, vedeţi ca totul pe bord să fie bine legat !

Echipajul începu să forfotească pe punte, într-o tulburare pe care nimeni nu şi-o ascundea. Dar dacă în sufletul oamenilor erau temeri şi nelinişti, mişcările lor nu le vădeau ; totul decurgea într-un ritm grăbit, însă sigur şi neclătinat, ca miş-

cările unei mașini complexe puse în mișcare de același arbore central.

În timpul acesta, cînd puntea „Speranței" zumzăia, alături oceanul aștepta neclintit, cu ochii închiși, poate dormind, poate gîndind — cine ar fi putut să-și dea seama ?

La orizont norii încă se mai învălmășeau, dar încetul cu încetul se topeau unii în alții, culoarea lor cenușie se îndesea, pînă ce se făcu neagră — și frontul apăru, de la un capăt pînă la altul, închegat, gata de atac.

Pe puntea goeletei oamenii continuau să se miște tăcuți și gravi — în vreme ce Negrilă, agățat cu picioarele de dinainte pe parapet, scruta cu ochii vii orizontul întunecat.

— Ce facem cu el, Mihule ? întrebă căpitanul. Ar trebui să-l ducem în hambar, sau în cabină, la prova.

— Degeaba, domnule, n-o să vrea.

— Da, e adevărat, dar dacă o să-l ia vreun val ?

— Știe el să se ferească, nu mi-e teamă de asta.

— Să intram în cușcă ! pufni Ismail, cu necaz. De asta am lucrat, dam la rindea, vopsim, pictam, acum stam degeaba ? Hei, pezevenghi cîine, hoțoman !

Necazul lui Ismail era întemeiat, căci pînă astăzi, Negrilă nu trecuse niciodată pragul cuștei făcute cu atîta migală de el la Sulina și care stătea de pomană în spatele cîrmei, prinsă cu buloane în punte, ca să n-o poată smulge nici cel mai năpraznic val.

Anton Lupan privi cușca și socoti că instinctul lui Negrilă va ști s-o folosească la timp, punîndu-se la adăpost de valuri și dînd astfel satisfacție și inimosului bucătar.

Treburile la bord erau acum gata și oamenii așteptau la fel cum aștepta alături oceanul nemișcat.

Ca și cînd le-ar fi lăsat anume acest răgaz, ca un adversar loial, uraganul nu mai zăbovi nici o clipă spre a se dezlănțui, pe toată jumătatea orizontului unde norii se pregătiseră de asalt.

Întîi se auzi un tunet, adînc, înfundat, a cărui vibrație se răspîndi prin unde, pînă la chila „Speranței" și de aici se transmise catargelor ; sarturile întinse scoaseră un zbîrnîit grav, ca al unor coarde de violoncel pe care muzicantul le ciupește ușor, în surdină, pregătind un acord bizar. Pe urmă un fulger vertical despărți frontul în două, de sus pînă în apa oceanului, unde se înfipse aruncînd flăcări orbitoare, întocmai ca un uriaș apa-

rat de sudat. Îndată alte fulgere împînziră orizontul, într-o liniște care dădea priveliștii ceva nereal; sclipirile lor scurte păreau răsfrînte din mișcarea unor săbii, pe care comandanții oștirilor le agitau, îndemnîndu-și luptătorii la atac.

Atunci, ca și cînd chiar ar fi așteptat acest semnal, norii porniră, căscînd o gură uriașă, cu o falcă pe cer, cu alta pe ocean. Veneau, într-adevăr, unii pe sus, alții pe jos, în rasul valurilor, iar între ei rămînea un hău negru al cărui fund se tot adîncea. Veneau ca o lavă neagră, vîscoasă, cotropind apa și cerul înalt, unii adîncindu-se în valuri ca și cum ar fi vrut să stîrpească viața oceanului pînă în adîncuri, alții măturînd cerul în căutarea stelelor de sus, ca ele să nu mai răsară la noapte și în niciuna din celelalte nopți. Iar cerul luminat care rămînea dincoace și oceanul scăldat în soare se retrăgeau fuga, lăsînd să se întindă în locul lor împărăția de smoală a vajnicului uragan.

Puntea „Speranței" se înnegri înainte ca vreo pînză să fi fluturat; falca de sus care acoperea cerul era mai lungă decît cea de jos întinsă pe ocean, așa cum sînt alcătuite fălcile rechinului, vietatea cea mai necruțătoare dintre vietățile de carnaj. Corabia începu să se legene, fără nici o pricină, aplecîndu-și catargele spre hăul căscat în bordul său, atrasă poate de răsuflarea gurii de monstru care voia să o absoarbă, s-o înghită și s-o mistuiască, înfometat.

Ajungînd deasupra, norii de pe cer șovăiră, cît să clipești odată, cu pleoapa de ghiață peste ochiul bolnav, apoi se prăbușiră — falca neagră se închise ridicînd din apă trombe împletite în țesături haotice de spumă, într-o mușcătură de la cer la ocean. Dar mușcătura pornise o clipă prea devreme în lăcomia sa, înghițise văzduhul, dar nu apucase să înhațe corabia răzleață, pierdută pe apele vinete care se frămîntau.

În bordul „Speranței" se ridica un zid negru, a cărui temelie părea să fie la cinci mii de metri sub apă, în fundurile oceanului — al cărui vîrf depășea cerul, ca să nu-l poată trece nimeni, nici pe sub temelie, nici pe deasupra.

Oamenii așteptau palizi, lîngă catarge, gata să mînuiască școtele. Anton Lupan strîngea cavilele cîrmei în mîini, și ceva părea gata să se frîngă, cîrma sau mîinile lui.

— Allah, Allah! șopti Ismail, care pînă atunci continuase să îngîne, fără să-și fi dat seama, gazelul cunoscut.

Negrilă rămăsese agățat pe parapet, ca la început, și de-

acolo întorcea capul din cînd în cînd, privind întrebător, poate cu nerăbdare, poate neliniştit, la fiecare om din echipaj pe rînd.

Nimeni nu vorbea, nu erau de dat porunci, nu era de făcut nimic decît de aşteptat, dar prin scîndurile punţii oamenii se simţeau legaţi de căpitan ca prin nişte fire, ca prin nişte nervi care aveau să le transmită hotărîrile lui.

Şi iată că deodată văzură toţi cum zidul negru, parcă surpat la temelii, prinse să se încline către sud, la început încet, şovăitor, apoi mai repede, peretele se curbă, se zvîrcoli, pînă ce, scurt, se răsturnă cu toată greutatea lui, înfigîndu-şi stîlpii de smoală, frînţi, în catargele „Speranţei".

Corabia pîrîi adînc, pîrîi cu glasurile tuturor copacilor care erau duraţi în trupul ei, şi se prăvăli pe bordul stîng, pînă ce apa trecu peste parapet.

Pe chipul căpitanului, împietrit, se ivi un zîmbet aspru care îi rupse obrazul în bucăţi. Şi aşa, desfigurat, învrăjbit, Anton Lupan porunci, în timp ce punea cîrma la stînga, cu un gest brusc :

— Slăbeşte vela mare ! Întinde focul şi trinca !

Corabia se ridică din valuri, încet, şi şovăi cîteva clipe, cu velele fluturate haotic de vînt. Apoi velele se întinseră, se umflară ca şi cînd ar fi fost de cauciuc şi etrava se înfipse în apă, gemînd.

Era un geamăt adevărat, ca al unei fiinţe omeneşti, pe care toţi îl auziră, ca şi cînd ar fi fost geamătul lui.

În clipa aceea, din cabina lui Martin Stricland, unde pînă atunci domnise, ca în toate zilele, tăcere de mormînt, izbucni un răcnet nefiresc, răcnetul unui animal străpuns de cuţit. Dar oamenii de pe punte, care auzeau etrava gemînd, în timp ce uraganul urla peste capetele lor, rostogolindu-le în creştet apa cerului şi a oceanului, ploaia şi valurile împletite într-un singur torent, nu auziră răcnetul lui Martin Stricland.

*

* *

Nu mă pot lăuda că l-am cunoscut pe acest Martin Stricland ; scriu despre el, după cele ce mi-au povestit alţii. Dar am cunoscut oameni care îi semănau, unii la păr, alţii la ochi, la urechi, la mîini, la trup, la minte şi la apucături. Luînd de la

fiecare amănuntul potrivit, şi toate acestea unindu-le cu cele ce mi s-au spus despre el, sînt încredinţat, fără îngîmfare, că Martin Stricland înfăţişat de mine aici seamănă ca două picături de whisky cu Martin Stricland cel adevărat.

Am cunoscut de pildă un om, altminteri destul de vrednic cînd se decidea să întreprindă ceva, care nu băuse apă decît în copilăria lui — şi asta se întîmplase tare de mult, fiindcă la data pe care vreau s-o amintesc, omul avea aproape cincizeci de ani. După spusele lui şi ale altora, de patru decenii omul acesta nu bea decît vin ; nici ţuică, nici rachiu, ci vin. Dar dacă vinul îi lipsea, ceea ce se întîmpla destul de rar, era în stare, cînd îl răzbea setea, să bea o sticlă întreagă cu oţet, numai să nu vadă apa în ochi. Nu mint ; l-am cunoscut prea bine, fiindcă am stat multă vreme în preajma lui.

Şi iată că odată, la o sindrofie, unde se adunase în jurul mesei lume felurită, domni şi doamne, care de care mai cuviincioşi, s-a întîmplat ca omul acela să ia din greşeală paharul unei vecine şi să-l dea pe gît : un pahar întreg cu sirop de trandafir, exact în culoarea vinului, aşa zis „rozé" pe care-l degustau ceilalţi.

Eram acolo şi am văzut, am auzit. Am văzut pe chipul omului nenorocos întîi nedumerirea, apoi stupoarea, apoi cea mai crîncenă groază ce se poate vedea pe un chip omenesc. Iar după aceea, în timp ce omul sărea de pe scaun, crispat, cu ochii holbaţi, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de gît, mi-a fost dat să aud cel mai înspăimîntător răcnet pe care-mi închipui că îl poate scoate gîtlejul unui semen de-al meu.

Mai departe n-are importanţă să ne gîndim ce s-a întîmplat. Aş vrea doar să amintesc încă odată că omul acela nu mai băuse apă din copilăria lui — şi că de atunci încoace nu mai cunoştea gustul altui lichid decît al vinului ; orice i-ai fi dat în schimb, sirop, otravă sau apă de izvor, pentru el încercarea ar fi fost aceeaşi.

Ei bine, despre Martin Stricland se poate spune că nu băuse apă nici măcar în copilăria lui. Unii irlandezi, care se pot mîndri cu vigoarea şi cu sănătatea lor, spun, cu o evidentă mîndrie, că au fost înţărcaţi cu whisky. S-ar putea să fie o glumă, s-ar putea să fie un adevăr. În cazul lui Martin Stricland însă, fără să fie irlandez, căci nimeni n-ar fi putut spune ce naiba era el cu adevărat, e sigur că nursa căreia îi fusese

încredințat amesteca în laptele din biberon cantități apreciabile de alcool.

Părinții acestui personaj zănatic aveau pe vremea aceea o prăvălie cu băuturi, la Good Hope, pe fluviul Mackenzie, în Canada. Aici poposeau, primăvara, colectorii de blănuri, care se întorceau din nord, cu săniile trase de cîini. Unei asemenea prăvălii, unde vînătorii pot găsi nu numai de mîncare și de băut, ci și adăpost cald, i se spune prin partea locului factorie, într-un chip cu tot impropriu, fapt care însă nu supără pe nimeni, nici pe mușteriu, nici pe negustor, nici pe șeriful regiunii, ci poate i-ar supăra numai pe filologi care, din fericire pentru ei, n-au de ce să se aventureze în ținuturi atît de reci.

Jim Norman, tatăl lui Martin Stricland, fusese în tinerețe crescător de cai ; crescător e un fel de a vorbi — și asta ar fi o nouă problemă pentru filologi, căci de fapt Jim Norman, căruia i se spunea Old Jim, adică, într-o traducere foarte liberă, Taica Jim, nu creștea caii săi, ci pe ai altora, care dispăreau în chip ciudat de la stăpînii lor, fără să se mai întoarcă niciodată la ei.

Ajuns la treizeci de ani, omul hotărîse, la sfatul șerifului care altminteri îi era binevoitor, să se „retragă" și să-și caute o îndeletnicire mai statornică. Iată-l deci negustor, cu factoria și cu nevasta lui, ocupîndu-se de băuturi și de blănuri, în chipul cel mai cinstit.

Martin Stricland, care în copilărie se numise Clark, după numele de botez, și Norman după numele tatălui său, îl cunoscuse prea puțin pe acesta. Într-adevăr, deși acum om așezat, Old Jim continua uneori să dispară de acasă cu lunile, iar cînd se întorcea, pare-se își găsea îndeletniciri mai mult noaptea, căci îndeobște ziua dormea, înfundat în odaia de lîngă pod, cu ușa încuiată și cu oblonul închis.

Deci, dacă stăpînul lipsea atît de mult, cine s-ar fi putut ocupa de prăvălie, dacă nu nevasta lui ? De aici se ivise nevoia ca odrasla familiei să fie încredințată, încă din scutece, unei femei din vecini, care pe cînd îi trăia bărbatul se ocupase de viței, dar niciodată de copii.

Această femeie, încă tînără, văduvă printr-un accident nefericit despre care nimeni nu vorbea decît după ce arunca priviri bănuitoare în jur, să n-audă iscoadele șerifului, avea ea însăși destule griji, ca să nu-i mai ardă de un copil străin. Cum însă era o femeie isteață, descoperi încă de la început, că un

copil care doarme toată ziua, e ca şi cînd n-ar fi. Ca urmare, chiar din prima zi, pregătind biberonul, amestecă în laptele pruncului un pahar întreg de whisky — şi într-adevăr, odată sătul, micuţul închise ochii mulţumit şi dormi buştean, de dimineaţa pînă la prînz, cînd nu se trezi decît pentru a pretinde un nou biberon plin.

Astfel, o lună de zile pruncul o duse într-un somn, iar isteaţa nursă îşi putu vedea fără grijă de nevoile ei. Pînă într-o bună zi, cînd, întorcîndu-se la copil, nu mai tîrziu decît s-ar fi cuvenit, îl găsi pe acesta orăcăind ca un broscoi, cu mîinile după biberonul năzdrăvan. Cu isteţimea ei de care am amintit, femeia îşi dădu seama că pruncul crescuse şi raţia nu îi mai era de ajuns. Cum însă nu putea mări biberonul, socoti mai uşor să mărească procentul de whisky.

De atunci trecuseră ani, pruncul devenise copil, apoi flăcăiandru, apoi om în toată firea, îl prădase pe taică-su şi numai printr-o minune se oprise la timp ca să nu-i bage cuţitul în piept, fugise în nord şi se îndeletnicise cu blănurile, se întorsese pe malurile Mackenziului la cai (ereditatea, de!), colindase pămîntul, măcar în lung dacă nu şi în lat, din Alaska pînă la Capetown — dar de whisky nu se mai putuse despărţi.

Totuşi, nu se putea spune despre Martin Stricland că era un beţiv, şi mai ales un beţiv înrăit. El nu făcea decît să-i dea corpului băutura cuvenită cu care se obişnuise de mic. Înafară de whisky nu cunoştea existenţa şi gustul niciunui alt lichid. O singură dată, foarte de mult, cînd făcuse prima oară cunoştinţă cu periuţa de dinţi, încercase să-şi clătească gura cu apă de rînd; rezultatul fiind înspăimîntător, de atunci nu mai folosea nici în acest scop decît tot whisky-ul.

Iarăşi, trebuie recunoscut, că nu bea pentru a se desfăta, ci pentru a satisface nevoile organismului, că nu înghiţea nici un pahar peste ceea ce-i era necesar şi că nu punea în felul cum înghiţea acest lichid nici un fel de patimă, la fel cum băutorii de apă, oricît de însetaţi ar fi, beau paharul cu plăcere, dar nu pătimaş.

Dimineaţa, de pildă, oamenii obişnuiţi beau ceai, lapte, cafea, în sfîrşit, un lichid. Martin Stricland bea whisky — alt lichid. La prînz, unii beau o ţuică, apoi un pahar de vin; cei cumpătaţi beau apă; Martin Stricland bea whisky: lichid! Cunosc oameni pentru care, după-amiaza, cînd se trezesc din somn, nu există desfătare mai mare decît să înghită o linguriţă

de dulceață și apoi să bea un pahar cu apă rece, aburit : lichid. Martin Stricland bea whisky, dimineața, la prînz, la cină și între timp — ce s-o mai lungim ?

Rația lui pe zi putea fi de la o sticlă pînă la trei... O singură dată, în timpul armatanului, cînd echipajul „Speranței" golise un butoi cu apă — n-am uitat ce zăduf ! — Ismail își amintea că pasagerul pezevenghi băuse cinci sticle într-o zi ; o dovadă mai mult că nu era vorba de un viciu, ci de nevoile organismului. Da, fusese mare zăduf !

La 16 septembrie, ziua uraganului, am spus, era iarăși zăduf ; ne apropiam de ecuator ! Pe deasupra, cît bătuse armatanul fierbinte și secetos, pereții cabinei se încinseseră atît de tare, încît mai dogoreau și-acum. Dacă ne mai gîndim că înafară de toate acestea, spiraiurile și ușa cabinei erau închise, nu-i greu să ne închipuim ce se petrecea cu Martin Stricland, înfundat sub puntea încinsă de soarele ecuatorului.

Pînă la prînz el golise, pe negîndite, cele trei sticle aduse de Ismail dimineața — și acum consuma din al doilea transport. Stătea întins în pat, cu ghetele în picioare dar cu bumbii lor descheiați, cu cămașa desfăcută la piept, lac de năduşeală, gîfîind, nici treaz, nici dormitînd, cu capul nici teafăr, nici îmbătat — suferind de sete cumplit.

Așa, fără să-și dea seama cînd, goli a patra sticlă și-o destupă pe a cincea, exact în clipa cînd o perdea neagră căzu peste spirai, cufundînd cabina în întunericul cel mai adînc. Să fi venit noaptea așa de curînd ? De cînd începuse călătoria, Martin Stricland nu se folosea nici de calendar, nici de ceas. O vagă măsurătoare a timpului ar fi putut să fie sticlele goale de la căpătîi, dar, de cînd cu zăpușeala, acest etalon nu mai putea fi luat în considerație nici măcar aproximativ.

Martin Stricland își umplu paharul și-l duse la gură, cumpănit. Nu, nu era un pătimaș, căci niciodată nu dădea paharul pe gît, lacom ca beţivii înveterați, ci, dimpotrivă, îl sorbea încetișor, pic cu pic, dîndu-i prilejul să se risipească volatilizat în tot organismul.

Dar, în clipa cînd făcea gestul pomenit mai sus, corabia se smuci năpraznic, se culcă adînc pe un bord, pîrîind, Martin Stricland se pomeni trîntit pe spate în fundul patului — și băutura din pahar i se duse pe gît.

Lichidul căzu în stomacul lui Martin Stricland și după o clipă explodă, mai cumplit decît un butoi cu trotil. Spun după o

clipă, căci la început Martin Stricland rămăsese țeapăn și confuz, crispat, cu ochii sticloși, simțind că va urma o explozie și neștiind de unde și cum. Apoi deodată corpul lui fu proiectat în sus, ca un arc destins, și el se pomeni în picioare, în mijlocul cabinei, scoțînd un răcnet cumplit.

Există în conștiința omului două concepții antipodale, a binelui și a răului, care au stat la baza unor religii vechi, a unor filozofii — și care constituie, din toate începuturile, mica filozofie de fiecare zi a fiecăruia dintre noi.

Pentru Martin Stricland, binele era whisky-ul, iar răul, apa. El nu cunoștea gustul acestui lichid nevinovat, dar tot ce nu era whisky, adică tot ce era rău, nu putea fi decît apă.

Așa că, după primul șoc, care fusese năprasnic, se apucă de pîntece, se cocoșă și începu să răcnească, în convulsiuni:

— Apă! Apă! M-ați otrăvit!...

În acel moment „Speranța" primise dezlănțuirea uraganului din tribord și se rostogolea pe valuri spre sud-vest, pe vechiul ei drum, cu etrava gemînd, cu chila pîrîind, cu catargele arcuite ca niște plopi plăpînzi bătuți de vînt, cu sarturile șuierînd, în vreme ce, sub bezna care acoperise oceanul, rafalele de ploaie, amestecate cu pachete uriașe de apă purtate pe sus, se rostogoleau peste bord, ca un șir de tăvăluge ude care voiau să lichefieze totul în jur, lemnul, fierul, pînza, să nu mai rămînă pe lume decît un singur element. Oamenii nu se mai vedeau între ei, decît la răstimpuri, ca niște umbre scărmănate de vînt, ca niște caiere negre din care uraganul smulgea smocuri mari.

Negrilă alerga de la unul la altul, lătrînd năuc, înmuiat de apă ca o piele pusă la argăsit, aluneçînd dintr-un bord în altul, zgîriind puntea cu ghearele, bușindu-se în parapet, apucîndu-se cu colții de școte, de cabluri, de parîme, izbutind să înfrunte năprasnicele vîrtejuri de apă care se năpusteau de sus.

Anton Lupan ținea cîrma cu mîinile, cu umărul, cu pieptul, făcut una cu ea — și măsura, lucind, puterea fiecărui val, după izbitura pe care o primea în trup.

— Cel puțin așa ne spală de nisip! strigă cineva, poate Haralamb, poate Gherasim, una din umbrele jumulite care se vedeau lîngă catarg.

Îndată însă o trîmbă de apă îl acoperi și omul căzu în brînci peste bocaport, înjurînd cumplit.

În clipa aceea Martin Stricland năvăli pe punte, urlînd:

— Apă, apă ! Blestem !

— Ce s-a întîmplat, domnule ? strigă Anton Lupan, în timp ce se lupta din răsputeri cu un val care smucea cîrma să i-o smulgă din mîini.

— Apă ! gîfîi pasagerul, înecîndu-se.

Căci dacă jos băuse un pahar, aici, îndată ce scosese capul pe punte, primise în creştet un butoi întreg.

— Apă ? Unde ? întrebă căpitanul, neliniştit. Gherasime ! Hei, un om, să vină aici !

Cîrmaciul se apropie, împleticindu-se, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de parapet.

— Eu sînt, Gherasim ! strigă el în urechea căpitanului. M-ai chemat, domnule ?

— Da, răspunse Anton Lupan, neputînd să-şi ascundă neliniştea. Du-te jos şi vezi ce s-a întîmplat, intră apă pe undeva? Pune oamenii să pompeze şi caută spărtura. Haide, repede, nu pierde nici un minut !

Gherasim dădu să coboare în cabină, apoi şovăi şi — înainte de a pune piciorul pe scară, îşi făcu mîinile pîlnie la gură şi strigă, încercînd să biruie mugetele oceanului :

— Heei !... Care sînteţi acolo !... Haralamb !... Ismail ! Să treacă cineva la pompă ! Heei !... La pompă ! S-a auzit ?

— Auzeam ! Pompam ! răspunse, ca de pe altă lume, glasul lui Ismail.

Cîrmaciul coborî în cabină, aşteptîndu-se să audă pleoscăituri, bîjbîi mirat pe masă pînă găsi un chibrit, scăpără şi văzu că nu pătrunsese apă pe nicăieri.

În timpul acesta Martin Stricland se tîra pe punte, răcnind, vărsîndu-şi furia în vînt :

— Cine mi-a pus apă ? Cine m-a otrăvit ? Blestem asupra nemernicului !

Lumea văzută de el fiind poate o lume în legănare, balansul bezmetic al corăbiei nu-l înspăimînta, însă apa care-i pătrunsese pînă la piele îi udase părul, îi intra în ochi, în urechi, între dinţi — îl făcea nebun.

— Cine mi-a pus apă, să-l strîng de gît ! Luaţi apa de pe mine, blestemaţilor ! Nu vreau apă la bord !

Unii nici măcar nu auzeau strigătele lui, iar cei care-l auzeau nu-i înţelegeau graiul şi îşi vedeau înfrigurați de treburile lor. Nu înţelegea nimic nici chiar Ismail, cu toate că lui ceva ar fi putut să-i dea prin cap ; dar el se înverşuna să mînuiască

pompa, cum îi poruncise Gherasim, deşi pistonul mergea în gol, nescoţînd mai multă apă decît să umple un ibric.

Martin Stricland mai merse cîţiva paşi, pînă ce se prăbuşi peste unul din cele patru butoaie cu apă, legate pe punte, lîngă parapet. Călătorise adesea pe corăbii, văzuse asemenea butoaie şi ştia ce se ţine în ele.

— Apă! strigă, scuturîndu-se scîrbit, ca şi cînd s-ar fi atins de trupul unui lepros.

Şi începu să lovească furios cu piciorul în cep, pînă ce acesta se rupse, lăsînd să ţîşnească apa, şuvoi. Martin Stricland se trase înapoi, îngrozit, şi dădu cu ochii de alt butoi.

— Toată apa peste bord! răcni, apucîndu-se să lovească în cep.

În mugetele uraganului, nimeni nu ţinea seama de strigătele lui — şi el luă aşa, toate patru butoaiele pe rînd, chiar şi pe cel care se golise de mult.

— Nu-i nici un pic de apă, domnule! vesti Gherasim, ieşind din cabină şi apropiindu-se de urechea căpitanului.

— Atunci ce-o fi fost cu nebunul ăsta, de răcnea aşa speriat?

— O fi avînd năluciri; ce, te miră, după cîte sticle a băut?

— Atunci ai grijă de el şi du-l jos, să nu-l arunce vreun val peste parapet.

Gherasim se îndepărtă, împleticindu-se, şi dădu peste Ismail, care mînuia pompa de zor.

— Ce faci aici, prostănacule?

— Pompam!...

— Lasă dracului pompa şi hai să-l ducem jos pe nebun!

În răstimpul cît se petrecură cele descrise mai sus, barometrul coborîse pînă la limită — şi dacă ar mai fi avut unde, poate ar mai fi coborît. În aceste clipe nimeni nu mai ştia dacă „Speranţa" înaintează sau stă pe loc — totul se petrecea înafara unei legi la care să te raportezi, adică în haos. Uraganul se năpustea în pînze, pînzele smuceau catargele, acestea vibrau, arcuite, întinzînd sarturile, iar sarturile, zbîrnîindu-şi acordurile bizare, într-o armonie de infern, făceau să tremure puntea. Astfel, forţele dezlănţuite îşi încheiau ciclul care trebuia să împingă corabia înainte — şi ea poate că înainta, dar asta n-o ştia nimeni, de vreme ce, pe apa răscolită şi pe cerul acoperit de nori, nu rămînea nici un reper.

Anton Lupan, la cîrmă, se întreba cît vor mai ţine catargele

și cînd se vor prăbuși oamenii săi. Auzea catargele trosnind și își vedea oamenii pe punte, mișcîndu-se jumuliți de vînt, dar nu-și mai dădea seama dacă erau ei, cei vii, sau umbrele lor, venite să țină locul echipajului pierit. Clipe în șir uita prezentul și naviga în trecut, printre valuri de amintiri, uneori încruntat, alteori zîmbind...

Era miezul nopții, după cronometrul de la bord, dar pentru echipaj ar fi putut fi șase seara, sau două, sau patru înspre zori, cînd o rafală se înșurubă ca un burghiu în vela mare și-o făcu să plesnească la mijloc. Marginile rupturii începură să se zbată și înainte ca vreun om să poată slăbi școta, vela se sfîșie de sus pînă jos. Uraganul se năpusti învingător prin această poartă, smulgînd bucăți de pînză și ducîndu-le în hău.

— Gherasime! răcni Anton Lupan, scos atît de brutal din gîndurile lui. Vela mare jos!

Dar înainte de a-i auzi porunca, echipajul se repezise la fungi. Ghiul se smucea în școtă și în suport, gata să le rupă și să sară peste parapet.

Vela mare, făcută din pînză de in, avea o suprafață de o sută treizeci de metri pătrați și cîntărea o sută de kilograme, cînd inul era uscat. Acum, dacă adăugai încă vreo douăzeci, greutatea apei îmbibată în țesătură, și încă odată pe-atît greutatea picului, înțelegi ușor ce înseamnă s-o smulgi din gheara uraganului, chiar dacă n-ai purtat vreodată o umbrelă, care măsoară numai un metru pătrat și n-ai văzut deci cu ce ușurință te poate lăsa fără ea un vînt mai tăricel.

Cu mîinile însîngerate de parîmele ude, aruncați de valuri dintr-un bord în altul, biciuiți de ploaie, doborîți de vînt, oamenilor le trebui o oră pînă să coboare pînza, s-o desfacă de pe ghiu și s-o strîngă balot.

Iar valurile începeau să crească abia acum; uraganul poate izbucni uneori cu toate forțele de la început; oceanului însă îi trebuie timp ca să fie răscolit pînă în adînc.

Căpitanul socoti că era peste putință să ridice altă pînză pe arborele mare, dar așa, cu pupa ușurată, prova căta să se rotească, lăsîndu-se sub vînt, și numai din cîrmă nu mai putea ține vechiul drum. După ce se mai luptă un timp cu furtuna, încăpățînîndu-se să-i țină piept, Anton Lupan slăbi cîrma, lăsînd prova să se îndrepte două carturi mai spre sud. Așa, vîntul bătea dinapoia traversului, iar valurile loveau bordajul pieziș și,

după ce se frîngeau cu lovituri năprasnice, îl spălau apăsat, în lung, frecîndu-se de el ca şi cînd l-ar fi răzuit.

Lupta aceasta dură toată noaptea, timp în care nimeni nu avu răgaz să simtă că-i ud, istovit şi flămînd. În zori, ploaia conteni şi cu toate că norii continuau să se rostogolească jos, numai cu o palmă deasupra catargelor, cenuşii şi grei ca de plumb, faţa oceanului se lumină, dezvăluind o imagine de apocalips. Ochii împăienjeniţi îl priveau fără să-i mai perceapă relieful, trupul istovit nu mai simţea legănarea chinuitoare a corăbiei, urechile nu mai auzeau mugetul uraganului, nu auzeau şuieratul cu care vîntul secera crestele valurilor şi le arunca în snopi peste parapet, ca în gura unei maşini de treierat. Era un început de linişte, de nepăsare, după care, poate, oamenii aveau să se prăbuşească, sfîrşiţi.

— Ne-a cam udat, Gherasime! strigă Anton, văzîndu-şi cîrmaciul tremurînd, zgribulit.

— De, domnule, se-ntîmplă! Dar ţine seama că n-am luat nici un val peste bord. Ne-a udat numai ploaia şi apa adusă de vînt.

— Acum e tot una! Trimite oamenii să se odihnească pe rînd.

— Atunci du-te de te odihneşte şi dumneata, că stau eu la cîrmă.

— Nu, mai tîrziu. Pune-l pe Ismail să se îngrijească de o fiertură caldă — şi pe urmă vino să mă schimbi.

Spre amiază, furia uraganului dădu înapoi puţin şi se statornici aşa, încă năpraznică, însă acum echipajului i se părea că poate domni, faţă de ceea ce fusese la început. „Speranţa" îşi continua mersul, sud două carturi spre vest, îndepărtîndu-se de drumul vapoarelor, numai cu focul de furtună, cu trinca şi cu vela mică, ceea ce, unui marinar care ar fi privit-o de departe, ar fi putut să i se pară bizar. Dar căpitanul constatase că sub velatura aceasta corabia izbutea să ţină, în chip mulţumitor, un drum apropiat de acela dorit de el.

Seara acul barometrului încercă să se ridice, cîteva linii, dar peste noapte coborî la loc şi în ziua următoare furia uraganului crescu din nou. Oamenii care apucaseră să se odihnească, să-şi usuce hainele, să bea cîte un ceai fierbinte, păreau mai împăcaţi cu soarta lor. Ba Ismail, în unele clipe, încerca să îngîne iarăşi vechiul lui gazel.

Încă o noapte se scurse şi încă o dimineaţă veni, în care

timp, dacă oamenii se mai odihniseră, uraganul continuase să sufle mereu, plin de furie, şi corabia se luptase cu valurile, gemînd necontenit.

În lumina tulbure care prevestea ziua, Gherasim se apropie de cîrmă, să-l schimbe pe căpitan.

— Bună-dimineaţa, domnule! A mers greu?

— Nu, prietene; m-am deprins.

Cei doi oameni rămaseră un timp alături, cu hainele smulse de vînt.

Deşi îşi dădea seama că dacă mai zăbovea puţin ar fi picat de-a-npicioarele de somn, lui Anton Lupan nu-i venea să lase cavilele din mîini. Niciodată în viaţă nu visase mai viu, mai adînc, mai cuprinzător, decît stînd la cîrmă în aceste zile de uragan. Pe chipul lui palid, istovit, cu ochii încercănaţi, cu obrazul ţepos, se ivi un zîmbet cald, în care era cuprinsă poate toată lumina soarelui ascuns de atîta timp. Gherasim îl văzu şi îi dădu cu cotul, într-un gest familiar pe care, cu tot prieteşugul ce i se arăta, nu şi-l îngăduise niciodată faţă de căpitanul lui.

— O iubeşti, domnule!

Anton Lupan tresări, se făcu roşu, apoi întrebă, adunîndu-şi anevoie gîndurile:

— Pe cine?

Cîrmaciul îl privi mirat:

— Corabia! Pe cine doar?!

Gîndurile căpitanului se întoarseră, de departe, peste apa albastră a Mediteranei, peste oceanul frămîntat — şi el scutură din cap, strîngînd mai tare cîrma:

— O iubesc! Dar merită, nu-i aşa, Gherasime!?

Şi după ce spuse aceste vorbe (despre corabie, vezi bine!) se întrebă tainic dacă, fără să ştie, gîndul nu continua să-i fie altundeva, departe, peste Mediterană.

Spre sud, norii păreau că se sparg, căci în unele clipe, de pe creasta unui val se vedea cîte o fereastră de lumină mai clară, care ar fi putut să fie cerul, cerul cel adevărat. Barometrul se ridica din nou, de data asta mai puţin şovăitor; totuşi, în chip neaşteptat, furia uraganului creştea. Părea că abia acum oceanul începe să-şi arate ce forţe pregătise în taină pentru acest atac. Sarturile erau atît de întinse încît nu mai zbîrnîiau, dar dacă le atingeai cu mîna, le simţeai vibraţia descărcîndu-se în braţe, în trup, ca un şoc electric fierbinte, aproape carbonizant.

Pe la ceasurile zece, Gherasim văzu că vela mică începea să se destrame la cusături ; pînă să poată da vreo poruncă, pînza se sfîșie, în mai multe locuri deodată, și pe catarg nu mai rămaseră decît zdrențe smucite de vînt. „Speranța" naviga acum cu focul și cu trinca — și prova ei se abătu încă un cart spre sud.

Echipajul vedea că uraganul nu conteneşte şi începea să-şi piardă încrederea că vreodată va conteni. Toți erau încruntați, palizi, cu obrazul țepos, cu ochii înfundați în cap, istoviți și descurajați. Nu se mai auzea nici o glumă, nici o vorbă, ci din cînd în cînd cîte un strigăt răstit. Cînd se loveau unul de altul pe punte, în smucitura unui val mai năpraznic, se îmbrînceau privindu-se dușmănos.

Dar încercările lor nu ajunseseră pînă la cap ; trebuiau să plătească din greu oceanului, preț tîlhăresc, pentru viitoarele zile liniștite, dacă ele aveau să mai vină cîndva.

La ora douăsprezece, după ce încercase zadarnic să închidă ochii, să se odihnească un ceas, Anton Lupan simți că balansul corăbiei luase un ritm amenințător ; pereții cabinei trosneau, gata să sară din cuie, panourile clempăneau pe jos, smulse de la locurile lor. După ce privi sceptic barometrul, al cărui ac continua să urce mereu, înșelător, căpitanul ieși pe punte, exact în clipa cînd, deasupra capului, soarele străpungea norii destrămați și răspîndea o lumină tulbure pe fața oceanului.

— S-a rupt vela mică, domnule ! zise cîrmaciul.

Căpitanul strînse dinții, să nu-i scape un strigăt care să-i arate mînia.

— Văd, Gherasime !

— N-am îndrăznit să ridic altă velă.

— Bine ! Uraganul n-o să mai țină multă vreme.

— Măcar de-ar da dumnezeu !

Gherasim luă mîna de pe cîrmă și dădu să se închine ; dar după ce făcu prima mișcare, mîna îi rămase țeapănă, cu cele trei degete împreunate pe frunte.

— Privește, domnule ! strigă, speriat.

În dreapta, înapoia traversului, departe, peste valurile care se învălmășeau nebunește, se vedea rostogolindu-se și apropiindu-se pe îndelete, aproape cu lene, un munte negru de apă care înghițea jumătate din înălțimea cerului. Venea domol, fără grabă, strivind valurile celelalte și în fața lui oceanul haotic părea blajin și neted ca o cîmpie.

— Toată lumea sub punte! Intraţi în cabină şi închideţi tambuchiul în urmă! Repede, sub punte toată lumea! strigă căpitanul.

Oamenii văzuseră muntele de apă şi-l priveau împietriţi, cu ochii holbaţi de groază, cu mîinile încleştate pe balustrada parapetului, fără să poată face o mişcare.

Căpitanul nu mai avu vreme să strige a doua oară; înşfăcă o parîmă de jos, şi-o răsuci pe mijloc, apoi o legă strîns de habitacul busolei şi puse mîna pe cîrmă.

— Hai, Gherasime, du-te! O să mături tot de pe punte.

Cîrmaciul clătină din cap:

— Nu cred, domnule! Corabia asta n-a luat niciodată un val pe deasupra.

— Dar ăsta nu-i val, e un munte! Înţelege odată şi du-te!

Nu este corăbier care să fi înfruntat un uragan în Atlantic fără să întîlnească, îndeobşte spre sfîrşitul furtunii, acest val de proporţii înspăimîntătoare, această cumplită răbufnire finală a oceanului. În faţa lui, orice corabie îngenunchiază învinsă — şi corăbierului, ca să se salveze, nu-i mai rămîne decît, dacă are timp, să se refugieze sub punte, închizînd totul în urmă, sau dacă nu să se caţăre în vîrful catargului, nădăjduind că valul nu va ajunge pînă acolo, să-l smulgă.

În clipa cînd această uriaşă masă de apă se prăvăleşte pe punte, dacă e destul de zdravănă ca să nu se prefacă în fărîme, corabia se scufundă pîrîind din toate încheieturile, apoi, după ce furia apei s-a dus mai departe, iese încet deasupra, împleticindu-se ca o vită cu şalele frînte, în învolburarea de spumă. Aşa povestesc corăbierii. Dar cîţi oare sînt cei ce pot să povestească, pe lîngă ceilalţi care nu se mai întorc niciodată?

Anton Lupan privi iarăşi în urmă şi încercă să mai strige odată:

— Fugi, Gherasime! Feriţi-vă! Hei, toată lumea...

Gherasim rămase nemişcat lîngă cîrmă; Mihu, mînat de instinct, căci altfel nu-l învăţase nimeni, sări pe parapet, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de sarturi, puse piciorul pe grijele, ca să se caţăre în vîrful catargului — cînd îl văzu jos pe Negrilă, urmărindu-l cu o privire plină de nedumerire şi dojană; atunci musul sări înapoi, cuprinse grumazul cîinelui cu un braţ, cu braţul celălalt cuprinse catargul — şi rămase aşa, încremenit, aşteptînd sfîrşitul, cu bravură.

Orice val, în clipa cînd se naşte, are înfăţişarea unei cute de apă, mici, netrebnice, neputincioase. El se mişcă sub puterea vîntului şi dacă nu piere, înghiţit de alte valuri, îşi înalţă coama, tot mai cutezătoare. La început cele două povîrnişuri ale lui au înclinări egale. Dar creasta, înălţată în bătaia vîntului, merge mai repede decît baza, care se luptă cu inerţia apei şi cu celelalte valuri — şi astfel povîrnişul din faţă îşi măreşte înclinarea. Iar valul merge înainte, mînat de furtună, cuprinde tot mai multă apă, înghite alte valuri, scurmă adîncimile oceanului, se umflă, nesăţios şi năpraznic, şi cu cît se ridică mai sus, cu atît vîntul îl prinde mai vîrtos, mărindu-i mugetul şi goana. Aşa, pînă în clipa cînd el capătă înfăţişarea unui perete, unei stînci retezate care se mişcă de cutremur. În clipa următoare zidul se frînge şi muntele de apă se prăvăleşte, întrecînd vuietul oricărui tunet, în abisul căscat sub temelie.

Valul năpraznic ajunse în pupa „Speranţei" cu o frîntură de clipă înainte de a se rupe. El păru că se opreşte, de două ori mai înalt decît catargele, privind cu dispreţ coaja de nucă de sub picioarele sale. Pupa corăbiei se ridică în aer, uşoară ca o frunză în bătaia vîntului, catargele se înclinară pînă ce se sprijiniră pe orizontul tulbure, iar bompresul se înfipse vertical în volbura rămasă în urmă.

— Ţine-te, Gherasime! mai apucă Anton Lupan să strige.

Apoi se pomeni aruncat peste habitaclul busolei şi rămase agăţat în parîmă. Ceilalţi oameni de pe punte alunecară, nu, nu alunecară, *căzură*, căci în timpul acestui salt nu mai avură nici o atingere cu puntea verticală, căzură în prova, unde se proptiră, unii în parapet, alţii în ancore, alţii în gura tambuchiului. Mihu îl scăpă pe Negrilă din braţe şi rămase călare pe catarg, privind în jos, spre prova, ca într-un fund de prăpastie; văzu cîinele căzînd prin aer şi oprindu-se în spinarea unuia din oameni.

Asemenea momente se măsoară cu frînturile de secundă; acesta ţinu mult, mai multe clipe, în care fiecare îşi dădu seama, că zboară, cu pupa în aer, cu puntea verticală. Anton Lupan îl văzu limpede pe Gherasim, stînd, *stînd* cum se stă pe o duşumea dreaptă, pe uşa tambuchiului, la doi paşi mai jos de cîrmă. Pe urmă văzu catargele brăzdînd norii, trecînd fulgerător prin faţa soarelui şi înţelese că, ajunsă în vîrful valului, corabia îşi relua poziţia orizontală.

Ceea ce urmă nu mai putu să urmărească, fiindcă se petrecu repede, într-o cîtime de timp care nu se lasă măsurată. Simți numai izbitura vîntului, sus, la creastă, și-apoi totul se înecă în spumă. Valul se prăvăli înainte, se sparse umplînd fața oceanului de muget, iar „Speranța" căzu în abisul care i se deschidea sub chilă.

Cînd oamenii se dezmeticiră, simțiră puntea la locul ei, sub picioare; de sus cădeau vîrtejuri de spumă, ca o ninsoare grea, cu fulgii cît pumnul.

Fusese într-adevăr valul care prevestea sfîrșitul furtunii; în urma lui valurile celelalte păreau blajine, spălau obosite bordajul goeletei, parcă mirate că ea le mai ținea drumul.

— Ce-a fost asta, domnule? întrebă Gherasim, sfîrșind abia acum să se închine.

Căpitanul răsuflă adînc și își desfăcu legăturile.

— Valul de vreme bună! răspunse, punînd mîna pe cîrmă.

Și totuși, vîntul sufla încă, șuierînd pe punte, iar valurile, din nouă unul tot mai zgîlțîia corabia, făcînd-o să geamă și să pîrîie. Bompresul se hîțîna în prova, și straiul care ponnea din vîrful lui, slăbit, lăsa arborele mic să se smucească, izbindu-se în etambreu, gata să se frîngă.

— E ruptă subarba! vesti Mihu, apropiindu-se fuga.

Era de mirare că se rupsese numai atîta. Coborîră repede focul și schimbară drumul spre sud-vest, numai cu trinca, tocmai acum la spartul tîrgului. Dar dacă nu se despovăra catargul fără întîrziere, n-ar fi fost de mirare ca la sfîrșit, cînd își dădea duhul, uraganul încă primejdios să facă mai mult decît putuse cînd sufla în toată dezlănțuirea.

Haralamb, legat cu parîme, își dădu drumul în jos, pînă ce găsi capetele lanțului și așa, spînzurat deasupra apei, cu bompresul în creștet, se chinui timp de două ore să le lege cu o cheie de împreunare. În tangajul corăbiei, parcă mai mare acum, cînd primeau valurile din pupa, nu odată i se întîmplă să se scufunde, cu bompres cu tot, în apă și să rămînă așa mai multe clipe, spre spaima celor de sus care nu știau dacă nu se înecă

Cădea amurgul cînd treaba fu sfîrșită. Straiul slăbit era întins la loc și putură ridica iar focul. Cum își vedea oamenii trudiți, uzi, flămînzi, fără pic de vlagă, și cum vîntul sufla încă puternic, căpitanul hotărî ca în noaptea asta să continuie dru-

mul așa, cu focul și cu trinca, și abia a doua zi să ridice celelalte pînze.

— Acu' ai putea să-mi faci un ceai, Ismaile; un ceai cu rom în cana aia mare! zise Haralamb, scuturîndu-se de apă ca un cîine ieșit din gîrlă.

Bucătarul, care uitase cu desăvîrșire că ghiaurul cu ochi verzi ridicase odată iașmacul de pe fața Laleliei, îl bătu voios pe umăr:

— Dam, dam, ceai cald și rom; tu băiat bun, Haralambie!

Cerul spre apus se limpezise și soarele înfrîngea norii. Anton Lupan îl luă pe Mihu să facă punctul împreună. Musul coborî în cabină, aduse sextantul și se urcă deasupra tambuchiului, luptîndu-se cu balansul corăbiei și cu balansul cizmelor.

— Bre, Ieremia! strigă Ismail, din bucătărie. Luam găleată, aduceam apă din butoi; rezervor estem gol.

Ieremia coborî scările, luă găleata și se duse la butoiul de lîngă bucătărie.

— Mă, turcule, strigă după o clipă, ai lăsat cepul afară și s-a dus dracului toată apa. Ți-e gîndul la neveste, fir-ai al naibii!

Ismail protestă, cu indignare:

— Nu lasam. Puneam cep bine...

Nu-și sfîrși vorba, că glasul lui Ieremia se auzi iar, de data asta mai puțin nepăsător decît prima oară:

— Mă, care-ați fost orbi și-ați rupt cepurile? Vreți să răbdăm de sete în mijlocul oceanului?

Iar o clipă mai tîrziu izbuconi cu spaimă, chemînd pe toată lumea:

— Fraților, nenorocire! Nu mai avem apă! Butoaiele sînt goale, toate, aracan de mine!

Deznădejdea flutura din aripi printre pînze, întunecînd soarele care vestise solemn sfîrșitul furtunii...

CAPITOLUL XX

PLÎNSUL PLUTAŞULUI

Întreg echipajul „Speranţei" stătea încremenit pe punte, privind cu ochii morţi şi cu gura mută butoaiele goale. Nimeni nu-şi dădea seama ce se întîmplase, dar puteai să-ţi închipui că, în hora bezmetică stîrnită de uragan, cînd niciunul nu mai fusese stăpîn pe mişcările lui, cînd balansul corăbiei îi aruncase dintr-un bord în altul, lovindu-i de catarge, de ghiuri, de parapet, de butoaiele legate pe punte, cine mai ştie care din ei se proptise cu piciorul, cu umărul, cu şalele în cepuri şi le rupsese, fără să le audă trosnind, fără să simtă apa de băut curgînd laolaltă cu cealaltă apă, venită de sus. Puteai oare şti care din ei era pricina acestei nenorociri? Şi dacă l-ai fi ştiut, îl puteai oare învinui?

— Vedeţi ce-a mai rămas de la cep în jos şi adunaţi apa cu grijă! porunci căpitanul, silindu-se să-şi ascundă îngrijorarea.

Îngrijorare deocamdată, dar aproape de ea era deznădejdea cea care-şi flutura aripile pe deasupra punţii.

De la cep în jos ar mai fi putut să rămînă încă multă apă, dar, din nenorocire, în timpul balansului, o bună parte din ea ţîşnise afară. Echipajul dezlegă butoaiele şi, străduindu-se să nu mai piardă nici o picătură, adună în găleată tot ce mai rămăsese înăuntru. Aşa izbutiră să strîngă abia vreo patruzeci de litri, cu care umplură un sfert din rezervorul aflat în bucătărie.

În acest timp căpitanul făcuse, cu aproximaţie, un calcul de longitudine şi altul de latitudine şi constatase, cuprins de nelinişte, că în timpul furtunii, cu toată silinţa de a merge către sud-vest, „Speranţa" alunecase spre răsărit şi ieşise cu peste

cincizeci de mile din calea obișnuită a vapoarelor. În seara de 20 septembrie corabia se găsea la 4° latitudine nordică și cam la 23° longitudine vestică, cea mai neprielnică zonă pe care puteau s-o întîlnească. Instrucțiunile Nautice prevedeau pentru aceste locuri acalmii îndelungi, urmate de izbucniri neregulate ale vîntului. Se aflau în zona de ciocnire a celor două alizee, care încercau să se domine unul pe altul, fără să izbutească, dînd naștere numai la perturbări sîcîitoare.

Din fericire, erau prevăzute totdeodată ploi zilnice, de obicei torențiale, care puteau să dea bogate provizii de apă. Dar prevederile Instrucțiunilor Nautice nu se împlinesc totdeauna, mai ales acelea de care ai nevoie.

Situația fiind îngrijorătoare, Anton Lupan își adună echipajul și îi vorbi astfel :

— Prieteni, ne așteaptă o grea încercare ! Avem patruzeci de litri de apă și drumul nostru s-ar putea să mai țină douăzeci de zile. Dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor care să ne ajute, cu atît mai bine; noi însă nu trebuie să ne bizuim pe asta. Am trecut printr-o încercare puțin obișnuită; Gherasim și Ismail, care sînt marinari din copilărie, pot să vă spună că un asemenea uragan nu întîlnești în toate zilele, iar dacă îl întîlnești, nu totdeauna scapi teafăr. Corabia, o știți doară, nu ne-a făcut de rușine, iar voi v-ați purtat vitejește. Trebuie să arătați încă odată bravura voastră, ca să scăpăm teferi și din noua încercare.

Căpitanul își privi oamenii, apoi adăugă, cu hotărîre :

— Nu vă ascund că s-ar putea să fie mult mai grea decît prima !

— Sîntem gata la orice, domnule ! zise Ieremia.

— Bine, prieteni ! Va trebui să împărțim apa astfel, încît să ne țină douăzeci de zile. Vă spun iarăși, dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor, cu atît mai bine. Pînă atunci însă, rația de apă a unui om pe zi va fi un pahar, drămuit cu strășnicie. Mai avem cincizeci de sticle de vin și cîteva de rom, dar pe acestea din urmă n-are rost să le punem la socoteală. Cine vrea, poate să amestece apa cu vinul, pe care o să-l împărțim la fel, cu grijă. Pot să mă bizui pe tăria voastră, sau e mai bine să punem apa sub pază ?

Oamenii se priviră, cu nedumerire.

— Cum adică, domnule, întrebă Ieremia, să ne furăm unul altuia picătura de apă de la gură ? Doar sîntem oameni !

— Bine ! Însă cînd setea o începe să ne chinuiască, ispita o să fie mare, Ieremie !

— O să răbdăm cît om putea, şi cînd n-o mai fi rost, o să venim să-ţi spunem : păzeşte apa, că altfel...

Ceilalţi începură să rîdă. În clipa aceea, încă niciunul nu putea să-şi închipuie ce chinuri cumplite îi aşteptau zilele viitoare.

Instrucţiunile Nautice prevedeau calm, vînturi neregulate şi ploi torenţiale. Trei zile fu calm, apoi vîntul bătu o zi, cînd de la nord, cînd de la sud, fără să ţină aceeaşi direcţie nici măcar două ore ; ca urmare, oceanul se umplu de valuri încrucişate, care chinuiră corabia în chip barbar, fără ca ea între timp să poată face mai mult de cincisprezece-douăzeci de mile, cîştigate cu anevoinţă mare. Apoi veniră alte zile de calm, alte zile de vînt păcătos şi netrebnic — numai că în tot timpul cerul rămase senin şi nici o picătură de ploaie nu căzu pe punte.

Dar s-o luăm mai încet, căci aceste zile amarnice nu trecură aşa ca s-o poţi spune în două cuvinte.

În prima zi, vîntul, care peste noapte mai bătuse pe urmele uraganului, se linişti, şi pe la ceasurile zece începu să se simtă năduful. Oamenii îşi primiră raţia de apă, şi fiecare se aşeză pe punte, nehotărît, întrebîndu-se : s-o bea acum, sau la prînz ; s-o bea toată odată, sau s-o soarbă pe îndelete, în picături, ca să-şi ţină gîtlejul umezit cît mai multă vreme ?

— Fie ce-o fi ! zise Haralamb. Ce să mă chinuiesc atît ?

Şi răsturnă paharul pe gît.

Ismail îl privi mustrător :

— Alta nu dam, să ştim !

— Nici n-am nevoie; ca să-ţi spun drept, nu-mi era sete de loc. Am băut-o ca să scap de grijă.

Gherasim îşi deşertă paharul într-un bidonaş pe care îl agăţă de catarg, la umbră, sub tenda întinsă pe punte. Văzînd aşa, ceilalţi făcură la fel, căci fiecare avea bidonaşul lui. Dar Cristea Busuioc, după ce goli paharul încet, să nu piardă nici o picătură din lichidul preţios, îl umplu la loc, întîi pe un sfert, apoi încă odată pe-atît şi-l dădu pe gît, mulţumit că păstrase jumătate pentru mai tîrziu.

Deocamdată, tuturor, lupta cu setea li se părea un joc. Un

pahar de apă ? Dar înainte, cînd butoaiele erau pline şi nimeni nu-i oprea să umble la cep oare cît beau pe zi ?... Iată că nu-şi puteau aminti de loc. Ce, un pahar să fie oare atît de puţin ?

Îndată după-prînz, cînd orice urmă de vînt pieri şi oceanul începu să adoarmă, lăptos în lumina soarelui de la ecuator, fiecare începu să se uite la bidonaş cu jind.

— Bre Ismaile, — zise Haralamb, zîmbind strîmb, — să nu carecumva să te prind la robinet! Că dacă apa-i în grija ta, nu înseamnă să bei cît pofteşti !

Bucătarul se făcu roşu.

— Ruşine ce spuneam ! răspunse jignit.

Haralamb nu voise să-l supere, ci vorbise aşa, de necaz că îşi băuse toată apa la început, fără măcar să-i fi simţit gustul. Vru să mai zică o vorbă, dar îşi simţi gîtul cleios şi tăcu, înghiţind în sec.

Cu toată zăpuşeala, după-amiaza trecu destul de uşor, iar la căderea serii, cînd cerul se răcori, oamenii păreau voioşi şi încrezători.

— Lasă, domnule, că o să treacă şi asta. Crezusem că o să fie mai greu.

A doua zi, spre nord, nord-est, se zări o dîră de fum.

— Un vapor ! strigă omul de veghe, trezit ca din somn.

Toată lumea se înghesui lîngă parapet. Anton Lupan îşi duse binoclul la ochi.

— Da, e un vapor ! Dacă ne vede, sîntem salvaţi. Să nu spunem că n-avem noroc !

Peste cîteva ceasuri, care trecură în zbucium, corpul vaporului ieşi de sub orizont deslușindu-se limpede, deşi foarte departe, în drum spre sud-vest.

— Trebuie să-i facem semne, zise căpitanul. Altfel n-o să ne vadă şi o să-şi cate de drum.

Gherasim luă o şipcă şi îi legă la cap un şomoiog de cîlţi pe care-l îmbibă cu smoală topită în petrol.

— Mihule, hai, că tu eşti ăl mai sprinten, ia-l, urcă-te în vîrful catargului şi dă-i foc.

Peste cîteva clipe, musul, agăţat cu o mînă de măr, flutura cu mîna cealaltă torţa aprinsă care scotea un fum negru şi gros.

Între timp, pe punte, oamenii ceilalţi trăgeau salve cu puştile; căpitanul nădăjduia ca în liniştea oceanului împuşcă-

turile să se audă pînă la orizont. Într-adevăr, fie că le auzise, fie că văzuse fumul, peste vreo jumătate de ceas vaporul își schimbă drumul cu două-trei carturi, îndreptîndu-se spre locul unde se afla „Speranța" cu pînzele fără pic de vînt.

Echipajul începu să chiuie, voios :

— Vine, sîntem scăpați ! Scăpați, fraților !

— Am să beau o vadră de apă, zise Haralamb. Hai, Ismaile, dă-mi o arvună, că mi-e sete rău.

— Nu dam ! se împotrivi bucătarul, prevăzător. Pînă nu vedeam butoi plin, nu dam un strop !

Haralamb înghiți iarăși în sec, furios, dar nu mai stărui, ca să nu se arate prea pofticios în ochii celorlalți.

Vaporul salvator înainta greoi. Era o navă veche, odinioară cu trei catarge, căreia i se adăugaseră mașini. În locul catargului de la mijloc se ridica un coș înalt, care umplea cerul de fum. Cu binoclul se vedea că purta pavilion nemțesc, dar abia după două ceasuri se apropie atît încît să i se poată citi numele, „Wotan", scris cu litere albe la prova. Ceva mai tîrziu vaporul se afla la cîteva sute de pași, frămîntînd apa cu zbaturile. Cei de pe puntea „Speranței" îl văzură pe căpitan, un om scund și gras, aplecat peste parapetul dunetei, cu megafonul la gură.

— Cine sînteți ? Ce vreți ?

Anton Lupan așteptă încă un timp, ca să se poată face auzit; apoi în lipsa unui megafon, își făcu mîinile pîlnie la gură și strigă în limba lui Wotan :

— Goeleta „Speranța", de la Sulina, Romînia. Am pierdut întreaga provizie de apă. Puteți să ne dați un butoi, din provizia dumneavoastră ?

Căpitanul vaporului se aplecă spre mașini, dădu o poruncă, parcă nemulțumit, și îndată zbaturile începură să se învîrtească mai lin. Cîteva minute mai tîrziu, cele două vase se aflau bord la bord, în mijlocul oceanului pustiu.

— Cine-i căpitanul ? strigă omul gras de pe dunetă.

— Eu !

— Vino sus !

Un marinar aruncă o scară de frînghie peste bord și într-o clipă Anton Lupan se afla pe puntea lui Wotan, neagră de fum. Totul era afumat aici, catargele, pînzele strînse pe ghiuri, cîrma, oamenii. Pe obrazul gras al căpitanului, sudoarea săpa dîre șer-

puite, care adunau urmele de fum sub fălci, de unde alunecau îngroşate pe gît, sub tricoul înnegrit.

— Numele meu e Peter Schmidt, vorbi căpitanul, întinzîndu-i mîna lui Anton Lupan. De unde veniţi ?

— De la Gibraltar, în drum spre Pernambuco.

— Şi cum aţi plecat fără apă la un asemnea drum ?

— Am avut o mie şase sute de litri, dar am înfruntat un uragan şi în timpul acesta, nu ştiu cum, printr-un accident nefericit, cepurile butoaielor s-au rupt.

— Ciudat accident !...

Anton Lupan începu să rîdă :

— Domnule, probabil eşti păţit rău, dacă te arăţi atît de bănuitor !

Căpitanul vaporului îl privi, de sus pînă jos, apoi spuse, nu tocmai binevoitor :

— Bine, am să vă dau două sute de litri, deşi...

In clipa aceea, uşa unei cabine de sub dunetă se deschise şi un om cu înfăţişare de uriaş, cu obrazul mototolit de pernă şi cu ochii umflaţi de somn se ivi pe punte, jos, ştergîndu-şi cu dosul mînecii năduşeala de pe gît.

— Ce s-a întîmplat, Peter ? întrebă arţăgos. De ce-ai oprit ?

— E o goeletă romînească, răspunse căpitanul cu glasul unui subaltern. Au pierdut apa şi ne roagă...

Omul de jos urcă scările pe dunetă şi se opri în faţa lui Anton Lupan, fără să-i întindă mîna, privindu-l duşmănos.

— Unde mergi ? întrebă scurt, sfredelindu-l cu ochii.

— Am mai răspuns odată căpitanului.

— El e căpitan, dar stăpînul aici sînt eu !

Anton Lupan se stăpîni :

— Deoarece soarta echipajului e în primejdie, sînt obligat să suport interogatoriul dumitale, domnule. Venim de la Gibraltar şi mergem la Pernambuco, iar de acolo spre Capul Horn.

Uriaşul îi aruncă o privire mustrătoare căpitanului său, ca şi cum i-ar fi spus : „Vezi, Peter, dacă nu deschizi ochii ?“ Apoi vorbi, cu un zîmbet dispreţuitor :

— După aur ?

— Nu, domnule, sîntem marinari.

— Atunci ce căutaţi la Capul Horn ?

— Transportăm un pasager, cu încărcătura lui.

— Adică lopeţi, tîrnăcoape, site...

— Exact !

— Vezi, Peter! zise uriaşul, mustrîndu-l pe căpitan, de data asta cu glas auzit.

Apoi se apropie de Anton Lupan, pînă ce îl atinse cu pieptul, silindu-l să se tragă o jumătate de pas înapoi.

— Şi ce vrei de la noi? Apă?... Nu-ţi dau!

— Nu te pot sili, domnule; dar vreau să ştii că e în joc viaţa a şapte oameni.

Căpitanul vaporului stătea alături, cu umerii încovoiaţi, privind nevolnic în jos. Uriaşul rînji, îşi puse mîinile în şolduri şi, privindu-l pe Anton Lupan printre pleoape, răspunse încet, scrîşnind:

— Cu atît mai bine! Să crăpaţi toţi aici! Nu-i nevoie să fim prea mulţi în Ţara de Foc!

Căpitanul „Speranţei" îşi aminti deodată, cu spaimă, primejdia care pîndea echipajul său şi, călcîndu-şi pe inimă, vru să stăruie, să implore, să ceară mila — dar, înainte de a scoate un cuvînt, citi răspunsul în ochii cruzi ai omului din faţa sa.

— Peter, — porunci acesta, — dă-i drumul! Haide, domnule, coboară, n-avem timp de pierdut!

Anton Lupan coborî scara de frînghie, năuc, simţind că totul se clatină în jurul său. Era de neînchipuit: şapte oameni răbdau de sete în mijlocul oceanului, în primejdie de a pieri — şi alt om, care avea salvarea în mîinile lui, putînd s-o ofere fără nici o osteneală, o refuza şi se îndepărta, rînjind. Atîta cruzime nu-ţi putea arăta nici cel mai învrăjbit duşman!

Vaporul fluieră lung şi sub punte maşinile greoaie începură să huruie. Anton Lupan se mai uită odată în sus, nădăjduind că uriaşul se va răzgîndi, că voise să facă numai o glumă sinistră; dar acesta stătea cu mîinile încleştate pe parapet şi pe chipul lui de piatră se putea citi vechea hotărîre, de neclintit.

În clipa următoare, împins de o ultimă nădejde, de un gînd salvator care-i fulgerase creierul, căpitanul „Speranţei" se năpusti în cabină, la Martin Stricland. Dacă omul crud de pe „Wotan" era un căutător de aur, poate pasagerul său îl cunoştea, poate măcar auziseră unul de altul, şi chiar dacă nu era aşa, poate vorbeau altfel, o limbă a lor, cu care asemenea oameni se înţeleg în unele clipe, oricît de mare ar fi concurenţa în joc.

— Domnule, vino repede sus!

Martin Stricland deschise un ochi:

— Unde sîntem? Am ajuns?

— Nu; sîntem în mijlocul oceanului şi nu mai avem apă de băut.

— Să nu vă atingeţi de whisky-ul meu!

— Nouă ne trebuie apă, n-avem nevoie de whisky! Vino pînă sus; e un vapor, ar putea să ne ajute, dar nu vor. Dumneata poate ai să te înţelegi mai bine cu ei.

— Eu n-am nevoie de apă; beau whisky.

Anton Lupan nu se mai putu stăpîni; se repezi la el, cu obrazul roşu, şi-l apucă de piept:

— Dar nu înţelegi, nemernicule, că dacă murim noi ai să crăpi şi tu aici, în mijlocul oceanului, cu tot whisky-ul tău?

Şi, în prada furiei, a deznădejdei, îl luă pe Martin Stricland de umeri, îl aruncă în uşă, apoi îl împinse pe scări, ca pe un balot.

Vaporul începuse să se îndepărteze, huruind, în vreme ce echipajul „Speranţei", lîngă parapet, îl privea înlemnit.

— Pentru asta ai să-mi plăteşti! urla Martin Stricland, îmbrîncit pe punte. În contract nu se prevede...

Văzîndu-l, uriaşul de pe „Wotan" făcu ochii mari şi scoase un strigăt, în vreme ce, cu un gest fulgerător, îşi trăgea revolverul din buzunar.

— Clark Norman! Te-am prins!

Martin Stricland ridică ochii, îl recunoscu şi păli.

— Schlimbach! strigă, ducînd mîna la buzunar, cu un gest fulgerător.

Dar mai înainte ca el să scoată revolverul, Schlimbach slobozi trei gloanţe la rînd. Căpitanul vaporului se repezi la acesta şi-l apucă de umeri, încercînd să-l smulgă de lîngă parapet. Martin Stricland, neatins de glonţ, se ascunse după catarg, scoase revolverul, ochi cu chipul schimonosit, şi în clipa cînd Anton Lupan se repezea să-i smulgă arma din mîini, apăsă pe trăgaci; glonţul se înfipse în parapetul vaporului.

Uriaşul, pe care Martin Stricland îl numise Schlimbach, mugi, se smulse din mîinile căpitanului şi se aplecă peste balustradă, cu revolverul întins. Gloanţele începură să piuie prin aer, pe deasupra punţii; undeva se auzi un geam zornăind.

Anton Lupan izbuti să-l prindă pe Martin Stricland de mîini şi, răsucindu-i-le, să-l doboare la pămînt.

— Ajunge! strigă la cel de pe vapor. Dacă aveţi ceva de împărţit, răfuiţi-vă între voi, dar nu-mi omorîţi oamenii!

În timpul acesta, pe „Wotan", cîţiva marinari urcară în fugă

scările dunetei şi, împreună cu căpitanul, izbutiră să pună mîna pe uriaşul dezlănţuit.

— Te aştept la Punta Arenas ! striga acesta, zbătîndu-se în mîinile lor. Mă auzi, Norman? Pregăteşte-ţi pielea să ţi-o găuresc, dacă nu cumva au să ţi-o roadă peştii, aici.

— Aşteaptă-mă, Schlimbach ! — De mult voiam să te întîlnesc ! striga Martin Stricland, de pe puntea „Speranţei".

Vaporul începu să fluiere lung, ca să le acopere glasurile. Huruitul maşinei crescu şi zbaturile prinseră să se învîrtească, vijelios. Schlimbach nu mai putea fi auzit, dar Martin Stricland, cu chipul schimonosit, cu ochii sticloşi, continua să strige în timp ce-l tîrau spre cabina lui :

— Am să-ţi plătesc tot ! Aşteaptă-mă, n-am să-ţi rămîn dator !...

„Wotan" se îndepărta greoi către sud-vest, lăsînd peste apă o trenă grea de fum ; după un timp, fluierul conteni, dar maşinile se auziră huruind încă mult timp.

Pe înserat, vaporul se pierdu la orizont, pe urmă se risipi şi fumul — şi „Speranţa" rămase singură, părăsită, în mijlocul oceanului pustiu.

*
* *

A patra zi setea chinuia oamenii, neîndurător. Ei ar fi răbdat cu bravură, fără să se plîngă, dar aproape tuturora gîtul începuse să li se umfle, împiedicîndu-i aproape cu totul să se mai poată hrăni ; fiecare înghiţitură era un chin atît de groaznic încît li se părea mai uşor să îndure, pe lîngă sete, şi foamea. Dar în felul acesta, slăbiciunea li se întindea în trup, luîndu-le şi curajul, şi vlaga.

Răpuşi de căldura soarelui ecuatorial, care la prînz îi lovea în creştet, oamenii se tîrau, ca nişte umbre, pe sub tenda întinsă fără nici un folos, coborau în cabină, căutînd un loc unde creierul să nu le fiarbă în cap, dar sub punte, aerul era atît de înăbuşitor, încît după un ceas de chinuri se întorceau sus. Zadarnic îşi turnau unul altuia ghiordele cu apă în cap ; dacă în primele clipe se simţeau uşuraţi, îndată după aceea chinul reîncepea, mai neîndurător. Pe deasupra, lumina soarelui era atît de orbitoare, încît pătrundea ca nişte pumnale în ochi, răscolind fundul orbitelor, fără să ai nici un mijloc de apărare împotriva ei.

Ca viaţa să fie mai apăsătoare şi viitorul mai ameninţător, în jurul corăbiei începură să roiască rechini, din ce în ce mai numeroşi, parcă presimţind un apropiat festin. La început Anton Lupan ucisese cu carabina cîţiva din ei — nu fiindcă i-ar fi folosit la ceva, ci numai din ură faţă de aceste nesăţioase bestii ale oceanului. Rechinul lovit înroşea apa în jur, apoi se scufunda ca o bucată de plumb şi deasupra nu rămîneau decît vîrtejurile stîrnite de semenii lui, care probabil se năpusteau să-l înfulece, luptîndu-se sălbatic între ei.

Viaţa oceanului era o luptă crîncenă şi necruţătoare — dar cînd se gîndea la unii oameni întîlniţi în drum, începînd cu Spînu şi terminînd cu Schlimbach, uriaşul de pe „Wotan", Anton Lupan îşi dădea seama că pe pămînt faptele nu se petreceau mai blînd. Atunci, cu toate suferinţele trupului, se uita la oamenii săi, tot atît de chinuiţi ca şi el, dacă nu mai mult, şi simţea în suflet o mare căldură pentru ei. Erau împreună de atîta timp, şi pînă acum nici o neînţelegere adevărată nu le tulburase viaţa la bord. Poate fiecare dintre ei, sau măcar unii, în alte împrejurări ar fi putut să fie duşmănoşi şi neîndurători — dar aici, fiindcă el găsise cheia inimilor lor, vieţuiau într-o armonie atît de întreagă, de sinceră şi cuprinzătoare, încît erai înclinat să crezi, să speri într-o armonie a universului întreg.

Iar zilele treceau, copleşite de arşiţă, cu scurte şi aprige răbufniri de vînt, fără ca vreo salvare să apară la orizont ; nu se vedeau decît uneori neguri destrămate, care te făceau zadarnic să crezi că ar fi nori de ploaie sau fumul unui vapor. Şi chiar dacă ar fi fost vreun vapor, „Speranţa" se afla cu mult prea departe din calea lui, ca să poată nădăjdui ajutor.

Oamenii stăteau uneori aplecaţi peste parapet, privind îndobitociţi apa oceanului, întrebîndu-se poate, cu nedumerire şi cu adîncă deznădejde, de ce-o fi aşa multă şi de ce nu le-o fi de nici un folos ? Nici măcar să se arunce în valuri nu le era îngăduit, să-şi răcorească îndelung, cu nesaţ, trupul arzător, căci rechinii se roteau în jurul corăbiei, aşteptîndu-şi prada, răbdători. Atunci se amăgeau iarăşi, turnîndu-şi apă cu ghiordelul în cap, dar ghiordelul era greu şi în istoveala lor abia îl puteau trage pe bord.

Ismail păzea apa cu străşnicie — deşi nimeni, niciodată nu încercase să smulgă de la el măcar o picătură peste paharul cuvenit. Din păcate, chiar şi această raţie infimă începea să nu mai fie bună de băut ; apa stătută, clocită la căldură pe fundul rezervorului neprimenit, era din ce în ce mai tulbure, mai ruginie, mai

vîscoasă, pînă ce căpătă culoarea şi mirosul bălţilor putrezite pe timp secetos. Unii, după ce o strecurau prin batistă, încercau să o amestece cu vin; aşa se subţia şi putea fi băută mai uşor, dar potolea setea mai puţin.

Într-o zi, Haralamb, cel mai necumpătat dintre toţi, după ce îşi bău paharul cu apă, simţind că nu mai poate îndura setea, că înnebuneşte şi se aruncă în gura rechinilor, bău, unul după altul, nesăţios, două pahare cu vin. Cîteva minute după aceea se prăbuşi pe punte, aproape în delir, chinuit de greţuri, de ameţeli, şi de arsuri.

Cînd mai tîrziu îşi reveni, văzîndu-l cît era de pierdut şi de chinuit, căpitanul îl dezlegă pe Ismail să-i dea încă un pahar cu apă, dar Haralamb, deşi fără puteri, ridică ochii, cu trufie, şi nu primi. Iar din ziua aceea, în chip ciudat, îndură setea mai uşor decît pînă atunci.

Anton Lupan îşi dădu seama încă odată că o coardă omenească, atinsă cu grijă, în clipa şi în locul potrivit, poate să trezească în om nu numai elanurile sufletului, ci şi o nouă vigoare, o nouă bărbăţie în trup.

Timpul trecea astfel, în chinuri care nu se potoleau odată cu căderea nopţii; dar fiindcă totuşi o deosebire între noapte şi zi trebuia să existe, a doua zi chinul creştea mai cumplit decît în ajun.

Negrilă suferea şi el, odată cu ceilalţi, la fel de răbdător, la fel de istovit ca şi ei. Întins pe punte, sub umbra amăgitoare a tendei, cu răsuflarea pripită, cu părul parcă decolorat şi năpîrlit, ridica din cînd în cînd ochii şi arunca oamenilor priviri blînde, încărcate de o suferinţă pe care parcă voia să spună că nu o pune în sarcina lor. Din cînd în cînd, cineva se îndura să-i arunce şi lui un ghiordel cu apă în cap; cîinele scheuna mulţumit arătîndu-şi iarăşi ochii, mai vorbitori decît graiul omenesc. Cîteodată, părea şi el la capătul puterilor; atunci se ridica anevoie, se apropia de parapet şi privea stăruitor, cu ochii ţepeni, oceanul albit în lumina soarelui.

Şi într-o zi, spre sfîrşitul primei săptămîni de arşiţă, pe cînd stătea astfel lîngă parapet. Negrilă începu să scheaune, dureros, şi să tremure, ca de friguri.

Mihu se apropie de el, chinuit în neputinţa lui de a-i alina suferinţele.

— Ce-i, Negrilă, ce-i, viteazule, nu mai poţi? zise, îngenunchind lîngă el şi cuprinzîndu-i grumazul în mîini. Lasă că o să

scăpăm noi de asta și atunci o să-ți aduc o găleată întreagă cu apă, s-o bei pînă la fund!

— Dă-i pace, măi băiete, nu-l mai încălzi și tu, că și-așa moare de zăduf! îl mustră careva, cu glasul sfîrșit.

Mihu se ridică, gata să izbucnească în plîns. Apoi, luînd o hotărîre, se duse întins la Ismail, mirat că gîndul acesta nu-i venise mai de mult:

— Nene Ismaile, dă-mi porția de apă pe mîine, că moare cîinele; mă jur pe sfînta cruce să nu-ți mai cer alta.

Negrilă privi în urma lui, privi oceanul, se trase un pas înapoi, tremurînd, zgîriind puntea cu ghearele, apoi scoase un scheunat prelung, sfîșietor, și deodată, înainte ca vreun om să-l poată opri, se aruncă peste parapet.

Cineva scoase un strigăt de spaimă:

— A sărit în apă! Mihule, fraților, veniți fuga! Îl mănîncă rechinii!

Oamenii se repeziră la parapet, uitînd și setea și istoveala.

— Domnule, vino! Ieremie, hai repede, pînă nu-l dă gata!

Cîinele se afundase nesățios în valuri, dar, după o clipă, își scoase capul afară, pufnind pe nas, scuipînd nedumerit și speriat apa sărată a oceanului. Totuși, această baie răcoritoare părea să-i priască, fiindcă începu să înoate repede, zburdalnic, îndepărtîndu-se de corabie.

— Negrilă!... Vino înapoi! strigă Mihu, cuprins de spaimă, gata să se arunce și el în valuri...

Deodată, ajuns la vreo cincizeci de metri, Negrilă se răsuci pe neașteptate, într-o mișcare de spaimă, și porni înapoi, cu iuțeala unui marsuin pus pe goană; nu i se vedea decît capul și coama neagră, întinsă pe valuri ca spinarea unei vietăți a oceanului.

— Iată-i! strigă Anton Lupan, venind fuga, cu carabina în mînă.

Mihu își mușcă pumnii, pînă țîșni sîngele.

— Scapă-l, domnule, fie-ți milă! Scapă-l, nene Ieremie, nu lăsa să-l mănînce rechinii.

În urma lui Negrilă se vedea o umbră cenușie, urmată de altele, cinci, șase, zece, care se luptau s-o ajungă din urmă. Ieremia ridică flinta:

— Lasă-mă pe mine, domnule!

— Vezi să nu-l lovești pe el, nene Ieremie.

— Ţine-ţi firea, măi copile, nu mă învăţa ce să fac cu puşca !

Prima dihanie ajunsese la cîţiva paşi de Negrilă, cînd Ieremia trase, cu liniştea pe care i-o cunoaştem de la prima noastră întîlnire. Spinarea cenuşie se frînse, împroşcînd stropi de apă şi sînge. Cîţiva din rechinii care veneau din urmă se făcură nevăzuţi în adîncuri, după ce-şi rotiră coada pe deasupra valurilor ; alţii însă îşi continuară urmărirea.

— Trage, nene Ieremie, uite că-l prinde !

Ieremia trase a doua oară, stîrnind învălmăşeală în ceata rechinilor, care începură să se vînzolească în jurul petei de sînge. Negrilă venea repede, cu urechile date pe spate, de-ai fi zis că nu-l mîna spaima, ci bucuria.

— Uite la el, al naibii, parcă rîde ! zise Ieremia, încărcîndu-şi flinta a treia oară.

— Puneţi scara ! porunci căpitanul. Să coboare cineva, care-i mai dibaci, să-l prindă.

Gherasim şi plutaşul se repeziră amîndoi deodată să treacă peste parapet, dar Mihu se năpusti printre ei, îmbrîncindu-i cu disperare :

— Lasă-mă, nene Gherasime !

— Fugi de-aici, măi băiete, ai să-ţi pierzi firea !

— Nu mi-o pierd! E cîinele meu! Negrilă, haide, Negrilă!...

Cîinele ajunsese la vreo douăzeci de metri şi Mihu, deasupra apei, cu lacrimile încremenite pe obrazul palid, se ţinea cu o mînă de scară, cu cealaltă fiind gata să-l prindă de ceafă — cînd alţi rechini apărură, în cete, unii din stînga, alţii din dreapta, grăbiţi să taie drumul fugarului.

— Domnule, aţin-te ! Ia-i p-ăi din stînga şi p-ăştilalţi lasă-i pe mine ! strigă Ieremia, ridicînd flinta.

Două împuşcături bubuiră, aproape în aceeaşi clipă, mărind numărul petelor de sînge de pe faţa oceanului. Negrilă făcu un salt printre dihăniile care băteau apa cu cozile, căutîndu-şi semenii ucişi, să-i sfîşie — şi în clipa următoare degetele tremurătoare ale musului îl înşfăcară de coamă.

Atunci se auzi glasul lui Anton Lupan, strigînd cu groază :

— Păzea, Mihule !

Tocmai cînd oamenii credeau că orice primejdie trecuse, spinarea unui rechin răsări din apă, la cinci paşi de scară. Rechinul nu mai avea de făcut decît o săritură ca să-i înhaţe şi să-i tîrască în adîncuri şi pe Mihu şi pe Negrilă.

La strigătul lui Anton Lupan, băiatul întoarse capul, văzu primejdia la un pas de dînsul, îşi încordă puterile, şi icnind din tot trupul lui fîrav, zvîrli cîinele, ca pe un sac ud, pe deasupra parapetului.

Ieremia ridică puşca şi dădu să tragă încă odată, dar, cu toată tăria lui, rămase ţeapăn, împietrit de spaimă, căci în clipa aceea rechinul se răsuci scurt pe o parte şi îşi arătă, fioros, gura hîdă, gata să se repeadă. Mihu nu avu timp decît să se salte în mîini — şi lăsă în gura dihaniei numai cizmele care-i alunecară din picioare.

Cînd oamenii, încă stăpîniţi de groază, se aplecară peste parapet, şi cizmele, şi rechinul dispăruseră în fundul oceanului.

Mihu îşi ştergea sudoarea de pe frunte, înţelegînd abia acum de la ce pieire scăpase.

— Da' ştiu că trebuie să-i fie mecaz dihaniei ! zise, încercînd să rîdă. În loc de carne proaspătă, acum roade toval şi talpă goală !

Apoi, dezmeticindu-se, se aplecă pe punte, lîngă Negrilă, şi începu să-i mîngîie blana udă, cuprins de un plîns dureros, cu suspine.

— Haide, măi băiete, nu mai boci, că n-a murit nimeni ! îl mustră cîrmaciul.

— Da' cizmele, nene Gherasime ? ! N-o să mă mustre iar căpitanul ? Eu n-am nici o vină, nenea Ismail mi le-a ales aşa largi, peste orice măsură.

— Las' c-a făcut bine ! Dacă nu erau largi, acum ar fi fost împreună cu ele în burta rechinului !

Atunci se apropie şi Ismail, dinspre bucătărie, cu strachina lui Negrilă şi cu un pahar de apă în mînă.

— Bine, bre Negrilă, — zise, îngenunchind lîngă Mihu, — dacă am fost sete, de ce n-am venit la bucătărie, dam apă la tine ? Aşa, ce-am făcut ? Dacă mîncam rechinul ?...

Iar Negrilă, înţelegînd dojana, scheună, ai fi zis de ruşine, părînd că-şi recunoaşte întreaga vină :

— Altă dată n-am să mai fac; zău, iartă-mă, nea Ismaile!...

În aceeaşi zi, un ceas mai tîrziu, pe cînd echipajul toropea sub tendă, prin felurite unghere, Haralamb sări în picioare, îşi holbă ochii şi scoase un chiot :

— Fraţilor ! Vine o corabie !

Oamenii se răsuciră repede, cu inimile zvîcnind. Dar după

ce cercetară zadarnic oceanul, se uitară unul la altul şi, înţelegînd că bietul Haralamb era prada nălucirilor, îşi plecară capetele cu o milă care întrecea dezamăgirea. La orizont se vedea doar o fărîmă de nor, pîlpîind sub soare, gata să se risipească înainte de a se fi înfiripat bine.

Zilele următoare avură şi ceilalţi vedenii asemănătoare, care-i făceau să tresară, să se ridice cu ochii sticlind, ca apoi să se prăbuşească pe punte, mai stinşi, mai deznădăjduiţi. În pîcla lăptoasă de la orizont, brăzdată alene de norişori fără nici o putere, li se părea că văd insule cu păduri umbroase, sau păsări ciudate, vestind apropierea uscatului, sau corăbii cu pînzele pline, ieşindu-le în întîmpinare.

Anton Lupan, chinuit şi el de miraje, le lămuri că asemenea nestatornice şi amăgitoare imagini se datoresc refracţiunii anapoda a razelor de soare, care, în regiunile calde, pe mări şi oceane, sau în deşerturi, străbat straturi de aer cu temperaturi felurite şi cu densităţi inegale. Pricina nălucirii nu-i în fiinţa omului, ci înafară, deci nu trebuie privită ca un semn, nici de oboseală, nici de boală.

Această lămurire nu aduse însă vreo înzdrăvenire oamenilor. Suferinţa lor creştea cu fiecare oră şi dacă, la răstimpuri încercau să-şi scuture deznădejdea, îndată după aceea, văzînd că nu se întîmpla nimic care să îndreptăţească speranţa lor înşelătoare, cădeau mai istoviţi în ghearele sfîrşeniei.

După o săptămînă, pe puntea „Speranţei" nu se mai auzea o vorbă, o glumă, un rîset, ci numai răsuflarea grea a oamenilor. La prînz se apropiau cu paşi istoviţi de bucătărie, unde Ismail, cu chipul scofîlcit, cu mîinile tremurînd, le umplea paharul cu apa clocită din rezervor, pe care ei o beau, dintr-o sorbitură, simţind că le plesneşte gîtul umflat şi ţeapăn ca lemnul.

— Şi cînd te gîndeşti, măi vere, — zise Ieremia într-o zi, — că pe la noi acum încep ploile toamnei!

Vără-su gemu adînc, înăbuşit — apoi în ochii lui şterşi se ivi o brumă de viaţă şi el întrebă, cu glasul stins:

— Oare bucatele s-or fi strîns de pe cîmp?

— Oho! Acum oamenii se apucă de dezmiriştit...

Haralamb se ridică într-un cot şi se miră, privind departe, parcă spre alt tărîm:

— Încep ploile toamnei, zici? De te udă pînă-n mărun-

taie şi tot dîrdîi de frig ? Nu se poate, Ieremie ! Nu mai plouă pe pămînt !...

Şi, lăsîndu-şi capul la loc, pe scîndura goală a punţii, începu să plîngă, domol, cu lacrimi cît pumnul, care te mirau de unde mai izvorăsc.

— O să pierim aici, Ieremie, şi nici n-am apucat să trăim. N-o să mai vedem noi dealurile şi cîmpia — s-a mîntuit !...

Totul părea topit în văzduh, cerul lăptos curgea în apa oceanului şi parcă se auzea sfîrîind ; lungimile şi înălţimile piereau, spaţiul nu mai avea dimensiuni şi chiar corabia, neclintită, părea că îşi pierde conturul cunoscut, topindu-se în lava albăstruie din jur. Catargele fumegau ca brazii loviţi de trăsnet, se înnegreau, răspîndind miros de răşină şi de ulei încins — aveau să se prefacă în scrum. Ceasuri întregi pe punte nu se clintea nimic — în schimb, de jur împrejur, pe oceanul fără cută, ca un bărăgan fluid, rechinii dădeau tîrcoale corăbiei, cu o linişte şi cu o răbdare care te scotea din minţi. Parcă altă pradă nu mai aveau de găsit şi-o aşteptau pe aceasta, siguri de apropiatul lor festin.

Oamenii ridicau uneori capul peste parapet şi se uitau la ei lung — acum le erau cunoscuţi, aceeaşi în fiecare zi ; dihăniile îi cercetau, cu ochii mici, alegîndu-şi prada din timp, împărţind-o între ei, devorînd-o în gînd.

— Nu ! răcni Ieremia într-o zi, trăgîndu-se înapoi, îngrozit.

Răcnea, cu ultimele puteri adunate din trupul lui vlăguit, şi se uita, ochi în ochi, la unul din rechini ; îl ştia mai de mult, era acolo, în fruntea celorlalţi, de la răsăritul soarelui pînă la apus, îl simţea şi noaptea, aşteptînd, răbdător, neclintit.

— N-o să mă înhaţi tu ! Auzi ? !

Îl privea, cuprins de convulsiuni, şi în groaza, în deznădejdea din priviri, se împletea acea ură nestăvilită care poate ucide, ca plumbii bine ţintiţi.

Dar monstrul îi înfrunta netulburat privirea, mişcîndu-şi alene coada în apa moartă a oceanului, parcă mirîndu-se de izbucnirea lui.

Ieremia duse puşca la umăr, ţinti îndelung, cu sete, gîfîind, în ochiul mic — şi cînd apăsă pe trăgaci, ochiul se căscă, prefăcîndu-se într-un crater sîngeriu ; în prima clipă rechinul nu se clinti, apoi se răsuci pe o parte şi se prăbuşi în

adînc — dar în clipa aceea care trecu, îl mai privi odată, parcă în batjocură, cu ochiul rămas viu.

Iar Ieremia, înnebunit, începu să tragă, glonț după glonț, cu furie, cu nesaț, în dihăniile care se vînzoleau în sînge, la pupa „Speranței", sfîșiindu-și semenii uciși.

Nimic nu mișca pe punte, nimeni nu părea să audă împușcăturile și răcnetele lui.

Cîțiva pași mai departe, Mihu zăcea pe spate, cu gîtul umflat, palid, cu obrajii supți, numai cu ochii deschiși, mari, sticloși, ca ai morților, spre cerul topit. Nu i se vedea pieptul ridicîndu-se sau coborînd, numai degetul mic de la o mînă se mișca ritmic, poate odată cu bătăile inimii. Negrilă era întins lîngă el, pe o coastă, cu limba atîrnînd cenușie pe scîndura punții.

Ieremia trase, dezlănțuit, pînă ce țeava pușții începu să-i frigă în mîini. Atunci clătină din cap, legănîndu-se, își șterse cu dosul mîinii sudoarea de pe chip și se îndreptă, cu pași beți, spre prova, ca să se oprească lîngă tambuchi.

— Ismaile, dă-mi apă, că te împușc!

Bucătarul îi ținu drumul, cu pieptul deschis; nu mai avea glas să vorbească, își simțea gîtul scorojit, din toată ființa lui, numai mustața zburlită și ochii rămăseseră vii.

— Te împușc! bîigui Ieremia, punîndu-i țeava pușții în piept.

Țeava era încinsă; pielea sfîrîi.

— Împușcă-l! gîfîi bucătarul.

Și își duse mîna la gît, speriat de glasul necunoscut.

Gherasim se ridică de lîngă parapet, se apropie și vorbi blînd:

— Măi Ieremie, ține-ți firea! A cui apă vrei să ți-o dea? Crezi că bea vreunul dintre noi mai mult?

— Nu-mi pasă. Dacă nu-mi dă, îl împușc! Te împușc și pe tine, pe toți vă împușc!

Căpitanul ieși de jos; setea îl vlăguise și pe el, dar în clipa asta, cu părul căzut în ochi, cu obrazul nebărbierit, cu ochii înfundați în cap, părea năpraznic așa cum se apropia de tambuchi.

— Lasă pușca jos!

Ieremia șovăi, apoi se răsuci spre el, răcnind:

— Și pe tine te împușc!

Cîrmaciul se repezi, îi cuprinse brațele și-l trînti jos; flinta căzu pe punte, cu un sunet dogit.

Anton Lupan se uită cu deznădejde în jur, apoi se întoarse spre bucătar:

— Ismaile, după ce se liniștește, dă-i o cană de apă, dar vezi să n-o bea pe toată de la început.

Atunci auziră glasul plutașului, care nu vorbise zile în șir:

— Dă-i apa mea, Ismaile! Eu o mai duc!

Se ridicase în picioare, lîngă catarg, și era încă falnic, cu barba nepieptănată, de schimnic, cu părul răvășit, cu mîinile băgate în brîu, lîngă toporișca de care nu se despărțea nici acum.

— Nu vreau apa ta, nu vreau nimic! bîigui Ieremia. Nu mi-e sete; v-am mințit!

Și începu să rîdă, icnind, aruncînd priviri rătăcite în jur.

Cristea Busuioc clătină din cap, amărît, se uită la oceanul vîscos, la rechini, apoi își dădu capul pe spate și se duse cu ochii la vîrfurile catargelor, care fumegau pe cerul topit. Așa rămase mult timp; amorțiseră iarăși cu toții, rîsul lui Ieremia se prefăcuse într-un geamăt prelung. Atunci plutașul se apropie, parcă plutind, cu ochii pe sus, de catargul mare, îl cuprinse în brațe, își lipi obrazul de lemnul încins, mîngîindu-i, sărutîndu-l cu buzele arse, fierbinți, și începu să îngîne vorbe puține, care semănau cu o litanie de la schit:

— Of, brazii mei, frații mei falnici din munți!... Of, codrule drag, codrule scump!...

Și așa, îngînîndu-și el vorbele, cu glasul sfîșietor de trist, plutașul aluneca în jos, mîngîind și sărutînd lemnul cu care împreună făcuse drum lung, pînă ce ajunse în genunchi și rămase nemișcat, cu brațele în jurul catargului...

În timp ce se întîmplau acestea, un singur om era străin de zbuciumul și de suferința lor; nu-l vedeau, nu-l auzeau; numai Ismail îi ducea în cabină, trei, patru, cinci sticle de whisky pe zi, și el le bea nezorit, cu ochii închiși, parcă mort, numai cu gîtlejul viu. Pesemne măruntaiele lui erau alcătuite altcum și sîngele altfel compus, dacă băutura aceasta cu apa ei puțină amestecată în spirt, îl îndestula și-i pria pe zăduf.

În a treisprezecea zi a acestui chin, cînd niciunul din oameni, afară poate de Gherasim, nu păreau că ar mai putea ține mult timp, cînd toți zăceau pe punte, cu gîturile umflate,

cu ochii sticloşi, gîfîind, fără dorinţă de viaţă în suflet şi cu trupul stins, căpitanul făcu un calcul de longitudine care arătă că „Speranţa" se afla cam la 26° vest de meridianul Greenwich, ceea ce dovedea prezenţa unui curent statornic de la est, căci altfel, numai cu puţinele răbufniri ale vîntului, n-ar fi putut să înainteze 180 de mile spre apus.

Acum erau aproape de drumul vapoarelor, totuşi, în chip de neînţeles, la orizont nu se vedea nici o pînză de corabie, nici o dîră de fum. Dar nici nu mai puteau să treacă multe zile pînă să întîlnească un ajutor. Anton Lupan se simţi înviorat şi îşi dădu silinţa să îmbărbăteze şi oamenii.

— Prieteni, mai îndurați o zi-două şi vă jur că sîntem scăpaţi!

Atunci Haralamb se ridică de jos, clătinîndu-se, ameţit, cu părul încleiat pe frunte, cu ochii rătăciţi, şi se apropie de el, rînjind:

— O zi-două ai spus? Cine să scape? Tu, ei, voi? Scăpaţi, dacă puteţi; eu nu mai aştept!

Şi cu puteri pe care nimeni nu i le-ar mai fi bănuit, se repezi spre parapet, rîzînd sălbatic, un rîs fără nimic omenesc în el:

— Ha-ha-ha! Scăpaţi dacă puteţi, nebunilor!

Căpitanul îi ţinu calea, îngrozit. Gherasim sări de jos şi veni în ajutorul lui. Dar în faţa căpitanului, care-l cuprinse în braţe, el însuşi fără puteri, Haralamb se înmuie ca o cîrpă şi căzu pe punte, hohotind:

— De ce m-aţi adus aici?... Sînt tînăr, măi fraţilor... nu vreau să pier!... Spune, vere Ieremie, spuneţi, măi băieţi, oare acum plouă pe la noi?...

Apoi încet, hohotele se prefăcură în suspine, suspinele se potoliră domol şi Haralamb rămase nemişcat pe punte, căzut poate în somn, poate în leşin. Gherasim îl trase la umbră, îi puse cîrpe ude pe frunte, pe piept, la subsuori, privindu-l cu lacrimi în ochi, lacrimi pentru suferinţa lui şi a tuturora.

Acestea se întîmplau în Oceanul Atlantic, la 4° nord de ecuator, la 27° latitudine vestică, în ziua de 2 octombrie 1882...

Vedeţi dar ce mulţi ani au trecut de atunci! Dar Haralamb n-a pierit şi a trăit, cum se spune, pînă la adînci bătrîneţi. Aşa l-am cunoscut, acum nu ştiu cîte veri, într-un port de pe malul Dunării — şi de la el ştiu cea mai mare parte a întîmplărilor pe care le-am povestit aici. Avea optzeci şi ceva

de ani, şi pînă prin 1925 fusese îmbarcat, ca secund, pe un cargobot romînesc, după ce străbătuse mările pămîntului, pe vapoare care purtau pavilioanele tuturor naţiilor. Dar dacă pe multe din ele le uitase, cum uitase de căpitanii, de marinarii lor, de „Speranţa" îşi amintea ca şi cum ar fi navigat cu ea pînă ieri — şi tot aşa îşi amintea de Anton Lupan şi de ceilalţi ai lui... Ehei, dar trecuse timp de atunci, „Speranţa" putrezise în cine ştie ce port, căci de mult, îmbătrînită fiind, trecuse în stăpînirea unui căpitan grec, la Pireu. Şi cînd îmi povestea acestea, venind vorba de Pireu, cine ştie a cîta oară, am văzut pe chipul lui Haralamb trecînd un zîmbet şters, iar în ochii lui, încă verzi cum îi ştim, am văzut aprinzîndu-se lumina nostalgiilor.

— Da, a pierit şi ea, de mult, să nu mă mai întrebi!

Iar eu am ştiut că se gîndeşte la cafegioaica lui, de demult, şi nu l-am întrebat nimic...

Şedeam pe cheiul portului, cu un harbuz roşu între noi, sau la o măsuţă strîmbă, la cîrciuma lui kir Sofocles de la Vadul Turcului, unde beam pe îndelete, cu un pahar cît degetarul, inimă de vin alb, adus de la Iveşti şi pus să îngheţe două ierni la rînd în butoi, ca să rămînă sus numai duhul strugurelui, nu şi apa sărbădă trasă din pămînt. Iar Haralamb, în timp ce pepenele, roşu ca unele amurguri la ecuator, îşi topea cristalele de zahăr în sucul roşu ca buzele... Ale cui? Da, şi de Laleli îmi vorbea uneori... Sau în timp ce vinul îi încălzea, cu inima lui, sufletul copleşit de amintiri, el îşi relua povestirea pe care am scris-o aici:

— Da, era prin '81 sau prin '82... Pune '82, să mă întinereşti un pic!... Am zăcut aşa, în nesimţiri, mai ştiu eu cît, pînă ce, deodată am auzit glasul lui Gherasim...

— Domnule, zise Gherasim, a doua zi, aproape de prînz, că asta era ora cînd începeau nălucirile. Ia vino să vezi ce-o fi! Cînd erau nori, ziceam că sînt corăbii. De data asta văd nori, îi văd limpede, ce naiba, că doar n-oi fi chiorît — dar te pomeneşti că tocmai acum e un vapor!

Nici vaporul n-ar fi fost rău, deşi de cînd cu „Wotan", nu mai puteai să speri din toată inima, în salvarea lui.

Dar nu! Se terminase cu mirajele! Erau nori, nori adevăraţi, nori grei, mustoşi, înaintînd dinspre sud, întunecînd cerul, gata să se verse asupra oceanului ca nişte butii cu fundul sărit.

Şi cînd ploaia începu, jumătate de ceas mai tîrziu, oamenii ridicară capetele spre cer, rîzînd, plîngînd şi o sorbiră însetaţi şi fericiţi, în picături amestecate cu lacrimile. Ei nu-şi puteau potoli setea astfel, dar niciunul nu se îndura să-şi plece capul, să întindă o pînză şi să adune ploaia în butoi.

— Numai de n-ar sta! zise Mihu, cu capul dat pe spate, cu ochii închişi, cu cămaşa desfăcută la piept, ca apa să-l îndestuleze pe deplin.

— N-avea grijă că asta, dacă s-a pornit, o ţine aşa zile în şir! îl linişti Anton Lupan, îmbătat de ploaie ca şi restul echipajului.

Mihu rîse, fără să deschidă ochii:

— De unde ştii, domnule? Dacă-i vorba de Instrucţiunile Nautice, nu mă prind!

Alături, Negrilă lăpăia picăturile de ploaie, cu limba scoasă de un cot.

— Al naibii cîine! îl pizmui Ieremia, privindu-l pieziş. El e mai dibaci decît noi. Ia te uită ce limbă, măi fraţilor! Cu asta aduni o găleată pe ceas, zău!...

Ploaia ţinu multe zile, într-adevăr, cum scria în Instrucţiuni — deşi, după ele ar fi trebuit să plouă de mult. Vîntul care o adusese se roti uşor, trei carturi mai la est, şi atunci căpitanul nu mai avu nici o îndoială că întîlniseră alizeul de sud, căci acesta depăşeşte adesea ecuatorul, intrînd în zona celuilalt, dacă îl vede adormit. „Speranţa" naviga pe vechiul ei drum, spre sud-vest, cu vîntul travers în babord — şi făcea iarăşi peste o sută de mile pe zi.

Ploua, ploua necontenit, butoaiele erau toate pline şi totul pe bord era ud.

— Măi, să nu care cumva să cîrtiţi, că mă supăr foc! îşi preveni Anton Lupan oamenii, văzîndu-i că încep să se uite plictisiţi la cerul care turna mereu.

— Nu cîrtim, domnule, răspunse Haralamb, dar acum ar mai putea să se ducă şi prin alte părţi, c-or mai fi şi alţii care au nevoie de ea.

La 5 octombrie, dimineaţa, printr-o spărtură de nori, soarele se arătă atît încît Mihu să-i poată măsura înălţimea — şi calculele făcute apoi dovediră că în clipa aceea goeleta trecea ecuatorul, exact în dreptul celui de al 29-lea meridian vestic, numărat de la Greenwich.

După tradiţiile marinăreşti s-ar fi cuvenit ca Ieremia, Ha-

ralamb și Mihu, marinari proaspeți, să fie cufundați într-un butoi cu apă, spre a primi botezul ecuatorului. Dar cum de sus ploaia continua să cadă mereu cu găleata, căpitanul socoti că un alt botez era de prisos.

— De acum înainte vă puteți socoti marinari adevărați! le spuse, îmbrățișîndu-i. Ați înfruntat aproape toate încercările mărilor și oceanelor...

— Cum *aproape* toate, domnule? protestă Haralamb, poate pe bună dreptate, el pare-se fiind acela care suferise mai vîrtos. Am înfruntat vîntul și furtuna, piratii lui Spînu, rechinii, ne-am luptat cu maurii, am dat piept cu armatanul, cu valuri cît munții, am îndurat setea și arșița de ziceam că nu mai scăpăm niciunul... La ce încercare ar putea să ne supună...

— Nu zice vorbă mare! îl opri căpitanul.

Dar nu-și sfîrși vorba bine, cînd un fulger, gros ca odgonul care se pune la ancora de o mie de ocale, țîșni din inima norilor și după ce-i făcu să pîrîie, se răsfiră în șuvițe, răspîndindu-se pe tot cerul. Văzduhul se umplu de tunete, care făcură să tremure catargele corăbiei.

— Uite, al naibii Sfîntu' Ilie, trecu și el ecuatorul! rîse Ieremia, mai mult ca să-și ascundă spaima care făcuse să-i sară inima.

Fulgerele și tunetele, odată pornite, nu se mai opriră pînă seara, umplînd văzduhul de lumini încrucișate și de bubuituri, ca pe un cîmp de bătălie.

La ecuator aerul e încărcat de electricitate și cînd scînteia unui fulger se aprinde, nimeni nu mai poate împiedica pornirea celorlalte. Nu puține vapoare au fost lovite aicea de trăsnet și au pierit fără urmă. La Rio-de-Janeiro, de pildă, „Speranța" avea să întîlnească vaporul american „Alert", care pleca spre nord, încărcat cu cereale; două săptămîni după aceea, la Buenos-Aires, Anton Lupan citea în ziare că „Alert" nu mai trecuse linia ecuatorului; la linia nordică a Alizeului de sud, vaporul american fusese lovit de trăsnet și se înecase, iar echipajul, care din fericire fusese salvat de alt vapor, trecuse prin momente de groază pe care ziarele nici nu se încumetau să le descrie.

Echipajul „Speranței" n-avea nevoie să cunoască această tragedie viitoare, ca să încerce groaza încă de pe acuma. Fulgerele cădeau în apă, ca o ploaie de foc împletită cu ploaia cealaltă, făcînd să fiarbă întreaga față a oceanului.

Dintre toate primejdiile întîlnite, aceasta desigur era cea mai înspăimîntătoare, fiindcă putea veni pe neașteptate, fără să bănuiești care fulger și care clipă ar putea aduce pieirea.

— Dumneata nu estem frică? îl întrebă bucătarul pe căpitan, care stătea neclintit la cîrmă.

— Nu chiar așa de tare, Ismaile. Fulgerele nu prea caută lemnul corăbiilor.

— Parcă ala fulger știam unde estem lemn? Dacă veneam încercam?

Pe seară văzduhul se domoli, și odată cu căderea nopții oceanul se îmbrăcă în mantia liniștei dorită atît.

Vîntul bătea statornic și plin; nu se auzea decît foșnetul etravei spintecînd valurile de plumb.

— Domnule, zise Gherasim, seara la ora opt, după ce bătu clopotul de cart și se duse să ia cîrma, căci era rîndul lui. Acum cred că s-a mîntuit! Avem și noi dreptul să răsuflăm puțin.

Haralamb, care era pe aproape, îl auzi și zise, temător, ca omul pățit:

— Nu spune vorbă mare, Gherasime! Mai știi?...

Nu, într-adevăr, fusese destul! Peste noapte cerul se limpezi, și oamenii din cartul al doilea avură norocul să vadă primii Crucea Sudului, sclipind magnific la orizont, în bordul stîng.

Într-adevăr, fusese destul! Acum, „Speranța" naviga sfoară, spre coasta Braziliei, cu același Alizeu de sud, statornic și neostenit, care o duse așa patru zile în șir. La 1 noaptea, spre a cincea zi, omul de veghe strigă:

— Se vede un far în prova! Am ajuns!

Era farul de la Capul Olinda, în spatele căruia, curînd, avea să-și arate sclipirile farul de la Pernambuco, portul atît de mult așteptat... Atlanticul rămăsese în urmă, cincizeci de zile după plecarea de la Gibraltar.

Să uităm suferințele, să uităm slăbiciunile, ridică-te, Ieremie, nu te rușina, Haralamb! Fiți bine veniți, dragii mei prieteni, bravii mei marinari!...

CAPITOLUL XXI

PRIMĂVARĂ ÎN BRAZILIA

Şi totuşi, la bordul „Speranţei" nu domnea însufleţirea la care te-ai fi aşteptat.

Soarele strălucea sus, pe un cer de smarald, făcînd să scînteieze faţa oceanului care rămînea în pupa — ehei, Oceanule, ce credeai ?!... Zburau albatroşi pe deasupra catargelor, iar pe faţa apei ţipau prelung, întrebător, pescăruşii albi. Coasta Braziliei îşi desfăşura în faţă, la opt mile, la patru, la trei, terasele lungi înecate în verde de smalţ. Aerul era curat şi în lumina soarelui totul lucea.

Şi totuşi, pe puntea „Speranţei"...

După cincizeci de zile, echipajul ajungea într-un mare port, într-un mare oraş şi oricine, în locul lor, ar fi fost dornic, nerăbdător, să pună piciorul pe uscat.

— Măi vere Ieremie, îmi călcai pantalonii ; să-mi calc oare şi haina ?

— Eu ştiu ? Calc-o, dacă ai chef.

Haralamb se scărpină în cap :

— N-o calc ! Las-o naibii, că n-am nici un neam în America... Da' tu nu te bărbiereşti azi ?

Ieremia îşi pipăi obrazul neras.

— Eh ! Să mai stau să ascut briciul, să mă săpunesc, să...

Nu era bărbierit de cînd începuse alizeul pe ocean.

Ismail stătea la cîrmă şi picotea ; bompresul „Speranţei" îşi mişca umbra pe valuri în zig-zaguri largi.

— Cască ochii şi ţine cîrma cum trebuie ! îl trezi Gherasim care, gol pînă la brîu, se spăla pe punte, mai către prova.

Bucătarul tresări, își băgă nasul în busolă și cîtăva vreme bompresul nu se mai bălăbăni, luînd-o după fiecare val. Dar pe urmă Ismail se uită plictisit pe ocean, oftă și începu să picotească iar. Acum Gherasim se supără de-a binelea; lăsă spălatul și apropiindu-se de cîrmaci îl zgîlțîi, cu arțag:

— Tu ce faci aici? Crezi că asta-i oală, să mesteci cu linguroiul în ea?

— Dar tu de ce supăram? răspunse Ismail, nu cu mai puțin arțag. Ce, tu estem căpitan?

Căpitanul stătea la prova, aplecat peste parapet, și privea, cu o tristețe de neînțeles, uscatul care se apropia. Traversase Atlanticul, își împlinise o parte a visului de ani — și pare-se, nimic nu-l oprea să-și realizeze visul pînă la cap. Dar... Dar ce bucurie îl aștepta la uscat?

— Haide, nu vă mai certați! strigă cu jumătate de glas, auzind gîlceava dintre nostrom și bucătar.

Negrilă veni lîngă el, dădu din coadă, sfios, apoi se ridică pe parapet, cu coama în vînt, și privi țărmul, adulmecînd în aer, parcă singurul nerăbdător dintre toți ceilalți. Dar îndată, pesemne dîndu-și seama că era alt țărm, nu cel căutat, se lăsă să alunece pe punte, cu privirea tristă a unui om bolnav.

Anton Lupan oftă. Negrilă îl privi și scheună, încet, sfios, ca și cum ar fi întrebat ceva, ca și cum ar fi vrut să spună: „Oare de ce oftăm cu toții așa?"

— Haide, măi băiete, du-te de-ți orînduiește și tu puțin hainele astea, că doar o să coborîm în oraș! Și puneți cizmele, nu mai umbla în picioarele goale!

Era glasul lui Gherasim, care acum se luase de cel mai tînăr membru al echipajului.

Mihu ridică din umeri, cu gîndul aiurea.

— Lasă, nene Gherasime, că nu m-alege nimeni! Iar cizmele alelalte, mă strîng, știi doară!

Hotărît că șeful echipajului era cu arțag:

— Ia uite la el, țîncu', a prins glas! zise batjocoritor, cum nu-i era de loc firea. Da' ce crezi tu, de asta mi-e mie, că te-o alege ori nu te-o alege cineva? Eu vreau să nu ne facem de rîs, că doar nu sîntem zlătari!

Musul n-avu încotro și coborî în cabină.

— Uite comèdie! pufni Gherasim, în urma lui. Sînt toți burzuluiți și pămîntii în obraz, de parcă li s-au înecat corăbiile pe care nu le au!

Apoi, sfîrșind cu spălatul și cu mușt ruluiala, cîrmaciul se așează pe bocaport, răsuflînd ușurat.

Zburau albatroșii pe deasupra catargelor, piuiau pe jos pescărușii albi. Gherasim își dădu capul pe spate și privi cerul înalt. Iată că soseau în Brazilia, curînd scripeții aveau să-și înceapă scîrțîitul subțire, ca al firului de trestie în bătaia vîntului, toamna, pînzele aveau să coboare pe catarge, avea să cadă ancora și să zornăie lanțul, care cincizeci de zile ruginise nemișcat în puțul lui, la prova. Pe urmă aveau să... Aveau să...

Gherasim își luă ochii de pe cer, privi puntea, ascultă, nu auzi nici un glas, clipi mirat — și deodată simți în jurul lui un gol searbăd, un gol nemăsurat, care-l împresura, cuprinzîndu-i sufletul, inima. Și fără să-și dea seama, cîrmaciul scoase un oftat adînc, amar...

— Da' tu ce scheuni, hai? Ia uite la el, lighioana!

Numai pe Negrilă nu-l mușt ruluise azi.

Cîinele, care se apropiase, privindu-l cu ochii vii, mari, vorbitori ca ai oamenilor, își lăsă capul în jos întristat — și porni cu pași nehotărîți pe lîngă parapet, dînd ocol punții, ca și cînd tot ar mai fi nădăjduit să întîlnească pe vreunul să-i înțeleagă scheunatul și să-i răspundă ceva.

Rămas singur, Gherasim se înmuie iar. Și iar se întrebă, și iar se gîndi, frămîntîndu-se pe marginea bocaportului, pînă ce deodată, se ridică și porni întins spre Anton Lupan.

— Domnule, vreau să-ți spun o vorbă!

Căpitanul întoarse capul încet, pe gînduri, cu privirea pierdută departe, peste Atlantic.

„Măi să fie-al naibii! se miră cîrmaciul. Și ăsta-i apucat!"

— Spune, Gherasime! S-a întîmplat ceva?

Ieremia, Haralamb, Cristea Busuioc, ieșiră pe tambuchi și se opriră alături, fără să știe încotro s-o ia. Gherasim le aruncă o privire, șovăi, apoi ridică din umeri și începu vorba, tocmai cînd în capul scărilor se ivea șchiopătînd Mihu, de bine de rău pieptănat, dar cu hainele tot așa de mototolite cum zăcuseră în dulap. Cît despre cizmele lăcuite, de la Țarigrad, mai bine le-ar fi dat naibii că se făcuseră mai mici și îl strîngeau de îi ieșeau ochii din cap.

— Aș vrea să-ți pun numai o întrebare, domnule, dacă se poate și nu te-o supăra, începu cîrmaciul, cu oarecare arțag. Ia spune-mi, mai la urma urmei, de ce n-am luat-o cu noi și-am lăsat-o acolo?...

Căpitanul se făcu palid.

— Pe cine, Gherasime ?

— Las' că știi dumneata !

Ceilalți tresăriră și înaintară un pas.

Mihu simți că i se învîrte capul, cu tot sîngele din trup adunat în obraz ; cizmele, parcă nici nu le mai avea.

— Adnana !? zise el, ca și cum ar fi răspuns, ca și cum ar fi întrebat.

Din palid, chipul căpitanului se aprinse ca felinarul din babord, noaptea.

— Adnana !?

Ce importanță are dacă era spus cu teamă, cu nedumerire, sau numai cu mirare, sau poate cu cea mai vorbitoare explozie de bucurie ? Nu are importanță decît că, după o tăcere de două luni de zile, pe puntea aceasta, lovită de toate încercările, fusese rostit, în fine, numele Adnanei !

— Adnana !

Auzindu-l, Negrilă se repezi înainte, trecu printre picioarele oamenilor, mai-mai să-i dărîme, și ajuns în fața căpitanului începu să latre, să latre și să scheaune, fluturîndu-și coada, mirat, întrebător, cu nerăbdare și cu bucurie.

Echipajul simți că puntea începe să se legene, aiurea, în vreme ce pînzele fluturau pe ghiuri, iar bompresul răzuia colinele verzi ale Braziliei, îndreptîndu-se spre Argentina.

— Ce faci, Ismaile ? strigă Gherasim, venindu-și în fire. Intrăm în Pernambuco, nu mergem la Buenos-Aires !

Dar cînd se uită în urmă, bucătarul nu mai era la cîrmă, ale cărei cavile se jucau zglobii în soare, sub smuciturile valurilor, ci își vîrîse capul printre umerii lui Haralamb și Ieremia, cu aceeași nedumerire, cu aceeași mirare, aceeași bucurie ca ale lui Negrilă.

— Ce cauți aici, tîlharule ?! Fugi înapoi la cîrmă !

Totul se schimbase pe puntea „Speranței", ca printr-o magie — și cerul era mai albastru, și colinele, în față, mai îmbietoare, și zborul albatroșilor mai înalt și mai falnic.

Anton Lupan își stăpîni primul tulburarea, deși tulburarea lui fusese mai mare decît a tuturora ; dar el era dator să răspundă de soarta echipajului chiar și pe timp frumos, nu numai pe furtună. De aceea, după ce-și trecu mîna pe față ca și cum ar fi vrut să vadă dacă își recăpătase vechea înfățișare, se uită

în ochii cîrmaciului şi vorbi, luptîndu-se din răsputeri să-şi potolească bătăile inimii şi să pară că vorbeşte ca în oricare altă zi a săptămînii :

— N-am luat-o cu noi, Gherasime, din pricini mai multe.

— Şi care-ar fi acelea, domnule ?

— Păi, de prima oară, mi-a fost teamă să nu înceapă cîrteala...

— N-am fi cîrtit niciodată ! strigară oamenii, aproape toţi într-o răsuflare.

Căpitanul clătină din cap, cu îndoială, şi zîmbi, plin de înţelepciune. Apoi îşi aruncă privirea pe deasupra celor ce-i stăteau în faţă şi urmă, cu glasul mai tare, uitîndu-se înadins spre cîrmă :

— Cineva, mai ştiu eu cine, ar fi făcut-o *zînă,* ar fi zis că a venit să ne scoată din fire.

Corabia făcu o smucitură. Ismail se ridicase în picioare, cocîrjat, tremurînd, cu ochii în pămînt de ruşine.

— Am greşit asta cap prost ! Ceream iertare !

— N-am de ce să te iert, Ismaile ! Noi am hotărît că tot omul e slobod pe gîndurile sale. Şi-apoi, la fel ca tine au mai gîndit şi alţii, îmi pare... Tu cam ce zici, Ieremie ?

— Să vezi, domnule, eu...

— Lasă, băiete ! N-ai spus tu, dacă mi-aduc aminte, că femeia şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coada lui Sarsailă ?

— Eu am spus cu coarnele, dar e tot una ; tot o vorbă proastă rămîne !

— Iată dar de ce-am luat hotărîrea de care-mi ceri socoteală azi, Gherasime. Şi treaba nu s-ar fi oprit aicea, fiţi siguri. Într-o zi vi s-ar fi părut că Adnana nu-şi face treaba cu toată sîrguinţa, că a lăsat un colţ de punte nefrecat ca lumea...

— Da' de unde ! sări Cristea Busuioc, care după îndelungată tăcere vorbea iarăşi. Nici n-am fi îngăduit să-şi rupă mîinile cu asemenea treburi de ocară...

Şi zicînd aceste cuvinte, care-i îndreptăţeau o altă lungă tăcere viitoare, plutaşul îşi băgă mîinile în brîu, ridică umerii şi îşi flutură barba falnică.

— Ei vezi ! răspunse căpitanul. Iată încă un temei de care am ţinut seama ! Voi credeţi că ea, s-ar fi simţit bine să vadă că o cocoloşiţi ca pe o regină ?... Ascultaţi ce vă spun eu, prieteni ! La început, da, ar fi mers bine, dar de la o vreme ar fi

început cîrteala și nemulțumirea. Pînă și lui Mihu i s-ar fi făcut lehamite cu timpul, s-o vadă că-i poartă tricourile.

— Niciodată, domnule! exclamă musul, făcînd un pas înainte, cu atîta îndemn, cu atîta aprindere, încît ceilalți întoarseră capul, cuprinși de mirare.

— Ei, ține-ți firea, băiete, nu te-aprinde! îl potoli șeful echipajului, mirat și el de atîta căldură.

Anton Lupan tăcu o vreme, privindu-i pe fiecare, ca și cum ar fi vrut să le citească în suflet.

— Iată deci, prieteni, cam care-au fost pricinile. Dar...

— Dar? întrebară oamenii, cu o umbră de nădejde în glasurile pline de căință amară.

Căpitanul zăbovi iarăși.

— Dar acum, după ce au trecut peste două luni de zile, dacă într-adevăr i-ați simțit lipsa și credeți că ați ști s-o prețuiți cum se cuvine, dacă socotiți că am făcut o greșeală lăsînd-o la Marsilia, atunci poate s-ar găsi o cale să ne răscumpărăm vina.

— Care, domnule?

— S-o chemăm printr-o depeșă și să ne ajungă din urmă, de pildă la Montevideo sau la Rio-de-Janeiro.

— Și-ar fi cu putință? întrebă Gherasim, temîndu-se să-și arate bucuria. Cînd să primească depeșa, cînd să-și orînduiască treburile, cînd să ia vaporul?... Că peste douăzeci de zile noi o să fim plecați din Rio-de-Janeiro. Și-apoi, cu ce bani să vină?

— Cu banii nu-i nici o grijă; o să-i plătească Banca noastră de la Marsilia; pentru asta nu-i nevoie decît să spun o vorbă aici, la una din sucursalele ei din Brazilia. Cît despre celelalte, o să meargă mai ușor decît ne închipuim vreunul. Depeșa, prin cablul transatlantic, o poate primi în două zile.

— Mare minunăție!

— Apoi nu-i mai rămîne decît să ia vaporul și în douăzeci și cinci, treizeci de zile, o să fie la Rio.

— Asta înseamnă că o s-o așteptăm acolo vreme destulă. Ce facem cu Martin Stricland, domnule?

— Aha! Deci iată că tocmai tu ai început să cîrtești, Gherasime! Cum adică, între Martin Stricland și Adnana...

Oamenii începură să murmure. Cîrmaciul își duse mîna la inimă.

— Vai de mine! Oare de Stricland îmi pasă mie! Mă gîndeam la contract, că la 1 decembrie...

— Vezi cum începi să şovăi, cîrmaciule? Atunci de ce-ai mai venit să-mi ceri socoteală?

— Lasă, domnule! sărira ceilalţi. Cu Martin Stricland om găsi noi un mijloc să ieşim din încurcătură...

— Numai ea să vină!

— Că de aşteptat, om aştepta şi-o lună!

— Bine!... încuviinţă căpitanul. Atunci, cum ajungem, să ştiţi, că trimit depeşa. Dar ia staţi, fiindcă aţi pomenit de Stricland, unde o s-o culcăm pe Adnana? Doar n-o să stea cu el în cabină!

— Îi dăm cabina noastră, că noi şi-aşa, acum dormim pe punte.

— Şi mai la sud, cînd o veni frigul?

— Ei, ne-om cuibări prin magazie! De asta să nu-ţi fie grijă, domnule!...

— Atunci, aşa să rămînă!... Şi-acum toată lumea la posturi. Iată că sosirăm! Haralamb, Ieremie, pregătiţi ancora! Mihule, unde ne-a fost gîndul?! Ridică repede pavilionul Braziliei! Ismaile, vezi că intri în dig, băiete, fir-ar Laleli a ta să fie! Gherasime, ia, mai bine, treci tu la cîrmă!

„Speranţa" ancoră la Upper Topsail Reach, în portul Pernambuco, la ora 12, în zia de 10 octombrie, departe de cargoboturile care descărcau sau încărcau mărfuri, încît ai fi spus că e primită ca un iaht care călătoreşte numai pentru plăcerea stăpînului.

Indată ce pupa fu amarată la chei şi se aruncă schela, Anton Lupan, fără să-şi mai schimbe hainele, cum făcea de obicei cînd ajungea în porturi, sări pe mal şi-l lăsă pe Gherasim să se descurce cu medicul, cu poliţia şi cu vama... Cît despre Martin Stricland, lui n-avea să-i poarte de grijă decît bucătarul; pentru ceilalţi, ori om viu, ori mumie, călătorul le era tot una.

O jumătate de oră mai tîrziu, căpitanul „Speranţei" se afla în holul Poştei Mari, la ghişeul unde se primeau cablogramele, şi scria, cu mîna îngheţată, de parcă n-ar fi fost în octombrie, primăvara Braziliei:

„Primeşti bani Bancă. Ia primul vapor. Post liber matelot. Te aşteptăm Buenos-Aires".

Şi iscăli, cu inima strînsă de îndoială. Dar dacă se rupea cablul, înainte de plecarea telegramei? Dar dacă greşeau adresa? Dar dacă... Şi oare era sigur de Adnana că avea să vină?...

După ce mai citi odată cele treisprezece cuvinte, pentru care

îi bătuse atît de tare inima, şovăi, îşi şterse iscălitura şi în locul numelui scrise : „Echipajul Speranţei".

Ce repede se făceau unele lucruri ! Nu trecuse nici o oră de la debarcare, — şi fusese pe la Bancă, trimisese cablograma — nu-i mai rămînea decît să aştepte scurgerea zilelor.

Anton Lupan porni pe străzile care duceau la vale, spre malul oceanului. Întîlnea trăsuri, ai căror cai aveau coamele împodobite ca de sărbătoare, întîlnea oameni cu faţa brună, îmbrăcaţi în haine albe, cu pălării mari de paie, femei cu botine roşii, cu umbreluţe gingaşe pe umeri, vînzători de portocale, florărese cu coşurile pline, copii fugărindu-se pe trotuare, înjurînd gros ca lustragiii... Din grădini îşi plecau ramurile deasupra străzii chiparoşii şi magnolierii... Aerul era cald, dulce, ameţitor de mirosul florilor... Primăvară în Brazilia !

În timp ce străbătea marea esplanadă, Anton Lupan urmărea în gînd drumul cablogramei peste paralele şi meridiane, peste Gibraltar, peste Baleare, pînă-n piaţa frînghierilor, unde acum se scuturau castanii...

Curînd portul se desfăşură în dreapta, cu furnicarul lui de bărci, remorchere, şalupe, corăbii şi vapoare pe fundalul profund al oceanului. „Speranţa" era cea mai aproape, colea jos, legănîndu-se vioaie în parîme. Căpitanul o privi cîteva clipe, cu mîndrie şi înduioşare, apoi porni mai departe, cu simţămîntul stăpînului care îşi regăseşte ograda după o lungă pribegie dar în timp ce cobora spre chei, se opri deodată la jumătatea scărilor. Pe puntea corăbiei se vedea îmbulzeală mare ; de ce se agitau oamenii ? Se întîmplase ceva cu Martin Stricland, cu poliţia, cu vama ?

Căpitanul sări treptele trei cîte trei la vale, ocoli scuarul, trecu prin faţa iaht-clubului, dădu să traverseze cheiul — şi la jumătatea lui se opri iarăşi : un matelot străin freca de zor habitaclul busolei, cu un zel care pe căpitan îl umplu de nedumerire. Echipajul îi dădea tîrcoale : unul îi ţinea cîrpele, altul cutia de ceară, iar Ismail se agita cel mai tare, oferindu-i stăruitor borcanul în care adunase nisipul armatanului...

Anton Lupan îşi ridică sprîncenele şi porni mai departe, şovăitor, întrebîndu-se ce comèdie puseseră oamenii săi la cale. Cine era matelotul acesta, cam micuţ pe lîngă ceilalţi, cu părul într-o legătură roşie, care-i cădea pe umăr, ca a piraţilor, cu tricoul vărgat, ei Doamne ! — cu pantalonii strînşi pe gleznă, pantaloni cenuşii din pînză de corabie ?...

— Sst ! Vine căpitanul ! auzi, încă de departe, glasul cîrmaciului.

Oamenii se întoarseră cu faţa la chei ca mişcaţi de-o singură sfoară, şi sfioşi, şovăielnici, cu priviri ruşinate, se traseră înapoi, după catarge, lăsînd puntea la pupa, goală. Numai Negrilă rămase locului, gîfîind fericit, cu limba scoasă de-o palmă, dînd mîndru şi triumfător din coadă, în vreme ce matelotul străin, alături, freca de zor habitaclul, cu legătura roşie fluturîndu-i sprinţară.

Antôn Lupan simţi rotirea pămîntului, cunoscută, dar îndeobşte nesimţită de oameni. Simţi o legănare largă, întîi domoală, apoi vertiginoasă, în care oceanul se ridică pe cer iar cerul luă locul oceanului. Şi din această ciudată legănare, o forţă necunoscută îl aruncă pînă în marginea cheiului, lîngă schelă, fiindcă în fiinţa lui nici un nerv nu transmisese vreo poruncă picioarelor.

În clipa aceea, matelotul străin îşi smulse basmaua, îşi scutură părul şi se întoarse, cu capul plecat gingaş pe un umăr, cu genele-i lungi fluturînd întrebătoare, cu sfială, cu teamă.

Era primăvară în Brazilia ! Era primăvară, primăvară ! — şi nimeni nu cercetase calendarul, nimeni nu ştiuse s-o vadă. În ochii lui Anton Lupan veniră lacrimi calde, blajine, şi el îşi simţi inima cînd grea, cînd uşoară, dar fierbinte într-una, ca o urnă cu lavă.

— Adnana ? !

Nu era glasul care cheamă, ci care întreabă. Glasul care spune : „Nu visez oare ?“

Stăteau la cinci paşi unul de altul, el în marginea cheiului, ea pe punte, la cîrmă, niciunul neîndrăznind să pună piciorul pe schelă.

— Cînd ai venit ? întrebă căpitanul, în şoaptă.

Şi ea îşi duse mîna la piept, cu mişcarea aceea gingaşă, care ne-a fermecat prima oară :

— Eu ?... Acum patru zile.

— Dar cum ai ajuns pîn-aicea ?

Adnana ridică sprîncenele, mirată :

— Uite, cu vaporul acela.

— Şi tatăl tău ?

Ea îşi plecă privirea :

— A murit, o săptămînă după plecarea „Speranţei“.

— Îmi pare rău, Adnana !

— De ce?... A închis ochii în liniște, la soare, în mijlocul grădinii, cu un caier de cînepă în mînă. Nu mai vedea de loc în ultimele zile... Cred că s-a întîlnit cu el însuși... Poate murise de multă vreme...

Tăcură un timp, apoi Anton Lupan întrebă, negăsind alte cuvinte să spună:

— Și brutăria „Speranței"?

— A luat-o doamna Florion; mi-a făgăduit să păstreze firma.

— Dar bani de drum?...

— N-am venit cu clasa întîia; am fost îmbarcată ca ajutor la bucătărie. Mi-am cerut debarcarea acum o oră, cînd am văzut...

Și deodată, fata își duse mîna la gură:

— Poate m-am grăbit! Mai înainte ar fi trebuit să întreb... Oare o să mă mai primești în echipajul vostru, cum ai spus odată?

Iar Anton Lupan răspunse, repede, din toată inima, uitînd o clipă că este căpitanul corăbiei și echipajul trage cu urechea, să-l audă ce spune:

— Cu brațele deschise, Adnana!

Ea se aplecă înainte, dar el nu făcu nici o mișcare, fiindcă văzu mustața lui Ismail zburlită, curioasă și întrebătoare, în spatele lui Gherasim, care se scărpina în creștet, mai încurcat ca totdeauna. Și-atunci ea rămase la locul ei, ca mai înainte, răsuflînd repede, cu pieptul tresăltînd sub tricoul musului.

— Ai, în sfîrșit, încredere în mine? întrebă, cu un zîmbet de mică, de sfioasă ironie. Crezi că voi fi un matelot demn de restul echipajului?...

— Nu m-am gîndit la asta. Dacă te-am chemat...

— Cum, m-ai chemat?

— Da, astăzi! Ți-am trimis o cablogramă...

Adnana își duse mîna la inimă și ochii i se umeziră.

— Fiindcă echipajului... da, echipajului... nouă... mie, ne-a fost dor de tine. Iată, chiar și Negrilă...

Ea își simți umerii cum încep să-i tremure; se apleca, își dădea seama că se prăvălește peste schela care stătea între ei ca o barieră.

— Deci mă primești? întrebă, mușcîndu-și buzele.

— Da, Adnana!

— Cu brațele deschise?

El înclină din cap, speriat că putuse spune asemenea cuvinte.

— Ei bine, dar deschide-le odată ! izbucni Adnana, repezindu-se pe schelă.

La prova, Ismail își șterse o lacrimă cu dosul mîinii și zise, ridicînd un deget, cu înțelepciune :

— Dacă nu duceam Mahomed la munte, veneam ala muntele la Mahomed !

— Ia slăbește-mă cu pildele tale, turcule ! îl repezi cîrmaciul, ca să-și ascundă nu știu ce slăbiciune. Și voi, ăștilalți, ce-ați rămas aicea ? Hai, jos în cabină ! Nu mai pierdeți vremea; luați-vă boarfele și duceți-le în magazie.

Pe chei, Adnana rămăsese în brațele căpitanului, gingașă, tînără, mlădie — și plîngea sfios, dar din adîncul inimei, lacrimi amare, dulci, calde, bune... Lacrimi de fericire...

Primăvară în Brazilia !...

CAPITOLUL XXII

ÎN CONCURENȚĂ CU PREȘEDINTELE URUGUAIULUI!

Ca să navighezi de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, ceea ce înseamnă un drum de peste 2500 de mile, nu ai de ales altă cale decît de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului și Argentinei. În acest drum, un căpitan care se grăbește poate să ancoreze cel mult la Bahia, la Rio-de-Janeiro, ca să ia apă și provizii, apoi la Montevideo, dar nu are ce căuta la Buenos-Aires, decît dacă-i iese dracul în cale — căci asta înseamnă un ocol inutil de peste 200 de mile.

„„Speranța" părăsi portul Pernambuco la 12 octombrie, după o escală de două zile, adică numai atît cît fu nevoie să se repare micile stricăciuni prilejuite de uragan și să i se facă, în sfîrșit, lui Mihu o pereche de cizme pe măsură.

Primăvara în Brazilia o fi frumoasă, în ziua cînd vine Adriana. A doua zi, bagi de seamă că aerul e umed și fierbinte, ceea ce prieste vegetației tropicale, făcînd-o să-și desfășoare forțele-i magnifice și să îmbrace țărmul în perdele grele de verdeață, în care mișună gîze și jivine felurite. O fi priind negrilor, indienilor și metișilor; o fi priind, dacă vrei, chiar și altor neamuri, statornicite de cine știe cît timp aicea, spaniolilor din sudul peninsulei Iberice, italienilor și chiar francujilor — îi privește!

Încă din prima seară, echipajul „Speranței" începu să simtă nevoia altei clime. După ce ai îndurat setea și arșița ecuatorului, parcă nu mai ai vlagă, nici răbdare să aștepți scurgerea zilelor, bătut de soare, la adăpost de briză, între două cheiuri.

Chiar şi Negrilă care se zbenguia ca niciodată în jurul Adnanei, nemailăsînd-o să răsufle cît era ziua de mare, începu de la o vreme să se înmoaie, să se oprească locului cîte o clipă, adulmecînd obosit aerul umed şi aruncînd oamenilor priviri neliniştite; aşa stînd faptele, apoi plecarea trebuia grăbită, pînă ce cîinele nu începea să dea semne de turbare.

Oamenii muncirăă două zile pe frînte, îmbarcară apă, provizii, mai cu seamă fructe şi legume, căci din celelalte mai aveau încă destule, şi-n a treia dimineaţă se aflau la drum spre Rio-de-Janeiro. Drumul acesta decurse în linişte, fără nici o peripeţie pînă... Vom vedea pînă unde. Vîntul, aproape tot timpul din sectorul nordic, nu cerea echipajului decît să mute arareori ghiurile, cînd într-un bord, cînd în celălalt, fără să schimbe nici o pînză — şi, împreună cu curentul cald al Braziliei, îi ajuta „Speranţei" să străbată zilnic 140, 180 şi chiar 200 de mile.

Corabia naviga la 5—6 mile de coastă, pe care numai arareori o pierdea din vedere, de obicei după-amiezile, cînd soarele îmbrăca ţărmul într-o lumină atît de orbitoare, încît îl topea, făcîndu-l să dispară în albastrul oceanului şi al cerului.

La 15 octombrie, ziua, goeleta trecu prin faţa Bahiei, fără să oprească, şi îşi continuă drumul pînă la Rio-de-Janeiro, unde ajunse în dimineaţa de 20 ale lunii, lăsînd în urmă aproape toate vapoarele care navigau spre marele port al Braziliei.

Aici echipajul nostru nu găsi nici o pricină să întîrzie — şi după o escală de numai treizeci de ore, la 21 octombrie luă drumul spre Montevideo. Navigară astfel, mereu în lungul coastei, pînă la insula San Sebastian, de unde puseră capul pe Santa Catherina — de data asta lăsînd ţărmul departe, în dreapta — şi dăruindu-se oceanului în întregime. Vîntul bătea din aceeaşi parte într-una, cu rare încercări de furtună — şi corabia continua să înainteze cu o viteză pe care nu o sperase nimeni.

Micile întîmplări ale acestei odihnitoare cruciere poate nici n-ar mai trebui povestite, deoarece ele nu aduc nimic nou în viaţa corăbierilor. Din Jurnalul de Bord reiese că, la 25 octombrie, ajungînd cu mult înainte de timpul presupus la insula Santa Catherina, căpitanul găsi nimerit să tragă corabia pe uscat ca să-i cureţe şi să-i vopsească fundul, lucru care mai tîrziu poate s-ar fi făcut în condiţiuni mai grele. Deşi viteza „Speranţei" surprindea pe oricine, carena ei era plină de scoici şi de alge care-i frînau mersul.

— Ce zici, Gherasime? întrebă Anton Lupan, sfătuindu-se cu nostromul. A făcut o barbă cam mare. Nu crezi că ar trebui să i-o radem?

— Ar fi trebuit de mult, dar asta cere parale!

Căpitanul rîse, bătîndu-l pe umăr:

— Şi dacă nu ne-o costa nici o centimă?

— Am să zic că eşti făcător de minuni, domnule!

„Speranţa" intră în canalul care desparte coasta Braziliei de insula Santa Catherina şi, după ce coborî pînzele, rămînînd numai cu focul şi cu trinca, îşi continuă drumul încet, pe lîngă ţărm pînă ce, în faţa satului Don Miguelo, căpitanul socoti că locul era foarte nimerit pentru ceea ce voia să întreprindă. Vîntul bătea de la nord, puternic, însă în canal, deşi umflate, apele clipoceau blînd, într-o legănare domoală. Satul Don Miguelo se vedea sus, pe coline, în fundul unui mic golf albastru, care făgăduia corăbierilor o bună primire. Ajungînd aici, căpitanul puse cîrma la dreapta, corabia se îndreptă încet spre plajă, şi merse aşa, spre uimirea şi teama echipajului, pînă ce se simţi sub picioare fîşîitul aspru al nisipului frecat de chilă.

— Ne punem pe uscat! strigă Gherasim.

— Asta şi vreau! răspunse căpitanul, nepăsător, ca şi cînd „Speranţa" ar fi fost căruţă, nu corabie.

Era curînd după răsăritul soarelui şi, după cum arătau tablele mareelor, la ora aceasta fluxul atingea limita maximă. Cîteva ore mai tîrziu, goeleta, sprijinită în proptele, puse din timp, ca să nu se lase pe o coastă, stătea ţeapănă, stingheră şi parcă speriată, cu carena pe jumătate afară din apă, în vreme ce oceanul continua să se retragă, lăsînd în urmă rîuleţe care-şi căutau înfîrziate drumul, clipocind printre îngrămădirile de alge şi de cochilii răvăşite pe plajă.

Privită de jos, acum, după ce străbătuse Marea Neagră, Egeea, Mediterana şi Atlanticul şi adunase pe bordaj toate algele şi scoicile care voiseră să călătorească, sărmana corabie căpăta o înfăţişare monstruoasă şi totodată jalnică, semăna cu un uriaş animal marin mort şi aruncat la ţărm să se descompună. Totuşi, unele alge, cu flori albe şi negre crescute pe tije lungi, elastice, n-ar fi fost lipsite de graţie, dacă în ţesătura aceasta bizară n-ar fi colcăit, neliniştite de soarta lor viitoare, puzderie de vietăţi scîrnave, lipicioase, viermi puhavi şi crustacee hidoase, ca nişte caracatiţe, ca nişte monştri reduşi la o scară neprimejdioasă. Nu era de mirare că în ultima vreme

„Speranţa“ fusese escortată de toţi peştii oceanului, atraşi de această carenă murdară.

— Da, era timpul să-i dăm jos barba! Prea căram mulţi paraziţi, Gherasime! zise căpitanul, privind cu scîrbă viermuiala gîngăniilor marine.

— Unul singur parazit ajungeam! adăugă Ismail, care tocmai avusese de lucru la Martin Stricland în cabină.

Acesta nu ieşi pe punte nici măcar acuma, cînd înţepeneala corăbiei şi zarva pornită în jurul ei pe plajă ar fi putut să-i stîrnească, dacă nu nelinişlea, măcar puţină mirare.

Echipajul aruncă peste bord scara de frînghie, coborî pe nisip încă înainte ca apa oceanului să ajungă la chilă şi, învingîndu-şi sila, începu să cureţe cu raşchetele bordajul năpădit de scoici şi de alge. Cîţiva pescari care adunau stridii socotiră că ar face treabă mai bună ajutîndu-le corăbierilor, căci, într-adevăr, stridii puteau să culeagă peste nevoile lor, la alte refluxuri.

Scoicile înfipte în carenă nu s-ar fi dezlipit cu una, cu două, dar raşcheta, un fel de daltă cu buza îndoită, e în lumea lor ceea ce în lumea oamenilor ar fi, azi, carul de luptă. In faţa ei algele şi cochiliile săreau, prefăcute în fărîme, şi dedesubt scîndura rămînea curată, ca obrazul cel mai bărbos sub briciul bărbierului.

Pe la ora zece „Speranţa“ îşi lepădase paraziţii, care zăceau alături, în purcoaie putrede. Abia acum putea să se vadă limpede ce lest ticălos cărase după ea biata corabie!

Carena nu avea nevoie de nici o reparaţie, ci numai de o vopsea bună. Echipajul se puse pe lucru, şi la ora douăsprezece, cînd apele începură să crească iarăşi, goeleta proaspăt ieşită de sub pensulă lucea în soare, de parcă ar fi fost nouă. Nu trebuie să uităm că insula Santa Catherina, cuprinsă între a 27-a şi a 28-a paralelă sudică, se afla în apropierea tropicului, unde, sub adierea brizei calde, o vopsea, chiar dacă n-ar fi de calitatea cea mai bună, se usucă pe deplin în mai puţin de patru ore.

Inainte de căderea nopţii, oceanul retrăgîndu-se a doua oară şi apa uscîndu-se pe bordaj ca pe o rufă pusă la soare, întinseră încă un strat de vopsea peste primul, desăvîrşind ferchezuiala.

Cum fluxul următor nu avea să vină decît dimineaţa, echipajul găsi prilejul să viziteze satul şi să intre în prieteşug cu

locuitorii, mai toţi colonişti pripăşiţi prin partea locului abia în ultimele decenii. Cu tot numele iberic al acestei aşezări încîntătoare, cea mai mare parte a oamenilor aici erau nemţi şi limba germană se vorbea mai mult decît portugheza sau spaniola.

Coloniştii primiră cu prietenie şi căldură echipajul „Speranţei", care aproape de miezul nopţii se întoarse la bord încărcat cu coşuri pline de provizii : unt, ouă, legume şi fructe. Gazdele îi însoţiră pe plajă unde aprinseră focuri, în jurul cărora rămaseră multă vreme, cîntînd cîntece aduse din cealaltă parte a oceanului, din nordul, din centrul şi din sudul Europei, bătrîna mamă a tuturora, care, în amestecul de limbi, de glasuri, de armonice, cimpoaie, mandoline şi chitare, îi contopea laolaltă, într-o singură familie, unită prin acelaşi blajin şi calm suflu de nostalgie.

Cînd plecară, apa oceanului acoperise o bună parte din plajă şi începuse să clipocească sub carena „Speranţei".

În noaptea aceea echipajul dormi pe punte, ca într-o căruţă dejugată în marginea drumului — şi cu toate temerile care le neliniştise somnul, în zori corabia se legăna zglobie pe apele canalului, parcă bucurîndu-se că-şi lepădase trena murdară. Socotelile căpitanului nu dăduseră greş nici de data asta — şi astfel, puteau să înscrie în carnetul de cheltuieli o economie de mai multe lire.

— Dar dacă fluxul ar fi fost în scădere, aşa-i c-am fi rămas zălog la Don Miguelo ? întrebă Gherasim, cu o grijă tardivă.

— Aşa-i ! recunoscu căpitanul. Atît că eu am ales anume o zi cînd ştiam că-i în creştere, nu în scădere. Ieri soarele a fost în conjuncţie cu luna — şi asta măreşte fluxul, precum se ştie de cînd lumea.

Se ştie într-adevăr că apele oceanelor se umflă la ţărmuri şi apoi descresc, de două ori în douăzeci şi patru de ore, dînd naştere mareelor, datorite pe de o parte rotaţiei pămîntului, pe de alta atracţiei exercitată de lună şi de soare. Cînd aceste două astre se află în conjuncţie sau în opoziţie, efectele lor magnetice se unesc şi ridică mai mult apele oceanelor.

De la San Miguelo navigaţia continuă, pe lîngă coastă, în cea mai deplină mulţumire. Două zile mai tîrziu, „Speranţa" lăsă graniţa Braziliei în urmă şi intră în apele Uruguaiului al cărui pavilion fu ridicat pe catargul din prova. Cu fiecare grad

de latitudine, zăpuşeala tropicului se topea în unde şi odată cu răcorirea vîntului, viaţa la bord părea mai dulce şi mai zîmbitoare.

Acum totul lucea iarăşi, ca într-o vreme, parîmele nu mai zăceau grămadă, pe punte, alămurile se frecau de trei ori pe săptămînă, iar echipajul se lua la întrecere cu bărbieritul, cu călcatul hainelor şi cu spălatul rufelor.

Acum, dimineaţa, cearşaful Adnanei apărea iar pe punte, şi în spatele lui, fata cu părul înnodat în creştet îşi îngîna iarăşi cîntecul din Siria, care într-o vreme unora le stîrnise serioase temeri. Acum, nu mai spunea nimeni nici o vorbă îndoită şi nimeni nu mai îndrăznea să arunce încotrova priviri bănuitoare, dar în sufletele lor, oamenii tot mai simţeau uneori ghimpele neliniştei.

Acum Anton Lupan stătea întins în hamac, la pupa, la cîţiva paşi de hamacul în care dormise Adnana — şi-i asculta senin cîntecul în a cărui nevinovăţie credea ca în Efemeridele astronomice, dar uneori tot mai clipea cu teamă, gîndindu-se la nefericitul Ulyse.

Haide, însă, să limpezim lucrurile, odată pentru totdeauna, ca să nu purtăm şi noi în suflet temerea şi îndoiala vreunuia din echipajul „Speranţei"; a lui Ismail, de pildă, care de la o vreme, la el în bucătărie, cînd nu-l vedea nimeni, îşi mîngîia temător mustaţa şi clătina din cap cu grijă. Să ştim, odată pentru totdeauna, că, atît cît avea să dureze această călătorie, şi chiar după aceea, nimeni din oamenii noştri nu aveau să întîmpine vreo nenorocire, din pricina Adnanei. Primejdiile, dacă existau, şi s-ar fi putut oare să nu existe? — veneau de la alţii, de la Ismail bunăoară, cel mai îngrijorat în clipa de faţă de înrîurirea nefastă a nevinovatei sirene.

Cu carena curăţată de alge şi proaspăt vopsită, „Speranţa" nu făcea în zilele acestea niciodată mai puţin de 150 de mile — aşa că la 2 noiembrie se afla ancorată la Montevideo, cu mult înaintea unor vapoare care plecaseră odată cu ea de la Rio-de-Janeiro. Aici trebuiră să zăbovească mai multă vreme, pentru a-şi procura îmbrăcăminte călduroasă şi a pune sobe în cabine, în vederea frigului şi-a umezelei pe care aveau să le întîmpine de la intrarea strîmtorii. Cu hainele se termină repede şi cu sobele aşişderea, căci Martin Stricland, în seama căruia intra această cheltuială, iscăli cecul trebuitor, fără nici

o împotrivire; acest personaj afurisit arăta mult mai puţină grijă banilor, decît sticlelor sale cu whisky.

— Unde este patagonezul meu? întrebă, după ce iscăli cecul.

Gherasim, în sarcina căruia erau socotelile cumpărăturilor, ridică sprîncenele, cu mirare:

— Care patagonez, domnule?

— Bucătarul vostru, Hanibal, sau cum îl mai cheamă!

— Ismail! Dar nu-i patagonez, ci turc de pe malul Bosforului. Dacă vă trebuie un patagonez, o să vi-l putem găsi uşor, după o săptămînă, căci tocmai ne îndreptăm spre Patagonia.

Martin Stricland deschise un ochi:

— Da' tu de unde ai învăţat geografia?

— Să lăsăm asta, domnule!

— Atunci trimite-l încoace pe turcul acela!

— Ismaile! strigă Gherasim, ieşind pe punte. Vezi că te cheamă stăpînă-tu! Hai, du-te fuga şi-i varsă...

Ia-l însă pe bucătar de unde nu e.

— Mă, care l-aţi văzut pe Ismail, fir-ar Coranul lui să fie?!

În timpul acesta, Ismail, gătit de sărbătoare, cu turban nou de mătase indiană, se plimba fudul pe străzile oraşului, unde, deşi amestecul de naţii ducea la un amestec de straie din cele mai ţipătoare, un turban, cu totul neobişnuit în America Latină, nu putea trece nebăgat în seamă. După o oră de plimbare, bucătarul „Speranţei" ducea în urma sa pe toţi ştrengarii şi toate haimanalele din Montevideo, dornice să petreacă fără o centimă.

Astfel însoţit de această gloată gălăgioasă, veselă şi fără nici o grijă, Ismail ajunse într-o mică piaţă, înţesată de lume, fără să se gîndească nici măcar în treacăt că el unul ar fi avut şi altele de făcut, nu ca tînăra sa escortă pusă pe veselie.

— Poftiţi senor, poftiţi senorita, licitaţia începe! striga, de pe o mică estradă, care-l ridica deasupra mulţimii, un cabaleros, cu mustaţa subţire, neagră, învîrtindu-şi pe deasupra capului uriaşa-i pălărie de catifea albăstrie.

În lumina soarelui de pe a 35-a paralelă, pălăria scotea ape gălbui-roşcate, de parcă ar fi fost suflată cu aur.

Cabalerul acesta, îmbrăcat într-o tunică fără mîneci, cu două tăieturi prin care-i ieşeau braţele, trădîndu-i originea navareză, vorbea cea mai curată şi mai năvalnică limbă spaniolă pe care o auzise Ismail vreodată, în escalele lui la Valencia, la

Alicante sau la Barcelona. Astfel că bucătarul „Speranței" își făcu loc prin mulțime, pînă ce ajunse în față, nu din dorința de a vedea ce se vinde, ci vrăjit de tumultuoasa muzică din limba vînzătorului.

— Poftim, *efendi!* strigă acesta plin de curtenie, cînd văzu turbanul profetului zbătîndu-se în mulțime. Privește, efendi, ce minunăție! Dumnezeu e mare, dar Allah îl întrece! Iată mașina care cîntă și vorbește, în orice limbă, după dorința fiecăruia.

Ismail, care umblase prin multe porturi și cunoștea fel de fel de pezevenghi de toate națiile, dar mai ales de nații orientale, neîntrecute la pungășie de nici o altă nație, clătină din turban, cu îndoială, ca unul ce fusese păcălit de multe ori în viață pînă să-și capete înțelepciunea — și, băgîndu-și mîinile în buzunarele șalvarilor, făcu încă un pas înainte, hotărît ca, orice ar fi să fie, să-i rîdă în nas șarlatanului.

— Senor și senorita! continua acesta, în aceeași limbă tumultuoasă. Deoarece în mijlocul nostru se află un adevărat fiu al profetului, îngăduiți-mi ca în cinstea lui, miraculoasa mea mașinărie să cînte o dulce melodie de pe malul Bosforului!

Ismail clătină din cap iarăși, cu mai multă îndoială, dar nu se îndură să plece, lucru care l-ar fi scutit de multe belele și pe el, și echipajul „Speranței".

Tot vorbind, cabalerul se aplecă deasupra unei mese aflate pe estradă și începu să învîrtească mînerul ciudatei mașinării puse în vînzare. Aceasta era o cutiuță de tablă, care, afară de unele marafeturi cu rosturi nelămurite, semăna cu o rîșniță de rînd, cum în Stambul găsești la toți cafegiii.

— Iată, senor și senorita, iată efendi, ultima născocire a domnului Edison, adusă cu multă trudă tocmai de la Filadelfia. E singura mașină vorbitoare care a ajuns la Montevideo, căci pînă acum domnul Edison nu a fabricat decît cinci exemplare, unul pentru președintele Statelor Unite, altul pentru regina Angliei, al treilea pentru papa de la Roma, al patrulea pentru sultanul Turciei; al cincilea, după cum vedeți, se află aici, în fața dumneavoastră. Acum, senor și senorita, faceți liniște să auziți glasul *fonografului,* mașina care cîntă și vorbește, minunea secolului al XIX-lea și-a tuturor secolelor!

Bucătarul „Speranței" aruncă vecinilor priviri neîncrezătoare, dar mai făcu un pas înainte, pînă ce ajunse lîngă masa cabalerului. Acesta luă dintr-o lădiță aflată alături o cutie de

carton, lunguiață, din cutie scoase, umblînd cu nespusă grijă, un cilindru gălbui, să fi zis că-i un sul de ceară, și-l înfipse pe un ax, făcut la măsură, care ieșea dinlăuntrul mașinăriei. Pe urmă trase o piedică, potrivi pe sulul de ceară un marafet care aducea cu un ceasornic, numai că din el pornea o pîlnie mare cît pălăria cabalerului, sulul începu să se învîrtească și în clipa următoare...

În clipa următoare Ismail simți că i se taie picioarele. Stambulul era departe, știa limpede că doar plecase de acolo acum patru luni de zile — dar deodată i se păru că timpul trecut, și arhipelagul și Mediterana și oceanul nu fuseseră decît un vis, din care se trezea acum, acasă, sub umbra chiparosului, în sunetele dulci cu care Laleli își începea gazelul. Piața începu să se învîrtească repede, cerul se întunecă, lăsînd să se vadă mii de stele, soarele se făcu palid, ca luna — și murmurul de uimire al mulțimii semăna cu foșnetul tainic al sicomorilor, în vreme ce glasul, pornit de colea, dintr-o fereastră tainică, de sub un văl miraculos care topea depărtările, ai fi zis că-i însuși glasul gingaș al Laleliei.

— Ascultați, senor și senorita! vorbea, într-o șoaptă ademenitoare cabalerul. Acesta este un gazel oriental autentic, pe care domnul Edison l-a imprimat special, la comanda sultanului!

Poate cineva din mulțime ar fi putut să se îndoiască de vorbele sale — Ismail însă cunoștea gazelul și nu trebuia să-i spună nimeni că numai un glas de pe malul Bosforului putea să scoată sunete atît de dulci, atît de fermecătoare. Cîteva clipe bucătarul stătu țeapăn, cu luna, stelele și chiparosul din grădina Laleliei, apoi își scuturâ capul, mai-mai să-i cadă turbanul, și rămase prostit, cu ochii cît cepele la cutia năzdrăvană.

— Ți-a plăcut, efendi? întrebă cabalerul, la sfîrșitul gazelului.

Ismail, deși încă sub puterea vrăjii, clătină din cap, hotărît să nu mistuie nici o pungășeală.

— Estem scamatorie! zise, silindu-se să răspundă, pe cît îl ajutau puterile, în limba cabalerului și pocind-o, ca pe-a tuturor ghiaurilor.

— Nu-i nici o scamatorie, senor și senorita, dar e într-adevăr o mare minune. E mașina vorbitoare a lui Edison. Iată,

cine nu crede, să vină în faţă şi va vedea că nu-i o înşelătorie, ci cel mai mare miracol pe care l-a cunoscut lumea.

Bucătarul „Speranţei" sări pe estradă, privi bănuitor sub masă, apoi se ridică pe vîrfuri, cercetă fonograful pe toate părţile, îl ciocăni, îşi vîrî nasul în pîlnie şi la urmă zise, încă îndoit, dar în prada unei tulburări fără margini :

— Mai cîntam odată gazelul !

Nu, nu putea fi o pungăşie, dar era o minune, cum spunea cabalerul, căci glasul nu pornea din altă parte, ci numai dinlăuntrul cutiei, răspîndindu-se limpede asupra pieţei, ca şi cum pîlnia miraculoasă unea Montevideo cu Stambulul.

— Cît costam ? întrebă bucătarul, în prada beţiei.

— Se vinde la licitaţie, efendi ! Poftiţi, senor şi senorita, licitaţia începe de la zece pesos, zece pesos de aur, pentru maşina cîntătoare a domnului Edison.

Prin mulţime trecu un murmur de uimire. Cu zece pesos se putea cumpăra un cal de rasa cea mai bună.

— Licitaţia se deschide cu zece pesos ! continua să strige cabalerul, aruncînd priviri în anumite părţi prin mulţime.

Urmă o scurtă tăcere, în care timp Ismail încerca să-şi dea seama ce înseamnă zece pesos, în franci, în drahme sau în lire otomane. Inainte însă de a ajunge la vreo limpezire, un cabaleros cu hainele cam ponosite îşi aruncă poala mantiei pe umăr şi făcu semeţ un pas înainte.

— Unsprezece, senor ! strigă, ridicînd, ca pe o spadă, bastonul subţire.

— Doisprezece ! sări bucătarul, lăsînd baltă socotelile.

Lumea întoarse capul spre dînsul, într-un murmur de uimire mai viu decît primul. Ismail însă nu mai vedea şi nu mai auzea pe nimeni, sub vraja maşinăriei care-i cîntase gazelul.

— Cincisprezece ! răsună, semeaţă, vorba de adineauri.

— Douăzeci ! gîfîi bucătarul, aruncînd o privire zdrobitoare străinului care-i stătea în cale cu atîta trufie.

— Douăzeci şi cinci, senor ! stărui acesta, ridicînd iarăşi bastonul.

Peste un sfert de oră, Ismail îşi scosese turbanul şi îşi ştergea ameţit năduşeala de pe frunte. „Ce caută pezevenghiul ăsta ?" îşi zicea, scos din fire. „De ce vrea să-mi ia gazelul ?"

— S-a oferit cincizeci de pesos, senor şi senorita ! strigă cabalerul cu maşinăria. Cine vrea să liciteze, mai are încă vreme. Cincizeci de pesos odată, cincizeci de două ori... cinci...

— Cincizeci şi cinci ! răcni Ismail, mototolindu-şi turbanul.

Vrăjmaşul său ridică bastonul şi vorbi calm, ca şi cînd ar fi oferit roşcove, nu bani grei de aur :

— Şaizeci de pesos, senor !

— Şaizeci de pesos odată, şaizeci de două ori...

Două ceasuri mai tîrziu, Ismail trecea schela, pe puntea „Speranţei" cu fonograful în braţe, în timp ce cabalerul care i-l vînduse rămînea pe chei, ţeapăn, încruntat, aruncînd în jur priviri bănuitoare.

— Pe unde umbli, păcătosule ? strigă Gherasim, ieşind în întîmpinarea bucătarului. Nu ştiai că plecăm astă-seară ? Vezi că de azi-dimineaţă strigă stăpîn-tu după tine !

Ismail aşeză cu mare grijă fonograful deasupra bocaportului, se îndreptă anevoie de şale şi drept răspuns întrebă, ştergîndu-şi năduşeala :

— Estem aici căpitanul ?

Nu numai căpitanul se afla pe bord, ci întreg echipajul, care făcea ultimele pregătiri înaintea plecării.

— Ce-i, Ismaile ? întrebă Anton Lupan, ieşind de sub punte, cu o hartă în mînă.

Bucătarul îşi lăsă ochii în jos, plin de sfială.

— Domnule, cumpăram asta maşină care vorbeam şi cîntam gazelul.

— Un fonograf ? Bravo, Ismaile !

— Nu suparam ?

— Dimpotrivă, mă bucur foarte tare. Auzisem de această născocire a lui Edison, dar nu credeam că o să avem atît de curînd un fonograf la bordul „Speranţei"...

Cabalerul de pe chei tuşi, dînd semne de nerăbdare.

— Domnule, începu Ismail, copleşit de sfială, ca întotdeauna cînd era vorba de parale. Putem dam o sută de pesos ?

Anton Lupan scăpă harta din mînă.

— O sută de pesos ? Pesemne c-ai înnebunit, Ismaile ! Ce vrei să faci cu ei ? Asta-i o întreagă avere !

— Plateam marafetul.

— O sută de pesos ?

— Cîntam gazel, domnule !

— Cine-i şarlatanul care te-a tras pe sfoară ?

Cabalerul de pe chei tuşi iarăşi, înţelegînd, firește că vorbele acestea, spuse cu furie, îl priveau chiar pe dînsul.

— Bună-ziua, senor ! zise, salutînd pînă la pămînt cu pă-

lăria lui cît ceaunul. Vă rog să-mi daţi banii, deoarece mai am şi alte treburi.

Căpitanul se apropie de schelă.

— Al dumitale este fonograful acesta, domnule ?

— Nu, senor ! răspunse cabalerul, salutînd a doua oară, cu buzele-i roşii trase spre urechi, într-un zîmbet subţire. A fost al meu, dar l-am vîndut acum o oră.

— Asta nu-i vînzare, ci curată pungăşie !

— Senor, vă rog să vă măsuraţi vorbele ; pentru asemenea insulte vă pot băga la închisoare. Vînzarea s-a făcut la licitaţie publică, în văzul lumii. Nu-i aşa, efendi ?

Anton Lupan luă fonograful de pe bocaport, gata să-l frîngă în mîini de furie.

— Poftim, domnule, ia-ţi înapoi scamatoria. Poate găseşti alt naiv, să-ţi dea o sută de pesos.

— Regret, senor ! răspunse cabalerul, cu acelaşi zîmbet subţire. O licitaţie închisă nu se mai poate deschide. Dumnealui a dorit să aibă cu orice preţ fonograful şi l-a concurat pe secretarul preşedintelui, trimis de însăşi excelenţa sa să liciteze.

— Nu ai decît să-l cauţi pe secretar şi să-i oferi...

— Dumneata crezi, îi tăie vorba cabalerul, ofensat pînă în fundul inimii, dumneata crezi că preşedintele Uruguaiului va accepta să cumpere un bun refuzat de primul marinar care se opreşte la Montevideo ? Vă poftesc să-mi daţi numaidecît banii, altfel voi fi nevoit să mă adresez judecătorului şi să cer daune care ar putea întrece chiar preţul vînzării. Am destui martori cu care să-mi apăr interesele !...

O sută de pesos făceau, la data aceea, peste două mii cinci sute de franci, adică totalul sumei depusă la Banca Franţei de Martin Stricland, în contul întregului echipaj al „Speranţei". Pentru aceşti bani oamenii se luptaseră cu maurii, suferiseră zăpuşeala şi nisipul armatanului, înfruntaseră uraganul, fuseseră la un pas să moară de sete în mijlocul oceanului, ca să nu pomenim decît primejdiile cele mai grele, lăsînd la o parte truda îndelungată a fiecăruia.

Anton Lupan adună oamenii şi se sfătuiră cum să iasă din greaua încurcătură în care-i băgase bucătarul. Nu existau decît două căi de scăpare : ori să-şi dea fiecare economiile, pînă la ultima centimă, ori să-l lase pe Ismail la Montevideo, în mîna judecătorului, să-şi ispăşească greşeala pe propria lui piele.

Fireşte că nimeni nu era bucuros să se ştie la mii de mile

de țară, fără o lețcaie pusă deoparte pentru cine știe ce grea încercare; dar tot atît de adevărat este că nimeni n-avea inimă să-l lase pe unul de-al lor, fie el cît de păcătos, în închisorile Uruguaiului.

„Speranța" trebui să-și amîne plecarea. Cabalerul se învoi să aștepte pînă a doua zi dimineața, după ce luă asupra sa, drept garanție, actele corăbiei și cărțile de marinar ale tuturor oamenilor.

În tot timpul care se scurse de la această hotărîre pînă a doua zi, înaintea plecării, Ismail rămase ascuns în hambar, înghesuit în culcușul lui, cu fața la perete, strîngînd în brațe mașina năzdrăvană, dar neîndrăznind s-o pună în funcțiune, deși ardea de nerăbdare să asculte gazelul. Drept urmare, pe lîngă celelalte necazuri, echipajul trebui în seara aceea să rabde de foame; să rabde poate nu-i tocmai vorba cea mai potrivită, căci nimănuia nu-i ardea de mîncare.

Spuneam mai adineauri că o corabie care merge de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare se poate opri la Rio-de-Janeiro, la Montevideo — mă rog, chiar și în alte porturi întîlnite în cale, dar nu are ce căuta la Buenos-Aires, dacă nu vrea să-și piardă vremea de pomană.

A doua zi, la timpul cînd Anton Lupan se afla la Bancă, luptîndu-se să scoată banii, Martin Stricland își aminti că din ajun, cînd își exprimase această dorință, încă nu vorbise cu bucătarul. De aceea se ridică în capul oaselor și începu să bată în spirai, cu bastonul.

— Ce dorește domnia-voastră, domnule? întrebă Gherasim, adresîndu-i-se după cum prevedea punctul J al contractului încheiat între pasager și căpitanul „Speranței".

— Trimite-l încoa'pe... Cum îi spune? — că am uitat iarăși.

— Poate pe Ismail; el are grijă de socotelile domniei-voastre.

Ceva mai tîrziu, bucătarul stătea bosumflat în fața lui Martin Stricland — trupul bucătarului, căci sufletul lui rămăsese dincolo, să păzească mașina cîntătoare.

— Cît whisky mai avem? Adă inventarul!

Martin Stricland deschise un ochi și cercetă hîrtia pe care Ismail însemna sticlele scoase din magazie, pe urmă închise ochiul și deschizîndu-l pe celălalt, numără, cu o iuțeală uimi-

toare, sticlele goale, aşezate stivă sub pat. Socoteala era bună, în măsura în care numărul sticlelor scoase din magazie se potrivea cu numărul sticlelor goale. Dar, cu prilejul acestei cercetări, ciudatul pasager constată, cu spaimă, că provizia făcută la Marsilia nu corespundea nevoilor sale reale.

— Unde ne aflăm ? întrebă, deschizînd amîndoi ochii, lucru care se întîmpla prima oară de la întîlnirea cu uraganul.

— La Montevideo, răspunse bucătarul.

Martin Stricland făcu un gest de disperare.

— La Montevideo ! Per Baco ! Am băut odată whisky aicî şi am crezut că-i sifon întărit cu sodă caustică şi subţiat cu sare-amară !

În clipa aceea, Anton Lupan intră în cabină, lac de năduşeală.

— Ei, Ismaile, am terminat cu cabalerul tău, dar să ştii că ne eşti dator din cap pînă în picioare, cu tot, cu măruntaie.

— Plăteam, domnule ! răspunse bucătarul, aruncîndu-i o privire recunoscătoare. Plăteam ! Munceam, căram... Plăteam !... Vream ascultam gazelul ?

— Lasă, altă dată ; acum du-te sus, că ne pregătim de plecare.

— Care va fi prima escală ? întrebă Martin Stricland, chinuit de gîndul băuturii.

— Nădăjduim să nu mai oprim nicăieri pînă în strîmtoare.

— Per Baco !... Am o rugăminte la dumneata, căpitane ! Trebuie să ne oprim la Buenos-Aires.

— Per Baco ! răspunse şi căpitanul, pocnind din degete fiindcă, judecînd cu capul lui Gherasim, văzuse în asta o scăpare. Ne vom opri, dar întîrzierea te priveşte ; iar pe deasupra, dat fiind că-i vorba de un ocol destul de mare, va trebui să plăteşti echipajului o remuneraţie corespunzătoare cu munca lui suplimentară... Ismaile, cît crezi că ar putea să ceară oamenii ?

— O sută de pesos, domnule ! răspunse bucătarul, judecînd de asemeni cu capul cîrmaciului.

Şi-abia după ce spuse această vorbă, începu să clipească, repede, surprins de isteţimea lui spontană.

— O sută de pesos ? Per Baco ! Asta face şaptezeci de lire sterline. Căpitane, sînt cam scumpi oamenii dumitale !

Scumpi, dar ce poţi face, dacă vrei să mergi la Buenos-Aires, singurul port din America Latină unde se găseşte un whisky ca lumea ?

Ismail ieşi pe punte, mai fudul ca păunul.

— Per Baco, bre! strigă, pocnind din degete, cum făcuse căpitanul. Fim gata plecam! Ieremie, ridicam schela!

Era atît de încredinţat că datorită lui echipajul cîştiga o sută de pesos, încît uitase cu desăvîrşire suta cealaltă, preţul gazelului.

„Speranţa" părăsi portul Montevideo în ziua de 8 noiembrie şi astfel, în loc să-şi continuie drumul spre sud, puse capul la vest, îndreptîndu-se spre Buenos-Aires.

Dar bucătarul n-avea de unde să ştie că va face în curînd cunoştinţă cu închisorile Argentinei, el, care scăpase ca prin minune de judecătorii Uruguaiului.

CAPITOLUL XXIII

ÎNCHISORILE ARGENTINEI

Nu trebuie să cunoşti limba spaniolă ca să ştii ce înseamnă Buenos-Aires. Deocamdată, echipajul, îmbulzit pe punte, nu simţea vreo mireasmă nouă, căci vîntul bătea dinspre nord-est, aducîndu-le aerul de la Montevideo, care le stătea în gît, ceea ce nu trebuie să ne mire.

Buenos-Aires înseamnă, deci, Aer-Bun, aer plăcut...

„De unde naiba aer bun?!" ar fi zis oamenii, dacă ar fi ştiut ce boli cumplite bîntuiseră în acest oraş, paradisul visat de emigranţi! În 1871, adică unsprezece ani înaintea celor povestite aici, febra galbenă şi holera secerase la Buenos-Aires 26.000 de vieţi omeneşti şi asta nu însemna că oraşul devenise imun. În schimb, emigrarea era mai puternică decît orice boli; zece mureau, o mie veneau în loc. Dacă în 1869, adică doi ani înaintea holerei, oraşul avea 180.000 de locuitori, douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, locuitorii atingeau 700.000 şi numărul lor continua să crească, necontenit.

Buenos-Aires înflorea prin străduinţa bancherilor londonezi. În 1882 „Speranţa" urma să acosteze în fundul estuarului, la un fel de ponton împotmolit în mîl; zece ani mai tîrziu, marile cargoboturi şi pacheboturi transatlantice găseau aici un port modern, bine dragat, cu diguri apărătoare, cu cheiuri largi şi cu docuri ca la New-York, prilejuind un trafic de 300.000 tone lunar. Dar atunci, goeleta romînească naviga pe alt ocean...

Acum ea se îndrepta spre vest, străbătînd estuarul, posomorît şi cenuşiu de mîlul La Platei, în timp ce bucătarul stătea

în hambar, aplecat peste fonograf și asculta necontenit gazelul, visînd la Stambul.

Estuarul La Platei este un golf adînc de peste două sute de kilometri, larg de patruzeci și cinci, în care fluviul se varsă prin cîteva guri, formînd o deltă obișnuită, ca mai toate fluviile. Geografii socotesc că fluviul nu se termină la vărsarea lui în acest estuar, ci tocmai unde estuarul se pierde în ocean. Astfel că, în clipa de față, deși navigau pe o apă căreia abia îi zăreau marginile, căpitanul scrise în Jurnalul de Bord:

„8 noiembrie. Ora 11 antemeridian, părăsit Montevideo cu aceeași încărcătură și vechiul echipaj. Navigăm pe Rio de La Plata spre Buenos-Aires, vest un cart spre nord, vînt din tribord, înapoia traversului, curent din pupa!"

„Speranța" ajunse la Buenos-Aires în dimineața următoare, nu mult înainte de răsăritul soarelui, adică atunci cînd abia se lumina, și trase, sondînd într-una, ca să nu se împotmolească în mîl, la un ponton primitiv, pus pe stîlpi, ca un debarcader sărăcăcios de pescari. Alături însă portul nou se lucra, așa cum și în oraș, semnul înnoirilor se vedea la fiecare pas.

Buenos-Aires fusese croit de la început cu bulevarde drepte și largi, care se încrucișau perpendicular, ca pe o vastă tablă de șah. Unele străzi însă, deși înscrise în același paralelogram, fuseseră tratate mai puțin generos, de aceea, cu toată larga perspectivă care ți se deschidea la fiecare colț, de la o vreme îngustimea lor te cam înăbușea.

Dar ce-are a face! Dacă voiai să-ți îndestulezi plămînii cu aerul mult lăudat, aveai la îndemînă douăsprezece piețe mari, două promenade unde întîlneai, seara, lumea cea mai elegantă din toată America de Sud, precum și cele două parcuri, Recoleta și Palermo, unde într-adevăr mirosmele copacilor înfloriți justificau promițătorul nume dat acestui oraș.

La timpul cînd goeleta romînească sosea acolo, atît portul cît și orașul fierbeau, din trei pricini care n-aveau nimic de-a face una cu alta: prima, străzile se canalizau, a doua, soseau emigranți din peninsula Iberică și din Italia, iar a treia, o sumă de aventurieri, veniți din toate colțurile pămîntului, se pregăteau să plece spre sud, în Țara de Foc, unde cică se găsea aur să-l strîngi cu lopata. Chiar guvernul republicii pregătea expediții în acest scop, căci la urma urmei, poate avea mai multă nevoie de aur decît un particular.

Pe lîngă aceste trei pricini mari, lumea mai forfotea, dînd

buzna spre prăvălia unui negustor, în Plaza General Lavalle, fiindcă acesta vestise sfîrşitul pămîntului, prin ciocnirea lui cu o cometă, a cărei imagine pusese să-i fie pictată pe geam — şi îşi desfăcea marfa cu mare rabat.

Ismail debarcă primul, din porunca lui Martin Stricland, şi, însoţit de Mihu, într-un tîrziu izbuti să găsească prăvălia lui senor Barabal, pe Calle de Rivadavia, cum fusese învăţat. Senor Barabal nu avea nici un neam în Scoţia, dar vindea cel mai bun whisky scoţian ; nu era înrudit cu Scaraoţchi, dar pe lîngă whisky vindea cele mai solide sicrie de stejar. Butoaiele cu whisky se aflau în stînga prăvăliei, sicriele în dreapta ; între ele rămînea o cărăruie pe care abia te puteai mişca. Nu-i o născo-cire ; acest iscusit negustor a existat şi mulţi călători pomenesc de el, pînă pe la 1892, cînd i s-a pierdut numele, fie că şi-a strămutat negoţul aiurea, fie că a repauzat — şi, după ce ani la rînd şi-a încercat whisky-ul, a trebuit, în fine, să-şi încerce şi si-criele de stejar.

Cînd deschise uşa prăvăliei, Ismail simţi că i se face părul măciucă în cap.

— Poftim, senor ! îl primi negustorul, măsurîndu-l din ochi, ca şi cum ar fi vrut să-i ia înălţimea.

— Allah-Allah ! îngăimă bucătarul, tremurînd ca trestia în faţa sicrielor, el care nu tremurase în faţa lui Spînu şi-a altor piraţi mai grozavi.

In sfîrşit, ca să nu mai lungim vorba, după ce se dezmetici, Ismail cumpără, aşa cum îi poruncise stăpînul, patruzeci de lăzi cu whisky, a zece sticle fiecare, căci Martin Stricland nu avea încredere în whisky-ul din butoi, plăti cu bani peşin, urcă marfa într-o căruţă pe care o găsi la colţ, o îndreptă spre port, sub pri-veghera lui Mihu, iar el porni să se plimbe prin oraşul scor-monit de săpători.

— Nene Ismail ! strigă musul, după cîţiva paşi. Vezi să nu întîrzii, că la prînz plecăm !

— Nu băteam la cap !

Băiatul ridică din umeri şi îşi văzu de drum, privindu-şi din cînd în cînd cizmele noi, care, în sfîrşit, nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi.

Rămas singur, Ismail porni pe strada desfundată, sărind peste şanţurile făcute în vederea canalizării, uitîndu-se cu ifos la rarii trecători matinali şi aruncînd cîte o privire în vitrinele prăvăliilor care se ţineau lanţ. Aşa merse bucătarul, fără să se

întîmple ceva demn de relevat, pînă aproape de gara centrală, cînd, aruncîndu-şi ochii într-o vitrină, rămase ţeapăn, cu mustaţa zbîrlită, ca şi cînd i-ar fi căzut o cărămidă în cap.

În vitrină se vedea, se vedea limpede, colea, la jumătate de pas, cu mîner, cu ţilindru, cu pîlnia vopsită în cel mai frumos albastru de cobalt, o maşină de cîntat.

Bucătarul se frecă la ochi, îşi lipi nasul de geam, se ciupi de mînă să se încredinţeze că-i treaz, pe urmă deschise uşa şi se năpusti în prăvălie, spre spaima negustorului care era obişnuit cu muşterii năvalnici, dar nu chiar aşa de disperaţi.

— Senor, asta marafet cîntam? întrebă Ismail, pocind puţinele cuvinte spaniole pe care le cunoştea.

— Da, senor, este un fonograf.

— Şi cît costam?

— Cinci argentinos, senor, dar să nu vi se pară scump, căci numai vama şi transportul costă o mulţime de bani.

— Cinci argentinos?... În pesos, ca la Uruguai, cît făceam?

— Cam tot atît. Dacă-mi daţi cinci pesos, îl puteţi lua.

Din albastră, Ismail văzu pîlnia fonografului făcîndu-se roşie, pe urmă neagră, liliachie, vînătă — numai la prima culoare nu mai vru să vină neam.

— Per Baco! Cabaleros, am păcălit! Mare pezevenghi, siktir măgar!

Dar cum de nu-i dăduse prin minte ceea ce era mai important?

— Şi gazel cîntam?

— N-am înţeles, senor; dacă vreţi să repetaţi!

— Aveam ţilindru care cîntam gazel?... A-a-a-a, gazel, bul, sultan?

— Nu; avem însă Marsilieza. O Tannenbaum şi un marş...

— Dacă gazel n-aveam, rahat!

Ajuns în stradă Ismail scuipă cu dispreţ pe trotuar, cum ar fi scuipat pe fonograful argentinian — şi porni mai departe, plin de mîndrie din vîrful cizmelor pînă în turban.

Se făcuse ceasul zece şi de unde pînă atunci străzile fuseseră mai mult goale, acum lumea se îndesa, şi pe un trotuar şi pe celălalt. După un timp bucătarul se pomeni înconjurat de o gloată gălăgioasă, fel de fel de oameni, femei, copii, bărbaţi — spanioli, portughezi, italieni, franţuji, fiecare vorbind în alt grai,

unii mai frumos, alții mai sărăcăcios îmbrăcați, dar toți mergînd înfiriguraţi în acelaşi pas.

Ca unul care n-avea nici un zor, Ismail se lăsă purtat de acest val, din ce în ce mai înțesat, pînă ce, dincolo de gara centrală, ajunse în marginea unui fel de maidan. Atîta lume adunată și atîta însufleţire nu putea fi văzută decît la luptele de tauri, în Spania. Curat bairam!

Ismail își scoase turbanul și, rotindu-și-l pe deasupra capului, într-un gest larg, se adresă unui cabaleros din stînga sa:

— Aici estem torida, senor, iertam întrebam?

Per Baco! Nu erau lupte de tauri, ci de cocoși! Ismail cunoștea cocoșii numai de la bucătărie, nu bănuise că se pot și lupta. Dar nu cumva cabalerul își bătea joc de el? Hai?

Bucătarul cumpără un bilet de doi centavos, din banii lui Martin Stricland și, înghesuindu-se prin mulţime, intră într-un mare cort circular, care avea în mijloc o arenă cu nisip, cum văzuse la circ la Brăila și la Galaţi, Stambulul fiind în această privinţă mult mai înapoiat. Allah-Allah! Cabalerul nu minţise! Erau lupte de cocoși, cu adevărat!

E ciudat că luptele acestea nu vin dintr-o ţară cu oameni focoși, cum vin cele de tauri, ci de undeva unde oamenii sînt recunoscuţi prin placiditatea lor — adică din Marea Britanie. Și e cu atît mai ciudat cu cît o luptă de cocoși e mult mai sîngeroasă, într-un anumit fel, decît cea mai încrîncenată torida. Căci măsura nu trebuie să ne-o dea cantitatea de sînge vărsat, firește mai mare la un taur decît la un cocoș, ci furia, înverșunarea, sălbăticia cu care două vietăţi nevinovate se încaieră, se sfîșie, se ciopîrțesc și se răpun, în ochii privitorilor îmbătaţi.

Cînd Ismail intră în cort, lupta începuse, se vede, mai de mult; îngrijitorii tocmai ridicau din arenă un ghem de carne însîngerată, care, după cele cîteva pene rămase ici-colea, părea să fi fost chiar un cocoș. Învingătorul, la fel de ciopîrțit și jumulit — și nu cu mai multă viaţă în el decît celălalt, era prezentat mulţimii, de către proprietar, într-o dezlănțuire de strigăte, de aplauze și huiduieli, care dovedea fierbinţeala poporului adunat.

Spaniolilor emigraţi peste ocean le-a fost mai ușor să împrumute cocoșii din Englitera, decît să care cu ei taurii sevilieni — însă asta n-a dus la o scădere a pasiunii lor, căci în curînd, luptele înverșunatelor zburătoare i-au cîștigat mai vîrtos decît cea mai sîngeroasă torida.

Tot făcîndu-şi loc cu coatele, Ismail ajunse pînă la parmalîcul care despărţea arena de spectatori şi se înfipse cu ifos între doi cabaleros îmbrăcaţi amîndoi la fel, cu veste şi pelerine negre, cu pantaloni largi jos, strînşi pe mijloc sub chimire late, bătute cu ţinte de argint.

După ce îngrijitorii adunară fulgii şi penele risipite pe nisip, un alt cabaleros, pesemne directorul circului, veni în mijlocul arenei, ridică mîna spre a se face linişte, apoi vesti :

— Senor, senorita, urmează disputa între *Nelson,* cocoşul Excelenţei Sale sir Percy, consulul Marii Britanii la Buenos-Aires, şi *Gracia d'Oro,* al senoritei Michaela y Diaz, marchiză de Santa Fé.

Spectatorii izbucniră în strigăte şi fluierături, care le arătau mulţumirea. În tribună, cei doi proprietari se ridicară, se înclinară spre popor, consulul sărută mîna marchizei, apoi amîndoi făcură un semn, spre o perdea din fund. Managerii se iviră cu cocoşii în braţe şi trecură de jur împrejur, prin faţa parmalîcului, dînd prilej doritorilor să-şi aleagă favoritul pe care vor paria.

Nelson era un cocoş alb, de mărimea unui curcan obişnuit, alb ca o ninsoare proaspătă, numai cu creasta roşie, singur simbol al măcelului care se pregătea. Cînd ajunse în faţa lui, văzîndu-i ciocul hrăpăreţ, ochii sălbatici şi ghearele ca de vultur, Ismail se trase un pas înapoi.

Gracia d'Oro avea penele lucioase, parcă nu suflate, ci turnate în aur greu — şi în mişcările cu care-şi rotea capul, cătînd învrăjbit în jur, nu se vedea nimic din graţia prevestită de un nume atît de frumos, ci o pornire de fiară, ceea ce pe Ismail iarăşi îl îngrozi.

După ce managerii sfîrşiră ocolul arenei, veniră la mijloc, unde îi aşteptau ajutoarele lor — şi împreună cu aceştia, trecură la punctul următor al ritualului sîngeros.

Bucătarul „Speranţei", care văzuse multe în viaţa lui, scoase un strigăt :

— Allah-Allah ! Ce făceam, legam cuţit ?

Cei doi cabaleros din dreapta şi din stînga îi aruncară o privire mirată — şi nu răspunseră nimic, căci pregătirile din arenă îi interesau mai mult decît turcul dintre ei.

Ismail văzu limpede cum de picioarele cocoşilor, între gheare, se legau strîns, cu sfoară răsucită dibaci, nişte lame de oţel, lucioase, ascuţite şi ameninţătoare, ca vîrful cuţitului.

Alături, pe nisip se afla un mic ring circular, înalt de vreo

patru palme, cu diametrul cam de două ori cît roata unei trăsuri. Spun ring circular, deşi ar putea să pară de prisos, dar din păcate s-au mai văzut şi ringuri pătrate, de pildă la box.

— Senor, senorita, lupta începe ! Cine doreşte să arbitreze, e rugat să poftească !

Vreo douăzeci de inşi săriră în aceeaşi clipă peste parmalîc, dar numai primii doi care ajunseseră mai repede fură opriţi ; ceilalţi se îndepărtară, unii ruşinaţi, alţii ameninţînd cu pumnii şi vociferînd.

Între timp, managerii, tot mîngîind cocoşii, se aşezară de o parte şi de alta a ringului, apoi începură să-i asmută unul asupra altuia, fără să-i slăbească din mîini, spunîndu-le cuvinte întărîtătoare la urechi, ca nişte descîntece şuierate într-un grai necunoscut. În sfîrşit, după ce aşteptă destul, arbitrul făcu un semn şi managerii aruncară, amîndoi deodată, cocoşii în cerc.

Fiecare cocoş se luptă după temperamentul şi tactica lui ; unii sînt mai iuţi, alţii mai greoi, unii mai năvalnici, ceilalţi mai prevăzători.

Gracia d'Oro şi Nelson se dovediră la fel de furioşi. Înainte de a cădea pe nisip, se prefăcură într-un singur ghem care prinse să se învîrtească vijelios, aruncînd o ploaie de pene, albe şi aurii, pînă în parmalîc. Deocamdată mulţimea aştepta, cu răsuflarea oprită, cu ochii înţepeniţi, fără să desluşească nimic în acest vîrtej. Pînă ce, deodată, ghemul se rupse în două bucăţi, proiectate afară din cerc. Cei doi manageri se repeziră, fiecare după cocoşul lui, să-l aducă la loc. Dar vai, abia acum văzu Ismail că Nelson nu mai era alb, ci roşu, parcă vopsit cu cîrmîz...

În jur lumea începu să se frămînte, agitînd pumnii, strigînd.

— Trei argentinos pe Gracia d'Oro ! gîfîi cabalerul din stînga lui Ismail.

— Primesc şi mai pun încă trei ! răspunse celălalt cabaleros. Trei argentinos pe Nelson !

— Pe Nelson ? strigă alt cabaleros, mai din fund. Îi ţin eu, senor, dar să ştii că-i pierzi !

Ismail îşi rotea capul, de la unii la alţii, fără să înţeleagă limpede ce se întîmpla, căci în acelaşi timp urmărea cu înfrigurare lupta cocoşilor. Deasupra ringului zburau pene roşii, în vreme ce dincolo de parmalîc, pariurile se împleteau, la stînga, la dreapta, spre fund, ţesînd peste spectatori o plasă de argentinos în care bucătarul se îneca, năuc.

— Zece argentinos pe Gracia d'Oro !

— Cincisprezece pe Nelson !

Sărăcimea paria pe sume mai mici, trei, cinci, şapte, hai zece centavos, că nu le dădea mîna, de ! — oricît s-ar fi înfierbîntat ei.

Iar cocoşii, între timp, săreau în mijlocul cercului, ca într-o maşină de vînturat, căzeau unul asupra altuia, scuturînd din aripi, lovind cu ciocul, sfîrtecîndu-se cu lamele de oţel, făcînd să ţîşnească fulgii şi sîngele — pînă ce, deodată, în mulţime se auzi un strigăt prelung.

Unul din luptători — Ismail nu-l mai recunoştea, căci amîndoi erau la fel de jumuliţi şi de însîngeraţi — se lăsase în marginea ringului şi picotea, prostit ; numai ochii îi rămăseseră vii, privind cu spaimă la vrăjmaşul care frămînta nisipul în picioare, pregătindu-se să se năpustească ultima oară asupra lui.

— Per Baco ! înjură cabalerul din dreapta. E Nelson ! Am pierdut !

Managerul marchizei se repezi la Gracia d'Oro şi-l apucă de aripi, ţinîndu-l în loc, în vreme ce arbitrul, aplecat peste Nelson, număra rar, mişcînd braţul, cum face arbitrul la box cînd unul din luptători este doborît. Atît că, la luptele de cocoşi, regula spune să se numere nu numai pînă la nouă, ci pînă la patruzeci.

Treizeci de secunde arena vui de strigăte, fluierături şi huiduieli. În tribună, consulul Angliei privea scena, flegmatic, iar marchiza de Santa Fé îşi muşca buzele, ca să-şi stăpînească strigătul de triumf.

În secunda a treizeci şi una, Nelson închise ochii, îşi întinse gîtul însîngerat pe nisip, ca şi cînd şi-ar fi dat duhul — şi rămase aşa, nemişcat, pînă ce arbitrul ajunse cu numărătoarea la treizeci şi opt. Atunci, cînd nimeni nu se mai aştepta, sări în picioare, bătu din aripi, scoase un cîrîit prelung, răguşit, fioros — şi în secunda a treizeci şi noua, Gracia d'Oro, izbit în piept, sări peste ring, pînă în parmalîc, aruncînd o ploaie de fulgi în jur.

Marchiza de Santa Fé îi aruncă lui sir Percy o privire mai străpungătoare decît lamele de la picioarele lui Nelson, dar cînd consulul ridică ochii spre ea, întîlni numai un zîmbet sfios.

— Scuzele mele, marchiză ! zise consulul, înclinîndu-se adînc.

— Adversarii sînt demni unul de altul, sir ! răspunse marchiza, aplecîndu-se tot atît de adînc, dar cu o graţie pe care un bărbat nu şi-o poate însuşi niciciînd.

Cabalerul din stînga lui Ismail întoarse capul spre celălalt, scrîşnind printre dinţi :

— Aşteaptă, nu te bucura prea curînd, senor !

— Fireşte, senor, aştept să mă bucur la sfîrşit !

Bucătarul „Speranţei" îi urmărea, zăpăcit, şi aproape că auzi zăngănitul lamelor pornite din ochii lor, care se încrucişau peste turbanul lui, făcîndu-l să se lase în parmalîc. Dar tot circul era acum numai scrîşnete şi înjurături şi încrucişări fulgerătoare de priviri.

— Nelson, senor, ai să vezi !

— Ahaha, Gracia d'Oro s-a repezit !

Iar bietul Ismail, care nu avea nimic de împărţit cu nimeni aici, se uita cînd la unii, cînd la ceilalţi, din ce în ce mai năuc.

Managerul marchizei îşi prinsese cocoşul şi-l aruncase iarăşi în cerc, unde lupta continua, mai înverşunată ca la început, numai că pene săreau acum mai puţin. Nici Gracia d'Oro nici Nelson nu se dădeau învinşi. Mulţimea, care pînă acum urlase, părea că a obosit.

Şi în liniştea aproape deplină care se lăsase peste circ, de se auzeau numai bătăile de aripi, buşiturile şi cîrîitul jalnic al celor doi cocoşi, iată că izbucni, aşa din senin şi fără să ştii din ce îndemn, glasul lui Ismail :

— Băteam Nelson ! strigă bucătarul, în spaniola lui, izbind cu pumnul în parmalîc.

Cabalerul din dreapta înclină din cap, încordat, cu ochii la ring. Cel din stînga, însă, se întoarse spre turc, îl apucă de braţ şi scrîşni printre dinţi, aproape ameninţător :

— Pariezi ?

— Pariam ! răspunse bucătarul, semeţ şi totdeodată năuc.

— Pun cinci argentinos contra lui Nelson ! Îi ţii, senor ?

— Ţineam !

Cei din jurul lor se însufleţiră pe rînd :

— Ţii şi cu mine trei argentinos, senor ?

— Ţineam !

— Pun şi eu trei !

— Şi eu şase !

— Senor, hai zece cu mine ! Primeşti ?

— Primeam !

In vreme ce pariurile curgeau pe capul lui Ismail, iar el le primea fudul, cocoşii se moleşeau, vlăguiţi, se repezeau unul în altul tot mai nehotărîţi, mai blegi, pînă ce se lăsară amîndoi deo-

dată pe nisipul însîngerat, străpungîndu-se numai cu ochii încă aprigi.

Mulțimea izbucni în strigăte și huiduieli, care se adresau atît cocoșilor, cît și managerilor, dacă nu chiar și celor doi stăpîni.

Managerii se repeziră la luptătorii istoviți, îi luară în brațe și începură să le mîngîie crestele sfîrtecate pînă la os, întărîtîndu-i iarăși, ca la început. Între timp, îngrijitorii aduseră un alt ring, mai mic, cu diametrul pe jumătatea celui dintîi, și-l puseră înăuntrul acestuia. În unele orașe din America de Sud, cercului mai mic i se spune „disperado" — nume care nu cere nici o lămurire în plus.

— Senor, senorita, strigă arbitrul, lupta continuă !

Ajutorul său măsură diametrul cercului, văzu că nu depășea optzeci de centimetri, atît cît era îngăduit, și înclină din cap, încuviințător.

Un nou val de urlete se ridică deasupra mulțimii :

— Disperado, Nelson !

— Disperado, Gracia d'Oro !

— Senor, mai ții încă un argentinos ? Am pariat pe trei.

— Țineam !

— Patru în total ! Să nu uiți !

— Nu uitam !

Nelson se dovedise un luptător vajnic, dar de data asta, cum se pomeni aruncat în cercul îngust, cioc în cioc cu vrăjmașul întărîtat din nou, prima lui mișcare fu o scurtă săritură peste ring, după care se repezi în lături, cîrîind, încercînd să scape printre spectatori. Ismail nu-i dădu timp ; roșu în obraz, gîfîind, sări la rîndul lui peste parmalîc și îi ținu calea, cu mîinile date în lături, cu genunchii desfăcuți, gesticulînd indignat, pe bun motiv :

— Hușșș ! Înapoi ! Mergeam luptam, nu fim laș !...

Managerul îi sări în ajutor și Nelson fu aruncat din nou în cerc, unde de data asta se arătă hotărît să țină piept vrăjmașului înfricoșător. Înghesuiți în ringul îngust, cîteva clipe cocoșii se învălmășiră iarăși ca la început, sărind și rotindu-se împreună, ca un ghem jumulit, pînă ce Gracia d'Oro se desprinse și căzu pe nisip.

Urlete cumplite se auziră în circ, în timp ce arbitrul număra la căpătîiul cocoșului ametit.

— Cine mai pariam ? strigă Ismail, aruncîndu-și turbanul în sus.

Turbanul se duse pînă în acoperiș, rămase o clipă așa, parcă

plutind, apoi o luă în jos şi căzu pe nisip. Ochii bucătarului nu mai erau la turban : în clipa cînd acesta şovăia sus, Gracia d'Oro făcuse un salt neaşteptat, viclean, fulgerător, de neoprit, şi căzuse în capul lui Nelson.

Un murmur de teamă, de mirare, de nedumerire străbătu arena — şi în murmurul acesta se auziră limpede, rare, cadenţate, loviturile ciocului hrăpăreţ, care fărîma capul adversarului înfrînt.

Arbitrul ridică mîna către spectatori :

— Senor, senorita, Gracia d'Oro a învins !...

În tribună, consulul Angliei săruta, palid şi demn, mîna marchizei de Santa Fé.

— Sper că nu eşti prea mîhnit, sir !

— Nu, marchiză ! Am pariat o sută de argentinos pe Gracia d' Oro !

— Urmează categoria grea : Barbaroza contra lui Destroyer ! strigă directorul circului.

Iar Ismail clătina din turban şi privea în jur, parcă bătut în cap şi încă mai rău decît bietul Nelson...

*

* *

Uneori, pe drum sau în porturi, cînd echipajul era plecat în oraş, Anton Lupan stătea pe punte, în hamac, şi urmărea cu mintea drumurile făcute, pe cele ce mai avea de făcut, apoi se pomenea zicînd în gînd :

— Adnana !

Atunci ea, care stătea rezemată de parapet, în bordul celălalt, sau mai departe, spre prova, aruncînd fărîmituri de pîine pescăruşilor, se întorcea, îşi ducea mîna la piept, cu gestul cunoscut, şi aplecîndu-se înainte, clipea întrebător din genele-i lungi :

— Eu ?...

El tresărea, surprins :

— Te-am strigat ?

— Aşa mi s-a părut.

— Crezusem că te-am strigat în gînd.

Şi pe urmă, minute întregi nu-şi mai spuneau nimic. Dar se gîndeau. El :

„Oare am strigat-o, într-adevăr ?"

Ea :

„Poate că nu m-a strigat, ci am visat eu !"

Apoi, după ce treceau acele minute lungi, el întreba :

— Dacă zici că te-am strigat, de ce nu vii ?

Adnanei, după atîta tăcere, glasul i se părea dur.

— Ai să-mi dai porunci ? Te ascult !

Cu aceste vorbe se apropia, prea blîndă ca să i se vadă micile scîntei de furie ale ochilor şi se aşeza pe un colac de parîme, lîngă el.

— Ţi-e gîndul plecat ? o întrebă Anton Lupan, văzînd că nu-i poate atrage privirea.

— Da.

— Ţi-e dor de ceva ?

— Uneori.

— De ce ?

— De zilele cînd mi-era dor de tine.

El rîdea

— Şi-acum ?

— Acum eşti căpitan, iar eu sînt matelot...

— Ce-ai dori altceva ?

— Să fii cu mine mai rău decît eşti şi mai puţin rău decît vrei să pari.

— Adnana, de la cine ai învăţat să vorbeşti aşa de... aşa de... neprevăzut ?

— De la mama şi de la tatăl meu. Uiţi că m-am născut în ţara proverbelor ?

— Dacă inima ta n-ar fi atît de gingaşă, aş fi aşa cum doreşti tu.

— De unde ştii cum e inima mea ?

El se ridica într-un cot, tulburat :

— Adnana !...

Dar se oprea. Şi ea îi spunea în gînd : „Pesemne tu nu bănuieşti ce ameţitoare a fost clipa cînd m-ai luat în braţe pe chei ! Eu n-am cunoscut dragostea, dar se vede m-am născut cu ea, am purtat-o fără să ştiu, pe mări, sub soare, în vînt, căci în clipa cînd mi s-a arătat, am recunoscut-o fără să şovăi, am ştiut că-i desprinsă din fiinţa mea. De aceea m-am urcat pe vapor...“

Adnana îşi privea mîinile şi continua :

„Am tăiat morcovi şi-am curăţat cartofi, trei săptămîni, ehe ! Dar mă gîndeam : el n-o să-mi vadă mîinile, o să-mi vadă inima. Şi tu ce ai văzut ? Că aveam tricoul lui Mihu şi te-ai încruntat. Pe-al cui aş fi putut să-l pun, că toate mi-erau largi ?... Pe urmă însă m-ai luat în braţe şi eu am plîns. Şi-mi ziceam : o, ce bine să tai morcovi, să cureţi cartofi, dacă asta-i răsplata !“...

Aici, pe chipul Adnanei părea că trece un nor : „Dar parcă *tu* m-ai luat în brațe ? Dacă nu m-aș fi repezit eu !...“

Și tăcea, coborîndu-și genele peste cugetul posomorît.

Iar Anton Lupan, cu fruntea încruntată, îi răspundea în același fel, în gînd, frămîntînd cu mîinile marginea hamacului :

„De, Adnana, e ușor să spui, tu, care stăteai cu spatele spre prova. Dar eu... Vezi, era Gherasim, era Ismail cu mustața aia a lui, erau ceilalți... O, cum te-aș fi luat în brațe, cum te-aș fi mîngîiat !... Ești atît de blîndă, de bună, de curată, e atîta gingășie în ființa ta !“

Ea ridica ochii și clipea speriată. Oare nu era prada visului ? Putea căpitanul „Speranței“ să gîndească așa ?

„Dar vezi tu, continua Anton Lupan, vezi tu, Adnana, nu sîntem singuri. Ei toți te-au așteptat. O, știu, niciunul nu jinduiește la tine mai mult decît la o stea de pe cer... Dar se cuvine oare să întind mîna eu, fiindcă sînt căpitan, să iau steaua și să le las cerul întunecat ?...“

Aici Adnana nu mai știa ce să-i răspundă și tăcea îndelung, cu ochii înlăcrămați. Într-un tîrziu căpitanul tresărea și se ridica din hamac.

— La ce te gîndeai ? o întreba, de data asta cu viu grai.

— Așa, nelămurit, poate la morcovi, poate la cartofi, mai știu eu ?

— Îți pare rău că te-ai angajat matelot la noi ? Îți pare rău că ne-ai urmat ?

— Asta nu, nici azi, nici altădată ! Aș veni de oriunde, de oricîte ori m-ai chema. Aș merge cu tine... cu voi, pînă la capul pămîntului !

Atunci căpitanul „Speranței“ rîdea :

— Asta nu-i prea departe, ai să vezi în curînd !

Așa vorbeau ei în porturi, sau uneori pe drum, că nu spuneau totul deodată, cum s-a înșiruit mai sus. Dar ultimele cuvinte, e bine să știm, Anton Lupan se întîmpla să le rostească la 9 noiembrie, după-prînz, cînd întreg echipajul alerga prin oraș, să-l caute pe bucătar.

Adnana ridică ochii spre el :

— Da, însă pămîntul nu are numai un cap !

— Senor ! se auzi în clipa aceea un glas de pe mal.

Căpitanul întoarse capul și în fața schelei văzu un guard

orășenesc, însoțit de un civil înalt, cu o geantă sub braț. Gardul salută și făcu un pas :

— Bună-ziua, senor ! Îl cunoașteți pe numitul Nail Ismail Geafer ?

* * *

Răsărea a patra oară soarele pe ocean... Mihu mergea amărît spre penitenciar, cu o boccea la spinare, cu fonograful într-o mînă, iar în mîna cealaltă cu frînghia care-l ținea pe Negrilă de grumaz, fiindcă în orașul acesta cîinii cică trebuiau să umble legați.

Ah, cîtă amărăciune era în sufletul musului pe cînd mergea așa ! Ismail la închisoare și Negrilă în laț !

Aseară, după ce trei zile alergaseră, se zbătuseră, se loviseră cu capul de pereți încercînd să găsească o ieșire din noul impas, echipajul ținuse sfat.

Treizeci și cinci de cabaleros depuseseră plîngere la judecător, împotriva lui Nail Ismail Geafer, matelot pe goeleta „Speranța", precum dovedea cartea de marinar găsită asupra sa ; cei treizeci și cinci de reclamanți pretindeau sume felurite, mai mici sau mai mari, la un loc două sute șaptezeci și trei de argentinos, total care îl speriase chiar și pe judecător. Cu cele șaptezeci de lire sterline plătite în plus de Martin Stricland, pentru nefasta escală prilejuită de el, se liniștiseră numai o treime din datornici, iar alți bani echipajul „Speranței" nu mai putuse afla.

Drumul, de jos, din La Boca, pînă în partea cealaltă a orașului, în Belgrano, lîngă Hipodrom, unde se afla închisoarea, era lung și întortochiat, fiindcă trebuia să tai în diagonală tabla de șah și să cotești mereu, cînd pe o stradă, cînd pe alta, mergînd în zig-zag.

Dar lui Mihu nu de drum îi păsa, nu-l făcea prima oară azi, îl făcuse de nenumărate ori, ca și ceilalți, îl învățase pe dinafară — acum îl făcea ultima oară, vai ! Nu, nu-i păsa de drum, ci îl durea inima că de data asta se ducea să-și ia rămas bun de la Ismail, care-i era atît de drag : „Speranța" pleca azi.

Așa hotărîse Anton Lupan aseară, după ce văzuse că nu se mai putea aștepta. Martin Stricland, care plătise o sumă nebunească pentru escala la Buenos-Aires, refuza, cu încăpățînarea a zece catîri din cei mai încăpățînați, să mai dea încă o sută de lire, din cele două sute cincizeci datorate la sfîrșitul călătoriei, cum se arăta în contract. Și chiar dacă le-ar fi dat, puteau oare

oamenii să se despoaie pînă la cămaşă, să rămînă în voia lui dumnezeu şi-a oceanului, la mii de mile depărtare de ţară, ca să plătească atît de scump oalele sparte de bucătar ?

Şi blîndeţea şi bunătatea şi înţelegerea şi mărinimia au o margine, îşi spunea fiecare, gîndindu-se la necazurile îndurate de pe urma lui Ismail.

— Dar are patru neveste, nefericitul ! zicea Anton Lupan, frămîntîndu-se de parcă ar fi fost nevestele lui.

— Şi eu am doi copilaşi, ca să nu mai vorbesc de nevastă şi de ăi bătrîni ! răspundea Gherasim, încruntat.

— Da, ai dreptate, dragul meu ! Dar noi, ăştilalţi, sîntem mai slobozi ; ne-am mai strîmtora, am mai suci-o, am mai învîrti-o, şi poate c-am ieşi la cap.

— Şi la ce bun, domnule ? Ca peste o zi, două, să ne bage în alt impas ? Nu vezi că la el ticăloşiile au început să se ţină lanţ ?

— Dar altminteri are inima aşa bună, nene Gherasime, zău, nu-i păcat ? zicea Mihu, cu sufletul îndurerat.

— Şi marinar priceput ! îl lăuda altcineva.

— Şi vrednic cînd vrea !

— Barem ca bucătar !...

Aşa vorbeau oamenii, pe cînd mai nădăjduiau să-l înduplece pe Martin Stricland — că de la altul, de la cine ar fi putut lua ? Încercase căpitanul cu o bancă, apoi cu un exportator, dar în van.

Şi-acum, dacă singura lor nădejde, Martin Stricland, nu se lăsase înduplecat, Mihu se ducea la penitenciar, să-i ducă boclucurile lui Ismail şi să-i vestească plecarea, că din partea celorlalţi niciunul nu avusese curaj ; stăteau prin colţuri, posomorîţi, şi lăcrimau...

Un ceas mai tîrziu, musul şi bucătarul „Speranţei" se aflau faţă în faţă, cu gratiile între ei, la penitenciar. Ismail era palid, nedormit, cu obrazul ţepos, dar parcă prin ochi i se plimba, gata să ţîşnească, un zîmbet şoltic, zîmbet de bătrîn ştrengar.

— Ţi-am adus gazelul, nene Ismaile, zise Mihu, cu privirile în pămînt.

— Plecam ?

Băiatul înclină din cap, gata să izbucnească în plîns. Ismail întinse mîna printre gratii şi luă fonograful.

— A'a pezevenghi portarel, n-am vrut ridicam ?

— Ba da, nene Ismaile, dar am dovedit că era al nostru, că îl cumpărasem noi, nu dumneata.

— Atunci de ce-am adus ? De ce nu-l pastram ?

— Ai noştri au zis să-l iei dumneata, că poate ţi-o mai îndulci zilele... Ţi-l trimit în dar.

— Mulzumim ! Ala portărel am mai vrut luam ceva ?

— Da ; a vrut să ia şalvarii albaştri, de atlas...

— Aman, aman !

— Noroc cu Adnana ; a zis că-s ai ei. Uite, ţi i-am adus aici, în boccea.

— Mulzumim Adnana. Cine gateam, ea ?

— Ea.

— Gateam bine, hai ?

Mihu nu răspunse ; cum era să-i spună că oamenii se prăpădeau după mîncarea Adnanei ? Nu c-ar fi gătit-o mai bine, dar...

Ismail clătină din cap.

— Şi Stricland, ce faceam ?

— Ce să facă ? Sforăie şi bea.

— Acum cine caram ?

— Încă nu se ştie ; parcă nouă ne e gîndul la ţucalul lui Stricland ?

Iacă apoi că veni şi clipa bunului rămas.

— Nene Ismaile, să ai curaj ! Într-o lună şi jumătate, două cel mult, sîntem înapoi şi te-om scăpa noi !

— Asta cine am spus ?

— Toţi !

— Şi căpitan ?

— Şi el.

— Nu eram suparat ?

— Ba da... Ei, şi-acum mă duc, că pe la prînz plecăm. Te las cu bine, nene Ismaile, să fii viteaz !

— Umblam cu bine, bre baiat !

Mihu întoarse spatele şi o luă repede la pas, ca să nu-l podidească lacrimile, cînd se auzi strigat :

— Pst, Mihu, ia stam !

În ochii lui Ismail se aprinse lumina şoltică de care vorbeam.

— Bre, baiat, vrem făceam hatîr bucătar ?

— Da, nene Ismaile ; mai ai nevoie de ceva ?

Bucătarul îi făcu semn cu degetul să se apropie şi vîrîndu-şi capul printre gratii, îi şopti la ureche, chicotind ca un armăsăraş :

— Mergeam la gara, vedeam estem circ unde cocoşi lup-

tam — ni-hi-hi-hi ! — întrebam cine băteam ieri — ni-ha-ha-ha ! — băteam Destroyer ori băteam Barbaroza ?

Acum musul „Speranței" cobora spre La Boca, să se ducă în port. De dimineață avusese soarele în ceafă — de data asta soarele îl lovea în obraz ; și-l usturа obrazul, de soare și de lacrimi, dar n-avea cum să se tragă la umbră și nici lacrimile nu i se opreau.

Măcar de i-ar fi putut face lui Ismail ultimul hatîr ! Fusese la gară, găsise maidanul, și circul, dar pustii, că vinerea nu erau lupte de cocoși și n-avea pe cine întreba.

Așa străbătu Mihu străzile iarăși, mergînd în zig-zag pe tabla de șah, trecu printr-un parc, în marginea căruia era altă gară și de acolo înainte se adînci pe niște uliță strîmte și întortochiate, care parcă țineau de alt oraș. Peste casele scunde și vechi trecea briza oceanului — se auzeau vapoarele urlînd în port... Nu trebuia să întrebe pe unde s-o ia, că îl ducea Negrilă, smucindu-l de sfoară, ca și cum ar fi fost nerăbdător să ajungă mai repede la ei acasă, să scape din laț.

Blestemat oraș ! Să bagi oamenii la închisoare și să ții cîinii legați !

— Hai, Negrilă, hai ! Ce te-a apucat ?

Mihu simți sfoara tremurîndu-i în mînă ; cîinele se oprise pe trotuar și rîcîia pămîntul în picioare, adulmecînd și mîrîind spre trotuarul celălalt. Treceau mulți oameni, dar pe care naiba îl mîrîia ? Musul ridică sprîncenele, cu atît mai mirat cu cît era sigur că Negrilă nu avusese toane niciodată, de cînd îl știa.

În față era o prăvălie mărișoară, care tocmai se spoia ; înăuntru se vedeau oameni cu bidinele, pe-afară vopsitorii dădeau cu roșu obloanele și cercevelele de la geamuri, alții pictau firma lunguiață pusă deasupra ușii, în vreme ce niște camionagii, opriți în față, descărcau butoaie și le rostogoleau spre gura de beci care răspundea de-a dreptul pe trotuar.

— Ce-i, Negrilă ? întrebă Mihu, îngrijorat.

Cîinele răspunse :

— Ham, ham !

— Ei, taci !

De bună seamă era ceva la mijloc — Mihu înțelegea asta, după lătrat.

Tocmai atunci, în prăvălie, un om stropit de var trecu prin

fața ușii, rostogolind un butoiaș. Băiatul clipi din ochi, își scutură capul, rămase puțin așa, ca omul beat, în timp ce cîinele mîrîia și se smucea în lanț — apoi deodată își duse mîna la gură, înăbușindu-și un strigăt mirat...

În clipa următoare, Mihu rupea pămîntul la vale, spre port, trăgîndu-l pe Negrilă care se tot smucea, mîrîind furios, cu ochii roșii, cu colții scoși, să scape și să se repeadă înapoi, la omul stropit de var.

Așa fugi musul, scăldat în sudori, uitînd de lacrimi, uitînd de Ismail, trecu peste drumul de fier care ducea în port, se avîntă pe străzile din La Boca, noroc că cizmele nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi, înotă în mîlul de pe țărm de se făcu numai stropi negri pînă la urechi, sări pe debarcaderul de lemn și nu se opri decît pe puntea „Speranței", lîngă bocaport, gîfîind la urechea lui Gherasim.

— Ești sigur ? întrebă cîrmaciul, după ce ascultă totul, de-a fir-a păr.

— Sînt sigur ! gîfîi Mihu. L-am recunoscut dintr-o dată, măcar că și-a ras mustața și s-a mai îngrășat.

Gherasim strînse pumnii — și în colțul gurii i se ivi un zîmbet avan.

— Bine ! Ai să nimerești locul ?

— Îl nimeresc ! Și chiar de nu l-aș nimeri, ne duce Negrilă tot într-un trap.

Cîinele lătră, cătînd spre oraș.

— Ai răbdare pînă deseară ! îl domoli Gherasim. Acum stai cuminte, potaie !

Apoi se duse la căpitan și vorbi cu el un timp, arătînd spre Negrilă și spre stăpînul lui.

Anton Lupan ședea pe un colac de parîme, lîngă cîrmă, și cerceta, preocupat, harta strîmtorii lui Magellan. Ceva mai încolo, Adnana, aplecată spre parapet, urmărea zborul pescărușilor.

— Dar ești sigur, Mihule ? întrebă căpitanul, ridicîndu-și ochii încruntați.

Musul se apropie, încă asudat.

— Da, domnule ! Pot să pun mîna în foc.

— Atunci merită să ne mai amînăm plecarea cu o zi. Gherasime, ai grijă ce faci !

— Fii pe pace, domnule ! răspunse cîrmaciul, rînjind. O să lucrăm cu mănuși.

Restul zilei oamenii își văzură de treburi, ca de obicei, atît

că vreo două ceasuri stătură nevăzuți în hambar, la sfat cu Gherasim.

În timpul acesta căpitanul cerceta harta, mereu încruntat, iar Adnana avea grijă de pescărușii albi. Din cînd în cînd ea întorcea capul, mirată că oamenii stau ascunși.

— Ce se întîmplă cu ei ? întrebă, în sfîrșit.

— Nimic ; socoteli de-ale lor !

— Dar cu tine ?

— La fel ; socoteli de-ale mele !

— Sînt grele aceste socoteli ?

El privi harta și se încruntă mai mult.

— Cam grele, Adnana !

— N-aș putea să te ajut ?

— Ba da.

— Cum ?

— Să-mi zîmbești uneori.

— N-am să știu cînd. N-ar fi mai bine să-mi fixezi niște ore de cart ?

— Astăzi, de la patru la opt.

Adnana se așeză pe scîndura punții, în fața lui, și îi zîmbi. Dar el nu mai zise nimic și-atunci începură iarăși să-și vorbească în gînd...

Oamenii ieșiseră din hambar, robotiseră cîte ceva pe punte și între timp amurgul căzuse peste oraș. Nu mai bătea nimeni orele de cart. Pe mal se văzură lampagii, aprinzînd pe rînd felinarele cu gaz.

— Apoi noi am plecat, domnule ! zise Gherasim.

— Bine, ai grijă cum te descurci. Vezi să nu rămîn și fără voi.

— Unde se duc ? întrebă Adnana, văzînd că pe lîngă cîrmaci plecau și ceilalți, ba chiar și Mihu, cu Negrilă după el, toți cu priviri tainice și cam îngrijorați.

— Încearcă să-l scape pe Ismail, răspunse Anton Lupan.

Ea își duse mîna la gură.

— Ce-ați pus la cale ?

— Ai să vezi ; ceva foarte nevinovat.

Adnana urmări oamenii din ochi, cum alunecau tainic pe schela de lemn, în slaba lumină a felinarelor de pe țărm. Din parc, dincolo de castelul de apă, care se ridica mohorît pe cerul opalin, răzbea muzică îndepărtată, de chitare și de acordeon. În dreapta, pe mal, spre portul nou, niște marinari beți chiuiau ră-

guşit; din cînd în cînd, din cabină se auzea sforăitul lui Martin Stricland.

Gherasim şi cu ceilalţi se pierdură printre magazii; atunci Adnana se întinse pe punte, cu mîinile sub cap, şi rămase cu ochii la o stea răzleţită pe cer. Nu ştia ce stea ar putea fi, nu cunoştea bolta în emisfera de sud. Pe punte ardea numai lumina de ancoră, la catarg...

Cîrmaciul împreună cu ceilalţi străbătură La Boca şi ajunseră în cartierul de peste drumul de fier.

— Pe aici, nene Gherasime; uite, asta-i strada.

În timpul acela Buenos-Aires era luminat slab, cu lămpi de gaz care pîlpîiau sfioase din sută în sută de paşi.

— E cam devreme, zise Gherasim. Să aşteptăm pînă se mai astîmpără lumea.

Întîlneau încă des trecători, mai cu seamă femei care duceau de braţ marinari beţi. Sub un felinar, o fetiţă cerşea, cu un şal de prinţesă pe umeri şi cu picioarele goale prin praf. Doi inşi, după vorbă italieni, după haine zidari, se înjurau sub felinarul următor... Peste drum, la prăvălia care se spoia, lucrătorii îşi adunau sculele şi se schimbau în haine de oraş.

Oamenii noştri trecură odată în sus, odată în jos, trăgînd cu ochiul, apoi se opriră la umbra unui gard. Mihu se lupta cu Negrilă, care mîrîia, smucindu-se să-i scape la deal.

— El e! Care va să zică, îşi deschide prăvălie! şopti Gherasim, pipăindu-şi revolverul în buzunar. Numai că o să avem mult de aşteptat; trebuie să plece toţi vopsitorii, să se mai potolească şi lumea asta pe străzi. Ia, duceţi-vă careva în port şi spuneţi-le să nu ne poarte de grijă, că mai zăbovim, vreun ceas, două, cîte, ştiu eu, om vedea.

— Mă duc eu! sări Haralamb.

— Nu, mai bine să se ducă văr-tu; mi-e că tu nu mai vii înapoi!

— Ei, asta-i, la ce să rămîn?! Lasă că mă duc eu, zău, măi frate Gherasim!

Cîrmaciul îl privi, într-un chip ciudat:

— Te trage aţa-în port, fir-ai tu să fii de cioflingar! Mută-ţi gîndul, măi băiete, că nu se uită ea la tine; nu vezi că-i topită după căpitan?

Haralamb se roşi, ca un copilaş.

— Parcă eu zic să se uite la mine? Mi-e de ajuns să mă uit eu la ea!

— Hai, atunci du-te, da' nu te uita prea mult, că-ţi strici ochii la lumina de gaz... Ne găseşti tot pe-aici, pe undeva.

Ieşiseră puzderie de stele pe cer, dar Adnana o urmărea tot pe aceea de la început; şi deodată îşi dădu seama că, din vîrful catargului mare, steaua trecuse peste cel mic şi se rotea, către apus, pe deasupra bompresului.

— N-au venit? întrebă tresărind.

— Nu; au trimis vorbă că stau mai mult.

— E tîrziu?

— Miezul nopţii.

N-avea cine să bată clopotul de cart...

— Haideţi, băieţi, şopti Gherasim. Uite-l că trage obloanele.

Pe stradă, abia dacă mai trecea arar cîte un om. Undeva, mai departe, la o fereastră neluminată, un copil plîngea, trezit din somn, şi o femeie încerca să-l împace, cîntîndu-i, cu glasul nespus de trist şi istovit, un cîntec de leagăn din cine ştie ce ţară, că nimeni nu-l înţelegea.

— Multe naţii mai sînt şi-n oraşul ăsta! şopti Ieremia, mîhnit, fără să ştie pricina. De ce s-o fi vînturînd lumea atît?

— Apăi de trai bun nu, măi frate-miu! răspunse Gherasim, cu ochii mai sus, peste drum.

Omul pe care-l văzuse Mihu la prînz, ieşise în stradă şi punea obloanele la ferestre. Înăuntru nu mai era nimeni şi mai ardea numai o lampă, în fund.

— Mihule, — zise cîrmaciul, în şoaptă, — tu rămîi după noi, şi cînd om intra, pui oblonul la uşă, să nu ne vadă cineva din drum.

— Da, nene Gherasim!

Musul tremura încetişor, parcă de frig. Ca şi cînd ar fi înţeles cum merg lucrurile şi ar fi fost mulţumit, Negrilă se liniştise şi aştepta cuminte lîngă el, scheunînd numai, din cînd în cînd.

Terminînd cu obloanele de la geamuri, stăpînul prăvăliei intră înăuntru, pesemne să stingă lumina. Gherasim, urmat de Ieremia, de Cristea Busuioc şi de Haralamb, că venise şi-acesta între timp, intrară după el, tiptil, încît omul nu-i simţi decît cînd ajunse în fund, la tejgheaua stropită de var.

— Nu s-a deschis încă, senor, nu vă supăraţi! zise întinzîndu-se să-şi ia haina din cui. Veniţi duminică, la inaugurare; vă dau de băut fără bani.

Afară, Mihu trase oblonul peste uşă, apoi începu să se plimbe cu paşi repezi în sus şi-n jos, dîrdîind, cam speriat.

— Senor, înţelegeţi, nu s-a deschis ! Trebuie să plec, mi-e nevasta bolnavă, hai, plecaţi ! stărui negustorul, văzînd că trei din muşteriii necunoscuţi se aşezau tacticoşi la o masă încă neştearsă de var, în timp ce al patrulea înainta prin umbră, spre fund.

Cînd fu la un pas de el, Gherasim îşi ridică şapca de pe ochi.

— Bună-seara, palicarule ! zise, în greceşte, rezemîndu-se de tejghea, cu revolverul sub cot.

Negustorul se trase un pas înapoi şi se lovi de raftul proaspăt dat cu vopsea.

— Per Baco ! Tu eşti cîrmaciul de pe „Speranţa" !

— Iar tu, negustorul de bărci de pe „Orion" !

— Per Baco ! Şi n-ai murit ?

— Ia ascultă, palicarule, nu mai face pe spaniolul cu mine, că eu te ştiu ce lapte ai supt la Patrida !

— Ce vrei ? scrîşni omul încolţit, aruncînd priviri disperate în jur.

Doi din muşteriii ciudaţi îşi scoaseră revolverele din buzunare şi le puseră pe masă, domol, cu blîndeţe, ca şi cînd ar fi fost nişte cărţi de rugăciune; al treilea, cu o mînă îşi pieptăna barba stufoasă, cu alta îşi mîngîia toporişca de la brîu.

— Vreţi să beţi ceva, măi băieţi ? îi întrebă cîrmaciul, îndatoritor.

— Nu, frate Gherasime, numai dă-i zor să nu ne aştepte copilul ăla prea mult.

— Aşa-i !... Ei, negustorule, acum să ne socotim ! Da' ştiu c-ai făcut drum, de la Marsilia pînă aici !

— Ce vrei ?

— Păi ţi-am spus : să ne socotim.

Gherasim cercetă colţurile umbrite ale prăvăliei, pînă ce ochii i se opriră la o casă de fier.

— Aha ! exclamă, mulţumit. Ţi-ai luat casă de bani, ca bancherii ! Ăsta-i semn bun, pentru noi !... Uite ce e, palicarule, să nu pierdem vremea de pomană şi nu încerca s-o încurci, că n-ai cum. Lucrul ar fi fost mai cinstit dacă te luam de gît şi te duceam la judecător, dar vezi tu, asta cere timp, iar noi sîntem grăbiţi. Nu vreau decît să-mi dai banii înapoi ; că m-ai înjungheat şi că mi-ai spart capul, te iert. Ai să plăteşti tu altă dată, unuia care o

avea timp mai mult. Şi-acum, pune mîna pe cheie, hai, deschide casa de bani, să văd ce-ai făcut cu capitalul meu!

Fostul marinar de pe „Orion" se mai uită odată în jur, cu un ochi speriat, cu altul viclean, apoi căzu în genunchi, în faţa lui Gherasim, hohotind:

— Fraţicule, nu mă nenoroci! Azi am scos banii de la Bancă, mîine trebuie să-i duc, am cumpărat o vie, colea, lîngă oraş, am făcut şi hîrtiile, am dat arvuna. Nu mă nenoroci!...

— Uite, măi fraţilor! rîse Gherasim, întorcîndu-se spre ai săi. Cîrciuma nu-i ajunge, vrea să fie şi podgorean... Ia, hai să vedem cîţi bani mai ai!

Omul îngenuncheat îşi frîngea mîinile, deznădăjduit:

— Nu mă nenorociţi, măi oameni buni! Nu-s numai banii voştri, că doar adun şi eu, de zece ani! De ce să mi-i luaţi? Mai mi-e şi nevasta bolnavă, v-o jur pe sufletul meu!

Cîrmaciul îi făcu vînt cu piciorul, spre casa de fier.

Ceva mai tîrziu număra banii, pe tejghea, în timp ce Ieremia şi ceilalţi doi aşteptau răbdători; plutaşul încerca scîndura mesei cu muchia toporiştei — brad, dar de alt soi, necunoscut în Carpaţi.

— Ia spune, palicarule, cinci mii de franci, cît fac în argentinos d-ăştia, de pe la voi?

Negustorul se ridică de jos, tremurînd:

— N-au fost cinci mii...

— Aşa-i, au fost numai patru mii nouă sute, da' ce să ne mai încurcăm socoteala, pentru o sută de franci? Ei, ia zi, un argentinos cîţi franci îl pui?

— Treizeci!

Cifra cinstită ar fi fost vreo douăzeci şi doi.

— Aşa o fi, măi fraţilor?

— Păi ştim noi, vere Gherasim?

— Treizeci! stărui negustorul.

— Fie şi treizeci, că şi-aşa ţi-i iau pe toţi! Doar n-o să stau acum la făcut socoteli!

— Mă jefuieşti! Aici am trei sute de argentinos şi treaba noastră face numai nouăzeci.

Socotind cinstit, ar fi făcut vreo două sute treizeci.

— Uite-al naibii, mai vrea să mă şi tocmesc! Da' dobînda n-o pui? Ca să nu mai vorbesc de capul spart şi împunsătura de cuţit — de astea ţi-am spus că te iert!...

În uşă Gherasim se opri:

— Ia, ieşiţi unu' înainte şi vedeţi cum e!

Apoi se întoarse spre cîrciumar:

— Zici că ţi-e nevasta bolnavă?

— Da.

— Şi ce are?

— Febră galbenă. Da' acum poate să şi moară, că mi-e tot una.

Cîrmaciul băgă mîna în buzunar, scoase cîteva monede de aur şi le aruncă pe podeaua mînjită de var:

— Na, ca să ai cu ce s-o îngrijeşti!...

Afară felinarele pîlpîiau, şters. La fereastra întunecată copilul nu mai plîngea, dar cîntecul femeii se auzea încă, istovit, sfîşietor, într-un grai peste putinţă de înţeles.

Adnana auzi paşi pe schelă şi se ridică; steaua ei străbătuse jumătate de cer...

CAPITOLUL XXIV

CAPUL CELOR UNSPREZECE MII DE FECIOARE

Si-acum, Ismaile, alege-ți portul unde vrei să te debarcăm! Mai mult să nu aștepți de la noi!

Așa spusese Anton Lupan, ieri — în loc să se bucure, cum era firesc. Ce, așa primești un om care iese din închisori?

„Speranța" cobora la vale, pe Rio de La Plata, și bucătarul, învîrtind trist în oală, părea că nu înțelege nimic, deși se silea din răsputeri.

— De ce supăram?...

În cele aproape șase luni de călătorie, de cînd vedea numai ghiauri în preajma sa, aproape că-și uitase graiul, și chiar gîndurile și le spunea pe graiul ghiauresc, stricat.

— De ce supăram? Estem vinovat Ismail dacă Nelson nu băteam?

Oamenii nu-i mai adresau cuvîntul decît atunci cînd n-aveau încotro, dar abia după cîteva zile observă bucătarul că în privirea lor se schimbase ceva: măcar dacă ar fi fost ură! Din nenorocire, era disprețul cel mai curat! Iar după alte cîteva zile, văzînd că nimic nu se îmblînzea în ochii lor și-n felul cum îi vorbeau, Ismail începu să se întrebe dacă nu cumva avea într-adevăr vreo vină pe care el unul n-o vedea.

Și cînd într-un tîrziu își dădu seama ce întemeiată era supărarea întregului echipaj, se simți așa de mîhnit, încît mai multe zile în șir nu mîncă decît pesmeți goi, pînă începu să se sugă și să se usuce la față, ca un țîr de Pireu — fiindcă țîrii de Pireu sînt cei mai slabi țîri din cîți se pescuiesc în apele grecești.

În timpul acesta, goeleta romînească străbătea ultima mie de mile din drumul ei spre Țara de Foc. La 15 noiembrie, după-prînz, fiindcă dimineața fusese de lucru, la judecător și la penitenciar, cu eliberarea lui Ismail, părăsise Buenos-Aires, cu un vînt potrivnic, dar ajutată de curent, a doua zi seara dubla punctul de nord al capului San Antonio și se afla în plin ocean.

Așa trecu „Speranța" pe la Bahia Blanca, fără să se apropie de uscat, trecu golful San Matias, apoi nesfîrșitul golf San Jorge, pînă mai la sud de Puerto Deseado, care înseamnă Portul Dorit. Dorit de cine? Ferească-ne Allah de ceasul rău! Ismail își simțea inima cît un purece, dar, din fericire pentru el, „Speranța" nu aruncă ancora nicăieri.

De aici înainte, fiindcă Instrucțiunile Nautice vorbeau de curenți potrivnici care bîntuie cu violență coasta Patagoniei, primejduind navigația corăbiilor mici la fel cu a celor mari, goeleta luă drumul direct către sud, îndepărtîndu-se peste șaizeci de mile de uscat, și astfel ocoli pe departe micul golf San Iulien, unde în iarna anului 1520, primul navigator prin aceste locuri, nobilul portughez Magallaes, de-i mai zice și Magellan, avu de luptat sîngeros cu echipajele escadrei sale, descurajate și răzvrătite că nu mai ajungeau la un liman.

Limanul, adică trecerea în celălalt ocean, despre a cărui existență oamenii lui Magellan se îndoiau, se afla numai la o sută de mile mai la sud de locul acestui nefericit popas — și acum „Speranța" naviga molcom către el, în timp ce soarele, răsărind cu statornicie în babord, scotea zilele din ocean, de-ai fi zis că-i cupa unui excavator uriaș — și, după ce le trecea peste catarge, le răsturna pe uscat, cîte o cupă la fiecare grad.

Cu vorbe spuse mai pe șleau, asta însemna pentru corabia noastră șaizeci de mile între apusul de ieri și cel de azi, căci un grad din cele trei sute șaizeci în cîte se împarte un meridian, măsoară, cine a uitat să-și reamintească în acest ceas, înainte de a intra în strîmtoarea lui Magellan — măsoară, așadar, o sută unsprezece kilometri, adică șaizeci de mile în cap.

Într-adevăr, în aceste ultime zile de navigație pe ocean, vîntul nu fu cel visat; dar nimeni nu arăta vreo nemulțumire, fiindcă, șaizeci de mile ieri, șaizeci de mile azi...

Viața la bord decurgea neschimbat, numai că pe chipurile oamenilor fiecare paralelă trecută întipărea un aer mai grav.

Soarele își pierdea puterea — și în miezul zilei, cînd trecea la meridian, umbrele catargelor se lungeau; în schimb Crucea Sudului noaptea stăpînea bolta, din ce în ce mai înalt.

Încetul cu încetul, puntea se golea; încă de la Capul Tres Puntas, oamenii din echipaj începuseră, unul cîte unul, să-și facă culcușul în hambar, iar dimineața, cînd ieșeau să se spele, simțeau că începe să-i țină în spinare un clește înghețat.

Ultimul care rezistă în fața frigului fu Negrilă și rezistă îndîrjit, ca și cînd ar fi avut ceva de împărțit cu bietul bucătar. Dar în seara de 2 decembrie, cînd „Speranța" trecea a cincizecea paralelă și schimba drumul de la sud două carturi spre vest, punînd capul drept pe strîmtoarea lui Magellan, cîinele, după ce se învîrti nehotărît pe punte, preț de vreun ceas, după ce mai șovăi și-n ușă timp îndelungat, intră în sfîrșit în cușca pe care Ismail i-o pregătise, cu atîta tragere de inimă, încă de la Sulina.

Din nefericire însă, Ismail nu era de față, să se bucure și el de acest rezultat; înafara orelor de cart și-a clipelor cînd trebuia să se ocupe de Martin Stricland, el stătea sub punte, la bucătărie, fie că avea să gătească, fie că n-avea, înțepenit pe scaun, cu ochii în dulap, ceea ce îi mărginea orizontul cam la un sfert de pas. Dar în această lume strîmtă, ce amplu se zbuciuma sufletul bietului bucătar!

— Vrem debarcam?... Bine, nu milogeam!...

Spre amurgul zilei de 4 decembrie, trei luni și mai bine de la Gibraltar, omul de veghe strigă:

— Uscat!...

Peste zi „Speranța" navigase sub un cer atît de albastru, încît ai fi zis că niciodată nu se va mai înnora. În față, la un cart în dreapta provei se vedea un pisc înalt, de culoarea fierului ars, care cobora către nord, pierzîndu-se în ocean.

Căpitanul își duse binoclul la ochi și, după ce privi încordat, înclină din cap:

— Da, e Capul celor Unsprezece mii de Fecioare! Băieți, mîine intrăm în strîmtoarea lui Magellan!

Ajungeau cu patru zile după termenul prevăzut în contract, dar întîrzierea se datora ocolului cerut de Martin Stricland.

Înainte ca soarele să apună, în stînga se desprinse din neguri alt pisc, ca o copie întoarsă a celuilalt, pierzîndu-se către sud, pe un orizont care părea crenelat. Și deodată, între cele două piscuri căzu o perdea neagră și grea, ca și cum Fecioa-

rele care păzeau intrarea strîmtorii văzuseră venind corăbierii şi se baricadau. Soarele, apunînd departe, pe celălalt ocean, incendia baza acestui hotar — şi aşa, în faţa „Speranţei" părea că se deschide o poartă de iad...

Dar „Speranţa" nu avea de plătit nici un tribut Fecioarelor ; plătise altcineva pentru ea.

A doua zi , către seară, cînd aruncă ancora în Baia Narrows, la adăpostul ţărmului chilian, negurile se destrămară, dezvelind un peisaj de calvar...

Douăzeci de ore se luptase goeleta necurmat, cu furtuna care o întîmpinase de la sud-vest, vrînd s-o arunce înapoi, în ocean. Soarele mai răsărise odată, în spate, pe Atlantic, dar peste un ceas pierise, în nori — şi de atunci înainte, luni întregi, n-avea să se mai arate decît la răstimpuri, cînd într-o parte a cerului, cînd în alta, alungat de fantasme, aruncînd priviri temătoare şi fugind speriat.

Douăzeci de ore „Speranţa" navigase în zig-zag, printre stînci care se iveau din valuri în locul unde nu te aşteptai : strîmtoarea îi arunca în faţă valuri încrucişate, scurte, grele ca plumbul, care se înţepeneau în etravă şi smuceau de ea, mugind, s-o dea peste cap.

Dar nu mugea numai marea, înhăitată cu vîntul, mugea şi ţărmul stîncos şi se frămînta, scormonit parcă dedesubt de vulcani, gata să se prăvălească în faţa corăbiei, ca un duşman mai înverşunat.

Douăzeci de ore îi trebuise „Speranţei" ca să străbată o treime de grad şi să ajungă în această baie, unde să poată înnopta. Marea se liniştise, înfrîntă, dar în urmă, Fecioarele încă mugeau şi se frămîntau, vărsîndu-şi furia neputincioasă pe epavele care se înşirau jos, pe mal.

Peisaj de calvar ! Mai fiecare stîncă îşi avea trofeul său, prada sa : o corabie fărîmată, un vapor răsturnat, răsucit, mutilat, ca nişte jaloane sinistre care arătau, pînă în depărtare, ieşirea în ocean.

Ismail se apropie de parapet, privi, clipi din ochi şi părul i se făcu măciucă în cap.

— Poftim ! zise, căci spaima nu-l împiedica să fie indignat. Poftim !... Alegeam port unde debarcam ! Bine, debarcam, dar port de unde alegeam ?

În faţă, la mai puţin de o sută de paşi, un vapor rupt în două zăcea de-a latul, cu pupa pe o stîncă ascunsă sub valuri,

cu prova pe mal. Mormînt proaspăt, căci fierul încă se mai mişca, la fiecare val, legănîndu-se fantomatic în umbrele serii care cădeau, scrîşnind înfundat, căutîndu-şi locul pe piatră unde să înţepenească şi viermele ruginii să-l treacă în neant.

Adnana tremura de frig, sau poate înfiorată de acest scrîşnet jalnic, prelung, necurmat.

— De ce-ai plecat din ţara ta caldă, unde totul era suflat cu aur, şi-ai venit aici, unde totul e îngropat în plumb ? o întrebă căpitanul, apropiindu-se de ea şi cuprinzîndu-i umerii îngheţaţi.

Ea ridică ochii şi răspunse — credea că-i răspunde în gînd, însă fără să-şi dea seama gîndul luă grai adevărat :

— Fiindcă în ţara mea niciodată nu mi-am simţit umerii aşa calzi !

În clipa aceea, cu un scrîşnet prelung, epava alunecă pe stîncă şi se răsuci greoaie, împinsă de valuri, pînă ce veni cu cîrma spre larg. Oamenii ridicară capetele şi la pupa, sub parapetul mutilat, văzură scris...

Da, plătise altcineva pentru ei cumplitul tribut pe care cele Unsprezece mii de Fecioare îl cer la intrarea strîmtorii lui Magellan.

Scrîşnetul conteni ; de aici înainte se întindea liniştea neantului.

Văzură scris : „Wotan"...

PARTEA A PATRA

Alcalufii

Str. Magellan

Punta Arenas

Capul Valentin

Capul Penas

Acvalisnan

J. Dawson

San Pabli

Milky Way

Brecknok

Oltișor

Canalul Beagle

J. Navarino

Le M

CAPITOLUL XXV

BARUL „CRISTOFOR COLUMB"

La 5 decembrie, „Speranța" se afla ancorată în Baia Narrows, în partea de nord a strîmtorii, sub țărmul chilian. Țărmul celălalt, al Țării de Foc, care aici se adîncea către sud, dînd naștere golfului Lomos, nu se vedea, nu atît din pricina depărtării, cît a negurilor care împresurau peisajul cu perdelele lor fumurii.

De aici înainte, echipajul trebuia să rămînă o lună de zile la porunca lui Martin Stricland, așa cum era scris în contract.

— Dar am rămas prin părțile acelea mai bine de un an, domnule! îmi spunea bătrînul Haralamb, în timp ce-și încălzea în palme, cu o dragoste care te-ar fi putut înduioșa, paharul cu vin alb — că venise iarna între timp, și vinul, dacă nu-l mîngîiai, nu-ți mîngîia nici el sufletul înghețat.

Se sfîrșiseră harbujii, de mult, trecuse și vremea strugurilor cu boabele de chihlimbar, nu mai mirosea pe uliți nici a porumb copt, căzuse bruma, se ofiliseră salcîmii — și într-o bună zi înghețase și Dunărea, din mal în mal — numai vinul alb rămînea neschimbat, fiindcă se scosese din el, două ierni la rînd, tot ce-ar mai fi putut îngheța.

— Numai să-l mîngîi, să-l mîngîi așa, ușurel, cît să-l scoli din somn, să-l dezmorțești — și p-ormă, ascultă-mă pe mine, poți să te încrezi cu trupul și cu sufletul în el! îmi spunea Haralamb.

Stăteam în cîrciuma lui kir Sofocles, la Vadul Turcului, dacă n-ați uitat, la o măsuță strîmbă, în fața unui geam scund dar larg, prin care puteam să vedem în voie cheiul și Dunărea.

Se întîmplase ca numai trei case mai la deal să fie un brutar și de cîte ori scotea pîine proaspătă brutarul, îl simțeam. Pîine de grîu nou, din ăst an, care mirosea cum miroase cîmpul încins de soare, uneori, pe la sfîrșit de mai.

— Pîine și vin! spunea Haralamb. Cu asta trebuie că s-au hrănit oamenii dintîi, dac-au avut cap. Am fost odată la Roma, cînd am făcut escală mai mare la Neapole. Cine putea să mă tragă acolo dacă nu Anton Lupan? Am văzut multe lucruri, nu ți le mai spun, că le-i știi și dumneata, dar mai cu seamă m-a minunat Capela Sixtină, zugrăvită de diavolul acela cu nume de heruvim, Michel Angelo, ei da! Ăsta, zice că altă hrană, afară de pîine și vin, nu cunoștea — și dacă o fi adevărat, atunci nu mă mir că avea în el atîta duh și-atîta fierbere, de s-a putut lua la harță chiar cu sfinții pe care i-a pictat.

Zîmbeam:

— Căpitan Haralamb, să te audă cineva vorbind, ai zice că beți mai mare decît dumneata n-a fost decît poate acel Michel Angelo, de mi-l lauzi așa!

— M-a ferit dumnezeu! Văzutu-m-a cineva vreodată beat? Și apoi, vorba asta despre Michel Angelo nici nu-i a mea, ci a lui Anton Lupan; parcă fără el aș fi avut eu atîtea în cap?...

— Ei, și ia spune mai departe, căpitan Haralamb!

— Despre diavolul acela?

— Nu; despre „Speranța", despre Anton Lupan și ceilalți.

— Să-ți spun pe scurt ori mai pe larg?

— Cum te îndeamnă sufletul!

— Sufletul? Ei, sufletul meu multe m-ar îndemna!... Dar hai să-ți spun cum a fost în dimineața aceea, cînd ne-am trezit noi la ancoră, în strîmtoarea lui Magellan. Seara nu prea avusesem cînd să vedem ceva — afară de țărmul presărat cu epave, a căror priveliște făcea să-ți înghețe sîngele și să ți se strîngă părul măciucă în cap. Peste noapte am dormit care cum am putut, dîrdîind și clănțănind din dinți, în hambar; cabina, știi, i-o lăsasem Adnanei... Nu c-ar fi fost frig, că doar ne aflam în plină vară, dar timpul acela posomorît și umezeala te pătrundeau pînă în măduva oaselor. De dimineață, marea se liniștise, colea la adăpostul țărmului vîntul nu bătea, nu mișca nimic nici pe apă, nici pe mal, nu se zărea o vietate... Nu mai vorbesc de oameni, dar să fi văzut vreo jivină sau măcar vreo pasăre, să nu spui c-ai picat chiar așa, pe un pămînt blestemat! Cît des-

pre soare, ţi-am spus, luni de zile d-aici înainte, nu l-am mai văzut decît în fugă, şi parcă tot speriat, de nu mai ştiam dacă era chiar soarele cel adevărat, sau vreun felinar de la vreo corabie care naviga prin nori, de teamă să nu păţească şi ea ca „Wotan"...

— Dar cu „Wotan" ce-a fost, căpitan Haralamb?

...Cu „Wotan" nu se întîmplase mai mult decît se întîmpla cu atîtea corăbii şi vapoare care intrau în strîmtoarea lui Magellan — căci doar erau colea, se puteau vedea.

Echipajul „Speranţei" lăsă barca la apă, şi Ieremia, cu Cristea Busuioc se duseră la mal, să caute lemne de foc, căci altfel nu mai mergea. Ceilalţi între timp reparau stricăciunile făcute de furtună — şi erau multe, nu le-am mai pomenit cînd s-au întîmplat: ghiul velei mari rupt de lîngă catarg, cîteva sarturi plesnite, parapetul dat peste cap în dreptul hambarului, pînzele făcute praf...

Sus, la creastă, se vedeau copaci răzleţiţi, în marginea pădurii care se întindea pe podiş, spre Patagonia — dar nu era nevoie să te caţeri pînă la ei, să-i tai, că furtuna prăvălise destui în vale, şi n-aveai decît să-i despici, să-i faci pe măsură şi să-i duci la bord; sobele atît aşteptau.

Era un fel de fag, asemănător cu cel de la noi, fagul antarctic, care în Ţara de Foc creşte pe dealuri şi pe munţi, pînă la patru sute de metri deasupra mării şi, în chip ciudat, îşi păstrează frunzele tot timpul anului. Plutaşul rămăsese visător pe mal, cu mîinile în brîu, şi privea copacii, şi ofta...

Aceste păduri nesfîrşite, cele mai multe necălcate de picior omenesc, pecetluiesc tăcerea locului — şi cu frunzişul lor verde întunecat, aproape negru, prea rar înviorat de pete gălbui, dau împrejurimilor o statornică tristeţe, un apăsător şi definitiv aer funerar.

— Măi frate, — zise Ieremia, privind în jur, cam pe la coada ochiului, că din faţă nu se-ncumeta, — hai să-i dăm zor, să plecăm naibii mai repede de-aici; mă cam ia cu fiori.

Cristea Busuioc parcă tot ar fi stat, pentru el şi iadul ar fi fost frumos, dac-ar fi avut copaci... Dar, în sfîrşit, nu puteau să zăbovească aici un an!

Tocmai dădeau să împingă barca la apă, cînd la vreo douăzeci de paşi, în dreptul epavei lui „Wotan", văzură un butoi, aruncat de valuri pe ţărm.

— Ce-o fi în el?

— Știu eu? Hai să vedem!

Era limpede că naufragiul se petrecuse de curînd, căci pe butoi nu se prinseseră încă nici alge, nici cochilii — și nici nisipul nu avusese vreme să-i sape mormînt. Ceva mai încolo se vedeau lăzi sparte, baloturi răvășite — nimic de ales, semn că indigenii, care acum nu se vedeau de fel, avuseseră cînd să care de aici tot ce ar fi fost de folos.

— Haide, Ieremie! strigă Anton Lupan. Dați-i zor că tremurăm de frig.

— Am găsit un butoi, domnule. Nu-l luăm?

— Păi vedeți ce-i în el.

Cei doi oameni întoarseră butoiul cu vrana în sus, opintindu-se din greu, apoi Cristea Busuioc îi scoase dopul cu mucheа toporiștei.

— E apă! strigă, vestindu-i pe ceilalți.

— Apă?... întrebă Haralamb de pe bord, lăsînd tesla și apropiindu-se de parapet.

Spusese cuvîntul acesta cu un ton atît de ciudat, cu furie, cu mirare, cu nedumerire, cu deznădejde chiar, deznădejdea din mijlocul oceanului cînd voise să-și pună capăt zilelor, încît auzindu-l, în mintea tuturor învie, frîngînd timpul și depărtările, amintirea acelor întîmplări, le învie cu atîta forță, de parcă s-ar fi petrecut ieri. Își simțiră pentru o clipă, ca atunci, gîtlejurile umflate și trupul uscat dospindu-se în soarele de la ecuator, auziră huruitul mașinilor și fluierul lui „Wotan", și împușcăturile — și glasul crud al omului care îi lăsase să piară de sete pe oceanul pustiu. Și iată, acum „Wotan" zăcea pe stînci, cu fluierul amuțit și mașinile reci, iar stropul de apă atît de rîvnit într-un timp rămînea al nimănui pe nisip, semnul unei întristătoare zădărnicii.

„Speranța" părăsi aceste locuri a doua zi în zori, cînd toate reparațiile erau terminate și oamenii se simțeau odihniți.

Ea purta la pupa pavilionul romînesc, care străbătuse o sută patruzeci de grade, adică peste opt mii de mile, ceea ce însemna mai mult decît o treime de meridian. Mihu coborîse de pe catargul din prova pavilionul Argentinei și de două zile îl ridicase pe cel chilian; era al optulea pavilion pe care îl arborau, de la Sulina pînă în strîmtoarea lui Magellan.

Și astfel, își continuară drumul spre sud-vest, între țărmul Patagoniei și al Țării de Foc, navigînd numai ziua, cu o

briză bună din tribord ; după vreo șaizeci și cinci de mile, schimbară drumul aproape la sud, îndreptîndu-se spre Punta Arenas, unde ajunseră în seara de 8 decembrie 1882, ca să cadă în mijlocul unei gloate de aventurieri, veniți aici cu tot soiul de vase, mai mari sau mai mici, de toate tipurile care se pot întîlni pe coasta de apus a Europei și pe cele două coaste ale Americilor.

In tot acest timp navigaseră pe lîngă țărmuri pustii, îndoliate de fagul antarctic, sub cerul mereu fumuriu, fără să întîlnească nici un semn al vieții omenești. Arar cîte o pasăre necunoscută, de culoarea negurilor, își lua zobrul de pe un colț de stîncă și după ce fîlfîia din aripi prin prova „Speranței" se lăsa înghițită de decorul cenușiu, de nu mai știai dacă fusese o zburătoare, într-adevăr, sau o scamă de nor purtată de vînt.

Uneori, cînd negurile se mai destrămau, spre sud apăreau creste și piscuri de munți îmbrăcați în zăpadă, care sub lumina soarelui de bună seamă ar fi sclipit voios — dar cum baza lor nu era niciodată vizibilă, ochiul nu le putea îngloba în restul peisajului, și acesta rămînea fără înălțime și fără altă culoare decît a norilor, a apei și-a fagilor, adică negrul și cenușiul cel mai cețos.

Noaptea liniștea și nemișcarea creșteau mai mult, la fel de apăsătoare și-n somn și-n veghe. Nu se vedeau focuri pe țărm, dar uneori răzbea miros de fum și parcă se auzeau departe cîini hămăind. Desigur ținutul își avea viața lui, care însă se ferea din drumul corăbierilor, ascunzîndu-se tainic în păduri, fie pentru că se temea de ei, fie pentru a-i prinde.

Țara de Foc e un pămînt rupt din trupul continentului Sud-American, rupt și fărîmat într-o puzderie de insule, care, laolaltă, au o suprafață de 73.000 kilometri pătrați. In linii mari acest pămînt e cuprins între a 53-a și a 56-a paralelă sudică, între al 64-lea și al 75-lea meridian vestic. Strîmtoarea lui Magellan, care-l desparte de continent, nu este decît un accident geologic, fiindcă altminteri, dacă privești harta, îți dai seama ce deplină înrudire este între America de Sud și Țara de Foc.

La 1521, trecînd prima oară pe aici cu escadra sa, pe un drum încă necunoscut, abia bănuit de lumea civilizată, Magellan a văzut, pe țărmul sudic, focurile indigenilor — și-a numit acest ținut Țara Focurilor, nu Țara de Foc cum se spune din greșeală azi. Mai exact, nu se vedeau focurile, ci fumul, și la început pămîntul s-a și numit *Tierra de los umos,* adică Țara

Vetrelor, a Fumului, cum e scris pe o hartă spaniolă întocmită în 1529. Dar regele Carol I al Spaniei, după ce s-a socotit în fel şi chip, a poruncit mai tîrziu să i se zică Ţara Focurilor, pe motivul, altminteri întemeiat, că... de unde nu este foc, nu iese fum.

Dar nici Magellan, nici navigatorii veniţi după el n-au avut răgazul sau tragerea de inimă să cerceteze această ţară mai pe larg. Ei erau mulţumiţi că-şi găsiseră calea spre Marele Ocean de apus, numit de ei Pacific, şi se duceau în linişte să caute mirodenii şi alte bogăţii care să le răsplătească truda călătoriei.

Abia prin 1832, vestitul naturalist Darwin, îmbarcat pe bricul „Beagle", a cercetat mai amănunţit ţinutul încă necunoscut, aventurîndu-se pe numeroasele canaluri care se deschid la sud de strîmtoarea lui Magellan, debarcînd pe insulele sălbatice şi încercînd să-şi dea seama de viaţa băştinaşilor.

Luîndu-se după cele scrise de Darwin, atunci, relatări zguduitoare care îl tulburaseră şi-l urmăreau de la 20 de ani, Anton Lupan stătea pe punte, uitîndu-se cu binoclul la ţărm, şi se mira că nici o luntre cu feugieni nu le iese în întîmpinare. Se aştepta să-i vadă pe băştinaşi alergînd pe mal, pe jumătate curioşi, pe jumătate temători, făcînd semne corăbiei cu mantăile lor de blană, unică îmbrăcăminte pusă pe trupul gol.

N-avea de unde să ştie că în cincizeci de ani, ultimii feugieni de pe ţărmul strîmtorii, dacă nu pieriseră, măcinaţi de oftică şi de alte boli, fugiseră înlăuntrul ţării, de unde nu ieşeau în calea străinilor decît ca să cerşească, dacă îi vedeau puternici, sau să-i atace, dacă aceştia erau slabi.

Şi astfel, la 8 decembrie, seara, după o călătorie de şapte luni, „Speranţa" aruncă ancora la Punta Arenas, fără să fi întîlnit vreun băştinaş.

Căpitanul era tulburat pînă în adîncul inimii, văzîndu-se în sfîrşit ajuns în locurile la care se gîndise de atîţia ani...

Îndată ce auzi lanţul ancorei zornăind, Martin Stricland, treaz, odihnit, îşi scoase nasul pe punte, adulmecînd prevăzător în aerul necunoscut, gata să se pună pe treabă, că dormise destul. De aici înainte începea rolul lui.

* * *

Punta Arenas, astăzi numit Magallanes, este un mic port chilian, aflat pe peninsula Brunswik, în partea de vest a strîmtorii, în locul unde aceasta, îndreptîndu-se spre sud, atinge lăţimea de vreo treizeci de mile şi se numeşte Broad Reach. Pe vremea cînd se petreceau cele povestite aici, Punta Arenas număra aproape două mii de locuitori, de naţionalităţi felurite, dar în mare parte chilieni, avea un guvernator, o canonieră în port care să patruleze prin strîmtoare, păzind ordinea, un detaşament de poliţie militară şi altul de voluntari civili. Aceştia făceau incursiuni în interiorul ţinutului, aplicînd represalii sîngeroase, ori de cîte ori se auzea de vreun atac al băştinaşilor asupra vreunui străin neprevăzător.

Marfa obişnuită care se încărca în port fiind cărbunii, şi încă un cărbune prost, prezenţa celor două mii de străini aici trebuia să aibă altă cauză, şi o avea, bineînţeles. Încă înainte de a fi vorba de aur, fuseseră blănurile, pe care băştinaşii le vindeau ieftin, într-o monedă foarte răspîndită, deşi interzisă de guvernator, nici pesos, nici argentinos, nici dolari, ci ceva mult mai volatil: paharul cu spirt. Ce-i drept, nici blănurile nu erau din cele mai de soi, căci pe aici nu se găseau nici vulpi argintii, nici urşi albi, ci numai bursuci, în faţa cărora, de pildă, un Martin Stricland, colector de Alaska, ar fi strîmbat din nas, dispreţuitor.

Punta Arenas avea atunci o stradă principală, care străbătea Piaţa 21 Mai, numită astfel după sărbătoarea naţională chiliană. În piaţă se afla reşedinţa guvernamentală, o casă de zid, cenuşie, cu o mansardă şi cu un balcon lung, unde în anumite împrejurări guvernatorul se arăta administraţilor săi şi le ţinea cîte un discurs. Alături se ridica biserica, şi ea tot din zid, însă cu turnul încă neterminat — avea să se termine cîţiva ani mai tîrziu. Dincolo de biserică se mai vedea o casă cu etaj, prăvălia unui negustor de blănuri — dar mai departe nu erau decît un fel de barăci scunde, parte de scînduri, parte de zid, pierzîndu-se sub colinele posomorîte de la apus, care se întindeau pînă la Baia Otway.

Deşi acoperişurile mai tuturor caselor erau vopsite în roşu, iar uşile şi cercevelele în albastru azuriu, înfăţişarea oraşului rămînea apăsătoare şi tristă, afară de rarele clipe cînd soarele se ivea pe cer, însufleţind cu o putere de necrezut aceste culori vii.

De la căderea serii, în piaţă ardea un felinar bătut de vînt,

dar restul orașului rămînea pradă întunericului celui mai adînc, căci prea rar se întîmpla să licărească pe cer o stea sau un crîmpei de lună ofilit.

Martin Stricland rămase ferit în ușa cabinei, pînă ce noaptea puse stăpînire pe port și forfota stîrnită de venirea „Speranței" se potoli. Atunci își trase pălăria pe ochi, își mai pipăi odată revolverul în buzunarul pantalonilor, se înfășură strîns în pelerina neagră care-l făcea să semene cu un liliac deșirat și porni spre oraș, tot adulmecînd în aer și încercînd să străpungă întunericul de nepătruns.

O singură dată, ajungînd în piață, unde felinarul lumina casa guvernatorului, se opri și întrebă pe un polițai militar, în timp ce cu ochii continua să străpungă bezna fără fund :

— Senor, unde este barul „Cristofor Columb" ?

Polițaiul îi arătă cu mîna o stradă pe care, dacă orașul îți era cunoscut, o puteai ghici. Dar lui Martin Stricland nu-i trebuia mai mult ; pare-se pe întuneric se descurca mai bine decît în plină zi. Deci el porni fără să șovăiască spre locul arătat, ca o corabie care navighează noaptea după compas — și merse așa cam două sute de pași, prin fața unor case și barăci desenate nedeslușit, pînă ce pe stînga se ivi un felinar afumat, deasupra unei uși deschise larg, fiindcă, după cum se vedea, ținea loc și de geam.

O firmă, luminată slab, îi arătă lui Martin Stricland că aici era locul căutat. Dar el nu se grăbi să treacă pragul barului, ci rămase un timp pe trotuarul celălalt, cercetînd cu luare aminte oamenii care ieșeau sau intrau.

Desigur, această prevedere dovedea că se ferea sau chiar îi era teamă de cineva. Cîteva minute mai tîrziu, încredințîndu-se că putea să-și vadă de treburi netulburat, păși înainte, își vîrî capul pe ușa scundă și, după ce aruncă încă o privire în jur, se îndreptă spre omul de la bar, adică de la tejghea, ca să întrebuințăm un cuvînt care nu spune nici mai mult nici mai puțin decît celălalt.

Cîrciumarul — de ce i-am mai spune barman, după ce am vorbit de tejghea ? — era alb și umflat ca o balenă căzută într-un butoi cu țincvais. Înfățișarea lui contrasta izbitor cu a lui Martin Stricland, care acum, la lumină, nu mai avea de ce să semene cu un liliac, ci, ca să întrebuințăm comparația corespunzătoare, ar fi putut fi luat, pe lîngă omul din fața sa, drept un țipar vopsit cu negru de fum și apoi dat cu lac.

Timpul cerut de această comparație, în aparență inutilă, îi folosi noului venit să se uite adînc în ochii cîrciumarului, ca și cum l-ar fi hipnotizat.

Un cîrciumar de la Galați sau un barman de la Punta Arenas, care vede un mușteriu în fața sa, o să-l întrebe, într-un fel sau în altul, cam același lucru, fiindcă de ce ar intra cineva într-o cîrciumă, sau într-un bar, dacă nu să bea ?

Sub privirea lui Martin Stricland, cîrciumarul se trase înapoi cam o jumătate de pas, clipi tulburat, apoi revenindu-și se aplecă peste tejghea și, în loc să-și ofere băuturile, întrebă în șoaptă, aruncînd priviri furișe spre mușteriii ceilalți :

— Pe *cine* căutați, senor ?

Aha !

Iar Martin Stricland răspunse, rece, ca și cînd ar fi vrut să arate că, înafară de o simplă informație, nu dorește complicitatea primului cîrciumar întîlnit în oraș :

— Black Pedro !

Black Pedro nu era o marcă de whisky, nici o parolă, ci un om — și încă unul care tocmai se afla în bar. Cîrciumarul îl arătă din ochi, la o masă, dosită după unul din cei patru stîlpi de lemn, ca niște catarge, care susțineau tavanul lăsat.

— Ai un loc unde pot sta de vorbă cu el ?

— Da, senor !

În spatele tejghelei era o ușă, de scînduri negeluite, care răspundea într-o odăiță cu geamul oblonit. Martin Stricland se aplecă de umeri, intră și în vreme ce gazda aprindea lampa cu gaz, se așeză la o masă, lîngă soba de fier, singurele mobile ale acestei încăperi.

— Ceva de băut, senor ?

De unde putea să știe negustorul, cîte sticle cu whisky dospeau în pîntecele lui Martin Stricland ?

— Nu ! răspunse acesta. Cheamă-l pe Black Pedro și întreabă-l ce dorește să bea.

— Gin ; nu-i nevoie să-l mai întreb. De mîncare pot să-i dau ?

— Firește, dacă are chef.

— Chef ? E cam flămînd, senor. Pot să-i dau oricît ?

— Cît poate mînca !

Barmanul făcu ochii mari :

— O !... Asta o să vă coste mult, senor !

Apoi la privirea de gheață a lui Martin Stricland, alergă dincolo :

— Pedro, hai ! Ți-a pus dumnezeu mîna în cap !

Black Pedro, despre care odată avea să se vorbească mult în strîmtoarea lui Magellan, era un metis, fiul unui chilian dispărut de zece ani, și-al unei feugiene din neamul alcaluf. De la maică-sa, metisul luase statura măruntă, căci alcalufii rar depășesc un metru și cincizeci, iar de la taică-su barba țepoasă, știut fiind că băștinașii din Țara de Foc, oricare ar fi starea lor de sălbăticie, umblă cu obrazul bărbierit.

Barba, Black Pedro și-o purta cu mîndrie, statura, dacă ar fi putut, s-ar fi lepădat de ea, căci îi trăda din prima clipă sîngele încrucișat — lucru cu care nu se mîndrea de fel. Mai tîrziu, cînd poliția avea să-l hăituiască, iar guvernatorul să pună premii pe capul lui, metisul avea să-și găsească refugiul la alcalufii sălbatici și să revină la viața lor, cu tot disprețul pe care-l arătase mai înainte oamenilor din neamul său.

La îndemnul cîrciumarului, Black Pedro se ridică de la masă, aruncînd priviri bănuitoare în jur, apoi se strecură cu pași de pisică în odăița din fund. Era un om de vreo douăzeci și cinci, douăzeci și opt de ani, scund, cum am mai spus, cu părul și cu barba țepoase, cu chipul întunecat, cu fruntea îngustă, scobită, cu sprîncene sălbatice și ochi negri, a căror privire nu inspira nici o încredere, dar trăda totdeodată neîncrederea pe care o arăta celor din jur.

Auzind ușa, Martin Stricland întoarse capul și-l privi iscoditor. Noul venit purta o haină de marinar, cu nasturii smulși, prinsă cu ace pînă sub gît și era neîndoios că altceva pe dedesubt nu mai avea nimic. O pereche de pantaloni cenușii, strînși pe picior, depășind numai cu o palmă genunchii, lăsau să i se vadă mai jos turloiul gol, păros, îngrozitor de murdar, cu o crustă scorțoasă de jeg — moștenirea alcalufă pe care altminteri el și-o renega. Labele picioarelor, noduroase și pline de noroi întărit, dovedeau că omul, dacă avusese cîndva deprinderea unor încălțări, o pierduse de mult, și nici nu visa să revină la ea.

— Tu ești Black Pedro ? întrebă Martin Stricland, continuînd să-l cîntărească din ochi.

— Da, senor ! răspunse metisul într-o spaniolă necrezut de limpede, căci alcalufii, care aproape că nu au un grai al lor, ci se înțeleg mai mult prin strigăte și semne, învață cu o ușurință surprinzătoare graiul străinilor.

— Stai jos!

Cîrciumarul intră, aducînd o sticlă cu gin, o pîine întreagă şi o farfurie cu cîteva hălci de berbec fript, pe care le puse în faţa metisului. Acesta înghiţi un nod cît pumnul, strîmbîndu-şi gîtul într-un spasm dureros — şi bîigui, cu ochii căscaţi:

— Pentru mine?

— Mănîncă! îl îndemnă Martin Stricland, în loc de răspuns.

Black Pedro se apucă să înfulece, fără să mai aştepte alt cuvînt. Mînca aplecat peste masă, cu farfuria între coate, ca şi cînd s-ar fi temut să nu rămînă fără ea; în mestecătura lui era o pornire de sălbatic, care-ţi făcea şi spaimă şi milă în acelaşi timp.

În altă parte a lumii, un om cu înfăţişarea lui Black Pedro ar fi atras numaidecît amestecul poliţiei; aici nimeni nu se uita la el mai mult ca la alţi localnici — şi metisul îşi ducea viaţa netulburat de nimic, îndeletnicindu-se tot cu altceva în fiecare zi; lucrase şi în nord, la minele de cărbuni, şi în port, ca hamal, fusese şi îngrijitor de vite la fermele din împrejurimi — şi foarte adesea se întîmplase să umble, în susul şi în josul strîmtorii, fără nici un căpătîi.

— Te-ai săturat?

— Nu, senor!

Metisul începu să sfărîme oasele în dinţi, cu repeziciunea şi îndemînarea unei fiare deprinse să devoreze tot ce-i intră între fălci.

— Destul acum! îl opri Martin Stricland. Ai să te saturi mai tîrziu.

În ochii lui Black Pedro scăpără un fulger, sclipirea unei lame de cuţit. Fără să vrea, omul din faţă duse mîna la revolver şi rămase aşa, pînă ce furia din ochii metisului se stinse, lăsînd locul unei dezamăgiri, unei tristeţi de animal rănit.

— Hai, Pedro, încrede-te în ce îţi spun! În seara asta ai să mănînci cît vei dori.

— Şi slănină, senor? Şi cîrnaţi cu fasole roşie? Are la bucătărie un cazan plin. Fasole înroşită cu ardei iute ca focul...

— Bine, vei căpăta două castroane întregi!

Din barba metisului îşi făcu loc un zîmbet, pe jumătate neîncrezător, pe jumătate fericit. Apoi ochii i se rotiră pe masă şi deodată, cu un gest care pe Martin Stricland îl făcu să sară

înapoi, cu revolverul în mîini, Black Pedro înșfăcă pîinea și o bägă în sîn.

— Sticla e a mea? întrebă, rînjind temător, neîndrăznind să facă mai mult.

Martin Stricland se așeză la loc.

— Bea! Numai să nu te îmbeți, că avem de vorbit.

Zicînd acestea, bägă mîna în buzunarul de la piept și scoase o fotografie ștearsă de timp.

— Pedro, privește aci!

Metisul se apropie temător, luă fotografia, cu mîinile murdare și crăpate ca scoarța copacilor bătrîni, se aplecă în lumina lămpii și deodată scoase un strigăt înăbușit, strigătul care se aude noaptea, prin păduri, și nu știi dacă e al animalului care atacă sau al celui încolțit.

— Ei, Pedro, ești bucuros?

Mîinile metisului începură să tremure, chipul i se schimbă, de nerecunoscut, ochii bănuitori i se făcură blînzi, calzi, năpădiți de lacrimi, și el șopti un singur cuvînt, în care toată ființa-i aspră și murdară se topi, ca o bucată de gheață aruncată într-un cuptor încins:

— Padre!...

Apoi căzu în genunchi, în fața mesei, și începu să sărute fotografia, cînd sălbatic, cînd blînd, udînd-o cu lacrimi și scoțînd gemete adînci.

— Hai, Pedro, ajunge acum! Ți-am spus că avem de vorbit!

— Tatăl meu, senor! Trăiește?... Unde este acum?... El v-a trimis aici?

Dar metisul nu așteptă răspunsul, ci începu să se legene, cu fotografia strînsă la piept, cu ochii închiși, scoțînd un fel de muget jalnic și bîiguind același cuvînt, prin care-și striga animalic dragostea lui de fiu părăsit, aruncat prin păduri:

— Padre!... Hummm!... Hummm!...

Lacrimile-i curgeau în barba aspră și încîlcită, ca izvoarele de șes pierdute printre rägălii.

— Padre!... Hummm!...

Martin Stricland îl mai răbdă un timp, privindu-l cu scîrbă și dispreț, apoi se ridică, îl luă de umeri și-l așeză hotărît la locul lui. Tot ce fusese la început neîncredere, teamă, tot ce fusese primejdios în înfățișarea metisului se topise, și el stătea acum în fața mesei, supus, ca un animal domesticit.

— Ascultă, Pedro! Filipo, tatăl tău, m-a trimis la tine, să-mi ajuți oricînd aș avea nevoie.

— Da, senor! Unde este acum tatăl meu?

— În Canada. Are o fermă și o prăvălie mare, de zece ori cît asta de aici. Tatăl tău e un om bogat și cinstit de lume.

Metisul zîmbi, fericit și trist.

— Hummm!... Și v-a trimis la mine, senor? Nu m-a uitat?... Am să vă ajut, am să fac tot ce-mi porunciți.

— Bine; asta e dorința lui Filipo. Cînd am să mă întorc, am să te iau cu mine, să te duc la el, așa precum mi-a spus.

Black Pedro se prăbuși în fața lui Martin Stricland și începu să-i sărute mîinile, gemînd înăbușit:

— Hummm! Nu mă amăgiți, senor? Mă veți duce la tatăl meu?

— Da, Pedro, și acolo o să ai un cal, numai al tău, și trăsură și o odaie cu pat moale și o să mănînci pe săturate, în fiecare zi.

— Hummm, senor!... Porunciți-mi ce trebuie să fac!

— Ridică-te! îi porunci Martin Stricland.

Apoi se duse la ușă, trase cu urechea dincolo, încercă oblonul de la geam și în sfîrșit se așeză în fața metisului, aplecîndu-se pe deasupra mesei către el.

— Pedro, de „Wotan" ai auzit?

— „Wotan"? Nu, senor!

— Ia amintește-ți! Un vapor german care a naufragiat în strîmtoare, acum cîteva săptămîni!

Chipul metisului se lumină:

— Știu! Un vapor cu două catarge, e o lună de atunci, senor, l-a prins uiliaul și l-a aruncat pe stînci, în Golful Negru...

— Ce-i uiliaul?

— Furtuna rea, care cade din munți. N-ați întîlnit-o?

— Nu; spune, ce știi despre echipajul lui „Wotan"?

— Au scăpat toți, au fost aici pînă alaltăieri, și pe urmă au plecat cu alt vapor. Numai căpitanul a pierit.

Martin Stricland se aplecă mai mult.

— Pedro, pe acest vapor era un om înalt și vînjos, un uriaș; îl chema Schlimbach, Kurt Schlimbach. Ai auzit de el?

— Da, e aici.

— De unde știi? întrebă Martin Stricland, pălind.

— L-am văzut; am fost cu el, cu un schooner în Golful

Negru și am încărcat mărfuri de pe vapor. Acum caută oameni, să plece pe insule. Știți, senor, marinarii de pe „Wotan" spuneau...

— Hai, vorbește!

— Spuneau că pe căpitan l-a ucis omul acesta, în clipa cînd i-a aruncat uiliaul la țărm. Era furios, mugea mai tare ca vîntul! — și cînd vaporul s-a rupt, marinarii spun că l-au văzut cum a ridicat revolverul și a tras în ceafa căpitanului.

— Dar asta n-au spus-o și la poliția voastră?

— Nu, senor, nu aveau dovezi, că leșul căpitanului nu l-au mai găsit; l-au luat valurile și l-au aruncat în altă parte, printre stînci.

— Pedro, omul acesta e dușmanul lui Filipo!

Metisul sări în picioare, cu pumnii strînși, cu ochii scăpărînd.

— Hummm!...

— Cînd se va întoarce în Canada, îl va ucide și tu n-o să mai ai calul și trăsura, nici odaia ta, fiindcă va pune mîna pe ele Kurt Schlimbach.

— Hummm! Atunci n-are să se mai întoarcă niciodată, senor!

Martin Stricland îl privi în ochi, fără ca pe chipul lui să tresară un mușchi.

— Dacă într-adevăr vrei să-l mai vezi pe tatăl tău...

Black Pedro mugi:

— Hummm! Îl ucid!

— Cum ai să faci?

— Îl ucid în noaptea asta. Știu unde stă; doarme în pod, la Nicolas Medana, un metis care crește cîini.

— Filipo o să fie mulțumit, băiete!

— Da, senor. Am să pun scara și-am să mă furișez în pod.

— Nu ți-e frică de cîini?

— Nu; mă cunosc. Eu și Nicolas sîntem prieteni și cîinii știu. Senor, îmi dați revolverul?

— Dar știi să-l mînuiești?

Chipul lui Black Pedro se schimonosi într-un rînjet, care pe Martin Stricland îl neliniști; cu un revolver în mînă, poate omul acesta era greu să mai fie strunit. Bucuria de a avea o armă ar fi putut învinge dorința de a se întoarce la tatăl său: Deci, după ce stătu în cumpănă cîteva clipe, răspunse, hotărît:

— Nu ! Revolverul face zgomot și e primejdios. Mai bine un cuțit...

Metisul vîrî mîna sub haină și trase din cingătoare un mic pumnal spaniol, care luci în lumină, făcînd ca prin trupul lui Martin Stricland să alunece un fior lung.

— Vezi să nu faci gălăgie, Pedro !

— Nu, senor ! Dacă-i tai beregata (aici Black Pedro își trecu lama pumnalului pe gît) — pe urmă poate să se zvîrcolească, n-o să-l audă nimeni !

— Bine ! Mîine dimineață să vii în port. Mă găsești pe goeleta „Speranța".

— O știu. Am văzut-o astă-seară, cînd a venit. Căutați aur, senor ?

— Despre asta o să vorbim mîine. Acum trebuie să mă duc.

În ușă, Martin Stricland se opri, făcu un pas înapoi și smulse fotografia din mîna metisului.

— Nu mi-o lăsați ? Senor, vă rog !...

— Am să ți-o dau mai tîrziu, dacă am să văd că o meriți. Și-acum, bagă de seamă, Pedro ! Dacă Schlimbach îți scapă, n-ai să-l mai vezi niciodată pe tatăl tău !

— Sticla, sticla, pot s-o iau ?

— E a ta, dar să n-o bei decît după...

— Și cîrnații, senor ?...

— Ți se vor da ; mă duc să plătesc.

La o masă, în fața tejghelei, ședeau trei oameni, posomorîți, cu haine de postav cenușiu, cu cizme pînă la genunchi, murdare de noroi, cu pălăriile de pîslă trase pe ochi. Unul avea în față o sticlă, plină cu un praf gălbui, lucios — și o privea, prostit. Martin Stricland recunoscu praful de aur pentru care venise aici, dar înafară de o scurtă clipire a pleoapelor, pe chipul lui nu mișcă nimic.

— Zi, te-ai hotărît să pleci, Matias ! vorbi unul din oamenii de la masă, adresîndu-se celui cu aurul.

Acesta luă sticla, cu un gest obosit, o privi în lumină, apoi se aplecă alături și o îndesă într-un sac cu boarfe, aruncat pe podea.

— Nu merită, băieți ! răspunse, clătinînd trist din cap. Mi-am lăsat nevasta, mi-am vîndut casa și după un an, uite cu ce mă întorc. Cînd ți-l ia la topit, nu iese nici un kilogram !... Ha ! Socotisem c-o să strîng un sac, nu un clondir !

— Da, e trudă mare ! încuviință, la fel de descurajat, al doi-

lea om. Ca să aduni zece grame de aur, speli și vînturi un vagon de nisip. Cred și eu că te spetești !

— Dar dincolo de strîmtoare ? În Țara de Foc ? vorbi cu o undă de înviorare al treilea dintre ei. Acolo pare că se găsește aur mult !

— Tot în nisip ; să stai să speli, să aduni fir cu fir... Altceva ar fi dacă s-ar găsi filoane, în pămînt.

Această conversație, pe care ar fi auzit-o chiar dacă n-ar fi tras cu urechea, pe Martin Stricland nu-l descurajă : dimpotrivă, în colțurile gurii lui, cine s-ar fi uitat cu luare aminte și-ntr-o lumină mai bună, ar fi văzut ivindu-se un rînjet reținut, care-i vădea mulțumirea.

„Un kilogram pe an, nu-i mult ! își zicea făcînd socoteli în gînd. Dar dacă vor spăla nisipul o sută de sălbatici, sau o sută cincizeci, asta va însemna o sută cincizeci de kilograme. Și dacă gloata asta va fi îmboldită cum se cuvine de omul meu, Black Pedro, cantitatea de aur se va putea chiar îndoi..."

Acest gînd îl făcu să plătească fără nici o părere de rău un pesos jumătate cît făcea sticla de gin și mîncarea, plus cele două castroane de cîrnați cu fasole făgăduite metisului. Apoi își trase pălăria pe ochi, se înfășură în pelerina lui neagră și, luînd drumul înapoi, prin bezna de nepătruns, ajunse în port, fără să șovăie și fără să i se întîmple nimic.

În seara aceea însă Martin Stricland nu se culcă prea curînd, ci se așeză la masă cu sticla de whisky alături și mîzgăli o scrisoare lungă, al cărei cuprins iată-l mai jos, într-o tîlmăcire limpezită, scrisul lui nefiind de citit :

„Taică Jim, am ajuns astăzi la Punta Arenas, în Țara de Foc, — pe unde vine asta nu e nevoie să știi. Mi se pare că sînt patru ani de cînd nu ne-am văzut, și vreo doi de cînd nu ți-am mai scris nimic, dar am presimțirea că n-ai crăpat între timp. Mîine pleacă un schooner la Valparaiso și mă folosesc de acest prilej să-ți trimit vești despre mine și să-mi arăt, față de tine și de bătrîna, respectul filial ce vă păstrez.

Aceste rînduri vor ajunge la voi tocmai prin martie, dacă schoonerul nu s-o înece pe drum și căpitanul va fi destul de cinstit să pună scrisoarea la poștă, precum am să-l rog, deși eu unul nu cred în cinstea oamenilor decît atît timp cît le pot ține revolverul în piept ; vezi dar că pînă în martie mai e mult — poate însă că n-o să dați ortul popii înainte de a afla că sînt teafăr și mulțumit.

Nu ți-aș fi scris, taică Jim, dacă nu mi-aș fi dat seama din nou ce mult folosesc sfaturile părintești primite la timp. Noi doi ne-am ciorovăit adesea, și uneori n-a lipsit mult să ne crăpăm capul unul altuia, asta însă nu mă împiedică să mă gîndesc cu dragoste la tine, printre străini, și să recunosc în sinea mea că ai fost un tată bun. Iată, de pildă, acum cinci ani, cînd s-a întîmplat daravela cu Filipo, fie-i țărîna ușoară, că a fost un om chivernisit, mie unul nu mi-ar fi dat prin gînd să-i cotrobăiesc prin hîrtii ; mai mult decît testamentul lui — ah, ce iscusit ești, taică Jim ! — nu mă interesa nimic. Și ce rău ar fi fost dacă tu nu m-ai fi îmboldit să cercetez toate sertarele și să pun bine orice petic de hîrtie aș găsi ! De unde aș mai fi știut că bietul Filipo fusese însurat — deh, așa se zice ! — cu o feugiană și avea un fiu, părăsit la Punta Arenas, unde trăia din bunătatea unui ospătar milostiv ? Cînd am citit scrisorile acestui binefăcător, care cred îl înnebunise pe Filipo cu cererile de bani, am vrut să le rup. Ce mă interesa pe mine acel Simons Burt, proprietarul barului „Cristofor Columb" de la Punta Arenas ? Dar tu m-ai sfătuit : „Nu rupe nimic, dobitocule ! Poate are să-ți folosească într-o zi !"... Taică Jim, uneori mă apucă mirarea : de unde atîta înțelepciune în capul unui bețiv și ticălos cum ești tu?... Ei, dar nu despre asta voiam să-ți scriu...

Mi se pare că nu mai știi nimic despre mine, încă de pe timpul cînd eram la Capetown ; n-am să-ți spun acum de ce am plecat de acolo ; e o istorie mai lungă. Voiam să mă întorc în Canada, pe urmă m-am gîndit că isprava aceea, cu bătrîna Ventisquero, e încă prea proaspătă în mintea șerifului și că ar fi înțelept să mai zăbovesc prin alte părți, un an, doi. Tocmai bine să-mi încerc norocul în Țara de Foc, unde după cîte îmi spune mirosul meu, au să dea năvală foarte mulți, în curînd. Noroc că m-am grăbit.

Am găsit la Marsilia o goeletă romînească — asta vine dintr-o țară încă nedescoperită — nu fii mîhnit dacă n-ai auzit de ea, căci nici eu nu auzisem pînă acum cîtva timp. Cu căpitanul m-am înțeles destul de ușor și cu echipajul la fel ; ori că erau foarte flămînzi, ori sînt cu capul în nori, căci s-au învoit să plece la acest drum lung, fără să se tîrguiască de loc, fără să țină seamă de primejdiile care-i așteptau.

Am ținut și de data asta seama de sfatul tău, taică Jim, pentru care nu știu cît să-ți fiu de recunoscător ! E mai bine ca oamenii să te creadă țicnit, decît șiret ! Ehe !...

Nu-ți mai povestesc cum a fost călătoria ; se pare că n-a mers tocmai ușor, s-au luptat și cu piraţii și cu uraganul, pe urmă au răbdat de sete ca niște cămile în deșert — treaba lor, eu aveam whisky-ul meu ! Pentru mine, drumul de la Marsilia pînă aici a trecut ca un vis. Oare nu tot ție îți datoresc și asta ? Nu tu m-ai sfătuit : „Clark băiete (știi, acum îmi spun Martin), Clark, fiule, cînd e nevoie, spetește-te, rupe-ți șalele, cazi în brînci, dar cînd n-ai de ce, nu mișca nici un deș't !“... Ah, scumpe taică Jim, ce om înțelept ești !

O singură întîmplare neplăcută mi-a tulburat drumul...“

Aici Martin Stricland se opri, se uită la ceas, era aproape miezul nopții, trase cu urechea sus, își pipăi gîtul, stăpînindu-și un fior, apoi continuă :

„Ca să vezi ce mici sînt oceanele, taică Jim ! Pe cine crezi că am întîlnit în mijlocul Atlanticului ? Pe Kurt Schlimbach, închipuie-ți ! Dar nu-ți fie teamă, am scăpat cu fața curată. Păstrează cu grijă cufărașul și hîrtiile acelea — adică de ce ți-aș da eu sfaturi ? Cînd m-oi întoarce o să le putem folosi în sfîrșit, fiindcă...“

În locul acesta pe scrisoare se vedea iarăși semnul unei întreruperi.

„Nu era nimic ! continua mai jos Martin Stricland. M-am oprit puțin, fiindcă am auzit șoapte ; tot de la tine am învățat să-mi văd de treburi cînd aud vorbindu-se cu glas tare, dar pentru șoapte să împrumut o duzină de urechi. Era căpitanul, un om cumsecade, voinic, curajos, priceput, din păcate însă cam visător și prea cinstit. E îndrăgostit lulea de o fetișcană care nu știu de unde-a răsărit și face pe matelotul, încurcîndu-se printre picioarele celorlalți. Acum stau pe punte, dîrdîind amîndoi de frig și nu știu ce tot șoșotesc — că oricît de bun ar fi sfatul tău, nu împrumut urechi ca să ascult gungureala îndrăgostiților. Din partea mea, mă știi, decît o femeie pe bord, mai bine un vagon cu trotil !

Dar iată că am luat-o razna, taică Jim ! Îți spuneam, ai grijă de cufăraș și hîrtii, dar nu trăncăni încă nimic : Kurt Schlimbach a crăpat în noaptea asta. Lumea numără un ticălos mai puțin ! ...Și acum te las, taică Jim. Sărut-o pe a bătrînă din partea mea, dar n-o răzgîia prea mult c-o apucă sughițul. Al tău fiu, recunoscător pînă la mormînt...“

Afară se auziră pași, apoi clopotul de cart bătu de patru ori cîte două bătăi, vestind miezul nopții.

Martin Stricland ieși pe punte, în clipa cînd căpitanul cobora, învinețit de frig. Afară se mai vedea numai o umbră, spre prova, omul de vardie, luptîndu-se cu umezeala și cu frigul, vîrît în mantaua cerată, ca într-o glugă de coceni, toamna la cîmp. Dar stai, vorba nu se potrivește : omul din vardie era Ismail !

— Cine estem ? strigă bucătarul, auzind pași.

De văzut, bezna era așa de mare, că nu vedea nimic.

Martin Stricland tresări și scoase un fel de mormăit.

Ismail mormăi și el ceva ; poate gîndea, în graiul ghiaur :

— Ia uitam, n-am putrezit !...

Nu licărea decît la mari depărtări cîte un felinar afumat și plăpînd, pe catargele corăbiilor ancorate în radă, spre nord și spre sud ; în colo, totul părea băgat în mormînt.

Martin Stricland trase cu urechea spre oraș, apoi tresări încă odată — și, fără să vrea, își duse mîna la gît.

CAPITOLUL XXVI

UILIAUL

Nu se poate spune că la Punta Arenas ar fi fost frig. Vara acolo temperatura măsoară cam cincisprezece grade, dar se întîmplă să ajungă pînă la douăzeci şi cinci, iar iarna, prea rar coboară sub minus două — ceea ce ne-ar îndreptăţi să credem că prin părţile acelea clima e mai blîndă decît pe la noi.

Cu toate astea, deşi în decembrie, plină vară în emisfera de sud, echipajul „Speranţei" dîrdîia toată ziua, iar Negrilă căpăta o pasiune din ce în ce mai vădită pentru cuşca lui Ismail.

Noroc că lemne se găseau din belşug, un fel de cedru pipernicit şi fagul antarctic, răşinos ca moliftul de la noi, care ardea chiar verde, cu trosnituri vesele, răspîndind în cabine mirosul sărbătorilor. Sobele duduiau mai tot timpul, spre mirarea lui Black Pedro, care se plimba pe punte în picioarele goale, deşi căpătase de la Martin Stricland o pereche de cizme noi ; metisul se întreba, pe bună dreptate, cum se vor descurca în iulie oamenii aceştia friguroşi, dacă în decembrie ardeau un maldăr de lemne pe zi ?

Adevărul este că nu era frig ; termometrul arăta la prînz aproape douăzeci de grade, iar noaptea nu cobora sub zece, dar ploua în fiecare zi şi umezeala pătrundea pînă în măduva oaselor, făcîndu-i să dîrdîie chiar pe cei mai tari la măduvă şi la os.

Trecuseră două săptămîni de la intrarea în strîmtoare şi acum, după ce făcuse trei zile escală la Punta Arenas, „Speranţa" naviga spre sud, între insulele Clarence şi Dawson, căutîndu-şi drumul spre canalul Beagle, printr-un arhipelag pustiu şi plin de primejdii.

Black Pedro îl sfătuise pe Martin Stricland să se îndrepte spre partea argentiniană a Țării de Foc, în răsărit, unde pămîntul era mai puțin cunoscut, aur se găsea mai mult și căutători mai de loc. Pe baza contractului făcut la Marsilia, de la data intrării în strîmtoare, „Speranța" trebuia să rămînă o lună de zile la cheremul pasagerului ei, navigînd oriunde acesta ar fi găsit trebuitor, cu condiția, cică, să nu se expună la primejdii prea mari. Auzi clauză de contract ! De, se mai întîmplă și din astea, cînd ești marinar, visător și nu avocat. Parcă primejdiile au grijă să te vestească, dacă sînt mici sau mari !

Dar haide, de vreme ce ne-am legat de o treabă, să nu ne mai văicărim de pomană, că tot nu ne putem ocoli soarta și nici nu șade frumos unor adevărați marinari ! La drum, băieți, la drum ! Sus pînzele, virați ancora !

Și astfel, goeleta romînească își continua navigația, pe-acolo pe unde, cum se zice la noi, și-a înțărcat dracul iapa. La 16 decembrie, cînd Capul Froward rămăsese înapoia tribordului, părăsise strîmtoarea lui Magellan, unde mai întîlnise cîte un vapor, cîte un schooner din cînd în cînd. Acum nu se mai vedeau decît nori, apă cenușie și stînci tăcute care parcă se răsuceau pe furiș la trecerea corăbiei, urmărindu-i drumul pînă ce se pierdea în negurile plumburii sau în ploaia rece și lipicioasă ca zeama murăturilor, iarna. Numai departe, în urmă, puteai cu greu deslușî cele cîteva piroage cu fuegieni, care se țineau pe urmele „Speranței" cu o strădanie de neînțeles.

Prima se ivise încă din strîmtoare, la Capul Valentin, punctul cel mai nordic al insulei Dawson... Era o piroagă lungă, dintr-un trunchi cioplit, mînată de vreo opt alcalufi, toți scunzi, cocîrjați, goi, cu figuri lătărețe, purtînd pe umeri un fel de mantă ponosite, roase și murdare, din blană de bursuc. La trecerea corăbiei ieșiră de după stînci și se apropiară scoțînd un fel de strigăte, între care se putea deslușî articulat un singur cuvînt :

— Iamerșuner ! Iamerșuner !...

Văzîndu-i înarmați cu suliță și arcuri, Ieremia puse mîna pe flintă, dar Black Pedro îi făcu semn să stea liniștit. Nu era un strigăt războinic ; după spusele metisului, oamenii cerșeau, năravcăpătat odată cu venirea străinilor, fiindcă altminteri aveau deprinderea să trăiască numai din ceea ce le dădea natura — și să moară de foame cînd natura se arăta vitregă cu ei. Și-apoi, de la străini nici nu cereau de mîncare, ci zorzoane cu care să se fudulească, precum le e dat multor oameni, nu numai în Țara de Foc.

Așa își recrută Martin Stricland prima echipă de alcalufi sălbatici, pe care gîndea să-i facă spălători de aur. Black Pedro nu-i lăsă să vină pe punte, ci coborî în piroagă, și după ce-i dărui celui mai vîrstnic o basma roșie, din bagajul noului său stăpîn, se apucă să le vorbească repede, în limba lor, care era o înșiruire de strigăte șuierate, ca niște piuituri pornite din fundul gîtului. După ce-l ascultară, răbdători deși plini de nedumerire, căci probabil din zece vorbe ale metisului nu înțelegeau mai mult decît una, alcalufii părură să-i dibuiască gîndul și repezindu-se la el începură să-l lovească îndesat, în spinare și în coșul pieptului, ceea ce era semn de încredere și încuviințare.

Piroaga se îndreptă spre mal și băștinașilor nu le trebui mai mult de cîteva minute ca să-și îmbarce femeile, copiii și cîinii, și să pornească după „Speranța", pe care de atunci înainte o urmară, cu statornicie. Pe țărm, în marginea pădurii, rămîneau grămezi imense de scoici golite, singurul semn care dovedea că aici făcuseră popas alcalufii.

— Și cum, domnule, — îl întrebară oamenii pe căpitan, — ei nu au case, bordeie, ceva un adăpost acolo, ca oamenii ? Piroaga asta le e toată averea ?

Anton Lupan nu avea nevoie să-i ceară în această privință lămuriri lui Black Pedro ; viața și obiceiurile feugienilor îi erau cunoscute din jurnalul de călătorie al lui Darwin — numai că de data asta vedea cu proprii săi ochi faptele și stările de lucruri, întocmai cum fuseseră descrise cu cincizeci de ani în urmă.

— Nu, nu au nici un fel de așezare statornică, răspunse, privind pe apă, la alcalufii care vîsleau posomorîți, deși nu-i silise nimeni să plece în călătorie. Dar n-au nici măcar corturi, ca tot nomadul. Singurul lor bun sînt piroagele și cîinii ; cît privește femeile și copiii, pentru ei nu prețuiesc mare lucru.

În zilele următoare întîlniră alte triburi de alcalufi, care la îndemnul metisului porniră pe urmele „Speranței". Firește, viteza corăbiei era mult mai mare decît a piroagelor ; acestea rămîneau adesea atît de departe în urmă, încît le pierdeai din vedere și puteau crede c-au luat-o la sănătoasa. Dar noaptea, tîrziu, uneori după ce clopotul de cart bătea ceasul douăsprezece, ultima dintre ele sosea la locul de ancorare — și băștinașii, deși istoviți de drum, se apucau, la lumina torțelor, să caute scoici pe pietre, singura lor hrană în timpul călătoriei.

Pînă a doua zi, în zori, cînd goeleta ridica ancora, nu aveau decît un răgaz de cîteva ore ; altfel, ar fi coborît cu cîinii pe uscat

şi ar fi încercat să prindă bursuci, care le-ar fi dat mai multă vlagă decît scoicile. Dar ei se mulţumeau şi cu atîta şi îşi continuau călătoria, vrăjiţi de cine ştie ce pămînt al făgăduinţii, căci nimeni nu înţelegea vorbele cu care îi ademenea Black Pedro.

Iar „Speranţa" îşi urma drumul, printre insule, urmată de bizara ei escortă care creştea de la o zi la alta, luînd proporţiile unei expediţii, fiindcă numărul alcalufilor trecuse de şaizeci, cifră uriaşă pentru ţinuturile acestea. Şi iarăşi se desprindea o piroagă de pe ţărmuri, şi iarăşi, prin ploaia măruntă, se auzea strigătul, milogeala :

— Iamerşuner ! Iamerşuner !...

De bună seamă ţara aceasta nu cunoscuse niciodată un asemenea exod, cu toate pornirile nomade ale poporului ei.

De la Punta Arenas, timpul se păstrase mohorît şi liniştit, cu o briză care bătea de la apus ; erau probabil puţinele zile ale anului cînd ţinutul nu e bîntuit de furtuni. Incetul cu încetul, echipajul se obişnuise şi cu frigul şi cu alcalufii, numai cu cerul posomorît nu se putea obişnui ; cînd nu ploua, norii coborau şi mai jos, mişcîndu-se în valuri tumultuoase, fugărindu-se, încălecîndu-se, spulberîndu-şi crestele fumurii şi aproape că se auzeau mugind, ca oceanele dezlănţuite.

Navigaţia în strîmtoare nu se potrivea cu aceea de pînă aici. Un om la cîrmă şi un om de veghe nu mai erau de ajuns. Acum, din zori, cînd se ridica ancora, şi pînă la căderea nopţii, cînd o aruncau din nou, echipajul rămînea pe punte, împărţit în cele două borduri, cercetînd apa, fiecare cu ochii aţintiţi să nu se ivească pe neaşteptate un colţ de stîncă, ascuns sub apele plumburii.

Erau zile grele, de încordare neîntreruptă, deşi cele mai multe se scurgeau liniştit ; dar pe aceste coridoare înguste, împletite printre istmuri şi insule posomorîte, nu ştiai niciodată ce primejdie te aşteaptă şi de unde se poate ivi. Fiecare trebuia să fie gata, în orice clipă, să ia puşca, spre a întîmpina un atac din partea vrăjmaşului necunoscut, sau să se repeadă la fungi, să coboare pînzele, spre a se feri de furtunile năprasnice care oricînd puteau să se prăvălească din munţi.

Seara, cînd lăsau ancora, în vreun golf ferit de vînt, la adăpostul vreunui perete de stînci, un om de vardie pe punte, iarăşi nu mai era socotit de ajuns. De obicei acum rămîneau doi, unul la prova, altul la pupa, cu puşca alături, cu auzul şi

cu privirea treze necontenit, dar nici ceilalți nu dormeau liniștiți, cu toată truda de peste zi.

În aceste zile, niciunul nu mai avea timp pentru un gînd al lui ; dacă n-ar fi fost înfățișarea fizică să-i deosebească între ei, n-ai fi știut care-i Gherasim, Haralamb, Mihu, Ieremia sau Cristea Busuioc. Nici pe Adnana, cu gluga cerată în cap, cu mantaua de ploaie lungă pînă la pămînt, n-ai mai fi luat-o acum drept primejdioasa sirenă de care se temuseră aproape cu toții la început. Ea stătea la cîrmă, ore în șir, apoi trecea de veghe, în bordul drept, în bordul stîng și nu mai avea timp să stea de vorbă cu cineva, oricare ar fi fost numele lui.

„Speranța" naviga astfel de două săptămîni ; în acest timp ceasuri întregi nu se auzea nici un cuvînt, înafară de poruncile pe care căpitanul sau primul cîrmaci le dădeau din cînd în cînd.

Anton Lupan stătea pe punte tot timpul, cu aceeași glugă cerată, cu aceeași manta de ploaie folosită de toți, fiindcă altfel aerul umed te pătrundea pînă la os, și cerceta încordat, cu binoclul, țărmurile pustii, confruntîndu-le cu harta pe care făcea îndreptări și adăugiri. Uneori seara, dacă ancorau mai din timp, cobora pe țărm, însoțit de un om sau de doi, și în timp ce aceștia pregăteau lemn de foc, el urca pînă la creastă de unde, înaintea amurgului, căuta să descopere detaliile ținutului înconjurător. Seara, în cabină, cu sforăitul lui Martin Stricland în urechi, stătea ore întregi aplecat deasupra mesei, la lumina lămpii cu gaz, și făcea lungi însemnări în carnetul său de drum.

Nu, navigația lor acum era o încordare neîntreruptă — nici căpitanul nu mai avea timp să schimbe o vorbă cu cineva, cu Adnana de pildă, nici măcar în gînd...

Rămăsese în urmă amintirea seriilor liniștite, cînd luna arginta pînzele întinse de vînt, și echipajul, după cină, se tolănea pe bocaport la taifasuri lungi ; Mihu nu mai avea timp nici de cărți, nici de caval — și chiar Negrilă, simțind încordarea tuturora, nu mai zburda printre picioarele lor, ci stătea cuminte într-un loc, ridicat pe parapet, cercetînd țărmurile din jur, uitîndu-se, cu urechile ciulite, la alcalufi și la cîinii lor, gata să mîrîie cînd o piroagă se apropia prea mult.

Și totuși, în această încordare obștească, cînd oamenii nu mai aveau gînduri și griji pentru ei, ci păreau contopiți într-o singură ființă, una cu „Speranța" lor pe care o mînau în necunoscut, unul singur, dincolo de îndatoririle îndeplinite con-

ştiincios, trăia numai cu necazul lui — şi acesta era nefericitul Ismail.

De la intrarea în strîmtoare, bietului bucătar nu-i mai pria nici somnul, nici veghea, atît era de neliniştit. Cele trei zile petrecute la Punta Arenas stătuse cu frica-n sîn, tot aşteptînd ca Anton Lupan să-l arunce pe chei, cu boarfe şi cu gazel. Dacă scăpase acolo, nu însemna că la următoarea escală avea să scape din nou. Pesemne căpitanul îl cruţa deocamdată, aşteptînd ca el să-şi aleagă singur portul, precum îl vestise de la început. „Bine, n-ai ales unul, n-ai ales două, dar pînă cînd vrei s-o întinzi aşa?" avea să-l întrebe într-o bună zi. Dar lui Ismail locurile acestea îi erau necunoscute — şi nici pe cine să întrebe nu ştia, ce porturi sînt aici şi unde ar fi mai nimerit pentru el să debarce, ca să găsească o corabie cu care să se întoarcă la Stambul.

Şi-atunci, pe cînd oamenii făceau cele ce ştim, bucătarului, ce-i dădu în gînd? Hai să cerceteze harta, că doar la fel făcea şi căpitanul, cînd navigau pe mări necolindate de el pînă atunci. Aşa că, într-o zi, Ismail se strecură în cabină, îşi vîrî nasul în harta Ţării de Foc şi rămase îngrozit: primul port de la Punta Arenas spre sud era Port Famine, pitit după capul Santa Ana, faţă în faţă cu Capul Valentin, de pe insula Dawson.

Port Famine, adică Portul Foametei!...

Dar „Speranţa" trecu de capul Santa Ana şi nu se opri; la ce să se oprească, dacă malul era pustiu? Pesemne un corăbier ancorase odată în acest golf ferit de furtuni şi botezase locul aşa cum se vedea pe hărţi, în amintirea postului pe care, cine ştie din ce pricini, fusese nevoit să-l ducă aici; poate îşi sfîrşise proviziile, iar pe mal nu găsise nimic.

Acum corabia naviga mai departe spre sud, de-a lungul insulei Clarence — şi la douăzeci de mile mai departe, în gîtuirea dintre această insulă pustie şi peninsula Brecknok, se afla Ideal Harbor... Dacă Port Famine ar fi fost într-adevăr un port, încai acolo bietul Ismail ar mai fi avut un temei să ceară mila lui Anton Lupan. Cum să debarci un matelot, şi tocmai pe bucătar, în Portul Foametei? Dar cu Portul Ideal, ce te faci?...

— Bine, debarcam! îşi zicea bucătarul, resemnat şi trist, continuînd să cugete în graiul ghiaur, cu toate că ghiaurii voiau să se descotorosească de el.

Pentru el, portul Ideal ar fi fost Stambul.

La 19 decembrie Muntele Sarmiento, de pe peninsula Breck-

nok, ieşi din nori, în stînga provei, şi curînd „Speranţa“ schimbă drumul la vest, urmînd cursul strîmtorii, fără să se vadă urmă de port — numai un golf adînc şi liniştit, care într-adevăr putea oferi la nevoie un adăpost ideal, împotriva oricărei furtuni.

Ismail răsuflă uşurat ; de aici înainte, pe hartă nu se mai vedea nici un port — şi dacă nu le găsiseră acolo unde scria, negru pe alb, atunci cu atît mai vîrtos n-aveau să găsească vreunul acolo unde harta căpitanului tăcea mîlc, parcă ţinînd partea nefericitului bucătar.

„Speranţa“ navigă toată ziua de-a lungul peninsulei, printre puzderie de insule acoperite de păduri şi de neguri, mereu în acelaşi decor plumburiu. Seara, lăsă ancora la adăpostul unui istm înalt, în locul unde canalul se îndrepta spre sud-vest, căutîndu-şi ieşirea la ocean.

Răsuflarea Pacificului se simţea pînă aici, mai largă, mai profundă, ca a unei vietăţi uriaşe, cît o treime de pămînt, care doarme tihnită, cu coada la Sidney în Australia şi cu capul pe stîncile din Ţara de Foc.

A cîtea oară aruncau oamenii ancora, în drumul lor de la Sulina pînă aici ? Am putea să numărăm : odată la Stambul, pe urmă la Gallipoli, la insula Skantsura (de asta mai bine să nu-i spunem lui Ismail, tocmai acum cînd e necăjit), de-acolo pe coasta Africei, odată — şi încă odată mai spre vest, la Bir-Sanjé, hai apoi la Pireu, la Messina, la Marsilia, la Gibraltar, la... Pe celelalte ni le amintim mai uşor... Escale mici şi escale mari, unele liniştite, altele legate de necazuri şi peripeţii, dar la toate ne gîndim cu bucurie acum... Escale mari sau escale mici, dar pe toate, aproape, le poţi număra, pe degetele celor două mîini.

De-am sta însă să numărăm locurile de ancorare de la Punta Arenas spre sud, ne-am zăpăci, afară doar dacă nu ne-am preface capul în Jurnal de Bord. „Speranţa“ arunca ancora în fiecare seară şi o ridica a doua zi în zorile plumburii...

După ce găsea din ochi locul potrivit, căpitanul întorcea prova în vînt, aştepta pînă ce corabia, cu vîntul în faţă, se oprea pe loc şi atunci făcea un semn :

— Funda ancora !

Lanţul începea să zornăie, stropi de apă săreau peste parapet, gheara ancorei se înfingea în fund şi cîteva clipe mai tîrziu goeleta se legăna ostenită pe valuri, ca un cal priponit la păscut.

Nimic prea greu pînă acum — deși, să nu se creadă că o corabie poate ancora oriunde și oricînd. Lasă că locul trebuie ales în așa fel ca pe de o parte să fii la adăpost de furtuni, pe de alta să nu-ți împiedice nimic plecarea, oricînd ai vrea să pleci, peste un ceas, peste o zi sau peste două săptămîni. Pe lîngă asta, cată ca fundul să nu fie prea adînc, că altfel n-a-junge lanțul, să n-aibă stînci, că lași ancora zălog și n-o mai răscumperi decît dacă vii cu scafandri, să nu fie prea moale, că atunci ghearele nu țin, ancora se preface în grapă și, de unde te știai într-un loc, a doua zi te pomenești într-altul, dacă nu chiar aruncat pe stînci.

Cînd locul e cunoscut sau însemnat pe hartă de alți corăbieri, poți ancora chiar și cu ochii închiși — deși mai bine este să te uiți, măcar cu unul, dacă nu cu amîndoi. Treaba se schimbă, dacă ajungi prima oară la un țărm pe care nu-l cunoști și despre care nici harta nu spune nimic; atunci, ca să nu pați vreun bocluc, e bine să sondezi fundul înainte de a ancora, și dacă ai de unde, să te uiți cu zece ochi, nu numai cu doi.

Pînă acum, spuneam, nimic prea greu. Dar iată că venea dimineața — și atunci începea viratul ancorei... Să faci asta din cînd în cînd, mai merge — vai de lume dacă trebuie să tragi ancora în fiecare zi!...

Am vorbit despre multe în cursul acestei călătorii, numai de ancoră nu. Corăbierii care au fost și poeți, de mult ar fi trebuit să-i închine un imn.

Firește, nu-i om pe lume să nu știe ce-i aceea o ancoră, fie că au văzut în viața lor o corabie sau un vapor, fie că nu. Copiii o poartă de mici pe costumele marinărești, domnișoarele și-o brodează la piept, iar fabricanții de țesături colorate o iau adesea ca motiv decorativ.

În realitate, ancora este un instrument greoi, care dă multă bătaie de cap echipajului. Dar, cu toate astea, și cu toate că nu ajută la mers ci la stat pe loc, are o însemnătate mai mare decît bunăoară pînzele la o corabie sau motorul la un vapor. Nu vorbesc de vapoarele de azi, ale căror mașini pot înfrunta și depăși forța celui mai năpraznic uragan — și care mașini prea rar se întîmplă să nu funcționeze cum trebuie, la momentul dorit. Dar dacă nici măcar acestea nu se pot lipsi de ancoră, ce să mai vorbim de corăbiile și vapoarele din timpul lui Anton Lupan? În apropierea țărmului, cînd vîntul amenință

să le pună pe uscat, ele nu aveau să încerce decît o singură scăpare : aruncatul ancorei.

Dacă ancora este destul de grea, cu un lanţ destul de lung şi de zdravăn, atunci te poţi încrede în ea. Greutatea ei trebuie chibzuită în legătură cu tonajul corăbiei, iar lanţul trebuie să aibă în lungime de cel puţin trei ori adîncimea apei în locul unde vei ancora, ca o bună parte din el să se poată întinde pe fund. În chipul acesta, smuciturile valurilor, înainte de a ajunge la ancoră, trebuie să întindă lanţul, să-l ridice de pe fund, şi cum el însuşi e destul de greu, smuciturile îşi pierd cea mai mare parte din puterea lor. Un lanţ scurt, care ar cădea vertical, sau chiar oblic, fără să se întindă pe fund, ar face ca ancora să fie smulsă şi tîrîtă de primul val.

„Speranţa" avea două ancore, zestrea ei străveche, găsită la Sulina, una de o sută cincizeci de kilograme, alta de două sute cincizeci, fiecare cu o sută de metri de lanţ. Lanţurile, la rîndul lor, cîntăreau cel de la ancora mică şase kilograme, pe metru, celălalt zece şi ceva, adică, în toată lungimea lor, primul şase sute de kilograme, al doilea peste o mie, ceea ce-i o greutate cu care nu te poţi juca.

De obicei, în porturi sau în rade, pe timp liniştit, se lăsa ancora mică ; de altfel, pînă în strîmtoarea lui Magellan, cea mare rămăsese nemişcată, „la post", cum se numeşte locul de pe punte unde ea se amarează zdravăn, ca balansul corăbiei să n-o poată clinti.

Găsesc prilejul să adaug că nici lanţul nu stă slobod, ci, printr-o gură anume făcută în punte, e lăsat să cadă în „puţ", un fel de compartiment, la prova, unde poate rugini liniştit ; altfel, dacă ar rămîne pe punte, nu numai c-ar încurca locul fără nici un folos, dar, pe timp de furtună, ar zornăi din parapet în parapet, sau chiar ar sări peste bord, ca să nu spun că ar putea să rupă atîtea în dansul lui, chiar şi picioarele oamenilor.

Dacă fundul pe care ancorau într-o radă era de zece, cincisprezece sau douăzeci de metri, cum se întîmpla de obicei, se arunca, se „fila" cum se spune în lumea corăbierilor, de trei ori atîta lungime de lanţ. Ca să învîrteşti apoi la cabestan, să tragi din fundul mării şaizeci de metri de lanţ şi o ancoră grea cît cincisprezece duble de porumb, nu-i un lucru prea uşor ; totuşi, cum nu făceau asta în fiecare zi, oamenii nu-l socoteau niciodată pricină de griji şi de nemulţumiri. Cabestanul

fusese tot timpul călătoriei în sarcina lui Ieremia și a lui Haralamb, că fiecare la bord avea, cum se spune, specialitatea lui.

De la intrarea în strîmtoare, cînd chiar pe vreme liniștită te puteai aștepta să izbucnească fără veste năpraznicul uiliau, venise rîndul ancorei mari să răscolească fundul apelor în Țara de Foc, în vreme ce ancora mică se odihnea la postul ei. Acum Ieremia și Haralamb năduşeau, învîrtind din greu cabestanul — și de la o vreme începuseră să se uite cam chiorîș la tovarășii lor :

— Ia, măi vere Busuioace, măi frate Gherasim, veniți încoa' să mai împingeți și voi !

— Lasam, învîrteam eu ! sărea bucătarul, care nu mai știa ce să facă să-l îmbuneze pe căpitan și pe ceilalți, și să-și răscumpere greșelile din trecut.

Și sărmanul Ismail împingea în manela cabestanului pînă ce simțea că nu mai are duh în el, întrebîndu-se în sinea lui, că altfel cu glas tare de mult nu mai îndrăznea să spună un cuvînt întrebîndu-se ce nevoie să arunci o ancoră atît de mare, cînd ancora mică își făcuse treaba cinstit ?

E drept însă că asta nu se întreba numai bucătarul, cu firea lui cîrtitoare, ci și ceilalți, de felul lor ascultători și supuși. Ba pînă și căpitanul, care nu pregeta să învîrtească la cabestan în rînd cu toți, se întreba dacă treaba asta nu era o precauțiune de prisos... Pînă în seara aceea, cînd ancorară către colțul de nord-vest al peninsulei Brecknok, și uiliaul le răspunse tuturor.

* * *

Locul nu avea un nume știut ; harta arăta un canal îngust la nord, Acwalisnan, care tăia insula Clarence în două și răspundea în strîmtoarea lui Magellan. Țărmurile, și cel dinspre nord și cel dinspre sud, dantelate de istmuri înguste cu golfuri adînci, își ridicau povîrnișurile stîncoase, de granit, pînă în nori și după cum mergeau, păreau să treacă mult deasupra lor. Pe alocuri, între copacii răzleți, jumuliți de furtuni, se vedeau, ca niște oglinzi aburite, petele albe ale ghețarilor adormiți. Era locul unde lanțul Anzilor, care de pe coasta vestică a Americii de Sud se întind pînă la Capul Horn, fusese fărîmițat de ca-

taclisme geologice şi granitul lor, într-o furie deznădăjduită, îşi lăsase la fiecare pas colţi ameninţători şi vicleni.

„Speranţa" aruncă ancora, ancora cea mare, acum ştim! — într-un mic golf, pe ţărmul de nord al peninsulei Brecknok. O creastă de munte, spre vest, pierdută în nori, o apăra de vîntul cel mai primejdios. Apa golfului era amorţită, vînătă în lumina amurgului ceţos; în curînd întunericul se întinse asupra ei, adormindu-i ultimul clipocit.

Poate niciodată un corăbier nu întîlnise un colţ de mare atît de neclintit şi de tainic. Corabia părea prinsă de uscat cu rădăcini adînci, părea că nu este apă în jur, ci o pată vîscoasă din care n-ai mai fi putut să te smulgi.

Într-un tîrziu se văzură şi torţele alcalufilor, care soseau, vîslind din greu. Aceste torţe nu erau altceva decît ramuri de fag răşinos, care ardeau molcom, scoţînd mult fum şi mistuindu-se încet, ca nişte lumînări. Acum chibriturile nu mai erau o taină pentru ei şi, cînd căpătau de la corăbieri cîte o cutie, o foloseau bucuroşi. Dar înainte de a cunoaşte această născocire, care, trebuie spus că nu-i mirase de loc, sau cînd chibriturile le lipseau, ceea ce se întîmpla adesea, păstrau necontenit o torţă sau un foc nestins.

Lemnul aici nu era niciodată destul de uscat ca să se aprindă prin frecare, decît poate după cine ştie cît timp, şi feugienii, care probabil folosiseră cîndva acest mijloc, ca alţi sălbatici, socoteau mai uşor, cînd rămîneau fără foc, să pribegească zile întregi sau săptămîni, de la o insulă la alta, de la ţărm la ţărm, pînă să găsească un trib mai chivernisit şi să-şi aprindă torţele de la rugurile lor.

Adesea în drumul prin strîmtoare, echipajul „Speranţei" văzuse, la orizont, dîre de fum alunecînd pe apă, împletindu-se cu negurile; acum ştiau că erau feugienii care purtau focul cu ei, necontenit, ziua şi noaptea...

După ce îşi traseră piroagele pe uscat, alcalufii flămînziţi porniră să caute scoici pe stînci şi intrară în apă, pînă la brîu, în timp ce femeile aprindeau focuri pe ţărm, iar copiii, cu desăvîrşire goi, se hîrjoneau în jurul lor. Cîinii, la fel de flămînzi ca şi oamenii, se adînciră în pădure, hămăind, nădăjduind poate să scoată din culcuş vreun bursuc.

Anton Lupan nu avea căderea să se amestece în treburile lui Martin Stricland — şi dacă ar fi făcut asta, n-ar fi cîştigat nimic, dar ar fi vrut să-l întrebe de ce nu se îngrijea cîtuşi de

puțin de soarta acestor oameni pe care îi tîra după el? Black Pedro dăruise cîte o basma fiecărui șef de trib, din cînd în cînd le mai împărțea chibrituri și încolo nu-și mai bătea capul cu ei.

Dar iarăși, se gîndea căpitanul „Speranței", ce-ar fi putut să le dea? Ca să-i hrănești pe toți și nu o singură zi, ci săptămîni în șir, ar fi trebuit vagoane de provizii. Înțelegea că sălbaticii aceștia nu duceau astăzi o viață mai grea decît duceau înainte de a porni la drum. Și totuși, dacă ar fi știut să se chiverniséască măcar cît de cît, să ia de la natura zgîrcită în mijlocul căreia trăiau mai mult decît luau acum, poate n-ar fi fost greu să-și facă un trai mai ca lumea.

Pentru asta însă nu trebuiau să-l aștepte pe Martin Stricland, de la care desigur n-aveau să cîștige nimic...

Nu era prima oară cînd Anton Lupan își frămînta mintea cu asemenea gînduri; din nefericire, își dădea seama că deocamdată nu avea nici timpul, nici puterile trebuitoare, ca să schimbe ceva în viața de aici; navigația „Speranței", prin aceste locuri primejdioase și puțin cunoscute, îi dădea destule griji. Dar la 5 ianuarie, adică peste mai puțin de trei săptămîni, obligațiunile luate prin contract față de Martin Stricland se sfîrșeau; avea de gînd să nu și le prelungească nici un ceas, oriunde s-ar fi găsit în acea zi, să-și debarce pasagerul cu încărcătura lui, pe țărmul cel mai apropiat... De atunci înainte, dacă voia să nu-și trădeze visele de la douăzeci de ani, trebuia să se apropie de acești nefericiți indigeni, să le cîștige încrederea și să caute un mijloc prin care să-i ridice pe altă treaptă de viață decît aceea a cîinilor lor. Nu avea încă un plan, impresiile noi ale zilei de azi dărîmau hotărîrile luate ieri — știa numai că, după ce făcuse atîta drum ca să vină aici, unde veneau așa de puțini cercetători, nu putea să părăsească aceste locuri fără a împlînta în ele jalonul civilizației — după cum, pe de altă parte, nu se putea întoarce fără să aibă nimic de împărtășit lumii civilizate, al cărei trimis se socotea, deși n-avea nici o învestitură din partea ei...

În noaptea aceea avea să se năpustească uiliaul, din munți; pînă atunci, căpitanului îi fu dat să vadă ceva mai îngrozitor.

Echipajul se culcase, rămăseseră afară numai oamenii de vardie, Haralamb la prova, Cristea Busuioc la pupa; mai era și Black Pedro, dar acesta dormea, pe scîndura goală a punții, învelit într-un fel de haină de blană, luată de la alcalufi. Lui Anton Lupan, metisul nu-i plăcea, deși își dădea seama că nu

era altceva decît unul din acei copii vitregi ai lumii care, cînd săvîrşesc o nelegiuire, nu fac decît să plătească o mică parte din nedreptatea cu care viaţa i-a copleşit. Atît că victimele lor nu sînt niciodată cei care ar trebui să plătească pe drept, ci tocmai nişte dezmoşteniţi ai vieţii, la fel de nefericiţi ca şi ei.

Văzîndu-l întins pe scîndura umedă, căpitanul socoti că procedase nedemn lăsîndu-l nopţi întregi afară, în loc să-i asigure un adăpost lîngă oamenii săi. Şi, deşi era încredinţat că aceştia nu vor fi mulţumiţi, îl strigă :

— Pedro !

Metisul scoase capul din blană şi răspunse prin acel muget al lui care, pe hotarul dintre viaţa civilizată şi viaţa sălbaticilor, înlocuia o bună parte din cuvintele folosite de un om spre a-şi exprima gîndurile :

— Hummm ?

Căpitanul îi cunoştea mugetul şi-l luă drept o întrebare. De aceea îl îndemnă, blînd :

— Du-te şi te culcă jos, Pedro ! Aici e frig !

— Hummm ! mugi metisul, mai scurt, trăgîndu-şi capul la loc.

Şi Anton Lupan înţelese că era un refuz hotărît.

Marea în jur dormea, vîscoasă, şi văzduhul rămînea încremenit. Pe ţărm, femeile aţîţau focul, iar copiii alergau pe malul apei, în sus şi în jos, aşteptîndu-şi părinţii duşi după scoici ; în lumina focurilor, trupurile lor goale, de un roşcat murdar, ca arama coclită, scoteau sclipiri metalice — şi astfel păreau nişte pui de diavol, dar nu din infernul închipuit de noi, ci din unul adevărat.

În sfîrşit, bărbaţii, pesemne înţepeniţi de frig, cu mîinile sfîrtecate de cochiliile înfipte cu îndărătnicie în stînci, începură să vină unul cîte unul la mal, întîmpinaţi de ţipetele copiilor flămînzi. Pentru adunat scoici, fiecare alcaluf avea un fel de coş în forma obişnuită a găleţilor de la noi, împletit grosolan din ramuri de cedru sau de fag. Îndată începu să se audă trosnetul cochiliilor fărîmate şi lipăitul cu care poporul hămesit le înghiţea conţinutul gelatinos. Unii, chirciţi la pămînt, cu genunchii osoşi daţi în lături, zdrobeau scoicile pe pietre, alţii le desfăceau în dinţi, ca pe seminţe, şi după ce le sugeau, scuipau crustele pe nisip, unde cîinii, întorşi din pădure pesemne fără să fi vînat nimic, le luau în primire şi le măcinau cu col-

ții, nădăjduind să mai aleagă ceva din ceea ce aruncaseră stăpînii lor. Tot țărmul era numai trosnet și lipăit.

Și-atunci, lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cea mai cumplită și mai întristătoare întîmplare din viața lui, una din acele întîmplări care-ți umple sufletul de deznădejde și-ți preface somnul în coșmar, nopți în șir, săptămîni, luni — pînă ce crezi că ai uitat-o, ca apoi, într-un tîrziu, să te trezești din nou cu ea în gînd, la fel de chinuitoare ca la început.

Un alcaluf întîrziat se întorcea dintre stînci, cu coșul plin — și ai săi, întărîtați de lipăitul celorlalți, îl așteptau pe țărm, țopăind ca niște maimuțe scoase din minți. Mai nerăbdător decît ceilalți, un copilaș, de cinci sau de șase ani cel mult, se repezi în calea lui, să-l ajute, sau să se îndestuleze mai curînd, și-i smulse coșul din mîini, dar se împiedică și căzu, vărsînd în apă scoicile adunate atît de trudnic.

Întreaga familie de pe țărm, erau încă doi copii, două femei și un bătrîn, începură să scoată bocete sfîșietoare, lovindu-se cu pumnii în cap. Din pieptul tatălui ieși un singur răcnet scurt, răscolitor, de animal lovit; apoi sălbaticul își luă copilul de un picior, îl tîrî la mal și, după ce-l învîrti pe deasupra capului ca să-și facă vînt, îl izbi cu țeasta de un pietroi.

Anton Lupan auzi trosnetul osului sfărîmat ca al unei scoici strivite între dinți. Iar puiul de sălbatic rămase întins pe nisip, cu trupul lui de aramă coclită sclipind în lumina flăcărilor; de cîteva ori picioarele i se mai mișcară, în spasmuri mici, apoi se liniștiră, ca și cum copilul ar fi adormit.

Abia după cîteva clipe se dezmetici Anton Lupan și își dădu seama ce fapt înspăimîntător se petrecuse în fața lui. Prima lui mișcare, după ce putu să-și descleștеze mîinile de pe parapet, fu să se repeadă spre cabină, să ia pușca, dar după un pas se opri. Ce putea să facă, în numele cui și cum să pedepsească și pentru ce crimă, dacă niciunul din oamenii de pe țărm nu socoteau că părintele ucigaș trebuie pedepsit?

Ceilalți alcalufi își continuau mizerabila cină, strivind și lipăind scoicile, netulburați de întîmplarea petrecută la zece pași de ei. Numai ici-colo cîte unul întoarse capul spre țărm și, după ce aruncă o privire nepăsătoare spre leșul micuț chircit pe nisip, își reluă trosnetul și lipăitul, cu mai mult sîrg.

Atrași de mirosul sîngelui, cîțiva cîini începură să dea tîrcoale copilului ucis. Cîinele familiei își arătă colții și mîrîi, cu părul zbîrlit; după ce ceilalți se traseră înapoi, se apropie, cu

mișcări ferite, de leșul nerăcit, îl mirosi, aruncă o privire întrebătoare spre stăpîn, apoi începu să lingă șovăitor sîngele prelins pe nisip, încă neștiind dacă e în dreptul lui și dacă i se îngăduie mai mult. Dar îndată, gustul sîngelui începu să se lupte cu nehotărîrea din el — și Anton Lupan, văzîndu-i în lumina focului colții lucind, își duse puşca la ochi...

În clipa aceea, mama copilului, în al cărei suflet poate se aprinsese scînteia unui simțămînt omenesc, își uită foamea și, repezindu-se, alungă fiara, cu lovituri în pîntece, făcînd-o să se îndepărteze, mîrîind. Și atunci, capul familiei, care ucisese copilul pentru un coș cu scoici, sări asupra femeii și o luă în pumni, fiindcă pentru el cîinele, bun prinzător de bursuci, prețuia mai mult decît femeia și copilul lui.

Anton Lupan înțelese totul și își cuprinse capul în mîini. Pe țărm, cina alcalufilor continua, în același trosnet și lipăit.

— Ai văzut, domnule? întrebă plutașul, înțepenit lîngă parapet.

Altceva nu putea spune, el atît de tăcut mereu, dar aceste vorbe seci cuprindeau tot zbuciumul unui suflet omenesc, neputincios în fața nefericirii și mizeriei altor suflete, clădite ca și al lui.

Căpitanul îl privi rătăcit, o clipă, apoi o luă la fugă pe punte, coborî în cabina unde Martin Stricland sforăia, nepăsător, cu sticla de whisky la căpătîi, și deschizînd sertarele mesei începu să-și răscolească hîrtiile. Avea aici note luate în timpul călătoriei, după care se gîndea să întocmească mai tîrziu rapoarte pentru societățile geografice. Smulse carnetul privitor la Țara de Foc și i se păru că tot ce scrisese în el era idilic și nefolositor ; la ce-i folosea lumii să știe întinderea acestui pămînt, clima, vegetația, obiceiurile oamenilor care-l populau, la ce ajutau zece, cincizeci, o sută de amănunte necunoscute pînă atunci și notate de el, dacă aici, în văzul lui, un alcaluf nefericit își putea ucide copilul fiindcă răsturnase un coș cu scoici și își putea bate femeia, fiindcă nu-i lăsase cîinele flămînd să se îndestuleze din trupul micuțului ?

Anton Lupan răsfoi carnetul, descurajat, apoi îi smulse foile, le rupse în bucăți și le aruncă pe jos, călcîndu-le în picioare în prada unei porniri pe care nu și-o putea stăpîni. Cînd, peste cîteva clipe ciocăni la ușa cabinei de la prova, avea obrazul împietrit.

— Adnana, am venit să vorbesc cu tine; poate tu ai sufletul cel mai curat dintre noi toți.

Era întuneric, dar parcă o văzu, ducîndu-și mîna la piept, cu gestul ei întrebător.

— Eu?

Nu părea buimăcită de somn; poate pe bordul „Speranței", la ora aceasta mai veghea și ea, cu gîndurile ei, nu numai oamenii de vardie și Anton Lupan.

Acesta se apropie; intra prima oară în cabina ei, și poate s-ar fi simțit tulburat să se știe atît de aproape de ea, dacă sufletul nu i-ar fi fost răscolit de revolte și deznădejdi.

— Am venit să mă destăinuiesc ție, Adnana. Cunoști suferința omenească, fiindcă ai împărtășit-o de copil, dar fiindcă sufletul tău nu s-a asprit, tu poate ai să mă înțelegi mai bine decît m-ar înțelege oamenii mei.

— Ești nedrept; sînt sigură că te-ar înțelege toți, oricînd.

— Nu; ei au gîndurile, necazurile lor.

— Și eu nu?

Căpitanul ridică ochii, dar n-o văzu. O ghicea numai, în întuneric, undeva mai sus, stînd pe marginea patului, patul de deasupra, și fără voie se gîndi: „Ăsta era patul lui Mihu!"

Deci iată că în clipa asta putea să aibă și alte gînduri, chiar el! Era omenesc, sau dezerta, ca un luptător de rînd?

Anton Lupan își trecu mîna pe față, dezorientat, apoi se așeză pe patul de jos — și în vorbe întretăiate îi povesti în noaptea aceea Adnanei viața lui, nu atît prin faptele trăite, cît prin gîndurile care-l chinuiseră din clipa cînd începuse să înțeleagă statornicirile din jur.

Auzea sus, pe punte, pașii lui Haralamb, parcă mai pripiți, dar acum nu-i mai păsa de neliniștea lui. Ce însemnătate avea faptul că un om din echipaj ar fi putut să gîndească rău despre Adnana și despre el, cînd în seara asta, la cîteva zeci de pași, se petrecuse, în văzul lor, un fapt atît de îngrozitor? Își simțea și acum capul plesnindu-i, cînd îi povestea Adnanei întîmplarea de pe țărm. Fata își scutură un fior:

— Da! E cumplit! Crezusem că am cunoscut marginile suferinței omenești!

— Le-ai cunoscut, Adnana! Dar oamenii care te-au făcut să suferi. Huseim și ceilalți erau, chiar pentru lumea înapoiată din jurul vostru, niște ticăloși! Ceea ce te îngrozește aici, este

cruzimea fără zbucium, cruzimea fără conştiinţă, ridicată la rangul de obicei obştesc, ca în lumea animalelor unde fiara ucide fără să cugete şi fără să dea socoteală nimănui din lumea ei. În lumea noastră Huseinii sînt pedepsiţi, măcar uneori — şi asta salvează ideea de omenie şi de om. Aici nu poţi pedepsi, fiindcă în oameni nu există conştiinţa crimei săvîrşite de un tată care-şi ucide copilul, ca pe un pui de căţel.

Anton Lupan tresări, temător, şi se întrebă, în gînd: „Ce-ar zice cîinii, dacă m-ar auzi gîndind astfel?“ Hotărît, îşi simţea capul răvăşit. Apoi auzi glasul Adnanei, străbătut de fiori:

— Sînt nişte fiare! Ce-ai putea face pentru ei?

— Dar au chip omenesc, ca şi noi, au grai, au urechi, îşi pot spune gîndurile, te pot auzi dacă le vorbeşti. Adnana, trebuie să facem ceva pentru ei!

— Cum?

— Nu ştiu; simţeam nevoia să mă destăinuiesc. Trebuie să ne sfătuim, să vorbim şi cu oamenii, dacă n-o să mă înţeleg cu ei, ajută-mă tu...

Aici căpitanul făcu o pauză, apoi izbucni, transfigurat, apucînd mîna Adnanei:

— Dar mă jur, mă blestem să n-am linişte nici în mormînt, dacă n-am să fac tot ce mi-o sta în puteri — şi chiar mai mult!...

În clipa aceea corabia începu să tremure ca şi cum apa din jur ar fi dat în clocot; catargul mic, care trecea pe lîngă peretele cabinei, trosni, făcînd să vibreze chila, într-un geamăt înăbuşit. Lanţul ancorei se smuci, cu scrîşnet de fier rupt şi, de la şaptezeci de metri depărtare, transmise rîcîitul adînc, ca de pămînt înţelenit brăzdat de cuţitul plugului, al ancorei tîrîte pe fund.

Adnana se pomeni aruncată din pat şi ar fi căzut în braţele lui Anton Lupan, dacă, o clipă mai devreme, acesta nu s-ar fi repezit pe scări, în sus.

Ajuns pe punte, căpitanul se simţi apucat de umeri şi aruncat tocmai în bocaport, de o forţă căreia nu i se putuse împotrivi. Haralamb zăcea alături, cu mîinile încleştate în marginea tenzii, înjurînd neauzit, căci vîntul îi lua vorbele şi i le băga înapoi pe gît.

Nu era vînt, ci mase de aer greu, rostogolite din munţi şi căzînd pe ţărm, sfîşiate în stînci, ca nişte bolovani desprinşi de pe piscuri, ca nişte avalanşe, ca nişte gheţari treziţi din somnul lor geologic, într-o răzvrătire de cataclism.

Pe țărm se auzeau țipetele oamenilor, ca mugetele unei cirezi gonite de foc sau de înec, și cîinii urlau, luîndu-se la întrecere cu ei.

— Toată lumea pe punte! strigă Anton Lupan, cu spatele în vînt. Filați tot lanțul ancorei !

Oamenii ieșiră din hambar, în brînci, și se tîrîră de-a bușilea spre prova, agățîndu-se de parapet, de parîme, încercînd să se țină unul de piciorul celuilalt, orbecăind pe întuneric, într-un lanț șerpuitor și zvîrcolit.

Nu era furtună, ci o răscoală anarhică a firii, căci nesocotea toate legile vîntului, bătea dintr-o direcție, dar te prindea de ceafă și de piept în același timp, se arcuia după toate obstacolele întîlnite în cale, mătura puntea în toate ungherele ei, pătrundea după parapet, după tambuchi, după bocaport, printre butoaiele cu apă, neîngăduindu-ți să-ți alegi un adăpost împotriva lui.

De pe țărm zburau, învălătucite, ramuri aprinse și tăciuni smulși din focurile alcalufilor și după ce măturau fața apei, se înecau în larg, sfîrîind. Malurile nu se mai vedeau, dar se auzeau cîini urlînd. Văzduhul semăna cu un cotlon negru, uriaș, în care vîntul, după ce răscolea totul jos, se înșuruba în falduri bezmetice, șuierînd în sus, să răscolească și cerul.

— Aruncați a doua ancoră ! Filați tot lanțul ! izbuti să strige Anton Lupan.

Deși în jur nu se vedea la o jumătate de pas, simțeau cu toții cum corabia aluneca, spre est, fiindcă prin lanțurile întinse și smucite se transmitea rîcîitul fundului răscolit de ghearele ancorelor. Pînă la țărmul opus, de sub vînt, erau aproape două mile, cum văzuseră seara, cînd ajunseseră aici, dar către mijlocul golfului desigur fundul se adîncea și în curînd, lanțurile nemaifiind destul de lungi, ancorele aveau să se smulgă, lăsînd corabia în mîna uiliaului.

Uiliaul este un vînt care bîntuie în Țara de Foc, în toate anotimpurile, după nici o regulă, neprevestindu-se prin nimic. El cade de pe crestele munților, năpustindu-se aproape vertical asupra mării, în rafale atît de vijelioase, încît pot culca o corabie de-a latul, chiar dacă are toate pînzele strînse. Primejdia e și mai mare în preajma țărmului, unde adesea aruncă blocuri de granit și copaci întregi, rupți din rădăcini, care fărîmă totul în calea lor.

„Speranța“ aluneca repede spre est, grăpînd fundul mării

cu ancorele, în timp ce catargele se arcuiau, gata să se rupă, și sarturile zbîrnîiau, întrecînd șuieratul vîntului. După un timp, care poate nu măsurase mai mult de cîteva minute, dar care tuturora li se păru lung cît jumătatea nopții, simțiră legănarea corăbiei crescînd, lanțurile își încetară scrîșnetul și atunci înțeleseră că ancorele se smulseseră de pe fund.

De aici înainte erau în mîna soartei, nimeni n-ar mai fi putu face nimic, nu rămînea decît să aștepte sfîrșitul. A încerca să ridice o pînză acum, însemna s-o dai în fîșii vîntului. Și chiar dacă ai fi întins-o, iar ea ar fi rezistat, ce manevră ar fi fost de închipuit, în ce parte te-ai fi putut îndrepta, cînd nu se vedea de la un catarg la altul, iar în jur erau insule de care te puteai fărîma, dacă nu în prima clipă, în clipele care urmau?

Între țărmurile golfului nu se puteau forma valuri mari, dar marea era răscolită de vîrtejuri care chinuiau corabia mai rău decît uraganul pe ocean.

— Aruncați ancora de furtună! porunci Anton Lupan, hotărît să țină piept uiliaului, prin toate mijloacele, pînă la cap.

Ancora de furtună e alcătuită dintr-un sac lung, deschis la amîndouă capetele, ca un burlan, făcut din cea mai groasă pînză de vele, și atît de mare încît ar putea cuprinde întreaga zestre a corăbiei. La unul din capete are un cerc de fier, care îl ține căscat, și de acest inel e legat în labă de gîscă o parîmă sau un cablu de oțel, lung de cîteva zeci de metri. Cînd o corabie nu mai poate nici manevra, nici arunca ancora, și valurile o sucesc în toate chipurile, punînd-o de-a latul pe creste, de unde nu mai e mult pînă a se răsturna, singura scăpare rămîne acest sac. Aruncat peste bord el se umple cu apă, se îngreuiază și astfel cablul, care cu celălalt cap e legat la prova, întoarce etrava în vînt și frînează în chip simțitor goana corăbiei.

Peste un ceas uiliaul își pierduse puterea de la început, dar răsufla încă, în rafale vijelioase, și goeleta, cu prova în vînt, încă aluneca înspre răsărit. La cîteva sute de metri, în pupa, se auzeau valurile, spărgîndu-se de stînci, ceea ce dovedea că golful fusese străbătut, țărmul era aici, aproape, acum nimeni nu mai putea face nimic... Venea sfîrșitul, îl vedeau toți, îl simțeau.

Oamenii nu se zăreau unul pe altul, dar între două rafale își auzeau răsuflarea istovită și își simțeau privirile în-

cărcate de descurajare și deznădejde. Crezuseră că primejdia cea mare fusese oceanul, cu întinderea lui fără margini — și-acum înțelegeau că țărmul era neînchipuit mai primejdios.

Numai Ismail, în aceste clipe grele, căpătase un curaj nou, răsfrîngerea egoistă a unei descurajări mai vechi ; și bucătarul își zicea, tot în grai ghiaur, frecîndu-și mîinile, aproape bucuros :

— Aha ! Vream debarcam ? Atunci debarcam toți !

Dar tocmai cînd gîndea așa, simți puntea fugindu-i de sub picioare, într-o smucitură năpraznică — și se prăbuși cu nasul în bocaport.

— Allah, Allah ! Stîncile !... Acum debarcam dacă mai puteam !

Atît mai zise bucătarul, apoi se repezi spre parapet, gata să sară în apă, fără să se gîndească de fel că un om, căzut între stînci, pe o mare răscolită, nu poate avea o soartă mai bună decît corabia pe care o părăsește atît de laș.

Ismail laș ? Haidadé ! Numai îndelungata-i amărăciune îl adusese aici, la gînduri și la fapte care nu se potriveau cu el.

Iată însă că nu fusese o stîncă, ci ancora mare, care se înfipsese în nisip, smucind. Curînd, a doua ancoră prinse și ea fundul, și după ce-l răscoli, încă vreo sută de pași pînă ce adîncimea scăzu, iar lanțul își găsi sprijin, de-a lungul, corabia se opri, la o aruncătură de piatră de țărmul unde se auzeau valurile mugind. Nu mai era nici o îndoială, amîndouă ancorele se prinseră adînc, statornic, fiindcă nu se mai auzea hîrșîitul nisipului răscolit, ci numai scrîșnetul lanțurilor.

Ismail clipi din ochi, buimac ; nu știa dacă să se bucure sau să fie dezamăgit.

— Da' știu că desțelenirăm fundul, măi, vere, nu ne-am încurcat ! zise Haralamb, ștergîndu-și nădușeala de pe obraz.

Ieremia se îndreptă de șale, ca omul care vine de la cîmp, ostenit și asudat.

— L-am și grăpat, băiete ! Ce vrei, ca bunul gospodar !

Haralamb rîse ; îi dădea mîna, cînd simțea corabia legănîndu-se în lanț !

— Cum le zice la alea, măi Ismaile, care trăiesc prin fundul mării ? Sirene ? Acu' să vină să semene de-a gata, că noi le-am arat !

Dar bucătarul, în loc să facă haz de giuma lui, se burzului, arătîndu-se și poltron, după ce, o clipă mai înainte, fusese egoist și laș.

— De ce vorbeam așa? Rușine, pezevenghi Haralamb! Vrei mergeam, spuneam la căpitan?

Ismail poltron? Ei aș!... Pe bietul bucătar, care era legat cu trup și suflet de viața „Speranței" îl îngrozea, îi lua mințile ideea debarcării — și pentru asta ar fi fost în stare chiar de-o mică ticăloșie, numai să intre în voia lui Anton Lupan.

CAPITOLUL XXVII

ȚĂRMUL DE AUR

Uiliaul se potolise, se furișase printre copaci, peste ghețari, spre creste, unde-și avea tainițele lui, acolo să-și adune iar forțele și mai tîrziu să se năpustească mai năpraznic peste altă corabie dacă nu peste asta. În urmă începu să bureze, ploaia aceea măruntă și rece, care pătrundea și hainele cerate, străbătea parcă prin punte și se prefăcea în aburi rășinoși la căldura focurilor.

Spre ziuă, valurile se liniștiseră, adormiseră și stîncile de pe țărmuri, muncite toată noaptea, și atunci oamenilor de vardie li se păru că aud dinspre uscat un fel de scheunături, ca ale unor căței aruncați. Lucrul îi umplu de mirare, căci de teamă nu mai putea fi vorba acum, după uiliau. Dar mai pe urmă le trecu și mirarea, deci după ce se vorbiră între ei, plutașul și Ieremia, nu găsiră de cuviință să-l vestească pe căpitan, sau pe altcineva. Ce-ar fi putut fi decît niște jivine, care-și spuneau și ele păsurile, cam cu același glas cu care și le spuneau alcalufii, pe malul celălalt ?

Ploaia se întețea, mai rece de la ceas la ceas — și scheunăturile de pe mal nu conteneau, ba, dimpotrivă, acum se auzeau mai limpede, împletite cu vaiete omenești și cu strigăte jalnice, să ți se facă părul măciucă în cap.

— Măi al naibii, ce să fie? zise Ieremia, apropiindu-se iar de plutaș.

Și cum acesta ridică din umeri, tăcut, deși nespus de îngrijorat, coborî în magazie, să-l vestească pe cîrmaci. Cînd ieșiră,

prin ploaia rece se zărea o geană de lumină, vestind ziua care venea. Tocmai atunci, de la pupa ieşea şi Anton Lupan.

— Auzi, domnule? îl întrebă Gherasim, ciulind urechea la mal.

O pală de vînt îşi făcu loc prin ploaie, dînd negurile în lături ca pe o perdea şi atunci, în lumina nelimpede, văzură pe ţărm, în marginea pădurii de fag, o gloată de oameni, o turmă s-ar putea spune fără păcat, aproape despuiaţi, strînşi unii în alţii, ca oile la iernatic. Cei rămaşi pe-afară se zbuciumau, dădeau ocol cercului, cu capetele plecate, ca vitele, încercînd să intre în mijloc, la căldură, printre picioarele celorlalţi, şi neputinţa şi frigul îi făcea să ţipe ca jivinile încolţite — şi aproape cu acelaşi glas.

Black Pedro, care dormea pe punte, în ploaie, sub zdreanţa lui de manta, şi care de bună seamă auzise şi el vaietele, nu făcea nici o mişcare, ca şi cînd n-ar fi cunoscut felul de viaţă al semenilor lui şi n-ar fi ştiut că ei se chinuiau aşa. Dar taina nepăsării lui se vădi îndată, cînd cineva de pe ţărm zări corabia şi-i vesti pe ceilalţi, făcîndu-i să rupă cercul şi să ridice capetele, speriaţi.

— Nu sînt alcalufi; sînt din neamul ona! zise Anton Lupan, văzîndu-i cît erau de înalţi.

Într-adevăr, pe lîngă alcalufi, aceştia păreau nişte uriaşi. Dar nimeni nu-i putu vedea prea bine, decît că erau deşiraţi şi negri, ca nişte draci, căci rămaseră aşa numai cît să se dezmeticească şi apoi se năpustiră toţi deodată în pădure, cu piuituri de spaimă, întocmai ca un stol de păsări pus pe goană de uliul cel hrăpăreţ şi viclean.

Pămîntul Ţării de Foc era locuit pe atunci de două neamuri de oameni, mult deosebite unul de altul, deşi din aceeaşi rasă americană.

Cei mai numeroşi, neamul ona, poate să fi înglobat vreo opt sute de suflete, iar alcalufii abia pe jumătate cît ei. O numărătoare destul de nesigură, făcută douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, înscria cifra primilor cam la trei pînă la cinci sute de inşi şi a celorlalţi numai la o sută cincizeci, două sute. Iată de ce, mai sus, vorbeam la trecut de băştinaşii Ţării de Foc — căci, dacă astăzi se mai găsesc supravieţuitori dintre ei, nu cred că e cu putinţă să fie socotiţi drept populaţie ca atare, într-o ţară care se întinde pe mai mult de şaptezeci de mii de kilometri pătraţi.

Spre deosebire de alcalufii foarte scunzi, cu pielea gălbuie sau roşcată, cu faţa rotundă, cu trăsăturile mari şi nasul lăţăreţ, cei din neamul ona erau înalţi, prea rar mai mici de un metru optzeci, bine legaţi, vînjoşi, aveau faţa lunguiaţă şi nasul mic, frumos desenat.

Dacă în drumul ei „Speranţa" întîlnise pînă acum numai alcalufi, din neamul mai puţin numeros, asta se datora faptului că aceştia colindau apele printre insule, cu piroagele, în vreme ce neamul ona pribegea mai mult pe uscat şi de obicei lumea lui se sfîrşea acolo unde era ţărmul.

Cele două neamuri nu trăiau nici în duşmănie, nici în prietenşug şi se înţelegeau între ei numai prin semne, fiindcă aveau altfel de graiuri. De altfel, chiar în sînul aceluiaşi neam, graiurile erau felurite, de la trib la trib, de la familie la familie, reduse la puţinele cuvinte cerute de un trai primitiv, cuvinte născute în sălbăticie, pentru nevoi restrînse, nu pentru a exprima gînduri. Viaţa lor era atît de asemănătoare şi mărginită la atît de puţine gesturi, încît prea rar se întîmpla ca un semn să nu tălmăcească intenţia celui ce îl făcea...

Pe ţărm, ramurile copacilor se mişcau, dovedind că sălbaticii nu fugiseră departe, ci stăteau ascunşi şi pîndeau. Felul cum o luaseră la goană îl îndreptăţea pe Anton Lupan să creadă că nu era un trib războinic, deşi asta n-ar fi fost o dovadă pe care să te bizui neîndoielnic. Dar chiar şi chipul cum stăteau ascunşi, ca struţul, cu capul în nisip, fiindcă nu era greu să bănuieşti locul fiecăruia, îl îndemna să vadă la ei mai degrabă curiozitate copilărească, decît vreun gînd vrăjmaş.

Între timp se luminase binişor şi ploaia făgăduia să se liniştească. Pe ţărmul celălalt al golfului, alcalufii îşi aprinseseră focurile ; se vedeau fumuri ieşind deasupra pădurii. Prin ce mijloc îşi fereau chibriturile de ploaie, cînd prăpăditele lor mantăi de blană nici trupul nu li-l ferea pe deplin, era o taină pe care poate numai Black Pedro ar fi putut-o dezvălui. Dar metisul, dezinteresîndu-se cu desăvîrşire de tribul ona, dîrdîia lîngă bocaport, cu capul în blana lui udă ca o piele pusă la tăbăcit, care mai degrabă îl mura, decît să-l apere de frig.

Fiindcă uliiaul de peste noapte prilejuise stricăciuni în greement, şi acestea trebuiau reparate înainte de a porni la drum, căpitanul hotărî să se folosească de prilej ca să coboare pe ţărm.

— Ia, Gherasim, daţi barca la apă ! Să ne apropiem puţin de băştinaşii ăştia ; poate legăm prieteşug cu ei.

— N-aș crede ! răspunse cîrmaciul, scuipînd cu silă, peste parapet.

Îi era silă de ploaie și de vremea urîtă, căci altminteri, cu băștinașii n-avea nimic de împărțit. Deci se apucă să dezlege barca de deasupra magaziei, ca să îndeplinească porunca lui Anton Lupan.

— Cine merge cu mine ? întrebă acesta, cînd barca fu gata.

Ismail se repezi, mai-mai să cadă peste parapet :

— Eu mergeam !

— Hai încă unul !

— Merg și eu, domnule ! zise Haralamb.

— Da' eu, de ce n-aș merge ? sări și Ieremia .

— Stați, nu toți ; atunci cine rămîne să-i mai ajute lui Gherasim la înnăditul sarturilor ? Mai bine tu, Ieremie, stai cu pușca pe lîngă tine, să ne scapi dac-o fi să pățim ceva.

— Domnule, își dădu părerea cîrmaciul, scărpinîndu-se cu îndoială în cap. Eu zic c-ar fi mai cuminte să nu vă apropiați prea mult, să nu le cădeți în bătaia săgeților.

Bucătarul puse mîna pe vîsle și barca se îndreptă spre mal. Tufișurile se mișcară, cu neliniște, dar după semne, sălbaticii nu se îndepărtau.

— Ismaile, ai grijă unde tragi, să nu spargi barca ! strigă Gherasim, cu grijă de bun gospodar.

Numai că turcul, fudul din cale afară, trăgea la vîsle, umflîndu-se ca un broscoi în fața lui Anton Lupan, și mergea drept către locul unde era mai prost de acostat.

Cîrmaciul înjură printre dinți, de Coran, și strigă iar :

— Ismaile !... Ismaile !... Ptiu ! Lua-te-ar naiba !

Și deodată, auziră cu toții în pădure același strigăt, dar firește alt glas :

— Ismaile !... Ismaile !...

Cîrmaciul făcu ochii mari și scutură din cap. Să fi fost ecoul nu se putea, căci doar nu-și cunoștea glasul de ieri, de azi. Cei din barcă se priviră unii pe alții, mirați, afară de bucătar, care nu mai ținea seama de nimic, decît să se arate vînjos și dibaci.

— Ismaile, ține-o mai la stînga ! repetă Gherasim, încă bulimac.

Și glasul de pe țărm se auzi întocmai :

— Ismaile, ține-o mai la stînga !

— Ce-i asta, domnule? se minună Haralamb. Să ne-o fi luat-o alții înainte nu m-ar mira, dar ca să fie și romîni, iar pe deasupra să-l mai cunoască și pe Ismail, ar fi din cale-afară, zău așa!

— Aveți grijăă! se auzi glasul Adnanei, din larg.

Și din pădure, un glas de femeie, o îngînă, la fel, deși nu atît de suav:

— Aveți grijăăă!

— Ce naiba?

— Ismaile!... Vezi ce faci!

Parcă mai știai cine strigă? Cînd Gherasim, cînd glasul de pe mal.

— Eu aș zice să ne întoarcem, domnule! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan nu socotea la fel, dar chiar dacă ar fi vrut să întoarcă, bucătarul vîslea prea cu rîvnă, ca să-l mai poată opri cineva.

Barca ajunse la mal, sări peste un pietroi și se înfipse cu prova în nisipul jilav. Marginea pădurii era numai la vreo douăzeci de pași și tufișurile fremătau.

— Nu te arăta cu pușca! îl sfătui căpitanul pe Haralamb.

— Numai de nu s-ar pune cu săgețile pe noi. Mai știi ce le-o sta în cap?

— Aveți grijăă! strigă încă odată Adnana, cu glasul îngrijorat, văzînd că Anton Lupan punea piciorul pe mal.

Iar glasul din pădure nu pierdu prilejul s-o îngîne, făcînd mai mare comèdia:

— Aveți grijăă!

Dintre toți, numai căpitanul păru să înțeleagă în sfîrșit ceva, căci de unde pînă atunci stătuse încruntat, în prada unei nedumeriri care îl copleșea, începu să rîdă și ridică brațele, să se vadă că n-are cu el nici o armă și nici vreun gînd vrăjmaș. Ar fi vrut să vorbească, dar, din păcate, în viața lui nu auzise nici măcar un cuvînt în graiul ona.

— Hai, veniți încoa'! strigă, pe cît putu mai pașnic și mai dulceag.

— Hai, veniți încoa'! repetă un glas de după copaci.

Dar de ivit, nu se ivi nimenea. Sălbaticii se țineau departe, la adăpostul tufișurilor care continuau să se miște, semn că ei se foiau și căutau să privească prin frunziș, spre mal.

— Le e teamă! socoti Haralamb.

Ismail, care nu ştia ce să mai facă să se arate viteaz, porni spre pădure, cu paşi îndesaţi. Îndată se auzi zdupăit de picioare vreascurile uscate trosniră sub năvala de paşi care le frîngeau şi tufărişul rămase nemişcat.

— Ismaile, vino înapoi! Nu te băga! strigă mîniat Anton Lupan.

După cîteva clipe se făcu linişte şi din depărtare se auzi un glas:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul, care pînă atunci, aplecat cu înverşunare pe vîsle, nu se auzise strigat, nici de pe puntea „Speranţei", nici de pe mal, bălăbăni năuc din cap:

— Hei, cine strigam?

— Întoarce-te! îi porunci căpitanul.

Şi glasul din pădure nu întîrzie să repete porunca, la fel de autoritar:

— Întoarce-te!... Ismaile, nu te băga!

Haralamb, cînd rîdea, cînd îşi scuipa în sîn şi îşi făcea cruci repezi ca babele la altar.

— Ce-mi făcuşi, viteazule? îl întrebă căpitanul pe bucătar, care se întorcea, tot bălăbănind din cap, ca omul beat. Acum i-ai speriat!

Ismail chiar că nu mai ştia cum să se poarte, ca să-l îmbuneze pe căpitan. Hotărît, soarta lui era pecetluită; îl pîndea debarcarea — numai lipsa porturilor făcea să întîrzie ceasul amar.

Între timp, tufişurile începură să se mişte din nou, mai cu fereală, cu mai multă sfiiciune decît înainte ca Ismail să-şi fi arătat vitejia. Anton Lupan scoase o batistă colorată din buzunar şi o flutură, necăjit că nu putea să-şi spună gîndurile paşnice cu viu grai.

— Dar veniţi odată, ce naiba!

Şi vorbele dovedindu-se fără nici un folos, se pomeni, fără să ştie cum, fără să vrea, chemînd îmbietor, cu sunetele care ademenesc găinile şi pisicile:

— Hai, pis, pis, pis!... Pui, pui, pui!...

Atunci ramurile unui tufiş se dădură în lături, lăsînd să se ivească două capete, temătoare şi curioase, care nu priviră spre ţărm mai mult decît un clipit, şi apoi se ascunseră iar.

— Hai, pui, pui, pui! repetă Ismail, văzînd că în felul acesta

căpitanul fusese destul de norocos — şi vrînd să-şi încerce o ultimă dată norocul şi el.

Capetele se iviră iarăşi, de data asta zăbovind mai îndelungat. Căpitanul îşi flutură iarăşi batista, cît mai paşnic, şi repetă chemarea, iar bucătarul îl imită, dulceag :

— Pui-pui-pui ! Veneam la Ismail ! Hai !

— Hai, veneam la Ismail ! se auzi ecoul cunoscut.

În timp ce Anton Lupan continua să facă semne, Ismail să gungure ca un porumbel, scoţînd cele mai dulci sunete pe care le scosese vreodată glasul lui, mai dulci chiar decît pentru Laleli, iar Haralamb să se crucească şi să-şi scuipe în sîn, în marginea pădurii se ivi un feugian ona, gol puşcă, negru ca tăciunele stins.

— Hai, veneam la Ismail !

Sălbaticul făcu un pas, privi temător la oamenii de pe ţărm şi în sfîrşit porni înainte, cu paşi şovăitori, gata s-o rupă la fugă, cum o simţi primejdia.

— Ismaile, vezi să nu-l sperii, că te spînzur !

— Nu speriam ; paream rău, domnule. Hai, pui-pui-pui ! Hai !

De după tufişuri ieşiră încă doi ona, apoi al treilea, şi în sfîrşit încă vreo cinci, înconjurînd cu grijă pe un al şaselea, mai bătrîn, cel mai înalt şi mai voinic dintre toţi, care părea să fie şeful tribului. Unii aveau în mîini sulițe de lemn, cu vîrful de piatră cioplit ascuţit, alţii arcuri şi săgeţi, alţii prăştii, pesemne ochitorii mai dibaci, dar toţi îşi ţineau armele paşnic. Totuşi, Haralamb, care rămăsese mai aproape de barcă, îşi privi carabina, cu coada ochiului.

Pe puntea „Speranţei", Adnana tremura lîngă cîrmaci.

— Acum dacă i-o încolţi ? zise, apăsîndu-şi mîna pe piept, să-şi potolească bătăile inimii.

Gherasim se scărpină în cap :

— De, eu ştiu ? ! Măi, Ieremie, tu mai bine aţin-te cu flinta !

Din pădure continuau să iasă alţi ona, toţi înalţi şi vînjoşi, întinzînd pe plajă un fel de cerc larg, cu barca „Speranţei" la mijloc. Pentru cei de pe punte, mişcarea lor putea fi semnul unei primejdii, dar de aproape, se vedea limpede că niciunul nu venea cu vreun gînd războinic, şi dacă se aşezau aşa, o făceau poate pentru a-şi ocroti şeful.

Acesta înaintă, pînă ajunse la vreo zece paşi. Ismail, care

acum îl vedea limpede, scoase un sughiț adînc și începu să bălăbănească din cap. Șeful tribului, sub a cărui haină de blană, aruncată pe umeri, i se vedea trupul gol, avea pielea, de sus pînă jos, mînjită cu un praf negru, de bună seamă tăciune pisat, ca un pompier de la Stambul, căci la Stambul, cu toată mulțimea băilor, pompierii pe vremea aceea se spălau odată pe an, atît aveau de lucru ziua și noaptea, cu focurile care se țineau lanț.

Dar pe bucătar nu-l uimise funinginea de pe trupul lui, că și ceilalți erau la fel de mîngăluiți, ci altceva. Ca podoabă și poate ca semn distinctiv, șeful tribului, altminteri lipsit de orice zorzoane, avea pictate pe chip, de la o ureche la alta, două benzi late, una roșie pe deasupra gurii, una albă pe dedesubt.

Nici asta nu l-ar fi uimit pe Ismail, căci doar cunoștea obiceiul sălbaticilor de a se schimonosi, și pînă la un punct chiar îl înțelegea, ca unul care purta pe piept cel mai frumos tatuaj cunoscut vreodată de un marinar.

Pe bucătar alta îl minunase pînă la sughiț și-l intrigase în vechea lui pasiune de zugrav : cum găsise sălbaticul acesta, aici, la capătul lumii, unde nu erau nici bordeie, necum prăvălii cu vopsele, cum făcuse rost de culorile lui, cel mai strălucitor alb de zinc, cel mai aprins carmin, pe care nu le putea cumpăra nici măcar la Stambul, în prăvăliile cele mai mari ?

La cinci pași șeful tribului se opri, rîse cu gura pînă la urechi, făcînd să i se încrețească benzile de pe chip, amestecîndu-se marginile albului cu roșul, și zise, chiar el, cu glasul lui, că era colea, la cîțiva pași, și nu puteai crede că ai năluciri :

— Ismaile, nu te băga !

Bucătarul icni și căzu în brînci.

La mișcarea aceasta neașteptată, sălbaticii o luară la goană, buluc, cu șeful tribului în cap, și nu se opriră decît la marginea pădurii, gata să sară înapoi, în tufiș, cum o crește primejdia.

Dar primejdia nu creștea, căci străinii stăteau locului, unul făcîndu-le semne prietenești cu batista, altul — pe mal, scuipîndu-și în sîn de-și udase cămașa leoarcă, iar al treilea ridicîndu-se de jos, buimac.

Dacă văzură așa, feugienii ona reveniră, cu mai mult curaj. Desigur că nu-i atrăgea decît curiozitatea, fiindcă nu cereau și nici nu păreau să aștepte vreun dar.

— Domnule, întrebă Ismail, încă năuc, arătînd la şeful tribului, care se apropia, rîzînd cu încreţituri roşii şi albe pe obraz. Asta ştiam romîneşte, sau eu visam ?

— Nu, răspunse căpitanul, întorcîndu-se în aşa fel să-l audă şi Haralamb, să-i lămurească pe amîndoi deodată, că prea îi vedea bătuţi în cap. Fireşte că nu ştie nici romîneşte, nici turceşte, şi nici vreo altă limbă afară de-a lor, dacă or fi avînd una. Dar e ştiut că pot repeta, cu o uşurinţă uimitoare, orice vorbă ar auzi, în orice grai.

— Cum făceam papagal ?

— Ca papagalul, dacă vrei ! Însă, în orice caz, mai bine decît un anumit bucătar !

Bucătarul se făcu roşu în obraz şi îşi dădu seama că o scrîntise iarăşi, deşi nu înţelegea cum, de vreme ce era încredinţat că, după lunga convieţuire cu ghiaurii, îşi însuşise fără cusur frumosul lor grai.

Şeful tribului se apropie de Anton Lupan, rîzînd, şi-i altoi una cu pumnul în piept, făcîndu-l să se dea un pas înapoi. În sfîrşit !... Acum se putea spune că prieteşugul prindea temei. Căpitanul îi dărui, la rîndul său, batista colorată, ceea ce prilejui strigăte de bucurie din partea feugienilor ona. Cei trei oaspeţi trebuiră să îndure zdravenele lovituri de pumn în piept, prin care băştinaşii se simţeau datori să le arate, toţi pe rînd, prieteşugul ce le purtau.

Ismail nu zicea nimic, ci icnea, hotărît să îndure orice, dacă o pornise aşa ; în schimb Haralamb uneori cam scrîşnea din dinţi :

— Domnule, dacă o mai ţin mult, încep să dau şi eu ! zise, abia stăpînindu-se.

— N-ai decît ! Asta o să le arate că ai gînduri bune.

— Aşa ? Păi atunci să-i chemăm şi pe ceilalţi şi să ne punem cu snopeala pe ei !

Ritualul însă se termină şi intenţia lui războinică rămase în vînt.

Mai tîrziu, cînd Anton Lupan hotărî să boteze locul acesta Golful Prieteniei, Haralamb îl privi mirat. Că se aflau într-un golf, mă rog, asta se vedea limpede, dar cum era cu prietenia, nu prea înţelegea.

— Golful Bumbăcelii ar fi mai nimerit, zise, frecîndu-şi pieptul plin de vînătăi.

„Speranţa“ zăbovi aici pînă la prînz ; şeful tribului împreună cu cîţiva din oamenii săi veniră în vizită pe bord — apoi, reparaţiile fiind terminate, întreg echipajul coborî pe uscat. Ploaia contenise în sfîrşit — şi cu toate că bolta rămînea acoperită de nori cenuşii, văzduhul părea mai luminos şi mai primitor. Sălbaticii se aşezară în cerc, pe pămîntul ud, şi începură să se ospăteze cu pesmeţi şi carne conservată, dintr-un butoiaş dăruit de căpitan. Deşi erau obişnuiţi să-şi agonisească trudnic hrana, această mană cerească nu-i făcea să-şi piardă firea şi să se năpustească asupra ei, cu toată foamea care e limpede că-i chinuia. Ba s-ar fi putut spune că mîncau cu o demnitate care lipseşte multor oameni civilizaţi.

— Nu le-o fi plăcînd ! îşi dădu cu părerea Gherasim, sceptic cum era uneori.

— Mai degrabă cred că sînt nedumerit, răspunse căpitanul. Probabil că pînă acum n-au cunoscut gustul pesmeţilor.

Fiecare îi privea cu un viu interes, înafară de Haralamb care, nedescoperind între femeile tribului niciuna pe gustul său, găsea de prisos prelungirea acestei escale.

Dar Ismail, Ismail ce făcea între timp ? Apoi Ismail, după ce încercase în fel şi chip să intre pe sub pielea căpitanului, şi de fiecare dată dăduse greş, ca şi cînd totul era pornit împotriva lui — gîndea acum să încerce, cum se zice în zilele noastre, să încerce o ultimă lovitură, cu care să-şi recîştige prestigiul pierdut.

Pînă să prindă cineva de veste şi să-l întrebe încotro o ia, bucătarul sări în barcă, puse mîna pe vîsle şi se îndreptă spre corabia care toropea la ancoră, în larg...

Nu cumva se treziseră în sufletul lui porniri de pirat ? Nu cumva avea de gînd să ridice pînzele, să se declare căpitan şi să plece de capul lui, lăsîndu-i pe ceilalţi în părăsire pe mal ?... Nu, să fim liniştiţi ! Şi să ne ruşinăm amarnic pentru acest gînd nedemn de sufletul bietului bucătar.

Ismail pirat ? Ei, na !

L-a bănuit cineva ? Gherasim, care trăgea cu coada ochiului spre larg, nedumerit şi mirat ? Ieremia, care îşi mîngîia flinta, ca în clipele cînd simţea vreo primejdie, pe undeva ?... Dar chiar dacă l-ar fi bănuit, pînă ce gîndul lor să capete limpezime în cap, îl văzură pe Ismail întorcîndu-se, trăgînd la vîsle cu mai multă rîvnă decît oricînd.

— Ce-i, Ismaile? îl întrebă Anton Lupan, care, de! — poate şi el îl urmărise cu privirea mai nu ştiu cum.

Bucătarul se apropie, cu răsuflarea oprită, palid, ca jucătorii care-şi pun viaţa pe un ultim zar:

— Domnule, zise, arătînd spre feugienii ona, vream cîntam gazel!

Echipajul „Speranţei" izbucni în rîs; rîdea şi posacul Gherasim, şi Cristea Busuioc, cel tăcut şi sfios, şi Ieremia, şi Haralamb, rîdea Adnana de făcea să răsune, în triluri cristaline, pădurea jilavă de fag, rîdea Mihu, ar fi rîs şi Negrilă dacă tocmai atunci, luînd pildă de la oameni, nu s-ar fi hîrjonit pe plajă cu cîinii băştinaşi, ca să strîngă mai zdravăn legăturile de prietenie cu tribul ona.

Dar ce-i păsa lui Ismail că rîdeau toţi aceştia? Rîsul lor n-ar fi făcut un ikilik, o para, dacă Anton Lupan ar fi rămas încruntat. Iată însă că şi căpitanul ridea, rîdea cu lacrimi, cum nu-l mai văzuse niciodată năpăstuitul bucătar.

Ismail se simţi iarăşi fudul, ca pe timpuri, cînd nimeni nu-i ajungea la turban. După ce aruncă priviri pline de ifos spre ceilalţi, îngenunche pe nisip, aşeză fonograful pe un pietroi mai uscat, învîrti manivela, potrivi acul — şi în clipa următoare, glasul dulce care cînta gazelul tocmai la Stambul, se răspîndi pe ţărmul sălbatic al peninsulei Brecknok, treizeci de minute la sud de paralela 54, patruzeci de minute la vest de al 71-lea meridian, adică într-un loc unde puteai jura, cu conştiinţa liniştită, că se auzea prima oară un fonograf.

Dar ce înseamnă asta? Băştinaşii nu înnebuneau? Nu săreau în sus, uimiţi, înspăimîntaţi, nu dădeau ochii peste cap, nu se prăbuşeau, ca în faţa unui zeu, la picioarele lui Ismail, mînuitorul acestui aparat năzdrăvan?

Nu!

Băştinaşii îşi continuau ospăţul, netulburaţi, ca şi cînd fiecare dintre ei avea în pădure cel puţin cîte un fonograf. Numai că unii, în timp ce mîncau, începură să se legene, încîntaţi, semn că gazelul le plăcea — cîntecul în sine, fără maşinăria de cîntat.

Iar Ismail între timp tot învîrtea la aparat, şi cînd cilindrul se termina, îl punea de la cap, din ce în ce mai nedumerit, mai dezumflat. Abia după o vreme, cînd sfîrşiră ultimul pesmet, feugienii ona se ridicară şi începură să se apropie, unul

cîte unul, de fonograf, încîntați de muzică, precum spuneam, dar fără să arate nici o mirare față de instrumentul care cînta. Ba încă, văzînd truda lui Ismail, care tot răsucea arcul, nădăjduind ca în sfîrșit sălbaticii să-și dea seama că această cutie înfățișa ceva cu totul și cu totul ciudat, șeful tribului se chirci lîngă el, îl împinse cu umărul și punînd mîna pe manivelă, începu să o învîrtească, grav, continuînd, ca toți ceilalți, să se legene în ritmul gazelului gingaș...

Asta era prea mult! Ismail opri cîntecul, își luă aparatul în brațe și plecă spre barcă, furios și indignat.

Prea mult? Nu; mai era ceva!

Abia făcuse cîțiva pași, cînd auzi în urma sa un glas de femeie, cam răgușit, desigur nu așa dulce ca glasul din fonograf, dar mă rog, glas, cîntînd, da, cîntînd, ba încă și cu vorbe, întocmai același gazel care putuse fi auzit la fonograf:

„Bir ci ce cîîîz..."

O feugiană ona, așezată turcește pe nisip — turcește! auzi îndrăzneală la ea! — numai că pe jumătate despuiată și fără iașmac, neagră din tălpi pînă în creștet, doar cu dinții albi, cînta, cam gros și cam fals, dar mă rog, cînta, legănîndu-se cu alean — și toți ceilalți se legănau odată cu ea:

„Bir ci ce cîîîz
Adîn laleee
Ben aaale...
Ben aaale..."

Bucătarul se opri, mai-mai să scape fonograful din brațe, se uită la ea cu ochii holbați, clătină din cap, apoi, neputîndu-se cruci, scuipă în vînt și o luă la goană, parcă urmărit de cel necurat.

— Hei, Ismaile! Unde-ai șters-o?! strigă căpitanul, văzîndu-l că pune mîna pe vîsle. Ne trebuie și nouă barca!

De data asta, poate chiar se temea că bucătarul ar fi fost în stare să-i lase fără corabie, musafiri pe multă vreme la tribul ona.

— Așteaptă-ne! Nu pleca! strigă și Gherasim, cu un glas în care se simțea măcar tot atîta îngrijorare ca în glasul lui Anton Lupan.

Iar feugienii ona, cărora răcnetele le plăceau mai mult decît vorba domoală, se ridicară în picioare și începură să strige, toți într-un glas :

— Ismaile ! Nu pleca !...

De bună seamă, toată istoria asta i-ar fi putut face să înnebunească și pe ceilalți, nu numai pe bucătar, dacă, în timp ce se îndreptau spre corabie, cu barca, Anton Lupan nu i-ar fi lămurit, ca unul care, ani de zile, căutase să afle cît mai mult despre viața și obiceiurile băștinașilor :

— V-am mai spus unora, feugienii, atît cei din neamul ona cît și din neamul alcaluf, au o mare ușurință să imite orice grai — și ați văzut singuri, căci doar nu vă închipuiți că au mai fost și alți romîni pe-aici, înaintea noastră, ca să fi învățat de la ei cîte ceva.

— Dar gazel ? De ce n-am mirat ? întrebă Ismail, bosumflat.

— Gazelul le-a plăcut, precum ai putut să te încredințezi chiar tu ; e știut că muzica, oricare și oricum ar fi ea, le place și o ascultă încîntați, uitînd și de foame, și de frig, și de cîte necazuri or mai avea. Cît privește fonograful, într-adevăr, nu i-a uimit, nici măcar nu i-a mirat, deși e sigur că vedeau prima oară așa ceva, dar fără îndoială, mintea lor nu poate înțelege că aici e vorba de o născocire omenească, ci o privesc ca pe ceva care vine de la natură, ca pe o pasăre care zboară sau ca pe un fir de iarbă care înverzește în fiece an. Nu-i vorba numai de fonograful lui Ismail ; îndeobște, nici un lucru nou nu-i miră, și nici nu-l țin minte, ca să-l poată recunoaște în viitor. S-ar părea că nu păstrează nici un fel de amintiri, afară de deprinderi — și nu au nici emoția revederii. De pildă, dacă unui din tribul lor ar dispare cine știe cum și s-ar întoarce, să zicem peste un an, nimeni nu s-ar mira să-l revadă, nici nu s-ar întreba pe unde a umblat atît timp ; iar în ceea ce-l privește pe cel cu pricina, n-ar simți nici o tulburare revăzîndu-i pe ai săi.

— Cum adică ? făcu Ieremia, nespus de mirat. Să mă întorc eu în sat la noi după un an, sau după doi și să nu mă întrebe nimeni pe unde naiba am umblat ? Ori să trecem bunăoară pe la Pireu și cafegioaica aceea să nu-i arunce lui văru' Haralamb cu ibricul în cap : „Unde-ai șters-o, palicarule, că ți-am dat ciubuc și giubea ?“

Haralamb oftă amar. Vorba lui Ieremia nu-l mîniase, ci numai îi umpluse sufletul de alean. Ehei, unde era Pireul, ciu-

bucul, giubeaua şi cafegioaica lui cumsecade, cu şoldurile lătăreţe ca o saltea? Dar unde era măcar cerul Mediteranei, că aici, iacă, începuse să plouă iar!...

„Speranţa" ridică ancora, fără zăbavă, dar pînă seara nu apucă să iasă în ocean. În amurg poposiră la capătul de nord-vest al peninsulei Brecknok şi petrecură noaptea în linişte, lăsaţi în pace de uiliau. Două grupuri de insuliţe mici, dese şi ascuţite la vîrf, ca ţepuşele unui gard, păzeau, spre sud-vest, drumul spre Pacific. După hartă aveau un nume neîmbietor, Furiile de est şi de vest, ceea ce îl făcea pe Anton Lupan să le privească niţel cam chiorîş în lumina apusului care cădea.

Ceva mai la vest se zărea alt arhipelag, cu insule mai mari, toate stîncoase, înalte, cu povîrnişurile abrupte pierdute în nori. Locul se numea Milky Way, nume de spaimă în lumea puţinilor corăbieri care avuseseră curajul să ocolească pe la sud întreaga Ţară de Foc. În jurnalul lui de călătorie Darwin scrisese, în urmă cu cincizeci de ani: „Orice pămîntean care va vedea Milky Way va avea coşmaruri opt zile în cap!"

Căpitanul „Speranţei" se feri să împărtăşească echipajului această prevestire sinistră şi păstră neliniştea numai pentru el — dar primejdia nu se arătă, toată noaptea, nici dinspre cele două Furii, nici dinspre Milky Way.

A doua zi dimineaţa, goeleta, cu toate pînzele sus, sub o briză de vest, blîndă ca brizele Mediteranei, ieşea în Pacific şi răsufla uşurată că întîlneşte apa oceanului, după ce atîta vreme navigase prin canaluri şi strîmtori, gata la tot pasul să se strivească de stînci. Anton Lupan se tot uita în urmă, mirat de această primire paşnică. Să fi fost mincinoasă prevestirea lui Darwin?... Ori să fi fost ei singurii corăbieri pe care teribilul Milky Way voia să-i cruţe, dintr-un capriciu inexplicabil, cum se întîmplă cu toţi tiranii cîteodată?

Nu; Milky Way nu cruţa pe nimeni! De data asta se trezi prea tîrziu, vom vedea. Cînd izbucni furtuna, goeleta depăşise cu mult locul primejdios, se afla în plin ocean — şi aici nu-i mai păsa de nimic, era, cum se spune, în apele ei...

Un vas care, din strîmtoarea lui Magellan, iese în Pacific printre peninsula Brecknok şi Milky Way, cu intenţia de a intra în canalul Beagle, are de ales două drumuri: primul, printre insulele Basket şi Gilbert, prin Baia Dezolării, îi scurtează navigaţia pe ocean — şi aproape o sută cincizeci de mile se

întinde prin strîmtori întortochiate, unde iarăşi urmează să aibă de furcă, la fiecare pas, cu stîncile şi cu teribilul uiliau.

Anton Lupan socoti mai nimerit să-l urmeze pe al doilea, continuînd navigaţia în larg, căci astfel puteau merge şi noaptea, scăpînd de grija ancorei — şi după o sută cincizeci de mile să intre în Baia lui Cook, printre insulele Waterman şi Londonderry, de unde, cu un vînt bun, nu mai aveau de mers decît o zi prin strîmtoare, pînă să ajungă în canalul Beagle mult aşteptat; mult aşteptat fiindcă acolo, în sfîrşit, aveau să scape de Martin Stricland.

Dar la cîteva ceasuri după ce Milky Way rămăsese în urmă, cu capul în nori, că numai aşa îi putuse trece „Speranţa" prin faţă, fără s-o fi văzut, mînia lui întîrziată prefăcu, fără veste, briza în uragan.

Echipajul abia avu timp să coboare pînzele, ca vîntul să nu le prefacă în zdrenţe — şi cinci zile de aici înainte corabia noastră goni spre sud-vest, cu furtuna, numai cu focul şi cu trinca, fără să se mai poată abate din drum. Cine ar fi îndrăznit, sub un asemenea vînt, să caute intrarea Băii Cook sau a oricărei alta, cînd insulele stîncoase atît aşteptau, să te apropii, ca să te prindă în gheare şi să te trimită la fund?

Şi astfel, „Speranţa" avea să intre în canalul Beagle pe la răsărit, nu pe la apus, după un ocol de două sute cincizeci de mile, neprevăzute în socotelile nimănui, nici ale căpitanului, nici ale lui Martin Stricland, care cu prilejul acesta rămase fără feugienii recrutaţi pe drum.

În ziua de 2 ianuarie, cînd furtuna se potoli, corabia se afla exact la sud de Capul Horn — şi, cum era firesc, pe întinderea oceanului încă furios nu se vedea nici o piroagă cu alcalufi. Mai prevăzători decît străinii, sau poate mai buni cunoscători ai timpului, ei intraseră la adăpost, între insule, înainte ca furtuna să fi izbucnit.

Dar, ceea ce e într-adevăr ciudat, patru zile mai tîrziu „Speranţa" dădu de dînşii, aproape toţi, nerisipiţi, navigînd pe canal, în întîmpinarea ei, ca şi cînd Black Pedro ar fi fost în stare să-i lămurească asupra locului unde se vor întîlni.

Adevărul este că ei veniseră aici mînaţi de un anumit instinct. Ca unii care-şi duceau viaţa mai mult pe apă şi cunoşteau mai toate drumurile în acest arhipelag îmbîrligat, simţeau cam pe unde se va întoarce o corabie dusă de furtună spre răsărit.

Intîlnirea aceasta avu loc în după-amiaza de 5 ianuarie, pe înserat. „Speranţa“ ocolise Capul Horn, de unde navigase direct spre nord, cu vînt bun, lăsase în dreapta insula Lennox, apoi Picton, şi intrase în sfîrşit în canalul Beagle. La nord se întindea pămîntul argentinian al Ţării de Foc, la sud insula Navarino; în amîndouă părţile se ridicau munţi cenuşii, cu crestele albite de gheţari.

La ora şase şi jumătate, în mijlocul flotilei de piroage alcalufe, în strigăte de bun venit, căpitanul porunci să se arunce ancora. Erau sub poalele muntelui Olivia, la gura unui rîu care se rostogolea tumultuos printre stînci. Patruzeci de mile mai departe, harta făgăduia să fie o aşezare statornică, mai mărişoară, adică un fel de oraş, Uşuaia, capitala ţinutului argentinian, şi, dornici să ajungă într-un port adevărat, echipajul — scăzîndu-l bineînţeles pe bucătar, n-ar fi pregetat să continuie drumul chiar pe întuneric, numai să se vadă mai repede acolo, să nu mai stea o noapte la ancoră între munţii aceştia încruntaţi.

Dar căpitanul avea alte gînduri în cap. El aşteptă să se strîngă pînzele, să se facă pregătirile pentru înnoptat şi la ora şapte precis, după ceas, coborî în cabină, la Martin Stricland.

Acesta, bucuros că-şi regăsise băştinaşii, băuse pe nerăsuflate o sticlă întreagă cu whisky, şi-l întîmpină bine dispus:

— Ei, căpitane, iată-ne ajunşi! Ca să-ţi spun drept, de multe ori am crezut c-o să vă curăţaţi. Mîine vom fi la Uşuaia, şi debarc.

Căpitanul clătină din cap:

— Te înşeli, domnule!

Martin Stricland îşi zgîi ochii de drac.

— Dumneata ai calendar? continuă Anton Lupan.

— Firește! Am unul făcut pînă în 1885. Cînd călătoreşti, ca mine, se întîmplă să nu ţi-l poţi procura în fiecare an.

— Foarte bine! Atunci desigur că ştii în cîte sîntem azi.

— În 5 ianuarie! răspunse pasagerul „Speranţei“, începînd, prima oară de la începutul călătoriei, să se arate mirat.

Anton Lupan scoase contractul din sertar, apoi se uită la ceas.

— Domnule, împlinindu-se o lună de cînd am intrat în strîmtoarea lui Magellan, învoiala noastră a expirat acum trei minute, precum ai să-ţi dai seama şi dumneata, dacă ai să te uiţi în contract.

— Într-adevăr ! încuviinţă Martin Stricland. De altfel ţi-am şi spus că mîine voi debarca.

— Nu mîine, ci azi ! Dar mai înainte, înmînează-mi numaidecît banii datoraţi !

Pasagerul îl privi printre pleoape, mirat, apoi rînji, bägă mîna în buzunar şi, aşezîndu-se la masă, numără, calm, două sute cincizeci de lire sterline, în hîrtii noi, care foşneau.

— Poftim încă zece, ca să mă duci pînă la Uşuaia ! zise la urmă, aruncînd bancnotele pe masă, ca şi cînd le-ar fi aruncat în capul lui Anton Lupan.

Noroc că nu era Gherasim pe aproape ; el poate n-ar fi lăsat să-i scape momeala, căci zece lire sterline nu era o sumă de lepădat.

Căpitanul luă banii cuveniţi, îi împături, îi bägă în buzunar, iar pe ceilalţi îi împinse în lături, cu un gest calm.

— Domnule, nu am de gînd să te duc pînă la Uşuaia, şi nimeni nu mă obligă să o fac. Te poftesc să debarci imediat şi să iei măsuri ca, pînă la căderea nopţii, hambarul să fie eliberat ; altminteri voi fi nevoit să arunc peste bord întreaga încărcătură.

În sfîrşit, i se înfunda odată şi lui Martin Stricland ! Pînă acum nu-şi închipuise că ar putea întîlni în viaţă un om care să-l poată înfrunta, pe el şi lirele lui din buzunar.

— Poate că glumeşti, căpitane ! zise, mişcîndu-şi trupul în haine, căci simţea mîncărimi pretutindeni, şi-n ceafă, şi la subsuori, şi pe piept, şi-n spinare, ba pînă şi-n cot, lucru care se întîmplă nespus de rar.

— Nu glumesc de loc ! Te rog să-mi eliberezi cabina !

Pasagerul căzu pe marginea patului, cu ochii holbaţi.

— Nu vreau să debarc ! Du-mă pînă la Uşuaia !

— De prisos să stărui. Nu mă poate obliga nimeni !

— Bine ! Voi coborî, dar mîine dimineaţă, nu acum, cînd vine noaptea.

— Nu-mi pasă ! Înţelege că învoiala noastră a expirat.

— Şi unde am să dorm ? răcni Martin Stricland, sărind în picioare, cu mîna în buzunar.

Anton Lupan bägase de seamă încă de multă vreme că într-un buzunar pasagerul său ţinea banii, în altul revolverul, dar nu se gîndise niciodată că pentru Martin Stricland şi banii şi revolverul erau arme care valorau egal.

— Domnule, zise calm, revolver am şi eu, iar oamenii mei

au puști și carabine — așa că nu mă sili să primesc un război neloaial. Aștept să debarci.

Martin Stricland scrîșni din dinți, dezarmat.

— Căpitane, fii om de înțeles! stărui, luîndu-și un glas dulceag, care nu i se potrivea de fel, făcîndu-l să semene cu o viperă prefăcută în mierloi. Lasă-mă pînă mîine dimineață. Unde am să înnoptez pe țărmul acesta pustiu?

— Fă și dumneata ca alcalufii pe care i-ai cărat pînă aici. Numai fii isteț și înfige-te de la început, să-ți găsești loc în mijlocul cercului, altfel ai să rămîi pe dinafară și ai să urli toată noaptea. Oare nu cunoști strigătul alcalufilor? Sau l-ai uitat?

— Acesta e ultimul dumitale cuvînt?

— Da! Și ține seama de el: e un sfat bun!

Martin Stricland mai șovăi numai o clipă; încăpățînarea căpitanului i se părea absurdă, îi pregătea, fără motiv, o noapte de coșmar, însă cunoștea destul oamenii ca să poată citi în ochii lui o hotărîre de nezdruncinat. Zadarnic ar fi încercat să se împotrivească, nici banii, nici rugăminții, nici revolverul nu mai puteau fi de folos în acest ceas.

— Asta ai să mi-o plătești! scrîșni, pregătindu-se să urce pe scări.

În ușă se opri:

— Totuși, încărcătura n-am s-o pot debarca astă-seară; am cinci vagoane de mărfuri și unelte; astea nu se cară într-un ceas.

Gherasim se ivi în capul scărilor, tocmai la timp. Căpitanul zîmbi, inspirat:

— Gherasime, pasagerul nostru trebuie să debarce acum; îngrijește-te să se coboare barca, să-l ducă la țărm. Ne roagă însă ca hambarul să i-l mai lăsăm pînă mîine în zori. Cît să-i cerem pentru asta?

Cîrmaciul înțelese pe loc cum stă socoteala, că Martin Stricland e la aman, dar nu se repezi dintr-o dată, ci se scărpină în cap, după un vechi obicei, apoi răspunse, nevinovat, ca și cînd ar fi fost vorba de o para:

— Păi știu eu, domnule, cît să-i luăm? Poate vreo zece lire, așa, ca să nu se plîngă că sîntem tîlhari!

Martin Stricland băgă mîna în buzunar, spumegînd. Iar Anton Lupan se gîndi:

„Zece lire? Hm! Cam tot atîta aș fi cerut și eu. Da, da, învăț, învăț mereu de la cîrmaci!"

Ismail scoase nasul din bucătărie tocmai cînd pasagerul alungat punea piciorul peste parapet.

— Debarcam ? întrebă, repezindu-se la el, mirat.

— Siktir ! răspunse Martin Stricland, dovedind abia acum, la sfîrşitul călătoriei, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut să-i vorbească lui Ismail în limba lui încă de la Marsilia.

— Aşa ?... Aşteptam !

Zicînd acestea, Ismail uitase că era în pocăinţă, uitase că trebuia să se facă mic, nevăzut, neauzit, uitase că la patruzeci de mile de aici se afla portul Uşuaia... Uitase, nu e bine zis, fiindcă vorbele acestea nici măcar nu le rostise el, ci diavolul care-l lua în stăpînire din cînd în cînd. Şi diavolul, în trupul bucătarului se duse de-a rostogolul în cabină, se întoarse ca un vîrtej, ridică mîna, îşi făcu vînt şi aruncă, plin de năduf, în capul lui Martin Stricland vestitul vas care călătorise sub pat.

— Poftim ţucal, bre ! Asta purtam noroc ! zise diavolul, cu glasul nevinovatului bucătar.

În clipa cînd barca, ducîndu-i pe Martin Stricland şi pe Black Pedro, ajunse la mal, începu să plouă mărunt, dar îndesat ; mai rău nici că se putea !

— Eşti un tîlhar ! strigă Stricland, ameninţîndu-l cu pumnul pe căpitan.

— Într-adevăr ! răspunse acesta, calm. Dacă dumneata eşti un om cumsecade, eu nu pot să fiu decît un tîlhar !

Curînd după ce barca se întoarse, noaptea învălui ţărmul în întunericul ei jilav. Se vedeau numai focurile alcalufilor, ridicînd vîrtejuri de fum printre copaci.

Pe bordul „Speranţei", plecarea pasagerului nu adusese deocamdată nici o schimbare. Oamenii dormeau tot în hambar, peste încărcătura lui Martin Stricland, Negrilă în cuşca de pe punte, Adnana în cabina echipajului, iar căpitanul, singur, la pupa. Atunci la ce bun tot tărăboiul ăsta ?

Plutaşul, care era de vardie, împreună cu Haralamb, se plimba pe punte, învelit în mantaua cerată, şi se gîndea că... Vezi, aşa cum era el sfios şi tăcut, l-ai fi luat drept un prostănac. Dar dacă nu-i plăcea să vorbească, nu înseamnă că omul nu-şi frămînta nici mintea. Şi-acuma, ce-şi zicea, plimbîndu-se pe punţea udă şi trăgînd cu urechea la strigătele alcalufilor de pe mal ? Îşi zicea astfel : „Care va să zică, l-am dat jos pe Martin Stricland. Ei şi ? S-a eliberat vreo cabină ? S-a eliberat numai un pat — şi patul stă gol, iar noi ne chinuim mai departe

în hambar. Acum, nu-i vorba de chinul nostru, că noi am putea s-o ducem multă vreme așa, dar împărțeala nu-i bine făcută pe corabia noastră. Adnana ar trebui..."

Aici, plutașul, care spre deosebire de Haralamb avea un suflet feciorelnic, rămînea încurcat. Ce-ar fi trebuit să facă Adnana ?... Oare nu s-ar fi cuvenit să se mute în cabina căpitanului, lucru care, după semne, și unul și altul îl doreau ? Dar cum să se mute, că doar erau neluați ?...

Și după ce cugetă multă vreme, spre sfîrșitul cartului, mintea lui Cristea Busuioc se lumină, în chip neașteptat: „Trebuie să-l însurăm pe căpitan !"

Atît că, fiind o fire sfioasă, și neavînd îndrăzneala lui Haralamb, păstră gîndul pentru sine, deoarece îi lipsi curajul să-l împărtășească omului care la miezul nopții veni să ia în locul lui serviciul de cart.

Se vede deci că împărțeala cabinelor avea să mai rămînă o vreme ca și pînă azi.

În timpul acesta, pe mal, alcalufii dormeau unii în alții, sub ploaia care nu contenea, iar cei de pe margini se tot frămîntau, dînd ocol cercului, și scînceau.

Dar Martin Stricland ? Acesta se plimba furios de-a lungul țărmului, împiedicîndu-se în bolovani, și-l înjura necontenit pe Anton Lupan. Black Pedro aprinsese un foc pe malul rîului, numai că stăpînă-su nu înțelegea cum să te încălzești la foc, dacă îți țîrîie ploaia în cap ?

Din cînd în cînd își arunca ochii pe canal, unde se vedea lumina de ancoră a „Speranței" pîlpîind pe catarg. Blestemat căpitan !... Dacă l-ar fi trimis pe Black Pedro, cu o mînă de alcalufi, într-o piroagă, să se apropie tiptil, să se năpustească pe punte și să căsăpească întregul echipaj ? De cîte griji ar fi scăpat ! N-ar mai fi trebuit să debarce cinci vagoane de încărcătură pe un țărm neumblat, în primejdie de a fi atacat de sălbatici, că nu-i știai niciodată de unde se iveau, n-ar mai fi trebuit să facă trei zile cu o piroagă pînă la Ușuaia, să caute altă corabie...

De cîteva ori Martin Stricland se opri, cu sîngele în obraz. Chiar dacă ar fi avut mai puțin de cîștigat, n-ar fi stat atît în cumpănă să-și pună în aplicare planul mîrșav. Din nefericire pentru el, își dădea seama că „Speranța" nu era o pradă ușor de înhățat. Măcar dacă n-ar fi fost cîinele acela nemernic, care mîrîia și ciulea urechile cum i se năzărea ceva ! Dacă ar fi știut

de la început, de mult i-ar fi dat otravă sau l-ar fi pus pe Black Pedro să-i atingă una în cap şi pe urmă să-l zvîrle peste parapet.

Acum era prea tîrziu! Chiar dacă oamenii de vardie ar fi toropit pe undeva, cîinele ar fi simţit piroaga de la cincizeci de paşi, ar fi început să latre, vestind echipajul, şi ar fi fost nevoie numai de un foc de armă, ca alcalufii să se arunce în apă şi să se învălmăşească spre ţărm, înspăimîntaţi.

Martin Stricland scrîşni din dinţi şi ameninţă cu pumnul spre canal. Îşi recunoştea neputinţa, de data asta îşi greşise socotelile, căpitanul, atît de cumsecade şi pe deasupra şi amorezat, se dovedise a fi un tîlhar — şi mai cu seamă un tîlhar pe care deocamdată nu-l putea înfrunta; era mai tare decît el şi mai bine înarmat.

Aşa se chinui Martin Stricland toată noaptea, înghiţind cîte o sticlă de whisky pe ceas, în luptă cu ploaia, trăgînd cu urechea la scîncetele alcalufilor şi tresărind înfiorat.

Apoi, de la o vreme, în jur începură să se deseneze umbre vagi, întîi se văzu marginea pădurii, pe urmă povîrnişurile munţilor pe care se rostogoleau în jos nori suri, ca spinările unor urşi uriaşi, că erau ursuzi şi parcă mormăiau, după aceea ţărmul se desluşi plutind în neguri — şi nisipul sub picioare începu să scoată sclipiri ciudate, ca şi cînd n-ar fi fost nisip, ci diamant pisat.

Izgonitul se mai plimbă o vreme, dîrdîind de frig şi blestemînd umezeala, pînă ce deodată se opri, cu ochii holbaţi. În clipa următoare, uitînd şi ploaia şi frigul şi pe Anton Lupan, era prăbuşit la pămînt, cu spinarea arcuită, cu nasul ascuţit, ca un corb înfometat care descoperă un stîrv gras —şi vîntura în mîini nisipul jilav.

Black Pedro îl auzi răcnind, un răcnet neomenesc, răcnetul cu care poate întîmpină Belzebuth pe arhanghelii rătăciţi, refugiaţi în infern — şi se apropie repede, ud ca un snop de grîu uitat pe cîmp toamna.

— Aur, Pedro! şuieră stăpînă-su, vînturînd nisipul în mîini. Aur! Aur adevărat! Nu mai plecăm nicăieri; rămînem aici. Haide, ia-ţi alcalufii şi puneţi-vă pe descărcat corabia!...

Şi-n timp ce metisul se ducea spre feugienii săi, Martin Stricland începu să se tîrască pe plajă, răscolind nisipul în toate părţile, ca un rîmător înfometat.

593

CAPITOLUL XXVIII

SATUL ALCALUFILOR

Venise iarna în Țara de Foc, căci, să vezi, trecuseră șase luni de atunci, ca și cum ar fi fost numai una. De șase luni, „Speranța" stătea la ancoră, în canal, iar o parte din echipaj forfotea pe țărm, în vreme ce Anton Lupan, cu Mihu, cu Negrilă și cu Adnana, însoțiți uneori de Haralamb, alteori de Ieremia, de Gherasim sau de plutaș, fiindcă nu puteau să plece cu toții deodată, cercetau ținutul în interior și uneori se întîmpia să zăbovească săptămîni întregi pe acest pămînt neumblat.

Dar oare echipajul „Speranței" de aceea rămăsese aici, de dragul cercetărilor, cînd știm prea bine cît dorea fiecare din ei să scape mai repede de timpul dușmănos și de peisajul posomorît, peste care ploaia țîrîia fără răgaz?

— Aurul, domnule! îmi spunea Haralamb. Aurul ne-a vrăjit și pe noi, căci doar veneam din lume, îi cunoșteam prețul și nu ne lăsa inima să trecem pe lîngă el fără să ne înfruptăm, căci prea era la îndemîna oricui. Și iacă, ne-am pus pe treabă, prea ni se părea mare pleașca — și am hotărît că tot ce vom strînge să împărțim între noi egal, căpitanului însă dîndu-i două părți, așa cum era drept, corabia fiind a lui; și-apoi, nu el ne adusese aici, nu lui îi datoram viitoarele noastre bogății? Ba Ismail socotea că trebuie să-i dăm trei părți, sau chiar patru — și cînd spunea asta se uita în ochii lui Anton Lupan ca la Mohamed al lui; căpitanul însă găsi nimerit să lăsăm împărțeala pentru mai tîrziu. Iar noi ne apucarăm de adunat aur, că de găsit, se găsea cît voiai...

Intr-adevăr, peste o mană mai mare n-ai fi putut să dai, să fi colindat toată Ţara de Foc şi chiar omul cel mai cumpătat nu ar fi putut înfrunta ispita ei. În ceea ce-l priveşte pe Anton Lupan, care nu ştia cum să-şi înduplece oamenii să zăbovească mai mult timp prin aceste ţinuturi neîmblietoare, aşa cum erau planurile lui, hotărîrea echipajului îl scosese din încurcătură în chipul cel mai neaşteptat şi mai fericit. Iar aurul, pe care nu putea să-l disprețuiască, avea să-i asigure alte drumuri, în viitor, dîndu-i prilejul să viseze la ele de pe acum.

Martin Stricland scrîşni din dinţi cînd văzu că „Speranţa" nu ridică ancora, ci rămîne aici, în coasta lui. În zilele debarcării, Anton Lupan şi cîrmaciul îi făcuseră necazuri pe care n-avea să le uite nici în mormînt. O încărcătură de cinci vagoane nu poate fi dusă la ţărm cît ai bate din palme — şi ei parcă n-ar fi ştiut!

Black Pedro îşi arătă întregul lui devotament în aceste zile, iar alcalufii, îndemnaţi de el, munciră pe spetite, din zori pînă noaptea tîrziu.

Din piroage, unite două cîte două cu bîrne cioplite la iuţeală, fiindcă băştinaşii mînuiau securea cu mare meşteşug, alcătuiră un fel de pontoane plutitoare, cu care duseră încărcătura pe mal, la răsărit de rîul în faţa căruia „Speranţa" aruncase ancora în seara sosirii aici. În lipsa macaralelor, descărcatul ţinu pînă la sfîrşitul săptămînii, adică şase zile — şi pentru fiecare zi, Gherasim stoarse rînjind de la Martin Stricland cîte o liră sterlină drept chirie pentru hambarul negolit.

Desigur, dacă Martin Stricland ar fi ştiut sub ce formă se găseşte şi cum poate fi adunat aurul în Ţara de Foc, n-ar fi cărat după el atîtea unelte de miner; lucrurile sale personale şi butoaiele cu spirt i-ar fi fost de ajuns. Dar acum, dacă le adusese, înţelegea să le păstreze pentru mai tîrziu; poate odată, aurul din nisip sfîrşindu-se, avea să înceapă săpături în munţi, să dea peste filoanele bogate, nedescoperite de nimeni pînă acum — fiindcă aurul de pe ţărm nu putea să pice din cer, ci desigur apele îl aduceau de sub pămînt.

Pînă atunci, el îşi aşeză tabăra de partea cealaltă a rîului, la răsărit, cum am mai spus, în vreme ce echipajul „Speranţei" se aşeza dincoace, la apus.

Prima grijă a lui Martin Stricland fu să-şi ridice acoperiş; primele două nopţi dormise în ploaie şi în frig, blestemîndu-i furios pe Anton Lupan şi pe Gherasim. Încărcătura adusă de la

Marsilia cuprindea, între altele, o cabană gata făcută, în bucăți potrivite, numai să le împreunezi, cu pereți dubli, cu ușă, cu ferestre și cu cele trebuitoare unui om : pat, masă, sobă, lighean de spălat și chiar cu ticălosul vas atît de bine cunoscut lui Ismail, luat acum în sarcina sa de metis.

La capătul săptămînii, după ce descărcatul hambarului se sfîrși, alcalufii trecură să cioplească bîrne, din care, sub îndrumarea lui Black Pedro, făcură un fel de magazie, ca lăzile și baloturile să nu stea în ploaie și-n vînt — și de aici înainte, viața se statornici.

Rîul, pe care Anton Lupan îl numi Oltișor, în amintirea Oltului romînesc, rămase ca un hotar între echipajul „Speranței" și Martin Stricland — și timp îndelungat îl respectară cu toții de parcă ar fi avut contract. Numai că alcalufii, care lucrau ziua dincolo, seara, după ce-și primeau plata în spirt, treceau dincoace, unde locul li se părea mai prielnic pentru înnoptat.

Incetul cu încetul oamenii noștri legară prietesug cu ei, începură să se cunoască, să se înțeleagă cu vorbe, și astfel, alcalufii se pomeniră spunîndu-și păsurile cu cîte un cuvînt romînesc. Ba unii căpătară chiar nume romînești, că altfel, cum să-i chemi : mă, tu, ăla, ori ălălalt ? Haralamb se gîndi cel dintîi să-i strige cu nume de pe la noi — și văzînd că băștinașilor asta le plăcea, nu mai pierdu timpul să ceară sfatul cuiva, ci, cu putere de la el, îi boteză pe toți la rînd. Astfel, alcalufii, cu ușurința lor de a învăța orice cuvînt, începură să se cheme între ei Marin, Vasile, Pavel, Pătru, Andrei, Costache, Tudor, iar femeile Maria, Safta, Catrina — de-ți venea să te prăpădești de rîs cînd îi auzeai. Iar dacă nașul le mai încurca numele uneori, că erau mulți, din partea lor, băștinașii și le țineau minte cu sfințenie și nu se mai lepădau de ele.

Păcat că între finele sale, Haralamb nu găsea niciuna să-i fie pe plac — și flăcăul, în dorul cafegioaicei, a Ghiocicăi și atîtor vădane, suspina amar. Ce să-i placă la ele, că toate erau scunde, negre, lățoase, cu nasul turtit și cu fața lată, iar cînd îți zîmbeau ți se făcea părul măciucă în cap.

— Măi vere, îi spunea lui Ieremia, poate pe-aici să găsești și tu o nevastă, că altfel, mi-e teamă să nu rămîi neînsurat !

Cruzimea bogatului față de cel sărac !

Ieremia își pipăia fața țepoasă, nasul ascuțit, își apleca umerii ciolănoși și, clipind din ochii lui mici, ca de păsăroi, suspina și el, dar mult mai amar.

In viaţa băştinaşilor, noile nume nu schimbaseră nimica. Dimineaţa treceau rîul, toţi buluc, unii cu piroagele, alţii înot, şi toată ziua stăteau pe brînci, în nisipul ud, bărbaţi, femei şi copii, alegînd aur pentru Martin Stricland, făcînd treaba cu stăruinţă şi cu un ciudat dezinteres, pentru că păhărelul de spirt pe care-l căpătau seara cei mai vîrstnici, nu putea fi socotit un preţ al trudei lor.

După ce sfîrşeau acest lucru migălos, treceau dincoace, femeile aprindeau focuri, bărbaţii, puţin cherchelţi, se duceau gălăgioşi după scoici — n-aveau timp nici de vînat, nici de pescuit, iar noaptea dormeau tot sub cerul gol, strînşi în cerc, tremurînd de frig şi scheunînd.

Era de neînţeles că oamenii aceştia, care făţuiau lemnul cu îndemînare, dovadă piroagele lor, lucrate foarte iscusit, şi cărora nu le trebuise mult să înţeleagă lămuririle lui Black Pedro, ca să dureze acea magazie, o ştiţi, nu se gîndeau să-şi facă un acoperiş şi pentru ei, ci continuau să înnopteze în ploaie, tremurînd de frig.

Atunci începu căpitanul „Speranţei" trudnica lui luptă pentru statornicirea alcalufilor în case omeneşti.

La început încercă să-l cîştige pe Black Pedro şi să se folosească de ajutorul acestuia spre a se înţelege cu ei, dar metisul ridică din umeri, mugind un răspuns nelămurit, ca şi cînd n-ar fi fost vorba de neamul lui. Lui Anton Lupan nu-i rămase decît, jumătate prin vorbe, jumătate prin semne, să se adreseze direct bieţilor năpăstuiţi. Alcalufii se priveau cu nedumerire, apoi izbucneau în rîs. Să-şi facă acoperiş, cînd de la naştere erau obişnuiţi să doarmă sub cerul gol?

Căpitanul „Speranţei" se folosi de un şiretlic. Dacă Martin Stricland avea o cabană, de ce nu şi-ar fi făcut una şi el? Deci, îi rugă pe băştinaşi să-l ajute, şi asta da, ei primiră bucuroşi. Într-o zi, o parte din ei nu se mai duseră la adunat aur, rămaseră dincoace de Oltişor, spre necazul lui Martin Stricland, care neputînd să lupte cu Anton Lupan, se mulţumi să strîngă pumnii şi să scrîşnească din dinţi, în aşteptarea clipei cînd să se răfuiască definitiv cu acest încăpăţînat intrus.

Din ziua aceea, pădurea începu să răsune sub loviturile topoarelor; copacii căzură, pe rînd, şi erau prefăcuţi în bîrne, cu o repeziciune de neînchipuit. Alcalufii care lucrau primeau seara, în loc de spirt, conserve şi pesmeţi, ceea ce, dacă nu era tocmai pe placul lor, stîrnea bucuria femeilor şi copiilor. Şi astfel, sub

îndemnul acestora, bărbații își continuau lucrul și a doua zi, cu toate că deprinși repede la rău, tînjeau după spirt.

Curînd cabana fu gata, încheiată sub îndrumarea plutașului, după felul caselor de munte de la noi, cu acoperișul povîrnit, făcut tot din bîrne, (ar fi fost prea migălos să te apuci de șindriluit și nici lemnul de fag nu era potrivit pentru asta) cu un fel de cerdac în față, dar fără tindă, ci cu o singură încăpere, în care să te poți adăposti, cu ușă în toată regula și chiar cu ferestre, dar goale, numai cu obloane de lemn, fiindcă n-aveai unde găsi geamuri aici.

În ea încăpură vreo trei familii de alcalufi, care primiră cu destulă teamă adăpostul, după ce aflară în sfîrșit că era făcut pentru ei. Asta se întîmpla pe la jumătatea lui februarie, cînd vara se apropia de sfîrșit și ploile se întețiseră, mai pătrunzătoare, mai reci.

Cei rămași pe-afară dădură tîrcoale cabanei mult timp, privind-o temător și trăgînd cu urechea, să simtă dacă nu se întîmplă ceva rău. Pînă la miezul nopții nu se întîmplă nimic; din cînd în cînd, cîte un alcaluf dinăuntru scotea capul pe fereastră, dovadă că oamenii nu se liniștiseră și așteptau și ei, ca ăi rămași afară, să se întîmple vreun rău nelămurit.

Ploua mai amarnic ca oricînd și în casă pesemne era cald...

Cine spune că omul nu se poate desprinde de rău, dacă s-a născut odată cu el, minte — nu trebuie să-l asculți. Mai cu seamă cînd e vorba să schimbi frigul de afară, cu un culcuș călduros!

Pe la miezul nopții, forfota din casă se liniști — un timp nu se mai auzi nimic — pînă ce, deodată, pe ferestre răzbiră sforăituri adînci. Cei de afară o luară la fugă, îngroziți, fiindcă zgomotul le era necunoscut. Ei cunoșteau chelălăitul, scheunatul și țipetele de frig, dar nu auziseră niciodată pe cineva sforăind, căci sforăitul este semnul somnului adînc și tihnit.

Venise iarna în Țara de Foc... Era luna august, cînd se coace porumbul pe la noi. Aici bătea grindina, ciuruind frunzișul din copaci și arzînd pielea obrazului. Nu bîntuia niciodată gerul, ca în iernile noastre, și nici nu ningea întins, să se prindă zăpada pe pămînt, decît sus, în munți, dar al naibii, nu știu cum, parcă era mai frig!

Pe hogeacurile cabanelor ieșea fum necontenit. În marginea pădurii răsărise un cătun întreg, un sat dacă vrei, cu o uliță dreaptă, trasă cu sfoara, și cu alte două, de-a curmezișul, cobo-

rînd către țărm, douăzeci și cinci de case sub acoperișul cărora respirau o sută și ceva de alcalufi.

Dar asta nu se făcuse cît ai clipi din ochi. Pădurile de fag de lîngă țărm nu dădeau lemnul cel mai potrivit. De mult ochea plutașul cedrii înalți, care creșteau mai sus, în munți. Și într-o bună zi, după ce primi încuviințarea lui Anton Lupan, luă cu el douăzeci de alcalufi, urcă pe valea Oltișorului, pînă găsi copacii cei mai buni, și se puse cu topoarele pe ei, fără să-i pese de nimic, de parcă ar fi fost la el acasă, pe malurile Bistriței. Iar două zile mai tîrziu, pe apa rîului începură să vină trunchiuri drepte și lungi...

Numai că la început, în fruntea lor veni Cristea Busuioc, pe o plută alcătuită după vechiu-i meșteșug, ca să nu-și mai rupă picioarele la vale, pe pămîntul pietros al Țării de Foc.

Așa veni plutașul, chiuind, el din fire sfios și tăcut, făcînd să răsune munții pustii, cu cămașa descheiată pe pieptul voinic, cu barba în vînt, falnic precum îl știm.

Dar acum, ca să faci case pentru o sută de inși, oricît de sîrguincioși ar fi fost aceștia, cioplitul ar fi cerut prea mult timp. La început încercară să prefacă trunchiurile în scînduri, cu ajutorul beșchiei, instrumentul primitiv folosit de unii meșteri de barcaze, de pe malurile Dunării, pînă mai deunăzi. Trunchiul se așează pe două capre înalte, să întreacă statura unui om, și doi inși, unul deasupra, altul pe pămînt, se apucă să-l taie în lung, mînuind trudnic un joagăr obișnuit, căruia i se pun la capete mînere de care să-l ții.

Între sculele de dulgherie aflate la bordul „Speranței" erau două joagăre, așa că se alcătuiră două echipe de beșchegii — și cîtva timp oamenii se osteniră să facă scînduri în acest chip anevoios și nespornic. Pînă ce plutașul, care era mai mare peste cioplitori și beșchegii, sfătuindu-se cu Anton Lupan, ajutîndu-se cu Ieremia și cu Haralamb, amîndoi dulgheri buni, ridică pe malul Oltișorului, într-un loc unde țărmul era potrivit iar curentul viu, un ferăstrău mînat de apă, cum văzuse atîtea pe rîurile de munte cercetate de el încă flăcău fiind.

Toată această înjghebare era făcută numai de lemn, afară de pînza joagărului care se mișca în sus și-n jos, necontenit, fără să ceară osteneală din partea vreunui om. Cît despre unsori, trebuitoare la fusuri și pîrghii, folosiră untdelemn de măsline, șterpelit din butoiul lui Gherasim, care parcă se vădea fără fund.

Cînd alcalufii deprinseră și acest nou meșteșug și scîndurile începură să iasă cu duiumul, fiindcă ferăstrăul lucra acum necontenit, ziua și noaptea, la lumina unui felinar, trîntiră deasupra acoperiș lung — și astfel, în anul 1883, pe canalul Beagle în Țara de Foc, echipajul „Speranței" puse în mic baza unei adevărate industrii.

La venirea iernii, cei peste o sută de alcalufi, adunați de Black Pedro pe drum, aveau adăpost și vetre pe care făceau focul, să nu mai tremure de frig. Unii mai muriseră între timp, mureau în liniște, fără să știi cum, ceilalți se duceau de-i îngropau în pădure — dar veniseră alte triburi în locul lor.

Pe bordul „Speranței" se ținuse sfat lung, ce nume să capete satul alcaluf.

— Să-i zicem Vai-de-Ei ! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan se împotrivi :

— Vai de cei care tremură de frig prin păduri ! Numele nu-i potrivit.

Fiecare din ceilalți ar fi vrut să-l boteze cu numele satului său, dar satele de obicei își iau numele după anumite potriveli, nu după dorința oricui.

La urmă, gîndindu-se că alcalufii veniseră aici cu piroagele, vîslind o lună de zile din greu, se socoti nimerit ca satul să se cheme Lopătari — și așa îi ziseră în viitor, așa îl trecu Anton Lupan pe hartă, în locul unde pînă atunci harta arăta pămînt gol. Băștinașii însă îl pociră niței, trăgîndu-l spre limba lor, cu toate că alte cuvinte le rosteau fără cusur ; din Lopătari ei făcură *Lopataia,* așa cum a rămas pînă azi, deși nu mai e vorba de același sat și de același loc. Căci, după ce satul a ars, iar ei au rătăcit o vreme prin păduri... Dar asta se va vedea la timpul potrivit. Pînă atunci...

Mai către răsărit, dincolo de Oltișor, unde țărmul era stîncos, apăruseră foci, venite odată cu iarna, dinspre sud. Acum alcalufii se duceau la vînat și aveau în sfîrșit hrană din belșug. Ba învățaseră ca din pielea de focă, pe care de altminteri știau de multă vreme s-o argăsească foarte meșteșugit, să-și croiască un fel de îmbrăcăminte, ca să nu mai umble cu trupul gol în frig.

E ciudat însă că, deși toate binefacerile acestea veneau de la Anton Lupan și de la oamenii săi, ei continuau să culeagă aur pentru Martin Stricland.

Culesul aurului era un lucru migălos și trudnic în același timp. Închipuiți-vă o sută de oameni, bărbați, femei și copii, în-

tinşi pe brînci, în nisipul ud, în frig, sub ploaia, ninsoarea sau grindina care cădeau aproape tot timpul. Vara, cînd timpul fusese mai frumos şi uneori nisipul apuca să se zbicească puţin, lucrul mergea mult mai uşor. Oamenii luau nisip în palmă, suflau peste el, într-un anumit chip, spulberîndu-l în vînt, şi la urmă rămîneau cîteva fire de aur, ascunse printre zbîrcituri.

Cel mai îndemînatic şi mai norocos culegător izbutea în felul acesta să adune trei-patru grame de aur pe zi, pentru care primea, măsurat, un pahar de spirt, ceea ce lui i se părea o răsplată mai mare decît în orice vis.

Şi astfel butoaiele lui Martin Stricland se goleau de spirt, iar sticlele de whisky se umpleau cu praf de aur, cam în acelaşi ritm.

Nu se putea spune că pe ţărmul ăstălalt treaba mergea mai greu, sau mai uşor. Echipajul „Speranţei" nu avea nici îndemînarea, nici răbdarea alcalufilor ca să culeagă aurul din nisipul mării, fir cu fir. Iar alcalufii, care ar fi fost în stare să facă pentru ei orice, să le aducă pădurile de sus, să-i care în spinare pe ţărm, dacă vreunuia i-ar fi venit asemenea gust, să se cţere în copaci, să se afunde în apa îngheţată şi să stea astfel pînă s-ar fi învineţit la trup — nu înţelegeau să adune aur decît pentru Martin Stricland. Această ciudăţenie a lor rămase de neînţeles. Ai fi putut spune că bărbaţii se lăsau momiţi de spirt. Dar femeile, dar copiii, care nu primeau nici o răsplată pentru migala lor ?

Cine ştie ce le spunea Black Pedro, în acel grai necunoscut, semănat cu strigăte ciudate şi cu piuituri ! Cine ştie ce primitivă morală îi făcea să rămînă credincioşi scopului pentru care metisul îi adusese aici !

Văzînd că altfel nu se poate, Anton Lupan îşi învăţase oamenii să spele aurul din nisip şi astfel ei se apucară să lucreze cu toptanul, încredinţaţi că şi acesta era un mijloc de a se îmbogăţi.

De-a lungul Oltişorului săpaseră un şanţ care pornea de la ferăstrău şi se termina aproape de plajă, într-un fel de bazin pătrat cu latura de vreo jumătate de stînjen. Torentul purta cu el nisipul şi aurul, în acelaşi vîrtej, pînă la bazin, unde aurul, fiind mai greu, se aşeza pe fund. Asta nu înseamnă că aici rămînea numai aur, iar mai departe se ducea numai nisip.

Seara îndreptau cursul apei pe alt şanţ, care pornea din primul, trecînd într-un alt bazin, iar ei se apucau să strîngă recolta de peste zi. Ceea ce rămînea la fund era un nisip mai grăunţos, în care parcă lucea mai mult aur decît în nisipul obişnuit. Abia

Nr 2241

de aici înainte ar fi trebuit să-l ia la spălat, în chip mai iscusit dar pentru asta le lipseau și mijloacele, și priceperea.

Căpitanul îi asigurase că dintr-o găleată cu asemenea nisip se puteau scoate cinci pînă la zece grame de aur. Dacă lucrurile stăteau astfel, apoi merita truda de a-l căra pe corabie, pentru a fi puricat în altă parte, mai tîrziu, cu atît mai mult cu cît, chiar dacă ar fi avut aur curat, în clipa plecării tot trebuiau să umple hambarul cu nisip, în chip de lest, altfel neputînd naviga, precum era bine știut.

Oamenii făceau socoteala că, adunînd cîte cinci găleți pe zi, în șase luni puteau încărca peste cinci vagoane de nisip, adică șaptezeci de kilograme de aur curat, cîte opt pentru fiecare din ei, să se întoarcă în țară poleiți.

Pînă la venirea iernii, în timp ce unii îi dăscăleau și-i gospodăreau pe alcalufi, iar alții adunau nisip, pregătind înavuțirea tuturor, Anton Lupan cutreierase împrejurimile, adunînd plante și vînînd vietăți din păduri, pe care apoi le împăia cu grijă de naturalist. Hambarul se umplea cu nisip aurifer, iar cabina de la pupa cu animale și cu păsări, unele necunoscute de europeni, prefăcîndu-se în muzeu.

Pe lîngă mărețul cormoran, plutind senin pe cerul înnorat sau meditînd singuratic pe țărmurile pustii, întîlniseră, încă în timpul navigației, o pasăre nemaivăzută de niciunul din ei pînă atunci. Această zburătoare, ceva mai mică decît rațele sălbatice de la noi și asemănătoare cu ele oarecum, se mișca destul de repede prin văzduh, dar și mai repede aluneca pe apă, bătînd din coadă ca dintr-o elice, stîrnind în urma ei o dîră înspumată și îndepărtîndu-se cu iuțeala celui mai rapid vapor. Așteptînd ca naturaliștii să-i dea numele potrivit, Anton Lupan o botează „Bate-apă", cum îl sfătuiră oamenii săi.

La Capul Horn mai găsiseră pinguini, domoli în mișcări ca niște filozofi și înveșmîntați, ca aristocrații, în redingote negre cu plastronul alb. Alte viețuitoare pe lîngă țărm nu erau de întîlnit, înafară de focile despre care am mai spus. Pe cursul Oltișorului dădură peste un soi de vidră, asemănătoare cu aceea de la noi — și restul cercetărilor nu le aduse nimic în plus.

În schimb, adîncindu-se prin păduri, întîlniră liliieci, șoareci, bursuci, arareori vulpi. Șerpii, șopîrlele și alte reptile păreau că nu sînt de găsit, ca și gîzele, înafară de muște, care în unele locuri zumzuiau ca albinele la urdiniș.

Viața se arăta săracă în acest ținut ; numai păsările roiau, ca în pădurile de la noi.

În colecția lui Anton Lupan se aflau de pe acum cîteva specii de cintezoi, de sturzi, de ghionoaie negre cu moțul roșu... Prin vîrfurile copacilor foarte înalți putea fi văzută o mică zburătoare cenușie, cu moțul alb, isteață și neostenită prinzătoare de muște. Ea își vestea prezența prin țipete ascuțite și lungi, ciudat de puternice față de micimea ei, tulburînd liniștea codrilor încremeniți. Această pasăre micuță, pe care o numiră „Prinde-muște" părea foarte greu de dibuit. Mihu se cățără însă pînă la cerul ei, puse lațuri cu mult meșteșug și așa muzeul „Speranței" se mări.

Prin desișuri, în grămezile de putregai rămas de pe urma copacilor căzuți, își arăta ochișorii pînditori Sfredelușul, speriat de pașii noilor veniți, iar Cățărătoarea se ținea scai de ei, sărind din trunchi în trunchi, totdeauna în față, totdeauna curioasă și atentă la mișcările lor.

Mihu prinse într-o zi un soi de graur, despre care Anton Lupan îi spuse că poate învăța să vorbească, imitînd glasul omenesc întocmai ca papagalii prea bine cunoscuți.

Mica vietate, cu gușa galbenă, cu ciocul trandafiriu, scăpă de împăiere și își găsi locul într-o cușcă de sîrmă, pe care musul o împletiți sîrguincios și-o agăță apoi de o traversă, în hambar. Timp de o săptămînă graurul își frecă ciocul de gratii, își zburli penele supărat, refuzînd să repete cuvintele pe care oamenii se străduiau să i le bage în cap. Pînă într-o dimineață cînd se pomeniră cu el bătînd din aripi, umflîndu-și gușa și strigînd cuvîntul la care nimeni nu s-ar fi așteptat :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !

Echipajul făcu fețe-fețe, auzind acest nume. De unde-l învățase, cine-l rostise-n preajma lui, că ei numele îl cam ocoleau ? Adnana nu mai era Adnana, ci un om din echipaj. Cine să fi fost slabul de înger, care-l ofta în taină, desigur în lipsa celorlalți ?

De atunci înainte, graurul continua să strige numele Adnanei, neîncetat, singurul care-l spunea pe față, la orice ceas, nesfiindu-se nici de căpitan, nici de cîrmaci — și îl spunea așa de des, că putea să te apuce durerea de cap. Dar oamenii, fiind mai tot timpul pe țărm, nu-l auzeau decît dimineața și seara, clipe cînd se bucurau în taină de cuvîntul graurului năzdrăvan.

Cu totul altfel se întîmpla cu Ismail care, pe lîngă alte îndatoriri, trebuia să rămînă ceasuri întregi în bucătărie, pregătind bucate pentru echipaj.

Şi cînd el tăia ceapă, graurul ciripea dincolo, drăgălaş :

— Adnana !

Cînd tăia morcovi, cînd curăţa cartofi, cînd alegea orez :

— Adnana !...

Adnana îi era dragă şi lui, ca şi celorlalţi, dar pasărea aceasta vorbitoare începea să-i toace creierul în cap.

Într-o după-amiază, bucătarul se culcase trudit în culcuşul lui din hambar. Peste noapte fusese de vardie şi avusese de lucru cu o fărîmă de uiliau. Aici, în partea de răsărit a Ţării de Foc, furtunile veneau totdeauna mai blînde, iar canalul se dovedise un loc foarte nimerit pentru ancoraj, aşa că în privinţa asta nu erau niciodată de aşteptat primejdii prea mari. Totuşi, un uiliau, cît ar fi el de firav, rămîne un uiliau şi-l chinuieşte totdeauna pe omul de vardie, măcar cu spaima, dacă nu cu altceva.

Odată cu venirea dimineţii, terminîndu-se uiliaul. Ismail cărase două bărci cu nisip, apoi pregătise mîncarea — şi după-masă se prăbuşise mort de oboseală, cum era şi de aşteptat. Dar nu apucase să doarmă un ceas, cînd, simţind cine ştie ce pas pe punte, graurul începu să strige la urechea lui, bătînd din aripi şi făcînd mare bairam :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !

Bucătarul sări din pat, îşi lipi nasul de gratiile cuştii şi se stropşi, indignat :

— Siktir, pezevenghi papagal !...

Din aceste trei vorbe spuse cu furie, graurul învăţă numai pe prima — şi de atunci înainte, o rosti regulat, dar nu în faţa oricui, ci numai cînd îl simţea pe Ismail coborînd în hambar...

Acestea se întîmplau încă prin martie, cînd satul alcalufilor abia se înfiripa. Deşi odată cu venirea toamnei timpul nu mai părea tocmai prielnic, Anton Lupan plecase într-o călătorie mai lungă, după ce se încredinţase că pe ţărm nu putea să se întîmple nimic rău în lipsa lui.

Erau patru inşi, el, Mihu, Gherasim şi Adnana, şi cum n-aveau la îndemînă alte mijloace de călătorie decît picioarele lor, drumul fu anevoios, adesea nelipsit de primejdii, dar, în

trei săptămîni, înaintînd către nord, izbutiră să străbată pămîntul argentinian al Ţării de Foc pînă la Oceanul Atlantic.

La început o luară pe cursul Oltişorului în sus, drum străbătut mai de mult de Cristea Busuioc, ocoliră muntele Olivia şi în trei zile erau la izvoarele rîului, sub un pisc care depăşea toate înălţimile din împrejurimi. Anton Lupan avea întotdeauna cu el o busolă de buzunar şi un barometru portativ, pe care îl folosea ca altimetru. Se ştie că acest instrument măsoară cu mare sensibilitate presiunea aerului atmosferic. Or, presiunea scăzînd în chip simţitor odată cu urcuşul, o socoteală simplă îngăduie să afli înălţimea unui anumit loc, în raport cu locul de unde ai plecat. Este de altfel principiul pe care se bizuie altimetrele avioanelor de azi.

Cu aceste două instrumente şi numărînd cu răbdare paşii de la un punct la altul, căpitanul „Speranţei" izbutea să treacă pe hartă drumul străbătut şi să însemne detaliile care lipseau.

El trasă astfel cursul rîului, de la vărsare pînă la izvor, căci nu socotea îndestulător să-i fi dat un nume, fără să-l treacă pe hartă şi fără să-l fi cercetat în toată lungimea lui.

De la izvoare luară drumul spre est, urcînd un povîrniş înzăpezit, pînă pe piscul zărit din drum, a cărui înălţime măsura, după altimetru, cam o mie cinci sute de metri şi domina într-adevăr întregul ţinut. Numai departe, spre apus, la treizeci, patruzeci de kilometri, dincolo de Uşuaia, se zăreau printre nori înălţimi mai mari.

Deşi locul nu era cîtuşi de puţin îmbietor, zăbovirăaici două zile, în nădejdea că norii şi negurile se vor risipi, măcar un ceas, ca să se poată orienta asupra împrejurimilor. Popasul, ca şi drumul, nu era uşor. Dormeau pe pămîntul înzăpezit, în corturi croite din pînză de velă, şi, sus la creste, unde nu erau păduri, trebuiau să facă foc drămuit, cu lemne cărate de jos. Cînd nu ningea, bătea grindina ori ploua — şi în puţinele ceasuri cît cerul stătea liniştit, abia aveau timp să-şi zbicească veşmintele şi să-şi ogoiască suferinţa trupurilor pătrunse de umezeală pînă la os.

Dar nu bombănea niciunul din ei. Adnana ar fi mers şi ar fi stat oriunde, dacă asta i-ar fi cerut-o Anton Lupan; Mihu nu cîrtea nici el, căci taina locurilor noi făcea să-i bată inima, ca oricărui tînăr care n-are apă în vine şi ţărîţe în cap, iar Gherasim, deşi mai greoi şi mai anevoie de înfierbîntat, se gîndea că n-avea ce pierde, dacă aurul se încărca şi în lipsa lor; iar

de pielea lui, argăsită în suferinţe, îi păsa prea puţin. Oameni inimoşi !...

Cît despre Negrilă, unde ar fi putut zburda mai în voie, unde ar fi putut găsi bursuci mai graşi, dacă nu pe pămîntul acesta neumblat ? Fiindcă, lăsînd la o parte oamenii civilizaţi, despre care nu putea fi vorba, dar nici măcar sălbaticii nu lăsaseră vreun semn despre trecerea lor peste acest pisc golaş, ceva mai sus de izvoarele Oltişorului, unde pădurile se sfîrşeau, se vedea ultimul lor loc de popas, tăciuni şi cenuşă înmuiată de ploaie, urmele unui foc de nomazi.

Deşi se gîndea că multă vreme, sau poate niciodată pe aici nu avea să calce picior de om civilizat, în cele două zile de popas căpitanul „Speranţei" se îndeletnici să cioplească un pilon, din trunchiul unui copac ciudat, un fel de magnolaceu pipernicit, care creştea singuratic pe povîrniş. Ramurile şi cioplturile fură cum nu se poate mai bine venite pentru foc, deoarece sarcinile de lemne pe care le purtaseră fiecare pe umeri, de jos, ameninţau să se sfîrşească, lăsîndu-i să îngheţe de frig.

Pilonul odată cioplit fu împlîntat pe pisc, în locul cel mai înalt. Şi pe două din feţele acestui semn trainic, spre răsărit şi spre apus, Anton Lupan săpă, migălos, cu briceagul, în romîneşte şi în franţuzeşte, ca să poată fi înţeles şi de alţii, cuvintele de mai jos :

„Acest pisc, cel mai înalt din ramura de sud-est a Anzilor Cordilieri, aflat la 54°,40' sud de Ecuator, la 68°,5' longitudine vestică, a fost descoperit, cercetat şi trecut pe hartă, azi, 12 martie 1883, de către echipajul goeletei romîneşti „Speranţa", şi s-a botezat, de către ei, cu numele de Ceahlăul-Mic, în amintirea şi în dorul Ceahlăului lor moldovenesc".

Îndată ce pilonul fu gata, norii se sparseră, lăsînd să se vadă prima oară, după săptămîni şi luni, cerul albastru, culoare care uitaseră cu toţii că mai exista. Oamenii se uitară unii la alţii, miraţi, să vadă dacă se mai recunosc, dacă nu s-au schimbat.

Ei erau aceiaşi, dar peisajul, atît de posomorît, de sălbatic, strălucea, în culori neaşteptate, uluitoare, fantastice, fiindcă toate se năşteau, şi albul şi rozul, şi verdele şi albastrul, ca printr-o vrăjitorie, dintr-un singur cenuşiu, cenuşiul funerar, fundalul tuturor zilelor, tuturor anotimpurilor în Ţara de Foc.

Cîteva sute de metri mai jos zăpada sclipitoare se sfîrșea și de acolo înainte pădurea de fag se rostogolea la vale, în valuri verzi și roșcate, care parcă se fugăreau mereu, întrecîndu-se unele pe altele, dar necontopindu-se niciodată. Sub creasta muntelui se vedea o șa sură, lipsită de viață, ca totul aici pe înălțimi, locul unui vechi ghețar, care alunecase la vale, rupînd copacii și deschizînd în pădure o cale maiestuoasă, încremenită așa, de zeci, poate de sute ani.

Jos sclipea, ca argintul, un lac circular, desenat cu compasul, și părea atît de adînc, atît de fără fund în limpezimea lui albă, încît ai fi zis că nu se poate sfîrși, nu poate răspunde decît în partea cealaltă a pămîntului, în fundul unui ocean înghețat.

Dincolo de el erau alte piscuri mai mici, acoperite de zăpadă, apoi se înșirau dealuri cu păduri, ducîndu-se spre nord, spre est, în cîmpie, la marginea căreia se vedea aburind nelimpede o întindere nesfîrșită de apă, care nu putea fi decît Oceanul Atlantic.

Departe, spre nord, sclipeau din loc în loc apele unui fluviu; era, desigur, Rio Grande, trecut pe hartă de alți cercetători, dar mai la sud se zărea încă o apă, despre care harta nu spunea nimic. Ea se vărsa în ocean cam la jumătatea distanței între capul Penas și capul Pablo și, după toate semnele, părea să aibă izvoarele în partea asta, prin locurile unde se aflau ei. A încerca însă să le cauți, pe povîrnișuri împădurite, se vădea cu neputință, de aceea Anton Lupan hotărî să cerceteze această apă la întoarcere, urcînd pe cursul ei, de la ocean spre munți.

Soarele nu străluci mult timp, norii îl înghițiră repede, cu nesațul lor cunoscut, și peisajul deveni iar sur.

Lacul de jos, singurul care își păstra culoarea în mijlocul cenușiului, fu trecut pe hartă și botezat Brateșul-Alb, iar piscul de dincolo, unde ajunseră a doua zi, la căderea serii, primi numele Clăbucet.

Mai departe zăpada se sfîrșea și de acolo coborîră spre cîmpie, mergînd zile întregi numai prin păduri de cedri și fag. Întîlneau adesea cîini și pisici sălbatice și uneori bursuci, puținele vietăți care populau aceste păduri. Odată Anton Lupan izbuti să împuște o vulpe roșcată, asemănătoare cu vulpile obișnuite de la noi, și fu bucuros că astfel își întregea muzeul,

căci alte animale, după spusele cercetătorilor dinaintea lui, nici nu se mai puteau întîlni.

Fără îndoială că ținutul acesta nu era locuit și nici măcar străbătut de nomazi, deoarece nu se vedeau pe nicăieri semne lăsate de oameni în trecerea lor. Fără să vrei, îți simțeai sufletul răscolit de o adîncă tulburare, la gîndul că străbăteai primul, primul om de la ivirea vieții pe pămînt, un colț al planetei acesteia, care după sute, după mii de ani de civilizație rămînea încă necunoscut. Asta răsplătea și osteneala, și frigul, și drumul îndelungat făcut pînă aici.

După o săptămînă de mers întins ajunseră la ocean, aproape de vărsarea rîului pe care-l văzuseră de sus. Aici nu zăboviră decît o zi, fiindcă ținutul era sterp și pustiu, apoi porniră pe cursul apei, în sus, fără să știe că începeau partea cea mai grea a acestui drum. La cîțiva kilometri de țărm, rîul, pe care-l botezară Siret, primea un afluent dinspre sud, și cum într-acolo ținutul părea mai frămîntat, Anton Lupan hotărî să urmeze cursul lui.

Nu era un rîu, ci un torent spumegînd; el își păstra și aici, în cîmpie, forța cu care se prăvălea din munți. Le trebuiră cinci zile ca să străbată vreo patruzeci de kilometri pînă la izvoarele lui. Adesea întîlneau cascade înalte, sub care apele se frămîntau în volburi năpraznice și mugetul lor făcea să tremure copacii și să vuiască adîncurile pădurilor. Ramurile fagilor se întindeau ca o boltă pe deasupra apei și se uneau cu ramurile de pe țărmul celălalt, iar frunzișul era atît de des, împletit atît de sălbatic, încît kilometri în șir nu lăsau să răzbată nici o geană de cer, prefăcînd ziua într-o noapte fără sfîrșit.

Dar pe măsură ce urcau povîrnișul, mugetul și furia torentului scădeau, pînă ce nu mai rămase decît susurul unui fir de apă care sărea cu o săibăticie neputincioasă din piatră în piatră. Apoi adormi și acest ultim susur, lăsînd locul unei liniști adînci, ca pe o planetă moartă de mult.

Izvoarele se aflau într-un fund de prăpastie, între două povîrnișuri înalte, cu vîrfurile golașe și pline de zăpezi. Dar pe cît de limpede, de lineară, de pașnică era natura pe acele înălțimi adormite, pe atît de frămîntată, de haotică se arăta aici, în fundul prăpastiei. Locul înfățișa, între cele două povîrnișuri acoperite de păduri dese ca peria, o împletitură bizară de roci monstruoase și de copaci prăvăliți de pe munte, unii încă verzi,

alții dospiți de umezeală, alții mîncați de putregai pînă la măduvă, gata să se afunde în ei înșiși, să se topească în haosul fără margini.

Acest colț de lume, apăsat de o tăcere mortuară, tăcerea pe care nu o pot avea decît abisurile, arăta, cu o forță încremenitoare, tot ce este în stare natura să creeze și în același timp să nimicească.

Anton Lupan, care trăsese cursul rîului pe hartă și îl botezase Bistrița, pentru asemănarea lui pînă într-un punct cu vestita noastră apă vijelioasă, se feri să caute vreun nume acestui loc sălbatic al izvoarelor — și plecară mai departe, urmăriți de ochiul iscoditor al Sfredelușului, însoțiți de Cățărătoarea curioasă și de țipătul înfiorător al prinzătoarelor de muște, ascunse în vîrfurile copacilor.

Dincolo de marginea pădurii își continuară drumul către culme, pe un povîrniș de gheață. Aici fiecare pas înainte însemna o luptă sîcîitoare cu alunecușul pantei. După ce se trudiseră așa ceasuri îndelungate și erau aproape de creastă, luînd seama la anumite puncte îndepărtate față de care, în mersul lor înainte, ar fi trebuit să aibă poziția schimbată, Anton Lupan își dădu seama deodată, că în loc să urce, începuseră să coboare odată cu gheața.

Se aflau pe un ghețar, iar acesta, pesemne, dezlipit din matca lui peste vară, se urnise abia acum și aluneca la vale, cu măreția unui astru care s-ar rupe din legile universului și ar vrea să-și facă singur soarta.

Era un bloc alb, de cîteva sute de mii de tone, întins pe mai mulți kilometri și acum, dacă se pornise, nimic nu mai putea să-l oprească. El aluneca domol, dar năprasnic, ca o navă gigantică, a cărei etravă avea să fărîme tot ce-i stătea în cale. În adîncuri, la zeci de metri, se și auzeau pîrîiturile surde ale pămîntului desțelenit, ale stîncilor dezghiocate. Jos, departe, pădurea începu să freamăte, apoi copacii prinseră să cadă, parcă doborîți de o secure uriașă; prova giganticei nave își deschidea, cu brutalitate, calea ei maiestuoasă.

Apoi deodată ceva se frînse, făcînd să pîrîie pămîntul și să tremure cerul, și etrava de gheață, departe, în vale, se prăbuși în prăpastie, să întregească jos haosul.

— Dacă ne prindea acolo, nu ne mai găsea nimeni oasele! zise Anton Lupan, cutremurîndu-se.

— Da' lasă că nici acum nu stăm pe moale! adăugă Gherasim, văzînd cum alunecau, odată cu gheața.

Pînă la prăpastie era poate un kilometru și jumătate, ceea ce făcea ca primejdia să pară departe, dar nimeni nu se gîndise cît le trebuia să meargă de-a latul pe această masă alunecoasă, ca să-i găsească marginea.

Întreg piesajul fiind îmbrăcat în zăpadă, nici nu puteai bănui unde începe pămîntul și se termină gheața, așa că porniră la întîmplare, spre dreapta, fără să știe dacă în stînga scăparea nu era mai aproape. Curînd se lăsă seara, dar ei trebuiră să-și continuie drumul trudnic, alunecînd la tot pasul, zdrelindu-și mîinile în colțurile de gheață — și merseră așa ceasuri îndelungate, orientîndu-se după huietul sloiurilor care se prăbușeau în prăpastie, auzindu-se tot mai aproape.

Fură ceasuri grele, de istovire amestecată cu spaimă, dar într-un tîrziu, frămîntarea gheței, care li se frîngea sub picioare, prevesti apropierea uscatului. În frecarea lui cu pămîntul nemișcat de pe margini, ghețarul stîrnea vîrtejuri, ca o apă tumultuoasă, se măcina cu o furie amarnică, umplînd întunericul nopții de scrîșnituri, mugete și vuiete amestecate...

Patru zile mai tîrziu oamenii noștri se aflau pe corabie, vlăguiți, cu hainele sfîșiate, cu fața plesnită de vînt și de grindină, cu mîinile făcute scoarță.

— Ați fost bravi! spuse căpitanul, privindu-i cu recunoștință și dragoste. Poate într-o zi, lumea civilizată o să vă răsplătească această strădanie.

Nimeni însă nu se gîndea la vreo răsplată și nici nu erau siguri că întregirile făcute prin truda lor pe hartă aveau vreo însemnătate.

În cele trei săptămîni cît durase această călătorie anevoioasă, străbătuseră, pe locuri neumblate, peste patru sute de kilometri, cercetînd aproape întreg ținutul dintre al 67-lea și 68-lea meridian vestic, între paralela a 54-a și a 55-a, însemnînd pe hartă detaliile topografice și dîndu-le denumiri, care mai apoi fură comunicate Societăților Geografice...

Cum echipajul tot se mai trudea cu spălatul aurului, Anton Lupan avea de gînd să cerceteze insula Navarino, de la sudul canalului Beagle, apoi să străbată restul de pămînt cît se mai întindea la răsărit de meridianul al 67-lea, pînă la capul San Diego, și astfel să cunoască întreaga parte estică a Țării de

Foc, atît de puțin cunoscută în vremea aceea — de altfel aproape ca și astăzi.

Dar venise iarna și drumurile erau acum mai primejdioase, așa că, în așteptarea primăverii, echipajul gospodărea pe lîngă corabie și ajuta alcalufilor să-și îmbunătățească viața. O parte din aceștia continuau să strîngă aur pentru Martin Stricland, dar numărul lor scădea, de la o zi la alta ; echipajul „Speranței" le insuflase deprinderi proaste, de pildă, să-și piardă mai multă vreme cu vînătoarea, decît cu adunatul aurului.

Pînă atunci lumea aceasta mînca pe sponci, mai tot timpul anului și mai cu seamă iarna ; ar fi ciudat să se vorbească de ani grei, ani de foamete, într-o țară unde belșugul sau sărăcia nu ține de capriciile vremii, de secetă, de grindină sau de inundații, căci doar nimeni nu se îndeletnicea aici cu agricultura ; hrana, multă sau puțină, era aceeași în toți anii, și nu atîrna decît de sîrguința și de îndemînarea oamenilor ca ei să aibă ce mînca, sau să rabde de foame.

Un cercetător mai aspru ar fi putut să învinuiască poporul de trîndăvie ; se trîndăvește, într-adevăr, în multe colțuri ale pămîntului, dar pentru asta este nevoie în primul rînd de căldură. Cînd dîrdîi de frig în mai toate anotimpurile și umezeala face să-ți mustească întreg trupul, pînă la inimă, asta nu se mai poate numi trîndăveală, căci măcar dîrdîitul și tot este o muncă, destul de grea și mai cu seamă continuă.

Deci, oamenii răbdau de foame, nu din cauza lenei, ci din altă cauză, mai ascunsă — poate le lipsea îndemnul, poate nu știau să trăiască, poate uneori moartea li se părea mai firească decît viața.

Acum văzuseră pe alții trăind, trăind din plin, cu voioșie și, molipsindu-se de la dînșii, începeau să iubească viața, începeau să respire.

Înainte, pe timp de iarnă, alcalufii dîrdîiau în pielea goală prin pădure, chirciți pe sub trunchiurile copacilor sau prin scorburi și așteptau ca vreun cîine norocos să se întoarcă de la vînătoare, cu cîte un bursuc scos din vizuină, pe care să-l împartă, pe din două, cîinele și stăpînul.

Acum învățaseră să cutreiere pădurea, hăituind vînatul, nemailăsîndu-se în voia soartei, și astfel, femeile și copiii lor nu mai răbdau de foame, ca în iernile celelalte.

Dar nici femeile nu stăteau de pomană ; din pieile de focă argăsite, învățaseră să croiască un fel de opinci și să taie no-

jițe — și astfel bărbații nu mai plecau la vînătoare, pe ploaie sau pe grindină, în picioarele goale.

Nimeni pe lumea asta nu dorește răul, în locul binelui ; de ce să cutreieri pădurile, cînd poți sta la căldură ? Alcalufii își uitau pornirile nomade, începeau să se aciueze pe lîngă case, să se gospodărească.

Lui Martin Stricland, statornicirea lor nu-i aducea nici o supărare, dar gospodărirea nu-i cădea bine la inimă. Numărul căutătorilor se împuținа într-una, așa că în ultima vreme nu mai putea aduna nici măcar o sticlă de aur pe săptămînă.

Asta îl îndemnă ca într-o bună zi să-l trimită pe Black Pedro în deputație la căpitanul „Speranței".

— Hummm ! mugi metisul, în capătul scărilor.

— Ce-i, Pedro, ce vînt te aduce ?

— Senor al meu dorește să stea de vorbă.

— Foarte bine ! Spune-i să poftească.

— Hummm !...

Anton Lupan înțelese din mugetul acesta că propunerea sa nu era bună.

— Dar unde ar vrea dumnealui să fie locul de întîlnire ?

— Senor vă roagă să poftiți la cabană.

— Humm ! răspunse căpitanul, imitînd mugetul metisului. Ai înțeles, Pedro ? Spune-i că așa nu-mi convine nici mie.

În sfîrșit, după parlamentări îndelungate, care îl făcură pe Black Pedro să bată de nenumărate ori drumul între cabană și corabie, căzură la învoială să se întîlnească a doua zi, la amiază, pe malul rîului, ceea ce se petrecu întocmai. Aproape de gura lui, Oltișorul avea o lățime de vreo șaizeci de metri, așa că întreaga convorbire se duse în strigăte, căci niciunul din cei doi parteneri nu socoti nimerit să treacă apa, pe domeniul vecinului.

Anton Lupan nu-și dădea seama exact cînd începuse să-l urască pe Martin Stricland, poate în ziua întîlnirii cu „Wotan", dar acum simțea că avea în față pe unul din puținii oameni cunoscuți în viață, pe care l-ar fi trimis bucuros în fundul iadului.

Martin Stricland începu vorba cu o rînjitură :

— Nu știam că ai porniri de misionar, căpitane ! Te lăudai că nu te ocupi decît cu marinăria.

— Și-aici fac tot un fel de marinărie, domnule ! Ba încă, navig pe mări mai primejdioase decît mările cunoscute. Și mi se pare că nici piratii nu lipsesc din preajmă.

— Hm! Crezi că ai ceva de împărțit cu mine?

— De bună seamă! Dar nu aurul, fii fără grijă. Altceva e la mijloc: conștiința mea e neliniștită, fiindcă port răspunderea de a te fi adus aicea.

— Nu fii așa de visător, căpitane! În lume sînt oameni mult mai răi decît mine.

— Da, numai că ei n-au navigat cu „Speranța"!

Martin Stricland tăcu o vreme, privindu-l printre pleoape, cu dușmănie.

— Uite ce este, reîncepu după aceea. Îți fac o propunere: cît aur vrei, ca să părăsești locul acesta în patru zile?

— Dacă aș sta aici numai pentru aur și aș judeca așa cum se judecă în lumea negustorilor, ți-aș cere atît cît aș putea încărca în magazie, ceea ce, desigur, nu ți-ar veni la îndemînă. Dar te vestesc limpede că mă interesează și altceva pe lîngă aur și în privința asta dumneata n-ai să-mi poți face vreo propunere.

— Ai de gînd să mai zăbovești multă vreme?

— Cel puțin pînă la primăvară.

— Ascultă, căpitane! izbucni Martin Stricland, după cîteva clipe de gîndire, schimbînd dintr-o dată tonul. Sînt un om primejdios. Multă lume se teme de mine.

Anton Lupan rîse, cu ironie:

— Și îndrăznești să spui asta în gura mare?

— Da! Aici nu sînt judecători, nici poliție! Ar fi bine dacă vorba mea te-ar pune pe gînduri.

— De multă vreme m-ai pus dumneata pe gînduri, domnule!

— Și care ți-e hotărîrea?

— Rămîn, precum ți-am spus limpede!

Martin Stricland păli, apoi rămase tăcut cîteva clipe, silindu-se să-și înăbușe furia.

— Ascultă, căpitane, zise după aceea. Îți fac o ultimă propunere: vrei să trăim în prietenie? Mă leg să nu mă amestec în treburile dumitale, cu condiția să nu te amesteci nici dumneata în ale mele.

— Adică?

— Să-i lași în pace pe sălbatici. Nu uita că eu i-am adus aicea.

— Da, însă nu în spinarea dumitale. N-ai tras nici la vîsle, nici nu le-ai dat hrană.

— Hrana şi-o găsesc singuri.

— Nu totdeauna ; uneori nu ştiu, sau n-au îndemn s-o caute ; datoria dumitale era să te îngrijeşti de dînşii.

— Eu sînt căutător de aur, nu misionar. De ce le-ai făcut case ?

— Şi le-au făcut singuri.

— Dar la îndemnul dumitale !

— E adevărat — şi gîndul că m-au ascultat îmi răsplăteşte multe strădanii. Pe dumneata te supără că nu mai tremură de frig în ploaie ?

— Da ; aşa trîndăvesc la căldură şi asta pentru mine înseamnă pagubă mare. Black Pedro îi va convinge să dea foc caselor, care-s aducătoare de nenorociri şi să se mute pe ţărmul ăstălalt, la mine.

Anton Lupan strînse pumnii.

— Ai fi în stare de atîta ticăloşie ? Ei bine, dacă-l prind pe Black Pedro în satul alcalufilor, îi rup picioarele. Şi dacă totuşi, prin viclenie, izbuteşte să facă vreo pagubă, o vei plăti cu măsură îndoită.

— Îmi declari război, căpitane ?

— Nu, dar primesc războiul dumitale !

Cei doi vrăjmaşi se mai priviră o clipă, pe deasupra apelor care se rostogoleau mugind printre dînşii, apoi îşi întoarseră spatele.

Black Pedro îşi aştepta stăpînul, aproape de cabană.

— Pedro, zise Martin Stricland, tainic, arătînd cu mîna dincolo de rîu, spre Anton Lupan care se urca într-o piroagă alcalufă, să se ducă pe corabie. Omul acesta e duşmanul tatălui tău.

Metisul scoase un muget de nedumerire ; la început încercă să gîndească, de ce afla asta cu atîta întîrziere, apoi chipul tatălui său îi veni în minte, aşa cum îl ştia din fotografie, amintirea cea mai apropiată — şi judecata nu-l duse mai departe.

— Iată, continuă Martin Stricland, scoţînd fotografia din buzunar şi arătîndu-i-o de la distanţă. Ţi-am făgăduit să ţi-o dau odată. Mă voi ţine de cuvînt, în ziua cînd duşmanul tatălui tău nu va mai fi pe lume.

De data asta, metisul mugi ca o fiară, gata să se repeadă şi să sfîşie.

— Aşteaptă, Pedro ! îl linişti Martin Stricland, dosind fotografia. Trebuie să lucrăm cu chibzuinţă. El e şiret şi are oa-

meni mulți, care-l apără. Ca să ne întoarcem la tatăl tău avem nevoie de corabie. Acum e greu, fiindcă sînt toți laolaltă și mai au și cîinele. Astă-vară cînd erau plecați ar fi fost mai ușor, dar atunci nu știam dacă mă pot bizui pe tine și dacă meriți cu adevărat să-ți destăinuiesc această grea taină.

Aici Black Pedro ridică ochii îndobitociți și mugi iarăși, cu nedumerire. N-ar fi fost în stare el să facă orice, din prima clipă, numai să-și revadă părintele?

— Vino, Pedro! continuă Martin Stricland. O să chibzuim în liniște, la căldură, și-o să așteptăm clipa prielnică...

În timpul acesta, Anton Lupan își adunase oamenii în cabină.

Din hambar se auzea graurul, strigînd-o pe Adnana.

— Ce voia, domnule? întrebă Gherasim, văzîndu-l pe căpitan că își frămîntă pumnii.

— Băieți, am adus cu noi o viperă!...

Ismail își duse degetul la frunte și zîmbi cu istețime:

— Eu vedeam că nu estem lucru curat asta pezevenghi Stricland!

— Siktir!... Siktir! izbucni pasărea vorbitoare, auzind glasul bucătarului.

— Lasă, Ismaile, nu te lăuda de pomană! Ai văzut asta fiindcă te-ai îndeletnicit pe lîngă el cu necurățeniile. Dar cîtă murdărie avea în suflet, n-a bănuit nimeni... Acum nu ne rămîne decît să ne plătim greșeala: ori să plecăm, ori să dăm piept cu dînsul.

Chipurile oamenilor se aprinseră.

— Să plecăm? Nici gînd, domnule! răspunse cîrmaciul, lovind cu pumnul în masă.

— Aurul, Gherasime?

— O fi, dar eu cred că aur am mai găsi și-n altă parte, cît e de lung țărmul. Mai e și mîndria noastră!

Anton Lupan îl privi în ochi și înțelese că răspunsul era pornit din fundul inimii.

— Voi gîndiți la fel? întrebă, rotindu-și privirile asupra tuturora.

— La fel! Sîntem bărbați, ce naiba! Să ne temem de o scîrnăvie?

— Ei bine, prieteni, atunci iată ce trebuie să facem de aici înainte...

Sfatul lor ţinu pînă seara. La căderea întunericului, Ieremia îşi luă flinta, că el se nimerise primul, coborî în barcă şi după ce ajunse la ţărm, îşi căută loc de pîndă undeva mai sus, pe malul rîului. Aşa se hotărîse: de aici înainte, echipajul „Speranţei" să păzească noaptea satul alcalufilor, pînă ce aceştia să înţeleagă că trebuie să şi-l păzească singuri.

Dar, cu toate că oamenii stăteau la pîndă cu urechile ciulite, nu simţiră niciodată vreun pas, apropiindu-se. Black Pedro nu mai trecu niciodată rîul, în schimb, cînd alcalufii se duceau dincolo îi tot iscodea pe cîte unii şi stătea la taină cu dînşii.

Iarna se scurse astfel în linişte; apele canalului păreau moarte, căci de luni de zile prin aceste locuri nu trecuse nici o corabie, nici măcar vreo piroagă, încît ai fi spus că restul lumii murise.

În zilele cînd nu bătea grindina prea tare, echipajul „Speranţei" căra cu barca nisipul aurifer strîns peste noapte şi făcea în gînd socoteala avuţiei; corabia se adîncea în apă pe nesimţite, cu două-trei degete pe săptămînă. Şi primăvara, în octombrie, veni tot aşa, fără să se simtă, pînă ce deodată oamenii văzură că în locul grindinii acum bătea ploaia; nu era nici o bucurie în schimbarea anotimpului, decît că se apropia clipa plecării.

Însă înaintea acestei clipe se petrecură fapte pe care nu le bănuia nimeni.

CAPITOLUL XXIX

RĂFUIALA

Era în una din rarele, din mult aşteptatele zile senine, cînd, pe la ceasurile nouă dimineaţa, departe, spre apus, la cotul canalului se iviră, lucind în soare, pînzele unei corăbii. Părea să fie un schooner din acelea întîlnite la Punta Arenas. Corabia, după ce mai navigă domol cam o jumătate de milă, se opri la adăpostul unei insule, lăsă pînzele şi nu o mai văzură.

Anton Lupan, însoţit acum de Ieremia şi de nedespărţita trinitate pe care o formau Mihu, Adnana şi Negrilă, tocmai traversau canalul, cu două piroage alcalufe, îndreptîndu-se spre insula Navarino, într-o expediţie de cîteva zile. Pe ţărm totul rămăsese în linişte şi de ameninţările lui Martin Stricland acum nu se mai temea nimeni. Doar Gherasim spusese, în clipa despărţirii, bănuitor precum îi era firea :

— De, domnule, poate nu faceţi bine că vă duceţi ! Nu că noi n-am fi în stare să ne apărăm singuri, dar, cine ştie...

— Fii pe pace, Gherasime ! îl liniştise căpitanul, bătîndu-l pe umăr. Sînteţi patru oameni şi toţi de ispravă. Nu zic să vă culcaţi pe-o ureche, dar nici teamă nu trebuie să vă fie.

Apoi încheiase, arătînd corabia străină :

— Şi uite, de altminteri acum începe navigaţia ; canalul n-o să mai fie pustiu, ca peste iarnă.

Piroagele ajunseră la ţărmul celălalt către ora prînzului şi expediţia, luînd-o la picior, spre creste, se afla seara în vîrful unui pisc, la o mie de metri, pe care îl botezară „Vîrful Speranţei". Cerul se păstrase senin toată ziua, ceea ce se întîmpla acum prima oară şi, din vîrful muntelui, canalul se vedea ca-n palmă,

pierzîndu-se în umbra amurgului. Se vedea și goeleta stînd liniștită la ancoră, se vedea Oltișorul, șerpuind printre arbori; casele alcalufilor, înnegrite de ploaie, mai mult se bănuiau, după fuioarele de fum, în marginea pădurii.

Oamenii întinseră corturile, făcură focul și cinară. Între timp noaptea se lăsase și dinspre răsărit amenințau nori de ploaie, căci stelele, abia răsărite, piereau, una cîte una. Sus, pe munte, aerul era rece, dar acum toți erau deprinși și cu frigul și cu umezeala, și cînd se nimerea vreo zi senină, umblau în cămăși, cu brațele goale.

Anton Lupan, așezat pe o lespede, cu spinarea rezemată de stîncă, urmărea înecul stelelor. Adnana stătea alături, cu bărbia sprijinită pe genunchii lui și își scălda ochii, ca într-o baie amețitoare, în întunericul care se întindea, parcă în trepte din ce în ce mai dese, pînă în fundul văii.

Și-acum mai vorbeau în gînd, cîteodată, dar mai puțin decît înainte, fiindcă nu se mai temeau atît unul de altul.

El întinse mîna și-i mîngîie părul. Ea mîngîia coama lui Negrilă.

— Ți-e frig, Adnana?

— Nu; ți-am mai spus că alături de tine mi-e mai cald decît în cabină.

— De care din ele vorbești?

— De cea de la prova, știi doară.

— Cînd socotești că o să te muți la mine?

Firește, asta o întrebă în gînd, căpitanul.

Și ea, care îi auzea gîndurile, răspunse în același chip, zbătîndu-se, ca între doi pereți de închisoare, între sfiiciune și îndrăzneală:

— Cînd ai să-mi poruncești, căci tu ești stăpînul cabinelor.

De data asta, căpitanul, care de obicei îi auzea și el gîndurile, păru că surzise o clipă; era de vină, poate, foșnetul pădurilor din vale.

— Știi, Adnana, — zise, schimbînd oarecum vorba și adresîndu-i-se cu glas tare, — o să fie încurcătură cu cabina. Mi-e să nu mîrîie oamenii, c-am îngrămădit atît nisip în hambarul cela!... Cum naiba au să mai doarmă?

— Ia uite! tresări Adnana.

— Ce este?

— O stea care a căzut și rătăcește prin pădure!

Se făcuse noapte tîrzie : Mihu şi Ieremia adormiseră, învelîţi în cojoace, cu mantăile de ploaie puse pe deasupra. Cerul se înnorase de-a binelea.

Dincolo de canal, în pădure, se vedea o lumină pîlpîitoare, legănîndu-se, pierind o clipă, ca să se ivească alături, într-o şerpuire plină de taină.

— Nu-i stea, dar e într-adevăr o lumină care se mişcă prin pădure, zise Anton Lupan, ridicîndu-se, cu teamă. Numai de n-ar aduce vreo nenorocire ! Hei, Mihule, Ieremie !...

Lumina părea o torţă, ca a alcalufilor, coborînd la vale, spre marginea pădurii — şi dacă aici, la depărtare, se vedea sfîşiind întunericul cu atîta repeziciune, însemna că omul care o purta nu mergea nici la pas, nici în fugă, ci rostogolindu-se, ca stîncile smulse de pe piscuri, ca vîntul, ca fulgerele.

Ieremia şi Mihu se apropiară, dîrdîind în cojoace, cuprinşi de frigul care te ia fără veste cînd te trezeşti la jumătatea somnului.

— Vedeţi lumina aceea, în vale ?

— O vedem, domnule ! Mare comèdie.

Ajunsă în locul unde se bănuia marginea pădurii, torţa şovăi cîteva clipe, apoi prinse să se legene, în mişcări ameninţătoare, răspîndind în jur scîntei, ca o ploaie de stele — şi deodată crescu din ea însăşi, pînă se prefăcu într-o mare vîlvătaie.

Anton Lupa simţi un pumnal rece în inimă.

— Au pus foc satului ! Tîlharii ! Băieţi, strîngeţi corturile şi haideţi !

Apoi se prăvăli la vale.

De-aici, de departe, nu avea cum să-şi dea seama că nu ardeau casele alcalufilor, ci cabana lui Martin Stricland, în trosnetul scîndurilor uscate şi-n pocnetul sticlelor cu aur.

* * *

În seara aceea, curînd după căderea întunericului, adică la timpul cînd dincolo de canal, pe munte, Anton Lupan cu ai săi cinau la lumina focului, dincoace, Martin Stricland şi Black Pedro stăteau tainic de vorbă, în cabană.

— Cîţi oameni ai pregătit ? întrebă primul.

— Unsprezece, senor ; doisprezece cu mine.

— Şi cum o să faceţi ?

— La semnul meu, trei din ei au să iasă tiptil din casă, au să se apropie de malul rîului şi-au să sugrume pe omul care stă de pază. Acesta priveghează mai ales spre ţărmul nostru, aşa că n-o să le fie greu să-i cadă în spinare.

— Dar eşti sigur de oamenii tăi, Pedro ? N-au să te trădeze?

— Nu, senor ; le-am luminat minţile şi-au înţeles că albii de pe corabie sînt aducători de nenorocire ; bunătatea lor e numai un mijloc de a-şi ascunde gîndurile rele.

— Aşa şi este, Pedro ! Le-ai spus adevărul !

Metisul mugi, cu recunoştinţă şi supunere.

— Piroagele le aveţi pregătite ? continuă stăpînă-su.

— Da ; la semnul meu, două vor pleca în sus, apoi vor coborî prin mijlocul canalului. Cealaltă se va apropia de corabie. Dacă omul care stă de pază pe punte n-o să-i lase să se urce, au să-i arunce în ochi o torţă aprinsă. Atunci au să năvălească şi ceilalţi, prin spate. O să meargă uşor, senor ; ei sînt trei oameni şi noi doisprezece.

— Dar au puşti, Pedro, ţine seama !

— N-au să aibă cînd trage.

— Bine, să fii cu grijă !

— Senor, şi după aceea o să-mi daţi fotografia ?

— Nu astă-seară, ci după ce ai să termini cu toţi ceilalţi, şi mai ales cu căpitanul.

Pe chipul lui Black Pedro trecu o umbră de dezamăgire, dar el îşi înclină capul, cu supunere.

— Da, senor. N-au să se mai întoarcă niciodată pe corabie...

— Stai ! tresări Martin Stricland, punîndu-i mîna la gură.

In liniştea grea care împresura cabana i se păruse că aude un pas afară, dar desigur fusese numai o închipuire ; după ce trase îndelung cu urechea, nu izbuti să deslueşească nimic decît vuietul rîului, care făcea liniştea locului mai grea, mai ţiuitoare.

— Atunci, Pedro, mi se pare că-i ora !

— Da, senor ! Culcaţi-vă şi lăsaţi totul pe mine.

Metisul făcu un pas, să plece, cînd deodată se opri locului, cu un răcnet de spaimă. Uşa sărise în lături, sub o lovitură, şi-n prag, contopită cu întunericul nopţii, se ivise o umbră uriaşă, umbra unui om învelit într-o manta neagră, cu gluga trasă pînă deasupra ochilor.

Martin Stricland sări în lături, cu mîna la buzunarul pantalonului — dar cu o mişcare mai repede, omul din prag scoase revolverul.

— Sus mîinile, Clark Norman ! A sosit clipa răfuielii !

— Kurt Schlimbach !

— Eu, prietene ! Te caut de multă vreme !

— N-ai murit ? bîigui Martin Stricland, palid şi moale ca o cîrpă, simţind că se prăbuşeşte.

Black Pedro scoase un muget, deosebit de toate mugetele lui cunoscute, un muget de nedumerire, de spaimă, de nebunie.

— Netrebnicule ! şuieră stăpînă-su, străpungîndu-l cu ochii încărcaţi de dispreţ şi ură. M-am încrezut în tine, şi tu m-ai trădat, scîrnăvie !

Metisul se legăna, cu ochii holbaţi, gata să cadă.

— Nu, senor, nu ! Eu... Hummm !

Noul venit făcu un pas înainte, fără să slăbească arma din mînă, trînti uşa cu piciorul, apoi, rîzînd încetişor şi subţire, îşi dădu în lături gulerul mantăii, lăsînd să i se vadă gîtul, brăzdat de o cicatrice înspăimîntătoare.

— Nu-l mustra degeaba, Norman ! zise, în linişte, continuîndu-şi rîsul subţire. Bietul om şi-a făcut datoria cinstit, uite colea, dar un elefant ca mine nu moare cu una cu două.

Apoi, întorcîndu-se spre Black Pedro, continuă blînd, aproape cu prietenie :

— Haide, băiete, fii liniştit ; nu am nimic cu tine. Să ştii că ai lucrat bine, numai că n-ai avut un cuţit ca lumea. Păi tu crezi că pentru grumazul meu ajunge un briceag cu care înjunghii cîinii ? Hai, acu' du-te !

Metisul rămase locului, uitîndu-se cînd la unul, cînd la altul, cu priviri înnebunite. Apoi scoase un muget de fiară rănită şi se repezi la Schlimbach, nesocotindu-i statura uriaşă şi ţeava revolverului.

— Tu vrei să-l omori pe padre !... Hummm ! Omoară-mă pe mine !

Schlimbach îi puse pumnul în piept şi-l ridică în aer, ca pe o gînganie, privindu-l cu milă.

— Ah, poate tu eşti fiul lui Filipo ! Sărmane băiete, tatăl tău e mort de cinci ani de zile şi dacă vrei să ştii cine-i ucigaşul lui, uite-l !

Martin Stricland se făcu roşu, pe urmă păli iarăşi.

— Minţi ! mugi metisul.

— Mint ? Întreabă-l ! De ce s-ar mai ascunde — că tot i-a sunat ceasul pieirii !

Black Pedro se întoarse spre stăpînă-su, cu o privire deznădăjduită :

— Senor, spuneți-mi că minte ! Minte !

— Cară-te ! scrîșni Stricland.

Cîteva clipe metisul rămase țeapăn, cu ochii holbați, apoi se smulse din mîna uriașului, se năpusti pe ușă, și se adînci în pădure, scoțînd mugete înnebunite.

Schlimbach întoarse capul după dînsul ; această mișcare nu dură decît o frîntură de secundă, neîndestulătoare ca un om, oricît de iute, să scoată revolverul din buzunar, să-i sucească piedica și să tragă. Sînt trei mișcări distincte, care, la rîndul lor, se descompun în numeroase mișcări mai mărunte. Era timp pentru una singură ; Martin Stricland o făcu, fără să judece, și totul se petrecu fulgerător, ca o destindere, al cărei început se confundă cu finele.

Dintr-o singură mișcare, unica posibilă, mîna lui se contopi cu pumnalul de pe masă și așa căzu în spinarea uriașului. Nu trebui alt gest ca lama să pătrundă — pătrunse, pînă la prăsele, din aceeași mișcare unică. De aici înainte, mișcările își reluară ritmul și sacadarea obișnuită.

Schlimbach scăpă revolverul din mînă, gemu, se întoarse, ridică brațul, își încleștă degetele în beregata ucigașului, își tîrî pasul înainte, un pas, al doilea, al treilea, fiecare din mișcări mai multe, pînă ce amîndoi se împiedicară de piciorul mesei și se prăbușiră. Apoi urmară spasmurile, numeroasele mișcări ale agoniei, învălmășite, nedistincte...

În timpul acesta, Black Pedro își continua goana prin pădure, orbește, lovindu-se de trunchiuri, împiedicîndu-se în pietre, prăbușindu-se. Uneori părea că se dezmeticește, se oprea pe un dîmb, privea devale, în beznă, cu ochii îndobitociți, apoi clătina din cap și pornea mai departe, zgîriindu-și obrazul cu unghiile, mușcîndu-și pumnii, smulgîndu-și părul și barba și mugind neîncetat, ca animalele hăituite.

Așa goni el îndelung, în neștire, pînă ce se prăbuși într-un fund de rîpă și fruntea i se propti în pămîntul umed. Se pornise vîntul, sus ramurile se mișcau, într-un freamăt adînc, fîlfîiau liliecii prin bezna de nepătruns. Metisul privi spre cer, cu ochii înlăcrămați, privi spre pămînt, privi înlăuntrul său, își văzu inima bătînd, își auzi răsuflarea șuierînd și gemu :

— Padre !... Padre ! Humm !

Luă în mînă un bulgăre, îl duse la gură, își vîrî dinții în el, înghiți pămîntul. Luă frunze de pe jos, scoarță de copac, vreascuri, le frînse în dinți, poate căutînd natura și calea de a se reîntoarce la ea, prăbușit și împovărat, acum, în ultimul ceas al lumii.

Rămase aici mult timp, adulmecînd, ascultînd, parcă mai liniștit, pînă ce înlăuntrul său inima începu să i se zvîrcolească iarăși, surpîndu-i pieptul, împingîndu-l spre pămînt, mustrîndu-l. Black Pedro se tîrî, ca o reptilă, din fundul rîpei pînă sus, deasupra dîmbului. Ascultă, mugi :

— Padre ! Hummm !...

Copacii își împleteau tremurătura cu mugetul.

Metisul se ridică, ascultă iar, îndelung, ca și cum ar fi înțeles graiul copacilor, pe urmă luă o creangă uscată de jos și, îngenunchind asupra ei, scăpără chibritul. Lemnul rășinos se aprinse, cu pocnituri, scoțînd fum negru, gros, ca al rugurilor. Și Black Pedro rămase aplecat peste flacără mult timp, privind-o îndobitocit, pînă ce ochii aproape îi orbiră și-și simți obrazul sfîrîind.

Atunci în pieptul lui se născu iar nevoia de a mugi, ca și cînd flacăra i-ar fi răscolit durerile adînci și i-ar fi redat, mai vie, puterea suferinței. El sări în picioare, ridică torța deasupra capului, alungînd liliecii pădurii, și se rostogoli la vale, cu focul, cu pămîntul, cu copacii, cu pietrele, cu întreaga natură din jur, aspra lui mamă, pe care nimeni nu i-o putea ucide, și care îl reprimea, sălbatică, rea, bună, de nepătruns.

La ora aceea din noapte, de pază pe malul rîului era Haralamb, iar plutașul, de vardie pe puntea „Speranței".

Într-un timp, Haralamb simțise dincolo, la cabană, mișcări ciudate și își ciulise urechile. Părea că la Martin Stricland se petrec fapte neobișnuite, dar asta nu-l privea pe dînsul, atît timp cît nimeni nu se apropia de malul rîului.

Auzise el la o vreme și-n spate nu știu ce șoapte, pe lîngă una din casele alcalufe, și dăduse o gură :

— Mă, care sînteți acolo ?

Șoaptele amuțiseră, iar el nu-și mai bătuse capul să le afle pricina, fiindcă nu-i nimic de mirare, dacă într-o noapte unor alcalufi nu le vine somnul și mai sporovăiesc între dînșii.

Iată însă că după o vreme, ușa cabanei pocnise, el nu o ve-

dea, răspundea în partea cealaltă — şi Black Pedro o luase la goană mugind, spre pădure — el, şi nu altul, căci doar îi cunoştea glasul. Nici asta nu era de multă mirare, decît poate că nu se potrivea cu ora tîrzie a nopţii ; altminteri, erau toţi obişnuiţi cu mugetele metisului.

Totuşi, Haralamb socotise că n-ar strica să fie şi el şi plutaşul mai cu luare aminte — de aceea îl strigase şi pe acela, şi-i dăduse de veste :

— Hei-hei ! Măi Busuioace !

— Ce-i ? răspunsese ursuz omul.

— Fii cu ochii în patru, că parcă umblă duhurile rele !

— N-avea grijă !

Gherasim şi Ismail dormeau duşi, de cu seara, deoarece peste o oră, adică la miezul nopţii, urmau să ia paza în primire.

Trecuseră numai puţine clipe cînd, de data asta, cît era el de tăcut, strigă plutaşului, cu îndemn de la sine :

— Măi frate, tu vezi o lumină ?

— Unde ?

— Colo, sus, în pădure.

De pe malul rîului nu se vedea povîrnişul muntelui.

— Ia fă-te mai încoace ! continuă plutaşul.

Haralamb se trase cîţiva paşi în lături şi atunci văzu întradevăr o lumină zbătîndu-se prin pădure. Erau obişnuiţi cu torţele feugienilor, numai că ei nu prea umblau noaptea pe drumuri.

— Ia, mai bine scoală-i şi pe ceilalţi ! strigă, cuprins de oarecare nelinişte.

Gherasim dormea în culcuşul lui din hambar, deşi nu l-ar fi împiedicat nimeni să se culce ca oamenii, în cabina de la prova, acum, în lipsa Adnanei.

— Dar Ismail unde-i ? întrebă cîrmaciul, văzînd culcuşul de alături liber.

Cristea Busuioc ridică din umeri.

— Aha ! se dumeri Gherasim, după ce-i trecu buimăceala somnului. Trage la bine, fir-ar Coranul lui să fie ! Du-te şi scoală-l că trebuie să se fi tolănit la prova, în cabină.

Cabina de la prova însă era goală, orînduită cu gingăşie, aşa cum o lăsase Adnana, în clipa plecării.

— Unde naiba să fie ? făcură oamenii, pradă nedumeririi. De plecat, n-a putut să plece, că barca, uite-o colea ! Ce naiba, doar n-o umbla pe apă, ca duhurile !

— Şi-apoi ce, — zise plutaşul, — eu eram chior, să nu-l simt dacă-l apucau nebuniile ?

Gherasim se bătu cu palma în frunte:

— Ptii ! Ia vino încoa' ! Să ştii că păcătosul se lăfăieşte în patul căpitanului. Ce să tragă la bine, trage la boierie, cabina de la prova nu-i mai ajunge !

Întocmai ! Ismail sforăia, cu burta în sus, cu mîinile sub cap, ca paşalele, cu mustaţa zburlită, taman în patul lui Anton Lupan, şi parcă şi prin somn nu-şi mai încăpea în piele de fudulie.

— Scoal', tîlharule !

Gust de boierie ? Bietul Ismail !... Cine ştie ce presimţiri îl mînaseră să încerce patul din vreme ! Căci trei ceasuri mai tîrziu avea să zacă aici, ciuruit de gloanţe, în agonie.

În timpul acesta torţa bezmeticea printre copaci, rostogolindu-se spre marginea pădurii. Deşi nu ştia dacă avea să se lupte, şi cu cine, Haralamb trase piedica puştii, fără să scape din ochi flacăra mişcătoare. Aceasta ajunse pe tăpşanul de deasupra cabanei, se legănă de cîteva ori, în neştire, apoi îşi urmă calea, răspîndind scîntei pocnitoare.

— Ce naiba face năzgîmbul ? se întrebă Haralamb, recunoscînd, la lumina flăcării, umbra metisului.

Torţa pieri în spatele cabanei şi se lăsă beznă deplină.

„Am sculat oamenii de pomană ! îşi zise rumînul, cu ciudă. Acum să te ţi cu ocările ! Pthiu, lua-te-ar naiba de jivină neagră ! Te mînă necuratu' noaptea prin pădure !..."

Dar nu-şi sfîrşi gîndul bine, cînd, în pocnetul scîndurii dospite, acoperişul cabanei se prefăcu într-o limbă de flăcări, înroşind norii de pe cer şi copacii din marginea pădurii.

Haralamb o luă la goană, devale.

— Săriţi ! Gherasime, Ismaile !...

Barca „Speranţei" se apropia cu repeziciune. Se auzea plescăitul apei şi gîfîitul oamenilor care trăgeau la vîsle.

Altă flacără ţîşni, lîngă cabană ; acum ardea şi magazia, făcînd să trosnească bîrnele.

— Haideţi repede, fraţilor ! Te pomeneşti că, beat cum e totdeauna, ţicnitul cela doarme şi-l găsim gata făcut friptură.

În casele alcalufilor începură să se audă strigăte, dar nu de asta îi păsa cuiva acum. Haralamb intră în apă pînă la genunchi, întîmpinîndu-i pe ceilalţi, sări în barcă şi se îndreptară în pripă, de-a lungul ţărmului, dincolo de vărsarea rîului. Flăcările împresuraseră cabana din toate părţile; scîndurile acoperişului începură

să se frîngă şi să se prăbuşească înăuntru, făcînd să răbufnească pe fereastră scîntei şi trîmbe de fum, învălătucite.

Oamenii săriră pe ţărm şi o luară la fugă înainte. Numai bucătarul, la jumătatea drumului se opri, cuprins de nelinişte; în grabă, uitase să-şi pună turbanul şi acum era în capul gol, ca ghiaurii. Mare nelegiuire! Fuga înapoi, Ismaile!

Ceilalţi ajunseră la cabană, în clipa cînd flăcările cuprindeau ultimul perete. Apărîndu-şi cu palma obrazul de dogoare, Gherasim se apropie de fereastră, privi înăuntru şi scoase un strigăt de spaimă. Lîngă masă, pe duşumeaua încinsă, zăceau două trupuri, încleştate unul în altul.

— Ăsta cine mai e? întrebă cîrmaciul, înlemnit de groază. Parcă l-aş cunoaşte!

Haralamb îşi duse palma la gură:

— E neamţul de pe „Wotan", care n-a vrut să ne dea apă! Schlimbach îl cheamă!

Gherasim se trase un pas în lături, să se ferească de şfichiuiala flăcării.

— Aici a fost daravelă mare, fraţilor! Dumnezeu să-i ierte!

Cei doi vrăjmaşi rămîneau încleştaţi mai departe, învăluiţi de fum şi flăcări. Martin Stricland, cu ochii plesniţi, cu limba scoasă, neslăbind cuţitul din mînă, Schlimbach prăvălit peste dînsul, strîngîndu-l de beregată, într-o încăierare sau într-o împăcare supremă.

Deasupra, sticlele de pe masă pocneau, atinse de flăcări, şi praful de aur le cădea în creştet, se prelingea la vale, poleindu-le feţele...

Flacăra care coborîse din păduri trecea rîul; Black Pedro înota, gîfîind, cu torţa în mînă. Torentul îl ducea la vale, îi răsturna vîrtejuri în creştet, încerca să-l ducă la fund — el înghiţea apă, bolborosind, dar ţinea braţul deasupra.

Alcalufii ieşeau din case, speriaţi; unii fugeau spre pădure, urlînd laolaltă cu cîinii, alţii se îmbulzeau înspre rîu. Metisul trecu printre ei, fluturînd făclia. Dincolo, pereţii cabanei şi ai magaziei se prăbuşeau, pe rînd, ridicînd spre cer vălătuci de scîntei şi fum.

— Haideţi! zise Gherasim. Să ne vedem de ale noastre; aici nu mai e nimic de făcut.

Un muget prelung se ridică de pe malul celălalt; o casă al-

calufă se aprinsese, cu flăcări ruginii — şi vîntul, care se înteţea, aprindea celelalte case pe rînd. Urletul cîinilor crescu.

— Dumnezeii mă-sii ! înjură Haralamb, năucit. De unde s-a aprins ?

Şi porni în goană, spre rîu, lovindu-se cu pumnii în cap, blestemînd. La ora aceea satul era încă în paza lui şi-acum i se părea că s-a nenorocit, ca un străjer care-şi părăseşte postul, lăsînd porţile cetăţii deschise în faţa vrăjmaşului.

Ceilalţi îl urmară, se aruncară în rîu, cu hainele pe ei, fără să ţină seama de frig — dar, orice ar fi făcut, era prea tîrziu. Satul ardea de la un cap pînă la altul şi-n pădure alcalufii urlau, ţopăind, dînd din mîini ; în lumina flăcărilor păreau nişte arătări roşii, şi nu puteai să înţelegi dacă erau înspăimîntaţi sau se veseleau ca nebunii. Numai cîinii care se îmbulzeau printre picioarele lor păreau înspăimîntaţi într-adevăr, aşa cum se auzeau chelălăind şi urlînd jalnic.

Flacăra care trecuse rîul şi aprinsese satul alcaluf cobora spre ţărm, răspîndindu-şi scînteile şi fumul pe cerul înroşit. Era aceeaşi torţă, sau alta, luată în drum — ea îşi urma mersul şerpuit, ca şi cum ar fi avut de împlinit un destin.

Ajuns pe malul canalului, Black Pedro se opri, cu torţa ridicată sus. „Speranţa" se vedea, la o sută de metri, părăsită în mijlocul apelor sîngerii. Metisul se uită la piroagele de pe mal, şovăi, poate nu le văzu, apoi se aruncă în apă şi începu să înoate, cu flacăra pe sus. Din creanga aprinsă săreau scîntei, care cădeau în valuri, sfîrîind, şi apa fierbea în jurul lui.

Pe mal, Ismail, care se urca pe îndelete în barcă, fiindcă n-avea de ce se grăbi, făcu ochii mari, apoi se cruci, ca Gherasim, că tot n-avea turban în cap — şi îşi scuipa în sîn, ca Haralamb — să fi zis că s-a ghiaurit pe deplin. Nu văzuse niciodată pînă acum foc să meargă pe apă, ca un şarpe, cu coada în flăcări ; ptiu !

Metisul înotă întins spre corabie, pînă ajunse sub bordajul înroşit ; văzu scara, atîrnată, dar o ocoli, fără nici un înţeles, cum ocolise piroagele — alunecă spre prova, luă torţa în dinţi şi se căţără pe lanţul ancorei, pînă ce se prinse cu mîna de parapet şi sări sus.

Ismail văzu focul urcîndu-se pe bord, dar nu se dezmetici decît în clipa următoare, cînd flacăra crescu, ameninţînd să cuprindă totul în jur. Atunci nu mai judecă, n-avea cînd, nu stătu să-i strige pe Gherasim, pe ceilalţi — nu era timp : „Speranţa" ardea — avea să se prefacă în rug. Bucătarul puse mîna pe vîsle

şi se opinti, cu un icnet adînc ; barca făcu un salt, afundîndu-şi prova în apele roşii.

„Speranţa“ ardea ; flăcările cuprinseseră tenda, apoi scîndurile bocaportului — şi îşi săltau limbile încîrligate în sus, să se agaţe de ghiu ; în hambar se auzea graurul lovindu-se de gratii şi strigînd speriat :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

Îndată aveau să se aprindă catargele, pînzele strînse, puntea îmbibată în smoală avea să ardă trosnind — şi totul să se năruie, întregul lor avut şi avutul lui, şalvarii, turbanul, dar mai cu seamă gazelul de la Stambul... Ismail se opinti.

Dincolo, satul se prefăcea în scrum ; ultimele bîrne se prăbuşeau — şi întunericul începea să se împletească prin fum. Alcalufii, cu torţe aprinse, se furişau prin pădure, ocolind focul, îndreptîndu-se spre piroagele de pe ţărm ; din mijlocul pîrjolului, sufletul lor nomad se ridica şi-i mîna, în neştire, la drum, cu ramuri aprinse în mîini, urmaţi de femei, de copii, de cîini...

Ismail lăsă vîslele şi se prinse de capătul scării, izbindu-se ca un sac greu în bordajul încins. Deasupra parapetului, printre flăcări, luci, hîdă, ţeava unei puşti, îndreptată spre el.

— Înapoi ! Hummm !

Black Pedro, răşchirat, ud, ţeapăn, ca o răgălie dusă de gheţuri, cu părul ţepos, cu barba smulsă, cu ochii sticloşi, rînjea sălbatic deasupra lui.

— Înapoi ! Te împuşc ! Hummm !

Graurul striga, deznădăjduit :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

O flacără albăstruie îi luci în ochi lui Ismail — bubuitura n-o auzi, îşi simţi umărul stîng înmuiat şi scăpă scara din mîini. Metisul, speriat de împuşcătură, o luă la fugă pe punte, lipăind.

Bucătarul se prinse cu mîna dreaptă de marginea bărcii, încercă să strige, dar nu putu, se uită spre mal să-i vadă pe ceilalţi venind — dar nu venea nimeni şi el gemu, adînc. Deasupra se auzeau flăcările, trosnind. Simţea în umărul stîng o durere adîncă, rece, ca şi cînd ar fi purtat în spinare un sloi, de mult timp, dar nu-i păsa de durere, ci de neputinţa lui.

— Gherasime ! Haralamb !... strigă, istovit.

Nu se auzea, nu se vedea nimeni venind — şi flăcările pîlpîiau sus, le simţea dogorind. Nu, nu era îngăduit să se dea bătut — acum nu-i mai păsa de şalvari, de turban, de gazel, îi ţi-

uia în ureche alt cîntec, mai ademenitor, mai blînd, putea să închidă ochii și să-l asculte, la nesfîrșit — dar dacă se lăsa dus, ceilalți erau pierduți.

Bucătarul își scutură capul, scoase un geamăt adînc, își învinse durerea, se lepădă de cîntecul ademenitor și, apucîndu-se cu amîndouă mîinile de scară, se cățără pînă sus.

Black Pedro aștepta dincolo de bocaport, după perdeaua de flăcări, cu pușca în mînă, tremurînd.

— Înapoi! Hummm!

Ismail puse mîna pe cange și se repezi spre el, înfruntînd țeava puștii, care își căsca gura ghintuită, crescînd, pînă ce se lărgi cît o gură de tun — și trosni.

Nu auzi nici acum bubuitura, nu mai văzu nici flăcăra, căci totul era o flacără în jur — își simți numai osul genunchiului pîrîind și se prăbuși, cu fața în jos, în marginea bocaportului; înăuntrul magaziei torța metisului sfîrîia pe nisipul auriu — ardea culcușul lui Ghérasim, cu miros de lînă pîrlită, ardeau șalvarii albaștri în cui. Graurul amuțise, țeapăn, înăbușit de fum, cu aripile prinse în gratii.

— Jos pușca! răcni bucătarul, ridicîndu-se pe un singur picior, cu cangea în mîini.

Un glonț îi piui pe la urechi, altul îi arse pielea gîtului, ca un fier înroșit — pe urmă simți o izbitură de baros în coaste și căzu din nou, în genunchi.

Black Pedro se trăgea de-a-ndăratelea spre prova, împiedicîndu-se în parîme, tremurînd cu pușca în mîini, îngrozit. Toată viața dorise să aibă o pușcă, a lui, și acum vedea, cu spaimă, că pușca nu era făcătoare de minuni. Omul din fața sa, roșu de sîngele focului și de propiul lui sînge, se tîra spre el, cu cangea pe sus — și dacă nici ultimul glonț nu-l culca la pămînt!...

— Înapoi! mugi metisul. Hummm!

Ismail simți glonțul undeva, în trup, dar nu mai știa unde, căci tot trupul îi era ciuruit — și se tîrî înainte, mînat de flăcările care veneau după el, pe firele de smoală dintre scîndurile punții, îmboldindu-l necontenit.

Cînd îl văzu la doi pași, Black Pedro aruncă arma din mîini, se trase înapoi, se împiedică în ancoră și se prăbuși pe spate, cu spinarea în parapet.

— Nu mă omorî! Hummm! Nu mă omorî! hohoti, strîngîndu-și mîinile pe piept, făcîndu-se mic.

Acum cangea era deasupra lui, o clipă şi l-ar fi străpuns. Dar fierul omorîtor şovăi; Ismail se clătina, gata să cadă în brînci. În clipa aceea, metisul se răsuci, făcu un salt şi se prăvăli peste parapet, urlînd...

Piroagele alcalufilor se dezlipeau de mal, întinzînd pe apă un şir dantelat de făclii...

Cînd Gherasim şi ceilalţi se năpustiră pe bord, uzi, gîfîind, Ismail, în genunchi, arunca ultima găleată cu apă peste focul învins. Mirosea a tăciuni stinşi, a fum, a lemn ud — dar singura flacără pe punte rămînea sîngele lui.

— Salteaua am ars, Gherasim ! zise bucătarul obidit — şi se prăbuşi.

Găleata se rostogli departe, zdrăngănind îndelung.

Cîrmaciul îngenunchie lîngă rănit.

— Viteazule, viteazule ! zise, luîndu-l în braţe. Bunul meu Ismail !

Pe ţărmul celălalt, spre insula Navarino, o făclie destrămă bezna, legănîndu-se într-un chip cunoscut. Haralamb o văzu :

— Iaca, vin şi-ai noştri ! Iau barca să-i aduc.

Ismail tresări: căpitanul se întorcea înainte de timp; inima, cîtă mai era vie în el, se chirci. Ridică mîna şi-i făcu semn cîrmaciului să-şi apropie urechea de gura lui. Era neputinţa de a se face auzit, dar şi-o taină, să ştii !

— Gherasim...

Vorbea cu tăceri lungi, gîfîind :

— Nu spuneam la căpitan...

Arătă cu mîna spre cabină, la pupa :

— Nu spuneam... că... am dormit... în patul lui !

Capul îi căzu pe umăr — şi amuţi, căzut în leşin.

În prova pîlpîiau şters făclii. Sufletul nomad se întindea pe ape, spre apus, începîndu-şi exodul lung...

CAPITOLUL XXX

VITEAZUL ISMAIL

Şi iată, acuma, în loc să ia drumul cel mai uşor, spre răsărit, să străbată strîmtoarea Le Maire, în colţul de sud-est al Ţării de Foc, şi de acolo, ocolind capul San Diego, să intre de-a dreptul în Atlantic, „Speranţa" naviga spre apus, împotriva vîntului. Drum istovitor şi trist... Dar nu puteau să plece pe ocean, erau în căutarea unei aşezări omeneşti, a unui medic, a unui spital — trebuiau să salveze viaţa lui Ismail.

Acesta zăcea, fără simţiri, în cabina de la pupa, în patul lui Anton Lupan, şi te mirai că mai răsuflă, cu atîtea răni în trup, cu atîta sînge pierdut.

„Speranţa" ridică ancora îndată ce se iviră zorile peste peisajul răvăşit; ici-colea, unele case mai fumegau încă — şi asta era tot ce rămăsese din satul alcaluf.

— Muncirăm degeaba, domnule! zise cîrmaciul, amărît, privind pe ţărm, în timp ce se vira ancora.

— Te înşeli, Gherasime! Truda noastră va rodi. Acum alcalufii au fugit, s-au împrăştiat printre insule, prin păduri — şi poate au să rătăcească aşa mult timp. Dar, cu toate că n-au apucat să guste decît prea puţin din traiul ăsta mai bun, pot pune mîna în foc că n-au să-l uite niciodată. După ce le-o trece spaima, după ce-o da frigul, la toamnă, sînt sigur că au să se strîngă din nou şi au să se gospodărească pe seama lor. Topoarele au rămas la ei — şi pădurea are copaci destui.

Intr-adevăr, călătorii care anul următor treceau pe canalul Beagle, găseau mai departe, spre apus, dincolo de Uşuaia, un

sat nou, cu case de lemn, lucrate într-un chip neobișnuit pe aici, dar era peste putință să afli taina acestei așezări noi.

Mai tîrziu alcalufii s-au rărit, erau, din nefericire, un popor care se stingea, și în locul lor veneau coloniști argentinieni, deși, nici ei nu se îmbulzeau cine știe cîți, fiindcă furia aurului trecuse de mult. Numai numele satului dăinuia, Lopataia — și mai dăinuiește și azi.

Căpitanul „Speranței" nu greșise atunci...

— Da, da, Gherasime, ține minte, truda noastră va rodi! repetă Anton Lupan, aruncînd o ultimă privire pe mal.

Sufla un vînt slab, de la sud-vest, și goeleta, cu ghiurile în tribord, se tîra greoaie pe canal, spre apus. Adriana veghea la cîrmaciuiul lui Ismail, iar echipajul repara stricăciunile pricinuite de foc — nu erau mari, se puteau înlătura din mers; arseseră scîndurile bocaportului, tenda, o parte din vela mică, dar aveau alta, luată de la Gibraltar; o parte din punte, arsă numai deasupra, și o bucată de parapet, puteau să fie înlocuite mai tîrziu.

— Umblați mai încet, nu bocăniți așa! șopti Gherasim.

Nu bocănea nimeni, oamenii se mișcau în vîrful picioarelor, dar cîrmaciului tot i se părea că nu-s destul de grijulii.

La cotul canalului, după insulă, se ivi schoonerul văzut în ajun. Căpitanul lui, pe punte, cu binoclul la ochi, cerceta țărmurile stăruitor și parcă nedumerit.

— Halo „Speranța"! strigă, cînd fură în dreptul lui.

Anton Lupan se aplecă peste parapet; ar fi vrut să nu strige, dar n-avea încotro.

— Halo! Ce dorești?

— De unde veniți?

— De-aici, de pe canal; am stat la ancoră, trei mile mai jos.

— N-ați văzut un străin, un om înalt, blond...

— Aha! șopti Gherasim. Întreabă de neamțul lui Stricland.

— Erai cu el? strigă Anton Lupan.

— Da; a debarcat ieri seară și nu știu ce-o fi pățit, că nu s-a mai întors.

— Schoonerul e al lui?

— Nu; al meu. L-a închiriat pe două luni.

— Ai primit banii?

— I-am și prăpădit.

— Atunci poți să te duci.

— Nu glumeşti ?

— Fii liniştit ! Îţi trimite vorbă prin mine să-ţi cauţi de nevoi... Cunoşti Uşuaia ?

— Ca buzunarul meu.

— Vreun spital, vreun medic găsim ?

— Întreabă la misiune de doctorul Joseph ; e un franţuz cam posac, altminteri destul de priceput. Are şi ceva hapuri, face şi înţepături...

Dar vîntul era slab şi potrivnic şi „Speranţa" se mişca încet, cu două mile pe ceas, cu trei. Din cînd în cînd Anton Lupan cobora în cabină, la Ismail. Adnana stătea nemişcată la căpătîiul rănitului, cu lacrimi în ochi, în mirosul înăbuşitor de spirt, de tinctură de iod. Pansaseră rănile, strîns, cu feşe lungi, niciuna nu mai sîngera, dar nu puteai şti cît sînge a rămas în trupul ciuruit. De astă-noapte Ismail nu-şi mai venise în simţiri.

— Ce face ?

— Nu ştiu, respiră greu. Mai e mult ?

— Da ; nu avem vînt bun.

Căpitanul urca scările, cu umerii aduşi, împovărat de mîhnire, şi Adnana rămînea nemişcată în faţa rănitului.

— Să nu mori, Ismail, auzi ! şoptea, frîngîndu-şi mîinile într-un zbucium necontenit. Să nu mori ! Te rog eu, Adnana ! Mă auzi, dragul meu Ismail !

La Uşuaia ajunseră abia a doua zi seara, tîrziu. Anton Lupan găsi în port un colonist argentinian care se înduplecă să-l ducă la misiune, în schimbul unei sticle cu gin. Ploua mărunt şi orbecăiră mult timp, înnoroindu-se pînă la genunchi, pe străzi fără lumini, şi în sfîrşit ajunseră la o capelă de zid. Alături, deasupra porţii ferecate cu drugi de fier, ardea un felinar strîmb.

Colonistul trase clopotul, satisfăcut. De multe ori trecînd pe aici ar fi vrut să se agaţe de el — în fiecare om întîrzie un copil — dar îi lipsea îndrăzneala, căci era crescut în frica lui dumnezeu şi se temea ca misionarii să nu-l pîrască în cer. Acum avea bun motiv — de aceea trăgea de clopot cu sîrg, rîzînd mulţumit, să-i ţină pe toată viaţa — plătea altcineva pentru el celui de sus.

Cu totul durase două ceasuri pînă ce doctorul Joseph să ajungă pe bord ; misionarii nu-s totdeauna pregătiţi pentru nevoi trupeşti — specialitatea lor e sufletul omenesc — pentru

asta sînt gata oricînd. Așa îi spunea chiar el, lui Anton Lupan, pe drum, înotînd prin noroi. Poate se scuza, și asta era încă destul.

Colonistul venea în urma lor, chicotind — el singur știa de ce, poate pentru că-și împlinise o dorință care îl chinuise mult timp.

Intrînd în cabină, doctorul Joseph se descoperi, se închină cucernic, cu gesturi rare de monah smerit, apoi se apropie de patul lui Ismail.

— O rană la umăr, bun! Să vedem, glonțul a intrat pe sub claviculă și a ieșit prin omoplat. Bun, bun! Nici o fractură de os, — se vindecă, bun! Ah, aici e mai rău, toracele perforat, glonțul a intrat prin stînga sternului, dar a deviat, bun, altfel atingea inima — nu scuipă sînge? — plămînul e întreg, ce noroc! Ah, încă o rană, în coapsa stîngă... Dar ce s-a întîmplat, ați tras la semn în el? N-am văzut în viața mea un om mai ciuruit!

Ajungînd la genunchiul drept, doctorul se încruntă; numai o clipă, căci îndată își reluă aerul lui senin și cucernic.

— Rotula și capul femurului fărîmate, bun! Piciorul trebuie tăiat, dar nu merită...

Căpitanul îl privi întrebător; doctorul arătă spre cer.

— Moare, fiul meu! Va intra în împărăția celui de sus.

Adnana își mușcă pumnii, înăbușindu-și țipătul. Anton Lupan era palid și încremenit.

— Ar trebui să facem cele de cuviință, să-l împăcăm cu cerul, continuă doctorul Joseph.

Zicînd acestea, deschise trusa și, dintre instrumentele medicale, dintre sticluțe și cutii cu hapuri, scoase cu smerenie cele cuvenite pentru ritualul împărtășaniei. Căpitanul îl privea, în vechea încremenire, fără să înțeleagă limpede ce se întîmplă.

— Dumneata ești medic sau preot? îl întrebă, în sfîrșit.

— De amîndouă, fiule. Cînd trupul nu mai merge, trebuie să salvăm sufletul.

— Nu te osteni, părinte. E de credință mahomedană.

Doctorul Joseph se trase un pas înapoi, cu un fel de groază, dar îndată sîngele îi veni în obraz și ochii i se însuflețiră, aprinși de ardoare.

Era un om scund și grăsuț, în haine negre, chel, cu pielea capului și a obrajilor rozișoară, cu zulufi argintii la ceafă

şi deasupra urechilor, ca o păpădie, cu ochelari în ramă de aur.

— Fiul meu, — zise, înflăcărîndu-se, — datoria mea este să încerc, înaintea morţii, să-l aduc la credinţa adevărată, ca să-i deschid drumul cerului.

— Ce e cu piciorul? întrebă Anton Lupan, ca şi cînd n-ar fi auzit celelalte cuvinte.

— Va face gangrenă...

Adnana începu să plîngă încet, în colţul cabinei.

— Nu i-l poţi amputa? întrebă căpitanul, simţind cum i se rupe ceva în inimă.

Medicul ridică braţele spre ceruri.

— Nu avem cele trebuitoare, fiul meu, răspunse, arătînd trusa, plină de odăjdii.

— Nici la misiune?

— Nu; singurul spital e la Punta Arenas!

Ploua, noaptea era neagră, apele canalului clipoceau, de smoală, nu se vedea vîrful bompresului — şi pînă la Punta Arenas erau trei sute cincizeci de mile!

— Ridicaţi ancora! porunci căpitanul, ieşind din cabină.

„Speranţa" naviga în noapte, prin ploaia subţire. Gherasim, la cîrmă, ţinea drumul după foşnetul valurilor care se spărgeau pe ţărmuri; ceilalţi toţi, îngrămădiţi la prova, sîredeleau întunericul, ascuţindu-şi ochii cu puteri nebănuite, să vadă, să simtă, să ghicească insulele, stîncile, primejdiile care le tăiau drumul.

Negrilă sătea chircit pe puntea udă, lîngă spiraiul cabinei; din cînd în cînd se ridica, privea înăuntru, zgîria geamul cu piciorul, scheuna, pînă ce Adnana ridica ochii şi-i făcea semn să se ducă încolo. Atunci cîinele pornea cu capul în pămînt, spre prova, se învîrtea pe lîngă oameni, cerşindu-le o vorbă, o lămurire — şi dacă vedea că nimănui nu-i arde de dînsul, se întorcea iarăşi lîngă spiraiul cabinei.

La miezul nopţii Ismail îşi veni în simţire; cînd deschise ochii, o văzu pe Adnana în faţă, priveghindu-l cu tristeţea şi bunătatea îngerilor izgoniţi din ceruri. Apoi recunoscu patul, cabina căpitanului — şi obrazul lui, pînă atunci pămîntiu, luă culoarea bujorului; ehe, mai avea, viteazul Ismail, mai avea sînge în vine! Adnana îi zîmbi palid:

— Ai să te faci bine, da? Îmi făgăduieşti, Ismaile?

Zîmbea, dar inima, în pieptul ei, se zbuciuma ca valurile mării.

Rănitul ceru să bea — bău un pahar de Cotnar, mai avea căpitanul cîteva sticle, dosite de Ieremia, unde nu știa nimeni; apoi ceru de mîncare; i se dădu pește afumat, un fel de păstrăv prins la izvoarele Oltișorului, și slănină, și iarăși păstrăv, și încă un pahar cu sucul învîrtoșat al viței de vie. Ismail nu-și putea mișca trupul zdrobit, dar înfuleca zdravăn, cît cinci, nu cît unul.

Pe punte, oamenii se priveau, treziți ca din vise rele.

— Mănîncă?

— Mănîncă al naibii, mănîncă, nu glumă!

— Slavă Domnului! Acum se face bine!

„Speranța" orbecăia prin noapte, sub ploaia mărunță, rece, neostoită, împinsă de aceeași briză blajină. Din cînd în cînd, unul din oameni dădea o fugă la pupa și își arunca ochii pe spirai, în cabina luminată puternic de lampa cea mare, luată de la Marsilia.

— Ce face?

— Bea vin!

— Ei, drăcie!

— Asta e sîngele, fraților, vedeți voi — se cere înlocuit. Dac-am avea vin negru, l-am înzdrăveni pînă mîine...

Credeau așa, sau se amăgeau între dînșii — iar goeleta naviga molcom către apus, cu două noduri, cu trei cel mult.

După ce mîncă și bău, Ismail mulțumi și închise ochii; era cînd somn, cînd leșin. Așa trecu noaptea, trecu ziua care veni, trecură alte zile și alte nopți, în șir. Oamenii coborau cîte unul, la patul rănitului; acesta deschidea ochii, vedea atîta dragoste pe chipurile lor pămîntii, încît se simțea fericit și atunci cerea de mîncare, de băut.

— Are vînă tare, al naibii turc! zicea omul, întorcîndu-se sus.

— Vorbește mai frumos, nu ți-e rușine, nerodule! îl mustra altul, izbit de cuvintele lui.

Dar după ce cobora și el în cabină și se întorcea la ai săi, se pomenea clătinînd din cap, minunîndu-se cu aceleași vorbe ca ăl dinaintea lui:

— Așa-i, măi frate, zdravăn, nu glumă, al ciorilor turc! Atunci, noaptea aia, ziceam că nu mai apucă lumina zilei — și acum, uite la el, bea o sticlă de vin cît ai clipi.

— Altminteri nu-l prea știam bețiv.

— Aș ! Sîngele, nu vă spuneam eu, sîngele, se cere înlocuit !

În chipul acesta vorbea echipajul, cuprins de nădejdi, în vreme ce „Speranța" își vedea de drum. Aveau vînt schimbător, cînd dintr-un bord, cînd din altul, și înaintau cîte zece, douăzeci de mile pe zi. Pe urmă se porneau furtuni, sau cădea uiliaul din munți ; atunci își găseau scăparea prin golfuri, sau pe după insule, gata să fie zdrobiți de stînci.

Uneori noaptea cerul se nimerea senin, luna ieșea tîrîș de pe piscuri, frecîndu-și burta de ghețarii adormiți — și la lumina ei goeleta își răsfrîngea umbra în apele plumburii, de-ai fi zis că-i altă corabie, o corabie fantomă care navighează cu chila în sus.

Totul în jur, munții posomorîți, țărmurile cu stînci, insulele fumurii, apa canalului clipocind, păreau închipuiri, o lume de vis, numai tăcerea locului avea greutate și contur, o simțeai învăluindu-te ca o mantie cu faldurile reci, apăsîndu-ți răsuflarea, înăbușindu-te, strîngîndu-te de gît. Oamenii își duceau mîna la grumaz, trăgeau aer adînc, gîfîind, și se priveau, nedumeriți.

Navigau de zece zile și nu făcuseră nici un sfert din drum. Zadarnic ar fi așteptat scăparea la Punta Arenas — acolo ar fi ajuns prea tîrziu — scăparea era în trupul lui Ismail.

— Ce face ?

— Tocmai a adormit.

— Dar de mîncat ?

— Oho !

— Și vin ?

— Două pahare cu vîrf !

Oamenii se mișcau pe punte mai vioi, își făceau nădejdi, iar Negrilă, simțindu-i, scheuna fericit. Numai în cabină, la pupa, Anton Lupan și Adnana se uitau unul la altul, din cînd în cînd, cu grele umbre de îngrijorare în priviri. Îl pansau pe Ismail în fiecare zi, rănile își strîngeau marginile, carnea creștea din ea însăși la loc, numai genunchiul de cîtva timp începuse să se umfle și se făcea vînăt. Înțelegeau, cu mîhnire, cu spaimă, tot ce avea să urmeze de aici.

Curînd, zîmbetul lui Ismail pieri, și chipul, care i se înviorase, începu să se facă iar pămîntiu ; zadarnic îl îmbiau cu paharul de vin ; mîncarea, așijderi, rămînea neatinsă, la căpătîi.

Trecu încă o zi ; pe fruntea rănitului curgeau sudori reci, apoi sudori fierbinți și trupul începu a-i dogori.

Anton Lupan se uita pe hartă și își frămînta pumnii, deznădăjduit ; gangrena venise, n-o mai puteau ocoli, nu aveau leac împotriva ei și pînă la Punta Arenas mai puteau face trei săptămîni.

Drum lung, drum istovitor și trist.

După încă o zi, Ismail închise ochii și nu mai vorbi, dar noaptea, în timp ce la capul lui se aflau Adnana, căpitanul și Gherasim, îl auziră cîntînd. Cînta din gît, subțire, cu glas de copil și din ochii închiși i se prelingeau lacrimi, domoale, amestecîndu-se pe obraz cu sudorile fierbinți.

Adnana se întoarse cu spatele și începu să plîngă, încetișor, cu fața în mîini. În liniștea cabinei se auzeau numai suspinul ei, și glasul subțirel al lui Ismail, îngînînd gazelul de la Stambul :

„Bir ci ce cîîîz,
Adîn lalé...“

Haralamb ciocăni ușor în spirai, de sus :

— Gherasime !

— Ce-i ?

— A stat vîntul ; ce facem ?

Cîrmaciul blestemă printre dinți :

— Hristosul lui de vînt ! Tocmai cînd ne zorim mai mult !

— Acum e tot una, Gherasime ! îl liniști Anton Lupan, bătîndu-l pe umăr, cu un gest obosit. Degeaba ne mai grăbim....

— Moare, domnule ?

— Nu știu ; puroiul se ridică în sus. Vezi unde sîntem și aruncați ancora.

Cînd, ceva mai tîrziu, căpitanul ieși pe punte, oamenii se strînseră în jurul lui, tăcuți. Anton Lupan se trînti pe bocaport, cu tîmplele în mîini ; țîrîia ploaia mărunt, el era în capul gol, dar n-o simțea udîndu-i părul, prelingîndu-i-se pe gît.

— E rău ? întrebă cineva, după un timp.

— A făcut gangrenă ; doctorul n-a mințit.

— Și-acum, domnule ?

Căpitanul își strînse tîmplele în mîini.

— Piciorul se învinețește ; nu mai e decît o scăpare : să i-l tăiem !

Se auzi respirația gera, a oamenilor ; Mihu scîncea, în spatele lor.

„Femeile și copiii" ! își zise Anton Lupan, fără să știe de ce. „Femeile și copiii... Au sufletul mai slab, dar poate mai bun..."

Gîndurile i se învălmășeau în cap — și peste gînduri veneau imagini, alungîndu-se unele pe altele, imagini de la Stambul, de la Pireu, de la Gibraltar, din acest drum — și altele mai vechi.

Se vedea într-o seară, într-un cort pe malul Sakarului, la lumina unui felinar plăpînd. Jos, pe paie, zăcea un om, cu piciorul zdrobit : căzuse peste el o traversă de fier... Omul aiura și parcă îngîna un cîntec, ca Ismail... La trei kilometri mai departe, apele veniseră mari, luaseră podul vechi, de lemn — trenul de ajutor nu mergea și rănitul se stingea sub ochii lor.

Medicul sosise în zori de la Vezir-han, trecuse cu barca fluviul revărsat — era zdrobit de oboseală, murdar de noroi, din tălpi pînă în creștet, dar nu se putea pierde nici un minut. Băuse o cafea, fumase o țigară, nervos, în timp ce se fierbeau instrumentele, într-un ceaun — și-apoi, în fața cortului, sub cerul liber, pe două scînduri puse pe pari bătuți în pămînt, retezase piciorul omului, mai sus de genunchi.

Anton Lupan stătuse lîngă el, îi dăduse ajutor, legase arterele ca să cîștige timp — altfel rănitul ar fi murit... Pe urmă zăcuse patru ceasuri într-un desiș, pe malul Sakarului, cu măruntaiele întoarse pe dos. Era un tinerel plăpînd și visător pe atunci...

Iar trei luni mai tîrziu, șchiopul, întors de la spital, îl saluta voios, bătîndu-se cu palma în piciorul de lemn :

— Bine v-am găsit... Ei, ce ziceți, pe ăsta poate să mi-l calce și trenul... Numai să nu deraieze, că-i lemn țeapăn, ehei !

— Cine să i-l taie, domnule ? întrebă Gherasim, parcă visînd.

Anton Lupan trase aer în piept, îi veniră în minte toate amănuntele întîmplării de-atunci, toate gesturile medicului, le văzu aievea, ca și cum s-ar fi petrecut din nou, acum, în fața lui — și zise, hotărît :

— Eu !

Apoi coborî scările, la patul lui Ismail, se aplecă deasupra lui și-i cuprinse umărul sănătos ; simți dogoarea, arzîndu-i degetele. Rănitul răsufla greu, și între două răsuflări bolborosea

cuvinte de neînțeles; din cînd în cînd, printre buzele-i arse, se furișa, subțirel, o frîntură din cîntecul acela fără sfîrșit:

„Bir ci ce cîîîz..."

— Nu mai are puls aproape de loc, bîigui Adnana, cu glasul stins.

Căpitanul se aplecă mai mult, strînse umărul bolnavului și șopti:

— Ismail!

„Adîn lalée..."

— Ismaile, mă auzi?

Bolnavul tresări, deschise un ochi:

— Trebuie debarcam?

— Nu, Ismaile! Ascultă-mă, vrem să te faci sănătos. Vrei și tu?

— Laleli!...

— Da, să te faci sănătos, să te întorci la ea, și la Validé și la Ghiulsum.

Chipul bucătarului se oțărî și, deschizînd al doilea ochi, el se uită la căpitan, chiorîș:

— Ghiulsum? Nu!

— Bine, las-o pe Ghiulsum! Dar ascultă-mă, dacă vrei să te faci bine, trebuie să-ți tăiem piciorul!

Ismail tresări, făcu ochii mari, se uită la căpitan pătrunzător, îndelung, apoi pieptul i se lăsă în jos, ochii i se închiseră și el șopti:

— Tăiam!

Viteazule, viteazule Ismail!

Pe spirai se vedeau albind zorile de zi...

*

* *

Sînt uneori întîmplări care se potrivesc de le-ai putea lua drept minuni.

Bătea vînt din pupa, tăricel, bun. „Speranța" naviga întins spre apus, în sunetele gazelului care făcea să zbîrnîie geamul spiraiului deschis. Căci nu mai era glasul pierdut al lui Ismail, ci glasul celălalt, dulce, gingaș și răsunător în același timp, fonograful, care se rotea necontenit.

Sînt numai întîmplări, dar ai zice că sînt minuni.

Șase ceasuri după ce căpitanul ieșise pe punte, cu umerii aduși, tras la față, plin de sînge de la mijloc pînă la gît, ca un casap, și se trîntise istovit pe bocaportul ud, pornise vînt de la est, briză tare, statornică, făgăduind să țină mult. Cine a mai pomenit vînt de est, la sfîrșitul lui octombrie, pe canalul Beagle, în Țara de Foc? Să te minunezi, și altceva nimic!

Dar cu asta, încă nu s-a sfîrșit!

Exact în clipa cînd se auzeau scripeții fungiilor scîrțîind (se ridicau pînzele), Ismail deschise ochii, privi în jurul lui, rătăcit, apoi o recunoscu pe Adnana și-i zîmbi.

— Te-a durut, Ismail?

Nu avuseseră cu ce să-l adoarmă, tăiaseră pe viu; la primul scrîșnet al cuțitului, bolnavul scosese un geamăt, adînc — și pe urmă nu mai spusese nimic. Credeau toți că a leșinat, dar el nu leșinase decît la urmă, tîrziu, pînă atunci simțise totul, fiecare apăsare de cuțit, fiecare smucitură în mușchii măcelăriți, auzise șoaptele din jur, auzise ferăstrăul, hîrșîind, și de pe masă, unde era întins, văzuse, printre pleoape, spiraiul albit și chipurile oamenilor, speriate, ivindu-se să se uite în jos, din cînd în cînd... Acum Adnana îl întreba: „Te-a durut?" Îl duruse, dar el nu știa cît. Poate pe ea, pe ceilalți, îi duruse și mai mult.

Ismail nu socoti cuvenit să dea un răspuns, care n-ar fi lămurit nimic. Ar fi vrut să întrebe el ceva, ce făcuseră cu piciorul tăiat, îl aruncaseră la rechini? — dar parcă îi era frică de acest gînd.

— Puneam gazelul! șopti în clipa cînd se auzea lanțul ancorei, zornăind — și „Speranța" pornea la drum.

Toate porneau deodată, și vîntul, și cîntecul, și viața în trupul lui Ismail. Să zici că sînt minuni!

Acum gazelul răsuna pe punte, să scoale morții din mormînt, numai căpitanul dormea pe bocaport, cu un ibric mare de cafea la căpătîi. Nu auzise lanțul zornăind, nu auzea foșnetul etravei spintecînd valurile, lung, nu auzea gazelul lui Ismail. Dormea prima oară cu adevărat, după zece zile și zece nopți de zbucium neîntrerupt.

Gherasim se apropie, îi potrivi o pernă sub căpătîi și mai puse o pătură peste mantaua cu care era învelit.

— Poate ar fi mai bine să-l ducem în cabină, la prova, zise Haralamb.

— Lasă-l în pace; are nevoie de aer; ce, crezi că ușor lucru a făcut?

— Așa e, zău! Ca să-ți spun drept, nu credeam s-o scoată la capăt; cînd colo, nu te uiți, parc-ar fi firurg!

— Chirurg, nene Haralamb, îl îndreptă Mihu.

— Chirurg?... Ei, bine că le știi tu pe toate! Mîine-poimîine te văd secund... Ba te pomenești că mă tragi și de urechi, dacă ți s-o părea că nu-i curată puntea, sau mai știu eu ce...

Gherasim se întoarse spre Mihu, îl învălui într-o privire de părinte duios — dar îndată își luă seama și-l întrebă, cu glasul asprit:

— Cum merge cu învățătura?

— Bine, nene Gherasim! Numai să împlinesc vîrsta și anii de îmbarcare, și mă prezint la examenul de secund.

— Ei vezi, mă Haralamb, tu glumești, iar el o ia în serios! zise cîrmaciul, ascunzîndu-și cu greu în mustață un zîmbet mulțumit.

„Speranța" ieșise din canal și naviga printre insule, spre Baia Dezolării, să iasă în ocean, la Milky Way. Vîntul acesta, din pupa, neobișnuit, ținu o săptămînă încheiată, dîndu-le prilejul să înainteze o sută douăzeci de mile spre vest; firește, ar fi putut face mai mult, dar acum nu mai navigau decît ziua, că nu-i mai zorea nimeni.

Ismail nu mai avea călduri, răul fusese smuls din trup, cu preț scump, dar fusese smuls, nu mai răsufla anevoios, îi pierise culoarea pămîntie din obraz — și bea, cu o sete dureroasă, ultimele sticle cu vin. În unele ore părea senin, în altele, se vedea că suferă cumplit, căci închidea ochii, își încleșta fălcile și gemea înăbușit, în vreme ce pe frunte sudoarea rece i se ivea iarăși, broboane mari, alunecîndu-i pe obraz, pe gît.

Trupul lui era încă un balot de carne însîngerată, învelită în tifoane și-n feși, dar nu mai era un om care moare, ci unul care se întoarce, șontîc-șontîc, între cei vii. Prin fitilul lăsat înăuntrul cusăturii de peste ciot curgea răul din el — nu se putea altfel, Anton Lupan știa că va face puroi, la ce te poți aștepta, cînd lucrezi cu cuțitul de bucătărie, cu ferăstrăul de dulgher, iar vinele le legi cu ață de vele, chit că pe toate le-ai pus înainte la fiert? Rana supura — și avea să supureze mult timp, săptămîni, luni — numai că răul nu se mai urca în trup. Carnea sănătoasă creștea dedesubt, împingînd afară coptura și fitilul, cîte puțin în fiecare zi, pînă ce odată avea să-l lepede, să se închidă deasupra suferinței din trecut.

Pe puntea „Speranței" viața își luase mersul obișnuit, se auzeau iar rîsete, glume, și Negrilă se zbenguia din nou, zdupăind și lătrînd vesel în vînt — pînă ce, ajungînd la spiraiul din pupa și privind în jos, cu limba scoasă d-un cot, dădea cu ochii de Ismail și atunci se potolea, ca și cînd ar fi înțeles că nu-i cuviincios să faci zarvă în preajma unui om suferind.

Bucătarului însă îi plăcea să audă hărmălaie sus, îi plăcea și lătratul lui Negrilă, și rîsetele și glumele oamenilor, căci toate făceau așa de strîns parte din viața lui! Dar tocmai cînd simțea mai fierbinte valul de dragoste pentru cele din jur, în minte îi venea, chinuitor, un gînd vechi — și închidea ochii, posomorît.

— Suferi, Ismail? îl întreba Adnana, aplecîndu-se cu gingășie deasupra lui.

Ah! Cîte nopți nedormite stătuse ea la capul lui! Ea poate nu le numărase, dar el le știa pe toate, chiar și pe-aceea din timpul cît zăcuse în leșin... Acum nu-i spunea nimeni, nimic, că zăcea în pat, neputincios; avea să vină însă o zi, cînd să se despartă de toate astea și de toți, și-l durea inima de pe acum după ei, iar după Adnana în primul rînd.

— Suferi, Ismail?

El clătina din cap, posomorît. Și dacă suferea, cine putea să înțeleagă suferința lui?

S-o înțeleagă? Înainte de-a o înțelege, trebuiau s-o fi cunoscut. Oamenii n-o bănuiau și se veseleau, bucuroși că totul mergea iar bine pe bord, ca în timpul fericit. Aveau în hambar cinci vagoane de nisip aurifer, șaptezeci de ocale de aur curat, cîte opt de cap de rumîn — să te pui pe trai vere Cristea, și tu Ieremie, și Haralamb, și Gherasim!

Numai că, în ciuda fericirii lor, soarta se pregătea în taină să-i supună la alte încercări.

Soarta se chema de data asta Milky Way; ea îi văzu de departe venind, își duse mîna streașină la ochi, clipi, îi recunoscu și zise, scrîșnind printre dinții știrbi:

— Aha! Ăștia-s cei de mi-au scăpat rîndu' trecut!

Atît zise — și îndată se burzului.

CAPITOLUL XXXI

ZGRIPŢUROAICA DE LA MILKY WAY

Era ora fluxului, care venea din urmă, din Atlantic, într-un torent vijelios; la Capul Horn, mareele iau proporţii nebuneşti, ele ridică uneori faţa oceanului cu şapte-opt metri peste nivelul obişnuit. Aceste mase de apă, care se umflă şi se retrag de două ori pe zi, nu-şi pot împlini ciclul fără să stîrnească fierbere în jur. Miliarde de tone de apă, sub forma unui val nesfîrşit, se mişcă spre apus, nu are decît şase ore pentru dus, apoi în alte şase ore se întorc, ca să ia totul de la început.

Toate fluviile pămîntului, adunate la un loc, nu înfăţişează, cu apele lor, decît o mică parte din apa oceanului care se zbuciumă între un flux şi un reflux.

Dar totul încă s-ar desfăşura blînd, dacă, în aceste locuri, la sud de Milky Way, mareele Atlanticului nu s-ar întîlni, într-o ciocnire pe care oceanul o simte pînă la fund, cu mareele venite din Pacific. Sînt două forţe din care niciuna nu vrea să se lase mai prejos, ele se izbesc în piept, spumegă, se rup în fîşii, se încolăcesc, ridicînd valuri şi mugete pînă la cer. Iar în faţa lor, Milky Way, ca o bătrînă zgripţuroaică aşezată pe pietre, cu luleaua între dinţi, patronează acest dezmăţ al apelor, rînjindu-şi dinţii ştirbi, cu capul înecat în nori cenuşii de fum.

„Speranţa", împinsă de acelaşi statornic şi neobişnuit vînt de răsărit, ieşi din Baia Dezolării în clipa cînd, de la Capul Horn, apele fluxului se umflau, într-un curent spumegînd. Peste noapte, luna fusese în conjuncţie cu soarele, ceea

ce însemna că era timpul cînd mareele ating limita de sus. În alte împrejurări, căpitanul ar fi fost mai prevăzător, ca de pildă rîndul trecut, ar fi căutat altă zi, sau măcar altă oră să se avînte prin această trecere plină de primejdii, cu atît mai mult cu cît avea limpede în minte prevestirile lui Darwin.

Dar pe puntea corăbiei domnea acum atîta voie bună, oamenii aveau atît avînt, încît se lăsă furat de voia bună şi de avîntul lor. Apoi, înfruntaseră atîtea primejdii, trecuseră prin atîtea peripeţii, iar acum, în urmă, plătiseră soartei un bir atît de greu!... Nici cămătarul cel mai neruşinat nu dă cuiva două lovituri la rînd, fără să-i îngăduie să răsufle puţin.

Curînd după ce ieşiră în ocean vîntul se linişti, apoi încetă de tot, căci prea fusese neobişnuit şi prea bătuse mult. Corabia rămase în voia curentului, care o duse mai departe, spre apus. Căpitanul începu să se simtă neliniştit, dar era prea tîrziu; nu adia nici pic de vînt, cîrma nu asculta, şi ca să arunci ancora, oceanul aici era fără fund.

— Gherasime, mi se pare că am nimerit prost! zise Anton Lupan, dezvăluindu-i cîrmaciului gîndul, ascuns pînă atunci.

— Lasă, domnule, am mai scăpat noi şi de altele — o să scăpăm şi acum!

Aveau să scape, e drept, dar el nu ştia cu ce preţ!

Curentul creştea, apele spumegau în jur şi ţărmurile insulelor alunecau fulgerător spre răsărit. În loc să cîrmească înspre nord, pe lîngă peninsula Brecknok, ca să intre în strîmtoare prin locurile care acum ne sînt cunoscute tuturor, „Speranţa" se ducea spre apus, şi n-aveai cum o opri. Ea lăsă în tribord Furiile de est, Furiile de vest şi, cînd ajunse la Milky Way, cele două curente o prinseră la mijloc.

Din clipa aceea nimeni nu mai ştiu ce se întîmplă cu el şi cu cei din jur. Goeleta fu luată de vîrtej, întoarsă cu prova spre răsărit, apoi răsucită la sud, la nord, şi nu odată, de nenumărate ori, ca un caier de cînepă scărmănat vîrtos, aruncată pe un bord, pe altul, cu catargele culcate pe orizont, cu pupa la cer şi bompresul înfipt în fundul oceanului, răsucită, săltată, smucită, răsturnată — după toate verbele care s-ar potrivi unei atare dezlănţuiri fără frînă şi fără legi, pînă ce totul pe punte şi în mintea echipajului se învălmăşi; oamenii se pomeniră aruncaţi care încotro, agăţaţi cu mîinile de ghiuri, de catarge, de ancore, de parapet.

Şi-abia după ce-i văzu aşa ameţiţi, bătrîna zgripţuroaică trase din lulea, rîse ştirb şi făcu un semn argaţilor ei care, prin rîpe, pe după stînci, pe sub creste ţineau cele o mie de frîuri ale vîntului.

Furtuna se năpusti de la apus, întunecînd oceanul răscolit; poate căzuse noaptea, poate orbiseră toţi. De aici înainte totul se petrecu în întunericul cel mai adînc.

Căpitanul încercă să ia drumul spre nord, dar nu apucară să meargă aşa nici o jumătate de ceas, hăituiţi de furia bătrînei ştirbe cocoţată pe piscul sur, cînd auziră în faţă valuri spărgîndu-se de stînci.

— Fiţi gata pentru volta în vînt! porunci căpitanul îngrozit. Filaţi focurile! Vela mare, la mijloc! Gherasime, cîrma la stînga, de tot!

„Speranţa" se întoarse greoaie, cu prova la apus, culcată adînc pe bordul stîng, în timp ce, la zece metri în bordul celălalt, valurile mugeau furioase pe stînci, iar stîncile se frîngeau, deznădăjduite că nu îndepliniseră porunca bătrînei zgripţuroaice de sus.

Dar nu apucară să meargă aşa mult timp, cînd iarăşi auziră mugetul cunoscut, care prevestea apropierea stîncilor. Goeleta cîrmi spre răsărit, să se lase dusă cu vîntul spre Capul Horn, chit că asta însemna zile pierdute şi poate săptămîni, cît ar fi durat drumul înapoi. După cîteva minute se auziră stîncile, mugind; se întoarseră din nou spre nord, din nou spre sud, spre apus, dar în toate părţile erau stînci.

Căpitanul îşi dădu seama că nimerise în mijlocul Furiilor — şi acum nu mai avea ce face decît să se rotească aşa, între brizanţi, la voia norocului, pînă ce s-o lumina de zi.

Cine nu înţelege ce înseamnă acest dans bezmetic, să se uite pe hartă, să vadă cum se înfăţişează puzderia aceea de insule, strînse în două mănunchiuri, Furiile de est şi de vest — şi să mediteze ce soartă poate avea o corabie încăpută în ghearele lor, pe o noapte în care, de lîngă un catarg nu-l vezi pe celălalt, în timp ce valurile mugesc în jur, se năpustesc fără lege din toate părţile, iar deasupra, bătrîna de pe Milky Way, cu luleaua în dinţi, cu părul despletit, cu fustele umflate de vînt, îşi varsă asupra ei, sub nume de uragan, toată mînia adunată într-un suflet hîd, învestit cu puteri fără margini asupra răscrucii unde cele două mari oceane ale lumii se întîlnesc.

„Speranța" se zbuciuma astfel în noapte, virînd necontenit, cînd într-un bord, cînd în altul, alunecînd printre stînci. Oamenii nu vedeau nimic în jur, auzeau numai mugetele brizanților, mugetul acela șuierător, de obuz plesnit, înglobînd într-un singur sunet tonurile cele mai înalte și cele mai profunde care pot fi prinse de auzul omenesc, de la țipătul flautului mic și încă mai sus, pînă la geamătul grav de orgă, în tuburile căreia vibrațiile agonizează și se pierd, lăsînd locul unei tăceri, care poate nu-i decît un sunet și mai profund.

Simțeau în genunchi rotula trosnind, semn că puntea o strivea, aruncată în sus, apoi genunchii se lungeau, zgîrciurile se întindeau ca la broaștele care mor în spasmuri pe țărm — semn că puntea se prăbușea în abis, și astfel, măsurau, cu genunchii, înălțimea și furia valurilor — înalte cît munții și furioase ca vulcanii răscoliți.

Îl auzeau, ca din partea cealaltă a hăului, pe căpitan, dînd porunci, și mînuiau școtele istoviți, lăsînd pe parîma udă și scorțoasă fărîme din pielea lor. De data asta toți, de la cel mai vîrstnic pînă la mus, chiar și cei care erau marinari de copii, simțiră răul de mare frîngîndu-le mijlocul, răscolindu-le măruntaiele, făcîndu-i să icnească, să se prăbușească în brînci — pînă ce, stors de ultimele puteri, fiecare socoti că de data asta se va sfîrși, va înclina capul, va închide ochii, se va lăsa peste parapet, pierdut, să găsească liniștea în fundul oceanului, unde valurile poate nu se frămîntau atît...

Mult timp de atunci înainte oamenii se trezeau noaptea speriați, învăluiți în sudori reci, li se părea că aud șuierul vîntului, mugetul stîncilor, că se prăbușesc în abisuri, îl auzeau pe căpitan strigînd, cu glasul pierdut, parcă de pe alt tărîm, și săreau din pat, ca bezmeticii, să se apuce de școte, de fungi.

Curentul mareelor se dusese, apoi venise al doilea flux, cercul de piatră se strîngea în jur, nu mai puteau deslușî unde se spărgeau valurile pe stînci, auzeau mugetul brizanților și-n prova și-n pupa, în amîndouă bordurile în același timp — ceea ce de acum înainte făcea orice manevră de prisos.

Ceea ce se petrecu pe urmă, ultima mișcare, rămase de neînțeles. Oamenii se pomeniră aruncați în sus, simțeau aruncarea în genunchi, dar cînd să cadă, prăbușirea se opri la mijloc, ca un trosnet scurt, definitiv — și de aici înainte orice mișcare încetă.

Era atîta înţepenire în tot, încît oamenii se prăbuşiră pe punte, capetele dezarticulate li se proptiră în lemn şi-abia acum lumea se întoarse cu josul în sus, căci ritmul furtunii, care se desfăşura mai departe în trupurile lor, se ciocnea, în lovituri grele, cu nemişcarea din jur. Oceanul mugea mai departe şi valurile se simţeau zbuciumîndu-se, dar rămăseseră într-o lume îndepărtată, fluidă, fără nici o atingere cu duritatea lemnului, a fierului de pe corabie, a oaselor şi-a cărnii din trup, care alcătuiau lumea lor.

Abia după cîteva clipe cineva se dezmetici, se repezi la parapet şi strigă, îngrozit:

— Sîntem aruncaţi pe stînci! Ne prăpădim! Dezlegaţi barca, fraţilor!

Căpitanul îi simţi învălmăşindu-se pe punte, grăbiţi să se salveze, deşi nu se gîndeau cum.

— Înapoi! răcni, repezindu-se în mijlocul lor.

— Ne prăpădim, domnule! se auzi un glas, deznădăjduit. Ne-a aruncat pe stînci, ne face fărîme, vai de noi!

Anton Lupan rămase neclintit, ca stîncile negre din jur, şi ridică glasul, peste mugetul oceanului dezlănţuit:

— Înapoi! Nimeni nu face un pas, sau îl împuşc!

Şi-atunci, aceste vorbe care îi loviră în creştet, spuse cu glas năpraznic, făcu să le vină curajul la loc; le înţeleseră nu ca pe vorbele unui stăpîn tiranic, putînd să se joace cu viaţa lor, ci ca pe ale unui conducător mai puternic decît ei, mai brav şi mai înţelept, care, în clipa cînd îi ameninţa cu moartea, ştia că poate salva viaţa tuturor.

— Ce trebuie să facem, domnule? întrebă Gherasim, bîiguind, căci şi el îşi pierduse capul, odată cu ceilalţi.

Şi căpitanul răspunse cu o linişte care-i înmărmuri:

— Nimic! Duceţi-vă şi vă culcaţi toţi; sînteţi istoviţi. Nu rămîne nimeni pe punte!

Să dorm? Cine ar fi putut închide ochii acum?

— Bine, dar...

— Faceţi ce v-am poruncit!

Cînd se lumină de ziuă, „Speranţa" stătea cocoţată între două stînci, ca un cocostîrc; era ora unui nou reflux, oceanul se mai domolise, şi valurile abia dacă-i ajungeau la chilă, spălînd-o domol, în lung, cu blîndeţea de neînţeles a fiarelor care mîngîie după ce au ucis...

Cînd o corabie se lansează sau cînd se scoate din apă, i se pune dedesubt o sanie cu cavaleți, adică un fel de traverse, cioplite după forma fundului ei, dacă vă mai amintiți. Așa ea stă neclintită, ca și cum ar fi prinsă în legături, și nici nu se răstoarnă, nici nu se hîrjîie, oricît ai smuci sania... Se găsi, pe o insulă în mijlocul Furiilor de vest, o stîncă de formă ciudată, cu o crăpătură, cu o albie rotundă la mijloc, și acum goeleta stătea în vîrful ei, nemișcată, ca pe niște cavaleți.

Asemenea întîmplări sînt rare, sau poate era prima în istoria navigației ; fapt este că, în timpul furtunii, un val năprasnic luă corabia noastră pe sus, iar cînd se retrase, o lăsă dreaptă pe stînci ; alt val, tot atît de înalt nu mai veni — și cum tocmai atunci mareea scădea, valurile celelalte, oricît se trudiră în jurul ei, nu o putură clinti din loc.

Or, primejdia cea mare a stîncilor nu stă în faptul că te-ai putea cocoța în vîrful lor, căci asta se întîmplă prea rar, după cum spuneam, sau nu se mai întîmplase niciodată pînă acum. Valurile, singure, și stîncile singure de partea lor, greu pot face vreun rău. Primejdia se ivește cînd ele se unesc, unele în tumultul, altele în nemișcarea lor ; valurile aruncă biata corabie, iar stîncile o prind, și iar o iau valurile și iar o izbesc de stînci, pînă o rup în două, în trei, în opt și o nimicesc.

La ziuă căpitanul puse scara, coborî pe stîncă, ținîndu-se cu mîinile de colții ei ascuțiți, ca să nu alunece pe mușchiul vîscos, ocoli corabia, îi cercetă bordajul pas cu pas și, după ce se minună — cum să nu te minunezi de asemenea cavaleți ?! — răsuflă ușurat. Înafară de mici zgîrieturi, carena nu avusese nimic de suferit, ba, dimpotrivă, s-ar putea spune că mai cîștigase ceva, pierduse o parte din algele crescute la loc peste an.

După ce văzu așa, căpitanul reveni pe punte, coborî în cabină, se aplecă spre Ismail, care dormea, sub privegherea Adnanei, apoi așezîndu-se la masă scoase tabiele mareelor și le cercetă cu luare aminte, dar fără a pierde timp.

Un sfert de ceas mai tîrziu, echipajul era pe punte, aiurit, cu ochii umflați de somn. Cum, putuse să doarmă cineva în acest răstimp ?...

Dormiseră toți, din clipa cînd simțiseră perna sub căpătîi, pînă ce căpitanul le ciocănise în bocaport. Dormiseră, cum dorm soldații pe front, în piuitul gloanțelor, în vuietul obuzelor care se încrucișează pe sus, dormiseră, cum dorm condamnații în

ceasurile dinaintea morții — somn de neînțeles pentru semenii lor.

Dar, la urma urmelor, de ce n-ar fi dormit ei, dacă bătrîna zgripțuroaică de la Milky Way adormise și ea, cu luleaua în dinți, mulțumită de isprava ei? Numai că Baba-Cloanța nu știa cine-i Anton Lupan, de!...

— Băieți! vorbi hotărît căpitanul, singurul care în această noapte nu dormise de fel. Pînă acum, am avut noroc; de aici înainte, ca să scăpăm, atîrnă de noi... Mareele sînt în scădere, nu vor mai atinge nivelul de ieri, nu ne putem bizui pe ele că ne vor putea ridica de aici. Pînă la viitorul flux, trebuie să aruncăm nisipul peste bord; altfel sîntem pierduți!

Urmă o tăcere grea, apoi Haralamb se uită la ceilalți, ieși înainte și răspunse, dîrz:

— Orice, domnule, taie-ne în bucăți dacă vrei, numai asta să nu ne-o ceri! Nu!

— Ne-am trudit atît! adăugă Ieremia.

Ceilalți, cu capul în jos, nu ziceau nimic, dar se vedea că aveau același gînd.

Anton Lupan ridică glasul:

— Puneți mîna pe lopeți, pe găleți și aruncați nisipul, cum v-am poruncit. N-avem nici un minut de pierdut!

— Impușcă-mă! răcni Haralamb, desfăcîndu-și cămașa la piept. Trage ici, hai, scoate revolverul — dar eu nu-mi arunc avuția peste bord!

Și după ce zise acestea, gîfîind, se întoarse și se trînti pe bocaport, cu ochii roșii, cu pumnii strînși, gata să se năpustească în primul care ar fi vrut să treacă peste el.

— Și altfel nu s-ar putea, domnule? întrebă cîrmaciul, șovăind. Altă cale de scăpare n-ar fi? Gîndește-te și dumneata, am venit aici, la capătul lumii, ne-am trudit, ne-am luptat cu atîtea primejdii și acum... Mai merită oare să te zbuciumi atît?

— Mă mir, Gherasime, că vorbești așa tocmai tu, care ești marinar vechi! răspunse căpitanul, liniștit. Vezi bine că sîntem puși pe stînci, și încă am avut un noroc pe care nu-l întîlnești oricînd, că nu ne-au mai tras odată valurile în jos; a doua oară nu mai nimeream aici, minunile nu vin de două ori la rînd, și-acum ar fi mîncat peștii din noi. Viitorul flux o să fie cu aproape un metru mai jos decît cel de ieri, n-o să aibă puterea să ne salte, dacă stăm cu mîinile în sîn.

— Dar poate că... N-ar fi mai bine să aşteptăm, să vedem, poate că avem noroc ?

— Ce să aşteptăm, ca mareele să scadă mai mult ? Să rămînem aici două săptămîni, pînă or creşte din nou ? Crezi că oceanul o să ne cruţe atît ? Furtuna poate izbucni din nou, oricînd, şi-atunci s-a zis cu noi. Asta vreţi să aşteptăm ?

— Mă gîndeam că poate o să ne saite şi-aşa, stărui cîrmaciul — şi pare-se, nu pentru el, ci pentru ceilalţi, că prea îi vedea nefericiţi. Poate că e de ajuns să aruncăm numai o parte din nisip.

Căpitanul scoase carnetul din buzunar.

— Gherasime, eu nu mă joc cu lavuţia nimănui, şi cu atît mai puţin aş putea să mă joc cu viaţa noastră a tuturor. Vrei să-ţi arăt socotelile pe care le-am făcut ? Crezi că am luat hotărîrea asta la întîmplare ? Crezi că pe mine acasă mă aşteaptă bogăţii şi n-am ce face cu aurul care mi se cuvine de aici ? Iată un calcul simplu şi scurt : cu fiecare tonă de încărcătură, „Speranţa" intră în apă doi centimetri. Asta am socotit-o de mult. Acum trebuie să-i coborîm linia de plutire cu un metru cel puţin, adică să aruncăm peste bord tot nisipul care e aici. Numai aşa vom putea pluti la viitorul reflux.

Gherasim îşi trecu mîna peste faţă, ridică din umeri, răsuflă adînc şi se întoarse spre echipaj :

— Haideţi, băieţi, luaţi lopeţile !

— Aruncaţi nisipul vostru ; eu nu-l dau pe al meu ! strigă Haralamb, lăsîndu-se mai greu pe bocaport.

Anton Lupan se apropie de el, se aşeză alături şi-i puse mîna pe umăr, blînd.

— Bine, Haralamb, eşti liber să faci ce vrei cu aurul tău. Descarcă-l cum poţi şi umblă sănătos, dacă nu vrei să-l arunci în ocean.

Haralamb clipi din pleoape, nedumerit. Iar căpitanul urmă, mai blînd :

— Ia spune, dacă ar fi să-ţi taie o mînă, sau numai un deget pentru aurul tău, ai face schimbul ?

— Nu !...

— Şi uite, aici alături zace un om care şi-a dat un picior, ba a lipsit puţin să-şi dea viaţa şi nu pentru aurul lui, ci pentru noi... Ce vrei să facem acum cu el ?

Haralamb îşi lăsă capul în jos, ruşinat.

— Iartă-mă, domnule! zise încet. Iertați-mă și voi, fraților!

Apoi sări în hambar, își sufecă mînecile, scuipă în palme și bagă primul lopata în nisipul cu aur, care parcă niciodată nu sclipise mai ademenitor.

— Haide, dați-i zor, dați-i zor! În cîte ceasuri trebuie să mîntuim, domnule?

Anton Lupan se apropiase de prova și cercetă insulele din jur, continuînd să facă socoteli. Departe, spre apus, Milky Way dormea, învăluit în nori fumurii. Nu era o închipuire anapoda: așa cum se vedea de aici, stîncos, uscat, brăzdat de crestături adînci, semăna cu o zgripțuroaică bătrînă, aplecată cu dușmănie asupra oceanului. Numai că în clipa asta, după o lungă noapte de zbucium, zgripțuroaica dormea, cu capul în fumul vrăjitoriilor ei — și oceanul răsufla, liniștit.

— Gherasime! strigă căpitanul.

Nu era de aruncat numai nisipul, mai rămîneau și altele de făcut.

— Da, domnule! răspunse cîrmaciul, venind.

— Cît să fie pînă la stînca aia din față?

— Vreo trei sute de metri, gîndesc.

— Cam tot așa spun și eu; avem un cablu atît de lung?

— Nu; dar îl putem înnădi. Ce vrei să facem cu el?

— Să ne legăm de stînci — și cînd o veni fluxul, să ne tragem cu cabestanul.

— Dar ca să ducem ancora în larg și să ne tragem pe ea, n-ar fi mai nimerit?

— Nu cred; în ce să prindă ancora? Cred că la cincizeci de metri depărtare apa nu are fund.

Cîrmaciul și căpitanul coborîră barca, o împinseră în apă pe stînca plină de colți, ceea ce nu fu lucru ușor, apoi urcară în ea cablul făcut colac, lucru încă mai greu. Dar greutatea cea mai mare o întîmpinară cînd trebuiră să-l întindă în larg, căci atîrna peste trei sute de kilograme care căutau să se ducă la fund — așa că avură de tras vîrtos la vîsle, pînă să-l vadă legat la locul trebuitor.

Lucrul fiind gata, se apucară, iarăși amîndoi, înarmați fiecare cu dălți și ciocane, să fărîme sub carenă colții de stîncă mai ascuțiți și mai prost așezați, ca în clipa plecării bordajul să nu aibă de suferit.

Cu acest prilej, pe Gherasim nu-l răbdă inima să nu bage raşcheta în algele rămase şi-n cochiliile înfipte în lemn. Astfel, din această păţanie „Speranţa" se alese şi cu carena ferchezuită, fără nici o cheltuială şi nu în mai mult timp decît se cere ca să desţeleneşti obrazul unui haiduc bărbos.

Terminară tocmai la timp; apa oceanului începuse să crească, acoperise chila şi urca pe bordaj, clipocind, dar mai erau încă trei ore pînă ce fluxul să fie plin.

Adnana îl lăsase pe Ismail, care dormea liniştit, şi muncea cu lopata, în mijlocul oamenilor, la aruncat nisipul. Căpitanul şi Gherasim săriră în hambar, să pună mîna, alături de ei; nu era timp de pierdut.

Poate să pară greu, poate să pară cu neputinţă, dar în şase ore, opt oameni, înghesuiţi într-un spaţiu îngust, izbutiră să arunce peste bord aproape cinci vagoane de nisip... Acum îşi ştergeau năduşeala de pe frunte, pe de o parte uşuraţi, pe de alta mîhniţi. Nu erau numai cinci vagoane de nisip, ci şi şaptezeci de ocale de aur — adică o sumă de vise care se înecau în ocean, se duceau la fund.

— Treceţi la cabestan şi fiţi gata să trageţi! porunci căpitanul.

Apoi se uită la ceas şi se aplecă peste parapet, privind în jos, nedumerit. Era ora fluxului plin, apele se urcaseră exact pînă la punctul socotit, dar „Speranţa" nu se mişca din loc, stătea ţeapănă, ca şi cînd prinsese rădăcini în stînci.

— Ia încercaţi cabestanul! Impingeţi uşor, numai puţin.

Cabestanul începu să scîrţîie, cablul se întinse, ieşi din apă, scuturîndu-şi stropii, trosni — şi nu se urni nimic.

— Ce naiba! făcu Anton Lupan, privindu-şi încă odată ceasul, nedumerit.

Pe urmă se uită la oameni, ca şi cum i-ar fi fost ruşine că socotelile cu care se lăudase atît se dovediseră făcute greşit. Întîlnindu-i privirea, Ieremia se înroşi — parcă Anton Lupan se uita anume la el — se fîstîci şi se apropie stînjenit de parapet.

— Oare să fie din cauza asta, domnule? întrebă ruşinat, scuturîndu-şi peste bord buzunarele pline de nisip.

Cu toate că nu era timp de glumă, oamenii se puseră pe rîs.

— Zi aşa, vere Ieremia, voiai să te pricopseşti! zise Haralamb, mai cu haz, mai dojenitor, ca şi cum n-ar fi fost tocmai el cel ce-şi apărase avutul mai înfierbîntat decît toţi.

Dar în clipa asta el uitase şi aurul şi nisipul dus la fund — şi se mira ce naiba-l apucase atunci. Ptiu ! Parcă nu ştia vorba din bătrîni ? De haram a fost, de haram s-a dus ! Ducă-se ! Noi să fim sănătoşi !

Multe lucruri ciudate se întîmplaseră în ultimul timp, însă acesta le întrecu pe toate — să te minunezi, ori să te strîmbi de rîs : cînd Ieremia sfîrşi de scuturat buzunarele, corabia scîrţîi pe stînci.

— Pune mîna pe manele ! Împinge acum, haide, vîrtos ! N-o slăbi ! strigă căpitanul, triumfător.

„Speranţa" se urni greoaie, alunecă încet, trasă de cablul întins, îşi afundă puţin prova în apă şi-apoi făcu un salt, la adînc, cu coada în sus, ca un răţoi mîndru şi zglobiu ; mai lipsea să fi măcăit.

Două ceasuri mai tîrziu, la căderea serii, era ancorată într-un golf adăpostit, pe ţărmul de vest al peninsulei Brecknok, departe de Milky Way ; oamenii cărau cu barca lest, de la mal, pietroaie şi nisip, nisip fără aur, vai ! — căci nu tot ţărmul Ţării de Foc era poleit.

Iar în zorii zilei, cînd se porni vîntul de vest — putea să bată acum, altul mai bun nici că s-ar fi putut ! — naviga spre Punta Arenas, ultima escală, cu toate pînzele sus.

Abia atunci coborî Anton Lupan în cabină, să-l vadă pe Ismail. Adnana se ridică şi ieşi, să fiarbă cafeaua, să spele feşile — avea şi ea multe de făcut.

— Cum te simţi, Ismail ?

— Mulzumim !...

Pe spiraiul deschis intră pieziş o rază de soare şi căzu pe obrazul bolnavului.

— Azi o să te bărbierim puţin, să te facem frumos. Ce zici ?

— Mulzumim !...

Parcă de bărbierit îi ardea lui acum ? Altceva îl chinuia, de mult timp. Şi deodată, Ismail îşi luă inima în dinţi :

— Spuneam, ce-am făcut cu piciorul ? Am dat la rechini ?

Căpitanul ar fi vrut să rîdă, dar îşi simţi ochii umeziţi. Răspunse aproape în şoaptă — nu ştia cum să-şi ascundă durerea cu care îi dădea acest răspuns. Cum să-i vorbeşti unui om viu despre o parte din trupul lui, care a murit ?

— Nu, Ismail ! L-am dus la ţărm şi l-am îngropat...

— Mulzumim !...

Anton Lupan adăugă, încercînd să rîdă, căci altfel ar fi izbucnit în plîns :

— De altfel să ştii că pe aici nici nu sînt rechini !

Ismail tăcu îndelung, muncit de gînduri ; aflase una — mai avea un hop de trecut.

— Acum rugam ceva... zise, mototolind sfios marginea cearşafului în mîini.

Şi arătă din ochi pătura, cu golul de sub ea :

— Am debarcat aici un picior...

Oftă adînc :

— ...restul, lasam debarcam la Stambul !

Căpitanul alunecă în genunchi, la căpătîiul lui. O clipă mai putu să-l privească în ochi. „Ce om minunat eşti ! Şi ce minunat e că nici măcar nu ştii !“ îi spuse, în gînd. Apoi lacrimile izbucniră, zadarnic s-ar mai fi împotrivit, avea atîta povară în trup şi-i era sufletul atît de plin ! Ştia că un căpitan nu trebuie să plîngă niciodată în faţa marinarilor săi, cum nu trebuie să plece fără hartă şi fără busolă la drum, dar acum el nu mai era căpitan, iar marinarul din faţă îi era prietenul cel mai scump.

— N-o să te debarcăm niciodată, dragul meu Ismail ! zise, lipindu-şi obrazul ud de obrazul lui chinuit. Ai să rămîi toată viaţa ta cu noi, şi toată viaţa noastră o să te cinstim !

„Speranţa“ naviga cu vînt plin.

Iar Ismail închise ochii, înghiţi un nod care-i stătuse un an de zile în gît şi şopti :

— Mulzumim !...

CAPITOLUL XXXII

ŞI IARĂŞI PORNEŞTE „SPERANŢA" LA DRUM...

Încărcau cărbuni, la Punta Arenas, opt vagoane, cărbune uşor, hambarul era plin pînă sus şi oamenii se întrebau, îngrijoraţi, unde vor dormi în viitor... Un poliţai trecea în lungul cheiului şi lipea afişe pe stîlpi:

PREMIU

500 de pesos

Cui va aduce la guvernămînt, mort sau viu, pe numitul Pedro Filipo Hoste, zis Black Pedro, care, împreună cu banda sa, în noaptea de 26 spre 27 decembrie, a masacrat echipajul schoonerului „Matador" sub pavilion mexican, la 5 ianuarie a ucis doi marinari de pe vaporul chilian „Colombia", iar a doua zi a incendiat canoniera „Humbard"...

In faţa schelei se opri o trăsură micuţă, trasă de un poney alb, cu coama sălbatică; îl aduceau pe Ismail de la spital. Zăboviseră aici două luni, socotiseră că nu era bine să plece la drum, pe ocean, înainte ca rana să se fi vindecat pe deplin.

Anton Lupan coborî primul, privi afişul în treacăt — îl citise în oraş. Apoi coborî, pe partea cealaltă, Adriana — îl ajutară pe Ismail să se dea jos, îi puseră cîrjele sub braţ şi porniră înainte, uşor, măsurîndu-şi fiecare pas.

— Acum mergeam faceam saraigli! zise bucătarul, cum fu pe punte şi zări tambuchiul de la prova.

Saraigli? Ce i se năzărise? Nu cumva îşi lăsase minţile la spital?... Ehe, Ismail ştia mai multe decît ceilalţi!

— Stai întîi să-ți încerc piciorul, să văd dacă n-am greșit măsura ! îl opri Haralamb.

Cioplise două zile la piciorul de lemn, lucrase cu inima strînsă, dar cu dragoste — și pusese în el toată priceperea, toată migala ; lemn sănătos, de fag.

Ismail și-l potrivi pe ciot, îi legă curelele, și, fără să lase cîrja, bocăni pe punte cîțiva pași. Păcat că puntea era murdară ; îi era milă de lemnul nou, așa de curat — și înghiți un nod amar.

Ceilalți îl priveau stînjeniți, îndurerați. Dar bucătarul, după ce merse așa pînă în dreptul hambarului, se întoarse spre ei, le văzu amărăciunea — și atunci le zîmbi voios, le zîmbi cu toată inima lui de viteaz.

— Mulzumin, Haralamb !

Păcat că puntea era murdară ! Cum să nu te doară inima după un picior de lemn așa de curat ? Că doar lemnul nu se poate văxui ca o cizmă sau ca un bocanc !

Ismail coborî în bucătărie, bocănind stîngaci ; de acum înainte aveau să audă veșnic bocănitul acesta, avea să facă parte din viața lor, cum făcea piuitul scripeților, zornăitul lanțului, foșnetul etravei, clopotul de cart...

De jos, de la prova se auziră cratițele, zăngănind — bucătarul mormăia, poate nu luceau toate destul de curat ; inima Adnanei se strînse, ea purta vina ; apoi se auzi gazelul, izbucnind pe spirai — nu-i dăduseră voie să ia fonograful la spital — acum răsuflară cu toții, ușurați.

Numai cîrmaciul se apropie de Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, stînjenit, încurcat.

— Domnule, zise în sfîrșit, făcîndu-și curaj. Acum nu știu cum ne-om descurca... Vezi, cît a fost nisipul... Cu cărbunii însă, înțelegi dumneata... Las' că-i murdărie, dar uită-te, nu mai e loc de-o palmă în hambar...

Căpitanul luă mîna Adnanei.

— Fii liniștit, Gherasime ! Ăți scăpat de belea ; ne-am căsătorit acum o jumătate de ceas ; întreabă-l pe Ismail, că ne-a fost martor și a semnat.

— Slavă domnului ! strigă Haralamb. Mă gîndeam s-o cer eu, dacă n-o luai dumneata. Ce naiba, trebuia să-i găsim un bărbat !

Se întîmplase așa : pe cînd mergeau spre spital, căpitanul se opri din senin pe trotuar și zise, netam-nisam :

— Adnana, nu mai merge! Zor-nevoie să eliberăm cabina oamenilor, altfel au să se revolte și mă spînzură de catarg. Vrei să te măriți cu mine, azi?

— Dacă-i vorba să-ți salvez viața, n-am încotro; vreau!

— Adică așa!? Altminteri...

Părea mîhnit, supărat. Doamne, el care citise atîtea cărți, care făcea socoteli cu cifre lungi de o șchioapă, de te amețeau numai cînd le priveai, el care citea în sufletele tuturor oamenilor din echipaj, citea în hărți, ba pînă și-n stelele de pe cerul înalt, cum nu putea citi în ochii ei așa de vorbitori, așa de umezi și calzi?

— Deci, altminteri... Pentru mine, așa, ca om, să zicem că n-aș fi căpitan... Eu credeam...

Ea își mușca buzele, în fața lui, la un pas.

Și Anton Lupan bîiguia, încurcat:

— Pentru că mie unul, mie unul, știi, îmi ești dragă, Adnana!

— Ia te uită! Și de mult, domnule căpitan?

— Nu-ți bate joc! De-atunci, cînd te-am întîlnit pe corabia lui kir Iani în arhipelag. Ai uitat?

— Nu, n-am uitat!

Cum de nu izbucnea în lacrimi, cum de mai putea lăsa, pînă la el, nefericitul acela de pas?!

— Răspunde-mi, Adnana! Să zicem că nu m-ar pîndi nici o primejdie; vrei să te măriți cu mine? Primești să-ți fiu bărbat?

— Am să-ți răspund cu o vorbă de-a ta: primesc, cu brațele deschise! Dar eu cînd spun, o și fac. Păzea!

Și-acum echipajul spăla puntea, freca alămurile de te orbeau — se nimerise zi cu soare, altfel nici nu se putea! — ridica marele pavoaz, împodobea corabia cu ramuri de fag — păcat că nu găseau brad!

Iar seara, se porni chiolhan; ardeau, agățate de straiuri, de ghiuri, toate felinarele cîte se putuseră afla, ba mai împrumutaseră vreo șase de la vecini, un schooner argentinian, un vapor suedez, se întinsese masă mare, lîngă catarg, mîncară berbec fript, că-i și uitaseră gustul de cînd hoinăreau, urla fonograful lui Ismail, de te asurzea... Pe urmă fonograful tăcu și Mihu începu

să cînte din caval, Negrilă lătra, se zbenguia fericit între Anton Lupan și Adnana, oamenii jucau pe punte, chiuiau :

„Frunză verde de pe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră!"

Se adunase lume multă pe mal ; un poliţai se plimba pe chei, cam enervat ; nu se mai pomenise la Punta Arenas asemenea bal. Dar ce putea face ? Să zică o vorbă, ar fi ieșit scandal. Odată își însurau oamenii căpitanul pe care-l iubeau !...

La miezul nopții se desfundă ultima sticlă de Cotnar, iar Anton Lupan, umăr la umăr cu Adnana, ridică paharul, se uită la echipaj și vorbi așa :

— Prietenii mei dragi ! Sîntem împreună de multă vreme, iată, curînd se împlinesc doi ani. Am străbătut un drum lung și mă gîndesc, nădăjduiesc ca, după ce om da o raită pe la casele noastre, s-o luăm de la cap. Să nu ne gîndim la greșelile pe care le-am făcut...

Aici Ismail își lăsa capul în pămînt și oftă amar ; credea că Anton Lupan încă nu l-a iertat.

— Am greșit toți, greșeli mai mici sau mai mari, toate au rămas în urmă, principalul e că am ieșit totdeauna cu obrazul curat și sîntem laolaltă, ca niște frați. Cînd mă uit în jur, pe puntea aceasta, care e un colț din țara mea, nu știu ce mi-e mai drag : îmi e mai dragă țara noastră, fiindcă a dat oameni așa minunați, îmi sînteți mai dragi voi, mi-e mai dragă corabia, ori...

— Stai puțin, domnule ! Eu cred că dintre toate și dintre toate, mai dragă trebuie să-ți fie ea ! zise cîrmaciul, arătînd spre Adnana.

— Așa e, frate Gherasim ! sări Haralamb. S-o fi luat eu...

— Tu ține-ți gura, pezevenghiule — și mai bine gîndește-te că mîine-poimîine sîntem la Pireu, și-o să dai ochi cu cafegioaica ta !

Haralamb oftă :

— De, dacă sîntem săraci ! Să nu fi aruncat aurul cela, mă gîndeam să rămîn și eu acolo, să mărim cafeneaua, să facem și-un fel de han, adică un hotel, cum era la Stambul, la Pera-Palace...

— Nu fii amărît, Haralamb ! vorbi Anton Lupan. Sînt pe lume rele și nenorociri mult mai mari decît sărăcia, dacă tu vrei cu tot dinadinsul să ne socotim săraci. Mai bine să ne gîndim că ne aflăm toți laolaltă, strîns legați, că am trecut prin primejdii

care nu ne-au întors din cale — şi pe lîngă ispite care nu ne-au dezbinat...

„La ce s-o fi gîndind ?“ se întreba Haralamb, „La aur sau la Adnana ? Ispită, ispită, da' degeaba vorbeşte aşa ! Ce, la o adică, aş fi îndrăznit eu să i-o iau de sub nas ?“

De cîteva clipe, Gherasim nu mai auzea ce spune Anton Lupan ; îl frămîntau şi pe el unele gînduri şi nu ştia cum să le vină de hac. În sfîrşit, se scărpină în cap şi zise, încurcat :

— Şi-apoi, domnule, dacă-i vorba de sărăcie, poate că nici nu sîntem aşa săraci ! Ia stai !

Aşa zicînd, se ridică de la masă, se duse în cabină, la prova, şi se întoarse cu sacul lui vechi, de marinar, din care scoase nişte bucăţi de metal, zgrunţuroase, sleite în forme şerpuitoare, ciudate şi îmbrăcate într-o scoarţă de praf. Numai că, dacă le zgîriai, luceau.

— Ia uite colea !

Căpitanul luă o bucată de metal, o zgîrie cu unghia şi făcu ochii mari :

— Aur curat !

— Aur este, dar nu ştiu cît o fi de curat, că s-a amestecat cu cenuşa lui Martin Stricland şi-a ăluilalt, am uitat cum îi spunea...

— Schlimbach !

— Aşa vezi, Schlimbach. Mi-ar fi fost scîrbă să pun mîna pe el, dar atunci, noaptea, am crezut că Ismail se prăpădeşte — şi-am zis să fac ceva pentru nevestele lui. Altfel nu-l luam. M-am dus pe mal, am răscolit cenuşa şi l-am adunat. Or fi vreo şapte ocale vreo opt, n-am avut cîntar... Acum, domnule, om face cum zici dumneata. Dacă socoteşti că nu-i murdar...

— Parcă icosarii, napoleonii şi lirele ştim din ce aur s-au turnat ? răspunse Anton Lupan. Doar n-o să ne facem icoane din el ; tot o să trebuiască să-l schimbăm pe bani, aşa că fii liniştit, Gherasime. Şi-acum, dacă toţi veţi socoti ca mine, eu zic să-l împărţim în două părţi la fel de mari ; una lui Ismail, că-i cel mai împovărat, alta lui Haralamb, să nu se mai plîngă de...

Haralamb se împotrivi, ruşinat :

— De ce mie, domnule ? M-am arătat eu mai vrednic decît ceilalţi ?

— Nu-i vorba de asta ; dar parcă spuneai că vrei să deschizi cafenea !

Oamenii rîseră grozav ; nu prea era în firea lor să se poreclească, dar de multă vreme, în taină, cînd vorbeau de Ha-

ralamb, îi ziceau kir Haralamb-cafegiul, kir Haralamb-ciubuc, ori kir Haralamb-giubea.

— Ce ziceți, băieți, așa împărțeală e dreaptă? continuă căpitanul.

— Să ia Ismail tot! zise Haralamb, lepădîndu-se de aur, cum s-ar fi lepădat de ăl necurat.

Atunci se auzi piciorul lui Ismail, lovind în punte, aproape cu supărare:

— Împarțim egal! Luam toți, taman-taman!

Poate c-ar fi ieșit și ceartă, dacă nu se amesteca înțeleptul cîrmaci:

— Ia, mai bine să nu ne facem planuri prea din vreme; să ne vedem întîi mai aproape de case. Ce, ar fi să ni se întîmple prima oară dacă am pierde și aurul ăsta pe undeva?

— Ei, și-acum, la odihnă! hotărî Anton Lupan. Mîine, în zori am plecat!

— Ba nici gînd, domnule! Lasă-ne să petrecem, c-am dormit toată luna! Odată ne însurăm căpitanul!

Și iarăși începu să cînte cavalul și iarăși chiotele și strigăturile se răspîndiră peste liniștea tainică din Punta Arenas.

Numai plutașul stătea tăcut, lîngă catarg, cu mîinile în brîu, cu barba bătută de vînt, arătîndu-și pieptul voinic, parcă mai falnic ca oricînd, că nu mai știai cine-i mai falnic, el sau catargul? Iar ochii lui albaștri se limpeziseră iarăși și chipul înăsprit parcă înflorea, ca busuiocul de pe plaiuri cînd se duc omăturile iernii și vine din nou luna mai. Și gîndindu-se la fata pe care o iubise el odată, cea de se dusese după primarul bogat, plutașul își zicea în sine, găsind gîndul înțelept după atîția ani: „Ce mi-e bogăția? Azi în hambar, mîine în ocean!...“

Haralamb, în timpul acesta, o învîrtea pe mireasă chindia, iar vără-su șuiera printre degete și chiuia, de se auzea în toată Punta Arenas:

Frunză verde floare-aleasă,
Să joace și cea mireasă...

În zori, cînd împingeau amîndoi la manelele cabestanului, de curgea apă pe dînșii, tot nu sfîrșiseră cu strigăturile. Băteau clopotele de cart pe corăbiile vecine, marinarii se aplecau peste parapete, hamalii căscau gura în marginea cheiului...

— Floricică-floare-albastră, toată lumea-i cu nevastă!... chiuia Haralamb.

— Toată lumea-i cu soție, numai eu cu cucu-n vie!... răspundea Ieremia, veselindu-se pe față, dar în fundul sufletului cuprins de amărăciune.

Se potoliră abia înafara portului, cînd începuse să plouă. Atunci coborîră cu părere de rău în cabină, Negrilă își luă și el cușca în primire — pe punte rămase numai cîrmaciul și omul de veghe.

„Speranța" navigă două zile prin strîmtoare, prin locuri care ne sînt acum cunoscute. Ploua mereu, căci altfel nu s-ar fi împlinit cele scrise în cărțile marinăriei. Anton Lupan stătea rezemat de parapet, la prova, și privea țărmurile pustii, învelite în neguri. Nu se vedeau focuri, fumuri, piroage alcalufe... Pe alocuri zărea un fel de movile ciudate, în marginea apei, ca niște dolomite... Acum știa că sînt grămezi de scoici goale, să le măsori cu tona, în locurile de popas ale acestor triburi bătute de soartă.

Dar poate în clipa asta, undeva, în marginea unui canal, pe o insulă pustie, un alcaluf, îmbrăcat în piele de focă, încălțat cu opinci, legate cu nojițe, ca ale țăranilor noștri, își căuta loc de vatră, iar altul cioplea cu toporul bîrne pentru viitoarea casă... Da, truda lor avea să rodească, măcar cît rodește un bob de grîu dintr-o mie...

A treia zi, către zorii zilei, strigă omul de veghe:

— Eheeei! Ieșim în ocean! Se vede Capul Fecioarelor!

Adnana stătea la cîrmă, învelită în mantaua de ploaie; stătea așa de la miezul nopții: era marinar, nu nevasta căpitanului.

Echipajul năvăli pe punte; se lumina de ziuă. Ploua, ploaia cunoscută, să se împlinească litera scrisă în cărțile marinăriei, dar în prova, oceanul făgăduia să le dea înapoi cerul senin, și soarele, și căldura.

Ieși și Ismail, mai la urmă, bocănind anevoie pe scară. Vedea oceanul în față, dar tot nu știa încotro se îndreaptă, unde duc cărbunii. Cînd îi întreba pe oameni, aceștia ridicau din umeri, ferindu-se să-i răspundă; mare năzdrăvănie!

Peste cîteva clipe căpitanul apăru pe punte, cel din urmă, nu că de cînd cu însurătoarea se mai lenevise; avusese de întregit o frază în jurnalul călătoriei. Altminteri, nu dormea nici

el, de la miezul nopții. Ce, ar fi putut să doarmă cînd o știa pe Adnana la cîrmă ?

Ea îi zîmbi pe sub glugă și, ridicînd mîna, îi făcu un semn, plin de gingășie, un semn mic-micuț, să nu-l vadă toată lumea.

— Cîrmaciul n-are voie să ia mîna de pe cîrmă ! o mustră căpitanul, cu prefăcută, sau, mai știi, poate cu adevărată asprime.

„Bine ! Cînd termin cartul, ai să vezi tu ! Las' pe Adnana !"

Anton Lupan își învălui oamenii într-o privire. Și simți încă odată ce dragi îi erau toți, iar prin ei, ce dragă îi era lumea ! Păcat că nu merseseră înainte și se întorceau de la jumătatea drumului !... Dar iarăși se gîndi că timpul nu pierise, n-aveau să piară nici apele oceanului. Privea printre pleoape zarea albită și se vedea de pe acum, cu „Speranța", cu întreaga lor familie, pe alte mări, pe alte oceane, pornind să înconjoare lumea.

Ei, dar cine era flăcăul acesta sprinten, cu umerii largi, cu trupul subțire, care-i stătea în față, la prova, și-i stînjenea privirea ? Să fi fost Mihu, copilandrul care se îmbarcase acum doi ani la gurile Dunării ?

— Mihule !

— Da ! răspunse musul, apropiindu-se cu pași legănați, ca marinarii cu multă vechime, dar vădind, în călcătură, nu știu ce stînjenire.

— Ce-i cu tine ? Nu cumva te strîng cizmele ?

— Ba da, domnule ; mi-au rămas mici, fir-ar ele ale naibii să fie !

— Cînd crescuși așa mare, băiete ? Ia te uită la el ! Mîine-poimîine, n-au să-l mai încapă nici tricourile !

„Ehe ! ar fi vrut să-i răspundă flăcăul. Tricourile mele de mult i le-am dat Adnanei ! Păi ce, mi se mai potrivea măsura ? Acum le port pe ale oamenilor !"

Anton Lupan îl privi din tălpi pînă în creștet și pieptul i se umflă de mîndrie.

— Cîți ani ai tu acum, măi băiete ?

— Am împlinit optsprezece la sfîntu' Vasile.

— A, păi dacă-i așa, cînd ajungem la Marsilia, mergi să dai examen.

— Cum asta ? Că doar n-am anii !

— Nu-i nimic; m-oi pricepe şi eu atîta, să-l iscălesc pe popa din satul vostru. Îţi dau trei ani din buzunarul meu — numai să nu mă faci de ruşine!

O geană de purpură începea să clipească la orizont, deasupra oceanului.

— Baiat bun! Aferim! zise Ismail, apropiindu-se de Mihu şi bătîndu-l pe umăr.

— Bine, o' să vedem! continuă căpitanul. Dar pînă să dai examen cu alţii, o să-mi arăţi mie ce-ai învăţat în ăşti doi ani de zile. Cînd ieşim în ocean, îţi încredinţez comanda corăbiei. Du-te jos, cercetează harta, fă-ţi toate socotelile, să ne scoţi la Buenos-Aires!

Ismail se clătină, gata să cadă pe punte; vezi, nu era încă deprins cu piciorul...

— Unde mergeam? întrebă, simţind că-l iau ameţelile.

— La Buenos-Aires, să descărcăm cărbunii. Nu ştii unde vine asta? E un port mare, în Argentina.

— Domnule, nu băteam joc de mine! Ştiam noi ce estem Buenos-Aires...

Şi de unde vorbea cu ochii în jos, plin de obidă şi amărăciune, deodată pe chipul bucătarului năvăli un val de sînge, începură să-i scapere privirile.

— Dacă nu supăram, vream un hatîr, zise, cu însufleţire.

— Spune, Ismaile!

Oamenii îşi fereau capetele, silindu-se din răsputeri să nu rîdă.

— Eu nu coboram, continuă bucătarul, cînd cu îndrăzneală, cînd cu ruşine. Nu coboram, nu vream cădeam în păcat, pariam argentinos. Dar lăzam ăsta băiat, ori Haralamb, mergem întrebam, cine am bătut, am bătut Destroyer, ori...

Un hohot de rîs umplu văzduhul, făcînd să se spargă norii şi să se vadă seninul cerului. „Speranţa" gonea ca o nălucă, în lumina zorilor, cu vînt din pupa şi curentul mareelor. Şi deodată îşi schimbă legănarea, foşnetul etravei îşi schimbă sunetul: întîlnea apa oceanului.

— Nu, Ismaile! răspunse căpitanul. O să coborîm şi-o să mergem cu toţii. Iar ţie o să-ţi dăm cincizeci de argentinos, să pariezi pe Barbaroza — fireşte, dacă-ţi convine; dar am eu o presimţire că rîndul trecut Destroyer a rămas fără pene.

Şi iarăşi răsunară pe punte hohote de veselie ; rîdea Haralamb, omul de veghe la prova, rîdea Adnana, la cîrmă, rîdea căpitanul, rîdea întreg echipajul, rîdea şi Mihu, în cabină, rîdea şi... Păi sigur, rîdea şi Negrilă... Dar cel mai tare dintre toţi, rîdea bucătarul !

Se vestea faptul cel mare al zilei şi la orizont răsăritul îşi flutura pînzele roşii, deschizîndu-i porţile soarelui. Iar dincoace, în timp ce etrava îşi începea iarăşi marşul triumfal al plecărilor, „Speranţa“ îşi flutura pînzele albe, deschizînd tainica poartă a călătoriilor ei viitoare...

SFIRŞIT

MIC MANUAL MARINĂRESC

Cea mai mare parte a termenilor marinăreşti folosiţi în această carte îşi găsesc explicaţia chiar în text, dar nu totdeauna în locul unde sînt întîlniţi prima oară. De aceea, autorul socoteşte trebuitor să pună la îndemîna cititorilor neiniţiaţi acest mic manual alfabetic, care le va îngădui să înţeleagă cu o clipă mai devreme sensul unor cuvinte necunoscute de ei, rămînînd totdeodată folositor şi pentru alte lecturi cu subiect marinăresc.

AMARÀ (A) : A lega, a fixa încărcătura din magazie sau obiectele mobile de pe punte, ca în timpul balansului să nu se mişte, prilejuind stricăciuni. La fel se spune despre un vas care se leagă la chei.

ARBORE sau CATARG : Prea cunoscutul stîlp vertical, fixat pe punte, folosit la ridicarea velelor. Vasele moderne, cu maşini, mai păstrează şi astăzi unul sau două catarge, pe de o parte ca să se supună tradiţiei, pe de alta din necesităţi reale (antenă de radio, semnalizare), dar ele sînt din ce în ce mai scurte.

ARGAT : Macara primitivă, alcătuită dintr-un solid pinot vertical, pus pe suporturi de lemn, învîrtit cu pîrghii lungi, ca nişte spiţe, de mai mulţi oameni şi putînd, prin înfăşurarea unui cablu, să deplaseze greutăţi mari, de pildă să tîrască o corabie care trebuie scoasă pe uscat.

BABORD : Partea din stînga a unui vas, privit de la *pupa* la *prova.*

BALANSINĂ : Parîmă petrecută printr-un scripete de pe catarg, care susține *ghiul* la înălțimea cuvenită cînd pînzele sînt strînse. (v. figura).

BANDĂ (A SE) : Se spune despre un vas că este bandat, atunci cînd navighează aplecat pe un bord sau pe altul, fie din pricina încărcăturii pusă greșit, ceea ce, firește, trebuie să se evite, fie, mai cu seamă, din pricina vîntului care acționează asupra velelor.

BERBECI : Valuri a căror creastă se sparge, înspumată, dovedind întărirea vîntului.

BIGĂ : Grindă oblică, prinsă de catarg, putînd pivota în jurul acestuia și avînd la capăt un *palanc,* cu ajutorul căruia încărcătura ridicată de pe chei poate fi rotită prin aer și apoi coborîtă în magazie, sau invers, cînd vasul se descarcă.

BINTĂ sau BABĂ : Stîlp solid, de lemn sau de metal, fixat în marginea cheiului și în anumite locuri pe punte, folosind la *amararea* vasului. (v. figura).

BOCAPORT : Ansamblul scîndurilor sau tablelor care închid gura magaziei. (v. figura).

BOMPRES : Mic catarg orizontal sau ușor oblic, fixat la *prova* unui vas, care, pentru anumite nevoi de echilibru al velaturii, îngăduie să se ridice un număr de pînze înafara bordului. (v. figura).

BORDAJ : Pereții exteriori ai unui vas.

BRIC : Corabie cu două catarge, avînd pe cel de la prova vele dreptunghiulare, puse pe vergi, iar pe cel de la pupa *o randă* trapezoidală, cu *ghiu* și *pic.*

BRIZANȚI : Valuri care se sparg în apropierea țărmului, lovindu-se de funduri mici sau de stînci.

CABESTAN : Un fel de vinci, folosit odinioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical și învîrtit de cîțiva oameni, cu ajutorul unor pîrghii. (v. figura).

CAP LA COMPAS : Direcția de mers a unei nave, în raport cu nordul arătat de busolă.

CARENA : Acea parte din corpul unei nave, care intră în apă.

CARGOBOT : Vapor de transportat mărfuri.

CAVALEȚI : O alcătuire de grinzi cioplite după forma *carenei,* cu ajutorul cărora vasele mai mici pot fi trase pe uscat sau lansate pe apă, fără să se răstoarne

CAVILE : Mînere fixate pe cercul *timonei,* ca o prelungire a spițelor. Piese asemănătoare, păstrînd același nume, fixate pe anumite suporturi în fața catargelor, folosesc la legarea *fungilor.* (v. figura).

CHEIE DE ÎMPREUNARE : Un fel de za demontabilă, cu ajutorul căreia două capete de lanț se pot lega între ele.

CHEIE DE LANȚ : Lanțul ancorei fiind de regulă alcătuit din bucăți de cîte 30 de metri, unite între ele, *cheia de lanț* e luată de marinari ca unitate de măsură pentru adîncimea apei la locul de ancorare.

COPASTIE : Întăritură longitudinală la partea superioară a bordajului unei bărci ; la vasele puntate, copastia e piesa de legătură între bordaj și punte.

CRUCETĂ : Pentru consolidarea lor, catargele au una sau mai multe vergele fixate transversal, la anumite înălțimi ; ele se numesc crucete și măresc puterea de sprijin a *sarturilor* care trec prin vîrful lor. (v. figura).

CRUCIERĂ : Pentru a naviga de la un punct la altul, vasele cu pînze erau adesea nevoite să meargă în zig-zag, după cum cerea vîntul, să *încrucișeze,* cu o vorbă marinărească. Astăzi, înțelesul cuvîntului s-a lărgit și orice călătorie mai lungă, pe mări, poate fi numită *crucieră,* de la a *încrucișa.*

DECLINAȚIE : Magnetismul pămîntului nu arată în toate locurile de pe glob direcția nordului geografic, el suferind abateri mai mici sau mai mari, uneori de zeci de grade. Unghiul făcut de nordul magnetic cu nordul adevărat se numește *declinație ;* aceasta a fost măsurată și trecută pe hărțile marine în toate zonele străbătute de navigatori. Pentru a se putea orienta după busolă, navigatorul trebuie să țină seamă de declinația regiunii pe care o străbate și să corecteze în consecință unghiul său de drum.

DEVIAȚIE : Busola, sau compasul cum spun marinarii, suferă influența maselor de fier aflate în preajmă, influență care mai ales la vapoare, în întregime metalice, nu se poate evita. Anumiți magneți reglabili pot să compenseze în bună parte acest neajuns, dar o imperfecțiune rămîne întotdeauna ; ea se numește *deviație* și trebuie să fie cunoscută de navigator, ca și declinația, pentru corectarea unghiului de drum.

DERIVĂ : Deplasarea involuntară a unui vas, datorită vîntului sau curenților marini.

DUNETĂ : Punte înălțată deasupra punții principale, aflată la pupa unor vase și avînd dedesubt felurite cabine și încăperi.

ECHE : Pîrghia cu care se manevrează cîrma la bărci şi corăbii mai mici, care nu au *timonă.*

EFEMERIDE : Table întocmite pe cîţiva ani înainte pe baza calculelor mai multor observatoare astronomice, dînd date precise cu privire la mişcarea în timp a aştrilor mai importanţi.

ETAMBOU : Piesă principală din scheletul unui vas, care formează partea lui din spate (pupa).

ETAMBREU : Deschizătură circulară în punte, prin care trec catargele sau axul cîrmei.

FOC : Velă triunghiulară, aflată la prova unei corăbii. (v. figura).

FUNGĂ : Parîmă trecută printr-un scripete de pe catarg, cu ajutorul căreia se ridică velele.

GHIU : Suport de lemn fixat aproape de baza catargului şi putînd să pivoteze dintr-un bord în altul ; pe el se leagă, se *înverghează,* marginea de jos a velei. (v. figura).

GHIORDEL : Găleată de tablă, lemn sau pînză impermeabilă, legată cu o parîmă îndeajuns de lungă ca de pe puntea unui vas să poţi scoate apă din mare.

GREEMENT : Întreg ansamblul de catarge, *sarturi, straiuri* etc., care susţin velatura unei corăbii.

GRIJELE : Şipci de lemn legate între *sarturi,* ca nişte trepte, îngăduind echipajului să se urce în vîrful catargului. (v. figura).

GUARDAMANĂ : Apărătoare pentru mînă, făcută din piele, folosită de marinari la cusutul velelor ; între degetul mare şi podul palmei ea are un mic disc metalic, cu care se împinge acul, lucru care nu s-ar putea face cu un degetar obişnuit, acele de vele fiind foarte mari, iar pînza foarte groasă şi rezistentă.

HABITACLU : Locaşul busolei, făcut din lemn sau din metal nemagnetic. (v. figura).

LOCH (citeşte „log".) : Instrument cu care se măsoară viteza unei nave.

MANELĂ : Pîrghie de lemn, folosită la învîrtirea cabestanului.

MAHOANĂ : Vas plutitor, cu fundul plat, folosit în porturi la transportarea încărcăturii de pe vapoare, cînd acestea nu se pot apropia de chei.

MARANGOZ : Dulgher care lucrează corăbii.

MĂRUL CATARGULUI : Proeminenţă sferică, aflată în vîrful catargului, fără un rost practic. (v. figura).

MARTISI (A) : A împreuna două parîme, sau două cabluri metalice, fără a le înnoda, ci petrecîndu-le în chip iscusit şuviţele unele printre altele.

NAVLOSI (A) : A angaja un vas în vederea transportării unor mărfuri.

PALANC : Macara cu mai mulţi scripeţi, folosind la ridicarea greutăţilor mari.

PANA CIRMEI : Cîrma propriu zisă, ca o paletă de felurite forme, care acţionează în apă.

PAVOAZ (MARELE) : La sărbătorile marinăreşti, pavilioanele de semnalizare, în număr de vreo 40, pentru fiecare literă şi cifră cîte unul, se ridică pe *straiuri,* împodobind vasul cu viile lor culori, care flutură în bătaia vîntului ; acesta este *marele pavoaz,* spre deosebire de *micul pavoaz,* care cuprinde numai cîteva pavilioane şi se ridică la festivităţi mai puţin solemne.

PIC : Vergă oblică, ridicată pe catarg cu ajutorul fungilor ; de ea se leagă, se înverghează partea de sus a velei. (v. figura).

PROVA : Partea din faţă a unei nave.

PUPA : Partea din spate a unei nave.

RANDĂ : Velă trapezoidală, aflată pe catargul de la pupa. (v. vela mare din figură).

RODANŢĂ : Inel metalic care apără de rosături ochiurile de agăţare făcute la capătul sarturilor, straiurilor, al feluritelor cabluri şi parîme.

SĂGEATĂ : Velă suplimentară care, atunci cînd vîntul nu e prea tare, se ridică deasupra picului. (v. figura).

SARTURI : Cabluri care întăresc catargul lateral. (v. figura).

SAULĂ : Parîmă subţire.

SCHELĂ : Podeţ de lemn, care leagă cheiul cu puntea unui vas.

SCHOONER : Corabie de mărime mijlocie, cu două catarge, asemănătoare cu goeleta, cu care, de altfel, adesea se şi confundă.

ŞCOTĂ : Parîmă cu care se manevrează pînzele. (v. figura).

SPIRAI : Luminator făcut în punte, deasupra încăperilor care nu pot avea ferestre laterale (hublouri). (v. figura).

STRAIURI : Cabluri care întăresc catargele spre prova. (v. figura).

SUBARBĂ : Lanţ sau cablu care întăreşte bompresul. (v. figura).

TACHET : Suport în formă de T., fixat pe parapet sau pe punte, de care se leagă *şcotele.*

TAMBUCHI : Deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă. (v. figura).

TIMONĂ : Roata cîrmei. (v. figura).

TRINCĂ : Velă triunghiulară, care se ridică în faţa *arborelui-trinchet.* (v. figura).

TRINCHET (ARBORE) : Catargul dinspre prova.

TROŢE : Ansamblu de lanţuri şi cabluri cu care mişcarea *timonei* se transmite la axul cîrmei.

VIRA (A) : A ridica o greutate, de pildă ancora. Mai rar se foloseşte în sensul de viraj, schimbare de drum.

VOLTĂ : Schimbare de direcţie astfel ca vîntul să treacă dintr-un bord în celălalt.

ZBATURI : Mijloc de propulsie alcătuit din roţi cu palete, dispuse în borduri, folosite la primele vapoare, înainte de introducerea elicei. Se mai folosesc şi astăzi pe fluvii puţin adînci, unde elicea nu are un randament îndestulător.

ZBURĂTOR : Vela triunghiulară, care se ridică pe primul *strai* din prova, deasupra focului. (v. figura).